

วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
JOURNAL OF MCU Social Science Review

tci-thaijo.org/index.php/jssr

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น 4 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. 0936359515 E-mail: journal.ssr@mcu.ac.th
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr

วารสาร.มจร สังคมศาสตร์

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ Journal of MCU Social Science Review | ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน 2566 Vol. 12 No. 3 May-June 2023 |

วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
JOURNAL OF MCU
Social Science Review

ISSN (Print) : 2287-0121
ISSN (Online) : 2673-0782
ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน 2566 Vol. 12 No. 3 May-June 2023

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal Citation Index Centre

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

TCI Journal Classification tier 1

วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
JOURNAL OF MCU Social Science Review

ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน 2566

จำนวนพิมพ์: 100 เล่ม

เลขมาตรฐานสากล:

ISSN (Print): 2287-0121

ISSN (Online): 2673-0782

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร:

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการสังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคมและการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหา ให้แก่สังคม เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ (เริ่มปี 2565 เป็นต้นไป):

ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร:

1) บทความวิชาการ (Academic Article)

2) บทความวิจัย (Research Article)

3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ:

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

กองบรรณาธิการ

ที่ปรึกษาวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระเทพเวที, รศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระราชวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาสมบูรณ์ วุฑฺฒิกโร, รศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาสุรศักดิ์ ปจฺจนฺตเสโน, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาชำนาญ มหาชาโน, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศ.ดร.จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ:

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทีมบรรณาธิการ:

พระปลัดระพิน พุทฺธิสาโร, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ดวงตา สราญรมย์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
รศ.พล.ท.ดร.วีระ วงศ์สรรค์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ.ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
ผศ.ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์ มหาวิทยาลัยแสตมฟอร์ด
ผศ.ดร.สมคิด ดวงจักร มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.อุทัย สติมั่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ธิติวุฒิ หมั่นมี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.ผดุง วรรณทอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พล.อ.ต.ดร.นภัทร์ แก้วนาค วิทยาลัยการทัพอากาศ
อาจารย์ ดร.กฤษณะ ทองแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

หัวหน้ากองบรรณาธิการ:
อาจารย์ ดร.สุภัทรชัย สีสะใบ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองจัดการ:
พระมหาสมชาย ขนฺติสรโณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาสมัคร อติภทฺโท มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.นิกร ศรีราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศิลปกรรม:
ผศ.ดร.สุริยา รักษาเมือง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การเงิน:
อาจารย์ ดร. สุมาลี บุญเรือง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
นางสาวพัชรี หาลาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พิสูจน์อักษร:
พระปลัดสมนึก ธีรปญฺโญ, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระนิพิฐพนธ์ ชยานนฺโท มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ฝ่ายกฎหมาย:
รศ.ดร. ธัชชนันท์ อิศรเดช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน:
สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น 4 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

จัดพิมพ์โดย:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555, 8556, 5541.
แฟ็กซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
JOURNAL OF MCU Social Science Review

Vol.12 No. 3 May - June 2023

Number of prints: 100 copies

Journal of MCU Social Science Review:

ISSN (Print): 2287-0121

ISSN (Online): 2673-0782

Aims & scope:

To Promote and Encourage Instructors, Academicians, Students, and others Interested Persons to have the opportunities to disseminate academic and research works in social sciences and related subjects such as Buddhism, Political Science, Public Administration, Laws, Management, Sociology, Economics, Social Development and Education including the problems analysis to provides solutions for the society. Articles are accepted, both, in Thai and English.

Publication is 6 issues per year:

Issue 1 January-February

Issue 2 March - April

Issue 3 May - June

Issue 4 July - August

Issue 5 September - October

Issue 6 November - December

Types of works published in the journal:

1) Academic Articles

2) Research Articles

3) Book Review

Consideration and selection of articles:

Each article will be rigorously reviewed by at least 3 scholars and experts in the fields without knowing the authors' names and, likewise, the authors do not know the reviewers' names: double-blind system peer review.

Editorial team

Advisory Board of Journal

Prof. Dr. Phra Phrombandit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Prof. Dr. Pra Dhammavajrabundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Phra Theppawaramethi	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Thepwethi	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Pha Rajvarasarabundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Prof. Dr. Phramaha Somboon Vutthikaro	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof., Dr. Phramaha Surasak Paccantaseno	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Dr. Phramaha Chamnan Mahachano	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Udomsitthinayok	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Prof. Dr. Boontan Dockthaisong	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Prof. Dr.Chamnong Adiwattanasit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Editor:

Assoc. Prof. Dr. Surapon Suyaporm	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Assistant Editor:

Assoc. Prof. Dr. Kiettisak Suklueang	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phrakhru Suthikittibundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Editorial Team:

Asst. Prof. Dr. Phrapalad Raphin Buddhisaro	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Duangta Saranrom	Rajapruk University
Assoc. Prof. Lt. Gen.Dr.Weera Wongsan	National Defence College of Thailand
Assoc. Prof. Dr. Pattarapol Chaiyen	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Achara Lortrakul	Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen	Silpakorn University
Asst. Prof. Dr. Butsakon Watthanabut	North Bangkok University
Asst. Prof. Dr. Sa-at Banchoetrit	Stamford International University
Asst. Prof. Dr. Somkid Duangchak	Chom Bueng Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Wanchai Suktam	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Asst.Prof. Dr. Thitiwut Manmee	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr.Prasert Thilao	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Phadung Wanthong	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Gp. Capt. Dr. Naphat Kaeonak	Air Force College
Dr. Kitsana Thongkaeo	Suratthani Rajabhat University

Editor in Chief:

Dr. Suphattharachai Sisabai	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Editorial Team:

Phramaha Samak Atibhaddho	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Phramaha Somchai Khantisarano	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Dr. Nigorn Srirat	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fine arts:

Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Finance Subdivision:

Dr. Sumalee Boonrueang	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Miss Paschree Halang	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

proofreading department:

Phrapalad Somnuek Dhirapañño, Dr.	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
PhraNipitphon Chayanantho	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Legal Subdivision:

Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Office:

The Office Journal of MCU Social Science Review. Graduate School of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phra Rajrattanamoli Building (Nakhon Khemapali), 4th Floor, 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170.

Published by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya. 13170. Call. 035-248 - 000, ext. 8555,8556,5541
Fax. 035-248-000. ext. 8545.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ: วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF MCU SOCIAL SCIENCE REVIEW

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายใน

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระราชวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระสุธีวีรบัณฑิต, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระวชิรกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูปุริมานุรักษ์, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูปลัดปัญญาวรวัฒน์, ศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาสมบูรณ์ วุฑฺฒิกโร, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูพิศิษฏ์ประชานาถ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูวิมลสุวรรณกร, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูโอภาสนนทกิตติ์, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูวิโรจน์กาญจนเขต, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อชิโต, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญฺโญ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระคมสัน ฐิตเมธโส, ผศ.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระพลากร สุมงฺคโล, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูธรรมธรบุญเที่ยง พุทฺธสาวโก, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูวินัยธรเอก ชินวโส, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาเกรียงศักดิ์ อินฺทปญฺโ□, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระปลัดสรวิชญ์ อภิปญฺโ**ญฺ**ญ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระปลัดระพิน พุทฺธิสาโร, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูธรรมธรสฐาพร ปภสฺสโร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศ.ดร.จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ร.ศ.ประณต นันทิยะกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.พรรษา พฤฒยางกูร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.โกนิฏฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.วิวัฒน์ หามนตรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู่	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุรินทร์ นิยมางกูร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.พิเชฐ ทั่งโต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.อนุภูมิ โชวเกษม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.เติมศักดิ์ ทองอินทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.จุฑามาศ วารีแสงทิพย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรัทธา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สุวัฒสัน รักขันโท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เดช ชูจันอัด	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.อัครเดช พรหมกัลป์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.นพดล ดีไทยสงค์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.ตวงเพชร สมศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.พรทิพย์ วรรณวิโรจน์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ผดุง วรรณทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ธิติวุฒิ หมั่นมี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สุริยา รักษาเมือง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สุกานดา จันทวารีย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เอนก ใยอินทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ภัชลดา สุวรรณนวล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ปนัดดา รักษาแก้ว	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.อุทัย สติมั่น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พล.ต.หญิง ดร.ชญาดา เข็มเพชร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.วสันต์ ลิ่มรัตนภัทรกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.สมบัติ นามบุรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย โพธิ์สัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ลำพอง กลมกูล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.บวร ขมชุณศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.นิกร ศรีราช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.สายรุ้ง บุบผาพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.กาญจนา ดำจุติ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.สุภัทรชัย สีสะใบ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.สุมาลี บุญเรือง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.วารีญา ม่วงเกลี้ยง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.เสาร์คำ ใส่แก้ว	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ศักดิ์ดา งานหมั่น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.กรกต ชาบัณฑิต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.ดิเรก ด้วงลอย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายนอก

พระเมธาวินัยรส, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาไพจิตร อุตฺตมธมฺโม, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศ.ดร.สุวิทย์ ธีรศาศวัต	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศ.ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ศ.ร.ท. ดร.บรรจบ บรรณรุจิ	ราชบัณฑิตยสถาน
ศ.ดร.กาญจนา เงารังษี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ.ดร.อำนาจ บัวศิริ	สภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ
รศ.ดร.โยธิน แสวงดี	มหาวิทยาลัยมหิดล
ร.ศ.พัฒนะ เรือนใจดี	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.สุวิญ รักสัตย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สำเนียง เลื่อมใส	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รศ.ดร.ศรชัย ท้าวมิตร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุกิจ ชัยมุสิก	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.ภูมิ มูลศิลป์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รศ.ดร.วันทนา เนาว์วัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ.ดร.มีชัย เอี่ยมจินดา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รศ.ดร.พฤทธ์สรรค์ สุทธิไชยเมธี	มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
รศ.ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รศ.ดร.วาสนา แก้วหล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รศ.ขนิษฐา จิตชินะกุล	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล	นักวิชาการอิสระ

รศ.ดร.สุชาดา นันทะไชย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
รศ.ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร.แสงเดือน เจริญฉิม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผศ.ดร.พลับพลึง คงชนะ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผศ.ดร.มนตรี เพชรนาจักร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.ศศิธร ชุตินันทกุล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผศ.ดร.พนัชกร สิมะขจรบุญ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
ผศ.ดร.ตระกูล จิตวัฒนากร	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
ผศ.ดร.มนตรี วิวาห์สุข	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.วิภวานี เผือกบัวขาว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผศ.ดร.อนันต์ อุปสอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.สมคิด ดวงจักร	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ผศ.ดร.จักรกฤษณ์ โปณะทอง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผศ.ดร.บุญรอด บุญเกิด	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.ธเนศพล อินทร์จันทร์	มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
ผศ.ดร.บุญชู ภูศรี	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผศ.ดร.มนัสสวาส กุลวงศ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา
ผศ.ดร.ทรงยศ แก้วมงคล	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
ผศ.ดร.กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.เสกสรรค์ สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.บุญรอด ชาติยานนท์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร.พรชัย นาคสีทอง	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.อภิชาติ พานสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ผศ.ดร.รวีวรรณ หวานชิด	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผศ.ดร.วิจิตรา ศรีสอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.สุประภา สมนักพงษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร.ลัดดาวัลย์ สำราญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ผศ.ดร.ปุริมปรัชญ์ คณิณพศุตย์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผศ.สุธิดา แจ้งประจักษ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ชวาลา ละวาทิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
อาจารย์ ดร.สุรชัย พุดชู	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
อาจารย์ ดร.ชิษณุพงศ์ ทองพวง	มหาวิทยาลัยคริสเตียน
อาจารย์ ดร.ณัฐนนท์ จิระกิตมิตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ ดร.วิโรชน์ หมื่นเทพ	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
อาจารย์ ดร.วิยะดา วรานนท์วนิช	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
อาจารย์ ดร.เกษฎา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อาจารย์ ดร.ปุญญภณ เทพประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อาจารย์ ดร.ฉัฐวัฒน์ ชัชณฐาภัฏฐ์	วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์
อาจารย์ ดร.มยุรี จำจรัส	สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม
อาจารย์ ดร.ละออ มามะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อาจารย์ ดร.อัญธิษฐา อักษรศรี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ปราณี คำแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
อาจารย์ ดร.รัชฎากร เอี่ยมอำไพ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ณัชพล ศิริสวัสดิ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.กฤษณะ ทองแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
อาจารย์ ดร.เดโช แขน้ำแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
อาจารย์ ดร. พัทธนันท์ ตลาดทรัพย์	มหาวิทยาลัยแขนแก่น
อาจารย์ ดร.สายชล ปัญญชิต	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.สิริพัฒถ์ ลาภจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ พรพรรณ โปร่งจิตร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

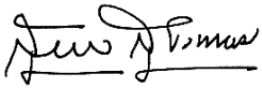
อาจารย์ นฤมล ญาณสมบัติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
อาจารย์ มัลลิกา ภูมะธน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อาจารย์ พินันท์ ลาดบัวขาว	วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
อาจารย์ สมพร นุทผล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ดร.รินทร์ชิสา เกล็ดประทุมกานต์	นักวิชาการอิสระ
ดร.นริศรา ทองจันทร์	นักวิชาการอิสระ
ดร.รัตน์นที วิโรจน์ฤทธิ์	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
ดร.ปัญม์ณิสาธ์ องค์ปรัชญากุล	นักวิชาการอิสระ
น.อ.ดร.พงษ์สุวรรณ ศรีสุวรรณ	นักวิชาการอิสระ
พันเอก ดร.สาธิต ทิพย์มณี	กองคลังแพทย์ กรมแพทย์ทหารบก
นายภูเบศ วณิชชานนท์	นักวิชาการอิสระ

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์นี้เป็นปีที่ 12 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน พฤษภาคม– มิถุนายน พ.ศ. 2566 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Reviewer) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอบพระคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม
บรรณาธิการวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สารบัญ

กองบรรณาธิการ (1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (7)
บทบรรณาธิการ (14)
สารบัญ (15)

บทความวิจัย:

ลำดับ---หน้า ลำดับ---หน้า

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)
ณัฏฐ์ณัชชา ไชยประเสริฐ, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง 1-14

การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยภารกิจต่อเนื่องฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน
วันเพ็ญ พรินทรากูล 15-29

การจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น
ยุทธนา สอนนำ, จรัสพงศ์ คลังกรณ์ 30-41

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม
พัฒนา สังข์โกมล 42-54

แนวทางการกำหนดนโยบายส่งเสริมพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์อย่างมีจริยธรรมของนักข่าวพลเมือง
พิชญาณี พูนพล, พลเทพ พูนพล 55-68

กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
สุรสิทธิ์ รอดประเสริฐ, เพชรา บุดสีทา, รัชนีวรรณ บุญอนนท์ 69-82

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์
ธนชัย ขุนแก้ว 83-95

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
ปกรณ์กิตติ์ ม่วงประสิทธิ์, ศิริณา จิตต์จรัส, พีระพงศ์ บุญศิริ, ภูเบศ พวงแก้ว, ธรรม จตุนาม 96-109

การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จังหวัดสมุทรสงคราม
อำนาจ ทวีชื่น, ประภา เพ็ญสุวรรณ 110-124

การศึกษาเปรียบเทียบการกระทำความผิดทางอาญาฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชนตามมาตรา 341, 343 แห่งประมวลกฎหมายอาญากับการอวดอุตตริมนุสสธรรมตามอาบัติปาราชิกในสิกขาบทที่ 4
เจษฎากรณ์ คุณคำเท็ญ, โกเมศ ขวัญเมือง, พระสิทธินิติธาดา (ชลัท โชติทตฺโต) 125-134

คุณลักษณะของความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทย
ปิยะทิพย์ เอี๋ยวพานิช, ไพศาล จันทรังษี, ชิษณุพงศ์ ทองพวง 135-149

การพัฒนาชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ภานุพงศ์ กรวดสระน้อย, พิชาติ แก้วพวง 150-165

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม
กาญจนาพร ผลทำโชค 166-176

EFFECTIVENESS OF SUMMER NOVICE ORDINATION PROJECT MANAGEMENT IN KANJANBURI PROVINCE
Phrakru Sri Thammawaraporn (Suranath Sangvaro), Sman Ngamsnit, Boonton Dockthaisong 177-191

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมมาภิบาลเพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สมจิตร บุญปก, พระปลัดระพิน พุทฺธิสาโร, พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ, พระครูสุทธิวรญาณ (ภักดี สุทฺธิญาโณ), พระครูสมุห์จิรชาติ พุทฺธรกฺขิโต 192-207

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ
กนกวรรณ วิลาวัลย์, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง 208-220

การพัฒนาสมรรถนะเชิงพุทธเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง
ปิยะ ปะตังทา, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง 221-232

FACTORS AFFECTING ORGANIZATIONAL COMMITMENT OF PERSONNEL AT LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS OF MAHA SARAKHAM PROVINCE
Phra Khomkrit Kittipaññño 233-245

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเขียนตามแนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือร่วมกับแนวคิดการสะท้อนคิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย
ปิยพงษ์ พรมนนท์, ฤดีรัตน์ ชุษณะโชติ, มณีรัตน์ เอกโยคยะ 246-259

การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง
อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า 260-275

พุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด
คณิตดา กรรณสูต, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง 276-289

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอุทยานธรณีโลกสตูล
ยุวรี โชคสวนทรัพย์, ทวีศักดิ์ พุฒสุขขี, สมเกียรติ สายธนู, ป้องศักดิ์ ทองเนื้อแข็ง, ประมาณ เทพสงเคราะห์ 290-302

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัย ร่วมกับเทคนิค STAD สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา
ธนฤทธิ์ ไกรทอง, วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง 303-316

การพัฒนาประสิทธิผลของธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี
วารีญา ม่วงเกลี้ยง, จินต์ วิภาตะกลัศ, กฤษณะ ดาราเรือง 317-330

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน ในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร
พระปัญญาฤทธิ์ สิริวฑฺฒโก, อนุภูมิ โชวเกษม, พรรษา พฤฒยางกูร 331-342

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันไวรัสโคโรน่า 2019 ของประชาชนในชุมชนแออัด เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร
ประศักดิ์ สันติภาพ 343-354

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ ในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง
พระมหาธีระยุทธ ฐานรโต, อนุภูมิ โชวเกษม, ธัชชนันท์ อิศรเดช 355-369

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง
พระปัญญา สุจิตฺโต, อนุภูมิ โชวเกษม, ธัชชนันท์ อิศรเดช 370-385

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมาภิบาลของแรงงานไทย สภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย
รัตนา ตฤษณารังสี, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง 386-400

กระบวนการมีส่วนร่วมของ บวร ในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี
พระครูวิโรจน์กาญจนเขต (นันทกฤต ทีปงฺกโร) 401-414

RESEARCH ON CHINESE TOURISTS' SATISFACTION IN CHIANG MAI (THAILAND)
Yunzhi Zhang, Napat Ruangnapakul, Winitra Leelapattana, Prayong Kusirisin 415-429

RESEARCH ON THE TOURISM MOTIVATION OF TOURISTS FROM GUANGXI FOR TRAVELLING IN THAILAND
Ma Yanping, Napat Ruangnapakul, Winitra Leelapattana, Jirachai Yomkerd 430-446

บทความวิชาการ:

ปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่เป็นตัวถ่วงการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย
พระครูวิมลสุวรรณกร (สมพงษ์ จนฺทวโร) 447-459

บทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมองผ่านกระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์
ปุณยวีร์ หนูประกอบ, ภาวิดา รังษี 460-470

แนวทางการพัฒนาโบราณสถานคอกช้างเผือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
ช่อพฤกษ์ ผิวกู่ 471-485

การศึกษานโยบายของพรรคการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้ง พ.ศ.2566 กับนโยบายเชิงพุทธที่ประชาชนไทยคาดหวัง

พระครูสิทธิวชิรโสภิต (ประสิทธิ์ สมฺมาปญฺโญ) 486-500

ภาคผนวก 501

ขั้นตอนการปฏิบัติงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ 502

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง 505

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)*

BUDDHIST INTEGRATION FOR THE EFFICIENCY MANAGEMENT ENHANCEMENT OF NATIONAL TELECOM PUBLIC COMPANY LIMITED

ณัฏฐ์ณัชชา ไชยประเสริฐ, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
Natnatcha Chaiprasert, Kiettisak Suklueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: sarinyalaw@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารและเพื่อนำเสนอรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 391 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1. ประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการองค์กร พบว่า กระบวนการบริหารจัดการ บรรยากาศองค์กร และหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3. รูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด คือ มีประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ทั้งหมด 5 ด้าน และมีปัจจัยที่ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารอีก คือ กระบวนการบริหารจัดการ บรรยากาศองค์กร และหลักอิทธิบาท 4

คำสำคัญ: การบูรณาการหลักพุทธธรรม; ประสิทธิภาพการบริหาร; บริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)

---

*Received May 6, 2021; Revised May 28, 2021; Accepted May 28, 2021

Abstract

Objectives of this research article were to study the general condition on the management efficiency of the National Telecommunications Company Public Company Limited, to study the factors affecting the management efficiency of the National Telecommunications Company Public Company Limited, and to present an integrated model of the teaching of Buddhism to promote the management efficiency of the National Telecommunications Company Limited, conducted by the mixed methods. The quantitative research, data were collected from 391 samples using questionnaires as a tool. Descriptive and inferential data analysis with statistical package. The qualitative research used in-depth interviews with 18 key informants, data were analyzed by descriptive interpretation.

The findings were as follows: 1. The management efficiency of the National Telecommunications Company Public Company Limited was found that the sample group had an opinion about the management efficiency of the National Telecommunications Company Public Company Limited, by overall, at a moderate level, the average of 3.11.2. Factors affecting the quality of organization management of a public company limited was found that the management process, corporate atmosphere, and principles of Iddhipada 4 affected the efficiency of the company's management and Another factor that contributed to the efficiency of management was the management process. corporate atmosphere and the principle of Iddhipada 4.

Keyword: Buddhist Integration; Efficiency of Management; National Telecom Public Company Limited

บทนำ

บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) (NT) มีแผนธุรกิจในปี 2562-2570 ประมาณการ EBIDA เฉลี่ยต่อปี 18,379 ล้านบาทและมี Net profit เฉลี่ยต่อปี 6,099 ล้านบาท และมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากจะสิ้นสุดสัญญากับพันธมิตรในการให้บริการบนคลื่นความถี่ 850 MHz 2100 MHz และ 2300 MHz ในปี 2568 ซึ่งบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) คาดว่าหากสามารถบริหารจัดการด้านเงินลงทุนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและมีค่าเสื่อมราคาทั้งทรัพย์สินด้านโทรคมนาคมและทรัพย์สินด้านอื่นลดลงอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่ปี 2563 รวมทั้งสามารถเร่งหารายได้เพิ่มจากธุรกิจใหม่โดยเฉพาะในกลุ่มบริการ Digital infrastructure & services มาทดแทนรายได้ในกลุ่มบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่กำลังจะหมดไปพร้อมกับคลื่น

ความถี่เพื่อทำให้บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) เลี้ยงองค์กรได้ ในขณะที่ในอนาคตประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่สำคัญที่สุดคือการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจ 4.0 หรือ 5.0 ซึ่งต้องอาศัยโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมเป็นกลไกขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลโดยในการประกอบธุรกิจต้องปรับตัวเข้าสู่ระบบนิเวศดิจิทัลซึ่งเน้นการพัฒนาแพลตฟอร์ม ให้รองรับการทำงานในระบบดิจิทัลที่จะต้องร่วมกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างบูรณาการที่ประเทศไทยจะขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมที่เน้นการผลิตสินค้าและบริการด้วยเทคโนโลยีและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้เกิดการเชื่อมโยงนโยบายเทคโนโลยีอันเป็นกลไกสำคัญเพื่อสนับสนุนให้เกิดสภาพแวดล้อมระบบนิเวศดิจิทัลซึ่งคาดการณ์ว่าเทคโนโลยี 5G และ Internet of Things จะมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยเพิ่มโอกาสและลดต้นทุนรวมทั้งเพิ่มมูลค่าในนวัตกรรมใหม่ให้ภาคธุรกิจและผู้บริโภคแต่ขณะเดียวกันอาจปรับเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจ โครงสร้างตลาดและรูปแบบ วิถีชีวิต นำไปสู่การปรับเปลี่ยนบริบทการกำกับดูแลให้เหมาะสมเพื่อรองรับกับบริบทใหม่ที่จะเกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2564)

จากการควบรวมเป็นบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) เพื่อให้เกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้นั้น สิ่งหนึ่งที่ควรนำมาบูรณาการกับการบริหารคือหลักธรรมในพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะหลักธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารงานซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้หลายหลักธรรม แต่ที่เหมาะสมในการนำมาใช้มากที่สุดคือหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ การมีใจรักในงาน พอใจทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรัก ทำให้เป็นผลสำเร็จแห่งกิจหรืองานที่ทำ วิริยะ การสู้งาน พากเพียรทำการงาน ขยันหมั่นประกอบกิจการงาน หมั่นกระทำการงาน หรือสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ไม่ท้อถอย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ จิตตะ การใส่ใจในงานทำ เอาจิตฝักใฝ่ รับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดยึดมั่นเลื่อนลอยและ วิมังสา การทำงานด้วยปัญญา พิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน วางแผนการทำงาน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับ “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) เพราะเมื่อควบรวมกิจการเป็นบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) ได้สำเร็จแล้วและอยู่ระหว่างดำเนินกิจการในระยะแรก ควรอย่างยิ่งที่จะให้มีการส่งเสริมการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้การดำเนินการสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์แห่งการควบรวมกิจการดังกล่าว ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าบูรณาการกับศาสตร์ด้านการบริหารงานเพื่อให้เห็นถึงแนวทางการส่งเสริม

ประสิทธิภาพการบริหาร ทั้งนี้ผลการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) และหน่วยงานอื่นสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อันเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงลึกและการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน)

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน)

3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน)

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาวการณ์โดยไม่มีการทดลอง

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ประกอบด้วย ผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้าง จำนวน 17,500 คน (บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ, 2562) คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 391 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้บริหารบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) จำนวน 6 คน ผู้ปฏิบัติงานเฉพาะด้านของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) จำนวน 7 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาจำนวน 2 คน รวมทั้งหมด 18 รูปหรือคน

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือแบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) กระบวนการบริหารจัดการ 3) บรรยากาศองค์กร 4) หลักอิทธิบาท 4 และ 5) ประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ในการวิจัยเชิง

คุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ โดยการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) จำนวน 391 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาข้อมูลจากเอกสาร นโยบายที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Stepwise MRA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพทั่วไปเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$=3.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้คือ การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสากล ($\overline{X}$=3.18) รองลงมาคือ การบริหารความเสี่ยง ($\overline{X}$=3.12) การจัดทำสมรรถนะและจริยธรรมในองค์กร ($\overline{X}$=3.12) การปรับปรุงการให้บริการและการจัดซื้อจัดจ้าง ($\overline{X}$=3.11) และการติดตามประเมินผล ($\overline{X}$=3.03) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) จากการทดสอบสมมติฐานพบผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 กระบวนการบริหารจัดการมีอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 1 แสดงกระบวนการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)

ตัวแปรกระบวนการบริหารจัดการ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.377	.142		2.652**	.008
การควบคุม (X15)	.335	.060	.317	5.593**	.000
การวางแผน (X11)	.311	.068	.282	4.548**	.000
การจัดคนเข้าทำงาน (X13)	.182	.061	.181	2.977**	.003

Multiple R = .712[c] R Square = .507 Adjusted R Square = .503 Std. Error = .611

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า กระบวนการบริหารจัดการสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 50.3 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การควบคุม สามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 31.7 รองลงมาคือ การวางแผน สามารถทำนายได้ร้อยละ 28.2 และการจัดคนเข้าทำงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 18.1 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$\hat{y}$ = .377+.335X15+.311X11+.182X13

$Z = .317_{X15}+.282_{X11}+.181_{X13}$

สมมติฐานที่ 2 บรรยากาศองค์กรอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 2 แสดงบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)

ตัวแปรบรรยากาศองค์กร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.239	.117		2.045**	.042
ความรู้สึกผูกพันและรับผิดชอบต่อองค์กร (X26)	.256	.071	.246	3.596**	.000
โครงสร้างองค์กร (X21)	.223	.073	.200	3.058**	.002
ความรับผิดชอบในการทำงาน (X22)	.203	.069	.190	2.957**	.003
มาตรฐานในการทำงาน (X25)	.167	.077	.158	2.152**	.032
การสนับสนุน (X23)	.158	.061	.146	2.596**	.010

Multiple R = .801[e] R Square = .642 Adjusted R Square = .637 Std. Error = .522

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า บรรยากาศองค์กรสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 64.2 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความรู้สึกผูกพันและรับผิดชอบต่อองค์กร สามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 24.6 รองลงมาคือ โครงสร้างองค์กร สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.0 อันดับสามคือ ความรับผิดชอบในการทำงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 18.0 มาตรฐานในการทำงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 15.8 และการสนับสนุน สามารถทำนายได้ร้อยละ 14.6 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$\hat{y}$= 239+.256X26+.223X21+.203X22+.167X25+.158X23

$Z= .246_{X26}+.200_{X21}+.190_{X22}+.158_{X25}+.146_{X23}$

สมมติฐานที่ 3 หลักอิทธิบาท 4 อย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 3 แสดงหลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)

ตัวแปรหลักอิทธิบาท 4	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.011	.143		7.063	.000
วิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา (X34)	.322	.085	.340	3.775**	.000
จิตตะ: ใส่ใจงาน (X33)	.279	.087	.288	3.200**	.001

Multiple R = .611[b] R Square = .373 Adjusted R Square = .370 Std. Error = .687

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 37.0 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า วิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา สามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 34.0 และจิตตะ: ใส่ใจงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 28.8 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = 1.011+.322X34+.279X33$$

$$Z = .340_{X34}+.288_{X33}$$

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) มีดังนี้

ประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ในการศึกษาครั้งนี้มี 5 ด้านคือ 1) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสากล 2) การบริหารความเสี่ยง 3) การปรับปรุงกระบวนการให้บริการการจัดซื้อจัดจ้าง 4) การจัดทำสมรรถนะและจริยธรรมในองค์กร 5) การติดตามประเมินผลซึ่งประสิทธิภาพทั้ง 5 ด้านนั้น มีหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ: รักงาน วิริยะ: สู้งาน จิตตะ: ใส่ใจงาน และวิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา เป็นส่วนบนเปรียบเหมือนกับหลังคาที่คอยควบคุมการบริหารจัดการให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังมีกระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการ และการควบคุม และสิ่งสุดท้ายที่จะทำให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มที่และมีความสุขนั่นก็คือ บรรยากาศองค์กร ซึ่งจะเป็นสิ่งสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมา ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างองค์กรที่ดี มีความรับผิดชอบในการทำงาน เพื่อนร่วมงานให้การสนับสนุน ค้ำจุนด้วยการสร้างแรงจูงใจ ทำให้มีมาตรฐานในการทำงาน เกิดรู้สึกผูกพันและความรับผิดชอบต่อองค์กรอย่างเต็มกำลัง

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ จากการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้คือ การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสากล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 รองลงมาคือ การบริหารความเสี่ยง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 การจัดทำสมรรถนะและจริยธรรมในองค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 การปรับปรุงการให้บริการและการจัดซื้อจัดจ้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 และการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) อยู่ในระดับปานกลางดังนั้นต้องนำไปพัฒนาให้มีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนะพงษ์ กล้ากสิกิจ (2562) ที่พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชรด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเองพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านเกิดศักยภาพความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้านพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิรัศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญและคณะ (2557) ที่พบว่า 1) ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการพบว่าประชาชนผู้มารับบริการมีความพึงพอใจการให้บริการด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการในระดับมากที่สุด ได้แก่ กองสวัสดิการสังคม และงานเคาน์เตอร์เซอร์วิส ส่วนหน่วยงานที่ประชาชนผู้มารับบริการมีระดับความพึงพอใจมากได้แก่ ศูนย์บริการสาธารณสุขศูนย์สระเกษ ศูนย์บริการสาธารณสุขศูนย์เตาหลวง และงานทะเบียนราษฎร์ตามลำดับ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

กระบวนการบริหารจัดการสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 50.3 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การควบคุม สามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 31.7 รองลงมาคือ การวางแผน สามารถทำนายได้ร้อยละ 28.2 และการจัดคนเข้าทำงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 18.1 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิงห์คำ มณีจันสุข (2562) ที่พบว่า ปัจจัยการบริหารมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย โดยเรียงจากความสำคัญคือ ประกอบด้วย การประสานงาน การบังคับบัญชาสั่งการ การจัดองค์การ การควบคุม และการวางแผน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิอร ศรีสุนทร (2559) ที่พบว่า 1) รูปแบบการบริหารผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประกอบด้วยกระบวนการ 6 ด้าน 53 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้าน

การวางแผนการปฏิบัติงาน 2) ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน 3) ด้านการพัฒนาผลการปฏิบัติงาน 4) ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน 5) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

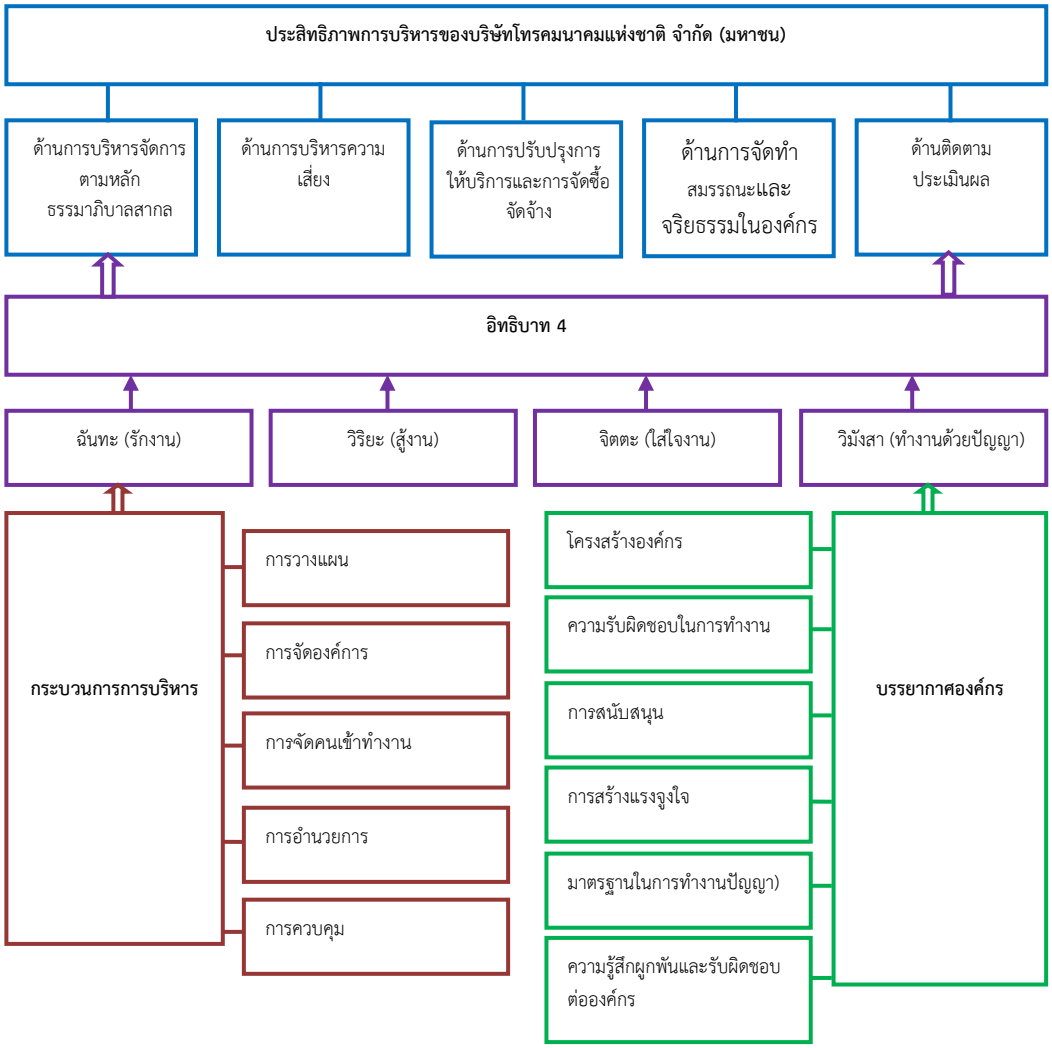
บรรยากาศองค์กรสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 64.2 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความรู้สึกผูกพันและรับผิดชอบต่อองค์กร สามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 24.6 รองลงมาคือ โครงสร้างองค์กร สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.0 อันดับสามคือ ความรับผิดชอบในการทำงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 18.0 มาตรฐานในการทำงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 15.8 และการสนับสนุน สามารถทำนายได้ร้อยละ 14.6 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ นามบุรี (2562) ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.81 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง 0.28 และอิทธิพลทางอ้อม 0.54 เป็นอิทธิพลรวม 0.82 โดยตัวแปรที่ส่งผลเรียงตามลำดับได้แก่ มาตรฐานในการทำงาน ความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร การสร้างแรงจูงใจการสนับสนุนจากคนรอบข้าง โครงสร้างองค์กร ความท้าทายและความรับผิดชอบในการทำงาน ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติมา สุทธิประภา (2561) ที่พบว่า บรรยากาศองค์การโดยรวมมีความสัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การโดยรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. หลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 37.0 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า วิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา สามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 34.0 และจิตตะ: ใส่ใจงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 28.8 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย คล้ายแสง (2562) ที่พบว่า การนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 บูรณาการกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาด้วยเป็นการใช้หลักธรรมนำหลักการพัฒนา ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ร่วมตัดสินใจ ด้วยความรัก คือ การวางแผน (Planning) 2) วิริยะ เพียรพัก ร่วมพัฒนา คือ การลงมือทำ (Doing) 3) วิมังสา พิจารณา ร่วมประเมินผล คือ การปรับปรุง (Acting) 4) จิตตะ ตั้งใจตน รับผลพอประมาณ คือ การติดตามตรวจสอบ (Checking) ซึ่งจะทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรวิภา จรูญจารุวัฒนา (2559) ที่พบว่า แนวคิดหลักคำสอนอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนเป็นแนวทางนำไปสู่ความสำเร็จ ในการเรียนและช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนสำเร็จตามความมุ่งหมาย ประกอบด้วย ฉันทะ คือความพอใจ มีใจรักในการเรียน วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม เข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อถอยในการเรียน จิตตะ คือ ความตั้งใจ สนใจในการเรียน วิมังสา คือ การไตร่ตรองใช้ปัญญาพิจารณาแก้ไขปัญหาในการเรียนอย่างมีเหตุผล

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ในการศึกษาครั้งนี้มี 5 ด้านคือ 1) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสากล 2) การบริหารความเสี่ยง 3) การปรับปรุงกระบวนการให้บริการการจัดซื้อจัดจ้าง 4) การจัดทำสมรรถนะและจริยธรรมในองค์กร 5) การติดตามประเมินผล ซึ่งประสิทธิภาพทั้ง 5 ด้านนั้น มีหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ: รักงาน วิริยะ: สู้งาน จิตตะ: ใส่ใจงาน และวิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา เป็นส่วนบนเปรียบเหมือนกับหลังคาที่คอยควบคุมการบริหารจัดการให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังมีกระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการ และการควบคุม และสิ่งสุดท้ายที่จะทำให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มที่และมีความสุขนั่นก็คือ บรรยากาศองค์กร ซึ่งจะเป็นสิ่งสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมา ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างองค์กรที่ดี มีความรับผิดชอบในการทำงาน เพื่อนร่วมงานให้การสนับสนุน ค้ำจุนด้วยการสร้างแรงจูงใจ ทำให้มีมาตรฐานในการทำงาน เกิดรู้สึกผูกพันและความรับผิดชอบต่อองค์กรอย่างเต็มกำลัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธนัญพร พิพิธวรโภคิน (2564) ที่พบว่า รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี มีองค์ประกอบของการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ด้านคือ 1) ด้านจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน 2) ด้านการให้ความสำคัญต่อการเพิ่มผลิตภาพ 3) ด้านการนำรูปแบบการใช้บริการร่วมกัน 4) ด้านการสร้างและพัฒนาแนวคิดนวัตกรรม และมีปัจจัยภายนอกที่เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการประกอบด้วย การจัดการภายในองค์กรทั้ง 5 ด้าน (การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ความผูกพันต่อองค์กร บรรยากาศองค์กร พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และวัฒนธรรมองค์กร) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานหลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) และปัจจัยค้ำจุน (เงินเดือนและผลตอบแทนอื่น โอกาสความก้าวหน้าในอนาคต สถานะของอาชีพ สภาพการทำงานความมั่นคงในการทำงาน)

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด

จากภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้

ประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ในการศึกษาครั้งนี้มี 5 ด้านคือ 1) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสากล เช่น ปรับโครงสร้างเป็น

ระยะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง กำกับดูแลองค์กรและบุคลากรตามหลักมาตรฐานสากล ใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ ติดตามและกำกับดูแล 2) การบริหารความเสี่ยง เช่น วิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จัดลำดับความสำคัญและบริหารความเสี่ยงดำเนินการอย่างเป็นระบบตามมาตรฐาน (COSO-ERM) 3) การปรับปรุงกระบวนการให้บริการการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น ปรับปรุงการให้บริการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความกระชับ รวดเร็วและครบถ้วน ปรับปรุงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้มีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัว 4) การจัดทำสมรรถนะและจริยธรรมในองค์กร เช่น เน้นทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ และมีวิสัยทัศน์ เน้นทักษะด้านการประสานงาน ด้านฝีมือ ความสามารถ ชำนาญงาน 5) การติดตามประเมินผล ได้แก่ ติดตามและประเมินผลด้วยเทคโนโลยีที่เป็นมาตรฐานสากล สร้างเกณฑ์ในการบริหารงานที่ชัดเจน มีกฎกติกา กฎหมายที่ชัดเจนต่อการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพทั้ง 5 ด้านนั้น มีหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ รักงาน วิริยะ สู้งาน จิตตะ ใส่ใจงาน และวิมังสา ทำงานด้วยปัญญา เป็นส่วนบนเปรียบเหมือนกับหลังคาที่คอยควบคุมการบริหารจัดการให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังมีกระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงานการอำนวยการ และการควบคุม และสิ่งสุดท้ายที่จะทำให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มที่และมีความสุข นั่นก็คือ บรรยากาศองค์กร ซึ่งจะเป็นสิ่งสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมา ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างองค์กรที่ดี มีความรับผิดชอบในการทำงาน เพื่อนร่วมงานให้การสนับสนุน ค้ำจุนด้วยการสร้างแรงจูงใจ ทำให้มีมาตรฐานในการทำงาน เกิดรู้สึกผูกพันและความรับผิดชอบต่อองค์กรอย่างเต็มกำลัง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. บริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ควรกำหนดกระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการ การควบคุม เป็นวาระในการพัฒนาองค์กรด้วย

2. บริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ควรส่งเสริมบรรยากาศองค์กร ประกอบด้วย โครงสร้างองค์กร ความรับผิดชอบในการทำงาน การสนับสนุน การสร้างแรงจูงใจ มาตรฐานในการทำงาน ความรู้สึกผูกพันและรับผิดชอบต่อองค์กร เป็นนโยบายควบคู่กับการบริหารงานด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1 ควรพัฒนาด้านการบริหารจัดการโครงสร้างองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลสากล โดยให้มีการตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ปรับโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับภารกิจ และการบริหารจัดการองค์กรที่ดีต่อไป

2. ควรพัฒนาด้านการบริหารความเสี่ยง โดยต้องนำสารสนเทศมาสนับสนุนการบริหารความเสี่ยง มีการกำกับดูแลองค์กรให้มีระบบการบริหารความเสี่ยงด้วย

3 ควรพัฒนาด้านการปรับปรุงกระบวนการให้บริการการจัดซื้อจัดจ้าง โดยต้องมีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส รัดกุม และเป็นไปตามกฎหมาย สามารถเปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณะได้

4. ควรพัฒนาด้านจัดทำสมรรถนะและจริยธรรมในองค์กร โดยการสรรหาและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 และจัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการ บรรยากาศองค์กร และการบริหารงาน ในองค์กรรัฐวิสาหกิจอื่น ๆ เพื่อให้เห็นกระบวนการดังกล่าวว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการบริหารจัดการ

2 ควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหมวดอื่น ๆ มาเป็นตัวแปรในการวิจัยในองค์กรรัฐวิสาหกิจเพิ่มเติม โดยเฉพาะหลักธรรมที่เกี่ยวกับการทำงาน การบริหารจัดการ และที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำ เพื่อให้หลักธรรมได้เป็นเครื่องชี้วัดทางการบริหารและนำไปสู่การวิจัยในระดับสากลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชนะพงษ์ กล้ากสิกิจ. (2562). *ประสิทธิผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกาแพงเพชร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชุติมา สุทธิประภา. (2561). บรรยากาศองค์การและความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลในเครือเอกชนแห่งหนึ่ง. *วารสารพยาบาล,* 63(4), 25-33.

ทิรัศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ และคณะ. (2557). *การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติราชการของเทศบาลนครสงขลา* (รายงานวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ธงชัย คล้ายแสง. (2562). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นิอร ศรีสุนทร. (2559). *การพัฒนารูปแบบการบริหารผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ. (2562). *แผนธุรกิจ บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรม พุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พัทธนัญพร พิพิธวรโภคิน. (2564). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมบัติ นามบุรี. (2562).*โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพุทธบูรณาการของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2564). *แผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562–2566*. สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2564, จาก http://www.nbtc.go.th/getattachment/Information/MasterPlan /37610 แผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม-ฉบับที่-2.pdf.aspx.

สิงห์คำ มณีจันสุข. (2563). *การบริหารจัดการสวัสดิการสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อรวิภา จรูญจารุวัฒนา. (2559). การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบัณฑิตวิจัย,* 7(2) : 183-194.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York: Harper and Row.

การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยภารกิจต่อเนื่องฝ่ายวิจัย เพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน*

PROMOTION AND SUPPORT OF RESEARCH ON ONGOING MISSION OF LOCAL RESEARCH DEPARTMENT, LAMPHUN PROVINCE

วันเพ็ญ พรินทรากูล
Wanpen Parintarakul
ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน
The Community Base Research Center in Lamphun Province
E-mail: dpprintra28@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อวิเคราะห์ผลการวิจัยภายใต้กรอบภารกิจของโครงการเพื่อนำผลการศึกษาไปพัฒนาการปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจของ สกสว. 2. เพื่อติดตามและสนับสนุนโครงการวิจัย จำนวน 6 โครงการ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด 3. เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE) จำนวน 6 เรื่อง และเกิดการเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ และ 4. เพื่อเกิดการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้านและสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานในหลากหลายระดับ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและการอธิบายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ เชิงปริมาณ และการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้งการวิจัยพื้นฐานและการประยุกต์

พบว่า 1) สามารถปิดโครงการได้ตามระยะเวลาที่กำหนด มีการใช้ประโยชน์จากโครงการวิจัย สามารถสรุปความรู้กระบวนการหนุนเสริมโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นตั้งแต่ต้นทางจนถึงปิดโครงการวิจัย 2) การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้มีคุณภาพ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงาน อปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) มีการยกระดับและพัฒนาองค์ความรู้วิจัยเพื่อท้องถิ่นในการจัดทำนโยบายสาธารณะในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืนและการจัดการทรัพยากร โดยความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) กับหน่วยงานและองค์กร และ 4) มีการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้านเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงาน และสร้างภาคีเครือข่ายการดำเนินงานโดยการเข้าร่วมกิจกรรม นำเสนอผลการขับเคลื่อนประเด็น และการอบรมเชิงปฏิบัติการ

คำสำคัญ: การส่งเสริมและสนับสนุน; ภารกิจต่อเนื่อง; ศูนย์วิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

*Received October 14, 2021; Revised October 19, 2021; Accepted November 26, 2021

Abstract

Objectives of this research were: 1. To analyze research results under the project's mission framework in order to use the study results to improve performance in accordance with the duties and powers of the NESDB; 2. To monitor and support 6 research projects to achieve efficiency and 3. To create the utilization of 6 topics research (RE) and the dissemination of the results to the public and 4. To develop the potentials of village researchers and create network partners in various operational level by using a participatory action research model(PAR) through the local research process for communities.(CBR), data analysis method and qualitative research description, quantitative research and both basic and applied research**.**

It was found that: 1. The project could be closed within the specified period. The research project could be utilized and was summarized the knowledge of the supporting process of research projects for the locality from the beginning until the end of the research project. 2. Monitoring and supporting the research projects in the process to ensure quality could be utilized the knowledge in the local administrative agencies and related agencies, 3. There was an upgrade and development of research knowledge for the local area of Lamphun Province in the preparation of public policies on sustainable agriculture issues and resource management in cooperation with the Office of the National Health Commission (NHSO), agencies, and organizations; and 4. There is potential development of village researchers and creating a network of operational partners to develop the potentials of the staff by participating in activities, presentation of the driving results, and operational workshops.

Keywords: Promotion and support; Ongoing Mission; Research Center for Local Area in Lamphun Province

บทนำ

สถาบันวิจัยหริภุญชัย มีพัฒนาการขึ้นมาจากโครงการหริภุญชัยคดีศึกษาหรือกลุ่มลำพูนเสวนาซึ่งเป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของนักวิชาการ ประชาชน และพระสงฆ์ ที่มีแนวคิดที่จะหาแนวทางในการพัฒนาเมืองลำพูนร่วมกัน ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2543 โดยมีเป้าหมายหลักของสถาบันฯ คือ การเป็นสถาบันการเรียนรู้ให้กับชุมชนท้องถิ่นลำพูนด้วยเป้าหมายหลักดังกล่าวทำให้การดำเนินงานของสถาบันวิจัยหริภุญชัย ที่ผ่านมามี 2 ลักษณะ คือ การทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน ทำหน้าที่ในการหนุนเสริมการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดลำพูนและการเป็น สถาบันการจัดการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น : แสนผะหญ้ามหาวิทยาลัยชาวบ้าน ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานวิชาการที่ให้บริการองค์ความรู้และสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้มีการนำเอาองค์ความรู้ไปจัดการปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานองค์กร และบุคลากรต่าง ๆ จากการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์วิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) จังหวัดลำพูนปี 2557–2560 เป็นการขับเคลื่อนงานภายใต้ฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ 4 ลุ่มน้ำหลักโดยความร่วมมือของหน่วยงาน ในประเด็นการจัดการทรัพยากรเกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร มีการประสานแลกเปลี่ยนกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มีเป้าหมายเดียวกัน คือ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน น่าน และพี่เลี้ยงแสนผะหญาลำปาง การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรในพื้นที่ในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้มีการดำเนินการร่วมกับภาคีอื่น ๆ ทั้งในพื้นที่จังหวัดลำพูนและนอกพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยศูนย์ประสานงานฯ สามารถนำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้ในการทำงานกับภาคี ผลักดันและนำผลจากโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกว.ให้ภาคีอื่น ๆ หน่วยงานองค์กร สามารถนำไปต่อยอดเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยได้ หรือ เป็นการทำงานที่เกื้อหนุนระหว่าง สกว. และภาคีอื่น ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน (อบจ.) ได้ให้การสนับสนุนเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูนภายใต้การสนับสนุนของศูนย์ประสานงานฯ ที่เกิดจากการรวมตัวของเกษตรกรผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เกษตรกรรมยั่งยืน (โครงการการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรระดับจังหวัดลำพูน ปี 2557) และได้ให้การสนับสนุนในการทบทวน สืบค้นและต่อยอดองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูนภายใต้โครงการ 1 ทุนทางวัฒนธรรม 1 อปท. หรือ “ทุนทางวัฒนธรรมชุมชน” ทั้ง 57 อปท. ในจังหวัดลำพูน เป็นการนำเอาทุนทางวัฒนธรรมชุมชนมาเป็นฐานการขับเคลื่อนสังคมวัฒนธรรม การศึกษา และเศรษฐกิจชุมชน และปลายปีงบประมาณ 2557 คณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน (คจสจ.ลำพูน) โดยการสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ได้นำเอาองค์ความรู้จากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดลำพูนโดยจัดทำเอกสารหลักและผลักดันสู่การ

จัดทำนโยบายสาธารณะ (ร่างมติ) ของคณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน “ความมั่นคงด้านอาหารเพื่อสุขภาวะของประชาชน (คนลำพูน)” พร้อมกันนี้มีการประสานกับหน่วยงานองค์กรอื่น ๆ เพื่อนำเสนอและยกระดับองค์ความรู้จากโครงการวิจัยในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่น และการจัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อการนำไปสู่ความร่วมมือในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารให้กับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ศูนย์ประสานงานยังได้ผลักดันประเด็นความมั่นคงด้านอาหารสู่การจัดทำสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน เพื่อให้เกิดนโยบายสาธารณะในการขับเคลื่อนความมั่นคงด้านอาหารในหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ “ความมั่นคงด้านอาหารเพื่อสุขภาวะของคนลำพูน ปีที่ 2”(เอกสารมติสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน ปี 2562) ภายใต้องค์กร “สมาคมเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน” ซึ่งเป็นองค์กรที่ยกระดับจากการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในโครงการนวัตกรรมองค์กรเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน (ไมตรี นันต๊ะจันทร์, 2557) ของการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกจังหวัดลำพูนเพื่อยกระดับความรู้พื้นที่รูปธรรมของโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปสู่การจัดทำนโยบายสาธารณะในแต่ละระดับทั้งระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับนโยบายประเทศ รวมถึงการทบทวน สืบค้น และต่อยอดองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูนภายใต้โครงการ “ชื่อบ้านนามเมือง ปี 2560” จำนวน 100 ชุมชน/หมู่บ้าน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการวิจัยการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยภารกิจต่อเนื่องฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน เป็นการดำเนินโครงการวิจัยตามแนวคิดของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research) (กชกร ชิณะวงศ์, 2548) ที่มุ่งสนับสนุนให้เกิดโครงการวิจัยโดยมีเป้าหมายสร้างกระบวนเรียนรู้ให้กับชุมชนท้องถิ่นนำเอางานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาร่วมกันแนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเน้นปัญหาวิจัยต้องมาจากชุมชนท้องถิ่น ชุมชนเป็นผู้เสนอปัญหา คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการวิจัย และมีการปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในการสนับสนุนโครงการวิจัยประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและเกษตรกรรมยั่งยืน เช่น นโยบายในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นต่อการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้แก่ แผนแม่บทแก้ไขปัญหาทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน พ.ศ.2557 คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 64/2557 เรื่อง การปราบปรามและการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้. และคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66 / 2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบัน ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 – 2564 (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ประกาศ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 – 2564) รวมถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ.2560-2564 (คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ (2560)

ปี 2562 ได้มีการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนศูนย์ประสานงานฯ โดยสรุปจากข้อเสนอแนะของผู้อำนวยการ สกว. คณะผู้บริหาร สกว. เครือข่ายนักวิจัยท้องถิ่นภาคเหนือ ตัวแทนนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ผู้ทรงคุณวุฒิ และภาคีเครือข่าย ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น พร้อมทั้งข้อสรุปจากเวทีการประชุมของเครือข่ายศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2561 และเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยและสถานการณ์ในปัจจุบันมุ่งเน้นการสร้างงานวิจัยที่เกิดผลกระทบสูงและวงกว้าง จึงมีการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ปี 2562 ที่ยังคงยุทธศาสตร์ร่วมกันของเครือข่ายศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือในการขับเคลื่อนประเด็นความมั่นคงด้านอาหารในการปกป้องพื้นที่อาหาร พร้อมทั้งการหนุนเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกันของศูนย์ประสานงานฯเพื่อให้สามารถขึ้นโครงการวิจัยได้ตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีการพัฒนาโครงการวิจัยในระดับลุ่มน้ำ และระดับพื้นที่ จำนวน 5 โครงการ ครอบคลุมชุมชนทั้งหมด จำนวน 69 ชุมชน ใน 7 ตำบล 3 อำเภอ เป็นประเด็นประเด็นความมั่นคงด้านอาหาร ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พืชอาหารและสมุนไพร และการบริหารจัดการชุมชน โดยสามารถออกสัญญาโครงการได้เพียง 1 โครงการ อีก 4 โครงการ ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ให้ข้อเสนอว่าให้สามารถออกสัญญาในปีงบประมาณ 2563 ในเดือนตุลาคม 2563 เนื่องจากสถานการณ์การเปลี่ยนผ่านขององค์กรอีกทั้งงบประมาณของฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นไม่เพียงพอต่อการจัดทำสัญญาโครงการวิจัยฯในปี 2562 โดยในระยะต่อไปจึงมีการติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยให้มีคุณภาพและปิดโครงการตรงตามระยะเวลาที่กำหนด จำนวนทั้งหมด 6 โครงการ เป็นการปฏิบัติงานภายใต้กรอบภารกิจของศูนย์ประสานงานฯ เพื่อนำผลการศึกษาไปพัฒนาการปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจของ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม (สกสว.) สามารถติดตามและสนับสนุนโครงการวิจัย จำนวน 6 โครงการ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE) และเกิดการเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ รวมถึงเกิดการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้านและสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ผลการวิจัยภายใต้กรอบภารกิจของโครงการ เพื่อผลการศึกษาไปพัฒนาการปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจของ สกสว.

2. เพื่อติดตามและสนับสนุนโครงการวิจัย จำนวน 6 โครงการ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

3. เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE) จำนวน 5 เรื่อง และเกิดการเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ

4. เพื่อเกิดการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้านและสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานในหลากหลายระดับ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research)

ประชากรและกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ดำเนินการสนับสนุนโครงการวิจัยในระดับลุ่มน้ำ และระดับพื้นที่ จำนวน 5 โครงการ ครอบคลุมชุมชนทั้งหมด จำนวน 69 ชุมชน ใน 7 ตำบล 3 อำเภอ ได้แก่ ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง ตำบลทากาศ ตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา ตำบลในเมือง อำเภอเมืองลำพูน ตำบลบ้านปวง และตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง

มีขั้นตอน และเครื่องมือในการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยและยกระดับความรู้จากโครงการวิจัย ดังนี้

(1) การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้มีคุณภาพ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยในปี 2560-2562 จำนวน 6 โครงการ มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1) การติดตามเพื่อสนับสนุนโครงการวิจัยให้มีคุณภาพ ปิดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน (อบจ.) เป็นต้น

2) การจัดเวทีเพื่อการนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย

3) การจัดเวทีเพื่อการนำเสนอ (ร่าง) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบบันทึกข้อมูล แบบบันทึกการจัดเวทีเสวนา เครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพ สมุดบันทึก แบบฟอร์มลงชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม การค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

(2) การยกระดับและพัฒนาองค์ความรู้จากการทำงานวิจัยและการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ และแก้ไขปัญหาในชุมชนท้องถิ่น

1) การพัฒนาและยกระดับความรู้จากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืนการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะในพื้นที่จังหวัดลำพูน

2) การติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการ ให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ RE จำนวน 5 เรื่องและสามารถปิดโครงการได้ในระยะเวลาตามสัญญา

3) กิจกรรมใช้ความรู้จากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และแก้ไขปัญหาในชุมชนท้องถิ่นเป็นการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในแต่ละประเด็น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบบันทึกข้อมูล แบบบันทึกการจัดเวทีเสวนา เครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพ สมุดบันทึก แบบฟอร์มลงชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม การค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

(3) การพัฒนาทักษะบุคลากร นักวิจัยและเครือข่าย

1) การอบรมพัฒนาศักยภาพนักวิจัย/พี่เลี้ยงจาก อปท. และหน่วยงานต่าง ๆ

- แนวคิดวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- การเรียนรู้การทำงานร่วมกับชุมชน การศึกษาวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม
- การเชื่อมโยงกับกระแสโลก / ความมั่งคงด้านอาหาร
- กระบวนการออกแบบการเรียนรู้
- การถอดบทเรียน/ถอดความรู้
- การทำ social mapping
- การคืนความรู้สู่ชุมชน
- การเขียนรายงานวิจัย
- ฯลฯ

2) การพัฒนาเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูนและศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของประเด็น (เนื้อหา)บุคลากร (นักวิจัย และบุคลากรในหน่วยงาน) และพื้นที่ร่วมกับหน่วยงาน(งานวิชาการ)

3) การจัดกิจกรรมหัววัดงานวิจัยในพื้นที่การจัดเวทีแลกเปลี่ยนโครงการวิจัย (หัววัดวิจัย)

(4) การสรุปบทเรียนการทำงาน

1) การจัดเวทีประชุมประจำเดือนของคณะทำงาน (คณะกรรมการเจ้าหน้าที่และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง)

2) การจัดเวทีสรุปบทเรียนเพื่อทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาและการกำหนดทิศทางการดำเนินงานในระยะต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนคือ

1. การจัดแฟ้มข้อมูล เป็นการจัดระบบข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัย เพื่อจำแนกและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามประเด็น และวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด

2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความระมัดระวัง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยสรุปและตีความข้อเท็จจริงที่ได้มาตามสภาพการณ์และข้อมูลที่ได้รับ เพื่อบรรยายลักษณะของความรู้ในแต่ละด้าน

ผลการวิจัย

การดำเนินโครงการการติดตามหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ภายใต้ภารกิจของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน โดยการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์ประสานงานฯ ในช่วง 9 เดือน (ตุลาคม 2562– มิถุนายน 2563) เป็นการติดตามสนับสนุนการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน จำนวนทั้งหมด 6 โครงการ เป็นโครงการที่ดำเนินการสิ้นสุดในเดือนธันวาคม 2562 จำนวน 5 โครงการ และโครงการที่มีการขึ้นสัญญาปี 2562 จำนวน 1 โครงการ โดยสิ้นสุดการดำเนินโครงการวิจัยในเดือนมิถุนายน 2563 สามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ผลการวิจัยภายใต้กรอบภารกิจของโครงการ เพื่อผลการศึกษาไปพัฒนาการปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจของ สกสว. จึงเป็นการปฏิบัติภารกิจตามที่ได้รับมอบหมายสำหรับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน คือ กระบวนการพัฒนาโครงการวิจัย หรือขั้นตอนช่วงต้นทางที่ได้มีการพัฒนาโครงการเพื่อให้ได้มาซึ่งโครงการวิจัย พื้นที่วิจัย และคนวิจัย ในช่วงที่ผ่านมาการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยที่มีสถานการณ์ปัญหาในประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประเด็นการทำเกษตรแบบยั่งยืน ร่วมกับประชาชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ จึงเป็นการพัฒนาโครงการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากในสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่สืบเนื่องมาจากข้อกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการหาแนวทางหรือทางออกร่วมกันระหว่างประชาชนและหน่วยงานองค์กร ที่ต้องการหาแนวทางออกร่วมกันโดยใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือ การขึ้นโครงการวิจัยเป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรและประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ยังคงเน้นความสำคัญของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่โจทย์วิจัยมาจาก

ปัญหาของชาวบ้าน ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย และมีการปฏิบัติการร่วมกันในพื้นที่วิจัย ผลการดำเนินโครงการวิจัยทั้ง 6 โครงการ จึงสามารถตอบวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ มีโครงการวิจัยที่สามารถนำไปสู่การเชื่อมโยงและขยายผลในการจัดทำแผนของหน่วยงาน

2) การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยอยู่ระหว่างการดำเนินการให้มีคุณภาพ และมีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานองค์กร (ช่วงกลางน้ำ-ปลายน้ำ) เป็น

กระบวนการในการติดตามและสนับสนุนโครงการวิจัย จำนวน 6 โครงการ และอีก 1 โครงการวิจัยที่จัดทำสัญญาปี 2563 ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สามารถตอบโจทย์และวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย นำไปสู่การแก้ไขปัญหาร่วมกันในพื้นที่ และปิดโครงการได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ที่ได้นำเอาเนื้อหาความรู้จากงานวิจัยมานำเสนอแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันกับภาครัฐ วิชาการ และประชาสังคมในจังหวัดลำพูน รวมถึงการนำเสนอองค์ความรู้จากงานวิจัยในการจัดงานบุญข้าวใหม่ “สืบฮีตสานฮอย ฮ้อยกำกื๊ด คนฮักหละปูน ครั้งที่ 3” ที่วัดพระธาตุหริภุญชัย ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการนำเสนอแลกเปลี่ยนประเด็นของการผลิต “ข้าว” และ “ลำไย” ของเกษตรกรและภาคีเครือข่าย กิจกรรมทั้งสองกิจกรรมเป็นการเชื่อมประสานหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกของศูนย์ประสานงานที่มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องมีเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ได้มีการนำเสนอองค์ความรู้และผลผลิตจากงานวิจัยให้กับประชาชน หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ได้นำไปสู่แนวทางการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และขยายผลในการสร้างรายได้ส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนพื้นที่วิจัย ทั้งนี้ยังได้มีการเผยแพร่ สื่อสารและการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เช่น การจัดรายการวิทยุชุมชน การประชาสัมพันธ์ website/Blog/Face book/สารคดีร่วมกับทีวีไทยการจัดนิทรรศการ และหนังสือเล่มเล็กและการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ การจัดกิจกรรมงาน ร่วมกับหน่วยงานองค์กรและเครือข่าย

3) การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้านและสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานในหลากหลายระดับ พบว่า การพัฒนาศักยภาพทั้งส่วนของเจ้าหน้าที่ของศูนย์ประสานงานฯ และนักวิจัยในโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ทั้งเป็นการประชุมร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ การเข้าร่วมกิจกรรมการนำเสนอผลการขับเคลื่อนในประเด็นต่าง ๆ รวมถึงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาศักยภาพขอองบุคลลากร เช่น เวทีการประชุมเชิงปฏิบัติการ การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สู่การลดความเหลื่อมล้ำ โดย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สถาบันคลังสมองของชาติ การพัฒนาคณะทำงานเยาวชนของศูนย์ประสานงานฯ และเยาวชนในโครงการ Active Citizen ที่ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (กชกร ชิณะวงศ์, 2548) ในการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดลำพูน เป็นการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการปลุกสำนึกสร้างพลัง เสริมศักยภาพ เยาวชนเมืองลำพูน โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และมูลนิธิสยามกัลป์มาจน จำนวน 15 พื้นที่ ในการขับเคลื่อน

โครงการของเยาวชนในประเด็นการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม การจัดการป่าชุมชน ศิลปวัฒนธรรมชุมชน และเกษตรยั่งยืน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ในโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน และเป็นลูกหลานของนักวิจัย มีการต่อยอดความรู้และสืบสานสิ่งที่ผู้ใหญ่ได้ดำเนินการมาก่อน การเข้าร่วมกิจกรรมงานมหกรรมสานพลังสร้างสุขภาวะภาคเหนือ ครั้งที่ 2 “สานพลังพลเมืองตื่นรู้สู่ชุมชนเข้มแข็ง” ที่มีการยกระดับความรู้ประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืนของศูนย์ประสานงานฯ นำไปสู่แนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน รวมถึงการเข้าร่วมเวทีการประชุมเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือของสำนักงานคณะกรรมการวิจัย วิทยาศาสตร์และนวัตกรรม (สกสว.) ที่ได้มีการจัดกิจกรรมการประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในช่วงการเปลี่ยนผ่านองค์กร การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในช่วงที่ผ่านมาจึงเป็นการมุ่งสร้างแนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้ยังคงอยู่ทั้งรูปแบบและแนวคิด

อภิปรายผลการวิจัย

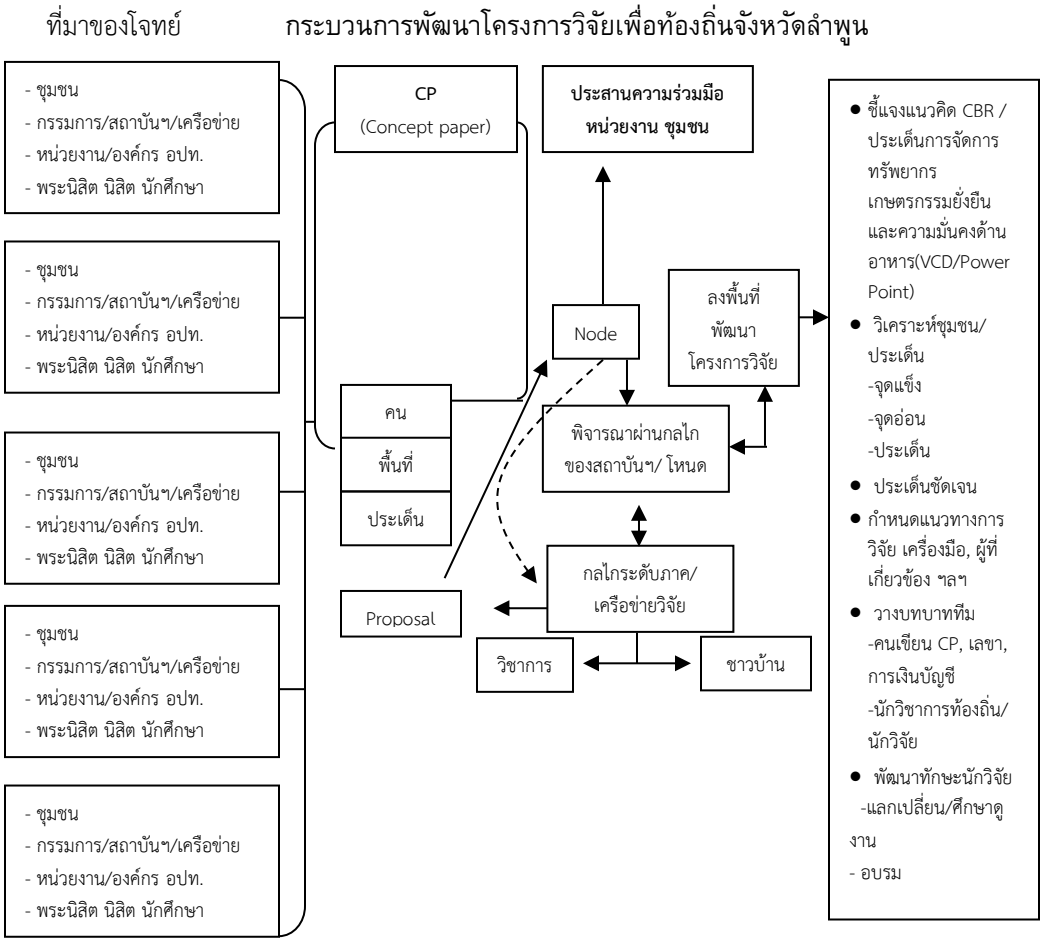
การดำเนินกิจกรรมของสถาบันวิจัยหริภุญชัย ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ในระยะ 9 เดือน (ตุลาคม 2562– มิถุนายน 2563) เป็นการสนับสนุนโครงการวิจัยในประเด็นความมั่นคงด้านอาหารในการจัดการทรัพยากรและเกษตรกรรมยั่งยืน บนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กร ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนบูรณาการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับงานพัฒนาในพื้นที่จังหวัดลำพูน ในการขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ของโครงการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ตำบลทากาศ และตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน (ธวิช จินะกาศ และคณะ, 2563) พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ้านโฮ่ง จึงเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับทิศทางการดำเนินงานของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องตามนโยบายของรัฐบาลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยให้ชุมชนที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นกระบวนการที่สร้างความเข้าใจ สร้างการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางและวิธีการอย่างสันติ และมีความเป็นประชาธิปไตย ประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในการพัฒนาโจทย์วิจัยของศูนย์ประสานงาน ฯ เป็นประเด็นที่มาจากปัญหาของการใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยของประชาชนในเขตพื้นที่ป่า กระบวนการวิจัยจึงต้องเริ่มต้นจากการทบทวนประวัติศาสตร์การตั้งรกรากถิ่นฐานจนถึงการพิสูจน์สิทธิร่วมกันกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการจัดการและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน จึงสอดคล้องกับคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 เรื่องเพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่า

ไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสถานการณ์ปัจจุบัน (คำสั่ง คสช.ที่ 66/2557) ซึ่งคำสั่งฉบับนี้เพื่อให้การดำเนินการและการประสานงานในการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสามารถลดผลกระทบที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศโดยรวม มีเนื้อหาสำคัญคือ การดำเนินการใด ๆ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยในพื้นที่เดิมนั้น ๆ ก่อนคำสั่งนี้มีผลบังคับใช้ ยกเว้นผู้ที่บุกรุกใหม่ จะต้องดำเนินการสอบสวน และพิสูจน์ทราบ เพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป ยังตรงกับทิศทางการจัดการที่ดินทำกินให้กับชุมชนตามนโยบายรัฐบาลของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) และพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554 และตรงกับที่ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, 2557) ในการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ร่วมกัน

การดำเนินกิจกรรมตามยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ สามารถผลิตโครงการวิจัยตามที่ได้ตามที่กำหนด มีการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นการติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ การนำเอาองค์ความรู้จากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์มีทั้งในรูปแบบการเขียน RE (Research Exploitation) เพื่อนำเสนอสู่สาธารณะ และการนำไปขยายผลของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยการเขียน RE ปี 2563 จำนวนทั้งหมด 6 เรื่อง ส่วนการนำไปขยายผลในหน่วยงานองค์กร ศูนย์ประสานงานฯ ได้วางแนวทางหลักในการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นทุกโครงการที่จะต้องสามารถบูรณาการหรือเชื่อมโยงกับหน่วยงานองค์กรในท้องถิ่นเพื่อที่จะสามารถต่อยอด หรือยกระดับองค์ความรู้จากโครงการวิจัยไปขยายผล มีโครงการวิจัยหลายโครงการได้นำเอาองค์ความรู้ไปสู่การจัดทำระเบียบ กฎกติกาของชุมชนตำบล เช่น การจัดทำข้อตกลงในการจัดการทรัพยากรด้วยวิถีและวัฒนธรรมชุมชนบ้านป่าแป๋และการสถาปนาเป็นพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษบ้านดอยช้างป่าแป๋ (ต่าหลู่เก่อชอ) ของโครงการวิจัยการสร้างพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษของชุมชนบ้านดอยช้างป่าแป๋สู่วิถีแห่งชีวิต (บัญชา มุแฮ และคณะ, 2563) การจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรของชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปวงของโครงการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาที่ดินทำกินของชุมชนตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน (นิมิตร สาคำ และคณะ, 2563) รวมถึงนำไปจัดทำแผนการพัฒนายุทธศาสตร์จังหวัดลำพูนในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรสู่เมืองเกษตรปลอดภัย ปีงบประมาณ 2561-2565 (สำนักงานจังหวัดลำพูน, 2561) การจัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน (ทัศนีย์ บุญมาภิ และคณะ, 2563)

องค์ความรู้จากการวิจัย

การดำเนินโครงการวิจัยการติดตามหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ภายใต้ภารกิจของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ในภารกิจหลักของการหนุนเสริมโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูนกระบวนการที่สำคัญตั้งแต่เริ่มต้นการพัฒนาโจทย์วิจัยหรือช่วงต้นทาง และช่วงระหว่างการดำเนินโครงการ จนถึงปิดโครงการวิจัย เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนโครงการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำเอาองค์ความรู้ไปแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม และปิดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด โดยมีสรุปองค์ความรู้กระบวนการหนุนเสริมการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน หรือการได้มาซึ่งโจทย์วิจัย (ช่วงต้นน้ำ)

จากภาพที่ 1 อธิบายเป็นขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนของการขึ้นโจทย์วิจัย/การได้มาซึ่งโครงการวิจัย

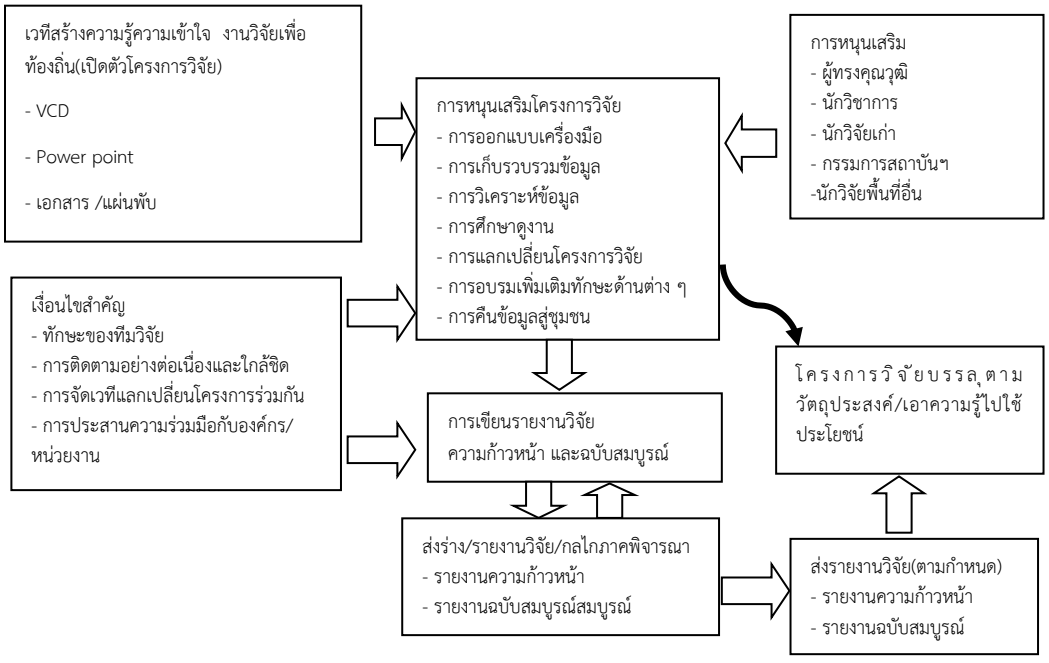
ขั้นตอนที่ 1 การจัดเวทีระดมปัญหาสถานการณ์ในจังหวัดลำพูน

ขั้นตอนที่ 2 การได้มาซึ่งข้อเสนอโครงการทั้งรูปแบบ Concept paper (CP) หรือเต็มรูปแบบ Project Proposal (PP)

ขั้นตอนที่ 3 การพิจารณา ในเวทีการประชุมทุกเสาร์ที่ 1 ของเดือน ได้นำเสนอเพื่อให้ที่ประชุมได้พิจารณาให้ข้อคิดเห็นต่อโครงการวิจัย และเวทีการพิจารณาโครงการที่ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นกรณีเฉพาะ

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาโครงการ ทุกโครงการต้องมีการพัฒนาโครงการร่วมกับชุมชนวิจัย การพัฒนาโครงการในพื้นที่แต่ละครั้งมีหลายรูปแบบ-แนวทาง บางพื้นที่มีหน่วยงาน/องค์กรให้การสนับสนุนก็จะได้รับการประสานและอธิบายที่มาที่ไปในเบื้องต้น(ส่วนใหญ่จะรับรู้และเห็นความสำคัญของกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาก่อน) บางพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ใหม่ ชุมชนและนักวิจัยยังไม่ค่อยคุ้นเคยการทำวิจัยมาก่อน

2) ขั้นตอนการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้มีคุณภาพและมีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ (ช่วงกลางน้ำ-ปลายน้ำ)

ภาพที่ 2 การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้มีคุณภาพ และมีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ (ช่วงกลางน้ำ-ปลายน้ำ)

จากภาพที่ 2 อธิบายเป็นขั้นตอน ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการเปิดตัวโครงการวิจัย เวทีสร้างความรู้ความเข้าใจงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้กับทีมวิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้องในเวทีการเปิดตัวโครงการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การหนุนเสริมโครงการวิจัยในพื้นที่โครงการวิจัย เป็นการสนับสนุนโครงการวิจัยในการออกแบบเครื่องมือเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล การวางแผนการดำเนินโครงการวิจัย การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนโครงการวิจัย การอบรมเพิ่มเติมทักษะด้านต่าง ๆ การวิเคราะห์ข้อมูล เทคนิคการวิจัย การจัดเวทีกิจกรรมต่าง ๆ การคืนข้อมูลสู่ชุมชน โดยมีการประสนงานการติดตามหนุนเสริมในขั้นตอนต่าง ๆ จาก ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักวิจัยเก่า นักวิจัยพื้นที่อื่น และคณะกรรมการสถาบันฯ

ขั้นตอนที่ 3 การติดตามสนับสนุนการจัดทำรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และระยะเวลาที่กำหนด เป็นการติดตามทั้งการลงพื้นที่ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้สามารถนำเอาความรู้ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ต่อองค์กรสนับสนุนโครงการวิจัยควรมีแผนงานที่ชัดเจนและต่อเนื่องต่อการสนับสนุนการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่มีกรอบชัดเจนในการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดปัญหาวิจัย และสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ต่อหน่วยงานองค์กรที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยทั้งที่เป็นผู้รับทุนร่วมและเป็นพื้นที่ในการปฏิบัติการ ควรมีแนวทางหรือนโยบายในการส่งเสริมบุคลากรในองค์กรให้มีการพัฒนาทักษะความรู้ในกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อให้เกิดการนำเอาแนวทางการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองได้

เอกสารอ้างอิง

กชกร ชิณะวงศ์. (2548). *งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสื่อความหมายผ่านฐานคิดและประสบการณ์.* เชียงใหม่: วนิดาเพลส.

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. (2557). *แผนแม่บทแก้ไขปัญหาทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน.* กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ.2560-2564.* กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ.

ทัศนีย์ บุญมาภิ และคณะ. (2563). *การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน 5 ชุมชน เทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ธวิช จินะกาศ และคณะ. (2563). *การมีส่วนร่วมในการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ตำบลทากาศ และตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

นิมิต สาคำ และคณะ. (2563). *การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาที่ดินทำกินของชุมชน ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

บัญชา มุแฮ และคณะ. (2563). *การสร้างพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษของชุมชนบ้านดอยช้างป่าแป๋ สู่วิถีแห่งชีวิต.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 – 2564. (2560, 12 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 134 ตอนที่ 123 ก. หน้า 40.

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554. (2554, 10 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 128 ตอนที่ 33 ก. หน้า 1-18.

ไมตรี นันต๊ะจันทร์. (2557). *นวัตกรรมองค์กรเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สำนักงานจังหวัดลำพูน. (2561). *แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวน พ.ศ.2564.* ลำพูน: สำนักงานจังหวัดลำพูน.

การจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น*

READINESS MANAGEMENT OF THE LIGHT RAIL (TRAM) CONSTRUCTION OF KHON KAEN MUNICIPALITY

ยุทธนา สอนนำ, จรัสพงศ์ คลังกรณ์
Yuthana Sonnum, Jaraspong Khlungkorn
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Western University
E-mail: yuthana050@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาการวางแผนงานในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น 2. เพื่อศึกษาการจัดสรรงบประมาณในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น 3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและบุคลากรในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น 4. เพื่อศึกษาการบริหารวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การวางแผนงานก็ยังขาดการประสานงานที่ดี ทำให้การทำงานไม่ราบรื่นและมีการทำงานที่ซับซ้อน 2. งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น และมีข้อจำกัดในการใช้งบประมาณในการบริหารงานต่าง ๆ 3. ประชาชนบางส่วนยังไม่รู้หรือเข้าใจในกระบวนการขั้นตอนต่างๆ ของการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น 4. การบริหารวัสดุอุปกรณ์วัสดุอุปกรณ์อาจจะไม่เพียงพอต่อการบริหารงานต่างๆ และวัสดุอุปกรณ์อาจจะไม่ค่อยมีความทันสมัย

คำสำคัญ: การจัดการความพร้อม; รถไฟฟ้ารางเบา; การจัดสร้าง

*Received November 17, 2021; Revised November 20, 2021; Accepted December 6, 2021

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the planning of the readiness management for the light rail (Tram) construction of Khon Kaen Municipality, 2. To study the budget allocation to manage the readiness for Light rail (Tram) construction. of Khon Kaen Municipality, 3. To study the participation of the people and personnel in the readiness management for the light rail (Tram) construction of Khon Kaen Municipality, and 4. To study the management of materials and equipment in the preparation of the construction readiness management of the Light rail (Tram) of Khon Kaen Municipality, conducted by the qualitative research method by in-depth-interviewing 30 key informants.

The results showed that, 1. Planning lacked the good coordination. resulting in unsmooth and complicated operations. 2. The budget allocated by the government was too small, insufficient to meet the increasing workload in the construction of the light rail (Tram) of Khon Kaen Municipality. and had limitations in the use of budgets for various administration tasks. 3. Some people did not yet know or understand the various procedures of the construction of light rail at Khon Kaen Municipality, and 4. Management of materials, equipment; materials, and equipment may not be sufficient to manage various tasks. and equipment were not modernized.

Keywords: Readiness Management; Light Rail; Construction

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้พัฒนาประเทศตามทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 –2564) คือยุทธศาสตร์ที่ 7 ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาสำคัญหลายด้าน โดยเฉพาะด้านระบบคมนาคมขนส่ง ด้านโลจิสติกส์ โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาของประเทศจากประเทศที่มี รายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคงและยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข รวมถึงการพัฒนาประเทศตามแนวทางนโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ซึ่งได้เน้นย้ำในเรื่องของการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในขับเคลื่อนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกลไกลประชารัฐ การพัฒนากลไกลในการขับเคลื่อนประเทศไทยได้มีพัฒนาการจากโมเดลประเทศไทย 1.0 ที่เน้นการขับเคลื่อนด้วยเกษตรกรรม พัฒนาไปสู่โมเดลประเทศไทย 2.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และโมเดลประเทศไทย 3.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมหนักตามลำดับ โดยประเทศไทยในศตวรรษที่ 21

จะต้องเปลี่ยนผ่านจากโมเดลประเทศไทย 3.0 เป็น “โมเดลประเทศไทย 4.0” (Thailand 4.0) เพื่อพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่การเป็นประเทศโลกที่หนึ่ง ปรับจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางเป็นประเทศที่มีรายได้สูง ปรับเปลี่ยนจากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วย“ประสิทธิภาพ”เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วย“นวัตกรรม”

นอกจากนี้ ยังมีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและพัฒนาและการปฏิรูปการศึกษาไปพร้อมๆ กัน รวมถึงการผนึกกำลังทุกภาคส่วนภายใต้แนวคิดประชารัฐ โดยเป็นประชารัฐที่ผนึกกับเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การวิจัยพัฒนาและบุคลากรระดับโลก ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของการรู้จักเติม รู้จักพอ และรู้จักแบ่งปัน จากแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 รัฐบาลได้มีนโยบายการผลักดันโครงการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ สมาร์ต ซิตี้ (SMART CITY) ให้เกิดขึ้นทุกจังหวัดในประเทศไทย โดยมีการนำร่องที่จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดแรกภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สมาร์ต ซิตี้ (SMART CITY) คือ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล หรือ Digital Thailand ด้วยการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้กับเมืองเพื่อให้สามารถบริหารจัดการเมืองได้ อย่างมีประสิทธิภาพและคล่องตัว การพัฒนาเมืองเป็น Smart City นั้น สิ่งสำคัญคือ “ต้องเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของคนในพื้นที่อย่างแท้จริง และให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมกัน ออกแบบและพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของตนเอง เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและการพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตและมีความยั่งยืน” โดยมีองค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบดังนี้ 1.Smart People คือ เมืองที่ให้ความเท่าเทียมกันในสังคม มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ คนพิการ คนสูงอายุ เปิดโอกาสและสร้างสำนึกให้คนในเมืองมีส่วนร่วม 2.Smart Living คือ เมืองที่น่าอยู่ มีความปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการศึกษา และด้านสุขภาพอนามัย 3.Smart Environment คือ เมืองที่ประหยัดพลังงาน Green building หรือการลดการใช้พลังงาน ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก 4.Smart Economy คือ เมืองที่เอื้อต่อการทำธุรกิจ การสร้างนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ และบริการ รวมถึงการสร้างบริษัทใหม่ๆ ในยุคดิจิทัล 5.Smart Mobility คือ เมืองที่สามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้อย่างสะดวกสบาย มีความคล่องตัวและมีความปลอดภัย 6.Smart Governance คือ เมืองที่บริหารจัดการโปร่งใส มีความร่วมมือกับภาคเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพ

เทศบาลนครขอนแก่นเป็นอีกหนึ่งในภูมิภาคของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในรอบทศวรรษที่ผ่านมาเทศบาลนครขอนแก่นมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และกายภาพอย่างมาก การเติบโตของเมืองเป็นไปในลักษณะที่ไม่ต่างไปจากเมืองใหญ่อื่น ๆ ในประเทศ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเมืองใหญ่ เช่น ปัญหาการจราจร ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น กลายเป็นปัญหาหลักของเทศบาลนครขอนแก่นเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร และเมืองใหญ่อื่น ๆ ลักษณะทางกายภาพโดยรวมของเทศบาลนครขอนแก่นเป็นเมืองที่ถูกแบ่งโดยเส้นทางคมนาคมสายหลักสำคัญสองสายคือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 หรือถนนมิตรภาพ ซึ่งวิ่งผ่าน

เมืองตามแนวทิศเหนือ-ใต้ และทางหลวงหมายเลข 12 หรือ ถนนมะลิวัลย์ (East West Economic Corridor) ซึ่งวิ่งผ่านเมืองตามแนวทิศตะวันออก-ตะวันตก ลักษณะดังกล่าวทำให้เมืองขอนแก่นถูกแบ่งเป็นสี่ส่วนตามแนวแกนเหนือ-ใต้ และ ตะวันออก-ตะวันตก

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและแนวโน้มพฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่ของเทศบาลนครขอนแก่น รวมไปถึงระบบการจัดการที่เกี่ยวกับโครงการการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อสามารถนำข้อมูลมาใช้วางแผนในการสื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างทัศนคติที่ดีของประชาชนในเทศบาลนครขอนแก่น ทั้งนี้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ก็เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและผู้ที่สนใจในการนำองค์ความรู้ไปใช้เป็นเครื่องมือในกำหนดเชิงนโยบายในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการความพร้อมและวางแผนการดำเนินงานในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อศึกษาการวางแผนงานในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น

2.เพื่อศึกษาการจัดสรรงบประมาณในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น

3.เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและบุคลากรในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น

4.เพื่อศึกษาการบริหารวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี ศึกษาหลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำผลการศึกษามาสร้างแบบสอบถาม โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขั้นตอนที่ 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key information) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 ท่าน ด้วยเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบไปด้วย

1) ตัวแทนจากกลุ่มภาควิชาการหรือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) เป็นอาจารย์ที่สอนระบบขนส่งทางรางของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลขอนแก่น จำนวน 3 ราย

2) กลุ่มตัวแทนของหน่วยงานภาคเอกชนในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น จากผู้จัดการบริษัท ขอนแก่นพัฒนาเมือง (2560) จำนวน 1 รายและผู้จัดการบริษัทขอนแก่นทรานซิส ซิสเต็ม จำนวน 1 ราย รวมทั้งสิ้นจำนวน 2 ราย

3) กลุ่มตัวแทนพนักงานจากเทศบาลนครขอนแก่นและเทศบาลตำบลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 4 แห่ง ๆ ละ 5 ราย รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 ราย

4) กลุ่มตัวแทนจากนายกเทศมนตรีที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 5 แห่ง ๆ ละ 1 ราย รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 ราย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key information) จำนวน 30 ท่าน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 ท่าน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือการเก็บรวบรวมคุณภาพโดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นขั้นตอนสำคัญที่สุดของการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งต้องใช้แหล่งข้อมูลหลากหลาย มีความถูกต้องเชื่อถือได้และตรงตามความเป็นจริง ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน และผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งหมด 30 ราย เกี่ยวกับการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น ลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยแนวคำถามเป็นแบบคำถามปลายเปิด

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลกระทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาครั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยทำการถอดเทปบันทึกคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละรายแบบรายวันแบบคำต่อคำ ประโยคต่อประโยค แล้วตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยการฟังเทปบันทึกเสียงซ้ำ จากนั้นผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปสัมภาษณ์ในประเด็นสำคัญต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการวางแผนงานในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านแผนพัฒนาจังหวัด ด้านแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านแผนงานของโครงการในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น เป็นการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ได้เห็นข้อเด่น ข้อดี โอกาสและข้อจำกัดของ

ท้องถิ่นในการพัฒนาอย่างมีเป้าหมาย มีช่องทางในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม สามารถกำหนดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและลงมือทำงานร่วมกันได้ นอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแล้วยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดด้วย การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและยังเป็นแนวทางในการบรรลุบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และคุ้มค่าต่อการลงทุนของภาครัฐ แต่มีบางเรื่องก็ยังขาดการประสานงานที่ดี ทำให้การทำงานไม่ราบรื่นและมีการทำงานที่ซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นการประสานงานเรื่องการวางแผนการใช้ที่ดินของกรมการข้าว และที่ดินที่อยู่ในส่วนของกรมทางหลวงรับผิดชอบอยู่ ทำให้การดำเนินการช้าออกไปจากเดิมที่เคยวางแผนงานกำหนดระยะเวลาดำเนินการไว้ก่อนหน้านี้แล้ว

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการจัดสรรงบประมาณในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า งบประมาณในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านงบประมาณจากรัฐบาล ด้านงบประมาณจากท้องถิ่น ด้านงบประมาณจากการระดมทุนของเอกชน ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น เนื่องจากทรัพยากรหรืองบประมาณของหน่วยงานที่ดำเนินการมีอยู่จำกัด จึงจำเป็นที่จะต้องจัดหางบประมาณโดยวิธีระดมทุนและมีการใช้งบประมาณในการจัดสรรทรัพยากรหรือใช้จ่ายเงินให้มีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนในการใช้และจัดสรรเงินงบประมาณไปในแต่ละด้าน โดยการจัดตั้งหรือหาแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ได้ ซึ่งในการพัฒนาของหน่วยงาน ถ้าหน่วยงานจัดงบประมาณการใช้จ่ายอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ จะสามารถพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่หน่วยงานและสังคม โดยหน่วยงานต้องพยายามใช้จ่ายและจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิผลไปสู่โครงการที่จำเป็นเป็นโครงการลงทุนเพื่อก่อให้เกิดความก้าวหน้าของหน่วยงาน โดยเฉพาะในการบริหารหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม แผนงานและกำลังเงินที่มีอยู่โดยให้มีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแผนงานที่วางไว้เพื่อป้องกันการรั่วไหลและการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็นของหน่วยงานลดลง ซึ่งในส่วนของงบประมาณเบื้องต้นทางหน่วยงานท้องถิ่นเอง ได้จัดตั้งบริษัทร่วมกันกับบริษัทของเอกชน เพื่อการระดมทุนในการจัดหางบประมาณมาเพื่อที่จะดำเนินการก่อสร้างระบบรถไฟฟ้ารางเบาในพื้นที่ของเทศบาลนครขอนแก่น

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและบุคลากรในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนหรือการจัดเวทีระดมความคิดเห็นของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหา และความต้องการจากประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งให้มีการประสานแผนในระดับพื้นที่ โดย

การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ผ่านกลไกการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน แผนพัฒนาท้องถิ่น และประโยชน์อีกอย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐรวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำและทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใจ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องการตัดสินใจในเรื่องที่มี ซึ่งในส่วนขององค์ความรู้ที่ประชาชนบางส่วนยังไม่ได้รู้หรือเข้าใจในกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น ซึ่งเทศบาลนครขอนแก่นก็ควรจัดเจ้าหน้าที่ลงไปชี้แจงหรือแนะนำเกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการเป็นระยะ ๆ ภาครัฐยังสามารถเปิดช่องทางให้เมืองที่มีความพร้อมเข้ามาพัฒนาเมืองเองได้โดยการรับรองสถานะโครงการให้กับท้องถิ่นเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของโครงการ และยังช่วยลดต้นทุนในการระดมทุน เช่น การที่รัฐบาลท้องถิ่นในพื้นที่ของเทศบาลนครขอนแก่นได้รับสถานะที่ชัดเจนในการดำเนินโครงการ (Decentralize) ทำให้มีช่องทางในการระดมทุนที่เพิ่มขึ้น เช่น หุ้นกู้ พันธบัตร กองทุน เป็นต้น อีกทั้ง ยังเป็นการเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการระดมทุนสาธารณะได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาการบริหารวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การบริหารวัสดุ/อุปกรณ์ในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา รวมไปถึงการบริหารงานวัสดุ/อุปกรณ์และการบำรุงรักษาเป็นประจำ ยังมีบทบาทสำคัญในการทำให้สภาวะการทำงานปลอดภัยของการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่นและดีต่อสุขภาพมากยิ่งขึ้นด้วย การขาดการบำรุงรักษาหรือการบำรุงรักษาที่ไม่เพียงพออาจนำไปสู่อุบัติเหตุร้ายแรงหรือปัญหาด้านสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เครื่องจักรมีสมรรถนะการทำงานสูง (Performance) ซึ่งการบำรุงรักษาจะเป็นการช่วยยืดอายุการใช้งาน โดยอาศัยการปรับแต่งหรือซ่อมบำรุง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องมาจากการบำรุงรักษาตามสภาพหรือเชิงคาดการณ์ ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากระบบการตรวจวัดและเฝ้าระวัง จะถูกเก็บสะสมและนำมาวิเคราะห์อย่างต่อเนื่องถึงความเป็นไปได้ที่จะเกิดอาการเสียหายของเครื่องจักรในอนาคต และวัสดุอุปกรณ์อาจจะไม่เพียงพอต่อการบริหารงานต่าง ๆ และวัสดุอุปกรณ์อาจจะไม่ค่อยมีความทันสมัย เนื่องจากวัสดุที่ผลิตในประเทศไทยนั้นไม่ค่อยจะมี ต้องอาศัยฐานการผลิตจากต่างประเทศ นอกจากนี้เทศบาลนครขอนแก่นก็ควรออกคำสั่งในส่วนของผู้รับผิดชอบดูแลในส่วนนี้ด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่องการจัดการความพร้อมในจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา(Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น มีประเด็นที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลเพื่อความชัดเจน ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การวางแผนงานในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น การประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดด้วยการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการและแนวทางในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และคุ้มค่าต่อการลงทุนของภาครัฐ แต่บางเรื่องก็ยังขาดการประสานงานที่ดีทำให้การทำงานไม่ราบรื่นและล่าช้าและการทำงานมีความซับซ้อน ทั้งนี้เพราะการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการจัดทำแผนพัฒนาต่าง ๆ ยังมีความยุ่งยาก มีขั้นตอนต่าง ๆ เยอะพอสมควร สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของวาสนา คงสกุลทรัพย์ และคณะ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานของเทศบาลนครนครปฐม ที่ระบุว่าประสิทธิผลการดำเนินงานของเทศบาลนครนครปฐม บุคลากรมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารวัสดุ พบว่า บุคลากรที่มีข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของพนักงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครปฐมไม่แตกต่างกัน สำหรับปัญหาที่พบ ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า การจัดตำแหน่งบุคลากรไม่ตรงกับตำแหน่งของงานที่ทำ สืบเนื่องจากการใช้ระบบอุปถัมภ์ ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า งบประมาณจัดสรรจากรัฐน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นในการบริการประชาชน และมีข้อจำกัดในการใช้งบประมาณในการบริหารงานต่าง ๆ ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ขาดการประสานงานที่ดีทำให้การทำงานไม่ราบรื่นและล้าช้าและการทำงานมีความซับซ้อนและด้านการบริหารวัสดุ พบว่า วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการบริหารงานต่าง ๆ และวัสดุอุปกรณ์ไม่ค่อยมีความทันสมัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การจัดสรรงบประมาณในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่นงบประมาณในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านงบประมาณจากรัฐบาล ด้านงบประมาณจากท้องถิ่น ด้านงบประมาณจากการระดมทุนของเอกชน ในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น ทรัพยากรหรืองบประมาณของหน่วยงานมีอยู่อย่างจำกัด จึงจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณในการจัดสรรทรัพยากรหรือใช้จ่ายเงินให้มีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนในการใช้และจัดสรรเงินงบประมาณไปในแต่ละด้าน โดยการจัดตั้งหรือหาแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ได้ ซึ่งในการพัฒนาของหน่วยงาน ทั้งนี้เพราะถ้าหากหน่วยงานจัดงบประมาณ

การใช้จ่ายอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ จะสามารถพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่หน่วยงานและสังคมโดยหน่วยงานต้องพยายามใช้จ่ายและจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิผลไปสู่โครงการที่จำเป็นเป็นโครงการลงทุนเพื่อก่อให้เกิดความก้าวหน้า สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของวาสนา คงสกุลทรัพย์ และคณะ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานของเทศบาลนครนครปฐม ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า งบประมาณจัดสรรจากรัฐน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นในการบริการประชาชน และมีข้อจำกัดในการใช้งบประมาณในการบริหารงานต่าง ๆ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนและบุคลากรในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น คือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนหรือการจัดเวทีในการระดมความคิดเห็นของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหา และความต้องการจากประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งให้มีการประสานแผนในระดับพื้นที่ โดยการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ผ่านกลไกการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน แผนพัฒนาท้องถิ่น และประโยชน์อีกอย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐและส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการดังกล่าวร่วมกันกับหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงและได้ประสิทธิภาพของโครงการนั้น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของพภัสสรณ์ วรภัทร์ถิระกุล (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีต่อผลสำเร็จในการพัฒนาองค์การสมัยใหม่ในสายงานปฏิบัติการนครหลวง บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด พบว่า การพัฒนาองค์การสมัยใหม่จะสำเร็จลงได้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการยอมรับ และความร่วมมือจากบุคลากรในองค์การนั้น และการกำหนดนโยบายให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดูแลปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ โครงสร้างขององค์การ บุคลากร ระบบการปฏิบัติงาน งบประมาณให้สามารถทำงานได้ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นกำลัง สนับสนุนนโยบายให้สำเร็จลงได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของจรัสพงศ์ คลังกรณ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง สำรวจความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่ให้มีสภาพเศรษฐกิจของชุมชนในภาพรวมเติบโตขึ้น การคมนาคมสะดวกสบาย คนในชุมชนมีงานทำและสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของธนิศร ยืนยง (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

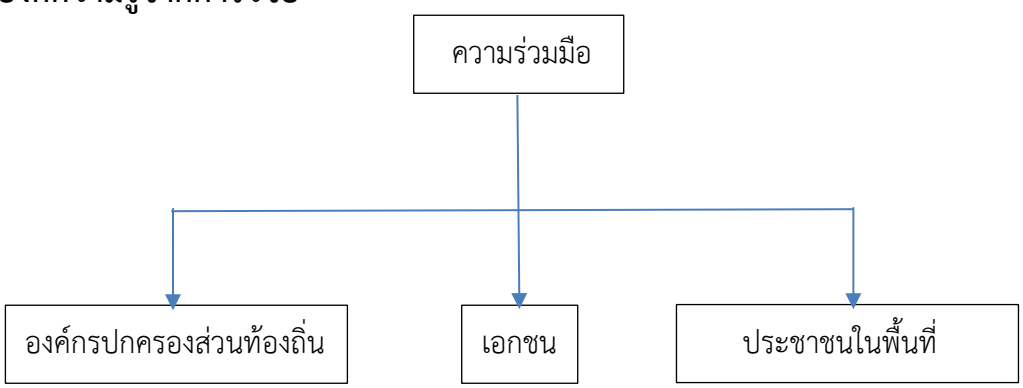
1) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2) การพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครนายก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พัฒนาและส่งเสริมความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพให้สังคมมีความสงบสุขอยู่ในระดับมาก การส่งเสริมการบริการทางการแพทย์ ศูนย์สุขภาพแบบองค์รวมอยู่ในระดับมาก และการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก สินค้าบริการอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

3) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่นในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับผลประโยชน์ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นเป็นอันดับแรก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่าการบริหารวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการความพร้อมในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่น การบำรุงรักษาที่ดี เนื่องจากเครื่องมือเครื่องใช้เมื่อถูกใช้งานไปนาน ๆ ก็ต้องมีการเสื่อมสภาพ ชำรุด เสียหาย เป็นต้น เพื่อให้อายุการใช้งานเครื่องมือเครื่องใช้ยืนยาว สามารถใช้งานได้ตามความต้องการของผู้ใช้ ไม่ชำรุดหรือเสียบ่อย ๆ ต้องมีการบำรุงรักษาเครื่องจักรเครื่องมือเครื่องใช้ ซึ่งวัสดุอุปกรณ์ส่วนใหญ่อาจจะไม่ค่อยมีความทันสมัย เนื่องจากวัสดุที่ผลิตในประเทศไทยนั้นไม่ค่อยจะมี ต้องอาศัยฐานการผลิตจากต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างเป็นวัสดุที่ต้องการความมั่นคงแข็งแรง และอายุการใช้งานหลายปี สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของวาสนา คงสกุลทรัพย์ และคณะ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานของเทศบาลนครนครปฐม ที่ระบุว่า ด้านการบริหารวัสดุ พบว่า วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการบริหารงานต่าง ๆ และวัสดุอุปกรณ์ไม่ค่อยมีความทันสมัย

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 ความร่วมมือในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram)

องค์ความรู้จากการวิจัย สรุปได้ว่า ในการจัดสร้างรถไฟฟ้ารางเบา (Tram) ของเทศบาลนครขอนแก่นจะใช้รูปแบบความร่วมมือระหว่างภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ โดยมีแนวคิดที่จะระดมทุนเพื่อก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งมีรูปแบบที่เป็นบริษัทและการระดมเงินลงทุนในหลายรูปแบบ เช่น การระดมทุนจากสาธารณะ (Crowd Funding) การกู้เงินจากกองทุนโครงสร้างพื้นฐาน การระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ และการใช้งบประมาณรัฐ ซึ่งรูปแบบนี้จะใช้งบประมาณจากรัฐน้อยที่สุด โดยการลงทุนในรูปแบบ Crowd Funding จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วม และช่วยให้เกิดการตรวจสอบจากภาคประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการในการวางแผนงานให้ดี เพื่อลดปัญหา

2.หน่วยงานควรจัดการฝึกอบรมผู้นำและทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ประชากรของงานวิจัยถูกจำกัดอยู่ในเฉพาะพื้นที่ใกล้เคียงงานก่อสร้างรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่นเท่านั้น ควรทำการศึกษาในสถานที่อื่น ๆ ด้วยเพื่อจะได้ผลของการวิจัยที่เที่ยงตรงยิ่งขึ้น

2. ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรศึกษาในระดับงานก่อสร้างรถไฟฟ้ารางเบาของจังหวัดอื่น ๆ ประกอบ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับงานก่อสร้างรถไฟฟ้ารางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

ขอนแก่นพัฒนาเมือง. (2560). *ขอนแก่น Smart City ที่เอกชนเอาจริง*. สืบค้น 2 มิถุนายน 2563. จาก http://www.smartgrowththailand.org/khonkaen-smart-city-lrt.

จรัสพงศ์ คลังกรณ์. (2559). *ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่ตั้งนิคม อุตสาหกรรมมาบตาพุดในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง*. สืบค้น 2 มิถุนายน 2563. จาก http://www.https://oldweb.western.ac.th/index.php/th/research-graduate.

ธนิศร ยืนยง. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก. *วารสาร มหาจุฬานาครทรรศน์,* 5(2), 119-135.

พภัสสรณ์ วรภัทร์ถิระกุล. (2558). *ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีต่อผลสำเร็จในการพัฒนาองค์การสมัยใหม่ในสายงานปฏิบัติการนครหลวง บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด. วารสารวิทยาการจัดการ,* 7(2), 60-71.

วาสนา คงสกุลทรัพย์ และคณะ. (2560). *การพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานของเทศบาลนครนครปฐม* (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม*

DEVELOPMENT OF THE TEACHER DEVELOPMENT PROGRAM IN INTEGRATED INSTRUCTIONAL ACTIVITY MANAGEMENT BASED ON SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY AT BANLALOM SCHOOL

พัฒนา สังข์โกมล
Phatthana Sangkomon
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3
Sisaket Primary Educational Service Area Office 3
E-mail: sangkomon1881@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม 2. ศึกษาพัฒนาการความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาตามโปรแกรม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูโรงเรียนบ้านละลม จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1. โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม 2. แบบประเมินโปรแกรมและ 3. แบบทดสอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

ผลการวิจัยพบว่า 1. โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและ 2. ครูมีพัฒนาการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูงและสูงมาก

คำสำคัญ: โปรแกรมพัฒนาครู; การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน; เศรษฐกิจพอเพียง

*Received November 22, 2021; Revised November 25, 2021; Accepted December 12, 2021

Abstract

Objectives of this research were 1. To develop a teacher development program in integrated instructional activity management based on sufficiency economy philosophy at Banlalom school and 2. To study the development of pre-test and post-test according to the program. The target groups were 22 teachers at Banlalom school. The research instruments used in this study were 1) the teacher development program in integrated instructional activity management based on sufficiency economy philosophy at Banlalom school, 2) program evaluation form and 3) test form. The statistics used in the research were mean, standard deviation and relative growth score.

The results showed that; 1. The teacher development program in integrated instructional activity management based on sufficiency economy philosophy at Banlalom school, the developed program was by overall appropriate at the highest level, and 2. Teachers had a high and very high level of improvement in their knowledge and understanding of integrated instructional activity management based on sufficiency economy philosophy.

Keywords: Teacher Development Program; Instructional Activity Management; Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญของชีวิต การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในขณะที่สภาวะการแข่งขันในเวทีโลกเป็นไปอย่างเข้มข้นและรุนแรงเช่นในปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีผนวกกับความเฉลียวฉลาดของมนุษย์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ (รักษ์มณี สารเสวก, 2562) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จะต้องมีลักษณะเชื่อมโยงแบบองครวมหรือที่เรียกวาการบูรณาการ โดยมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ที่สมดุล มุงเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้คิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ สร้างองคความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง และเรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม (สุวิทย์ และอรทัย มูลคำ, 2554)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของโรงเรียนบ้านละลม ประจำปีการศึกษา 2561 (โรงเรียนบ้านละลม, 2562) พบวา ครูในโรงเรียนบ้านละลมขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นจุดอ่อนของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่การสอน ครูยึดติดกับบทบาทการสอนแบบเดิม ๆ เน้นครูเป็นศูนย์กลาง เชื่อมั่นและ คุนเคยอยู่กับการถ่ายทอดความเชี่ยวชาญของตนให้ลูกศิษย์ ซึ่งการสอนแบบนี้ทำให้ผู้เรียนไม่ได้

พัฒนาศักยภาพของตนเองเทาที่ควรดังที่ วิทยากร เชียงกุล (2559) กล่าวว่า ปรัชญาแนวคิดของครูสวนใหญ่ยังคงมองเห็นวาการศึกษาเป็นเรื่องของการปอนหรือการถ่ายทอดความรู ซึ่งนักเรียนจะต้องทองจำเพื่อให้ได้ความรูเหลานั้น ปรัชญาแนวคิดแบบนี้ทำให้นักเรียนไทยพัฒนาได้อย่างจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2553) ที่สรุปพฤติกรรมการสอนของครูไววา การจัดการเรียนการสอนของครูยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพแวดล้อมในสังคม ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาบางสวนยังขาดความรู ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนรู

แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมกระบวนการคิด และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เพิ่มศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม และลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้จริงอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพดังที่ เกศริน เกตุชู (2564) กล่าวว่า นวัตกรรม Active Learning ฐานสมรรถนะสู่กระบวนการถอดบทเรียนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่ผสมผสานเข้าด้วยกันเป็นความสามารถ รวมทั้งคุณธรรมจริยธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ การทำงาน การใช้ชีวิต และการแก้ปัญหาสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ ปรียานุช พิบูลสราวุธ (2549) ได้ระบุว่า สถานศึกษาสามารถปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำแนวคิดดังกล่าวไปยึดถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เพราะองค์ความรู้ของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเปรียบเสมือนรูปแบบการดำรงชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการคิด การพูด หรือการกระทำต่าง ๆ สามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินงานได้ทุกเรื่อง เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในทางสายกลางอย่างมีวินัย มีความเจริญก้าวหน้า และบังเกิดความสงบสุขอย่างยั่งยืน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลมขึ้น โดยเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาครูในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อตัวครูผู้สอน ผู้เรียน และคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านละลม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม

2. เพื่อศึกษาพัฒนาการความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาตามโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ซึ่งในแต่ละระยะมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม

1. การสร้างโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาครู และการพัฒนาโปรแกรมมาประมวลประเด็นสำคัญ วิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย สรุปผล และนำข้อมูลมาร่างรายละเอียดตามองค์ประกอบของโปรแกรม ได้แก่ ความเป็นมาในการพัฒนาโปรแกรม วัตถุประสงค์ของโปรแกรม แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรม ขั้นตอนกิจกรรมตามโปรแกรม เนื้อหาพัฒนาของโปรแกรม ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม วิธีการจัดกิจกรรม สื่อและนวัตกรรม และการวัดและประเมินผล

1.2 นำร่างโปรแกรมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพ ประเมินความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะ

1.3 ปรับปรุงโปรแกรมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การตรวจสอบคุณภาพโปรแกรม มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อหาระดับความเหมาะสมของโปรแกรม โดยมีประเด็นการประเมิน 10 ข้อ คือ 1. ความเป็นมาในการพัฒนาโปรแกรมมีความเหมาะสม 2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรมมีความเหมาะสม 3. แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมมีความเหมาะสม 4. ขั้นตอนกิจกรรมตามโปรแกรมมีความเหมาะสม 5. เนื้อหาพัฒนาของโปรแกรมมีความเหมาะสม 6. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม 7. วิธีการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม 8. สื่อและนวัตกรรมมีความเหมาะสม 9. การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม และ

10. โปรแกรมสามารถนำไปใช้ได้จริง และพิจารณาระดับความเหมาะสมของร่างโปรแกรม โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยรวมและเทียบกับเกณฑ์การประเมินระดับความเหมาะสมของร่างโปรแกรม ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม และแบบประเมินโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบและพิจารณาระดับความเหมาะสมของโปรแกรม

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมจากการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มาวิเคราะห์ระดับความเหมาะสมของร่างโปรแกรม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การศึกษาพัฒนาการความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาตามโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูโรงเรียนบ้านละลม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 22 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม

2.2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 20 ข้อ มีค่าความยากง่ายรายข้อตั้งแต่ 0.57 - 0.68 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.20 - 0.65 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.86

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยให้ครูโรงเรียนบ้านละลม จำนวน 22 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย ตอบแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นใช้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pre-test)

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยให้ครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเข้ารับการฝึกอบรมตามกิจกรรมในโปรแกรมเป็นเวลา 2 วัน รวมทั้งหมด 12 ชั่วโมง โดยดำเนินกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนในแต่ละครั้งตามคู่มือโปรแกรม ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยบันทึกผลการจัดกิจกรรมทุกครั้งเพื่อทำการประเมินกิจกรรม

3.3 หลังจากดำเนินการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมแล้ว ผู้วิจัยให้ครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมายตอบแบบทดสอบความรู้เข้าใจฉบับเดิมและใช้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Post-test)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมจากการตอบแบบทดสอบของกลุ่มเป้าหมายมาวิเคราะห์พัฒนาการความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาตามโปรแกรม ใช้วิธีการวัดคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) ใช้สูตร

$$S_i = \left[\frac{Y - X}{F - X}\right] \times 100$$

เมื่อ S_i คือ คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

Y คือ คะแนนดิบวัดหลังพัฒนา

X คือ คะแนนดิบวัดก่อนพัฒนา

F คือ คะแนนเต็ม

แล้วนำคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ที่ได้มาวิเคราะห์ระดับพัฒนาการโดยเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เทียบระดับพัฒนาการ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552)

คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์	ระดับพัฒนาการ
76-100	พัฒนาการระดับสูงมาก
51-75	พัฒนาการระดับสูง
26-50	พัฒนาการระดับกลาง
0-25	พัฒนาการระดับต้น

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม

1. ผลการสร้างโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นตามองค์ประกอบของโปรแกรมที่ศึกษาและสรุปไว้ ซึ่งปรากฏผลของการสร้างโปรแกรมดังนี้

1.1 ความเป็นมาในการพัฒนาโปรแกรม คือ การสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม และลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้จริงอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพนั้น ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลมขึ้น เพื่อจะก่อให้เกิดผลดีต่อตัวครูผู้สอน ผู้เรียน และคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านละลม

1.2 วัตถุประสงค์ของโปรแกรม คือ เพื่อพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรม ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครู

1.4 ขั้นตอนกิจกรรมตามโปรแกรม ประกอบด้วย 1. ครูตอบแบบทดสอบวัดความรู้เข้าใจก่อนการพัฒนาตามโปรแกรม 2. ครูเข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรมและ 3. ครูตอบแบบทดสอบวัดความรู้เข้าใจฉบับเดิมหลังการพัฒนาตามโปรแกรม

1.5 เนื้อหาพัฒนาของโปรแกรม คือ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การกำหนดหัวเรื่องที่จะสอน 2. การกำหนดจุดประสงคการเรียนรู 3. การกำหนดเนื้อหาย่อย 4. การวางแผนการสอน 5.การปฏิบัติการสอน และ 6. การประเมินปรับปรุงและพัฒนาการสอน

1.6 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม คือ การฝึกปฏิบัติตามตารางกำหนดการพัฒนา ระยะเวลา 2 วัน จำนวน 12 ชั่วโมง

1.7 วิธีการจัดกิจกรรม คือ การฝึกอบรมให้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และประสบการณ์ ด้วยการพัฒนาอย่างเข้ม ใช้กิจกรรมการพัฒนาที่หลากหลาย โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ

1.8 สื่อและนวัตกรรม ประกอบด้วย 1. สื่อ/นวัตกรรมผ่านระบบออนไลน์ 2. สื่อ/นวัตกรรมตามเนื้อหาพัฒนาและ 3. แบบทดสอบก่อนและหลังการพัฒนา

1.9 การวัดและประเมินผล คือ การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาตามโปรแกรม

2. โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อประเมินระดับความเหมาะสมของโปรแกรม ผลการพิจารณาระดับความเหมาะสมของร่างโปรแกรม มีค่าเฉลี่ย 4.54 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.54) อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ระยะที่ 2 การศึกษาพัฒนาการความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาตามโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาพัฒนาการความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาตามโปรแกรม

ครูคนที่	คะแนนก่อนการพัฒนา (20)	คะแนนหลังการพัฒนา (20)	คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์	ครู คนที่	คะแนนก่อนการพัฒนา (20)	คะแนนหลังการพัฒนา (20)	คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์
1	9	20	100.00	12	7	16	69.23
2	9	19	90.91	13	8	18	83.33
3	8	18	83.33	14	9	17	72.73
4	6	15	64.29	15	5	15	66.67
5	7	16	69.23	16	6	16	71.43
6	8	17	75.00	17	8	17	75.00
7	9	18	81.81	18	9	19	90.91
8	9	17	72.73	19	6	16	71.43
9	8	17	75.00	20	5	16	73.33
10	7	17	76.92	21	7	17	76.92
11	6	15	64.29	22	10	19	90.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูมีพัฒนาการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูงและสูงมาก (ร้อยละ 64.29-100.00) โดยครูที่มีพัฒนาการระดับสูงมาก มีจำนวน 9 คน (ร้อยละ 76.92-100.00) และครูที่มีพัฒนาการระดับสูง มีจำนวน 13 คน (ร้อยละ 64.29-75.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า ครูที่มีพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ครูคนที่ 1 มีพัฒนาการร้อยละ 100.00 รองลงมา คือ ครูคนที่ 2 และครูคนที่ 18 มีพัฒนาการร้อยละ 90.91 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

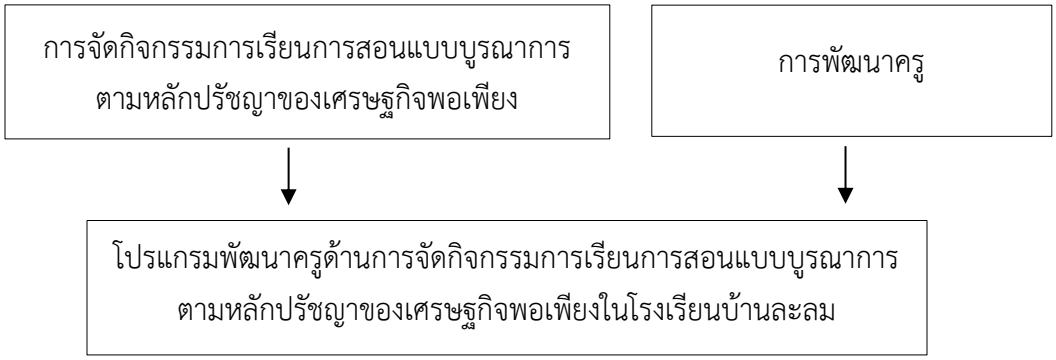
1. โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นเพื่อพัฒนาครูโรงเรียนบ้านละลมด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยออกแบบเนื้อหาของโปรแกรมให้สอดคล้องกับการปฏิบัติกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6 ขั้นตอน คือ 1. การกำหนดหัวเรื่องที่จะสอน 2. การกำหนดจุดประสงคการเรียนรู้ 3. การกำหนดเนื้อหาย่อย 4. การวางแผนการสอน 5. การปฏิบัติการสอน และ 6. การประเมินปรับปรุงและพัฒนาการสอน ซึ่งมีวิธีในการพัฒนาครู คือ การฝึกอบรม โดยมีกิจกรรมการประเมินความรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรม ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลมโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะก่อนการสร้างโปรแกรมผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาโปรแกรม โดยสร้างและพัฒนาโปรแกรมอย่างมีขั้นตอนและมีระบบวิธีการที่เหมาะสม คือ ศึกษาเนื้อหาที่จะนำมาพัฒนาโปรแกรม ตลอดจนวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มากำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระของแต่ละกิจกรรม โดยพิจารณารูปแบบเนื้อหาที่จะสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่ายและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจ โดยเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วม อภิปรายแสดงความคิดเห็น และลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งอธิบายได้ด้วยแนวคิดของ Caffarella (2002) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการสอนไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การประเมินผลผู้เรียน (Assessment) เป็นการประเมินผู้เรียนก่อนเข้าร่วมในโปรแกรมเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างโปรแกรม 2. การตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์ในการเรียนการสอน (Setting Goals and Instructional Objective) 3. การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) เป็นการตีความทักษะและเนื้อหา จัดเรียงตามลำดับความยากง่ายเพื่อให้เหมาะกับผู้เรียน 4. การเลือกและใช้กลยุทธ์ในการเรียนการสอนรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ (Selection and use of Instructional Strategies, Including Materials) และ 5. การประเมินผลโปรแกรม (Program Evaluation) เป็นการประเมินผลผู้เรียนว่าได้เกิดพฤติกรรมหรือบรรลุเป้าหมายของโปรแกรมที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยนี้มีผลในทำนองเดียวกับผลการวิจัยของ วิเชียร สมชาย (2561) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. เป้าหมาย 4. เนื้อหา 5. วิธีการพัฒนา 6. สื่อและเครื่องมือ และ 7. การวัดและประเมินผลซึ่งมีวิธีการพัฒนา ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1. การประเมินก่อนการพัฒนา 2.

อบรมเชิงปฏิบัติการ 3. การบูรณาการสอดแทรกกับการปฏิบัติงานและ 4. การประเมินหลังพัฒนา และผลการประเมินโปรแกรมมีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด

2. ครูที่เข้าร่วมฝึกอบรมตามโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลมมีพัฒนาการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูงและสูงมาก (ร้อยละ 64.29-100.00) โดยครูที่มีพัฒนาการระดับสูงมาก มีจำนวน 9 คน (ร้อยละ 76.92-100.00) และครูที่มีพัฒนาการระดับสูง มีจำนวน 13 คน (ร้อยละ 64.29-75.00) ที่เป็นเช่นนี้เพราะการดำเนินการวิจัยได้มีการเตรียมการที่ดี โดยผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการชี้แจงกระบวนการพัฒนากับครูอย่างละเอียดชัดเจนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และโปรแกรมที่สร้างขึ้นได้กระตุ้นให้ครูเห็นว่าตนมีความสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง และในการดำเนินกิจกรรมมีเทคนิคต่าง ๆ ที่กระตุ้นให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมกลุ่มที่ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ ยอมรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน และเนื้อหานำไปปฏิบัติได้ง่ายเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจ ทำให้ครูเกิดความรู้สึกทางบวกต่อการฝึกอบรม และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้นเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่ดีขึ้น ส่งผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงขึ้นภายหลังจากที่ครูได้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมตามโปรแกรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุรปรีย์ เกิดในมงคล (2559) ที่ศึกษาเรื่อง ผลการใช้โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือนักเรียนแบบการให้คำปรึกษากลุ่มของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือนักเรียนแบบการให้คำปรึกษากลุ่ม ครูโรงเรียนมัธยมศึกษามีทักษะการช่วยเหลือนักเรียนแบบการให้คำปรึกษากลุ่มโดยรวมสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม” สามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัย ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การกำหนดหัวเรื่องที่จะสอน 2. การกำหนดจุดประสงคการเรียนรู 3. การกำหนดเนื้อหาย่อย 4. การวางแผนการสอน 5. การปฏิบัติการสอน และ 6. การประเมินปรับปรุงและพัฒนาการสอน และได้วิธีในการพัฒนาครู คือ การฝึกอบรม อันนำมาซึ่งโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านละลม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างด้านการจัดการเรียนการสอน โดยสร้างความตระหนักและจัดโปรแกรมนี้เป็นหลักสูตรระยะสั้นเพื่อเสริมทักษะให้กับบุคลากรครูในสถานศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดให้ครูทุกคนจะต้องเข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรมนี้ และกำหนดเกณฑ์การผ่านการพัฒนา รวมถึงการกำหนดเป็นนโยบายให้โปรแกรมนี้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้ที่จะนำโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ต้องศึกษารายละเอียดของโปรแกรมให้ชัดเจน

ตลอดจนทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรมและเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2. ควรมีการชี้แจง อธิบายบทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เข้าใจถึงพฤติกรรมของตนก่อนดำเนินการฝึกอบรม เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมมากที่สุด และร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้วิธีในการพัฒนาที่แตกต่างและหลากหลายมากขึ้น เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาและหาวิธีการที่ทำให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2. ควรทำการศึกษาและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรการเรียนการสอนแบบบูรณาการ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

เกศริน เกตุชู. (2564). *นวัตกรรม Active Learning ฐานสมรรถนะสู่กระบวนการถอดบทเรียนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.* สืบค้น 29 พฤษภาคม 2564, จาก www.phangngaedarea.go.th

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปรียานุช พิบูลสราวุธ. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ด้านการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์.

รักษ์มณี สารเสวก. (2562). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ของครู กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

โรงเรียนบ้านละลม. (2562). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561.* ศรีสะเกษ: โรงเรียนบ้านละลม.

วิทยากร เชียงกุล. (2559). *รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 : จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

วิเชียร สมชาย. (2561). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *ทฤษฎีการประเมิน.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ และอรทัย มูลคำ. (2554). *กลยุทธ์การสอนคิดแบบบูรณาการ.* กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

อุรปรีย์ เกิดในมงคล. (2559). ผลการใช้โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือนักเรียนแบบการให้คำปรึกษากลุ่มของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย*, 8(2), 36-48.

Caffarella, R. (2002). *Planning Programs for Adult Learners: A Practical Guide forEducators, Trainers, and Staff Developers.* New York: Jossey-Bass.

แนวทางการกำหนดนโยบายส่งเสริมพฤติกรรมการรายงานข่าว ผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์อย่างมีจริยธรรมของนักข่าวพลเมือง*

GUIDELINE FOR THE POLICY SETTING FOR ETHICAL NEWS REPORTING BEHAVIOR SUPPORT VIA FACEBOOK LIVE AMONG CITIZEN JOURNALISTS

พิชญาณี พูนพล, พลเทพ พูนพล
Pitchayanee Poonpol, Polthep Poonpol
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
Corresponding Author E-mail: p.poonpol@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางการกำหนดนโยบายส่งเสริมพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์อย่างมีจริยธรรมของนักข่าวพลเมือง โดยใช้วิธีการวิจัยอนาคตแบบใช้เทคนิควิธี EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทและเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ของนักข่าวพลเมือง โดยผู้วิจัยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจงจำนวนรวมทั้งสิ้น 18 คน แบ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1. กลุ่มที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย จำนวน 6 คน 2. กลุ่มที่ปฏิบัติงานหรือมีพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ จำนวน 6 คนและ 3. กลุ่มนักวิชาการด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการกำหนดนโยบายส่งเสริมพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์อย่างมีจริยธรรมของนักข่าวพลเมืองในอนาคต มี 6 แนวทางที่สำคัญ ได้แก่ 1. การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังการกระทำผิดจริยธรรม 2. ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในสื่อออนไลน์ใช้เทคโนโลยีตรวจสอบ 3. การจัดกิจกรรมถอดบทเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 4. การจัดอบรม workshop หรือหลักสูตรสำหรับนักข่าวพลเมือง 5. การจัดทำใบรับรอง ใบประกาศหรือบัตรสมาชิกสำหรับนักข่าวพลเมือง 6. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหาแนวทางปฏิบัติร่วมกันเพื่อจัดทำคู่มือจริยธรรม โดยมีกลุ่มผู้เกี่ยวข้องหลัก 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. ประชาชน กลุ่มภาคประชาสังคม 2. ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในสื่อสังคมออนไลน์ 3. องค์กรวิชาชีพสื่อและ 4. หน่วยงานกำกับดูแลภาครัฐ ซึ่งแต่ละกลุ่มมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินนโยบายแตกต่างกัน

คำสำคัญ: พฤติกรรมการรายงานข่าว; เฟซบุ๊กไลฟ์; นักข่าวพลเมือง

*Received February 15, 2023; Revised February 16, 2023; Accepted April 9, 2023

Abstract

Objectives of this research were to develop the guideline for the policy formulation promoting ethical news reporting behavior via Facebook Live among citizen journalists. This study used the Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) method, the key informants were 18 experts who were related to citizen journalists via Facebook Live reporting behavior, purposefully selected and divided into 3 groups of experts, namely, 1. a group of 6 experts who had roles and authority for public policy making, 2. a group of 6 experts who worked or reported news through Facebook Live, and 3. a group of 6 experts who were academicians.

The findings were as follows: the guideline for the policy formulation promoting ethical news reporting behavior via Facebook Live among citizen journalists consisted of 6 approaches; 1. The creation of networks to monitor unethical behavior, 2. Providing a platform for online media using technology for monitoring, 3. Organizing activities to share lessons learned together, 4. Organizing training workshops or courses for citizen journalists, 5. Providing certificates or membership card for citizen journalists and 6. Developing an ethics manual by key stakeholders related to citizen journalists. These stakeholders should consist of four main groups of stakeholders: 1. Citizens, civil society groups, 2. Social media platform providers, 3. Media professional bodies, and 4. Government rules regulators. Each group has different responsibilities for policy implementation.

Keywords: News Reporting Behavior; Facebook Live; Citizen Reporter

บทนำ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บทบาทและรูปแบบการนำเสนอข่าวเปลี่ยนแปลงไป โดยสื่อมวลชนมีช่องทางที่สามารถรายงานข่าวได้อย่างรวดเร็วผ่านทางเว็บไซต์และสื่อสังคม อาทิ เฟซบุ๊ก (Facebook) และทวิตเตอร์ (Twitter) ติ๊กต๊อก (TikTok) ซึ่งช่องทางการสื่อสารเหล่านี้ไม่ได้จำกัดการใช้เฉพาะนักข่าวที่อยู่ในสื่อกระแสหลักหรือนักข่าวมืออาชีพเท่านั้น แต่ประชาชนทั่วไปที่ใช้สื่อสังคม (Social Media) สามารถทำหน้าที่เป็นนักข่าวรายงานข่าวสารหรือเหตุการณ์ที่ตนได้พบเจอหรืออยู่ในเหตุการณ์นั้นได้อย่างทันท่วงที

การเปิดให้บริการของ Facebook Live ยิ่งทำให้มีผู้ติดตามข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์จำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการรับข่าวสารแบบไม่จำกัดสถานที่ไม่จำกัดเวลา ตอบสนองความหลากหลายของไลฟ์สไตล์ที่แตกต่าง มีความรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์เป็นการตอบสนองผู้

เสพข่าวในปัจจุบันได้อย่างทันท่วงที รวมทั้งทำให้เกิดรูปแบบของการสื่อข่าวแบบใหม่ คือ การสื่อสารสองทาง ผู้รับข่าวสารไม่ได้เป็นผู้รับแบบ Passive มาเป็นผู้รับข่าวสารเชิงรุก (Active Audience) ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อข่าว ร่วมแสดงความคิดเห็น โต้ตอบกับผู้สื่อข่าวและผู้รับสารคนอื่น ๆ ได้ รวมทั้งผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ยังสามารถเป็นผู้ผลิตเนื้อหาได้เอง (User-Generated Content) ทำให้ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์สามารถกลายเป็นแหล่งข่าว เป็นผู้สร้างเนื้อหาหรือผู้สร้างข้อมูลใหม่ ๆ รวมทั้งยังสามารถกลายเป็นผู้สื่อข่าวที่สามารถรายงานข่าว เผยแพร่กระจายข่าว และโปรโมตเนื้อหาได้เอง หรือที่เรียกว่า “นักข่าวพลเมือง”

นักวิชาการและนักข่าวมืออาชีพได้ให้นิยามของคำว่า “นักข่าวพลเมือง” (Citizen Journalist /Citizen Reporter) ดังนี้ สุทธิชัย หยุ่น (2555) ให้ความหมายว่า นักข่าวพลเมือง คือ ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ สามารถถ่ายรูป ส่งข่าว และเล่าเรื่องผ่านอินเทอร์เน็ตได้รวดเร็ว รับรู้อารมณ์ความรู้สึกของผู้ที่อยู่ในจุดเกิดเหตุ สอดคล้องกับ คณาธิป ทองรวีวงศ์ (2558) ที่กล่าวว่า นักข่าวพลเมือง หมายถึง ปัจเจกชนที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณะได้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกับสื่อมืออาชีพหรือสื่อกระแสหลัก (Mainstream Media) อาศัยช่องทางการสื่อสารของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย นอกจากนี้นักวิชาการต่างประเทศได้อธิบายถึงนักข่าวพลเมืองว่าเป็นประชาชนซึ่งไม่ใช่นักข่าวมืออาชีพที่ผ่านการอบรมการสื่อข่าวอย่างเป็นทางการ แต่สามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยเฉพาะโทรศัพท์เคลื่อนที่และอินเทอร์เน็ตในการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในรูปแบบข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว (Bowman & Willis, 2003; Barnes, 2012)

ธรรมชาติของการรายงานข่าวคือ “ความสดใหม่” หรือที่ภาษาอังกฤษนิยมใช้คำว่า “Live” ที่นำเสนอถึงการถ่ายทอดสดจากเหตุการณ์จริง สถานที่จริง จากผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์จริง ด้วยค่านิยมของการนำเสนอข่าวเพื่อให้เกิดความสดใหม่นี้จึงมีการแข่งขันเรื่องของเวลา การใกล้ชิดหรือการอยู่ในเหตุการณ์ ซึ่งแพลต์ฟอร์มของ Facebook Live ช่วยตอบสนองต่อการรายงานข่าวที่รวดเร็วแบบเรียลไทม์ ผู้ใช้เฟซบุ๊กจึงนิยมที่จะใช้ Facebook Live ในการแพร่ภาพสดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องการจะให้เป็นข่าว เพื่อกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดความสนใจและอารมณ์ร่วม เพื่อให้เกิดปฏิกิริยาตอบกลับในโลกออนไลน์มากที่สุด โดยมุ่งหวังให้ผู้รับชมได้แสดงความคิดเห็น (Comment) ส่งต่อ (Share) เพื่อให้ได้ยอดไลค์ (Like) ยอดผู้ชม (View) จำนวนมาก ทั้งนี้ เพื่อสร้างความนิยมและฐานผู้ชมให้ติดตามเพจหรือเฟซบุ๊กส่วนตัวของตน

แต่อย่างไรก็ตาม ความสดใหม่ของข้อมูลข่าวสารย่อมมีข้อจำกัดเช่นเดียวกัน คือ การรายงานข่าวแบบทันทีในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเป็นสิ่งที่ควบคุมได้ยาก ความรวดเร็วที่เกิดขึ้นนั้นทำให้การเสนอข้อมูลข่าวสารขาดความรอบคอบ อาจมีการนำเสนอหรือเผยแพร่เนื้อหาหรือภาพที่หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรม ความดีงาม ทำให้ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นเกิดความเสียหาย หรือสร้างปัญหาแก่ตัวของผู้ที่นำเสนอ เผยแพร่ ส่งต่อเนื้อหาเหล่านั้น

รวมถึงยังอาจส่งผลกระทบวงกว้างต่อสังคม ก่อให้เกิดการสร้างเจตคติในแง่ลบระหว่างคนในสังคม สร้างความแตกแยก และทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

ตัวอย่างของกรณีที่นักข่าวพลเมืองนำเสนอข่าวสารผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์อย่างขาดจริยธรรม เช่น ในเหตุการณ์กราดยิงที่โคราชเมื่อวันที่ 8-9 กุมภาพันธ์ 2563 ซึ่งเกิดขึ้นที่ศูนย์การค้า Terminal 21 จังหวัดนครราชสีมา ได้สร้างความสะเทือนใจกับคนไทย ทั้งเป็นเหตุการณ์อุกอาจและสร้างความสูญเสีย โดยมีทั้งผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บจำนวนมาก จากเหตุการณ์ดังกล่าวได้เกิดกระแสจากภาคประชาชนถึงความไม่พอใจในการไลฟ์สดผ่านสื่อสังคม โดยมีทั้งคอมเมนต์ให้ระงับการไลฟ์สด และการแฮชแท็ก (hashtag) # ติดเทรนด์ในทวิตเตอร์ (twitter) เช่น #กราดยิงโคราช #สื่อไร้จรรยาบรรณ เนื่องจากการรายงานเหตุการณ์ในลักษณะ Live ทำให้เป็นอุปสรรคการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือทำให้ผู้ที่ติดอยู่ในสถานที่เกิดเหตุหรือผู้ที่รอดออกมาได้นั้นได้รับอันตรายได้ รวมทั้งเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ปัญหาของการใช้เทคโนโลยีของ Facebook Live ในการรายงานข่าวและแพร่ภาพสดที่ส่งผลกระทบในด้านลบต่อสังคมนั้นไม่ได้เกิดขึ้นในเหตุการณ์กราดยิงที่โคราชเพียงเท่านั้น แต่ปัญหาเหล่านี้ถูกสั่งสมมาเป็นเวลานาน และมีกระแสของการวิพากษ์วิจารณ์การรายงานข่าวที่ขาดจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ดังกรณีการล้อมจับ ดร.วันชัย ดนัยตโมนุท ผู้ต้องหาฆ่าอาจารย์มหาวิทยาลัย เหตุเกิดเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2559 ณ โรงแรมสุภาพ เขตพญาไท ผู้สื่อข่าวหลายแขนงต่างให้ความสนใจและใช้เทคโนโลยีในการรายงานข่าว โดยเฉพาะการใช้ Facebook Live ในการรายงานสด การใช้เพียงโทรทัศน์เคลื่อนที่ เมื่อกด Live ภาพเคลื่อนไหวสถานการณ์สดได้ปรากฏบนหน้าเว็บข่าวหรือแฟนเพจต่าง ๆ แพร่กระจายไปในวงกว้าง ทำให้ผู้รับสารสามารถติดตามเหตุการณ์การล้อมจับในครั้งนี้ได้ในทุกขั้นตอนอย่างใกล้ชิด โดยการถ่ายทอดสดนี้ควบคุมได้ยาก ในกรณีที่ผู้ต้องหาใช้ปืนจ่อศีรษะตนเองและลั่นไกเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ควรนำเสนอหรือควรถูกเซ็นเซอร์ในพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนี้ เนื่องจากเป็นภาพที่สะเทือนใจทั้งต่อสาธารณชนและคนในครอบครัวของผู้เสียชีวิตเอง ทั้งอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบจากการเสพข่าวในครั้งนี้ด้วย

นอกจากนี้ จากเหตุการณ์ล่าสุดที่อดีตตำรวจก่อเหตุกราดยิงและไล่แทงนักเรียนและครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดหนองบัวลำภู ทำให้มีผู้เสียชีวิต 36 ราย ในการนำเสนอข่าวดังกล่าวของสื่อมวลชนทั้งสื่อวิชาชีพและโซเชียลมีเดียได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการทำหน้าที่ภายใต้กรอบจริยธรรมอีกครั้ง (สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ, 2565) อย่างไรก็ตามยังคงมีสื่อมวลชนออกแถลงการณ์เตือน และประชาชนผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เตือนกันเองในการไม่นำเสนอภาพเหตุการณ์ และไม่นำเสนอภาพหรือแชร์รูปของผู้เสียชีวิต เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่ผู้เสียชีวิตและญาติ รวมทั้งเพื่อไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย โดยสังคมได้ตระหนักถึงปัญหาอันเกิดจากการรายงานข่าวอย่างขาดจริยธรรม และมีนักวิชาการพยายามหาแนวทางในการกำหนดกรอบของการนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์มาอย่างต่อเนื่อง แต่จากการศึกษางานวิจัยที่

เกี่ยวข้องพบว่ามีการกำหนดกรอบของจริยธรรมการใช้สื่อสังคมในกระบวนการสื่อข่าวอย่างกว้าง ๆ โดยอาศัยหลักของกรอบจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน เช่น แนวปฏิบัติสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สมาคมผู้ผลิตข่าวออนไลน์ เรื่อง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ.2562 กำหนดว่าสื่อออนไลน์ (Social Media) หมายถึง ช่องทางการสื่อสารผ่านเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใดๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้ใช้สามารถสื่อสารเนื้อหา อาทิ twitter Facebook YouTube weblog LINE Instagram และสื่อสังคมออนไลน์ใหม่ ๆ ที่จะมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นในอนาคต โดยครอบคลุมเฉพาะแนวทางในการปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งหมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภาการหนังสือแห่งชาติ พ.ศ.2540 ผู้ประกอบวิชาชีพข่าว ผู้ปฏิบัติงานด้านข่าววิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ตามธรรมนูญสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย พ.ศ.2552 ผู้ประกอบวิชาชีพข่าวออนไลน์ซึ่งเป็นสมาชิกสมาคมผู้ผลิตข่าวออนไลน์ตามข้อบังคับสมาคมผู้ผลิตข่าวออนไลน์ และผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนอื่นที่ยอมรับแนวปฏิบัตินี้

จากแนวปฏิบัติที่มีอยู่ดังกล่าวให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนสามารถเป็นผู้นำเสนอข่าวโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยได้ ดังกรณีของการรายงานข่าวสดผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ ประชาชนที่อยู่ในเหตุการณ์สามารถรายงานสถานการณ์ในพื้นที่เกิดเหตุได้ทันท่วงที เช่น การรายงานการเกิดอุบัติเหตุทางถนน เพลิงไหม้ การเกิดเหตุโจรกรรม เป็นต้น ดังนั้น ประชาชนจึงสามารถสวมบทบาทของการเป็นนักข่าวได้โดยทันทีทันใดเมื่อเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้ประชาชนผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่ได้ถูกฝึกฝนทางด้านวารสารศาสตร์และไม่ได้มีสมาคมวิชาชีพหรือองค์กรกำกับกลั่นกรองเนื้อหาการนำเสนอข่าว ได้ตระหนักถึงการนำเสนอข่าวอย่างมีจริยธรรมในบริบทของการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแนวทางการกำหนดนโยบายส่งเสริมพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์อย่างมีจริยธรรมของนักข่าวพลเมือง โดยอาศัยองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในเชิงองค์กรที่กำกับดูแลสื่อ การกำกับควบคุมกันเองของนักข่าวพลเมืองและจากประชาชนผู้เสพข่าว รวมทั้งการใช้แนวทางพฤติกรรมศาสตร์มาสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์แก่ประชาชนในยุคแห่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อให้เกิดเป็นอนาคตภาพของนโยบายการส่งเสริมพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์อย่างมีจริยธรรมของนักข่าวพลเมืองใน 5 ปีข้างหน้า

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาแนวทางการกำหนดนโยบายส่งเสริมพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์อย่างมีจริยธรรมของนักข่าวพลเมืองในอนาคต

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้เป็นการวิจัยอนาคตโดยใช้เทคนิควิธี EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR จึงให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีบทบาทและเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ของนักข่าวพลเมือง โดยผู้วิจัยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจงจำนวนรวมทั้งสิ้น 18 คน เนื่องจาก Macmillan (1971) ระบุว่าผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราความคลาดเคลื่อนจะลดลงด้วยค่าความคลาดเคลื่อนที่ลดลงคงที่ 0.02 ซึ่งน้อยมาก โดยงานวิจัยนี้แบ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาท อำนาจ หน้าที่ในการกำหนดนโยบายส่งเสริมพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบกำกับดูแลด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อ ตัวแทนองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน ตัวแทนสมาคมผู้ผลิตข่าวออนไลน์ จำนวน 6 คน

2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานหรือมีพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ ได้แก่ แอดมินเพจรายงานข่าวออนไลน์ นักข่าววิชาชีพที่เป็นนักข่าวในสังกัดองค์กรสื่อกระแสหลักที่มีประสบการณ์การรายงานข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และนักข่าวพลเมืองที่ไม่ได้สังกัดองค์กรสื่อ ซึ่งเป็นบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้เป็นนักข่าวมืออาชีพหรือมีอาชีพเป็นสื่อมวลชน แต่มีบัญชีการใช้งานเฟซบุ๊กไลฟ์และมีความสามารถในการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ถ่ายทอดสดเผยแพร่เนื้อหาผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 6 คน

3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักวิชาการด้านพฤติกรรมศาสตร์ นักวิชาการด้านวารสารศาสตร์ นักกฎหมายดิจิทัลและไซเบอร์ จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามการดำเนินการแบบ EDFR ประกอบด้วย

1. เครื่องมือวิจัย EDFR รอบที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ที่สอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์อย่างมีจริยธรรมของนักข่าวพลเมือง โดยผู้วิจัยจะส่งหัวข้อการสัมภาษณ์ไปยังผู้เชี่ยวชาญก่อน การสัมภาษณ์จะเป็นแบบเปิดและไม่ชี้นำ (Non-Directive Open Ended) เพื่อมุ่งเน้นอนาคตภาพที่คาดว่าจะมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นจริง (Most Probably)

2. เครื่องมือวิจัย EDFR รอบที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตรประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ เกี่ยวกับความคิดเห็นถึงภาพอนาคตที่พึงประสงค์

3. เครื่องมือวิจัย EDFR รอบที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามเช่นเดียวกับเครื่องมือวิจัย EDFR รอบที่ 2 เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาการยืนยันคำตอบเดิม และสามารถเปลี่ยนคำตอบใหม่ได้

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิจัย EDFR รอบที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ความคิดที่เหมือนและแตกต่าง ด้วยการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยพยายามรักษาคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ไว้ให้มากที่สุด จัดกลุ่ม จัดประเด็น จัดทำความถี่ของประเด็นและแนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญกล่าวถึง

2. การวิจัย EDFR รอบที่ 2 และ 3 นำแบบสอบถามที่ตอบโดยผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) และคำนวณหาค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับควอไทล์ที่ 3 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้ของแนวโน้มใดที่มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน หรือเป็นฉันทามติ (Consensus) แต่ถ้ามีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่สอดคล้องกัน

3. อนาคตภาพหรือการเขียนภาพอนาคต โดยการวิเคราะห์เพื่อหาแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุดและมีความสอดคล้องทางความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ รวมไปถึงภาพอนาคตที่พึงประสงค์ที่พิจารณาจากค่าร้อยละ 85 ขึ้นไป จากนั้นทำการเรียบเรียงและสรุปเป็นภาพอนาคตของนโยบายการส่งเสริมพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กอย่างมีจริยธรรมของนักข่าวพลเมือง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์แนวทางการกำหนดนโยบายส่งเสริมพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์อย่างมีจริยธรรมของนักข่าวพลเมืองในอนาคต สรุปได้ดังนี้

1.การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังการกระทำผิดจริยธรรม ทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคสังคมและผู้ใช้สื่อได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบสอดส่องและกำกับดูแลเนื้อหาในแพลตฟอร์ม โดยยึดหลักสากล เช่น หลักกฎหมาย สิทธิมนุษยชน และจริยธรรมต่าง ๆ รวมทั้งยังต้องคำนึงถึงบริบทของสังคม ศาสนาและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ ซึ่งเป็นการเน้นที่กลไกการเฝ้าระวังจากทุกภาค

ส่วนในสังคม รวมทั้งมีกระบวนการในการเฝ้าระวังตรวจสอบที่เปิดเผยด้วยความโปร่งใสและให้ความชัดเจนแก่สาธารณะ

2. ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในสื่อออนไลน์ใช้เทคโนโลยีตรวจสอบ โดยผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์สามารถใช้เทคโนโลยี AI (Artificial Intelligence) ในการตรวจจับและตรวจสอบการรายงานข่าวแบบไลฟ์สดได้ โดยสามารถตั้งค่าและกำหนดข้อความหรือคำพูดที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือผิดจริยธรรมได้ส่วนหนึ่ง ซึ่งจะสามารถขยายผลไปสู่การตรวจสอบของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ต่อไป รวมทั้งเฟซบุ๊กจำเป็นที่จะต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าไปตรวจสอบสอดส่องและกำกับเนื้อหาในแพลตฟอร์มได้เช่นเดียวกัน

3. การจัดกิจกรรมถอดบทเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน องค์กรวิชาชีพสื่อควรมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้วิธีการทำงาน รวมทั้งหลักจริยธรรมของนักข่าวมืออาชีพ ใช้การสร้างแรงบันดาลใจจากบุคคลต้นแบบที่ประสบความสำเร็จจากการเป็นนักข่าวพลเมืองมืออาชีพที่มีจริยธรรม ได้เรียนรู้จากประสบการณ์และกรณีศึกษาของการรายงานข่าวที่หลากหลาย และวิธีการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการรับผิดชอบเมื่อเกิดความผิดพลาด นอกจากนี้ยังอาจขยายวงกว้างไปเป็นเครือข่ายกับองค์กรสื่อในต่างประเทศ เช่น การทำบันทึกความเข้าใจ หรือ MOU (Memorandum of Understanding) กับองค์กรวิชาชีพสื่อในภูมิภาคอาเซียน เป็นต้น

4. การจัดอบรม workshop หรือหลักสูตรสำหรับนักข่าวพลเมือง โดยนักข่าวพลเมืองที่มีสังกัด ต้องเป็นหน้าที่ขององค์กรสื่อต้นสังกัดในการจัดอบรมหรือสร้างหลักสูตรให้กับนักข่าวพลเมือง แต่สำหรับนักข่าวพลเมืองที่ไม่ได้สังกัดกับองค์กรสื่อใดสื่อหนึ่ง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีองค์ความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ ในการรายงานข่าวโดยเฉพาะการไลฟ์สด ซึ่งอาจจัดขึ้นจากองค์กรวิชาชีพสื่อหรือหน่วยงานกำกับดูแลภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น โดยยึดหลักการ KSA+E (Knowledge Skill Attitude + Ethic) ประกอบด้วย 1. ด้านความรู้ (Knowledge) เป็นความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและหลักจริยธรรมในการนำเสนอข่าวสารและเนื้อหาสาระต่าง ๆ ในสื่อออนไลน์ 2. ด้านทักษะ (Skill) เป็นทักษะในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรักษาสิทธิและแสดงออกถึงการปกป้องสิทธิของผู้อื่น เช่น การเซ็นเซอร์ การใช้โดรน การใช้แอพพลิเคชั่นในการนำเสนอและสื่อสาร 3. ด้านเจตคติ (Attitude) โดยการมีเจตคติในด้านสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม โดยคำนึงถึงเสรีภาพที่ต้องอยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และแนวทางที่สำคัญที่สุดคือ 4. ในด้านจริยธรรม (Ethic) ด้วยการกำกับตนเองไม่ให้ละเมิดสิทธิผู้อื่น รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดจริยธรรมในการรายงานข่าวอย่างต่อเนื่อง

5. การจัดทำใบรับรอง ใบประกาศหรือบัตรสมาชิกสำหรับนักข่าวพลเมือง องค์กรวิชาชีพสื่อหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำใบรับรองหรือใบประกาศสำหรับผู้ที่ผ่านการฝึกอบรม การจัดทำบัตรสมาชิกสำหรับนักข่าวพลเมือง เพื่อให้สามารถยืนยันความเป็นมืออาชีพ และมีประวัติอยู่ในระบบที่สามารถติดตามได้ รวมทั้งเป็นผลดีกับนักข่าวพลเมืองในด้านการสร้างความ

เชื่อมั่นให้กับตนเองจากการรับรองขององค์กรวิชาชีพ และการได้รับสิทธิประโยชน์ในด้านการพัฒนาความรู้และทักษะต่าง ๆ

6. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหาแนวทางปฏิบัติร่วมกันเพื่อจัดทำคู่มือจริยธรรม องค์กรวิชาชีพสื่อได้มีกฎระเบียบที่เป็นแนวปฏิบัติให้แก่สื่อมวลชน โดยเน้นหลักของจริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน แต่อย่างไรก็ตามพบว่ายังไม่สอดคล้องกับกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดในสื่อออนไลน์ และยังไม่ครอบคลุมถึงการคุ้มรองสิทธิในการรายงานข่าวผ่านสื่อออนไลน์บางประเภท รวมทั้งการตัดสินความผิดและบทลงโทษสำหรับการกระทำผิดในสื่อออนไลน์ยังมีความคลุมเครือ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วนได้หาแนวทางปฏิบัติร่วมกัน ในการสร้างบรรทัดฐานที่ชัดเจน โดยการจัดทำเป็นคู่มือจริยธรรมสำหรับการรายงานข่าวในบริบทของแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถไลฟ์สดได้

จากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่าแนวทางการกำหนดนโยบายต่าง ๆ มีกลุ่มผู้เกี่ยวข้องหลัก 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. ประชาชน กลุ่มภาคประชาสังคม 2. ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในสื่อสังคมออนไลน์ 3. องค์กรวิชาชีพสื่อและ 4. หน่วยงานกำกับดูแลภาครัฐ โดยแต่ละกลุ่มจะมีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายแตกต่างกัน ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงแนวทางการกำหนดนโยบายและกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์อย่างมีจริยธรรมของนักข่าวพลเมือง

ข้อที่	แนวทาง	ประชาชนกลุ่มภาคประชาสังคม	ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในสื่อสังคมออนไลน์	องค์กรวิชาชีพสื่อ	หน่วยงานกำกับดูแลภาครัฐ
1	การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังการกระทำผิดจริยธรรม	√	√	√	√
2	ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในสื่อออนไลน์ใช้เทคโนโลยีตรวจสอบ		√		
3	การจัดกิจกรรมถอดบทเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน			√	√
4	การจัดอบรม workshop หรือหลักสูตรสำหรับนักข่าวพลเมือง		√	√	√
5	การจัดทำใบรับรอง ใบประกาศหรือบัตรสมาชิกสำหรับนักข่าวพลเมือง			√	
6	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหาแนวทางปฏิบัติร่วมกันเพื่อจัดทำคู่มือจริยธรรม	√	√	√	√

จากตารางที่ 1 กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม มีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์อย่างมีจริยธรรมของนักข่าวพลเมืองโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชาชน กลุ่มภาคประชาสังคม หมายถึง ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตและแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ที่รวมกลุ่มกันโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อการสร้างระบบนิเวศสื่อที่ดี โดยจะมีบทบาทสำคัญในด้านการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังการกระทำผิดจริยธรรมของนักข่าวพลเมือง รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างแนวทางปฏิบัติเพื่อจัดทำคู่มือจริยธรรม

2. ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในสื่อสังคมออนไลน์ สำหรับงานวิจัยนี้คือแพลตฟอร์ม Facebook Live ที่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการตรวจจับและตรวจสอบการรายงานข่าวแบบไลฟ์สด เพื่อลดความผิดพลาด ลดการละเมิดสิทธิ และลดปัญหาการผิดจริยธรรมในการรายงานข่าวได้ นอกจากนี้ นโยบายของแพลตฟอร์มจะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับกฎหมาย วัฒนธรรม และค่านิยมในแต่ละประเทศที่ให้บริการ รวมทั้งผู้ให้บริการแพลตฟอร์มยังควรมีส่วนสำคัญในด้านการส่งเสริมการมีจริยธรรมของนักข่าวพลเมือง โดยยึดหลักการ KSA+E ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ (Knowledge) 2) ด้านทักษะ (Skill) 3) ด้านเจตคติ (Attitude) และ 4) ในด้านจริยธรรม (Ethic) เป็นการบ่มเพาะประชาชนทั่วไปให้สามารถรายงานข่าวได้อย่างมีทั้งภูมิรู้และภูมิธรรม กล่าวคือ มีความรู้ความสามารถและมีจริยธรรม โดยผู้เข้ารับการอบรมบ่มเพาะจะเป็นภาคีเครือข่ายในการเฝ้าระวังติดตามการกระทำผิดจริยธรรมในการรายงานข่าวด้วยเช่นเดียวกัน รวมทั้งผู้บริการแพลตฟอร์มยังสามารถหาภาคเครือข่ายในธุรกิจที่ใกล้เคียง เช่น ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มรายอื่น ผู้ให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ร่วมกันจัดกิจกรรม CSR (corporate social responsibility) ของบริษัทเพื่อส่งเสริมให้นักข่าวพลเมืองและประชาชนทั่วไปสามารถรายงานข่าวได้อย่างมืออาชีพและมีจริยธรรม

3. องค์กรวิชาชีพสื่อ ทั้งที่เป็นสื่อแบบดั้งเดิมและสื่อออนไลน์ ได้แก่ สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สมาคมผู้ผลิตข่าวออนไลน์ และสหภาพแรงงานกลางสื่อมวลชนไทย มีส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทางและนโยบายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการรายงานข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีจริยธรรม ทั้งในด้านการเฝ้าระวัง การกำกับดูแล และการส่งเสริมให้เกิดบรรทัดฐานซึ่งใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีของนักข่าวพลเมือง รวมถึงการเพิ่มองค์ความรู้ สร้างความเข้าใจ และพัฒนาศักยภาพแก่นักข่าวพลเมืองให้ได้มาตรฐานและการรับรอง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถืออันเป็นประโยชน์สำคัญกับนักข่าวพลเมือง

4. หน่วยงานกำกับดูแลภาครัฐ มีหน้าที่ในด้านการออกนโยบายเพื่อกำกับดูแลการทำงานของทั้งองค์กรวิชาชีพสื่อ ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในสื่อสังคมออนไลน์ นักข่าวพลเมือง และประชาชนทั่วไป โดยหน่วยงานกำกับดูแลภาครัฐมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในด้านกา รวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมให้นักข่าวพลเมืองรายงานข่าวอย่างมีจริยธรรมทั้งในด้านการ

กำกับดูแลไม่ให้เกิดการกระทำผิด และการส่งเสริมให้เกิดบรรทัดฐาน และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อแก่ประชาชนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยได้พบแนวทางการกำหนดนโยบายส่งเสริมพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์อย่างมีจริยธรรมของนักข่าวพลเมือง 6 แนวทาง ได้แก่ 1. การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังการกระทำผิดจริยธรรม 2. ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในสื่อออนไลน์ใช้เทคโนโลยีตรวจสอบ 3. การจัดกิจกรรมถอดบทเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 4. การจัดอบรม workshop หรือหลักสูตรสำหรับนักข่าวพลเมือง 5. การจัดทำใบรับรอง ใบประกาศหรือบัตรสมาชิกสำหรับนักข่าวพลเมือง 6. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหาแนวทางปฏิบัติร่วมกันเพื่อจัดทำคู่มือจริยธรรม โดยสามารถแบ่งเป็นกลไกในการกำหนดนโยบายได้ 2 แนวทาง ได้แก่ กลไกการกำกับดูแล และกลไกการส่งเสริมจริยธรรม ดังนี้

กลไกการกำกับดูแล ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังการกระทำผิดจริยธรรม โดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชน กลุ่มภาคประชาสังคม ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในสื่อสังคมออนไลน์ องค์กรวิชาชีพสื่อ และหน่วยงานกำกับดูแลภาครัฐ และการตรวจสอบการกระทำผิดจริยธรรมโดยใช้เทคโนโลยีของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในสื่อออนไลน์ สำหรับกลไกดังกล่าวผู้เชี่ยวชาญส่วนมากจะให้ความสำคัญกับเครือข่ายภาคประชาสังคม ประชาชนผู้ใช้สื่อสังคม รวมถึงผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์เอง ที่ช่วยกันเฝ้าระวังโดยใช้มาตรฐานทางจริยธรรมของสื่อและหลักด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการคำนึงถึงบริบทของค่านิยมและวัฒนธรรมมากกว่าการใช้ข้อกำหนดทางกฎหมายผ่านการดำเนินการของภาครัฐหรือองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน โดยแนวทางดังกล่าวอยู่บนหลักการของทฤษฎีปทัสถานและความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นการอธิบายถึงหน้าที่ของสื่อมวลชนที่แม้จะมีอิสระและเสรีภาพในการทำงานเพียงใด แต่ก็ต้องปฏิบัติหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม นักข่าวต้องมีความรับผิดชอบต่อแหล่งข่าว ผู้ที่ตกเป็นข่าว รวมถึงผลกระทบต่อสังคม คำนึงถึงความถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคมและสาธารณชน (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2557)

แนวทางในการกำกับดูแลสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณี อมรวิพุธพานิช (2561) ที่อธิบายว่าแนวทางการกำกับดูแลและส่งเสริมจริยธรรมนักข่าวพลเมืองมีความแตกต่างจากนักข่าวมืออาชีพ เนื่องจากปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีที่เกิดนวัตกรรมการสื่อสารไร้พรมแดน ทำให้กลไกการกำกับดูแลทางกฎหมายหรือองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนหรือสื่อกระแสหลักไม่สามารถนำมาใช้กำกับดูแลนักข่าวพลเมืองที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีลักษณะพื้นที่เปิดกว้างและมีความเป็นพลวัตสูงได้ ทั้งนี้ กลไกการกำกับดูแลด้วยการเฝ้าระวังการกระทำผิดจริยธรรมยังจำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดย Linderud (2009) ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างกลไกการกำกับดูแลสื่อร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมของนักข่าวใน

ทางบวก เช่น ทำให้เกิดความยุติธรรมในการนำเสนอเสนอเนื้อหาข่าว เกิดพฤติกรรมการรายงานข่าวอย่างถูกต้องเหมาะสม และส่งผลทำให้เกิดการเผยแพร่ข่าวสารที่มีคุณภาพสู่สังคม

กลไกการส่งเสริมจริยธรรม ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมถอดบทเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การจัดอบรม workshop หรือหลักสูตรสำหรับนักข่าวพลเมือง การจัดทำใบรับรอง ใบประกาศหรือบัตรสมาชิกสำหรับนักข่าวพลเมือง รวมทั้งการจัดทำคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติด้านจริยธรรม

สำหรับกลไกการส่งเสริมจริยธรรม จำเป็นต้องอาศัยกลไกในระดับผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในสื่อสังคมออนไลน์ องค์กรวิชาชีพสื่อ และหน่วยงานกำกับดูแลภาครัฐนั้น ต้องสร้างสังคมแห่งการตระหนักถึงการคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการนำเสนอข่าวสาร จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนหรือผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ การนำเสนอ และการแบ่งปันเนื้อหา โดยอาจยึดหลักการของการเสริมสร้างสมรรถนะของบุคคลด้วยการส่งเสริมให้เกิดความรู้ (Knowledge) รู้ในหลักการแห่งจรรยาบรรณวิชาชีพและวิถีปฏิบัติของการรายงานข่าวอย่างมีจริยธรรม ส่งเสริมให้เกิดทักษะ (Skill) แก่นักข่าวพลเมืองให้ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญและเป็นมาตรฐานของการรายงานข่าว รวมทั้งส่งเสริมเจตคติ (Attitude) ให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบและผลกระทบจากการรายงานข่าว ซึ่งนอกจากหลักการ KSA (Knowledge Skill Attitude) แล้วยังจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมในด้านจริยธรรม (Ethics) ให้นักข่าวพลเมืองและประชาชนทั่วไปสามารถรายงานข่าวได้อย่างมืออาชีพและมีจริยธรรมต่อไป

นอกจากนี้ การร่วมกันสร้างบรรทัดฐานและแนวปฏิบัติด้านจริยธรรม โดยนักข่าวพลเมือง องค์กรวิชาชีพสื่อ และผู้ให้บริการแพลตฟอร์มสังคมออนไลน์ นับว่ามีความสำคัญมาก ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการร่วมกันวางกรอบและกำหนดนโยบายเพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพ และเปิดโอกาสให้สาธารณะตรวจสอบ รวมทั้งมีกระบวนการและกลไกในการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์อย่างเปิดเผยและเป็นระบบตามที่ ศิริวรรณ อนันต์โท (2558) ได้อธิบายถึงความสำคัญของนโยบายของแต่ละองค์กรที่แตกต่างกันซึ่งส่งผลต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อในการรายงานและเสนอข่าว รวมถึงเป็นตัวกำหนดสัญลักษณ์และแสดงบทบาทขององค์กรนั้น การสร้างแนวปฏิบัติในการทำงานเพื่อลดทอนความเสี่ยงในการทำงานผิดพลาดคลาดเคลื่อนของแต่ละบุคคล โดยให้ทุกคนปฏิบัติในสิ่งเดียวกันในกรณีที่คล้ายคลึงกัน โดยการเสนอข่าวนั้นควรมาจากความคิดเห็นที่ได้ประชุมโดยรวมและได้รับการกลั่นกรองแล้ว (การดา ร่วมพุ่ม, 2557) การจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติที่มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจะช่วยตอกย้ำถึงการตรวจสอบจริยธรรมของนักข่าวพลเมืองที่ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ได้ดียิ่งและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนว่านักข่าวพลเมืองและแพลตฟอร์มสังคมออนไลน์นั้นทำหน้าที่บนพื้นฐานของจริยธรรมทำประโยชน์แก่สาธารณะและเป็นที่พึ่งให้แก่สังคมได้จริง

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการกำหนดนโยบายส่งเสริมพฤติกรรมการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์อย่างมีจริยธรรมของนักข่าวพลเมือง” ให้ข้อเสนอแนะทั้งเชิงวิชาการ เชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติ ดังนี้

1. เชิงวิชาการ งานวิจัยนี้ได้ให้คุณค่าในด้านการต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาวารสารศาสตร์พลเมือง โดยเฉพาะการนำเสนอข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ ซึ่งนักวิชาการทางด้านวารสารศาสตร์ สื่อสารมวลชน พฤติกรรมศาสตร์ และนักวิชาการด้านกฎหมายดิจิทัล สามารถนำไปศึกษาและประยุกต์ใช้ในงานวิจัยอื่น ๆ เพื่อยกระดับการรายงานข่าวของนักข่าวพลเมืองให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อเป็นประโยชน์แก่สังคมได้จริง

2. เชิงนโยบาย งานวิจัยนี้มุ่งเน้นให้เกิดนโยบาย โดยกำหนดบทบาทของแต่ละภาคส่วนในการสร้างกลไกการกำกับดูแล และกลไกการส่งเสริมจริยธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในสื่อสังคมออนไลน์ องค์กรวิชาชีพสื่อ และหน่วยงานกำกับดูแลภาครัฐ สามารถนำผลวิจัยดังกล่าวไปกำหนดนโยบายและความรับผิดชอบในส่วนของตนได้

3. เชิงปฏิบัติ งานวิจัยนี้มุ่งหวังให้ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เข้าใจและตระหนักถึงผลกระทบอันเกิดจากการรายงานข่าว การเผยแพร่ ส่งต่อเนื้อหาต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปสร้างกลไกการกำกับดูแล หรือดำเนินกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนให้นักข่าวพลเมืองมีพฤติกรรมการนำเสนอข่าวอย่างมีจริยธรรมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย จากเงินรายได้สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2563 จึงขอขอบพระคุณสถาบันฯ ผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่อการศึกษาให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยดี ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

การดา ร่วมพุ่ม. (2557). สื่อมวลชนกับการรายงานข่าวสิทธิเด็ก. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต,* 8(1), 31-53.

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2558). สิทธิในการสื่อสารข้อมูลออนไลน์โดยนิรนามของสื่อพลเมือง. *วารสารนิติสังคมศาสตร์*, 8(2), 72-128.

เทียนทิพย์ เดียวกี่. (2559). จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อในการนำข่าวยุคดิจิตอล. *วารสารการสื่อสารและการจัดการนิด้า,* 2(2), 125–143.

พรรณี อมรวิพุธพานิช. (2562). การกำหนดแนวทางปฏิบัติทางจริยธรรมสำหรับนักข่าวพลเมืองยุคสื่อสังคมออนไลน์. *วารสารนิเทศศาสตรปริทัศน์,* 23(1), 270-283.

ศิริวรรณ อนันต์โท. (2558). จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนการศึกษาในประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน. *วารสารอิศราปริทัศน์,* 4(6), 7–25

สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ. (2565). *เหตุสะเทือนขวัญ “หนองบัวลำภู” สื่อหลักส่วนน้อยยังหลุดกรอบ ย้ำเติมความรู้สึกรุนใหม่*. สืบค้น 12 ตุลาคม 2565, จาก https://www.presscouncil.or.th/8228

สุทธิชัย หยุ่น. (2555). *อนาคตของข่าว*. สมุทรปราการ: บริษัท ดับบลิวพีเอส ประเทศไทย จำกัด.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2557). *ทฤษฎีการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ระเบียงทอง.

Barnes, C. (2012). Citizen journalism VS traditional journalism. *Caribbean Quarterly,* 58 (2-3), 16-27.

Bowman, S., & Willis, C. (2003). *We media: How audiences are shaping the future of news and information*. Retrieved October 12, 2022, from www.hypergene.net.

Linderud, A. H. (2009). *Effects of Codes of Ethics in Media a Comparative Analysis of Hawaii Journalists and Norwegian Journalists Hawaii. Pacific University, ProQuest Dissertations Publishing.* Retrieved October 12, 2022, from search.proquest.com.

Macmillan, T. (1971). *The Delphi Technique*. Retrieved October 12, 2022, from files.eric.ed.gov.

กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2*

STRATEGIC DEVELOPMENT OF TEACHERS' QUALITY OF WORKING LIFE AT SCHOOLS IN DESIGNATED AREA UNDER TAK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

สุรสิทธิ์ รอดประเสริฐ, เพชรา บุดสีทา, รัชนีวรรณ บุญอนนท์
Surasit Rodprasert, Petchara Budseeta, Ratchaneewan Boonanant
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
Kamphaengphet Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: surasitphd@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ 1. คุณภาพชีวิตการทำงานของครู 2. สภาพปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3. กลยุทธ์ 4. ผลการประเมินกลยุทธ์ เป็นงานวิจัยประเภท การวิจัยและพัฒนา (R&D) ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ 1. ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน 2. การศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน และการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คน 3. การสร้างกลยุทธ์ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ ใช้แบบบันทึกข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คน และการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 11 คน 4. การประเมินกลยุทธ์ โดยใช้แบบประเมิน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ SWOT Analysis สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละ ($\overline{X}$) และ (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณภาพชีวิตการทำงานของครู มีค่าเฉลี่ยปานกลาง ($\overline{X}$=2.65) 2. สภาพมีการดำเนินการเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.78) ปัญหามีค่าเฉลี่ยปานกลาง ($\overline{X}$=3.45) ปัจจัยภายในมีค่าเฉลี่ยปานกลาง ($\overline{X}$=2.53) และปัจจัยภายนอกมีค่าเฉลี่ยน้อย ($\overline{X}$=2.36) 3. กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1 วิสัยทัศน์ 2 พันธกิจ 2 เป้าประสงค์ 2 ประเด็นกลยุทธ์ 10 กลยุทธ์ 32 ตัวชี้วัด และ 51 มาตรการ 4. การประเมินกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยมากและมากที่สุด ($\overline{X}$= ≥ 3.51)

คำสำคัญ: กลยุทธ์การพัฒนา; คุณภาพชีวิตครู; โรงเรียนในพื้นที่พิเศษ

*Received December 3, 2021; Revised December 3, 2021; Accepted December 13, 2021

Abstract

Objectives of this research article were to present: 1. Quality of working life of teachers, 2. Problem conditions and related factors, 3. strategies, 4. Results of evaluation of strategies, conducted by Research and Development(R&D conducted in 4 steps: 1. to study the quality of working life of teachers; by using a questionnaire The sample group consisted of 302 people. 2. The study of problems and related factors. by using a questionnaire, the sample group consisted of 302 people and a focus group discussion with 13 participants. 3. Strategy creation. by workshop, the data form was used, 13 key informants and 11 experts, informed seminars were used. 4. Strategic assessment. The assessment form was used by 21 key informants. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and SWOT Analysis. The statistics used in the data analysis were percentage ($\overline{X}$) and standard deviation, (S.D.).

Findings were as follows: 1. Quality of working life of teachers had a medium mean ($\overline{X}$= 2.65). 2. The condition was mostly implemented (54.78%), the problem had moderately mean ($\overline{X}$= 3.45) The internal factor was at moderate level ($\overline{X}$= 2.53) and the external factor was at low level, ($\overline{X}$= 2.36). 3. Strategies consisted of 1 vision, 2 missions, 2 goals, 2 strategic issues, 10 strategies, 32 indicators, and 51 measures. 4. Strategy evaluation was at the high and the highest level ($\overline{X}$≥ 3.51)

Keywords: Development Strategy; Teachers' Quality of Life; Schools at Designated Area

บทนำ

คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of working life) คือวิถีการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างมีคุณค่า ด้วยชีวิตความเป็นอยู่อย่างถูกสุขลักษณะประกอบกับ การมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์มีคุณภาพชีวิตในด้านการทำงานที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเต็มกำลังความสามารถ ตลอดจนสามารถดำเนินวิถีชีวิตทั้งในห่วงเวลาสภาพเหตุการณ์ปกติ สภาพเหตุการณ์วิกฤตต่าง ๆ รวมถึงสภาพเหตุการณ์ในแบบวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)ได้อย่างมีความสุข (Walton, 1973) การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานเป็นสิ่งที่จำเป็น

และมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานและเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดความต้องการทำงานซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพและเกิดการเพิ่มผลผลิตขององค์การ คุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพและผลการปฏิบัติงานภายในองค์การ การมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ได้รับการตอบสนองจากองค์การตามที่ตนต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ด้านความมั่นคงในงาน ความก้าวหน้า และด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี ทั้งหมดย่อมส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานอย่างมีความสุข มีความพอใจที่จะทำงาน บรรยากาศในองค์การเกิดความรัก ความเข้าใจ ความสามัคคี และมีเป้าหมายเดียวกัน จึงทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ การพัฒนาคนจะดำเนินไปอย่างถูกต้องด้วยระบบการศึกษาที่ดี และระบบการศึกษาที่ดีจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพก็เพราะมีครูที่มีคุณภาพ สิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลและส่งเสริมให้ครูมีคุณภาพ คือคุณภาพชีวิตที่ดี ถ้าครูมีคุณภาพชีวิตที่ดียอมปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นักเรียนก็จะมีคุณภาพทางการศึกษา แต่ถ้าครูมีปัญหาคุณภาพชีวิตก็จะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีปัญหาด้วย ฉะนั้น ผู้บริหารจึงต้องคำนึงถึงการพัฒนาครูควบคู่กันไประหว่างคุณภาพการทำงานและคุณภาพชีวิต ควรคำนึงถึงจิตใจของครู ควรใส่ใจกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของครู และพร้อมที่จะส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาให้มีคุณภาพการทำงานและคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย (สาลินี ชาดา, 2556)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ 5 อำเภอ ของจังหวัดตาก คืออำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง มีโรงเรียนที่สังกัด จำนวน 124 โรงเรียน ตั้งอยู่บนพื้นที่ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1. โรงเรียนที่ตั้งอยู่บริเวณเขตเมือง พื้นที่ราบ ซึ่งมีความเจริญ การคมนาคมสะดวก มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการหรือปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพที่ดี จำนวน 59 โรงเรียน 2. โรงเรียนที่ตั้งอยู่บริเวณเขตพื้นที่พิเศษ ซึ่งการเป็นโรงเรียนพื้นที่พิเศษนั้นขึ้นอยู่กับสภาพบริบทของโรงเรียนมี 4 ด้าน ได้แก่ 1. ความยากลำบากของการคมนาคม 2. ความขาดแคลนสาธารณูปโภค สาธารณูปการหรือปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ 3. ความเสี่ยงภัยที่อยู่ในพื้นที่อันตราย 4. ความชุกชุมของโรคภัยไข้เจ็บ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่เป็นโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ มีจำนวนทั้งหมด 65 โรงเรียน มีจำนวนผู้บริหารหรือรักษาการในตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 65 คน มีข้าราชการครูจำนวน 1,264 คน จากสภาพบริบทโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ ส่งผลให้ผู้บริหารและข้าราชการครูมีการโยกย้ายออกจากโรงเรียนเพื่อกลับภูมิลำเนาของตนเอง หรือโยกย้ายมาอยู่โรงเรียนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่เขตเมือง เพราะว่าปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตที่อยู่ในพื้นที่พิเศษไม่ดีพอไม่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานและความพึงพอใจของตนได้ ทำให้เกิดการขาดแคลนครู และส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา จากการศึกษารายงานของหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของครูยังมีคุณภาพค่อนข้างน้อย การปฏิบัติหน้าที่ของครูยังไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดูได้จากการรายงายผลการทดสอบของนักเรียน และ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ระดับโรงเรียนจนถึงระดับชาติ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งเกิดจากหลายสาเหตุปัจจัย หนึ่งในนั้นคือ ปัญหาด้านคุณภาพของครู การปฏิบัติงานของครูยังไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ครูส่วนใหญ่สอนไม่ตรงตามความรู้ความสามารถในสาขาวิชาของตนเอง อัตรากำลังครูที่ขาดแคลนทำให้ครูรับภาระงานทั้งในและนอกหน้าที่มากเกินไปทั้งงานการเงิน งานการพัสดุ งานธุรการ งานประเมิน ทำให้มีเวลาพักผ่อนและเตรียมการสอนน้อย เกิดความเครียด สวัสดิการและรายได้ไม่เหมาะสมกับค่าครองชีพในปัจจุบัน รวมถึงปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เช่น ความปลอดภัย การเดินทาง ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนที่อาจเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อคุณภาพการทำงานและคุณภาพชีวิตของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษทั้งสิ้น (หวิน จำปานิน, 2561) การให้ความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง อันจะส่งผลต่อการทำให้ผู้บริหารและครูเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ต่องาน และต่อองค์กร ช่วยส่งเสริมขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน ทำให้มีความคิดเชิงบวก จนนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและความสำเร็จ

จากการศึกษาสภาพปัญหาดังกล่าว จึงสร้างกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ ให้ครูมีคุณภาพชีวิตและการทำงานที่ดีขึ้นให้สามารถดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นของครูอย่างมีคุณค่า มีคุณภาพชีวิการทำงาน ซึ่งสามารถดำเนินวิถีชีวิตในสังคมปัจจุบันเป็นที่ยอมรับของทั้งครอบครัว เพื่อนร่วมงาน องค์การ หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสังคมได้ และที่สำคัญเพื่อให้มีกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพบริบทของหน่วยงานตนเองในพื้นที่พิเศษ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
3. เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
4. เพื่อประเมินกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย การวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) พื้นที่วิจัย คือ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 1,329 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 302 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบ ใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ระดับความคาดเคลื่อนที่ 5% เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดคำให้เลือกตอบ (Mutiple Choice) และเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คุณภาพของแบบสอบถาม มีค่า IOC เท่ากับ 0.88 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีของครอนบาคแอลฟา (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.94 การเก็บรวบรวมข้อมูลของแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมา คิดเป็นร้อยละ 100.00 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบ่งการศึกษาเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 1,329 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 302 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบ ใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan.1970) ระดับความคาดเคลื่อนที่ 5% เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดคำให้เลือกตอบ (Mutiple Choice) และเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คุณภาพของแบบสอบถาม มีค่า IOC เท่ากับ 0.89 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีของครอนบาคแอลฟา (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.94 การเก็บรวบรวมข้อมูลของแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมา คิดเป็นร้อยละ 100.00 การวิเคราะห์ข้อมูลโดย การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.2 การศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม คุณภาพของแบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่มคือ ความถูกต้องและความเหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลโดย การวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนพื้นที่พิเศษ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึกข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1 และแบบการวิเคราะห์ SWOT Analysis คุณภาพของแบบบันทึกข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการคือ ความถูกต้องและความเหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1 และผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

3.2 การจัดทำร่างกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปรถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบบันทึกข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 2 และแบบบันทึก ร่างวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการ คุณภาพของแบบบันทึกข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 2 และแบบบันทึก ร่างวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการคือ ความถูกต้องและความเหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 2 และร่างวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการกำหนดร่าง วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการของกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3.3 การตรวจสอบร่างกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบบันทึกข้อมูลการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และแบบบันทึกผลการวิพากษ์ร่างวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการ คุณภาพของแบบบันทึกข้อมูลการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และแบบบันทึกผลการวิพากษ์ร่างวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการคือ ด้านความสอดคล้อง และความเหมาะสมของร่างวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการ การเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และการวิพากษ์วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการของกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินกลยุทธ์ ลักษณะของแบบประเมินกลยุทธ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คุณภาพของแบบประเมินกลยุทธ์คือ ด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ การเก็บรวบรวมข้อมูลของแบบประเมินกลยุทธ์ที่ได้กลับคืนมา คิดเป็นร้อยละ 100.00 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$= 2.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย มีเพียงหนึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน ($\overline{X}$= 3.91) ส่วนด้านอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ในภาพรวมมีการดำเนินการโดยการปฏิบัติ ร้อยละ 54.78 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินการโดยการปฏิบัติทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผน ร้อยละ 56.84 ด้านการนำ ร้อยละ 55.63 ด้านการควบคุม ร้อยละ ร้อยละ 53.98 ด้านการจัดองค์การ ร้อยละ 52.65

2.2 ผลการศึกษาปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$= 3.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียง 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัญหาด้านการวางแผน ($\overline{X}$= 3.65)

2.3 ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.3.1 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$= 2.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่มี

ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียง 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านทักษะ ($\overline{X}$= 3.53) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านค่านิยมร่วม ($\overline{X}$= 3.13) ด้านบุคลากร ($\overline{X}$= 2.94) และด้านโครงสร้าง ($\overline{X}$= 2.52) ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อย

2.3.2 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\overline{X}$= 2.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการเมือง ($\overline{X}$= 3.12) และด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\overline{X}$= 3.11) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ($\overline{X}$= 1.81) และด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ($\overline{X}$= 1.41)

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่3 การสร้างกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปผลได้ดังนี้ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่เสริมสร้างความสุข พันธกิจ 1. บริหารจัดการที่เอื้อต่อการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ 2. พัฒนาคุณภาพชีวิตของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ เป้าประสงค์ 1. โรงเรียนมีระบบและกลไกที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาการทำงานของครู 2. ครูมีคุณภาพชีวิตที่สร้างความสุขและความสำเร็จ ประเด็นกลยุทธ์ 1. การเสริมสร้างระบบและกลไกที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาการทำงานของครู 2. การยกระดับคุณภาพชีวิตของครูให้เอื้อต่อการทำงานที่สร้างความสุขและความสำเร็จ กลยุทธ์ 1. พัฒนาแผนการบริหารจัดการโรงเรียนที่เอื้อต่อการทำงานของครู 2. สร้างเสริมการบริหารงานของโรงเรียนโดยยึดหลักธรรมาภิบาล 3. พัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนให้เอื้อต่อการทำงานของครู 4. ปรับเปลี่ยนระบบติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของครูที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ 5. ส่งเสริมการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับครู 6. พัฒนาระบบกลไกในการส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพครู 7. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าในวิชาชีพครู 8. ปรับสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัยต่อการทำงานของครู 9. เสริมสร้างสุขภาพของครูให้พร้อมทำงานในโรงเรียนพื้นที่พิเศษ 10. พัฒนาความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของครู

4. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการประเมิน ในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของวิสัยทัศน์ พันธกิจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ผลการประเมินในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของเป้าประสงค์ที่ 1 ประเด็นกลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์ที่ 1-4 ตัวชี้วัดและมาตรการ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ผลการ

ประเมินในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของเป้าประสงค์ที่ 2 ประเด็นกลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์ที่ 5- 10 ตัวชี้วัด และมาตรการส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 อภิปรายผลตามประเด็นได้ดังนี้

ด้านสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แตกต่างจากงานวิจัยของ ณัฏฐา แตงก่ำ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวติการทำงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และแตกต่างจากงานวิจัยของ ฐิติพรรณ ธารทรัพย์ทวี (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวติการทำงานของข้าราชการครูในกลุ่มโรงเรียน สหวิทยาเขตบ้านบึง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมที่ทำงานที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และแตกต่างจากงานวิจัยของ วีรยุทธ โลมพันธ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ทำงานถูกสุขลักษณะและปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่บริเวณเขตพื้นที่พิเศษ สภาพแวดล้อมบริบทของพื้นที่ยังไม่เอื้อต่อความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ เนื่องจากพื้นที่พิเศษนั้นประสบปัญหาด้านพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัย พื้นที่อันตราย มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความสูญเสีย เสียหาย หรือส่งผลกระทบต่อชีวิต ต่อร่างกาย หรือต่อทรัพย์สิน เช่น ฤดูฝน อาจจะเกิดน้ำป่าไหลหลาก ดินถล่ม ดินสไลน์ ต้นไม้หักโค่น สภาพของถนนไม่เอื้อต่อการเดินทาง มีความชุกชุมของโรคภัยไข้เจ็บ ส่งผลกระทบต่อชีวิต ต่อร่างกาย ต่อหน้าที่การปฏิบัติงาน ตลอดจนอันตรายที่เกิดจากสัตว์ชนิดต่าง ๆ หรือมนุษย์ด้วยกันเอง จากที่กล่าวมาทำให้ ด้านสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ เป็นด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เป็นเหตุให้ครูมีคุณภาพชีวิตในระดับน้อย

ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยศพล เวณุโกเศศ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่นที่เหมาะสมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในพื้นที่พิเศษ : กรณีศึกษาภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในพื้นที่พิเศษ ส่วนใหญ่ไม่ได้

รับค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่นดังต่อไปนี้ เงินประจำตำแหน่ง เงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษเงิน (พ.ค.ศ.) เบี้ยกันดาร เบี้ยเสียงภัย ค่าเช่าบ้าน สวัสดิการการศึกษาบุตร ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบสุขภาพ สวัสดิการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย บ้านพักของทางราชการ สิทธิประโยชน์เวลาปฏิบัติราชการทวีคูณ และค่าอาหารทำการนอกเวลา ซึ่งค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่นดังกล่าวล้วนมีผลกระทบต่อแรงจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังมีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาบางรายมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการจัดค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่น ๆ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในพื้นที่พิเศษไม่เหมาะสม และไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วาสนา วิลัยเกษ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของครูผู้สอนในศูนย์การเรียนสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม พบว่าได้รับค่าตอบแทนยังไม่เหมาะสมกับปริมาณที่ทำ ควรมีการปรับค่าตอบแทนเพิ่มตามค่าครองชีพที่สูงขึ้นในปัจจุบันให้มีความเหมาะสมและควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับสวัสดิการต่าง ๆ อาทิ เช่น อาหารกลางวัน ที่พัก เป็นต้น จากผลวิจัยของด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมอยู่ในระดับความพึงพอใจน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่บริเวณเขตพื้นที่พิเศษ สภาพบริบทของพื้นที่ มีความยากลำบากของการคมนาคม การเดินทางเพื่อติดต่อประสานงานที่เกี่ยงข้องกับตำแหน่ง หน้าที่ความรับผิดชอบของครูต้องเสียค่าครองชีพ ค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนการเดินทางเพื่อทำธุรส่วนตัว เช่น จับจ่ายใช้สอยเพื่อซื้อของอุปโภคและบริโภค การเดินทางกลับที่พักระหว่างโรงเรียนกับที่พักในกรณีห้องเรียนสาขา และหรือโรงเรียนมีบ้านพักไม่เพียงพอทำให้ให้ครูต้องเช่าบ้านพักที่อยู่ห่างจากโรงเรียน การเดินทางกลับภูมิลำเนาเพื่ออยู่กับครอบครัว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุให้ครูต้องมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นแต่เมื่อเปรียบเทียบกับค่าตอบแทนที่ได้รับค่อนข้างน้อยเป็นเหตุให้เกิดความพึงพอใจน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่บริเวณเขตพื้นที่พิเศษ สภาพบริบทของพื้นที่ มีความยากลำบากของการคมนาคม การเดินทางเพื่อติดต่อประสานงานที่เกี่ยงข้องกับตำแหน่ง หน้าที่ความรับผิดชอบของครูต้องเสียค่าครองชีพ ค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นกับการคมนาคม โรงเรียนจัดสรรงบประมาณที่เอื้อต่อการคมนาคมของครูค่อนข้างน้อย ตลอดจนการเดินทางเพื่อทำธุรส่วนตัว เช่น จับจ่ายใช้สอยเพื่อซื้อของอุปโภคและบริโภค การเดินทางไปและกลับระหว่างโรงเรียนกับที่พักในกรณีห้องเรียนสาขา และหรือโรงเรียนมีบ้านพักไม่เพียงพอทำให้ให้ครูต้องเช่าบ้านพักที่อยู่ห่างจากโรงเรียน การเดินทางกลับภูมิลำเนาช่วงวันหยุด เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุให้ครูต้องมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับค่าตอบแทนที่ได้รับค่อนข้างน้อย จากที่กล่าวมาทำให้ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อย เป็นเหตุให้ครูมีคุณภาพชีวิตในระดับน้อย

สภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหม่มีการดำเนินการ ได้แก่

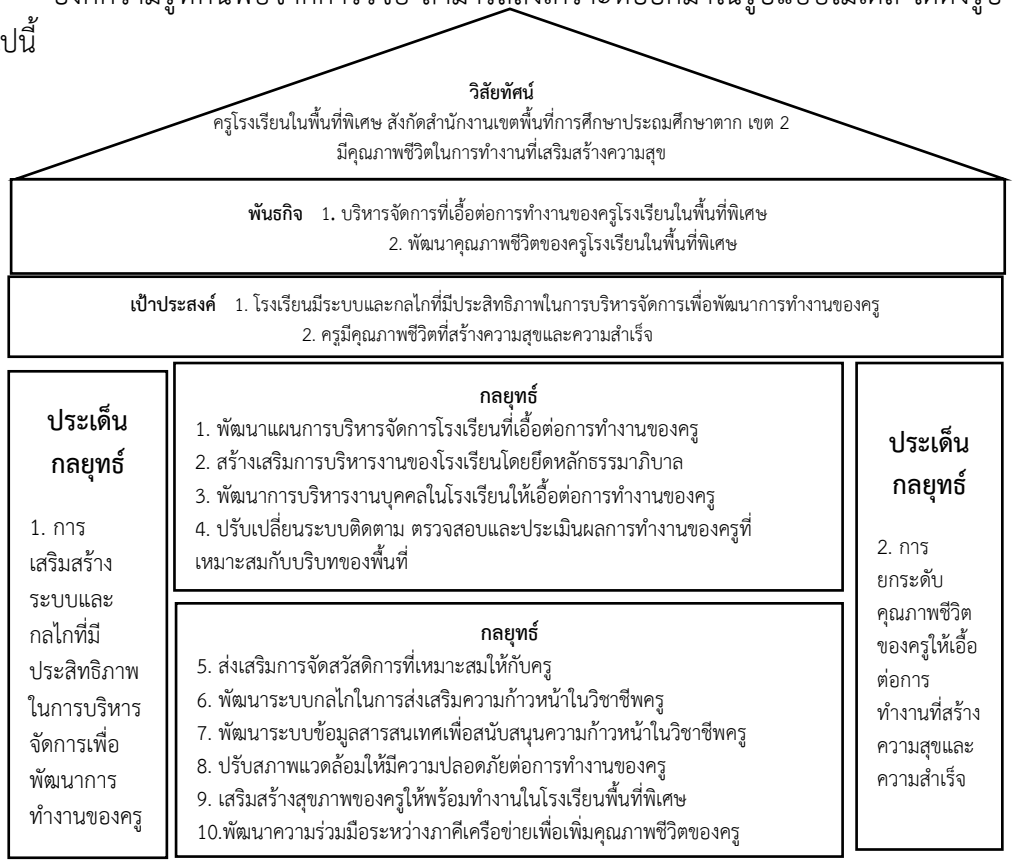
ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการนำ ด้านการควบคุม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีการดำเนินการสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการวางแผน โรงเรียนในพื้นที่พิเศษส่วนใหญ่มีการดำเนินการในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครู มีการประชุมชี้แจง และแต่งตั้งบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ เพื่อดำเนินการวางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครู โรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สอดคล้องกับแนวคิดของ สาคร สุขศรีวงศ์ (2562) การวางแผนเป็นกิจกรรมหลักทางการจัดการอันดับแรก การวางแผนถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญสำหรับผู้บริหารที่ต้องการจะประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กร

ปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงหนึ่งด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัญหาด้านการวางแผน โรงเรียนในพื้นที่พิเศษส่วนใหญ่ มีปัญหาการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ ไม่สามารถนำสู่แผนการปฏิบัติงานได้จริง บุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้ง มีความรู้ ความเข้าใจค่อนข้างน้อยในการจัดทำแผน และแผนที่จัดทำขึ้นมีความเป็นไปได้น้อยที่จะบรรลุเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ ดังงานวิจัยของ หยดฟ้า ราชมณี (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในภาคใต้ พบว่า ปัญหาการวางแผนกลยุทธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการดำเนินการในด้านการประเมินสถานภาพการจัดวางทิศทางและการกำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับปัญหาในการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน ได้แก่ อายุของผู้อำนวยการโรงเรียน และจำนวนครูในโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ วิเชียร วิทยอุดม (2553) การวางแผนที่ไม่ประสบความสำเร็จ 1. ข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อมูล ข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินในการวางแผนมีความน่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด มีความเที่ยงตรงมากน้อยแค่ไหน 2. ข้อจำกัดเกี่ยวกับการทำนายอนาคต การวางแผนเป็นการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต ซึ่งเหตุการณ์อาจจะไม่เป็นไปตามที่คาดหมายไว้ก็ได้ 3. ข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลาและค่าใช้จ่าย การวางแผนนั้นจะต้องใช้ทรัพยากรทั้งคน เงิน วัสดุ อุปกรณ์และการจัดการในการนำมาใช้ในกระบวนการวางแผน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เกิดจากอุปสรรคในหลายด้านเป็นเครื่องขัดขวางไม่ให้มีการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ หรือขัดขวางมิให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดจากผู้บริหาร ไม่เห็นความสำคัญของการวางแผน ไม่ชอบการคิดล่วงหน้าแต่ชอบการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่าการวางแผน ตลอดจนขาดความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะและภาวะผู้นำ ที่จำเป็นในการวางแผน ในส่วนปัญหาของครูยังมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ สมรรถนะในด้านการวางแผนค่อนข้างน้อย ทำให้ไม่เอื้อต่อการวางแผน และอาจเป็นอุปสรรคต่อการวางแผนได้ ปัญหาที่เกิดจากทั้งผู้บริหารและครูส่งผลให้กระบวนการวางแผนโดยรวมล้มเหลวได้ อีกหนึ่งปัจจัยที่เป็นปัญหาในด้านการวางแผน คือ ขาดข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการวางแผน ขาดทรัพยากรที่จำเป็น เช่น งบประมาณ เครื่องมือ และสิ่ง

อำนวยความสะดวก ที่จะเอื้อต่อกระบวนการวางแผนให้สำเร็จ ดังนั้นปัญหาด้านการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนพื้นที่พิเศษ จึงอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัย สามารถสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล ได้ดังรูปต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงความเชื่อมโยงของวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ และกลยุทธ์

องค์ความรู้จากการวิจัย สรุปได้ว่า องค์กรที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มักมีจุดเริ่มต้นมาจากการวางแผน กลยุทธ์ที่ดีและมีประสิทธิภาพ การวางแผนกลยุทธ์จึงนับเป็นแนวทางในการสร้างวิสัยทัศน์ และตัวกำหนดทิศทางขององค์กรทุกแห่งว่าจะเป็นอย่างไรต่อไปทั้งในระยะสั้นและระยะยาว แผนกลยุทธ์ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยบ่งบอกผลลัพธ์ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น หากองค์กรไหนขาดแผนด้านกลยุทธ์นอกจากจะไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการทำงานและการบริหารแล้ว ยังส่งผลเสียต่อองค์กรในระยะยาวด้วย ปัจจัยสำคัญในการวางแผนกลยุทธ์ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก สภาพเศรษฐกิจ การเมือง โรคระบาด สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น การมีแผนด้านกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์กร จะช่วยพัฒนาศักยภาพและสร้างการเติบโตอย่างเป็นขั้นตอน มีรูปธรรมชัดเจน และทุก

คนดำเนินการตามแผนดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง เพื่อผลลัพธ์ให้เกิดในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น กระบวนการสร้างกลยุทธ์ที่จะเป็นแนวทางการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ และกลยุทธ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กระทรวงการคลังควรนำผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เพื่อกำหนดนโยบายและแผนงานในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมตามสภาพบริบทของพื้นที่พิเศษ ให้กับข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ควรดำเนินการเลือกกลยุทธ์ ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เพื่อวางแผนการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ มีความสุข และความสำเร็จของการทำงานในพื้นที่พิเศษ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ และที่มีสภาพบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2. ควรทำการวิจัยเพื่อติดตามการนำกลยุทธ์ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

เอกสารอ้างอิง

ฐิติพรรณ ธารทรัพย์ทวี. (2560). *คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูในกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตบ้านบึง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 1* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัฏฐา แตงก่ำ. (2560). *คุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ยศพล เวณุโกเศศ. (2556). *การศึกษารูปแบบการจัดค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่นที่เหมาะสม สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในพื้นที่พิเศษ : กรณีศึกษาภาคใต้* (รายงานการศึกษาพัฒนานักบริหารการศึกษาระดับสูง). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

วาสนา วิลัยเกษ. (2558). *คุณภาพชีวิตการทำงานของครูผู้สอนในศูนย์การเรียนสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิเชียร วิทยอุดม. (2553). *ภาวะผู้นำ Leadership.* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ธนธัชการพิมพ์

วีรยุทธ โลมพันธ์. (2560). *คุณภาพชีวติการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สาคร สุขศรีวงศ์. (2562). *การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร.* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: จี.พี. ไซเบอร์พริ้นท์.

สาลินี ชาดา. (2556). *การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

หยดฟ้า ราชมณี. (2554). การดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในภาคใต้ (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถิติประยุกต์). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

หวิน จำปานิน. (2561). *กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูเชิงพุทธบูรณาการของข่าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Walton, R. E. (1973). Quality of Working life: What is it?. *Sloan Management Review (pre-1986)*, 15(1), 11-21.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์*

FACTORS AFFECTING PERSONNEL ADMINISTRATION OF SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE NAKHON SAWAN

ธนชัย ขุนแก้ว
Thanachai Khunkaeo
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Nakhon Sawan Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: Thanachaikrulek@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา 2. ศึกษาระดับการบริหาร งานบุคคลในสถานศึกษา 3. สร้างสมการพยากรณ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 333 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3. สมการพยากรณ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ พบว่า บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ และการบริหารแบบมีส่วนร่วม สามารถพยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 54.00 สร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y' = 1.16 + 0.56(X5) + 0.18(X4)$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z' = 0.56(Z5) + 0.20(Z4)$

คำสำคัญ: ปัจจัยการบริหาร; การบริหารงานบุคคล; สถานศึกษา

*Received November 26, 2021; Revised December 8, 2021; Accepted December 13, 2021

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the level of the factors affecting personnel administration of school, 2. To study the level of personnel administration of school and 3. To create the prediction equations of personnel administration of school under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Sawan Province. The samples consisted of 333 school directors and teachers using simple random sampling. The research tool was 5-pointed rating scale questionnaire. The statistics used were mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis.

The research findings were as follows: 1. Overall, the factor affecting personnel administration of schools under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Sawan, by overall and by aspects, were at a high level, 2. The level of the personnel administration of schools under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Sawan Province, by overall and by aspects, was at a high level and 3. By using multiple regression analysis, the factors affecting personnel administration of school under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Sawan. The findings indicated that organizational atmosphere and culture and participation management prediction of personnel administration was 54 percent and can be written in a prediction equation as follows: The predicting equation of raw scores was: $Y' = 1.16 + 0.56(X_5) + 0.18(X_4)$ The predicting equation of standard scores was: $Z' = 0.56(Z_5) + 0.20(Z_4)$

Keywords: Administrative factors; Personnel Administration; Educational Institutes

บทนำ

การบริหารและการจัดการเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย แต่จะบริหารและจัดการอย่างไร ให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญ เพราะผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงานและใช้หลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการบริหาร ในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของผู้บริหารอีกประการหนึ่ง คือการทำให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบ งานสอนจะเป็นงานหลัก แต่งานในหน้าที่พิเศษที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนเป็นหน้าที่ที่ครูปฏิเสธไม่ได้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะทำให้ครูทุกคนรักในงานสอน มีการทำงานและเก็บงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดสารสนเทศที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้ตามความมุ่งหมาย (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554)

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระ ภายใต้กฎหมาย กฎระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องได้รับการศึกษาและมีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคง และความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) จึงจำเป็นต้องมีแนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา โดยกำหนดขอบข่ายตามกรอบแนวคิดของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และแก้ไขเพิ่มเติม จำนวน 4 ด้าน คือ การบรรจุและการแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย และการออกจากราชการ ซึ่งหลักสำคัญที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการบริหารงาน ได้แก่ ความเป็นธรรมในสภาพการทำงาน สภาพการทำงานที่ดี ให้ความสำคัญแก่บุคลากร บุคลากรได้มีส่วนร่วม ยอมรับและเชื่อมั่นในความสามารถบุคลากร (สำนักงานการบริหารงานบุคคลและนิติการ, 2559) และมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความเห็นที่ตรงกันเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหาร ซึ่งสามารถสังเคราะห์ออกมาได้จำนวน 5 ปัจจัย คือ ภาวะผู้นำ การจูงใจ การติดต่อสื่อสาร การบริหารแบบมีส่วนร่วม และบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ

จากผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ มีปัญหาทางด้านบุคลากรอยู่หลายปัญหาที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากขาดแคลนบุคลากรในกลุ่มงานบริหารงานบุคคล ทำให้ไม่สามารถทำงานตามระเบียบ กฎหมายได้อย่างเต็มที่ ความเข้าใจขอบข่ายงานเป็นไปได้น้อย ส่งผลให้การพัฒนาไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42, 2563) การขาดแคลนบุคลากรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ บุคลากรที่มีอยู่ด้วยกันภายในสถานศึกษาไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ทดแทนกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพิจารณาโยกย้ายข้าราชการครู การส่งตัวไปยังสถานศึกษาแห่งใหม่เป็นไปด้วยความล่าช้า การมีบุคลากรที่มีความสามารถไม่ตรงกับที่โรงเรียนต้องการ ขาดแคลนบุคลากรเฉพาะด้าน เฉพาะวิชา รวมทั้งปัญหาด้านการวางแผนและกระบวนการพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นปัญหาต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (ภัทราวดี สงฆ์กราณ, 2559)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลในการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาหรือนำผลที่ได้รับจาการศึกษาไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนางานบุคคลให้เกิดประสิทธิภาพ และสามารถเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพของงานบุคคลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์

2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์

3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ได้มาโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของทาโร่ ยามาเน่ ที่ขนาดความคลาดเคลื่อน ± 5% กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเทียบสัดส่วนประชากรในแต่ละโรงเรียน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 333 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 โดยผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ จำแนกเป็น 5 ปัจจัย ได้แก่ ภาวะผู้นำ การจูงใจ การติดต่อ สื่อสาร การบริหารแบบมีส่วนร่วม และบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert’s Scale จำนวน 50 ข้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ การบรรจุและการแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย และการออกจากราชการ ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert’s Scale จำนวน 40 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่าง และแนบเอกสารที่อธิบายถึงจุดประสงค์ของการวิจัยและชี้แจงถึงการตอบข้อมูลให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าใจ เมื่อกลุ่มเป้าหมาย

ตอบแบบสอบถามแล้วจะส่งแบบสอบถามกลับคืนมาทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมดอย่างละเอียด ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและใช้สถิติดังนี้ 1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ 2. วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3. วิเคราะห์ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาด้วยค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน 5. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์

การศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา จำนวน 5 ปัจจัย นำมาหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ โดยรวม

ข้อ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ภาวะผู้นำ	4.43	0.54	มาก
2.	การจูงใจ	4.41	0.55	มาก
3.	การติดต่อสื่อสาร	4.39	0.53	มาก
4.	การบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.35	0.59	มาก
5.	บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ	4.43	0.52	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.40	0.50	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.40) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ ($\overline{X}$= 4.43) รองลงมา คือ ภาวะผู้นำ ($\overline{X}$= 4.43) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ($\overline{X}$= 4.35) $\overline{X}$

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์

การศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน นำมาหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ โดยรวม

ข้อ	การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	การบรรจุและการแต่งตั้ง	4.45	0.49	มาก
2.	การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ	4.44	0.52	มาก
3.	วินัยและการรักษาวินัย	4.42	0.56	มาก
4.	การออกจากราชการ	4.22	0.82	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.39	0.52	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบรรจุและการแต่งตั้ง ($\overline{X}$= 4.45) รองลงมา คือ การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ($\overline{X}$= 4.44) วินัยและการรักษาวินัย ($\overline{X}$= 4.42) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การออกจากราชการ ($\overline{X}$= 4.22)

3. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ผลแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ใช้ในการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์

ตัวแปรพยากรณ์	R	R^2	Adj. R^2	Std. E.	a	b	Beta	t	Sig.
X_5	0.73	0.53	0.52	0.36	1.16	0.56	0.56	8.60*	0.000
X_4		0.54	0.54	0.35		0.18	0.20	3.03*	0.003

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน สามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.53 นั่นคือ บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ สามารถพยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ได้ร้อยละ 52.00

เมื่อเพิ่มแปรตัวพยากรณ์ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเข้าไป ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เพิ่มขึ้นเป็น 0.54 สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ และการบริหารแบบมีส่วนร่วม สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ได้ร้อยละ 54.00

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า ตัวพยากรณ์ที่มีค่า Beta สูงสุด คือ บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์ (0.56) รองลงมา คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม (0.20) แสดงว่า บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ และการบริหารแบบมีส่วนร่วม สามารถพยากรณ์ การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ได้ร้อยละ 54.00 ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y' = 1.16 + 0.56(X_5) + 0.18(X_4)$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z' = 0.56(Z_5) + 0.20(Z_4)$

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ ภาวะผู้นำ การจูงใจ การติดต่อสื่อสาร และการบริหารแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากปัจจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญในการดำเนินงานการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสังเคราะห์จากผลงานวิจัยที่ผ่านมา ทำให้ได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษามาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องด้วยบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ เป็นลักษณะโดยรวมอย่างเป็นระบบตามสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ ความรู้สึก ค่านิยม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี ในความพยายามที่จะแสดงออกมาถึงจิตวิญญาณของการเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ และการปรับตัวกับระบบ

ความสัมพันธ์ทางสังคมภายใต้สภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเกิดความตระหนักและร่วมกันจัดบรรยากาศภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน สร้างความมุ่งมั่นและความสามัคคีในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารและครูให้ความไว้วางใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างจริงใจ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิ่งไผ่ แสงแก่นสาร (2558) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านบรรยากาศองค์การ อยู่ในระดับมาก และวาทิตยา ราชภักดี (2561) พบว่า ปัจจัยทางการบริหารส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ อยู่ในระดับมาก

1.2 ภาวะผู้นำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องด้วยภาวะผู้นำเป็นพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงถึงความรู้ความสามารถในการบริหาร คือ มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ มีการสร้างสรรค์และพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ ใช้หลักเหตุผลในการบริหาร มีการนิเทศติดตาม มีความสามารถในการประสานงานและประเมินผลการปฏิบัติงานของครู ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาและแสดงออกในศักยภาพด้านภาวะผู้นำให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาได้เห็นอย่างเด่นชัด เพื่อการโน้มน้าวหรือจูงใจให้ทุกฝ่ายในสถานศึกษาปฏิบัติงานในหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตนอย่างเต็มที่จนนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย กันยาพร โคจรตระกูล (2560) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก และธนาพนธ์ ตาขัน (2562) พบว่า ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ด้านภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก

1.3 การจูงใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องด้วยการจูงใจเป็นการกระตุ้นที่ส่งผลทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาอย่างมุ่งมั่น เพื่อให้เกิดการตอบสนองในการทำงาน ตามเป้าหมายขององค์การ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีการสร้างจุดมุ่งหมายในการทำงาน สร้างขวัญและกำลังใจ จัดระบบงานและมอบหมายงานตามความสามารถของบุคลากร เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรแสดงความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะ จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ให้การยกย่อง ชมเชย และเป็นมิตรกับครูและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษาด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิ่งไผ่ แสงแก่นสาร (2558) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านแรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก และกันยาพร โคจรตระกูล (2560) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงาน

บุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

1.4 การติดต่อสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องด้วยการติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างบุคคลในองค์การทั้งในหน่วยงานเดียวกันและระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจความหมายของข้อมูลข่าวสารที่ผู้ส่งส่งไป และเกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกันซึ่งการส่งข่าวสารอาจอยู่ในรูปของการสื่อสารด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร การใช้กิริยาท่าทางอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ โดยอาศัยช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงให้ความสำคัญกับการติดต่อ สื่อสาร โดยยึดการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง มีการสื่อสารโดยใช้เหตุผล ใช้ภาษาที่ถูกต้องและเข้าใจง่ายในการติดต่อสื่อสาร สร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกในทางบวก เพื่อให้การสื่อสารนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กันยาพร โคจรตระกูล (2560) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับมาก

1.5 การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องด้วยการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์การได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สามารถแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีส่วนร่วมในการประเมินผล มีอิสระในการปฏิบัติงาน และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความไว้วางใจกัน มีความยึดมั่นผูกพันกัน มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทุกฝ่ายต่างมุ่งที่จะสนับสนุนและทำให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์การตามที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวาทิตยา ราชภักดี (2561) พบว่า ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก

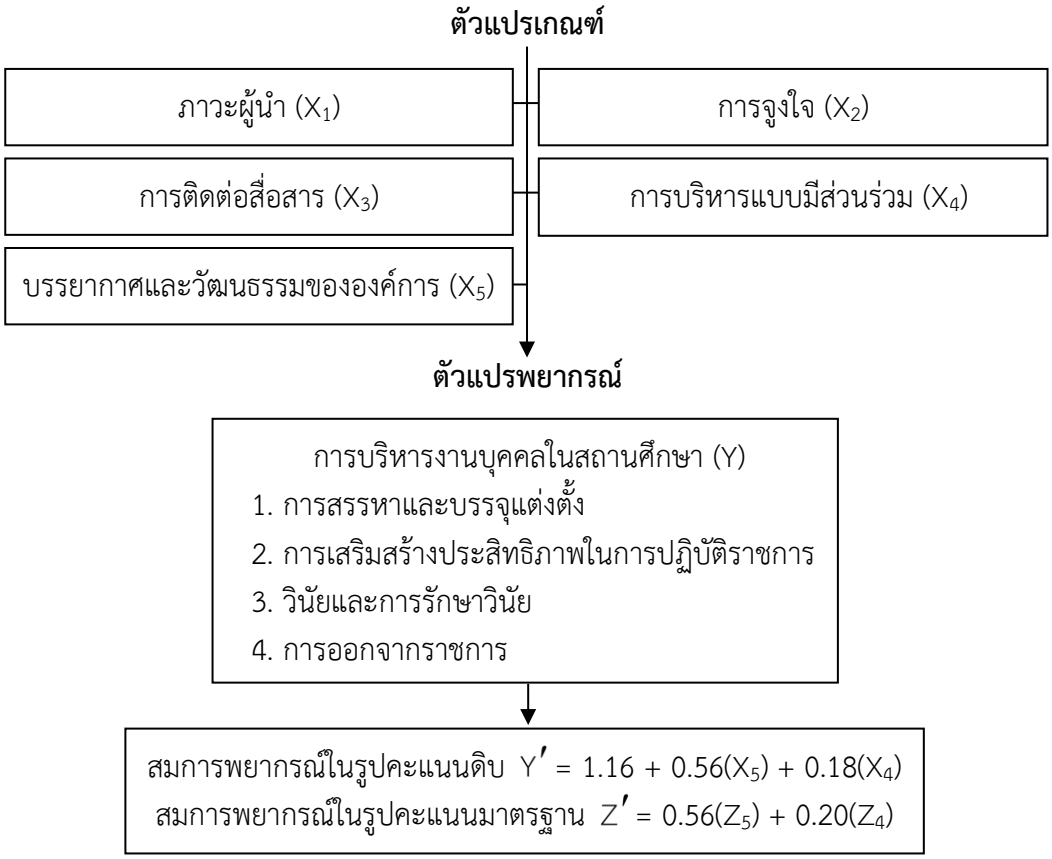
2. ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมและรายด้าน พบว่า มีการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การบรรจุและการแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย และการออกจากราชการ เนื่องด้วยสถานศึกษามีการสรรหา การคัดเลือก การใช้ประโยชน์ การพัฒนา และการบำรุงรักษา เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและเหมาะสมกับความต้องการของสถานศึกษา สามารถดำเนินภารกิจให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิ่งไผ่ แสงแก่นสาร (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และวาทิตยา ราชภักดี (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัย

ทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. สมการพยากรณ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ และการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.73 สามารถพยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 54 เนื่องด้วยบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ และการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ เป็นลักษณะโดยรวมอย่างเป็นระบบตามสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ ความรู้สึก ค่านิยม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเกิดความตระหนักและร่วมกันจัดบรรยากาศภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน สร้างความมุ่งมั่นและความสามัคคีในการปฏิบัติงานเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และผู้บริหารสถานศึกษายังเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์การได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สามารถแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีส่วนร่วมในการประเมินผล มีอิสระในการปฏิบัติงาน และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ เพื่อให้ทุกฝ่ายต่างมุ่งที่จะสนับสนุนและทำให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์การตามที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนาพนธ์ ตาขัน (2562) พบว่า บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ และการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาได้ และนอกจากนั้นยังพบว่า ภาวะผู้นำ การจูงใจ และการติดต่อสื่อสาร เป็นปัจจัยที่ไม่สามารถพยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้บริหารที่แสดงออกมาในด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร การกระตุ้นให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างมุ่งมั่น เพื่อให้เกิดการตอบสนองในการทำงานตามเป้าหมายขององค์การ การใช้วิธีการติดต่อสื่อสารกับบุคลากรด้วยวิธีการที่หลากหลาย ใช้ภาษาชัดเจน เข้าใจง่าย มีหลักเหตุผลในการสื่อสาร และมีเทคนิคหรือรูปแบบในการติดต่อประสานงานหลากหลายช่องทาง ซึ่งการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลตามประสบการณ์และเทคนิควิธีที่สะสมและเรียนรู้มา ส่งผลให้ภาวะผู้นำ การจูงใจ และการติดต่อสื่อสาร เป็นปัจจัยที่ไม่สามารถพยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาได้

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ตัวแปรที่เป็นปัจจัย ประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ ภาวะผู้นำ การจูงใจ การติดต่อสื่อสาร การบริหารแบบมีส่วนร่วม และบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ และคัดเลือกขอบข่ายการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาตามกรอบแนวคิดของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จำนวน 4 ด้าน คือ การบรรจุและการแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย และการออกจากราชการ สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ค้นพบ ดังนี้

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา

จากภาพที่ 1 พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสมการพยากรณ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา โดยการ

วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ได้แก่ บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ และการบริหารแบบมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.73 สามารถพยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 54.00

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา พบว่า บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ และการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาได้ เพื่อให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษามีคุณภาพ ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ ให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครู สนับสนุนความเป็นมิตร ความเอื้ออารีต่อกัน และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในองค์การ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีความไว้วางใจยึดมั่นผูกพันกัน และมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน โดยทุกฝ่ายต่างมุ่งที่จะสนับสนุนและทำให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์การตามที่วางไว้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา พบว่า ด้านการออกจากราชการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรพัฒนาการบริหารงานบุคคลในเรื่องข้าราชการครูลาออกจากราชการ การให้ออกจากราชการกรณีได้รับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลหรือรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และการให้ออกจากราชการกรณีเหตุอันควรสงสัยว่าหย่อนความสามารถ บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสม เพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษามากที่สุด ดังนั้นการที่จะพัฒนางานบุคคลให้มีคุณภาพ จึงควรศึกษาแนวทางการพัฒนาบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การในสถานศึกษา

2. จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนากระบวนการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ

3. จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการออกจากราชการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงควรศึกษาแนวทางการพัฒนางานการออกจากราชการ เพื่อให้การบริหาร งานบุคคลในสถานศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามที่สถานศึกษากำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550.* กรุงเทพฯ: สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กันยาพร โคจรตระกูล. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

กิ่งไผ่ แสงแก่นสาร. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธนาพนธ์ ตาขันต์. (2562). *ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ภัทราวดี สงฆ์กราณ. (2559). *การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42* (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

วาทิตยา ราชภักดี. (2561). *ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานการบริหารงานบุคคลและนิติการ. (2559). *การปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลสู่การขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาค.* กรุงเทพฯ: สำนักงานการบริหารงานบุคคลและนิติการ.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2554). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่*

CREATIVELY PARTICIPATORY LEARNING ACTIVITIES FOR DISABLED AND ELDERLY GROUPS' QUALITY OF LIFE DEVELOPMENT AT DON KAEW SUB-DISTRICT, MAE RIM DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

ปกรณ์กิตติ์ ม่วงประสิทธิ์, ศิริณา จิตต์จรัส, พีระพงศ์ บุญศิริ, ภูเบศ พวงแก้ว, ธรรม จตุนาม
Pakornkit Muangprasit, Sirina Jitjarut, Peerapong Boonsiri, Phubet Poungkaew, Tam Jatunam
มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
Corresponding Author E-mail: pakornkit.mua@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพและความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิต 2. สร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ และ 3. ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ตัวแทนของผู้สูงอายุและคนพิการ เครื่องมือที่ใช้คือแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบประเมินความพึงพอใจ

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพของคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ($\overline{X}$=1.31) และมีระดับความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$=2.46) 2. การสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ มี 5 ด้าน 6 กิจกรรมการเรียนรู้ ในแต่ละกิจกรรมประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ วิธีการจัดกิจกรรม และการวัดและการประเมินผล โดยผลการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.85) และ 3. ความพึงพอใจกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.19)

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้; คุณภาพชีวิต; ผู้สูงอายุ; คนพิการ

*Received November 12, 2021; Revised November 16, 2021; Accepted November 26, 2021

Abstract

The objectives of this research were: 1. To study the conditions and needs for quality-of-life development, 2. To create and develop learning activities, and 3. To study the results of creatively participatory learning activities to improve the disabled and elderly's quality of life at Don Kaew Sub-District, Mae Rim District, Chiang Mai Province. The target group consisted of President of Sub-district Administrative Organization, Head of the Social Welfare Division, Director of Don Kaew Community Hospital, Community Leader, Village Public Health Volunteers, and representatives of the disabled and elderly groups. The research instruments consisted of a focus group recording form, a structured in-depth-interview script, creatively participatory learning activity evaluation form and a satisfaction evaluation form.

The results showed that 1. The overall quality of life condition was at low level ($\overline{X}$=1.31) and the need for quality-of-life improvement was at high level ($\overline{X}$=2.46) 2. The Creation and development of learning activities consisted of 5 areas and 6 learning activities. Each activity consisted of objectives, content, methods of activities. and measurement and evaluation. The results of assessment of learning activities from experts were at the highest level ($\overline{X}$=4.85) and 3. Learning activities satisfaction was att the highest level ($\overline{X}$=4.19)

Keywords: Learning Activities; Quality of life; Elderly Person; Disabled Person

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 6 ได้กำหนดเป้าหมายในการปฏิรูปประเทศ คือ "ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี"ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560-2564 คือ "การพัฒนาจะยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา" โดยมุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย ได้มีการคาดการณ์โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) ว่าประชากรของประเทศไทยที่อยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป) จะเพิ่มขึ้นในปี 2573 คือ 17.12 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 25 จากจำนวนประชากรทั้งหมด และกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (2564) ได้รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการมีจำนวนทั้งสิ้น 2.09

ล้านคน ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 55.31 จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาผู้สูงอายุและคนพิการรวมกันแล้วจะมีจำนวนคิดเป็นร้อยละ 22.07 จากจำนวนของประชากรทั้งประเทศ

คนพิการและผู้สูงอายุนั้นจะมีอุปสรรคที่คล้ายคลึงกันคือ ความผิดปกติหรือความเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่มีมาตั้งแต่กำเนิดหรือความเสื่อมถอยทางด้านร่างกาย จิตใจ ซึ่งส่งผลกับการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ การเข้าสู่สังคม และการประกอบอาชีพอันเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพชีวิตที่ดีซึ่ง ดาวเรือง แก้วขันดีและคณะ (2547) ได้ศึกษาสภาวะสังคมไทยและภาพคนไทยในปี 2563 พบว่าปัจจัย ที่มีผลต่อสังคมไทยได้แก่ประชากร สิ่งแวดล้อม พลังงาน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สังคมมีความเป็นเมืองมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและบุคคลที่มีอุปสรรคในการใช้ชีวิต โดยเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในการเปิดพื้นที่ทางสังคมและทางปัญญาอย่างกว้างขวาง บนฐานนวัตกรรมทางสังคม

จังหวัดเชียงใหม่มีประชากรมากที่สุดเป็นอันดับที่ 5 ของประเทศซึ่งมีประชากรทั้งสิ้น 1.78 ล้านคน โดย 3 ลำดับแรกประกอบไปด้วย อำเภอเชียงดาว จำนวนประชากรทั้งสิ้น 9.89 หมื่นคน รองลงมา อำเภอแม่ริม จำนวนประชากรทั้งสิ้น 9.42 หมื่นคน และ อำเภอหางดง จำนวนประชากรทั้งสิ้น 9.09 หมื่นคน ซึ่งตำบลดอนแก้วเป็นพื้นที่การปกครองหนึ่งที่อยู่ในอำเภอแม่ริม โดยองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว มีวิสัยทัศน์ที่จะเป็นตำบลแห่งสุขภาวะมุ่นเน้นการพัฒนาสุขภาวะของชุมชน 4 ด้านคือ กาย จิต สังคม และปัญญา โดยดำเนินการกิจกรรมและโครงการซึ่งเกิดจากความต้องการของชุมชน และใช้ชุมชนเป็นฐาน มีกลุ่มผู้ป่วยกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา (สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญ รวมถึงสภาพปัจจัยคุกคามที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตรวมไปถึงเพื่อเป็นการป้องกันมากกว่าการแก้ไข คณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญอย่างยิ่งว่าการศึกษาแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและคนพิการได้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของชุมชนโดยใช้องค์ความรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อความสอดคล้องและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญให้สนองต่อนโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพของคนพิการและผู้สูงอายุ ตลอดจนเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของประชาชนในกลุ่มของคนพิการและผู้สูงอายุและเพื่อให้สอดรับกับทิศทางการพัฒนาประเทศดังแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาความรู้ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เป็นพลเมืองที่ดี มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อวิถีการดำเนินชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และความต้องการการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อศึกษาผลกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพ และความต้องการการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

การดำเนินการในระยะที่ 1 ศึกษาเอกสาร และลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลสภาพ และความต้องการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และข้อมูลพื้นฐานเพื่อเตรียมการเข้าสู่ชุมชน

ขั้นที่ 2 การสัมภาษณ์ โดยการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในระยะที่ 1 ในประเด็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพ และความต้องการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุ

ขั้นที่ 3 การประชุมกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนและตรวจสอบข้อมูล ให้ข้อมูลเพิ่มเติม มีความสมบูรณ์และความถูกต้องของเนื้อหา ที่ได้มาจากขั้นที่ 1 และ ขั้นที่ 2 รวมถึงการหามติจากการประชุมเพื่อจัดระดับความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชนแล้วนำผลที่ได้ไปพัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้

กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการระยะที่ 1 ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่

1. กลุ่มผู้นำชุมชน รวมทั้งสิ้น 33 คน ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้ากองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว ผู้นำชุมชนเลือกโดยตำแหน่ง (กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านหมู่1-หมู่10) จำนวน 10 คน อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน 20 คน (หมู่บ้านละ 2 คน) มีคุณสมบัติคือ 1) มีประสบการณ์ในการทำงานอาสาสมัครสาธารณาสุข

หมู่บ้านที่ทำงานด้านคนพิการหรือผู้สูงอายุไม่น้อยกว่า 1ปี และ2) เคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าเครือข่ายของชมรมผู้สูงอายุหรือคนพิการ

2. กลุ่มผู้สูงอายุ และคนพิการ หมู่บ้านละ 2 คน รวม 20 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยพิจารณาจากผู้สูงอายุและคนพิการต้องเป็นตัวแทนของเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุ/คนพิการในเขตพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการดำเนินการระยะที่ 1

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีกรอบแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือจาก แบบสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) ปี 2560-2564 ของคณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้รับการสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 สภาพและความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้รับการสัมภาษณ์ แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ วิธีการจัดการเรียนรู้ และแนวทางส่งเริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ และข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินการระยะที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

การดำเนินการในระยะที่ 2 เป็นการสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มายกเป็นร่างกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต 5 ด้านซึ่งประกอบไปด้วย 1. ด้านสุขภาพอนามัย 2.ด้านจิตใจค่านิยม และความเชื่อ 3. ด้านการเรียนรู้การประกอบอาชีพและความสัมพันธ์ทางสังคม 4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 5. ด้านสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำร่างกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คนตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และประเมินผลซึ่งผลการระเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิมีค่าเฉลี่ยทั้งฉบับอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.85)

ขั้นที่ 3 นำข้อเสนอจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับแก้ไขพร้อมกับพัฒนาให้มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุและคนพิการ

ขั้นที่ 4 นำกิจกรรมการเรียนรู้ฯที่ได้จากขั้นที่ 3 ไปถ่ายทอดให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการระยะที่ 2

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป, คนพิการ รวมทั้งสิ้น 60 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยพิจารณาจากผู้สูงอายุและคนพิการที่เป็นตัวแทนของเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุและคนพิการในเขตพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ กลุ่มละ 2 คนรวมทั้งสิ้นจำนวน 4 คน และ อสม.ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและคนพิการซึ่งจะต้องมีประสบการณ์ในการทำงานเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุและคนพิการ ไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวนชมรมละ 1 คน รวม 2 คน รวมทั้งสิ้นตัวแทนหมู่บ้านละ 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการดำเนินการระยะที่ 2

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 กิจกรรม ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต 5 ด้านซึ่งประกอบไปด้วย 1. ด้านสุขภาพอนามัย 2. ด้านจิตใจค่านิยม และความเชื่อ 3. ด้านการเรียนรู้การประกอบอาชีพและความสัมพันธ์ทางสังคม 4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 5. ด้านสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์

2. แบบประเมินกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุของผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินการระยะที่ 2 ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) เนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม

ระยะที่ 3 ศึกษาผลกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

การดำเนินการในระยะที่ 3 เพื่อศึกษาผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฯแบ่ง 2 ส่วน ประกอบไปด้วย

ส่วนที่ 1 ศึกษาผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสังเกตและสอบถามผลของการปฏิบัติตาวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 3

ส่วนที่ 2 ศึกษาผลการประเมินความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของกลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 3

กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการระยะที่ 3

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป, คนพิการ รวม 60 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากกลุ่มเป้าหมายระยะที่ 2 คือตัวแทนผู้สูงอายุและคนพิการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการดำเนินการระยะที่ 3

1. แบบประเมินความพึงพอใจการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินการระยะที่ 3

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพ และความต้องการการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 1 สภาพ ความต้องการ และลำดับความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI Modified) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและคนพิการในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและคนพิการ	สภาพคุณภาพชีวิต (D)			ความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิต(I)			ลำดับความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$ (I-D)/D	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านสุขภาพอนามัย	1.35	0.481	ต่ำ	2.62	0.490	สูง	0.94	2
2. ด้านจิตใจ ค่านิยม และความเชื่อ	1.24	0.429	ต่ำ	2.38	0.490	สูง	0.91	3
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	1.24	0.429	ต่ำ	2.57	0.499	สูง	1.07	1
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	1.38	0.490	ต่ำ	2.13	0.793	สูง	0.54	5
5. ด้านสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ (สิทธิมนุษยชน)	1.38	0.490	ต่ำ	2.43	0.499	สูง	0.76	4

จากตารางที่ 1 สำหรับแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ มีดังนี้

1. ด้านสุขภาพอนามัย ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพอนามัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=2.89)

2. ด้านจิตใจ ค่านิยม และความเชื่อ เรื่อง การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของบุคคลและชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=2.78)

3. ด้านการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และความสัมพันธ์ทางสังคม เรื่องพื้นที่ในการประกอบอาชีพทางการเกษตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=2.89)

4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การส่งเสริมเพื่อพัฒนาแหล่งที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=2.67) และ

5. ด้านสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ (สิทธิมนุษยชน) เรื่องการได้รับการยอมรับและการปฏิบัติทางสังคมจากภายนอก การปรับเปลี่ยนและการยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมตามหลักการแห่งสิทธิมนุษยชน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=2.67)

วิธีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์พบว่ามีความต้องการในด้านวิธีการเรียนรู้ทีเหมาะสมกับผู้สูงอายุกับคนพิการในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีรายละเอียดคือ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้สูงอายุ และ การเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาในการพึ่งตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน ($\overline{X}$=2.87) รองลงมาคือ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในประกอบการเรียนรู้ ($\overline{X}$=2.84) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ($\overline{X}$=2.80) และการจัดการแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ($\overline{X}$=2.79) ตามลำดับ

เนื้อหาการเรียนรู้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความต้องการความรู้ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพกาย จิต ($\overline{X}$=2.93) รองลงมาคือ การเรียนรู้ตามช่วงวัยและเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\overline{X}$=2.87) และโรค (($\overline{X}$=2.85) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

การสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นผลที่ได้มาจากการดำเนินงานในระยะที่ 1 ประกอบด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ วิธีการจัดกิจกรรม และการวัดและการประเมินผลมายกเป็นร่างกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ฯตามกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต 5 ด้านที่ปรากฏใน

ตารางที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

คุณภาพชีวิต/กิจกรรมการเรียนรู้	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	วิธีการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและการประเมินผล
1.ด้านสุขภาพอนามัย 1.การนวดล้านนาบำบัดการปวดเมื่อยคลายเครียด (นวดตั๋วคลายโรค)	1.ใช้กรรมวิธีของการแพทย์พื้นบ้านล้านนาเพื่อแก้ปัญหาการผิดปกติด้วยการนวดพื้นบ้านล้านนา 2.ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถบริหารร่างกายเพื่อฟื้นฟูอาการผิดปกติของร่างกายด้วยกรรมวิธีของการแพทย์พื้นบ้านล้านนา	1.การใช้กรรมวิธีของการแพทย์พื้นบ้านล้านนาเพื่อแก้ปัญหาการผิดปกติด้วยการนวดพื้นบ้านล้านนา -แก้อาการปวดศีรษะ -แก้อาการปวดคอ -แก้อาการปวดไหล่ -แก้อาการเมื่อยแขน -แก้อาการปวดหลัง -แก้อาการปวดเมื่อยขา -แก้อาการปวดข้อเข่า -แก้อาการปวดข้อเท้าและเท้า	1.วิทยากรบรรยายเชิงปฏิบัติการสาเหตุการเจ็บป่วยเนื่องจากการเคลื่อนไหวที่ผิดหลักสรีระของร่างกายและการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุและคนพิการ สาธิตวิธีการนวดและผู้เข้ารับการอบรมทดลองนวดตัวเองและจับคู่สลับกันนวด 2.การบริหารร่างกายเพื่อฟื้นฟูอาการผิดปกติของร่างกาย วิทยากรสาธิตวิธีการบริหารร่างกายและให้ผู้เข้ารับการ	1.วิทยากรสาธิตการนวด 2.แผ่นภาพและสื่อมัลติมีเดียวิธีการนวดและสื่อการเรียนรู้สรีระศาสตร การบริหารร่างกาย	1.สังเกตผลการปฏิบัติ 2.ซักถาม

คุณภาพชีวิต/ กิจกรรมการเรียนรู้	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	วิธีการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและการประเมินผล
		2.การบริหารร่างกายเพื่อฟื้นฟูอาการผิดปกติของร่างกาย -ท่านอน 8 ท่า (ก่อนนอนหรือตื่นนอน) -ท่านั่ง 3 ท่า (ต่อจากท่านอน) -ท่ายืน 4 ท่า (ต่อจากท่านั่ง)	อบรมทดลองบริหารร่างกายและให้		
2.สมุนไพรเป็นอาหาร (กินข้าวหื้อเป่นยา)	1.ปรุงอาหารจากพืชสมุนไพรในชุมชนได้ 2.ปรุงน้ำดื่มจากพืชสมุนไพรในชุมชนได้	1.การปรุงอาหารจากพืชสมุนไพรในชุมชน 1.1 สมุนไพรพื้นบ้าน คุณค่าทางโภชนาการ และสรรพคุณทางยา 1.2 การปรุงอาหารพื้นบ้านที่ใช้วัตถุดิบในการปรุงโดยใช้พืชสมุนไพรในท้องถิ่น -แป้งขนมจ๊อก (ขนมเทียน) หญ้าหวาน (แทนน้ำตาล) - ไส้ขนมจ๊อก (ขนมเทียน) ไส้ผักหวาน และผักเชียงดา 1.3 การปรุงเครื่องดื่มสุขภาพจากพืชสมุนไพรในท้องถิ่น - น้ำขิง หญ้าหวาน - น้ำกระชาย หญ้าหวาน - น้ำเชื่อมหญ้าหวาน 2. การบรรจุภัณฑ์ด้วยระบบพาสเจอร์ไรซ์	1.วิทยากรบรรยายเชิงปฏิบัติการชนิดของสมุนไพรพื้นบ้านที่หาได้ในท้องถิ่น คุณค่าทางโภชนาการ และสรรพคุณทางยา 2. ผู้เข้าอบรมและวิทยากรร่วมลงมือปฏิบัติการปรุงอาหารและปรุงเครื่องดื่มโดยใช้พืชสมุนไพรในท้องถิ่น 3. การบรรจุภัณฑ์ด้วยระบบพาสเจอร์ไรซ์	1.วิทยากรสาธิตการปรุงอาหารและการปรุงน้ำ 2.แผ่นภาพและสื่อมัลติมีเดีย	1.สังเกตผลการปฏิบัติ 2.ซักถาม
2.ด้านจิตใจ ความเชื่อ และค่านิยม 1.วัฒนธรรมกำนกิ๋นและสำรับอาหารล้านนา (การกินข้าวขันโตก)	1.มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการรับประทานอาหารแบบขันโตก 2.มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาและความเชื่อในการรับประทานอาหารแบบขันโตก 3.มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีการจัดเลี้ยงอาหารแบบขันโตก 4.มีความรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านล้านนาในสำรับอาหารขันโตก	1.ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการรับประทานอาหารพื้นบ้านล้านนาในสำรับอาหารขันโตก 2.ภูมิปัญญาและความเชื่อในการรับประทานอาหารแบบขันโตก 3.มารยาทในการรับประทานอาหาร 4.ประเพณีการจัดเลี้ยงอาหารแบบขันโตก	วิทยากรบรรยายเชิงปฏิบัติการ 1.วิทยากรบรรยาย 2.ผู้เข้าอบรมและวิทยากรเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง	1.วิทยากรสาธิตการรับประทานอาหารด้วยขันโตก 2.แผ่นภาพและสื่อมัลติมีเดีย	1.สังเกตผลการปฏิบัติ 2.ซักถาม
3.ด้านการเรียนรู้ การประกอบอาชีพและความสัมพันธ์ทางสังคม 1.มหัศจรรย์ผักเป็นยา(ลูกประคบดอนแก้ว)	1.เตรียมพื้นที่และดินในการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อนำมาทำเป็นลูกประคบตามบริบทของตน 2.รู้จักส่วนประกอบวัตถุดิบสมุนไพรในการทำลูกประคบของชุมชน 3.เลือกสายพันธุ์สมุนไพรที่นำมาทำลูกประคบของชุมชน	1.การเตรียมพื้นที่, ดินในการปลูกในการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อนำมาทำเป็นลูกประคบ 1.1 การเตรียมดินสำหรับการปลูกพืชสมุนไพร 1.2 การปลูกสมุนไพรในกระสอบ 2.ส่วนประกอบวัตถุดิบสมุนไพรในการทำลูกประคบของชุมชน 3.การเลือกสายพันธุ์สมุนไพรที่นำมาทำลูกประคบของชุมชนและวิธีการขยายพันธุ์	วิทยากรบรรยายเชิงปฏิบัติการและผู้เข้าอบรมและวิทยากรเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง 1.การเตรียมดิน 2.การปลูกในกระสอบ 3.การขยายพันธุ์	1.วิทยากรสาธิต 2. แผ่นภาพและสื่อมัลติมีเดีย	1.สังเกตผลการปฏิบัติ 2.ซักถาม
4.ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 1.การปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและคนพิการ	1.อธิบายถึงสาเหตุการล้มของคนพิการและผู้สูงวัยว่าอันตรายอย่างไร 2.อธิบายความสำคัญของที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยต่อคนพิการ ผู้สูงวัยและสภาพแวดล้อมหรือบ้านที่ปลอดภัยต่อผู้สูงวัย	1.การล้มในคนพิการและผู้สูงวัยอันตรายอย่างไร 2.ความสำคัญของที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยต่อคนพิการ ผู้สูงวัยและสภาพแวดล้อมหรือบ้านที่ปลอดภัยต่อผู้สูงวัย	วิทยากรบรรยายเชิงปฏิบัติการ สาเหตุ 1.การล้มของคนพิการและผู้สูงวัย 1.1 ความสูญเสียจากการหกล้ม 1.2 สาเหตุจากการหกล้มในผู้สูงอายุและคนพิการ 1.3 จุดเสี่ยงภายในบ้าน 1.4 การประเมินความเสี่ยงในการหกล้มด้วยตนเอง	1.แผ่นภาพและสื่อมัลติมีเดีย 2.สื่อการเรียนรู้จริงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อทุก	1.สังเกตผลการปฏิบัติ 2.ซักถาม 3.ทดลองใช้นวัตกรรมตามฐานการเรียนรู้

คุณภาพชีวิต/ กิจกรรมการเรียนรู้	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	วิธีการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและการประเมินผล
	3.เข้าใจหลักการของ การออกแบบเพื่อทุกคน (UD) Universal Design และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อทุกคน		2.ที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยต่อคนพิการผู้สูงวัย 3.กิจกรรมฐานการเรียนรู้ 3.1 ตรวจสุขภาพบ้านด้วยตัวเอง 3.2 นวัตกรรมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนทุกคนจากวัสดุท้องถิ่น 3.3 นวัตกรรมสำหรับบ้านสำหรับคนทุกคน 3.4 หลัก Universal Design ใกล้ตัว	คนที่ผลิตจากวัสดุในท้องถิ่น 3.สื่อการเรียนรู้จริงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อทุกคน	
5.ด้านสิทธิพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ 1.การรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุ	1. เข้าใจความหมายและความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ 2. เข้าใจเหตุผลของการเลือกสื่อ 3.รู้จักเทคนิควิธีการโน้มน้าวใจของผู้ส่งสาร 4.เข้าใจว่าการรับรู้ของตนนำไปสู่การกระทำ	1.รู้ทันสื่อ รู้ทันโลก 2.เราเลือกสื่อเอง 3.สื่อบอก สื่อหลอก 4.รู้ทันตนเอง และคาถารู้ทันสื่อ “หยุด คิด ถาม ทำ”	วิทยากรบรรยายเชิงปฏิบัติการ 1.รู้ทันสื่อ รู้ทันโลก 1.1 ผลกระทบจากการรู้ไม่เท่าทันสื่อ 1.2 การตรวจสอบข่าวหรือสื่อ 2.เราเลือกสื่อเอง 2.1 แหล่งที่มาของข้อมูล 2.2 การพิจารณาเลือกสื่อ 3.สื่อบอก สื่อหลอก 3.1การเขียนชวนเชื่อของสื่อ 3.2 สิ่งที่สื่อนำเสนอ 3.3 สิ่งที่สื่อปิดบังข้อมูล 4.รู้ทันตนเองและคาถารู้ทันสื่อ “หยุด คิด ถาม ทำ” 4.1 ผู้สูงอายุและคนพิการเข้าใจการรับรู้ของตนนำไปสู่การกระทำ	1.แผ่นภาพและสื่อมัลติมีเดีย 2.คู่มือหลักสูตรวัยเพชรรู้ทันสื่อ	1.สังเกตผลการปฏิบัติ 2.ซักถาม

ตอนที่ 3 ศึกษาผลกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการสังเกตพบว่าผู้เข้าร่วมสามารถปฏิบัติ และสามารถอธิบายหลักการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมได้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ได้ตั้งไว้ และจากการสอบถามพบว่าพบว่าผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในภาพรวมพบมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.19) เมื่อพิจารณาในรายกิจกรรมจะพบว่ากิจกรรมการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและคนพิการในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.26) รองลงมาคือ กิจกรรมการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุ ($\overline{X}$=4.26) กิจกรรมกรรมวิธีของการแพทย์พื้นบ้านล้านนาเพื่อแก้ปัญหาความผิดปกติและการฟื้นฟู ด้วยการนวด (นวดตั๋วคลายโรค) กิจกรรมวัฒนธรรมก๋านกิ๋น และสำรับอาหารล้านนา (การกินข้าวขันโตก) กิจกรรมมหัศจรรย์ผักเป็นยา (ลูกประคบดอนแก้ว) ($\overline{X}$=4.18) และกิจกรรมสมุนไพรเป็นอาหาร (กิ๋นข้าวหื้อเป๋นยา) ($\overline{X}$=4.12) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้สร้างมาจากความต้องการของผู้สูงอายุและคนพิการ และนำมาพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุและคนพิการมีจำนวน 6 กิจกรรม ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต 5 ด้านตามความต้องการของผู้สูงอายุและคนพิการ รวมไปถึงอสม และผู้นำชุมชน ที่ต้องการนำองค์ความรู้ในท้องถิ่น มาสร้างและพัฒนาให้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งประกอบไปด้วย

ด้านสุขภาพอนามัยคือ 1. กิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรเป็นอาหาร (กิ๋นข้าวหื้อเป๋นยา) และ 2. การนวดล้านนา บำบัดการปวดเมื่อย คลายเครียด (นวดตั๋วคลายโรค) โดยการนำภูมิปัญญาชาวบ้านและความเชื่อที่มีอยู่ในชุมชนสำหรับการรักษาและบำบัดมาอาการผิดปกติของร่างกาย คือการนวดกดจุดจับเส้นแบบอัตลักษณ์ล้านนามาประยุกต์ กับหลักสรีระศาสตร์ ซึ่งปกติจะเป็นการถ่ายทอดความรู้ไปสู่หมอเมืองล้านนา หรือ หมอแผนโบราณซึ่งจะมีความซับซ้อนไม่เหมาะกับผู้สูงอายุและคนพิการ ซึ่งได้มีการนำมาปรับวิธีการเรียนรู้และเนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุและคนพิการ เพื่อสามารถดูแลตนเองได้เบื้องต้น รวมไปถึงการใช้พืชสมุนไพรมาเป็นส่วนประกอบในการปรุงสำรับอาหารและการฟื้นฟูสำรับอาหารล้านนาซึ่งจะประกอบไปด้วย แกง คั่ว จอ ตำ นึ่ง ลาบ แอ๊บ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับ สุนิสา ค้าขึ้นและคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ดีผู้สูงอายุควร มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง โดยลดภาระการเลี้ยงดูบุตรหลาน มีการดูแลรักษาอาการเจ็บป่วย และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้น สำหรับคนพิการสอดคล้องกับ ขัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์ และธีรศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ (2559) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนมีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1. การประกอบอาชีพ 2. การเรียนรู้ 3. เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 4. การดูแลตนเอง และ 5. การตระหนักในตนเอง และมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1. การเตรียมความพร้อม 2. การสร้างการเรียนรู้ 3. การเสริมพลัง 4. การติดตามและประเมินผล และ 5. การรวมกลุ่ม

ด้านจิตใจ ความเชื่อ และค่านิยมคือกิจกรรมการเรียนรู้การกินข้าวขันโตก เป็นการนำวัฒนธรรมการกิน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่น้อยลงซึ่งจะเห็นได้ชัดในชุมชนที่เปลี่ยนเป็นชุมชนเมือง การเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางด้านประเพณี วัฒนธรรม หรือความเชื่อของชุมชน และยังขาดการสืบทอดวัฒนธรรมและความเชื่อปัจจัยดังที่กล่าวมาข้างต้นเป็นสาเหตุที่ทำให้จิตใจ ค่านิยม และความเชื่อของประชาชนในพื้นที่เปลี่ยนไป สอดคล้องกับ ลัญจกร นิลกาญจน์ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมความเชื่อ กับการจัดการศรัทธาของชุมชน พบว่า

กลุ่มคนที่อยู่ในชุมชนที่มีความศรัทธา เป็นพลังกลุ่มให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือแสดงพฤติกรรมตามความเชื่อบุคคลและองค์กรในชุมชน

ด้านการเรียนรู้ การประกอบอาชีพและความสัมพันธ์ทางสังคม กิจกรรมการเรียนรู้ลูกประคบดอนแก้วตำบลดอนแก้วเป็นกิจกรรมที่เกิดจากกลุ่มอาชีพการผลิตลูกประคบสมุนไพรในพื้นที่ของตำบลดอนแก้วที่ผู้สูงอายุและคนพิการได้ดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรวุฒิ ปัดไธสง (2545) ที่ได้ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมชุมชน : เงื่อนไขความเข็มแข็งชุมชน/หมู่บ้านพบว่า การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนั้นจะต้องอาศัยวัฒนธรรมของคนในชุมชนที่เป็นวิถีที่ถูกสร้างมาโดยตนเองและเพื่อตนเอง การสำนึกของคนในชุมชนที่สะท้อนความรักความผูกพัน หวงแหน ความเป็นเจ้าของชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการเรียนรู้การปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะกับผู้สูงอายุและคนพิการ เป็นประเด็นด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอิสระและลดการพึ่งพาคนในบ้านและในชุมชนสอดคล้องกับ สุวรัฐ แลสันกลาง (2541) ที่ได้ศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาเรื่องขืดในล้านนาซึ่งได้กล่าวว่า “ขืด” คือข้อห้ามการกระทำในสิ่งที่จะทำให้เกิดความเป็นเสนียด จัญไร ความอัปมงคลต่าง ๆ แก่ผู้ที่กระทำ

ด้านสิทธิพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ กิจกรรมการเรียนรู้การรู้เท่าทันสื่อ ควรให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้การรู้เท่าทันสื่อ โดยเน้นการรู้เท่าทันสื่อด้านการโฆษณาสินค้าด้านสุขภาพเพื่อการเลือกสินค้าได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย การเข้าถึงสื่อ การรู้เท่าทันสื่อ เป็นเรื่องสำคัญที่ผู้สูงอายุและคนพิการมีความต้องการมาก เนื่องจากสุขภาพจึงมีความพยายามในการแสวงหาอาหารเสริมและยาที่จะสามารถเสริมสร้างสุขภาพที่ดีขึ้นได้ แต่พบว่าสื่อที่เข้าถึงยังขาดความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์ใจ ทายะติและคณะ (2560) ที่ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุประเทศไทยเพื่อการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่าผู้สูงอายุมีขีดความสามารถในการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีขีดความสามารถในเรื่อง การเข้าถึง การประเมิน การรวบรวมและการจัดการ

ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุในภาพรวมพบมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.19) โดยกิจกรรมในภาพรวมจะเป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และความสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลทุ่งหัวช้าง (2563) ที่ได้ประเมินผลความพึงพอใจส่งเสริมสุขภาพผู้สูงวัยในชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ซึ่งพบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 60 ซึ่งเป็นกลุ่มของ

กิจกรรมการติดตามเฝ้าระวังคัดกรองสุขภาพผู้สูงอายุ กิจกรรมนวดแผนไทย การอบรมเสริมสร้างความรู้และทักษะให้กับผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 กิจกรรมซึ่งเป็นผลที่มาจากความต้องการของชุมชน ควรนำไปบรรจุไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนฮอมสุข เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและคนพิการ รวมไปถึงหลักสูตรในการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

2. จากผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมลูกประคบดอนแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้มีการผลิตอย่างจริงจังเพื่อเป็นการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุและคนพิการ และอาจจะรวมไปถึงคนยากไร้ในพื้นที่ โดยส่งเสริมการผลิตให้ครบกระบวนการ ทั้งการเตรียมพื้นที่การปลูก การส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร การวิจัยเพื่อหาสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ การแปรรูปผลผลิต การทำการตลาดและการจัดจำหน่ายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพหรือการวิจัยเชิงมานุษยวิทยาเพื่อเป็นการศึกษาถึงวิถีชีวิต และคุณภาพชีวิตของประชาชนในบริบทที่มีความแตกต่างในพื้นที่

2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2564). *รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย 2564*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม. (2563). *รายงานสรุปประเมินผลการประเมินผลความพึงพอใจส่งเสริมสุขภาพผู้สูงวัยในชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง*. ลำพูน: เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง.

ขัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์ และ ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ. (2559). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย*, 8(2), 147-161.

ดาวเรือง แก้วขันดี และคณะ. (2547). สภาวะสังคมไทยและภาพคนไทยปี พ.ศ.2563. *Thai Dental Public Health Journal*, 9(1-2), 88-98.

พิมพ์ใจ ทายะติ และคณะ. (2560). รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุประเทศไทยเพื่อการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(3), 1613-1629.

ลัญจกร นิลกาญจน์. (2561). วัฒนธรรมความเชื่อ กับการจัดการศรัทธาของชุมชน. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 10(2), 11-20.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - 2583 (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

รายงานจำนวนประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2563. สืบค้น 30 กันยายน 2563, จาก http://chiangmai.nso.go.th/hots/images

สุนิสา ค้าขึ้น และคณะ. (2563). ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 30(2), 104-120.

สุรวุฒิ ปัดไธสง. (2545). วัฒนธรรมชุมชน : เงื่อนไขความเข้มแข็งชุมชน/หมู่บ้าน. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์,* 8(1), 11-20.

สุวรัฐ แลสันกลาง. (2541). *การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาเรื่องขึดในล้านนา*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก โดยใช้ชุมชนเป็นฐานจังหวัดสมุทรสงคราม*

THE DEVELOPMENT OF COMMUNITY BASED DENGUE FEVER SURVEILLANCE MODEL IN SAMUTSONGKHRAM PROVINCE

อำนาจ ทวีชื่น, ประภา เพ็ญสุวรรณ
Aumnaj Taweechaun, Prapa Penuuwan
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Western University
Corresponding Author E-mail: wijittra.sr@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก วิเคราะห์สถานการณ์ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนารูปแบบ และทดลองใช้และประเมินรูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกที่พัฒนาขึ้น มีการดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวินิจฉัยปัญหาโดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 270 คน ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบ โดยภาคีเครือข่ายสุขภาพที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 12 คน และระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบกับกลุ่มตัวอย่างในชุมชน 40 คน เป็นเวลา 12 สัปดาห์ แผนกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นได้เน้นกิจกรรมการเฝ้าระวังพาหะนำโรค การเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อม และการเฝ้าระวังโรค โดยความร่วมมืออย่างเต็มที่ของภาคีเครือข่ายสุขภาพ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามวัดการรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก และ HI และ CI วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและ t-test

ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยชุมชนเป็นฐานที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิผลในการเปลี่ยนแปลง การรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.01$) รวมถึงค่า HI และ CI ในบ้านของกลุ่มตัวอย่างลดลง สมาชิกเครือข่ายสุขภาพมีความพึงพอใจต่อรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.58, S.D.=3.72) ข้อเสนอแนะคือ รูปแบบการการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยใช้ชุมชนเป็นฐานนี้ควรนำไปใช้ในชุมชนอื่น ๆ และควรพัฒนาศักยภาพของสมาชิกเครือข่ายสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: รูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก; ชุมชนเป็นฐาน; การวิจัยเพื่อพัฒนา

*Received December 7, 2021; Revised December 15, 2021; Accepted December 19, 2021

Abstract

Objectives of this research article were to develop a surveillance model for dengue fever, to analyze the situation and factors related to model development and to try and evaluate the developed dengue surveillance model. Research was conducted in 3 phases: Phase 1: Problem Diagnosis, by collecting data from 270 samples; Phase 2: Model Development, by 12 health partner members; and Phase 3: Model Testing and Evaluation, with 40 samples for 12 weeks. The 12-week-Activity Plan was emphasized on surveillance activities on vectors, environment, and disease, with the full participation of the health network members. Data collection was done by using a set of questionnaires on "Perceptions about dengue hemorrhagic fever" and "Dengue hemorrhagic fever prevention behaviors" and HI and CI survey forms. Data analysis was done by using descriptive statistics and t-test.

The result showed that the Model on Community-Based Dengue Fever Surveillance developed was effective in changing perceptions about dengue hemorrhagic fever, dengue hemorrhagic fever prevention behaviors, house index (HI) and container index (CI) of the sampled people. The members of the health partners expressed their high level of satisfaction about the model developed ($\bar{X}$=4.58, S.D.=3.72). It was recommended that the community-based dengue fever surveillance, prevention, and control model developed should be used in other rural areas and networks members competencies should be continuously developed.

Keywords: Dengue Fever Surveillance Model; Community-Based; Development Research

บทนำ

โรคไข้เลือดออกเป็นโรคอันตรายที่ต้องป้องกันอย่างดีโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนเพราะเป็นช่วงที่ยุงลายซึ่งเป็นพาหนะของโรคไข้เลือดออกชุกชุมที่สุดยุงลายที่เป็นพาหะนำเชื้อไข้เลือดออกคือยุงลายเอดีสเอยิพดิ (Aedes Aegypti) นอกจากเป็นพาหะนำไข้เลือดออกแล้วยังนำไข้เหลืองอีกด้วยโดยยุงชนิดนี้จะพบมากในประเทศที่มีอากาศแบบร้อนชื้นมักออกหากินในตอนกลางวันแต่มักหลบซ่อนอยู่ในที่มืด ๆ ชอบวางไข่ไว้ตามแหล่งน้ำนิ่ง ๆ หรือน้ำขังที่สะอาดอย่างเช่นน้ำในตุ่มหรือโอ่งที่ไม่มีฝาปิดให้มิดชิดน้ำในจานรองกระถางต้นไม้น้ำในจานรองขาตู้น้ำในแจกันหรือแม้แต่กระป๋องและขันน้ำเก่าๆที่วางตั้งทิ้งไว้แล้วปล่อยให้มีน้ำขังอยู่นาน ๆ ก็อาจจะกลายเป็น

แหล่งเพาะพันธุ์ยุงได้เชื้อไข้เลือดออกที่ยุงลายสายพันธุ์ดังกล่าวเป็นพาหะนำพานั้นคือเชื้อไวรัสเดงกี่ (Dengue Virus) ซึ่งจะมีอยู่ด้วยกัน 4 ชนิดเรียกกันง่าย ๆ สั้น ๆ ว่า เดงกี 1, 2, 3 และ 4 ซึ่งความรุนแรงของเชื้อจะขึ้นอยู่กับปริมาณของเชื้อที่ได้รับและระดับภูมิต้านทานในร่างกายของผู้ป่วยยิ่งถ้าผู้ป่วยเป็นเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 7 ปีแล้วภูมิต้านทานไม่แข็งแรงเพียงพออาการป่วยก็จะยิ่งแสดงออกอย่างเฉียบพลันรุนแรงและหากเป็นการติดเชื้อชนิดนี้ซ้ำสองอาการก็จะยิ่งรุนแรงมากขึ้นโรคไข้เลือดออกไม่สามารถติดต่อจากมนุษย์ไปสู่มนุษย์ได้โดยตรงแต่ติดต่อถึงกันได้ก็ต่อเมื่อมียุงลายเป็นพาหะโดยผู้ป่วยซึ่งมีเชื้อไวรัสไข้เลือดออกอยู่ในกระแสเลือดถูกยุงลายกัดจากนั้นเชื้อก็จะเข้าไปอาศัยอยู่ในตัวยุงและจะอยู่ไปจนตลอดชีวิตของยุงช่วงนี้หากยุงไปกัดใครต่อไปเชื้อไข้เลือดออกก็จะถูกถ่ายทอดเข้าสู่กระแสเลือดของผู้นั้น (สวนใหญ่ก็มักเป็นเด็กเล็ก ๆ) ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้เชื้อแพร่ระบาดไปได้ในวงกว้างปัจจุบันโรคไข้เลือดออกเป็นโรคประจำท้องถิ่นทั่วโลกกว่า 40 เปอร์เซ็นต์ของประชากรโลกเสี่ยงต่อการป่วยจากโรคไข้เลือดออกเพิ่มมากขึ้นโดยอาจมีสาเหตุอันเนื่องมาจากภาวะโลกร้อนทำให้ยุงลายบ้านพาหะของโรคไข้เลือดออกสามารถแพร่พันธุ์ได้มากขึ้นในที่ที่มีอุณหภูมิอุ่นและชื้นซึ่งพบได้ในประเทศมากกว่า 100 ประเทศในภูมิภาคแอฟริกาเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แปซิฟิกตะวันตกโดยเฉพาะเอเชียตะวันตกเฉียงใต้และแปซิฟิกตะวันตกมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออกเพิ่มมากขึ้นและมีความรุนแรงมากขึ้น

ผลกระทบจากการระบาดของโรคไข้เลือดออก คือการเกิดภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรง โดยจะทำให้เกิดภาวะของระบบการไหลเวียนโลหิตล้มเหลว เนื่องจากการรั่วของพลาสมาทำให้เกิดอาการช็อก หากไม่ได้รับการรักษาที่ถูกวิธีอาจเสียชีวิตภายใน 12 – 24 ชั่วโมง ปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เสียชีวิตในเด็กคือ การมีโรคอ้วน และในผู้สูงอายุคือ มีโรคเรื้อรัง รวมถึงการใช้ยาลดไข้ที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งจะต้องไม่ใช้ยาแอสไพริน และไอบูโพรเฟนอย่างเด็ดขาด เพราะจะทำให้มีเลือดออกในอวัยวะภายในง่ายขึ้นทำให้มีอาการป่วยรุนแรงนอกจากนี้การศึกษาพบว่าการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกยังเป็นภาระของครอบครัว มีผลต่อการเรียน การทำงาน และค่าใช้จ่ายในการให้บริการค่ารักษาพยาบาลและยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ของญาติผู้ป่วยตลอดจนอาจมีผลให้ผู้ป่วยเสียชีวิตก่อนวัยอันควรดังเช่นพระเอกชื่อดัง คุณทฤษฎี สหวงศ์ (คุณปอ) ที่ต้องตายลงไปก่อนวัยอันควรเนื่องมากจากโรคไข้เลือดออก การเกิดโรคไข้เลือดออกยังทำให้สูญเสียงบประมาณของประเทศในการรณรงค์ควบคุมและป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออกประมาณปีละ 50 ล้านบาท (สุจิตรา นิมมานนิตย์, 2556) การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านอาสาสมัครสาธารณสุขเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ เนื่องจากเป็นแกนนำในการกระตุ้นเตือนบุคคลในชุมชนในการปรับปรุงสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยและบริเวณข้างเคียง พร้อมแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกและดำเนินงานเมื่อเกิดการเจ็บป่วยจะร่วมลงพื้นที่ในการควบคุมโรค ให้สุขศึกษาพร้อมดำเนินการโดยวิธีทางกายภาพควบคู่กับวิธีทางเคมีโดยแจกทรายกำจัดลูกน้ำและการพ่น

สารเคมีกำจัดยุงในที่อยู่อาศัยของผู้ป่วยและบริเวณพื้นที่ข้างเคียงรัศมี 100 เมตร ที่สำคัญชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยชุมชน ตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องยั่งยืน รวมทั้งแก้ไขเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกได้ตรงกับบริบทของชุมชนร่วมด้วย

จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางที่มีบริเวณพื้นที่เป็นป่าชุมชนและมีแหล่งน้ำลำคลองมากที่แม่ลำคลองแยกย่อยจากแม่น้ำแม่กลอง ทำให้มีแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายมากขึ้นและจากสภาพธรรมชาติ ได้แก่ขยะเศษวัสดุที่ลอยไหลมากับลำน้ำ วัสดุธรรมชาติจากกาบใบลูกมะพร้าวที่ขังน้ำได้ และแหล่งเพาะพันธุ์ตามที่อยู่อาศัยโรงเรือนที่พักสินค้าเกษตร พื้นที่ร่องสวนที่มีอยู่ทั่วบริเวณพื้นที่ของจังหวัด จึงทำให้มีแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำอยู่เป็นจำนวนมากสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในจังหวัดสมุทรสงคราม ที่ประกอบ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม บางคนที และอัมพวาระหว่างปีพ.ศ. 2554– 2558 พบว่ามีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปีดังนี้ ปี 2554 มีผู้ป่วยจำนวน 481 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 223.86 ต่อแสนประชากร ปี 2555 มีผู้ป่วยจำนวน 242 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 124.20 ต่อแสนประชากร ปี 2556 มีผู้ป่วยจำนวน 271 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 135.20 ต่อแสนประชากร ปี 2557 มีผู้ป่วยจำนวน 168 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 74.78 ต่อแสนประชากร และปี 2558 มีผู้ป่วยจำนวน 674 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 347.08 ต่อแสนประชากรเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมัธยฐาน พ.ศ. 2554-2558อัตราป่วยปีพ.ศ.2558 จะเพิ่มขึ้น 2.81 เท่าโดยไม่มีผู้เสียชีวิตซึ่งถึงแม้จะไม่มีผู้เสียชีวิตแต่รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลขณะอยู่ในโรงพยาบาลเป็นจำนวนมากมาย

จากสภาพปัญหาที่พบในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกในชุมชนพบว่ายังขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างจริงจังและยั่งยืน ชุมชนขาดความเข้าใจและความตระหนักของความสำคัญในการดำเนินงานการเฝ้าระวัง รวมทั้งมาตรการ 5ป3ก3ร. ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่ได้ถูกนำมาขับเคลื่อนอย่างจริงจังและต่อเนื่องในชุมชน อนึ่งจากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมายังไม่พบงานวิจัยที่ได้ประยุกต์แนวคิดการเฝ้าระวังโดยให้แนวคิดการจัดการพาหะนำโรคแบบผสมผสานดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดบางขันแตก ตำบลบางขันแตก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม และมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันและควบคุมโรคโรคไข้เลือดออก ซึ่งพบในทุก ๆ ที่ท้องถิ่นนี้ตลอดมาจึงสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จังหวัดสมุทรสงคราม” เพื่อพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกที่มีประสิทธิภาพที่เป็นการดำเนินงานในชุมชนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติตามมาตรการ 5ป3ก3ร. อย่างเป็นรูปธรรม ชุมชนเกิดความความตระหนัก ความเข้าใจในการขับเคลื่อนการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก และเกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไปกลุ่มผู้แทนชุมชนมีศักยภาพ มีความตื่นตัว และมีการเรียนรู้ทักษะ

ต่าง ๆ ที่จะดำเนินการเพื่อเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกทั้งยังเป็นการสนองตอบนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข ด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายภาคประชาชนและครอบครัวในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในจังหวัดสมุทรสงครามและหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยประยุกต์วิธีการวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนา (Research and Development)
2. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกในชุมชน รวมถึงแนวทางในการดำเนินการการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
4. เพื่อทดลองใช้และประเมินรูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จังหวัดสมุทรสงครามผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จังหวัดสมุทรสงครามโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งเริ่มต้นจากปัญหาและสภาพแวดล้อมของชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนในการตัดสินใจ วางแผน นำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดำเนินงานและติดตามประเมินรูปแบบโดยนำแนวคิดการวางแผนการมีส่วนร่วม (AIC) มาประยุกต์ใช้และเน้นเนื้อหาการสร้างมาตรการทางสังคม การสื่อสารและการใช้วิธีการศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ได้แก่ประชาชนที่เป็นตัวแทนครัวเรือนจำนวน 1,002คนกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรของ Daniel (2010) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 270 คน ในระยะที่ 3 : การทดลองใช้และประเมินรูปแบบ กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าครอบครัวหรือผู้แทน จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบกลุ่มละ 30 คน ใน 2 หมู่บ้านของตำบลของอำเภอบางขันแตก จังหวัดสมุทรสงคราม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ตอบสมบูรณ์แล้วเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยมีการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนการนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาร่วมกับสถิติอ้างอิง (inferential statistics) และข้อมูลในเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แล้วสรุปการค้นพบตามประเด็นที่ศึกษาจากการจัดกิจกรรมตามแผนการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1ข้อมูลเกี่ยวกับ

1. คุณลักษณะส่วนบุคคล
2. พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก
3. การรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

1) ใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

2) ข้อมูลคุณภาพจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) กับผู้รับผิดชอบงานการเฝ้าระวัง การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและแกนนำภาคีเครือข่ายสุขภาพ เพื่อศึกษาความต้องการการพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก ได้ข้อมูลในเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการตีความ การจำแนกชนิดหมวดหมู่ วิเคราะห์ เปรียบเทียบลักษณะข้อมูล การหาความเกี่ยวโยงของปรากฏการณ์ การหาคำอธิบาย การสังเคราะห์ และการสร้างข้อสรุป

ระยะที่ 3 ระยะทดลองใช้และประเมินรูปแบบ

เพื่อประเมินประสิทธิผลของแผนกิจกรรมฯ ที่นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลต่อไปนี้ ระหว่างก่อนและหลังการทดลองใช้แผนกิจกรรม

1. พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก
2. การรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก
3. ค่า HI และ CI
4. ความพึงพอใจต่อรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation : S.D.)และค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) t-test

สถิติวิเคราะห์ ได้แก่ การเปรียบเทียบ $\overline{X}$ โดยใช้สถิติ t-test

ผลการวิจัย

การศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหา

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีปัจจัยและสาเหตุหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในจังหวัดสมุทรสงครามถึงแม้สถิติการเกิดโรคไข้เลือดออกจะลดลงและคนเสียชีวิตจากโรคนี้น้อยลงแต่ก็ยังมีการเกิดโรคนี้โดยเฉพาะตามระยะที่มีการระบาดใหญ่คือปีเว้นปีหรือปีเว้น 2 ปีตลอด มาล่าสุดคือปี พ.ศ. 2561 แสดงว่าการเฝ้าระวังควบคุมและป้องกันโรคนี้ยังไม่ประสบผลสำเร็จสูงสุดคือไม่สามารถควบคุมพาหะนำโรคและป้องกันไม่ให้ยุงกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพถึงแม้จะใช้หลักการ 5ป 3ก 3ร สำหรับตัวที่สำคัญคือปสุดท้ายคือการปฏิบัติตามมาตรฐานเป็นประจำและสม่ำเสมอดังนั้นการกระตุ้นเตือนประชาชนให้ปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลไม่ให้เกิดลูกน้ำยุงโดยใช้วัฒนธรรมการปฏิบัติในชีวิตประจำวันของแต่ละบ้านที่ทุกคนต้องรับผิดชอบ “บ้านใครบ้านมัน”

ผลจากการรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการใชแบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล 270 คนสรุปข้อมูลได้ดังนี้

1) ข้อมูลส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 65.20 และมีเพศชายร้อยละ 34.80 มีอายุระหว่าง 51 –60 ปีร้อยละ 31.10 โดยมีอายุเฉลี่ย 53.36 ปีอายุน้อยที่สุด 15 ปีและอายุมากที่สุด 84 ปีมีสถานภาพคู่ร้อยละ 60.70 มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาร้อยละ 43.70ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปร้อยละ 25.60มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาทร้อยละ 37.80 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างไม่ได้ดำรงตำแหน่งผู้นำหรือกรรมการในหมู่บ้านร้อยละ 100 โดยที่กลุ่มและอาศัยในหมู่บ้านนานมากกว่า 50 ปีร้อยละ33.70 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกร้อยละ 84.10 ในรอบปีที่ผ่านมามีแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในบริเวณบ้านร้อยละ 68.90 และแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในหมู่บ้านร้อยละ 66.30 และในรอบปีที่ผ่านมาไม่มีการระบาดของโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านร้อยละ 90.00 ไม่พบคนในครอบครัวป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกร้อยละ 98.90ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารในเรื่องโรคไข้เลือดออกจากโทรทัศน์ร้อยละ 77.04

ในรอบปีที่ผ่านมาแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในบริเวณบ้านของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือโอ่งน้ำดื่มหรือน้ำใช้ร้อยละ 56.30 ส่วนแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในบริเวณหมู่บ้านของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือภาชนะธรรมชาติเช่นโพรงไม้กะลากาบใบไม้ใบพืชกระบอกไม้ไผ่ร้อยละ 56.30

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีผู้อาศัยในครอบครัว 2 คนและพบคนในครอบครัวป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก 1 คนมีระยะเวลาในการเป็นโรคไข้เลือดออก 5-7 วันซึ่งนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล 5-7 วัน

2) การรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดีร้อยละ 36.30 (คะแนน>80%) และเมื่อพิจารณาการรับรู้รายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างกลุ่มประชาชนร้อย

ละ 58.20 ที่รับรู้ว่า “โรคไข้เลือดออกเมื่อเป็นแล้วอาจทำให้ถึงตายได้” และพบกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนการรับรู้ต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกต่ำที่สุดคือ “การสำรวจและทำลายแหล่งน้ำขังต้องใช้เวลามาก”(ร้อยละ 1.10) และร้อยละ 63.70 มีการรับรู้ในระดับไม่ถูกต้อง (คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60) ซึ่งโดยรวมแสดงว่าประชาชนส่วนมากยังรับรู้ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกทั้งเกี่ยวกับการรับรู้โอกาสเสี่ยงการรับรู้ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันโรค

3) ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 38.89 และเมื่อพิจารณาถึงความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกรายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างกลุ่มประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมากที่สุดคือ“สถานีอนามัยมีการสนับสนุนวัสดุในการกำจัดยุงลายในชุมชนเช่นทรายอะเบทยาฉีดพ่นฆ่ายุง”(ร้อยละ 99.60) และพบกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกน้อยที่สุดคือ “ประชาชนในชุมชนสามารถไปขอปลาหางนกยูงเพื่อกำจัดลูกน้ำยุงลายได้ที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ”(ร้อยละ 27.80) แสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับ “ไม่ดี”

4) พฤติกรรมการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

พบว่าร้อยละที่สูง (80.10) ของกลุ่มประชาชนระบุว่าได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าในการพ่นหมอกควันกำจัดยุงลายในบ้านแต่ยังมีร้อยละที่ต่ำ (ร้อยละน้อยกว่า 60) ที่ปฏิบัติ “ทุกครั้ง” ในการกำจัดการเพาะพันธุ์ภายในบ้านและบริเวณบ้านของตนเองเช่นการปิดภาชนะใส่น้ำทำลายภาชนะที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์นอกบ้านการใส่ทรายอะเบทในภาชนะที่มีน้ำขังเป็นต้น

5) ความคิดเห็นของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการเฝ้าระวังควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประกอบด้วยเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลผู้แทนองค์การบริหารเทศบาลอาสาสมัครสาธารณสุขผู้แทนชุมชนผู้แทนโรงเรียนจำนวนรวม 15 คนพบว่าผู้ร่วมให้ข้อมูลตระหนักในระดับสูงถึงปัญหาไข้เลือดออกในชุมชนถึงแม้จะได้มีกิจกรรมการดำเนินการในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกมาอย่างต่อเนื่องแต่ยังขาดความร่วมมือจากชุมชนอย่างต่อเนื่องและจริงจังสม่ำเสมอมักจะตื่นตัวเฉพาะช่วงมีการระบาดเท่านั้นแนวคิด 5ป 3ก 3รยังไม่บรรลุเป้าหมายอย่างเต็มที่ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกคือมีการรับรู้ที่ยังไม่ถูกต้องในบางประเด็นขาดความตระหนักถึงปัญหาการป้องกันไม่ให้ยุงกัดยังได้ผลไม่เต็มที่รวมถึงความรู้และทักษะในการสังเกตอาการเริ่มต้นและไปรับการตรวจวินิจฉัยให้ทันเวลาแต่ก็พบว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความสนใจและเต็มใจที่จะร่วมมือในการคิดหาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะทำให้เกิดผล

ลัพธ์ที่มีประสิทธิผลในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของชุมชนจึงได้เกิดเป็นกลุ่มเครือข่ายสุขภาพต้านโรคไข้เลือดออกในชุมชนขึ้นมาเพื่อพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกต่อไป

รูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก

กระบวนการสร้างและพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยใช้ชุมชนเป็นฐานประกอบด้วย

การเตรียมความพร้อมภาคีเครือข่ายสุขภาพผู้วิจัยได้จัดให้มีการอบรมแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดปัญหาโรคไข้เลือดออกแนวคิดเกี่ยวกับการเฝ้าระวังการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกและกระบวนการสร้างรูปแบบกลุ่มสมาชิกเครือข่ายสุขภาพที่ก่อตั้งขึ้นจากความตั้งใจจริงความสนใจในการแก้ปัญหาโรคไข้เลือดออกของชุมชนจำนวน 15 คนประกอบด้วยเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เจ้าหน้าที่องการบริหารเทศบาล (อบท.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านผู้แทนครูผู้แทนชุมชนเป็นต้น

การสร้างรูปแบบการเฝ้าระวังเพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกได้ประยุกต์แนวคิดการวางแผนแบบมีส่วนร่วมโดยกระบวนการ AIC (Appreciation, Influence and Control)ให้สมาชิกได้ร่วมคิดร่วมสร้างร่วมดำเนินการนำแผนไปปฏิบัติเพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกันโดยการเน้นการวางแผนที่ใช้ปัญหาเป็นหลักหรือเป็นศูนย์กลาง (Problem-Centered planning) นอกจากนี้กระบวนการสร้างแผนกิจกรรมได้ประยุกต์แนวคิดของการเฝ้าระวังไม่ให้ยุงกัดหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือไม่เกิดลูกน้ำยุงซึ่งการเฝ้าระวังจะเน้นการเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อมเพื่อบริหารจัดการยุงที่เป็นพาหะนำโรคไข้เลือดออก (ไวรัส) ซึ่งเน้นการบริหารจัดการแบบบูรณาการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมกันในการควบคุมและกำจัดยุงลายและที่สำคัญคือป้องกันการสูญเสียชีวิตโดยให้การวินิจฉัยไข้เลือดออกได้รวดเร็วเพื่อป้องกันภาวะช็อครวมทั้งให้การรักษาดูแลอย่างถูกต้องและทันการ

การปรับปรุงรูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกให้มีคุณภาพเพื่อการนำไปใช้ทดสอบก่อนที่จะนำรูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกไปทดลองใช้ในชุมชนได้ทดลองใช้แผนกิจกรรมกับหัวหน้าครัวเรือน 2 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของหมู่บ้านที่เลือกไว้เพื่อการทดลองใช้เพื่อประเมินความเข้าใจเนื้อหาและความเหมาะสมของอุปกรณ์ประกอบการสอนบางประเด็นที่กลุ่มเล็กนี้ไม่เข้าใจก็ได้นำมาปรับปรุงให้ดีขึ้นแผนกิจกรรมที่ปรับปรุงได้นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 2 ท่านเพื่อพิจารณาและให้คำแนะนำเพิ่มเติมสมาชิกเครือข่ายสุขภาพได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมและได้ร่วมกันเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนจะนำไปใช้นอกจากนั้นได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบต่าง ๆ และสมาชิกทุกคนได้ร่วมกิจกรรมการทดลองใช้รูปแบบตลอดโครงการและตลอดโครงการพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกนี้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยใช้ชุมชนเป็นฐานจังหวัดสมุทรสงคราม” มีประเด็นน่าสนใจสามารถอภิปราผลได้ดังนี้

การรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

1) การรับรู้โอกาสเสี่ยงในการเกิดโรคไข้เลือดออกหลังทดลองพบว่า คะแนนเฉลี่ยการรับรู้โอกาสเสี่ยงในการเกิดโรคไข้เลือดออกของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่าของกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า “หลังทดลองใช้รูปแบบเฝ้าระวังไข้เลือดออกกลุ่มทดลองมีการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงในการเกิดโรคไข้เลือดออกสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ” ซึ่งตามแนวคิดของทฤษฎีแบบแผนความเชื่อ (Health Belief Model) ก็น่าจะกล่าวได้ว่าการรับรู้หรือความเชื่อโอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคไข้เลือดออกนี้น่าจะเป็นตัวแปรหนึ่งที่จะใช้คาดการณ์ผลลัพธ์ทางด้านสุขภาพหรือพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออก

2) การรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออกพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออกสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\overline{X}$ หลังการทดลองของกลุ่มทดลอง = 2.65, S.D. = 0.67) ก่อนทดลอง ($\overline{X}$= 2.0m S.D. = 0.80) และกลุ่มเปรียบเทียบ ($\overline{X}$ = 2.08, S.D. = 0.80, p-value <0.05) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า “หลังการทดลองใช้รูปแบบเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกกลุ่มทดลองมีการรับรู้เกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคไข้เลือดออกสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ” ค่าเฉลี่ยคะแนนของการรับรู้ความรุนแรงของไข้เลือดออกของกลุ่มทดลองหลังการทดลองพบว่าอยู่ในระดับดี ($\overline{X}$ = 2.65) แต่อย่างไรก็ตามยังมีประมาณเกือบร้อยละ 30 ของกลุ่มทดลองที่ยัง “ไม่แน่ใจ” และ “ไม่เห็นด้วย” กับประเด็นที่เกี่ยวกับ “เด็กเท่านั้นที่มีโอกาสป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกและ “บริเวณบ้านที่มีน้ำขังมีโอกาสเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้” จึงเป็นประเด็นที่จะต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีความเชื่อหรือการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงที่ถูกต้องให้มากขึ้นกว่าเดิมซึ่งน่าจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องมากขึ้นและจริงจัง

3) การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรคไข้เลือดออกหลังการทดลองใช้รูปแบบพบว่าค่าเฉลี่ยของการรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรคไข้เลือดออกของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($\overline{X}$ของการรับรู้ประโยชน์หลังการทดลองของกลุ่มทดลองเท่ากับ (2.68, S.D. = 0.65); ($\overline{X}$) ของกลุ่มเปรียบเทียบเท่ากับ (2.09, S.D. = 0.80) และ ($\overline{X}$) ของกลุ่มทดลอง (ก่อนการทดลอง) เท่ากับ (2.01, S.D. = 0.79) ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่กล่าวว่า “ภายหลังการทดลองการรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรคไข้เลือดออกของกลุ่มทดลองดีกว่าก่อนการทดลองและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ” การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรคไข้เลือดออกหรือ “ความเชื่อ” นี้ก็น่าจะมี

ผลต่อการปฏิบัติในการควบคุมและป้องกันการเกิดลูกน้ำยุงลายโดยเฉพาะในบริเวณบ้านของตนเองซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ความเชื่อหรือการรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพ/การรักษาของผู้ป่วยเป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการป้องกันโรคการปฏิบัติตามคำแนะนำในการรักษาพยาบาลซึ่งผู้ป่วยหรือประชาชนจะต้องเชื่อว่ามีวิธีการที่จะสามารถป้องกันและควบคุมโรคและในกรณีไข้เลือดออกจะต้องเชื่อว่าคำแนะนำที่ให้โดยเจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่นๆสามารถป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออกได้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือสิ่งที่ปฏิบัติในการป้องกันโรคนั้นเป็นสิ่งที่มีค่าเชิงบวกซึ่งจะนำบุคคลไปสู่การตัดสินใจ อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งก็น่าจะเป็นการตัดสินใจด้านบวก

อย่างไรก็ตามหลังการทดลองในกลุ่มทดลองพบว่ายังมีร้อยละ 23.4 ที่ตอบ “ไม่แน่ใจ” และ “ไม่เห็นด้วย” กับ “การกำจัดแหล่งน้ำขังจะช่วยลดการเกิดยุงลายได้”และร้อยละ 13.7 ที่ตอบ “ไม่แน่ใจ” และ “ไม่เห็นด้วย” กับข้อความ “ถึงแม้จะมีสมาชิกในครอบครัวเคยเป็นไข้เลือดออกก็ยังจำเป็นต้องกำจัดลูกน้ำยุงลายอีก” ซึ่งยังต้องการการจัดกิจกรรมที่จะช่วยให้กลุ่มเป้าหมายรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่องและเข้มข้นกว่าเดิม

4) การรับรู้ปัญหา/อุปสรรคในการป้องกันโรคไข้เลือดออกหลังทดลองใช้รูปแบบพบว่าค่าเฉลี่ยการรับรู้ปัญหา/อุปสรรคในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $\overline{X}$ ก่อนทดลองเท่ากับ 1.98, S.D. = 0.82เปรียบเทียบกับ $\overline{X}$ หลังทดลองเท่ากับ2.62, S.D. = 0.71, $p<0.05$) ค่า $\overline{X}$ ที่เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนกิจกรรมที่สร้างขึ้นแสดงถึงความเชื่อว่าการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาหรืออุปสรรคน้อยลงและค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “ดี” เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

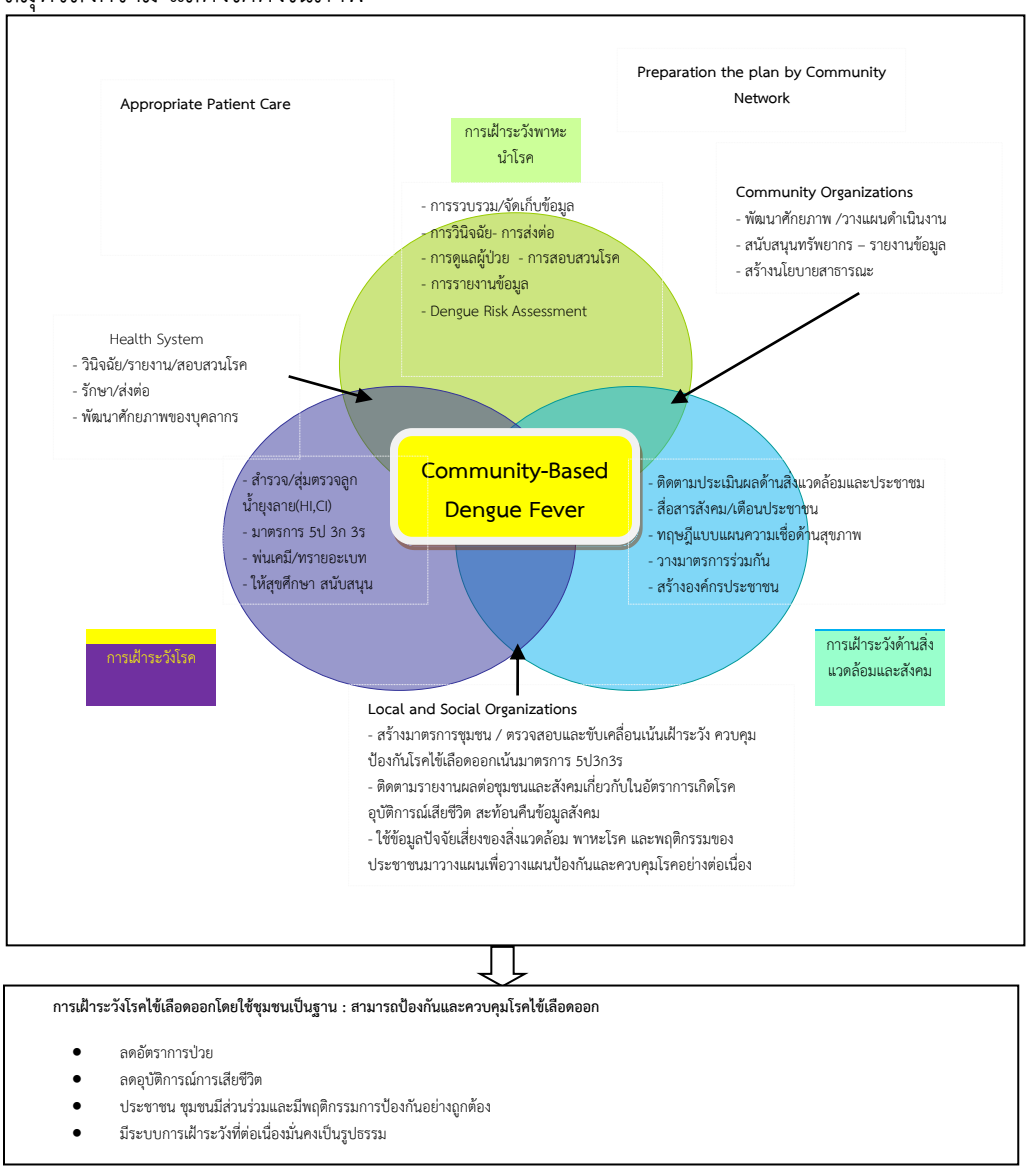
ผลการวิจัยที่พบว่าหลังการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างความเชื่อหรือการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยรวมของกลุ่มทดลองดีกว่าก่อนการทดลองและดีกว่าของกลุ่มเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่นำไปทดลองมีประสิทธิผลในการเพิ่มความเชื่อที่ถูกต้องให้กับกลุ่มตัวอย่างในระดับที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดซึ่งน่าจะช่วยให้นำไปสู่การปฏิบัติในการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกได้ดีขึ้นกว่าเดิมการเพิ่มขึ้นของการรับรู้น่าจะมาจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดให้กลุ่มทดลองซึ่งจะใช้กิจกรรมหลายรูปแบบมีการบรรยายการสาธิตการอภิปรายกลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่การนำเสนอผลงานการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งการใช้อุปกรณ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้นนอกจากการจัดกิจกรรมให้กลุ่มทดลองโดยตรงแล้วยังมีกิจกรรมที่จัดในชุมชนต่าง ๆ ของหมู่บ้านรวมถึงการเยี่ยมบ้านโดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านการตรวจวัดลูกน้ำในภาชนะทั้งภายนอกและภายในบ้านการพ่นสารเคมีในชุมชนรวมถึงการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชนไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงกิจกรรมเหล่านี้มีส่วนทำให้การรับรู้หรือความเชื่อเกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคไข้เลือดออกความรุนแรงของโรคประโยชน์ของการ

ปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคและปัญหา/อุปสรรคต่อการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคมีขึ้นในทุก ๆ ด้านและน่าจะเป็นส่วนนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ดังนั้นการที่จะทำให้พฤติกรรมคงอยู่นั้นหากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผู้ดำเนินโครงการสุขภาพจะได้ประยุกต์หลักการดังกล่าวเพื่อดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องหลังจากกลุ่มเป้าหมายได้เปลี่ยนพฤติกรรมแล้วก็น่าจะช่วยให้พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปแล้วเกิดความยั่งยืนและเกิดประโยชน์ต่อสุขภาพของบุคคลเหล่านั้นและต่อชุมชนโดยรวมได้งานวิจัยส่วนใหญ่เมื่อพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงแล้วมักจะขาดกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่และเกิดเป็นการปฏิบัติที่ยั่งยืนจริง

องค์ความรู้จากการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จังหวัดสมุทรสงคราม แสดงได้ดังในภาพ

ภาพที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ข้อค้นพบในงานวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าข้อมูลพฤติกรรมการปฏิบัติในการเฝ้าระวังเพื่อป้องกันและควบคุมโรคของกลุ่มทดลองดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองและดีขึ้นกว่ากลุ่มเปรียบเทียบนั้น สอดคล้องกับการสำรวจพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนอำเภอ

ฉวางจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยวิทยา ศรแก้ว (2563) ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับสูงและค่าHI = 6.63 และ CI = 0 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปกติและในการศึกษาของกรุณาประมูลสินทรัพย์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

รูปแบบเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยใช้ชุมชนเป็นฐานนี้ควรนำไปใช้ในชุมชนอื่น ๆ ได้ซึ่งอาจจะพิจารณาต่อยอดให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นทั้งด้านการบริหารจัดการแมลงนำโรคอย่างผสมผสานและประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ให้สมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้นรวมถึงการใช้ข้อมูลที่เฝ้าระวังด้านพฤติกรรมหรือพฤติกรรมเสี่ยงค่า HI และCI ให้เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบฯไปใช้

1. รูปแบบเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกที่พัฒนาขึ้นควรจะนำไปทดลองในพื้นที่อื่นๆของจังหวัดสมุทรสงครามและปรับปรุงให้เหมาะสมตามบริบทต่างๆและโดยเฉพาะก่อนฤดูฝนซึ่งเป็นช่วงมีการระบาดสูง

2. ควรปรับปรุงวิธีการและอุปกรณ์/สื่อเพื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทของสังคมเช่นเพิ่มการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยการใช้วัสดุสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตและสภาวะสังคมและสิ่งแวดล้อมปัจจุบันของชุมชนเฉพาะที่โดยเฉพาะสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงทุกพื้นที่และทุกกลุ่มวัย

2. ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกโดยการบูรณาการกับโครงการป้องกันควบคุมโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งกำลังระบาดในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา ปัญญาธร และคณะ. (2563). ความรู้ ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลเชียงพิณ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี,* 30(1), 1-11.

วิทยา ศรแก้ว. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลที่มีอัตราป่วยสูง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารศาสตร์สุขภาพและการศึกษา,* 2(1), 1-14.

สุจิตรา นิมมานนิตย์. (2556). *โรคไข้เลือดออกเดงกี่.* นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข

Becker, MH & Maiman LA. (1975). Socio behavioral Determinants of Compliance with Health and Medical Care Recommendations. *Medical Care*, 8(13), 10-24.

Salazar D, Diegorojas. (1993). Folk Models and Household Ecology of Dengue Fever in An Urban Community of The Dominican Republic (Mexico). *Dai-B*, 54(4), 14-40.

World Health Organizaiton. (2009). *Dengue, Guidelines for Diagnosis, Treatment, Prevention and Control, (New Edition).* World Health Organization, Geneva Available at Retrieved January 5, 2020, from https://www.ncbi.nlm.nig.gov. books 5 Jan. 2020

การศึกษาเปรียบเทียบการกระทำความผิดทางอาญาฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชนตามมาตรา 341, 343 แห่งประมวลกฎหมายอาญากับการอวดอุตตริมนุสสธรรมตามอาบัติปาราชิกในสิกขาบทที่ 4*

COMPARATIVE STUDY OF CRIMINAL ACTS OF FRAUDING OTHER AND THE PUBLIC UNDER SECTION 341, 343 OF THE CRIMINAL CODE AND BOASTING THE SUPERHUMAN STATE DOCTRINES ACCORDING TO 4TH PĀRĀJIKASIKKHĀPADA

เจษฎากรณ์ คุณคำเท็ญ, โกเมศ ขวัญเมือง, พระสิทธินิติธาดา (ชลัท โชติทตฺโต)
Chedsadakorn Khunkhumten, Komet Khuanmeuang, Phrasittinititthada (Chalat Chotitatta)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: sathaphorn.mcu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย 2. เพื่อศึกษาเกณฑ์การวินิจฉัยการอวดอุตตริมนุสสธรรม 3. เพื่อศึกษาการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชน ใช้วิธีการวิจัยทางเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความ คำพิพากษาศาลฎีกา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การอวดอุตตริมนุสสธรรมพระพุทธองค์มีพุทธบัญญัติไม่ให้ภิกษุอวดคุณวิเศษหรือการบรรลุธรรมอย่างสูงที่เกินปกติของมนุษย์สามัญ เจตนาในการบัญญัติสิกขาบทเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวมทั้งของตัวภิกษุเองและคฤหัสถ์ด้วย 2. อาบัติปาราชิกเน้นเจตนาเป็นสำคัญ หากภิกษุนั้นอวด และไม่ว่าจะอวดโดยตรงหรือทางอ้อม อวดผ่านสิ่งของต่าง ๆ ก็ถือว่าต้องอาบัติทั้งสิ้น อาบัติจะไม่รุนแรงถึงขั้นปาราชิกจะต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย 3. การกำหนดโทษนั้น เป็นการกำหนดโทษให้หนักขึ้นโดยพิจารณาจากผลของการกระทำมิได้ พิจารณาจากสถานะของตัวผู้กระทำ จึงควรกำหนดให้ภิกษุผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนต้องรับโทษจากสถานะของตนด้วยอีกบทหนึ่ง โดยการอวดอุตตริมนุสสธรรมนั้นไม่ว่าจะมีในตนหรือไม่ ก็ล้วนแต่ทำให้พระศาสนาเสียหาย

คำสำคัญ: กระทำความผิดทางอาญาฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชน; การอวดอุตตริมนุสสธรรม; กฎหมายอาญา

*Received February 2, 2022; Revised March 12, 2022; Accepted March 13, 2022

Abstract

Objectives of this article were: 1. To study problems in law enforcement; 2. To study the criteria for diagnosing the superhuman state boasting, 3. To study the offenses of fraud against others and the public, conducted by a documented research method collected data from books, thesis, articles, Supreme Court judgments and analyzed the data by the content. Descriptive interpretation.

The results showed that 1. Showing off the Uttarimanussa Dharma. The Buddha had a commandment not allowing monks to show off their wonderful qualities or attaining high levels of dharma that are beyond the norm of ordinary people. The intent in stating the rules for the benefit of the general public as well as the monks and the lay people. 2. Parachik Apatta or offense emphasizes intention as important rule. If the monk boasts and whether to show off directly or indirectly, showing off various things is considered a total offense. The offense will not be severe to the point that the Parachik offense has to consider other factors. 3. The imposition of the penalty; It is a punishment that cannot be heavier by considering the consequences of the action. considering the status of the perpetrator Therefore, monks who commit fraud and public fraud should be stipulated for another chapter of their status. by showing that Uttarimnussa Dharma whether it is in them or not all of them damage the religion.

Keywords: Commit a Crime of Defrauding Others and Citizens; to show off Uttarimnussadham; criminal law

บทนำ

รัฐใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือในการทำหน้าที่ดูแลประชาชนของตนให้มีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน โดยใช้กฎหมายอาญาในการกำหนดว่าการกระทำหรือไม่กระทำการใดบ้างเป็นความผิด และมีบทลงโทษอย่างชัดแจ้ง (อมราวดี อังคสุวรรณ, 2531) ดังนั้นการบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงที่เหมาะสมไว้ในกฎหมายอาญาจึงต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญด้วยเสมอ (ปาริชาติ มั่นสกุล, 2546) ความผิดฐานฉ้อโกง เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์มีการบัญญัติรองรับในระบบกฎหมายไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีการออกกฎหมายเรื่อง “ฉ้อ” ไว้ในพระไอยการอาญาหลวง ต่อมามีการออกประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ.119 ซึ่งมีลักษณะเป็นกฎหมายอาญาที่มีการวางแนวทางของความผิดฐานฉ้อโกงเป็นรูปร่างขึ้น โดยรับเอาแนวความคิดมาจากหลักกฎหมายอังกฤษ และมีการออกกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127

ยกเลิกประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ.119 ซึ่งมีความผิดฉ้อโกงตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้บัญญัติขึ้นมาตามแนวคิดของประเทศฝรั่งเศส และยังคงมีการบัญญัติเป็นความผิดอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 มาจนถึงปัจจุบันนี้ (จิตฤดี วีระเวสส์, 2558)

ในสถานการณ์ปัจจุบันนั้นสถาบันสงฆ์ถือได้ว่าอยู่ในสภาพที่เสื่อมถอยเป็นอย่างมาก เพราะจากข่าวสารที่พบเห็นในสังคมไม่ว่าจะเป็นทางสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือ สื่อต่าง ๆ จะพบว่าพระสงฆ์ในสังคมไทยประพฤติตนไปจากที่ควรจะเป็นไม่ว่าในทางโลกหรือทางธรรม คือ พระสงฆ์กระทำความผิดทั้งในส่วนที่เป็นความผิดทางอาญาหรือกระทำความผิดในทางพุทธบัญญัติ (พระครูโกศลธรรมานุสิฐ, 2019) ความผิดปาราชิกสิกขาบทที่ 4 นี้เป็นความผิดตามพระธรรมวินัยที่ร้ายแรงสำหรับพระสงฆ์ ถ้าพระสงฆ์ละเมิดสิกขาบทดังกล่าวจะต้องปาราชิกและขาดจากความเป็นพระภิกษุสงฆ์ทันที ส่วนในกฎหมายอาญานั้นไม่มีการบัญญัติเรื่องนี้เอาไว้ว่า การอวดอุตตริมนุสสธรรมนี้มีความผิดตามกฎหมาย เว้นแต่ จะเป็นกรณีที่การอวดอุตตริมนุสสธรรมนั้นเป็นการหลอกลวงเพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น อันเป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 และมาตรา 343

สังคมไทยมีบรรพชิตและคฤหัสถ์หลายท่านที่พยายามอวดอ้างอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เช่น อ้างว่าได้ไปเข้าเฝ้าถวายข้าวให้กับพระพุทธเจ้า การพยากรณ์อรหัตตผลของบุคคลอื่น การพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย การกล่าวเช่นนี้เป็นการอวดอุตตริมนุสสธรรม นอกจากนี้ยังมีฆราวาสบุคคลที่ไม่ใช่พระภิกษุได้อวดคุณวิเศษ ก็ถือได้ว่าเป็นการอวดคุณวิเศษที่ไม่มีในตนเช่นกัน การประพฤติของพระภิกษุข้างต้น ก็คือ การอวดอ้างอิทธิฤทธิ์ ของคฤหัสถ์ ก็คือ เป็นการกระทำให้ผู้อื่นเข้าใจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง หลงเชื่อว่าบุคคลเหล่านั้นมีความสามารถทำได้จริง เป็นการสร้างความเข้าใจผิดและทำลายพระธรรมวินัยมีผลกระทบต่อประเพณีวัฒนธรรมอันควรของสังคม (มานพ บุญชื่น, 2561) ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชนกับการกระทำความผิดของพระสงฆ์เกี่ยวกับการอวดอุตตริมนุสสธรรม ตามอาบัติปาราชิก ในสิกขาบทที่ 4

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชน

2. เพื่อศึกษาเกณฑ์การวินิจฉัยการอวดอุตตริมนุสสธรรม ตามอาบัติปาราชิก ในสิกขาบทที่ 4

3. เพื่อศึกษาการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชนเปรียบเทียบกับการกระทำความผิดของพระสงฆ์การอวดอุตตริมนุสสธรรม ตามอาบัติปาราชิก ในสิกขาบทที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยทางเอกสาร(Documentary Research) ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความ คำพิพากษาศาลฎีกา ข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต โดยนำมาศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชน และการอวดอุตตริมนุสสธรรม ตามอาบัติปาราชิก ในสิกขาบทที่ 4 และเปรียบเทียบการกระทำความผิดทางอาญาฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341 และมาตรา 343 กับการอวดอุตตริมนุสสธรรม ตามอาบัติปาราชิก ในสิกขาบทที่ 4 โดยทำการศึกษาเนื้อหารายละเอียดของความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชน อีกทั้งยังศึกษาเกี่ยวกับการอวดอุตตริมนุสสธรรม ตามอาบัติปาราชิก ในสิกขาบทที่ 4 เพื่อให้ทราบถึงวิธีการหลอกลวงของพระภิกษุ การอวดอ้างทำให้ผู้อื่นเข้าใจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง หลงเชื่อว่าพระภิกษุมีความสามารถทำได้จริง

ผลการวิจัย

1. ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชน

กรณีภิกษุฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชน สำหรับกรณีภิกษุทำการฉ้อโกงประชาชน แม้จะเห็นได้ว่าในประมวลกฎหมายอาญามีความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนซึ่งมีโทษร้ายแรงเพราะทำให้เกิดความเสียหายเป็นวงกว้างมากกว่า และเป็นกรณีที่มักจะเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทำให้ภิกษุย่อมได้รับโทษหนักขึ้นกว่าการฉ้อโกงปกติอยู่แล้ว แต่การกำหนดโทษเช่นนั้นเป็นการกำหนดโทษให้หนักขึ้นโดยพิจารณาจากผลของการกระทำคือความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งมีผลเป็นวงกว้าง แต่ไม่ได้พิจารณาจากตัวผู้กระทำ คือยังไม่ได้คำนึงถึงสถานะของตัวผู้กระทำความผิด ในกรณีภิกษุเป็นผู้กระทำเป็นกรณีที่ผู้กระทำมีสถานะพิเศษในสังคมไทยและการมีสถานะเช่นว่านั้นสามารถทำให้การหลอกลวงประชาชนทำได้ง่ายขึ้น อันเกิดความผิดสำเร็จได้กว่าบุคคลธรรมดาเป็นผู้หลอกลวง

กรณีภิกษุอวดอ้างคุณวิเศษ เมื่อวัตถุประสงค์แห่งการบวชและการนับถือพระพุทธศาสนาเปลี่ยนแปลงไป อุตตริมนุสสธรรมจึงไม่มีความสำคัญควรค่าแก่การอวดอีกต่อไป แต่มักอวดกันในเรื่องโชคลาภ เครื่องลางของขลัง การอยู่ยงคงกระพัน การอวดอ้างว่าบอกโชคลาภได้สร้างของขลังเครื่องรางศักดิ์สิทธิ์ได้ เสกคาถาอาคมลงเลขยันต์ให้อยู่ยงคงกระพันได้เสียมากกว่า ซึ่งการอวดอ้างเหล่านี้ผู้กระทำไม่มีความผิดตามพระวินัยอันจะเป็นปาราชิก เพราะสิ่งที่นำมาอวดอ้างไม่ใช่อุตตริมนุสสธรรม แต่เป็นเดรัจฉานวิชา แต่หากการอวดอ้างนั้นมีการหลอกลวงผู้อื่นหรือประชาชนให้มอบซึ่งทรัพย์สินเงิน ทองหรือปัจจัยทั้งหลายให้ผู้กระทำก็อาจมีความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาได้เช่นกัน

โทษกรณีภิกษุอวดอ้างคุณวิเศษ การอวดอุตตริมนุสสธรรมที่มีการหลอกลวงทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินด้วยย่อมเป็นความผิดฐานฉ้อโกง เป็นการกระทำกรรมเดียวผิด กฎหมายหลายบท ซึ่งมาตรา 90 กำหนดให้ลงโทษบทหนัก จึงควรจะกำหนดให้ความผิดฐานฉ้อโกงเป็นบทหนัก เพราะการอวดอุตตริมนุสสธรรมที่เป็นการฉ้อโกงด้วยเป็นการทำร้ายคุณธรรมทางกฎหมายทั้ง 2 ประการ ยิ่งกว่าการอวดอุตตริมนุสสธรรมเพียงอย่างเดียวที่ได้เกลื่อนกลืนไปในความผิดฐานฉ้อโกงแล้ว หากกำหนดให้การอวดมีโทษหนักกว่าจะทำให้ภิกษุที่ทำการอวดเพียงอย่างเดียวแต่ไม่ได้ไปซึ่งทรัพย์สินต้องรับโทษเท่ากับภิกษุที่ทำการอวดและได้ไปซึ่งทรัพย์สินด้วยในระดับเดียวกัน ไม่เป็นไป ตามทฤษฎีการกำหนด โทษที่ต้องมีการกำหนดลำดับชั้นโทษตามสภาพความร้ายแรงแห่งความผิด เมื่อความผิดฐานฉ้อโกงก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่า จึงไม่ควรกำหนดให้โทษของการอวดอุตตริมนุสสธรรมหนักกว่าโทษ ของความผิดฐานฉ้อโกง แต่ควรกำหนดโทษให้เบากว่าหรือแก้ไขโทษของความผิดฐานฉ้อโกงให้เพิ่มขึ้น เพื่อให้ สอดคล้องกันกับความร้ายแรงแห่งคุณธรรมทางกฎหมายที่ฝ่าฝืน อย่างไรก็ตาม การจะปรับแก้โทษของฉ้อโกง นี้ย่อมต้องทำทั้งระบบในความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงและความผิดหมวดอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งมีขั้นตอนและใช้เวลามากกว่า

อาบัติปาราชิกว่าด้วยการอวดอุตริมนุสสธรรม โดยแรกเริ่มนั้น พระพุทธองค์ไม่ได้มีการบัญญัติวินัยไว้เนื่องจากภิกษุมีจำนวนน้อยและเป็นอริยบุคคลแต่ต่อมาเมื่อเกิดมีภิกษุที่เป็นปุถุชนมากขึ้น เกิดความหลากหลายในการประพฤติปฏิบัติจึงได้ทรงบัญญัติวินัยหรือสิกขาบทขึ้น โดยนิยามของอาบัติแปลว่า การต้อง การล่วงละเมิด คำนี้เป็นชื่อเรียกกิริยาที่ล่วงละเมิดสิกขาบทนั้น ๆ และเป็นชื่อเรียกโทษหรือความผิดที่เกิดจากการล่วงละเมิดสิกขาบท เช่น ภิกษุกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนต้องอาบัติปาราชิก

2. เกณฑ์การวินิจฉัยการอวดอุตตริมนุสสธรรม ตามอาบัติปาราชิก ในสิกขาบทที่ 4 พบว่า เกณฑ์การวินิจฉัยการอวดคุณวิเศษนี้ เมื่อภิกษุกล่าวอวดอ้างไปแล้ว ผู้อื่นจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ตาม ไม่ถือเป็นสำคัญ เมื่อมีเจตนาที่จะอวด และผู้ฟังได้ฟังรู้เรื่อง ก็ถือว่าต้องอาบัติปาราชิกแล้ว แต่ถ้าหากพูดแล้วผู้ฟัง ฟังไม่เข้าใจ หรือไม่ทราบความหมายของคำพูดนั้น ภิกษุนั้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย และถ้าภิกษุรูปนั้น พูดบอกคุณวิเศษซึ่งไม่มีในตนของภิกษุรูปอื่นให้แก่บุคคลอื่น ถ้าเขาเข้าใจคำพูดของภิกษุนั้น ว่าหมายถึงภิกษุใด ภิกษุนั้น ก็ต้องอาบัติถุลลัจจัย ถ้าเขาไม่เข้าใจต้องอาบัติทุกกฎ ภิกษุผู้พูดอวดอุตริมนุสสธรรมที่ไม่มีจริงและต้องอาบัตินั้น จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ3 อย่างนี้คือ 1. เบื้องต้นเธอรู้ว่าตนเองจักกล่าวเท็จ 2. กำลังกล่าวเท็จอยู่ก็รู้ว่ากล่าวเท็จ 3. ครั้นกล่าวแล้วก็รู้ว่าตนกล่าวเท็จแล้ว ภิกษุที่ประกอบไปด้วยลักษณะเหล่านี้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องอาบัติปาราชิก ตามสิกขาบทนี้มี 6 อย่าง คือ 1. ภิกษุผู้สำคัญว่าได้บรรลุ 2. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด 3.ภิกษุวิกลจริต 4. ภิกษุผู้มีจิตฟุ้งซ่าน 5. ภิกษุกระสับกระส่ายเพราะเวทนา 6. ภิกษุผู้เป็นต้นบัญญัติ

3. กระทำความผิดฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชนเปรียบเทียบกับการกระทำความผิดของพระสงฆ์การอวดอุตตริมนุสสธรรม ตามอาบัติปาราชิก ในสิกขาบทที่ 4 พบว่า การกระทำความผิดทางอาญาของภิกษุเกี่ยวกับทรัพย์ที่กล่าวมานับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ผู้กระทำความผิดกลับกลายเป็นผู้ที่อยู่ในผ้าเหลืองมากยิ่งขึ้นและมีวิธีการในการกระทำความผิดที่ซับซ้อนขึ้นตามความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี แต่กฎหมายที่มีกลับมิได้มีการพัฒนาเพื่อจะใช้ควบคุมบุคคลเหล่านี้ได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม กล่าวคือ ไม่มีการลงโทษที่สอดคล้องกับขีดแห่งความเสียหายที่การกระทำความผิดนั้นได้ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน และไม่เพียงพอที่จะตอบแทนวิธีการที่บุคคลเหล่านี้ใช้กระทำความผิด การกระทำความผิดโดยภิกษุนั้นฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดีงามของประชาชนอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะประชาชนชาวไทยที่ส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน เป็นสิ่งที่ชั่วร้ายมากเสียยิ่งกว่าคนธรรมดาเป็นผู้กระทำความผิดเพราะเป็นการฝ่าฝืนศีลธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยบุคคลซึ่งได้ชื่อว่ามีศีลธรรมสูงกว่าปุถุชนธรรมดาและควรจะเป็นผู้รักษาศีลธรรมอันดีนั้นให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน มิใช่กลายเป็นผู้กระทำการที่ฝ่าฝืนต่อศีลธรรมนั้นเสียเอง

นอกจากนี้ในทางปฏิบัติไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าภิกษุรูปใดเป็นผู้บรรลุธรรมจริงหรือไม่ จึงไม่อาจทราบได้ว่าภิกษุรูปใดทำการหลอกลวงหรือมิได้หลอกลวงอันจะเป็นความผิด ทำให้การบังคับใช้มาตรการเกี่ยวกับการฉ้อโกงที่มีอยู่เดิมยากต่อการปฏิบัติ การอวดอ้างเป็นการแสดงออกเพียงสิ่งเดียวที่ทำให้ผู้บังคับใช้กฎหมายที่เป็นมนุษย์พึงรู้ได้ว่าเกิดเป็นความผิดขึ้นเมื่อใด จึงควรกำหนดเป็นความผิดทันทีที่มีการอวดอ้างขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชน

กรณีภิกษุฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชน ผู้ทำวิจัยจะทำการวิเคราะห์จากการกำหนดความผิดแก่ภิกษุที่กระทำการฉ้อโกงธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 ก่อน แล้วจึงวิเคราะห์ไปตามลำดับจนถึงกรณีภิกษุฉ้อโกงประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 ควรกำหนดให้ภิกษุผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ต้องรับโทษจากสถานะของตนด้วยอีกบทหนึ่ง เพิ่มขึ้นจากการมีความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนปกติซึ่งการกำหนดให้ภิกษุที่กระทำการฉ้อโกงประชาชนต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าบุคคลธรรมดาเป็นผู้กระทำนั้น ก็จะสอดคล้องกับการกำหนดให้การฉ้อโกงที่กระทำโดยภิกษุเป็นเหตุฉกรรจ์ที่ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นดังที่กล่าวมาแล้วด้วย เพราะมาตรา 343 วรรค 2 ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดให้การฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา 343 วรรคแรก หากต้องด้วยลักษณะในมาตรา 342 อนุมาตราหนึ่งอนุมาตราใดด้วย ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าการฉ้อโกงประชาชนธรรมดา ทำให้กฎหมายในแต่ละมาตราสอดรับกันไม่เกิดความลักลั่นในการใช้กฎหมาย

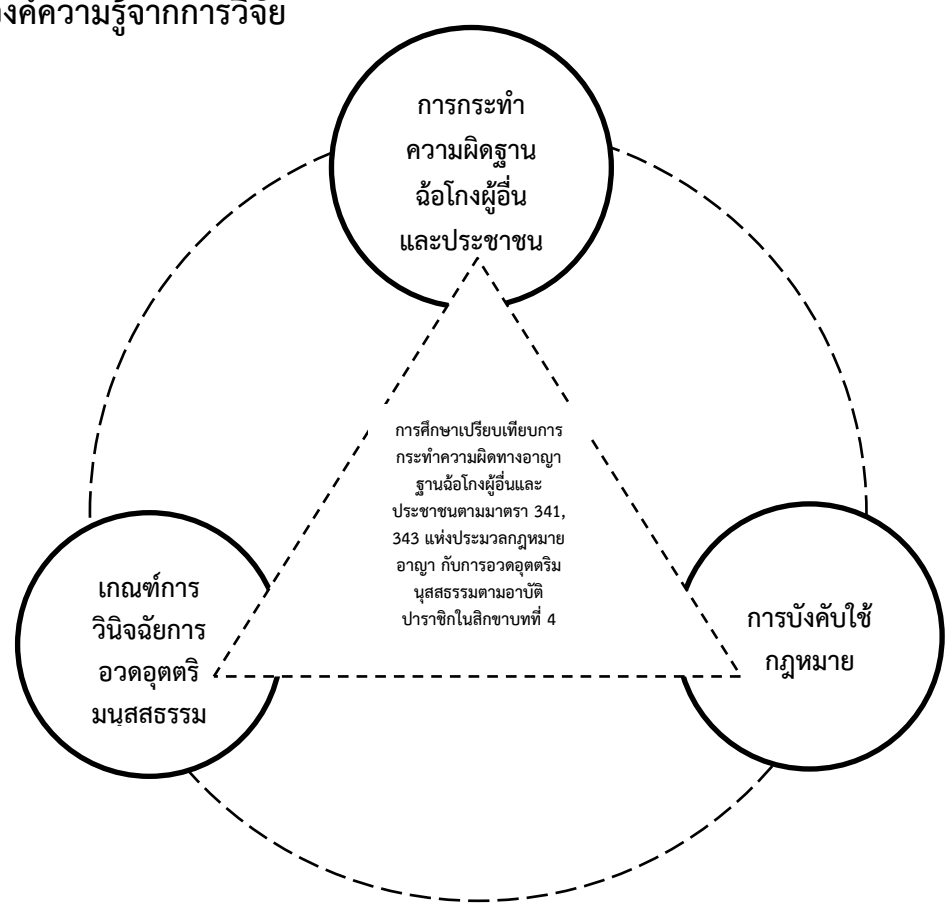
2. เกณฑ์การวินิจฉัยการอวดอุตตริมนุสสธรรม ตามอาบัติปาราชิก ในสิกขาบทที่ 4

สำหรับการอภิปรายผลเกี่ยวกับเกณฑ์การวินิจฉัยการอวดอุตตริมนุสสธรรม ตามอาบัติปาราชิก ในสิกขาบทที่ 4 นั้น อาบัติปาราชิกข้อนี้เน้นที่เจตนาเป็นสำคัญ ไม่ว่าผู้ฟังจะเชื่อหรือไม่เชื่อแต่หากฟังเข้าใจว่าภิกษุนั้นอวด และไม่ว่าจะอวดโดยตรงหรือทางอ้อม อวดผ่านสิ่งของต่าง ๆ ก็ถือว่าต้องอาบัติทั้งสิ้น เพียงแต่หากภิกษุมีธรรมตามที่กล่าวจริง ๆ อาบัติจะไม่รุนแรงถึงขั้นปาราชิกโดยจะต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย เจตนาในการบัญญัติสิกขาบทข้อนี้ของพระพุทธเจ้านั้นก็เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวมทั้งของตัวภิกษุเองและคฤหัสถ์ด้วย เพราะการอวดอุตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน นอกจากจะเป็นการกล่าวเท็จ ก่อบาปกรรมแล้วยังเป็นการชักนำผู้อื่นให้เกิดความหลงงมงาย และตัวภิกษุเองก็จะออกห่างจากธรรมที่ควรประพฤติส่วนคฤหัสถ์ก็จะไปสนใจกับสิ่งที่เป็นเพียงเปลือกนอกและละเลยธรรมอันเป็นแก่นแท้ที่ควรปฏิบัติซึ่งไม่ใช่จุดมุ่งหมายในพระพุทธศาสนานั่นเอง

3. กระทำความผิดฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชนเปรียบเทียบกับการกระทำความผิดของพระสงฆ์การอวดอุตตริมนุสสธรรม ตามอาบัติปาราชิก ในสิกขาบทที่ 4

ผู้ทำวิจัยเห็นว่าการกำหนดโทษเช่นนั้นเป็นการกำหนดโทษให้หนักขึ้นโดยพิจารณาจากผลของการกระทำมิได้ พิจารณาจากสถานะของตัวผู้กระทำ เมื่อภิกษุเป็นผู้มีสถานะพิเศษในสังคมไทยสามารถอาศัยสถานะทำให้การหลอกลวงประชาชนสำเร็จง่ายกว่าบุคคลธรรมดาเป็นผู้หลอกลวง ดังนั้น จึงควรกำหนดให้ภิกษุผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนต้องรับโทษจากสถานะของตนด้วยอีกบทหนึ่ง ส่วนกรณีที่ไม่ถึงขั้นเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา แต่เป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่ไม่เหมาะสมแก่การเป็นภิกษุที่เกิดขึ้นบ่อยในปัจจุบันมักจะคาบเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกง มีปัญหาอยู่เสมอว่าเรื่องที่ก้ำกึ่งเช่นนี้จะเป็นความผิดฐานฉ้อโกงหรือไม่ การอวดอ้างคุณวิเศษ ผู้ทำวิจัยแยกออกเป็นการอวดอ้างคุณวิเศษที่เป็นอุตตริมนุสสธรรม (ธรรมอันวิเศษเหนือมนุษย์) กับ การอวดอ้างเดรัจฉานวิชา (พวกเรื่องคาถาอาคม โชคลาภ เครื่องรางของขลัง) โดยการอวดอุตตริมนุสสธรรมนั้น ไม่ว่าจะมีในตนหรือไม่ ก็ล้วนแต่ทำให้พระศาสนาเสียหายเพราะทำให้ประชาชนเข้าใจหลักธรรมคลาดเคลื่อนไปจากแก่นแท้ของพุทธศาสนา อาจทำให้ไปไม่ถึงความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของพุทธศาสนา และแม้การอวดอ้างอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนอาจเป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาได้หากมีการหลอกลวงให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินอันเป็นการควบคุมโดยฝ่ายบ้านเมืองแล้ว แต่ความผิดฐานฉ้อโกงก็มุ่งคุ้มครองความเสียหายต่อทรัพย์สินมิได้มุ่งคุ้มครองความเสียหายที่เกิดแก่พระศาสนา คุณธรรมทางกฎหมายจึงเป็นคนละอย่างกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1.การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชน เมื่อวัตถุประสงค์แห่งการบวชและการนับถือพระพุทธศาสนาเปลี่ยนแปลง อุตตริมนุสสธรรมจึงไม่มีความสำคัญควรแก่การนำมาอวด แต่มักอวดกันในเรื่องให้โชคลาภ เรื่องลางของขลัง การอยู่คงกระพัน การอวดอ้างว่าบอกโชคลาภได้ สร้างของขลังเครื่องรางอันศักดิ์สิทธิ์ได้ เสกคาถาอาคมลงเลขยันต์ให้อยู่ยงคงกระพันได้มีอยู่ทั่วไปในสังฆมณฑล ผู้อวดอ้างเรื่องนี้ไม่เป็นปาราชิก เพราะสิ่งที่นำมาอวดอ้างไม่ใช่อุตตริมนุสสธรรมแต่เป็นเดรัจฉานวิชา และอาจมีความผิดฐานฉ้อโกงได้เหมือนกัน ถ้าการอวดอ้างนั้นเป็นการหลอกลวงผู้อื่นหรือประชาชน เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทองหรือปัจจัยอย่างอื่น

2. เกณฑ์การวินิจฉัยการอวดอุตตริมนุสสธรรม กรณีภิกษุอวดอ้างคุณวิเศษ การอวดอุตตริมนุสสธรรมนั้น ไม่ใช่ว่าการอวดอ้างคุณวิเศษในปัจจุบันจะเป็นการอวดอุตตริมนุสสธรรมอันจะต้องปาราชิกทุกกรณีการอวดอ้างบางอย่างไม่เกี่ยวกับอุตตริมนุสสธรรม เพราะธรรมดังกล่าวมิได้อยู่ในความมุ่งหมายแห่งการบวชอย่างสมัยพุทธกาล พระวินัยนั้นไม่สามารถ

ควบคุมดูแลแก่การอวดอ้างประเภทที่ไม่ใช่อุตตริมนุสสธรรมนี้ได้ เพราะไม่เข้าองค์แห่งอาบัติของปาราชิกสิกขาบทนี้ ในกรณีนี้ผู้ทำการวิจัยเห็นว่าต้องมีกฎหมายอาญาอันเป็นกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองเข้ามาควบคุม หากอวดอุตตริมนุสสธรรมไม่มีในตนซึ่งถือเป็นการหลอกลวงแต่ไม่ทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินก็ไม่เป็นการฉ้อโกง การอวดอุตริมนุสธรรมไม่ทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินทุกกรณีจึงไม่ควรกำหนดโทษหนักกว่าการฉ้อโกงเพราะไม่แน่ว่าจะทำให้เกิดความเสียหายทางทรัพย์สินเสมอไปเพียงแต่ทำให้เกิดความเสียหายต่อศาสนา ต่างกับความผิดฐานฉ้อโกงที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางทรัพย์สินเสมอและทำให้เกิดความเสียหายต่อศาสนาด้วยหากการหลอกลวงนั้นเริ่มต้นมาจากการอวดอุตตริมนุสสธรรม

3. การบังคับใช้กฎหมาย บทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับกรณีภิกษุกระทำความผิดอาญาก็มีเพียงให้สึกออกจากสมณเพศและถือว่ามีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอย่างบุคคลธรรมดาเท่านั้น กรณีที่เข้าองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายอาญาก็คือประมวลกฎหมายอาญาความผิดฐานฉ้อโกง มีบัญญัติอยู่แล้วในประมวลกฎหมายอาญา จึงควรกำหนดความผิดในฐานเหล่านั้นสำหรับภิกษุไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเช่นเดียวกันเพื่อไม่ให้เกิดความลักลั่นในการใช้งาน โดยผู้ทำวิจัยแยกวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในแต่ละฐานความผิดไว้

ข้อเสนอแนะ

เมื่อภิกษุเป็นผู้มีสถานะสูงในสังคมไทย มีกฎหมายให้ความคุ้มครองมากกว่า และยังสามารถอาศัยสถานะนั้นช่วยในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ได้อีกด้วย แต่ลำพังพระธรรมวินัยไม่มีสภาพบังคับเพียงพอและกฎหมายที่มีอยู่ยังไม่เหมาะสมแก่การควบคุมการกระทำความผิดของภิกษุ ผู้ทำวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะทางกฎหมายว่า ควรกำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ของภิกษุ เป็นเหตุฉกรรจ์เนื่องจากสถานะของผู้กระทำ ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษากำหนดแนวทางที่เหมาะสมไว้เฉพาะในความผิดฐานฉ้อโกงผู้อื่นและประชาชน รวมถึงควรมีมาตรการควบคุมการกระทำที่ไม่เข้าองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาแต่ถือว่าไม่เหมาะสมแก่ความเป็นภิกษุด้วย ซึ่งข้อเสนอต่าง ๆ สามารถแจกแจงเป็นข้อได้ดังนี้

1. ควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 343/1 ดังข้อความต่อไปนี้

มาตรา 343/1 “ถ้าในการกระทำความผิดตามมาตรา 341 มาตรา 343 ผู้กระทำเป็นพระภิกษุ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”เพราะการเป็นภิกษุสามารถทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนที่ศรัทธาหลงเชื่อได้ง่ายจากการดำรงตนอยู่ในสมณเพศ และสามารถหลอกให้ประชาชนบริจาคเงินหรือถวายสิ่งของใด ๆ โดยอาศัยความศรัทธาของผู้นั้นได้ และด้วยการหลอกลวงนั้นได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทองหรือปัจจัยตามที่ตนต้องการ

2. ควรเพิ่มบทลงโทษทั้งจำคุกและปรับจากความผิดฐานฉ้อโกง มาตรา 341 ดังนี้ “จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” เป็น “จำคุกตั้งแต่สามปีถึง

ห้าปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท” เพราะการกระทำก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่าและมีผลกระทบกับประชาชนทั่วไปไม่แตกต่างจากความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน นอกจากนี้ การเพิ่มบทลงโทษกับผู้กระทำความผิดจะทำให้ผู้กระทำความผิดมีความย้ำเกรงต่อกฎหมายและมีมาตรการการลงโทษที่แรงขึ้น

3. เห็นควรยกเลิกมาตรา 348 เพราะการฉ้อโกงเป็นภัยต่อสังคมโดยส่วนรวม ทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก

เอกสารอ้างอิง

จิตฤดี วีระเวสส์. (2558). *คู่มือการฟ้องร้อง แนวทางการน าสืบ และต่อสู้ในคดีฉ้อโกง*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

ปาริชาติ มั่นสกุล. (2546). *การกำหนดมาตรการทางอาญาเกี่ยวกับการโจมตีค่าเงินบาท* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระครูโกศลธรรมานุสิฐ. (2562). พุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0. *Veridian E-Journal,* 12(4), 1524-1539.

มานพ บุญชื่น. (2561). *การศึกษาวิเคราะห์การอวดอุตตริมนุสสธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท* (ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อมราวดี อังคสุวรรณ. (2531). กฎหมายอาญาและอำนาจรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม. *วารสารกฎหมาย,* 2(12), 112-122.

คุณลักษณะของความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทย*

ATTRIBUTES OF THAI PARK RANGERS' WORK DEDICATION

ปิยะทิพย์ เอี่ยวพานิช, ไพศาล จันทรังษี, ชิษณุพงศ์ ทองพวง
Piyathip Eawpanihc, Phaisarn Jantarungsri, Chisanupong Thongpuang
มหาวิทยาลัยคริสเตียน
Christian University
Corresponding Author E-Mail: piyathip.gtzbkk@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มี 2 วัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาถึงลักษณะงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทย และเพื่อศึกษาคุณลักษณะของความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้คำถามปลายเปิดกึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือสัมภาษณ์เชิงลึกกับพนักงานพิทักษ์ป่าไทยที่ปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี ในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า รวมจำนวนทั้งสิ้น 23 คน แล้วนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหาผ่านการถอดความโดยผู้วิจัย

ผลการวิจัยพบว่า นอกจากงานลาดตระเวนแล้ว พนักงานพิทักษ์ป่าไทยยังปฏิบัติงานอีกไม่น้อยกว่า 12 ภารกิจตามที่ได้รับมอบหมาย พนักงานพิทักษ์ป่าไทยรับทราบด้วยความเข้าใจและรับรู้ถึงความแตกต่างกันของประโยชน์ตอบแทนและสวัสดิการแห่งรัฐ สืบเนื่องจากสัญญาจ้างงานที่แตกต่างกัน และพบว่าพนักงานพิทักษ์ป่าไทยมีความสุขที่ได้ทำงานหน้าที่นี้และมีความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน การศึกษานี้พบว่าความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพนักงานพิทักษ์ป่าประกอบด้วย 8 คุณลักษณะ ได้แก่ การมีความตระหนักรู้ว่างานที่ทำมีคุณค่า การมีใจรักในอาชีพการงาน การมีใจรักในหน้าที่ การมีความภูมิใจในอัตลักษณ์ขององค์การ การมีความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับหัวหน้าพื้นที่คุ้มครอง การมีความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับเพื่อนร่วมงาน การได้รับและร่วมถ่ายทอดทางสังคมในองค์การ และการมีบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์

คำสำคัญ: ความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน; พนักงานพิทักษ์ป่า; พื้นที่คุ้มครอง

*Received March 4, 2022; Revised March 13, 2022; Accepted March 13, 2022

Abstract

Objectives of this study this study were of tow: 1. To study the job patterns of Thai park rangers and 2. To identify the attributes of their work dedications, conducted by the qualitative research. Data were collected with semi-structured in-depth-interview script from 23 key informants who worked as park rangers for more than 10 years at national parks, wildlife sanctuaries, and non-hunting areas. Collected data were analyzed by the researcher.

The research findings revealed that apart from patrolling, Thai park rangers delivered at least 12 other tasks once assigned. They understood and were aware of the differences in their benefits and state-provided welfare, due to types of job contract. They were happy and dedicated to their works. The study was found their work dedication comprised 8 attributes, namely, aware of their meaningful works, love to be park ranger, love their duties, organizational identity, connectedness to leader, connectedness to colleagues, organizational socialization, and openness to experience personal trait.

Keywords: Work Dedication; Park ranger; Protected areas

บทนำ

พื้นที่คุ้มครอง (Protected Areas) เป็นมาตรการอนุรักษ์ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพในถิ่นอาศัย (In-situ conservation) ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด (UNDP, 2021) ทั่วโลกมีการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองรวม 269,643 แห่ง เป็นพื้นที่คุ้มครองทางบก 251,922 แห่ง ครอบคลุม 15.73% ของผืนดินทั่วโลก และเป็นพื้นที่คุ้มครองทางทะเล 17,721 แห่ง ครอบคลุมร้อยละ 7.93% ของผืนน้ำทะเลและชายฝั่งทั่วโลก (UNEP-WCMC, 2022) ประสิทธิผลของการจัดการพื้นที่คุ้มครองขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของบุคลากรภาคสนามในอาชีพที่เรียกว่า พนักงานพิทักษ์ป่า (Park Ranger) (Spira et al., 2019) สมาพันธ์พนักงานพิทักษ์ป่าระหว่างประเทศ (International Ranger Federation) คาดว่า ทั่วโลกมีพนักงานพิทักษ์ป่าประมาณ 1-1.5 ล้านคน และได้กำหนดให้วันที่ 31 กรกฎาคมของทุกปีเป็นวันพนักงานพิทักษ์ป่าโลก (The World Ranger Day) ในวันดังกล่าวประเทศไทยโดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ร่วมจัดกิจกรรมรำลึกความสำคัญแก่พนักงานพิทักษ์ป่าด้วย ทั้งนี้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีพนักงานพิทักษ์ป่าประมาณ 20,000 คน ทำหน้าที่ปกป้องมิให้มีผู้กระทำผิดกฎหมายในพื้นที่คุ้มครองของไทย ซึ่งครอบคลุมพื้นที่รวม 67.23 ล้านไร่ หรือ 20.96% ของพื้นที่ประเทศ ทั้งนี้ 98.8% ของพื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วยพื้นที่คุ้มครอง 3 ประเภท คือ อุทยานแห่งชาติ 133 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 60 แห่ง และเขตห้ามล่าสัตว์

ป่า 73 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 12.316% 7.287% และ 1.118% ของพื้นที่ประเทศ ตามลำดับ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2564)

การศึกษาในหลายประเทศพบว่า พนักงานพิทักษ์ป่ามิได้ดำเนินงานเพียงเฉพาะการลาดตระเวนเท่านั้น แต่มีภารกิจต้องดำเนินงานอีกหลายอย่าง เช่น การให้บริการกิจกรรมนันทนาการ การสื่อคุณค่าของสถานที่ ดูแลความปลอดภัยของผู้มาเยือน กู้ภัยในพื้นที่รับผิดชอบ และการเป็นข้อต่อเชื่อมความเข้าใจและร่วมมือกันระหว่างพื้นที่คุ้มครองกับชุมชนท้องถิ่น พนักงานพิทักษ์ป่าเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อยคือค่าเฉลี่ยที่ 297.14 เหรียญสหรัฐหรือประมาณ 9,000 บาท/เดือน (Singh et al., 2021) ไม่มีความมั่นคงในการจ้างงาน ขาดโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการทำงาน ต้องห่างครอบครัวเป็นเวลานาน (Gao & Li, 2020) มีโอกาสก้าวหน้าในงานน้อย (Spira et al., 2019) ที่สำคัญเป็นงานที่มีความเสี่ยงภัยถึงชีวิตได้ พบว่าในช่วง ค.ศ. 2009-2019 ทั่วโลกมีพนักงานพิทักษ์ป่าเสียชีวิตในหน้าที่ 1,038 ราย (Singh et al., 2021) หรือเฉลี่ย 103.8 คน/ปี ในประเทศไทยพบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2547-2564 พนักงานพิทักษ์ป่าเสียชีวิตเฉลี่ย 12.28 คน/ปี บาดเจ็บสาหัส 5.89 คน/ปี บาดเจ็บ 9.89 คน/ปี บริบทเหล่านี้นับเป็นปัจจัยเร้าภายนอก (Extrinsic Motivation) ที่มีผลต่อระดับความพึงพอใจในงานของพนักงานพิทักษ์ป่า แต่เนื่องจากระบบการบริหารรัฐกิจในหลายประเทศยังคงให้ความสำคัญกับอาชีพพนักงานพิทักษ์ป่าน้อยกว่าวิชาชีพอื่น เช่น ตำรวจ ทหาร สาธารณสุข ฯลฯ การจะยกระดับปัจจัยเร้าภายนอกให้สร้างความพึงพอใจในงานแก่พนักงานพิทักษ์ป่า จึงมีข้อจำกัดมากและเป็นไปได้ยาก

ผู้วิจัยพบว่า ความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน (Work Passion) เป็นปัจจัยเร้าภายในตนที่ส่งผลดีต่อพนักงานหลายด้าน เช่น ทำให้มีความพึงพอใจในงาน ทำให้มีความอดทนอดกลั้นในงาน (absorption at work) ทำให้มีความผูกพันในงาน (engagement) (Purba & Ananta, 2018) ทำให้มีความสุขและมีความกินดี-อยู่ดีทั้งด้านตัวบุคคลและการงาน (Pollack et al., 2020) ส่งผลต่อการมีเป้าหมายของชีวิต และเกื้อกูลกับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีแบบนามธรรม (Yukhymenko-Lescroart & Sharma, 2019) ทำให้ไม่ย่อท้อต่องาน (exhaustion) และไม่หมดแรงท้อแท้ในงาน (Nerowski, 2018) เป็นพลังในการสู้งานหนักด้วยความพึงพอใจในงาน (Houlfort et al, 2013) มีความมุ่งมั่นในสายอาชีพ (Commitment to domain) และใฝ่เรียนรู้ (To learn relationship) เป็นพลังที่นำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ (Pradhan et al, 2017) ซึ่งความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการมีความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานต่าง ๆ เหล่านี้ ตรงกันกับผลการศึกษาเชิงมนุษย์มิติที่พบว่า พนักงานพิทักษ์ป่ามีปัจจัยเร้าภายใน (Intrinsic Motivation) ที่ส่งทำให้ตั้งใจทำงาน และบางส่วนประสงค์ให้ลูกหลานสืบทอดอาชีพพิทักษ์ป่า ภูมิใจที่เป็นพนักงานพิทักษ์ป่า ภูมิใจที่ได้ทำงานอนุรักษ์ธรรมชาติ (Kuiper et al, 2020) ภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการดูแลทรัพยากรอันเป็นฐานการพัฒนาประเทศ (Moreto et al., 2016) มีความสุขกับการได้อยู่กับธรรมชาติ (Moreto et al, 2019) สุขกับการได้ช่วยเหลือผู้คน (Spira

et al., 2019) สุขที่ได้ทำงานกลางแจ้ง สุขกับงานที่มีความอิสระ สุขกับงานที่หลากหลาย สุขที่ได้พบผู้คน (Eliason, 2006) สุขใจกับความสำเร็จในงาน (สายซอ ลิ้มสกุล, 2560) กระนั้นก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าการศึกษาเรื่องความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานยังมิได้ถูกนำมาศึกษากับบุคลากรที่เป็นพนักงานพิทักษ์ป่าไทยแต่อย่างไร ดังที่ (Palmer, 2017) ระบุว่า ความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานพบศึกษาอยู่ในกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขององค์การด้านธุรกิจและการศึกษาเป็นส่วนใหญ่

การศึกษานี้ต้องการอธิบายถึงลักษณะงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทยว่าเป็นอย่างไร และศึกษาว่าความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทยมีคุณลักษณะอะไรบ้าง เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาเป็นแนวทางเตรียมความพร้อมของคนที่สนใจในอาชีพนี้ และนำไปใช้ในกระบวนการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานและเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรบุคคลที่เป็นพนักงานพิทักษ์ป่าอยู่แล้ว เพื่อให้เขาเหล่านั้นเป็นผู้มีปัจจัยเร้าภายในตนเองอันจะสร้างเสริมพลังบวกในการทำงาน ไม่ย่อท้อต่องาน มีความอดทนอดกลั้นในทุกสถานการณ์ มีความผูกพันและมีความสุขกับงาน และพร้อมเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ที่สำคัญคือทำให้มั่นใจได้ถึงการปฏิบัติงานที่มาจากใจ อันจะส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการผู้มาเยือน และต่อแนวคิดอย่างสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ การปฏิบัติงานด้วยใจย่อมส่งผลให้เกิดความร่วมมืออย่างแท้จริง อันจะเป็นพลังให้พื้นที่คุ้มครองของไทยคงความเป็นธรรมชาติและการเป็นถิ่นอาศัยของทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ อำนวยคุณประโยชน์หรือบริการนิเวศเป็นทุนธรรมชาติอันเป็นรากฐานแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืนนั่นเอง

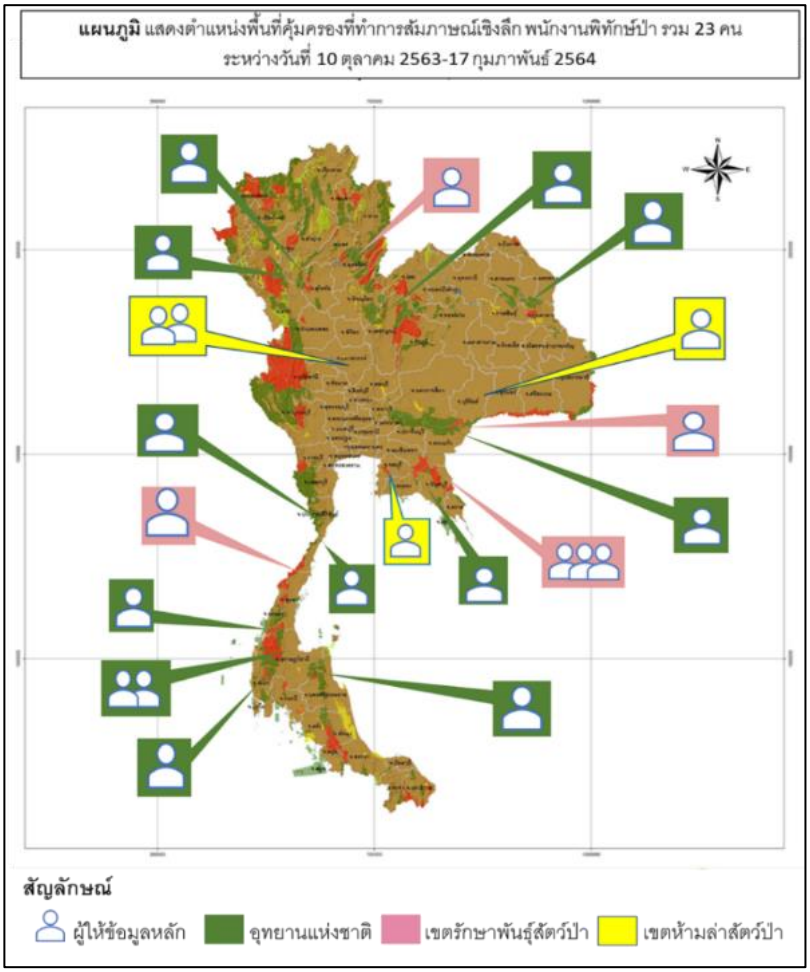
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทย
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) จากการสุ่มแบบมีเป้าประสงค์ (purposive sampling) เกณฑ์คัดเลือกคือ เป็นผู้ที่ทำงานในหน้าที่พิทักษ์ป่าไม่น้อยกว่า 10 ปี และเป็นผู้ที่หัวหน้าพื้นที่คุ้มครองระบุว่าเป็นบุคลากรหลักในการจัดการของพื้นที่นั้น ๆ ผู้วิจัยเดินทางไปทำการสัมภาษณ์แบบพบหน้ากับผู้ให้ข้อมูลหลัก ณ สถานที่ปฏิบัติงานหรือสถานที่ใกล้เคียงที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวก จนข้อมูลที่ได้รับมีความอิ่มตัว (Favourate, 2020) รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 23 คน เป็นชายทั้งหมด ประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงานในอุทยานแห่งชาติ จำนวน 13 คน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จำนวน 6 คน และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า จำนวน 4 คน ระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยสังเกตท่าทางสีหน้าระหว่างพูดคุย และได้ขอความยินยอมด้วยวาจาจากผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกเสียง จดข้อมูล และถ่ายภาพระหว่างการสัมภาษณ์ พร้อมแจ้งให้ทราบถึง

สิทธิที่จะไม่ตอบคำถาม ถอนตัว หรือระงับการให้สัมภาษณ์ได้ตลอดเวลาหากไม่สบายใจที่จะให้ข้อมูล ทั้งนี้ การสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง/คน

ภาพที่ 1 จำนวนและที่ทำงานของผู้ให้ข้อมูลหลัก

จากภาพที่ 1 การสัมภาษณ์ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศพูดคุยที่เป็นกันเองก่อนเข้าสู่คำถามหลัก และใช้คำถามล้วงลึก (probe question) เพื่อถามลึกลงถึงความรู้สึกในใจซึ่งเป็นเชิงนามธรรม ผู้วิจัยทำการทวนคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลอยู่เป็นระยะ ๆ เพื่อให้มั่นใจในความถูกต้องของความหมายที่ต้องการสื่อของผู้ให้ข้อมูล หลังจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับมาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ผ่านการตีความโดยผู้วิจัย และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ Atlas.ti ในการบันทึกคำกล่าวอ้างอิง (quotations) การกำหนดรหัส (Coding) จัดกลุ่มหมวดหมู่ของรหัส (Code grouping) ให้สะดวกในการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นความรู้ใหม่ดังปรากฏในผลการวิจัยนี้

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานพิทักษ์ป่าไทยเป็นงานที่มีความเสี่ยงหลายด้านรวมถึงอันตรายถึงชีวิต แต่พนักงานพิทักษ์ป่าไทยรู้สึกว่าอาชีพนี้คืองานที่เขารัก และตั้งใจทำงานด้วยความศรัทธาในความสำคัญของงาน เขาพร้อมอุทิศตนทำงานโดยไม่ย่อท้อ ไม่รู้สึกน้อยใจ และทำงานด้วยความสุขและภาคภูมิใจ แม้ต้องพบกับอุปสรรคหรือสภาวะที่ต้องปรับตัวบ้าง เช่น การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพื้นที่คุ้มครอง มีปัญหาในครอบครัว หรือมีสุขภาพถดถอย แต่พนักงานพิทักษ์ป่าไทยยังมีความมุ่งมั่นทำงานด้วยความหวังและเชื่อมั่นในบรรยากาศการทำงานร่วมกันของทีมงาน แม้ว่าจะได้รับค่าตอบแทนน้อยและมีสวัสดิการแห่งรัฐที่จำกัดและแตกต่างกันตามเงื่อนไขของสัญญาจ้างงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 สถานะ คือ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ และพนักงานจ้างเหมา แต่ทุกคนมีลักษณะงานไม่ต่างกัน

ผลการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ ลักษณะงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทย และคุณลักษณะของความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทย ตามรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทย แบ่งออกภารกิจหลักและภารกิจรอง ดังนี้

1.1 ภารกิจหลัก คือ การลาดตระเวน พนักงานพิทักษ์ป่าไทยจะต้องฏิบัติงานลาดตระเวนอย่างน้อย 14 วัน/เดือน พื้นที่คุ้มครองแต่ละแห่งจะจัดทีมลาดตระเวน ทีมละประมาณ 4 - 5 คน สลับพื้นที่และเวลากันออกปฏิบัติงาน หัวหน้าทีมอาจเป็นลูกจ้างประจำหรือพนักงานราชการ ทำหน้าที่จัดแบ่งงานและความรับผิดชอบให้แก่ลูกทีม ซึ่งอาจเป็นพนักงานราชการหรือพนักงานจ้างเหมาที่มีประสบการณ์และความถนัดต่างกัน แต่ละทีมต้องผู้ที่มีความรู้และชำนาญในพื้นที่ ทุกคนต้องมีความรู้และทักษะในการสังเกตตรวจตราปัจจัยสำคัญในการรักษาทรัพยากร เช่น ร่องรอยของผู้ไม่ประสงค์ดี เครื่องหมายที่สัตว์ป่าทำไว้ ตำแหน่งต้นไม้ใหญ่ที่มีนัยสำคัญทางนิเวศวิทยา เสียงนกหายากหรือเสียงไม้ล้ม ฯลฯ ต้องทำการบันทึกพิกัดทางภูมิศาสตร์ของสิ่งที่พบที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานการลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (SMART Patrol) และเนื่องจากการลาดตระเวนส่วนใหญ่ต้องค้างคืนในป่า 3-4 คืน ทีมงานจึงต้องวางแผนเส้นทางและระยะเวลาให้เดินทางไปถึงจุดหมายที่พักแรมในป่าที่มีแหล่งน้ำ มีที่ราบเพียงพอให้นอนได้ และต้องปลอดภัยจากสัตว์ป่าและน้ำป่า ทีมงานต้องจัดเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์เดินป่า อาวุธ และเสบียงอาหาร-น้ำให้เพียงพอจนกว่าจะเสร็จสิ้นภารกิจเพื่อกลับเข้าฐานที่ตั้ง หรือกลับไปยังจุดนัดหมายที่แจ้งให้เจ้าหน้าที่อื่นนำยานพาหนะรับกลับหน่วยหรือสำนักงาน ทีมงานต้องจัดแบ่งหน้าที่ในการแบกสัมภาระที่ต้องใช้ร่วมกัน มีการผลัดเปลี่ยนงานในหน้าที่เพื่อฝึกฝนให้ทุกคนมีทักษะในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์อย่างถูกต้องและปลอดภัย พร้อมทำงานทดแทนกันได้ในยามฉุกเฉิน เช่น ดูแผนที่ ใช้อาวุธปืน ฯลฯ ต้องมีไหวพริบพร้อมแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น ทีมงานบาดเจ็บ พายุฝนหนัก น้ำบ่า-ดินถล่ม เผชิญหน้ากับสัตว์ป่า พบผู้ทำผิดกฎหมาย

1.2 ภารกิจรอง พนักงานพิทักษ์ป่าไทยมีภารกิจที่ได้รับมอบหมายนอกเหนือจากการลาดตระเวนไม่น้อยกว่า 12 งาน ที่ล้วนต้องใช้ความรู้และทักษะเฉพาะทาง ได้แก่ เป็นวิทยากรหรือมัคคุเทศก์พาชมธรรมชาติตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เป็นครูถ่ายทอดความรู้ด้านธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์แก่ค่ายธรรมชาติศึกษาของคณะนักเรียน สถานศึกษาหรือกลุ่มผู้มาเยือนทั่วไป เป็นพนักงานดับไฟป่าและป้องกันมิให้ไฟป่าลุกลาม เป็นผู้ช่วยนักวิจัยเก็บและให้ข้อมูลพรรณไม้และสัตว์ป่า เป็นนักพัฒนาชุมชนส่งเสริมอาชีพเพื่อลดการคุกคามกับทรัพยากรพื้นที่คุ้มครอง เป็นนักสืบหาข่าวเกี่ยวกับผู้ไม่ประสงค์ดี เป็นคนจัดสวนและตบแต่งสถานที่ให้หน่วยงานเป็นที่น่ารื่นรมย์และเป็นระเบียบ เป็นสารพัดช่างในการบำรุงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกรวมถึงเครื่องยนต์และรถยนต์ เป็นบริกรให้การต้อนรับแขกผู้มาเยือน เป็นหน่วยกล้าตายเผชิญอันตรายก่อนใคร เป็นเจ้าหน้าที่กู้ภัย-กู้ชีพในภัยที่เกิดกับคนและสัตว์ป่า และเป็นตัวแทนพื้นที่คุ้มครองในการสื่อสารกับชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น

2. คุณลักษณะของความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทย แบ่งออกเป็น 8 ด้าน ดังนี้

2.1 การมีความตระหนักรู้ว่างานที่ทำมีคุณค่า พนักงานพิทักษ์ป่าไทยรับทราบว่า งานที่ตนทำอยู่มีความสำคัญกับความอยู่รอดของป่าไม้ สัตว์ป่า รวมถึงการเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารทำให้ผู้คนมีน้ำเพื่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ การดำรงอยู่ของพื้นที่คุ้มครองทำให้ท้องถิ่นนั้น ๆ มีชื่อเสียง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวสร้างรายได้และอาชีพให้แก่คนในชุมชน พนักงานพิทักษ์ป่าเข้าใจดีในหน้าที่และพันธกิจของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช แม้ว่างานด้านการป้องกันจำเป็นต้องทำการจับกุมหรือตักเตือนคนที่เข้าใจผิดหรือตั้งใจกระทำความผิด ที่อาจทำให้ชาวบ้านหรือญาติมิตรของคนทำความผิดไม่พอใจ แต่ด้วยความเข้าใจในคุณค่าของงานทำให้พนักงานพิทักษ์ป่ายึดมั่นในแนวทาง และพร้อมเผชิญกับแรงเสียดทานเหล่านั้น พนักงานพิทักษ์ป่ารับทราบว่าความสมบูรณ์หรืองดงามตามธรรมชาติในพื้นที่ทำงานของเขาดำรงอยู่ได้ เพราะผลงานของหัวหน้า รุ่นพี่ และเพื่อนร่วมงาน ที่ได้ทุ่มเทรักษามาด้วยความเสี่ยงหรือแลกมาด้วยชีวิต ในบางพื้นที่พนักงานพิทักษ์ป่าคือกลุ่มคนหลักในการลดการปะทะกันระหว่างคนและสัตว์ป่า ลดโอกาสการทำร้ายกันและกันอันเป็นการลดความสูญเสียถึงชีวิตทั้งคนและสัตว์ป่า ดังนั้นความรู้สึกในคุณค่าความสำคัญของงานจึงเป็นความภูมิใจที่ฝังลึกในจิตใจแม้ไม่มีผู้รู้เห็นก็ตาม

2.2 การมีใจรักในอาชีพการงาน พนักงานพิทักษ์ป่ามีความสุขที่ได้ทำงานในพื้นที่คุ้มครอง ซึ่งมีบรรยากาศแวดล้อมด้วยธรรมชาติ มีความสุขที่ได้เป็นผู้ให้บริการแก่ผู้มาเยือนและชุมชน ไม่เคยเบื่อกับงานเพราะในทุกวันมีโอกาสเจอสิ่งใหม่ ๆ คนใหม่ ๆ ไม่รู้สึกจำเจ ไม่รู้สึกเหนื่อยล้าแม้จะต้องทำงานข้ามวันข้ามคืนในคราวจำเป็น ไม่โหยหาวันลาพักผ่อน และไม่คิดท้อแท้หรือไม่สู้งาน การสูญเสียเพื่อนร่วมงานหรือความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติ

ทำให้เกิดพลังที่จะสู้งานมุ่งเป้าสู่การค้นหาเหตุและผู้กระผิด และมีความภูมิใจที่คนอื่น ๆ รับรู้ว่าตนเป็นพนักงานพิทักษ์ป่า

2.3 การมีใจรักในหน้าที่ พนักงานพิทักษ์ป่ามีความรู้สึกเศร้าใจเมื่อทราบข่าวในทางเสียหายที่เกิดจากเพื่อนร่วมงาน หัวหน้า หรือบุคลากรร่วมสังกัดระดับกรมอุทยานแห่งชาติฯ มีความพร้อมในการทำหน้าที่ที่จะรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ และสัตว์ป่าด้วยชีวิต รักที่ได้ทำการป้องกันปราบปรามและทำหน้าที่ด้วยหลักมนุษยธรรม มีความเป็นธรรมกับผู้กระทำผิดกฎหมาย ภูมิใจที่ได้เป็นตัวแทนพื้นที่คุ้มครองเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานต่าง ๆ และภูมิใจที่ได้เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่เยาวชน ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามระเบียบกฎหมายแก่ชาวบ้านที่อยู่ประชิดป่า

2.4 การมีความภูมิใจในอัตลักษณ์ขององค์การ พนักงานพิทักษ์ป่ามีความเข้าใจและทราบถึงเป้าหมายในภารกิจของการจัดตั้งและบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครอง เพื่อเป็นแหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพในถิ่นกำเนิด (in-situ conservation) ด้วยมาตรการบังคับใช้กฎหมายและการทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับภาคีต่าง ๆ พนักงานพิทักษ์ป่ามีความภูมิใจที่ได้สวมใส่เครื่องแบบลายพรางทุกครั้งที่ออกปฏิบัติงาน ชื่นชมความเสียสละของเพื่อนร่วมอาชีพและของคนรุ่นเก่าที่ฝ่าฟันอันตรายต่าง ๆ เพื่อให้ป่าไม้และสัตว์ป่าคงเป็นสมบัติของประเทศ ความภูมิใจต่าง ๆ บ่มเพาะให้พนักงานพิทักษ์ป่ามีพลังและกำหนดเป้าหมายที่จะปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แม้นอกเวลาปฏิบัติงานเพื่อรักษาชื่อเสียงของพื้นที่คุ้มครองที่ปฏิบัติงานอยู่และหน่วยงานต้นสังกัด

2.5 การมีความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับหัวหน้าพื้นที่คุ้มครอง พนักงานพิทักษ์ป่ารับทราบและสัมผัสได้ถึงความเป็นกันเองจากหัวหน้าพื้นที่คุ้มครอง ได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือ แนะนำ สอนงาน หรือแสดงความห่วงใยในสารทุกข์สุกดิบทั้งด้านการงานและชีวิตส่วนตัว เสมือนเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน ได้รับความไว้วางใจเป็นอย่างดีจากหัวหน้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่หัวหน้ามีความเป็นผู้นำองค์กร รับฟังเหตุฟังผล มีความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติงานด้านป้องกันปราบปราม เอาผลลัพธ์ของงานเป็นที่ตั้ง และการแสดงความรับผิดแทนลูกน้องเมื่อเกิดความผิดพลาดหรือบกพร่อง

2.6 การมีความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับเพื่อนร่วมงาน พนักงานพิทักษ์ป่ารับทราบและสัมผัสได้ในความเป็นเพื่อนร่วมทุกข์ ร่วมผจญอันตราย การไม่ปิดบังข้อมูลข่าวสารต่อกันและกัน เชื่อได้ว่าทีมงานจะพร้อมให้ความช่วยเหลือกัน ไม่ทอดทิ้งกันและกัน มีการรับฟังความเห็นอย่างเข้าใจและไว้วางใจผู้ร่วมงานกันอย่างเท่าเทียม ความเข้าใจและรับรู้ว่าการทำงานในป่าหรือในพื้นที่กันดารมีโอกาสเกิดอุบัติเหตุได้ในทุกขณะกับทุกคน ความมีวินัยเป็นเครื่องบ่งชี้ของการอยู่ร่วมกันได้ของเพื่อนร่วมงาน ความพร้อมที่จะทำงานทดแทนกันทุกครั้งเมื่ออยู่ในภาวะคับขัน ทำให้พนักงานพิทักษ์ป่าตระหนักว่าตนและเพื่อนมีโอกาสที่จะเป็นผู้ให้หรือผู้ได้รับความช่วยเหลือแก่กันและกันในทุกขณะ

2.7 การได้รับและร่วมถ่ายทอดทางสังคมในองค์การ พนักงานพิทักษ์ป่าตระหนักและเล็งเห็นถึงระดับของคุณภาพชีวิตและสภาพแวดล้อม บรรยากาศในการทำงาน ระเบียบกฎหมาย และมีความผูกพันในพื้นที่คุ้มครองก่อนเข้ามาปฏิบัติงาน และมีความสุขที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของผู้ถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้แก่คนรุ่นต่อไป การมีต้นแบบที่ดีในการทำงาน การถ่ายทอดคำแนะนำ การทดลองงานในภาคสนามก่อนบรรจุ และกิจกรรมในวัยเยาว์ ข่าวสารผ่านสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดทางสังคมที่บ่มเพาะและมีส่วนช่วยคัดกรองคนที่ชื่นชอบงานนี้ก่อนเข้าทำงาน

2.8 การมีบุคลิกภาพส่วนบุคคลแบบเปิดรับประสบการณ์ พนักงานพิทักษ์ป่ามักมีจุดเริ่มต้นจากเป็นคนชอบและรักธรรมชาติ ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ ชอบความอิสระ ไม่ชอบกิจกรรมหรืองานที่จำเจ ไม่ชอบอยู่ในเมืองหรือทำงานที่เคร่งเครียด แออัด รีบเร่ง เป็นคนรับฟังความเห็นคนอื่น และขวนขวายหาโอกาสเพิ่มความรู้ให้ตนเองเพื่อพัฒนาตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากการศึกษาพบว่า พนักงานพิทักษ์ป่าไทยมีความเข้าใจและยอมรับถึงความแตกต่างกันในค่าตอบแทน ความมั่นคงในงาน และข้อจำกัดของสวัสดิการที่ได้รับ ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของสัญญาจ้างงานแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ และพนักงานจ้างเหมา แต่ได้สะท้อนความเห็นว่า หากทางราชการสามารถสร้างความมั่นคงในงานและมีเงินก้อนหลังเกษียณ จะทำให้พนักงานพิทักษ์ป่ามีความพร้อมทุ่มเททำงานได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามพนักงานพิทักษ์ป่าไทยตระหนักว่า การปรับปรุงในเรื่องดังกล่าวมีข้อจำกัดอยู่มาก สอดคล้องกับการศึกษาของ Spira et al. (2019) ที่พบว่าข้อจำกัดของประเทศต่าง ๆ ในการปรับปรุงให้โครงสร้างพื้นฐานทางการจ้างงานพนักงานพิทักษ์ป่า อันเป็นปัจจัยเร้าภายนอกเหล่านี้มีความซับซ้อนและมีข้อจำกัดในระบบบริหารจัดการภาครัฐอย่างมาก

ในส่วนการศึกษาความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทย พบว่าประกอบด้วย 8 คุณลักษณะ ดังนี้ 1. การมีความตระหนักรู้ว่างานที่ทำมีคุณค่า ผลลัพธ์จากการลาดตระเวนและการสร้างความเข้าใจกับผู้คนและหน่วยงานในพื้นที่ต่าง ๆ ทำให้ธรรมชาติและสัตว์ป่าในความดูแลของพื้นที่คุ้มครองคงอยู่ได้ พนักงานพิทักษ์ป่าไทยจึงพร้อมปฏิบัติงานตลอดเวลาและใช้หลักคุณธรรมควบคู่กับข้อกฎหมายในทำงานกับการชาวบ้านที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐพร วิรุฬหการุณ และวาสิตา บุญสาธร (2560) ที่พบว่า คุณค่าของงานเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของผู้รับช่วงบริหารธุรกิจขนาดกลางขนาดย่อมของครอบครัว 2. การมีใจรักในอาชีพการงาน พนักงานพิทักษ์ป่ามีฐานเดิมในการเป็นผู้ชื่นชอบธรรมชาติ การได้ทำงานในสภาพแวดล้อมที่ชอบจึงทำให้มีความสุขกับงาน พร้อมแบ่งปันสิ่งที่รู้ให้แก่ผู้มาเยือน แม้ต้องอธิบายเรื่องเดิมซ้ำ ๆ แต่ไม่รู้สึกเบื่อเพราะเปลี่ยนกลุ่มผู้ฟังและเปลี่ยนสถานการณ์ของแต่ละวัน และขวนขวายหาความรู้ให้ตัวเองเพื่อทำงานได้ดีขึ้น ซึ่ง

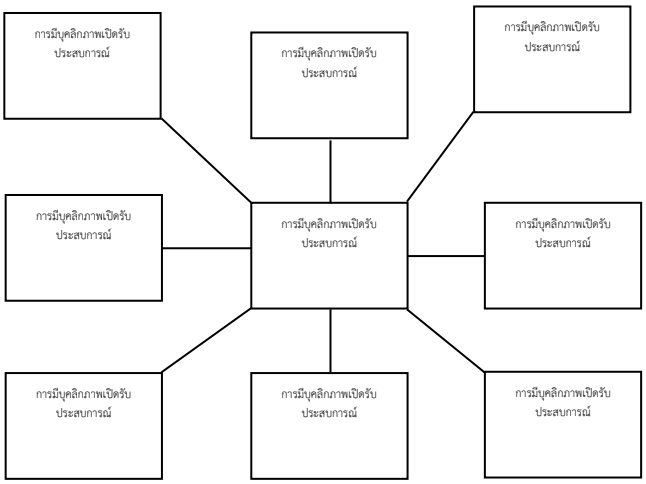
สอดคล้องกับผลการศึกษาของสายทิพย์ เหล่าทองมีสกุล (2558) ที่พบว่า ความมีใจรักในงานเป็นปัจจัยให้ครูมีความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน 3. การมีใจรักในหน้าที่ แม้ว่าหน้าที่ของพนักงานพิทักษ์ป่าจะต้องเผชิญกับความเสี่ยงถึงในชีวิต แต่ด้วยความรู้สึกรักในหน้าที่จึงทำให้พนักงานพิทักษ์ป่าไม่ย่อท้อในงาน สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Shokunbi et al. (2019) ที่พบว่าความสุขที่ได้ทำหน้าที่ในการสอนเป็นคุณลักษณะหนึ่งของครูที่มีความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน 4. การมีความภูมิใจในอัตลักษณ์ขององค์การ การได้สวมใส่เครื่องแบบชุดลายพรางไม่เพียงบ่งชี้ความมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน แต่คือความภูมิใจที่ได้เป็นผู้ปกป้องผืนป่า และการเป็นตัวแทนพื้นที่คุ้มครองเข้าประชุมกับส่วนราชการ การจัดแสดงนิทรรศการและดนตรีเพื่อการอนุรักษ์ ทำให้พนักงานพิทักษ์ป่าได้รับเกียรติจากเพื่อนบ้าน โรงเรียน และหน่วยงานในพื้นที่ ความภาคภูมิใจในหน่วยงานที่ปฏิบัติงานอยู่ทำให้พนักงานพิทักษ์ป่ามุ่งมั่นทุ่มเทในงานแม้ว่าจะเป็นวันหยุดนักขัตฤกษ์หรือต้องใช้จ่ายเงินส่วนตัวในการร่วมกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาของจุฑาจิตร ประดิษฐเจริญ (2555) ที่พบว่าอัตลักษณ์องค์การในด้านชื่อเสียง สภาพแวดล้อมที่ทำงาน ค่านิยมองค์กร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ 5. การมีความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับหัวหน้าพื้นที่คุ้มครอง บรรยากาศการทำงานที่หัวหน้าพื้นที่ให้ความเป็นกันเอง แสดงความห่วงใยเสมือนคนในครอบครัว ให้การสนับสนุนเพื่อทั้งด้านงานและชีวิตส่วนตัว และไว้วางใจมอบหมายงานโดยไม่ลังเล ทำให้เกิดความรู้สึกมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทยเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Deloitte Center for the Edge (2014) ที่พบว่า การมีผู้นำที่ร่วมงานที่ดีให้คำแนะนำและสามารถจุดประกายความมุ่งมั่นทุ่มเทให้ทีมงานได้ การศึกษาของ Frietag (2017) ที่พบว่า ความเป็นผู้นำที่แท้จริงมีผลและมีอำนาจทำนายระดับความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Salessi et al., (2017) ที่พบว่าลักษณะของผู้นำองค์การแบบปรับเปลี่ยน (Transformational leadership) และวัฒนธรรมองค์กรแบบเสมือนเครือญาติ (Clan organizational culture) มีอำนาจทำนายระดับความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพนักงาน 6. การมีความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับเพื่อนร่วมงาน การเป็นเพื่อนร่วมงานที่พร้อมเผชิญภัยอันตรายร่วมกัน ไว้วางใจกันได้และพร้อมช่วยเหลือกันในสถานการณ์คับขัน ไม่ปิดบังข้อมูลข่าวสารต่อกันและกัน เป็นองค์ประกอบที่ทำให้พนักงานพิทักษ์ป่าไทยมีความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Zigarmi & Conley (2019) ว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานที่เป็นกันเองและวางใจได้ เป็นปัจจัยหนึ่งของการเกิดความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพนักงาน 7. การได้รับและร่วมถ่ายทอดทางสังคมในองค์การ การฝึกฝนและร่วมเรียนรู้จากทีมงานในการปฏิบัติงานภาคสนาม การได้ใช้เวลาทั้งวันและคืนร่วมกันระหว่างเดินและค้างแรมในป่า เป็นช่วงเวลาที่เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน และสร้างความผูกพันในหน้าที่การงานและในพื้นที่คุ้มครองที่ปฏิบัติงานอยู่ ช่วงเวลาและประสบการณ์เหล่านี้บ่มเพาะถ่ายทอดความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานจากรุ่นสู่รุ่น สอดคล้องกับข้อค้นพบในการศึกษาของกุลธิดา กรมเวช (2558) ที่พบว่า การ

ถ่ายทอดทางสังคมในองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความมุ่งมั่นทุ่มเทของพนักงาน และ 8. การมีบุคลิกภาพส่วนบุคคลแบบเปิดรับประสบการณ์ พนักงานพิทักษ์ป่าไทยพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ ไม่ชอบกิจกรรมหรืองานที่จำเจ ลักษณะของงานที่พร้อมเกิดเหตุการณ์ที่คาดเดาไม่ได้ ทั้งระหว่างลาดตระเวนและระหว่างการพบปะผู้มาเยือนหรือชาวบ้าน เป็นผลให้พนักงานพิทักษ์ป่าขวนขวายเรียนรู้เพิ่มเติม อันเป็นส่วนหนึ่งของความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาของพิมพ์นารา โพธิ์ศรี (2556) ว่า บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ เป็นบุคลิกภาพส่วนตัวที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมุ่งมั่นทุ่มเทของพนักงานฝ่ายขาย กลุ่มธุรกิจค้าปลีกด้านแฟชั่นในประเทศไทย และผลการศึกษาของ Leonard, T. (2019) ที่พบว่า บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์เป็นองค์ประกอบหนึ่งของความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของครูฝึกสอน และพนักงานบริษัท ตามลำดับ

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ลักษณะงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทย และคุณลักษณะของความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทย สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานอาจเกิดขึ้นกับความรู้สึกของพนักงานพิทักษ์ป่าไทยก่อนก้าวเข้าสู่หรือในช่วงเวลาที่เข้าทำงานแล้ว และความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานนี้พบว่าอาจถดถอยลงหรือเพิ่มพูนขึ้นได้ ที่เกิดจากสภาวการณ์ของตนเอง เช่น ความชอบ สุขภาพ ปัญหาครอบครัว หรือกำลังใจจากครอบครัว และสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น ความสัมพันธ์กับหัวหน้า นโยบายที่เปลี่ยน ฯลฯ กระนั้นก็ตามความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน คือ ปัจจัยเร้าภายในตนที่ทำให้พนักงานพิทักษ์ป่าไทยดำรงตนในสายงานและปฏิบัติงานด้วยความภาคภูมิใจ แม้ว่าจะเป็นงานที่มีรายได้น้อย ไม่มีโอกาสก้าวหน้า และมีความเสี่ยงจากอันตรายรอบด้าน ทั้งนี้ คุณลักษณะของความ

ภาพที่ 2 คุณลักษณะของความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพนักงานพิทักษ์ป่าไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรมีนโยบายที่จะนำคุณลักษณะทั้ง 8 มาใช้เป็นเกณฑ์ตรวจสอบผู้ที่สมัครเข้าทำงานในตำแหน่งพนักงานพิทักษ์ป่า ทั้งในการเลือกสรรพนักงานจ้างเหมาในแต่ละพื้นที่คุ้มครอง การสอบบรรจุเป็นพนักงานราชการในระดับสำนักพื้นที่อนุรักษ์ และรวมถึงในการประเมินเพื่อต่อสัญญาจ้างของทั้งสองรูปแบบสัญญาจ้างงาน

2. ภาครัฐควรกำหนดแนวทางบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองให้เสริมสร้างบรรยากาศในองค์การ ให้ส่งเสริมเกื้อกูลกับ 8 คุณลักษณะดังกล่าว เพื่อดึงศักยภาพในตนของพนักงานพิทักษ์ป่าสู่การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลดีผลเสีย ในกรณีปรับเงื่อนไขคุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครเข้าสอบคัดเลือกเป็นพนักงานราชการตำแหน่งพนักงานพิทักษ์ป่า จากที่ต้องมีประสบการณ์ปฏิบัติงานเป็นพนักงานพิทักษ์ป่ามาก่อนจาก 5 ปี เป็น 3 ปี

2. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพมาพัฒนาให้เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิเคราะห์องค์ประกอบของความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพนักงานพิทักษ์ป่าของไทย ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและการวิเคราะห์เพื่อยืนยันองค์ประกอบ

เอกสารอ้างอิง

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2564). *แผนแม่บทการบริหารจัดการการอนุรักษ์สัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กุลธิดา กรมเวช. (2558). ความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงานของพนักงาน: ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและการพัฒนา. *วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ*, 7(2), 87-103.

จุฑาจิตร ประดิษฐเจริญ. (2559). *บทบาทของอัตลักษณ์องค์การและความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงานที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ณัฐพร วิรุฬหการุณ และวาสิตา บุญสาธร. (2560). ความรักและพลังขับเคลื่อนในงานของทายาทธุรกิจครอบครัวขนาดกลางและขนาดย่อม. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 57(1), 246-276.

พิมพ์นารา โพธิ์ศรี. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ความมุ่งมั่นทุ่มเทของพนักงานและคุณภาพการให้บริการของพนักงานฝ่ายขายในกลุ่มธุรกิจค้าปลีกด้านแฟชั่น โดยมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างความมุ่งมั่นทุ่มเทของพนักงานกับคุณภาพการให้บริการ* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สายซอ ลิ้มสกุล. (2560). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานราชการ ตำแหน่งพิทักษ์ป่า สังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 2 (ศรีราชา)* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สายทิพย์ เหล่าทองมีสกุล. (2558). *โมเดลสมการโครงสร้างของความมีใจรักงานของครู: การศึกษาเปรียบเทียบความหลากหลายของช่วงวัย* (ดุษฎีนิพนธ์ สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิชามนุษยศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

Deloitte Center for the Edge. (2014). *Passion at work: Cultivating worker passion as a cornerstone of talent development*. Deloitte University Press.

Eliason, S.L. (2006). Factors influencing job satisfaction among state conservation officers. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*, 29(1), 6-18.

Favourate, Y. S. (2020). Saturation controversy in qualitative research: Complexities and underlying assumption. A literature reviews. *Cogent Social Sciences*, 6(1), 1-17.

Frietag, B. K. (2017). *Passion for Work: Understanding the Role of Authentic Leadership and the Satisfaction of Basic Psychological Needs on Harmonious and Obsessive Passion.* (Dissertation for Psychology). USA. The Chicago School of Professional Psychology.

Gao, Y. & Li, V.B. 2020. Evaluation of the status, job satisfaction and occupational stress of Chinese nature reserve staff. *Global Ecology and Conservation Journal,* 29(2), 17-31.

Houlfort, N. et al. (2013). On passion and heavy work investment: Personal and organizational outcomes. *Journal of Managerial Psychology,* 29(1), 25-45.

Kuiper, T. et al. (2020). Ranger perceptions of, and engagement with, monitoring of elephant poaching. *People and Nature,* 3(2), 148-161.

Leonard, T. (2019). *Using a Case Study Approach to Understand and Early Childhood Pre-service Teachers' Perceptions of Passion for Teaching.* (Dissertation for Curriculum & Instruction) USA. New Mexico State University.

Moreto D. W. et al. (2016). It's in my blood now: the satisfaction of rangers working in Queen Elizabeth National Park, Uganda. *Oryx,* 50(4), 655-663.

_____. D. W. et al. (2019). Occupational motivation and intergenerational linkages of rangers in Asia. *Oryx,* 53(3), 450-459.

Nerowski, T. C. (2018). *Mediation Effects between Person-Environment Fit and Burnout Among Special Education Teachers*. (Dissertation for Philosophy Special Education). California. School of Education, Northcentral University, San Diego.

Palmer, B. (2017). *Teacher Passion as a Teaching Tool*. (Dissertation for Philosophy on Education in Educational Leadership). East Tennessee State University. USA.

Pradhan, R. K. et al. (2017). Purpose, Passion, and Performance at the Workplace: Exploring the Nature, Structure, and Relationship. *The Psychologist-Manager Journal, 20(4), 222-245.*

Pollack, M. J. et al. (2018). Passion at work: A meta-analysis of individual work outcomes. *Journal of Organizational Behavior*, 41(4), 311-331.

Purba, S.D., & Ananta, A.N.D. (2018). The Effects of Work Passion, Work Engagement and Job Satisfaction on Turn Over Intention of the Millennial Generation. *Journal Manajemen dan Pemasara Jasa*, 11(2), 263-274.

Salessi, S. et al. (2017). Conceptual considerations of work passion. *Ciencias Psicologicas*, 11(2), 165-178.

Shokunbi, O. et al. (2019). *The Role of Employee Passion for Works as an Antecedent of Employee Engagement*. Retrieved March 24, 2020, From https://www.researchgate.net/publication

Singh, R. et al. (2021). Impact of the COVID-19 pandemic on rangers and the role of rangers as planetary health service. *PARKS The International Journal of Protected Areas and Conservation*, 27(27), 119-134.

Spira, C. et al. (2019). Understanding ranger motivation and job satisfaction to improve wildlife protection in Kahuzi - Biega National Park, Eastern Democratic Republic of the Congo. *Oryx* 53(3), 460-468.

UNDP, SCBD, & UNEP-WCMC. (2021). *Creating a Nature-Positive Future: The contribution of protected areas and other effective area-based conservation measures*. UNDP: New York, NY.

UNEP-WCMC. (2022). Protected areas map of the world. February 2022. Retrieved February 8, 2022, from www.protectedplanet.net

Yukhymenko-Lescroast, M.A & Sharma, G. (2019). The Relationship Between Faculty Member's Passion for Work and Well-being. *Journal of Happiness Studies*, 20(1), 863-881.

Zigarmi, D. & Conley, R. (2019). Producing a Passion Play: Stop obsessing over engagement; instead focus on employee work passion and creating a high-trust culture where workers flourish. *Work force: Business, Strategy and Management*, 46(52), 42-44.

การพัฒนาชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*

DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL GAME ACTIVITY PACKAGES FOR ENHANCING LEARNING ENGAGEMENT AND LEARNING ACHIEVEMENT IN ECONOMICS FOR SEVENTH GRADE STUDENTS

ภานุพงศ์ กรวดสระน้อย, พิชาติ แก้วพวง
Panupong Kruedsanoi, Pichart Kaewpuang
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
Phranakhon Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: panupung2540@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ 2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/10 จำนวน 45 คน ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยมีหน่วยสุ่มเป็นห้องเรียน ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความเที่ยงตรง (Validity) ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) สถิติทดสอบค่าที (t–test)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 80.24/82.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2. นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ มีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา; ความยึดมั่นผูกพันในการเรียน; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์

*Received December 10, 2021; Revised December 20, 2021; Accepted December 21, 2021

Abstract

Objectives of this research article were to: 1. Develop educational game activity packages for enhancing learning engagement and learning achievement in Economics for seventh grade students, 2. Study the effectiveness of educational game activity packages for enhancing learning engagement and learning achievement in Economics for seventh grade students. The samples used in the research were 45 students who studied in Social Studies 2, academic year 2020, Grade 7, Room 1/10, at Rittiyawannalai School. The samples were obtained by cluster sampling, with a randomized unit as a classroom. The experiment was conducted for 8 weeks. The data were analyzed by arithmetic mean, standard deviation, validity, difficulty (p), power of discrimination (r), reliability and t-test.

The research results revealed that: 1. The educational game activity packages for enhancing learning engagement and learning achievement in Economics for seventh grade students had an efficiency (E1/E2) of 80.24/82.67, which followed criteria 80/80. 2. The students who learned using educational game activities packages for enhancing learning engagement and learning achievement in Economics for seventh grade students had higher learning engagement and learning achievement than pre-experiment at statistically significant level of 0.05.

Keywords: Educational Game Activity Packages; Learning Engagement; Learning Achievement in Economics

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ รู้และเข้าใจแนวคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทยและสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นคุณลักษณะและความสามารถของบุคคล เป็นผลที่เกิดจากการเรียนการสอน กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนอบรม ซึ่งแสดงออกมา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ซึ่งด้านพุทธิพิสัยประกอบด้วย

ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การวิเคราะห์ การนำไปใช้ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดความรู้ ความสามารถ หรือทักษะของผู้เรียนตามสาระการเรียนรู้รายวิชาในหลักสูตร อีกทั้งผลคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบสามารถนำไปเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการปรับปรุงแก้ไข พัฒนา และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มศักยภาพ (ไพศาล หวังพานิช, 2526) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ของครูผู้สอนต้องบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะความฉลาดทางการเงินเป็นสิ่งที่นักเรียนทุกคนพึงได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และประสบการณ์ฝึกฝนอบรมของครูผู้สอน หรือที่เรียกว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร ปัจจัยการผลิต และการเงินของตนเองและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม

ปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้ประกอบวิชาชีพครูและสำหรับผู้ที่มีอาชีพเกี่ยวข้องกับการสอนมีความท้าทายมากยิ่งขึ้น มีปัญหาสำคัญที่พบเจอได้ทั่วไปในทุกโรงเรียน คือ นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายกับการเรียน รู้สึกว่าการเรียนรู้เป็นเรื่องที่น่าเบื่อ ไม่สนุกสนาน ต้องอ่านหนังสือจำนวนมาก จนเกิดความคิดไม่อยากเรียน คิดว่ามีกิจกรรมอื่นที่น่าสนใจมากกว่าการเรียนในห้องเรียน สาเหตุของปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการใหญ่ คือ สาเหตุที่เกิดจากนักเรียนเองและสิ่งแวดล้อม (นิภาธร สันหนองเมือง, 2555) ส่งผลให้ความยึดมั่นผูกพันในการเรียน (learning engagement) ของผู้เรียนมีอัตราลดลง โดยความยึดมั่นผูกพันในการเรียน หมายถึง การดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้มีความยึดมั่น ความผูกพัน ความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การยอมรับนับถือ การเคารพให้เกียรติ รวมถึงการปฏิสัมพันธ์ที่นำไปสู่ความสำเร็จ มีการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงจากความผูกพันในการเรียนของผู้เรียนทั้งด้านปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านพฤติกรรม รวมถึงสะท้อนผลการประเมินสู่การพัฒนาผู้เรียนต่อไป (มารุต พัฒผล, 2561) จากการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพระหว่างเรียนและการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ณ โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัยในปีการศึกษา 2563 ในรายวิชาสังคมศึกษา 2 สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน ระหว่างเรียนมีการพูดคุยหยอกล้อส่งเสียงดัง ไม่สนใจบทเรียน รวมทั้งเป็นการรบกวนสมาธิเพื่อนร่วมชั้น รบกวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู และยังแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่คุยนั้นไม่ได้ใส่ใจสิ่งที่ครูกำลังพูดหรืออธิบายอยู่ จนบางครั้งครูผู้สอนจะต้องส่งเสียงปราม แต่ผลที่ได้คือนักเรียนเงียบเสียงลงชั่วคราว พร้อมด้วยบรรยากาศตึงเครี ยดในห้องเรียนให้ในการสอบแต่ละครั้งผลคะแนนที่ออกมาจะมีนักเรียนบางส่วนไม่ผ่านเกณฑ์ ซึ่งส่วนมากนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์คือนักเรียนที่ไม่สนใจต่อการเรียน พูดคุยเสียงดัง รวมทั้งนักเรียนที่เบื่อหน่ายต่อการเรียน ส่งผลให้ความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ตกต่ำลง ครูผู้สอนจะต้องทำการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนพร้อมทั้งเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนของนักเรียนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนต่อไป (พรเทพ กลิ่นด่านกลาง, 2563) ประกอบกับสถานการณ์ปัจจุบันทักษะทางการเงินนับได้ว่าเป็นทักษะที่สำคัญในการดำรงชีวิตในสังคม

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและพัฒนานวัตกรรมมาใช้แก้ปัญหาความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ คือ ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา ซึ่งชุดกิจกรรม คือ ระบบสื่อการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสอนของครู โดยครูเป็นฝ่ายอำนวยการ (Facilitator) และเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด (ระพินทร์ โพศรี, 2547) และเกมการศึกษา คือ เกมที่เน้นกิจกรรมการเล่น กระบวนการของกิจกรรมประกอบด้วยผู้สอน กติกา เนื้อหาข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น ผลของการเล่นของผู้เรียน เพื่อเกิดการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนาน ส่งเสริมกระบวนการทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคม มีความคิดรวบยอดสิ่งที่เรียน เล่นและผ่อนคลายความเครียด เป็นพื้นฐานสำคัญของการเตรียมความพร้อมและพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านร่างกาย และด้านสติปัญญาและสนองความต้องการตามวัยของผู้เรียน (สุมารี ไชยประสพ, 2558) ดังนั้น ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจึงหมายถึง สื่อการเรียนรู้ออกแบบมาเพื่อให้นักเรียนมีความสนุกสนานไปพร้อมกับการเรียนรู้และใช้ประกอบการสอนของครูผู้สอน โดยครูรับบทบาทเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม และเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านร่างกาย และด้านสติปัญญา บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด นอกจากชุดกิจกรรมเกมการศึกษาแล้ว ครูผู้สอนจะต้องดึงประสิทธิภาพสูงสุดของชุดกิจกรรมเกมการศึกษา ด้วยการผสมผสานกับแผนประกอบการใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกม (Game Based Learning: GBL) ซึ่งออกแบบมาเพื่อให้นักเรียนมีความสนุกสนานไปพร้อม ๆ กับการได้รับความรู้โดยสอดแทรกเนื้อหาในการเรียนนั้น ๆ เอาไว้ในเกม ให้นักเรียนลงมือเล่นเกม ในปัจจุบันทิศทางของการเรียนการสอนในในยุคศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก จากการที่เน้นหนักที่วิชาการเปลี่ยนกลับเป็นเน้นให้ความสำคัญไปที่นักเรียนมากยิ่งขึ้นหรือที่เรียกกันว่า “การเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ” (Student Centered Learning) ซึ่งการสอนในสมัยใหม่จะเน้นไปที่กิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและทดลองทำและเล่นด้วยตัวเองหรือที่เรียกกันว่า “การเรียนรู้โดยการลงมือทำ” (Learning by Doing : LBD) ด้วยเหตุนี้เอง จึงได้มีการออกแบบสื่อการเรียนรู้ใหม่ ๆ โดยประยุกต์เอาเกมมาใช้กับการเรียนรู้ โดยมีการจำลองสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้เล่นและเรียนรู้ไปพร้อมกันนั่นเอง การเรียนรู้ผ่านเกมจึงถือกำเนิดขึ้นจากความพยายามคิดค้นหารูปแบบวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาปิดช่องโหว่ของข้อจำกัดของการเรียนรู้และการรับรู้ของนักเรียน แรงจูงใจของนักเรียน ความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน (วรัตต์ อินทสระ, 2562) จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกมมีข้อที่น่าสนใจในการนำมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง เพราะเกมเป็น

เครื่องมือในการสร้างแรงจูงใจและเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนของนักเรียนให้เกิดการกระตุ้นในการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น รู้จักการใช้เหตุและผล ฝึกฝนการตัดสินใจด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในเกม ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนหรือผู้เล่นมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ทำให้นักเรียนจดจำเนื้อหาได้อย่างแม่นยำและคงทน นอกจากนี้ยังส่งเสริมความเจริญงอกงามทางด้านสังคมของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบ (เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ, 2559)

จากสภาพปัญหาของนักเรียนในปัจจุบันที่รู้สึกเบื่อหน่ายกับการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ ซึ่งนักเรียนต่างบอกว่ายากและต้องท่องจำเป็นจำนวนมาก ครูผู้สอนขาดสื่อการเรียนรู้และกิจกรรมแบบใหม่ ๆ เป็นการไม่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน ส่งผลให้ความยึดมั่นผูกพันในการเรียนของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนลดน้อยลง รวมถึงในสภาวะในปัจจุบันครูผู้สอนจะต้องส่งเสริมความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมการออม เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม ซึ่งชุดกิจกรรมเกมการศึกษาอาจช่วยเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ได้ ซึ่งความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์เป็นสิ่งที่นักเรียนทุกคนควรค่าได้รับการพัฒนาในยุคปัจจุบัน เพื่อตอบสนองต่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย และเป็นแนวทางในการปรับใช้กับสถานศึกษาอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประยุกต์ร่วมกับการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบตามแนวคิด ADDIE Mode (Kurt, 2018) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามแนวทางของวินัยธร วิชัยดิษฐ์ (2555) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R1) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น (Analysis: A) ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D1) เป็นการออกแบบและพัฒนาชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R2) เป็นการทดลองใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา (Implementation: I) ประกอบด้วยการเตรียมการทดลองใช้ชุดเกมการศึกษาที่พัฒนาขึ้น การพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการทดลองใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D2) เป็นการประเมินประสิทธิผลของชุดกิจกรรมเกมการศึกษา (Evaluation: E) ประกอบด้วยการประเมินประสิทธิผลของชุดกิจกรรมเกมการศึกษา การปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมเกมการศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาหลังจากทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของชุดกิจกรรมเกมการศึกษา

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 16 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 675 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/10 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 45 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยมีหน่วยสุ่มเป็นห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองดังนี้

1.1 ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกม (Game Based Learning) จำนวน 8 แผน ใช้เวลาในการทดลองประมาณ 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1

ผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ และแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้ชุดกิจกรรม

เกมการศึกษา จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 แบบสอบถามความยึดมั่นผูกพันในการเรียน โดยเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามโดยพัฒนาจากแบบสอบถามความยึดมั่นผูกพันในการเรียนจากงานวิจัยตามแนวคิดของนพมาศ ว่องวิทยสกุล (2557) โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบถามความยึดมั่นผูกพันในการเรียน ดังนี้

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก คลอบคลุมบทเรียน เรื่อง พฤติกรรมการบริโภค สถาบันการเงิน และเศรษฐกิจประเทศไทย จำนวน 30 ข้อ โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยนี้ ผู้วิจัยอธิบายชี้แจงและทำข้อตกลงกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในเรื่องการใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา เวลาเรียน ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกม รวมถึงบทบาทของนักเรียนในระหว่างร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ นำผลคะแนนจากแบบสอบถามความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ประเมินผลและนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยจากผลการทำแบบสอบถามความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์โดยดำเนินการทดสอบ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความเที่ยงตรง (Validity) ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) สถิติทดสอบค่าที (t–test) สูตรที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent t-test)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมเกมการศึกษา การพัฒนาชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

1.1 ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยชุดกิจกรรม 8 ชุด ดังนี้

1.1.1 ชุดที่ 1 นักสำรวจแห่งลุ่มแม่น้ำแอมะซอน มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริโภคที่ดี สามารถเลือกซื้อสินค้าและบริการได้อย่างเหมาะสมและมีความยึดมั่นผูกพันในการเรียน

1.1.2 ชุดที่ 2 สินค้าหรรษากับอุปสงค์และอุปทาน มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในกฎของอุปสงค์และอุปทาน สามารถวิเคราะห์ราคาสินค้าและบริการที่มีอิทธิพลจากอุปสงค์และอุปทาน และมีความยึดมั่นผูกพันในการสินค้าหรรษามากที่สุดเป็นผู้ชนะได้รับรางวัล จากนั้นครูและนักเรียนสรุปองค์ความรู้ร่วมกัน

1.1.3 ชุดที่ 3 ทรัพย์สินทางปัญญากับคำถามอลเวง มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในทรัพย์สินทางปัญญา ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา

1.1.4 ชุดที่ 4 Word Search! สถาบันการเงินพื้นฐาน มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถาบันการเงินพื้นฐาน ตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันการเงินต่อการดำรงชีวิตในสังคม และมีความยึดมั่นผูกพันในการเรียน

1.1.5 ชุดที่ 5 Money Drop! ประเภทของสถาบันการเงิน เป้าหมายเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในสถาบันการเงินแต่ละประเภท สามารถวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสถาบันการเงินแต่ละประเภทที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตในสังคม และมีความยึดมั่นผูกพันในการเรียน

1.1.6 ชุดที่ 6 สารพัดคำถามกับสถาบันการเงิน เป้าหมายเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค และสถาบันการเงิน สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค และสถาบันการเงินที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตในสังคม และมีความยึดมั่นผูกพันในการเรียน

1.1.7 ชุดที่ 7 BINGO! เศรษฐกิจไทย เป้าหมายเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในลักษณะของเศรษฐกิจประเทศไทยในปัจจุบัน สามารถวิเคราะห์แนวโน้มเศรษฐกิจประเทศไทยในอนาคต และมีความยึดมั่นผูกพันในการเรียน

1.1.8 ชุดที่ 8 Challenge Question! ปัญหาเศรษฐกิจไทย เป้าหมายเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นส่วนหนึ่งในการร่วมแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย และมีความยึดมั่นผูกพันในการเรียน

ผู้วิจัยได้หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะตารางประกอบคำบรรยาย ดังนี้

ตารางที่ 1 การหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์

ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา	ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)
ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	80.24	82.67

จากตารางที่ 1 พบว่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเกมการศึกษา เท่ากับ 80.24/82.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ได้กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าในกระบวนการสร้างชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องและนำไปทดลองใช้ (Try Out) จนทำให้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษามีประสิทธิภาพ

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกม (Game Based Learning) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (พิชาติ แก้วพวง, 2563) ดังนี้

1.2.1 ขั้นการนำเข้าสู่เกม (Introducing Game) ผู้สอนอาจนำสื่อต่าง ๆ มานำเสนอ เช่น รูปภาพ สื่อวีดีทัศน์ ผังกราฟิก เป็นต้น เพื่อเร้าความสนใจของผู้เรียนและเชื่อมโยงนำเข้าสู่เนื้อหาที่จะเรียน

1.2.2 ขั้นการอธิบายเกม (Explaining Game) ผู้สอนอธิบายวัตถุประสงค์ของการใช้เกมและวิธีการเล่น ชี้แจงกติกาให้แก่ผู้เรียนฟัง เพื่อให้สามารถเล่นเกมอย่างมีระเบียบ

1.2.3 ขั้นการเรียนรู้ผ่านเกม (Learning through Game) ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันเรียนรู้ผ่านเกม โดยผู้สอนอาจเป็นผู้นำเล่นเกมหรือคอยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมเกมตามบทบาทที่กำหนด

1.2.4 ขั้นการอภิปรายเกม (Discussing Game) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปราย โดยผู้สอนเป็นผู้นำอภิปรายหลังการเล่นเกม โดยมุ่งประเด็นไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

1.2.5 ขั้นการสรุปและการประเมินผล (Drawing Conclusions and Evaluation) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปผลการเล่นเกมและประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจมีการมอบรางวัลให้กับผู้ชนะในกรณีที่เป็นเกมการแข่งขัน

2. ประสิทธิผลของชุดกิจกรรมเกมการศึกษา การพัฒนาชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยเสนอประสิทธิผลของชุดกิจกรรมเกมการศึกษา ดังนี้

2.1 ผลการวัดความยึดมั่นผูกพันในการเรียน โดยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะตารางประกอบคำบรรยาย ดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความยึดมั่นผูกพันในการเรียนของกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์

ความยึดมั่นผูกพันในการเรียน	ก่อนเรียน			หลังเรียน		
	Mean	S.D.	แปลผล	Mean	S.D.	แปลผล
ความยึดมั่นผูกพันด้านพฤติกรรม	3.25	0.67	ปานกลาง	3.76	0.58	มาก
ความยึดมั่นผูกพันด้านอารมณ์	2.92	0.58	ปานกลาง	4.08	0.57	มาก
ความยึดมั่นผูกพันด้านปัญญา	3.28	0.64	ปานกลาง	3.89	0.70	มาก
รวม	**3.15**	**0.41**	**ปานกลาง**	**3.91**	**0.48**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ความยึดมั่นผูกพันในการเรียนของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ ก่อนเรียนเท่ากับ 3.15 และหลังเรียนเท่ากับ 3.91 เมื่อเปรียบเทียบด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) พบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษามีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ผลการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ โดยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะตารางประกอบคำบรรยาย ดังนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์

การทดสอบ	Mean	S.D.	t	df	p
ก่อนเรียน	13.80	3.55	19.501 *	44	0.000
หลังเรียน	24.80	1.81			

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ ก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 13.80 และหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 24.80 เมื่อเปรียบเทียบด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมเกมการศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.24/82.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 เนื่องจากชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ ถูกออกแบบมาเพื่อให้ผู้เรียนมีความสนุกสนานไปพร้อมกับการเรียนรู้ ในขณะที่ลงมือเล่น ผู้เรียนจะได้รับทักษะและความรู้จากบทเรียนและชักจูงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยชุดกิจกรรมเกมการศึกษามีองค์ประกอบสำคัญ 8 ประการ ได้แก่ เป้าหมาย กฎกติกา การแข่งขัน การมีส่วนร่วม การตัดสินใจ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน รางวัล และแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา รวมทั้งชุดกิจกรรมเกมการศึกษาประกอบไปด้วยเกมการศึกษาหลากหลายถึง 8 ชุด มีจุดมุ่งหมาย คือ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของถนัดกิจ บุตรวงค์และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.87/81.07 เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของภคนันท์ องอาจ (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.77/85.63 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

2. การพัฒนาความยึดมั่นผูกพันในการเรียน

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ มีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งความยึดมั่นผูกพันในการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 3.15 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 3.91 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนพมาศ ว่องวิทยสกุล (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันกับการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา: การทดลองแบบอนุกรมเวลา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนได้รับการสอนแบบใช้โปรแกรมฯ มีความยึดมั่นผูกพันกับการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิชาภาษาไทยระหว่างการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอิษฎาภรณ์ ภู่ระหงษ์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันกับการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความยึดมั่นผูกพันกับการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้โปรแกรมเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันกับการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรมเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันกับการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นในด้านความประทับใจในการเรียน นักเรียนส่วนใหญ่เกิดความสนุกกับการเรียน และเกิดความประทับใจต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเล่นเกมและการทดลอง ได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งมักมีความชื่นชอบในการเลือกเกมเองและด้านความต้องการในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ พบว่านักเรียนมีความรู้สึกต่อวิชาวิทยาศาสตร์ในทิศทางบวก นักเรียนส่วนใหญ่สนใจเรียนวิทยาศาสตร์มากขึ้น เพราะมีความสนุกและได้ความรู้ รวมทั้งนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้

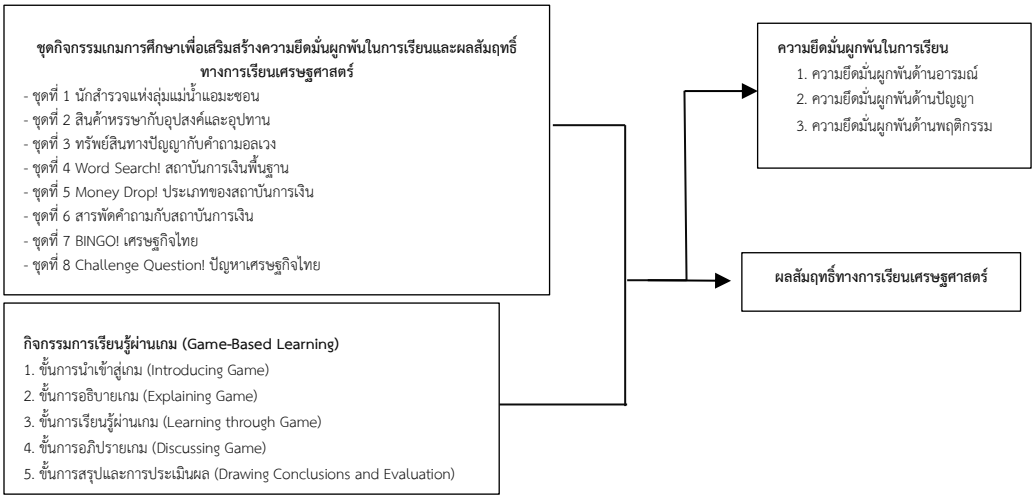
3. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 13.80 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 24.80 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องมาจากชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ และแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา ซึ่ง ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกม ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน (พิชาติ แก้วพวง, 2563: 226-227) ได้แก่ 1. การนำเข้าสู่เกม 2. การอธิบายเกม 3. การเรียนรู้ผ่านเกม 4. การอภิปรายเกม และ 5. การสรุปและประเมินผล ซึ่ง 5 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกมเปรียบเสมือนการเล่นวีดิโอเกม เริ่มต้นด้วยครูผู้สอนนำเสนอสื่อ จำลองการสวมบทบาทให้ผู้เรียนเข้าถึงอารมณ์ของเกม การอธิบายถึงกติกามารยาทและวัตถุประสงค์ในเกม รวมไปถึงครูผู้สอนที่รับบทบาทเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกม รวมทั้งการอภิปรายสิ่งที่ได้จากเกมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ครูผู้สอนได้ตั้งไว้ การพูดคุยโดยใช้ประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคน และสุดท้ายคือการสรุปและประเมินผลผู้เรียน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ผ่านเกมสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น การเรียนรู้ ลงมือเล่น และฝึกปฏิบัติในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกฤตนัย ชุมวุฒิศักดิ์ และลัดดา ศิลาน้อย (2558) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย หน่วยการ

เรียนรู้เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย รายวิชา ส15101 สังคมศึกษา 5 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนด้วยเกม (GAME-BASED-LEARNING) ผลการวิจัยพบว่า จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 100 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 72.72

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ มีองค์ประกอบดังแผนที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์

จากแผนภาพข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้น ได้มีการนำกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกมมาผสมผสานกัน ซึ่งส่งผลต่อความยึดมั่นผูกพันในการเรียน ทั้งด้านพฤติกรรม ด้านอารมณ์ และด้านปัญญา จึงทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์เพิ่มสูงขึ้น

ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วย 8 ชุดกิจกรรม แต่ละชุดกิจกรรมมีความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ การบริโภค สถาบันการเงิน และเศรษฐกิจประเทศไทย โดยชุดกิจกรรมเกม

การศึกษาทุกชุดจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกม (Game-Based Learning) ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ยาก ส่งผลให้ความยึดมั่นผูกพันในการเรียนเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะค่าเฉลี่ยความยึดมั่นผูกพันด้านอารมณ์สูงขึ้นกว่าก่อนเรียนมากที่สุด รองลงมา คือ ความยึดมั่นผูกพันด้านปัญญาและความยึดมั่นผูกพันด้านพฤติกรรม ตามลำดับ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา พบว่า นักเรียนเกิดความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามบทบาทของตนเอง มีความตั้งใจเรียนเศรษฐศาสตร์มากขึ้น ซึ่งบรรยากาศในชั้นเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนเพิ่มสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรมีการวางแผน วิเคราะห์เนื้อหา ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการในการสร้างชุดกิจกรรมเกมการศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้ชุดกิจกรรม โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกมให้เกิดความถ่องแท้ โดยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดต้องสอดคล้องกับพื้นฐานความรู้และลักษณะของผู้เรียน รวมทั้งสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดกับผู้เรียน

2. ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา ครูผู้สอนควรคำนึงถึงความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสาระการเรียนรู้กับระยะเวลาในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกม เป็นกิจกรรมที่มีขั้นตอนที่ต้องใช้ระยะเวลาค่อนข้างมากและต้องการความต่อเนื่องของกิจกรรม ครูผู้สอนต้องมีการบริหารจัดสรรระยะเวลาอย่างเหมาะสมในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชุดกิจกรรมเกมการศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกมในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระอื่น ๆ เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง เป็นต้น รวมทั้งนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้และบูรณาการกับรายวิชาอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

2. ในการทำวิจัยครั้งต่อไปอาจต่อยอดด้วยการนำชุดกิจกรรมเกมการศึกษาไปพัฒนาความสามารถในการคิดขั้นสูง เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดวิจารณญาณ และการคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กฤตนัย ชุมวุฒิศักดิ์ และลัดดา ศิลาน้อย. (2558). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย หน่วยการเรียนรู้เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย รายวิชา ส15101 สังคมศึกษา 5 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนด้วยเกม (GAME-BASED-LEARNING). *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 38(4), 177-185.

ถนัดกิจ บุตรวงค์และคณะ (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 18(80), 135-144.

นพมาศ ว่องวิทยสกุล. (2557). *การพัฒนาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันกับการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา: การทดลองแบบอนุกรมเวลา* (ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิภาธร สันหนองเมือง. (2555). *การจัดการชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

พรเทพ กลิ่นด่านกลาง. (2563, 22 ตุลาคม). ครูกลุ่มสาระการเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย [บทสัมภาษณ์].

พิชาติ แก้วพวง. (2563). *ศาสตร์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพศาล หวังพานิช. (2526). *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ภคนันท์ องอาจ. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 9(1), 149-158.

มารุต พัฒผล. (2561). *เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชาสัมมนานวัตกรรมการโค้ชเพื่อการรู้คิด: บทที่ 9 การสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ระพินทร์ โพธิ์ศรี. (2547). *การสร้างและวิเคราะห์คุณภาพชุดการสอน*. อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

วรัตต์ อินทสระ. (2562). *เปลี่ยนห้องเรียนเป็นห้องเล่น.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

วินัยธร วิชัยดิษฐ์. (2555). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

สุมารี ไชยประสพ. (2558). *การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนโป่งน้ำร้อนวิทยา* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

อิษฎาภรณ์ ภู่ระหงษ์. (2559). *ผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันกับการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* (ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ. (2559). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสร้างความรู้ใหม่. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 14(1), 54-59.

Kurt, S. (2018). *ADDIE Model: Instructional Design*. Retrieved December 16, 2018, from https://educationaltechnology.net.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม*

FACTORS AFFECTING THE DIGITAL LITERACY AMONG GOVERNMENT PERSONNEL OF DEPARTMENT OF INDUSTRIAL WORKS

กาญจนาพร ผลทำโชค
Kanjanaporn Phonthamchok
มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
Corresponding Author E-mail: titlerockzoic@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาทักษะความเข้าใจ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จำแนกตาม Generation 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ 3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาทักษะความเข้าใจ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 225 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารที่กำกับดูแลยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล และมีอำนาจในการดำเนินการอนุมัติสนับสนุนแนวทางในการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในองค์กร จำนวน 4 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. เจนเนอเรชั่น (Generation) ที่แตกต่างกันมีระดับทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล แตกต่างกันในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig = .000) 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ ปัจจัยด้านกระบวนการพัฒนา และปัจจัยด้านบริหาร 3. แนวทางในการพัฒนาทักษะความเข้าใจ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ กำหนดนโยบาย และแนวทางปฏิบัติให้ชัดเจน สนับสนุนหลักสูตรฝึกอบรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: เทคโนโลยีดิจิทัล; เจนเนอเรชั่น

*Received November 26, 2021; Revised December 10, 2021; Accepted December 21, 2021

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study skills and comprehension and the use of digital technology classified by generations, 2. To study factors affecting skills, comprehension and digital technology uses, and 3. To propose the guideline for skills, comprehension and digital technology uses development for state personnel of the Department of Industrial Works, conducted by the mixed research methods, the quantitative and qualitative research. The tools were questionnaires and in-depth-interview script. The samples were 225 state personnel of the Department of Industrial Works. The key informants were 4 administrators responsible for information technology and digital technology with authority to approve and support the state personnel development in digital technology.

The results of the research were as follows: 1. Different generations had different levels of Digital Literacy at a statistically significant level of 0.05 (Sig = .000). 2. Factors affecting the Digital Literacy of government personnel Department of Industrial Works were development process factors and administrative factors. 3. Guidelines for developing Digital Literacy of the Department of Industrial Works government personnel were to define clear policies and guidelines, to support training courses and ideas exchange together, to develop information and communication technology infrastructure and set indicators and tangible rewards.

Keywords: Digital Technology Literacy; Generation

บทนำ

สังคมในปัจจุบันกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมฐานความรู้ (Knowledge Based Society) เป็นสังคมที่คนเป็นแรงงานที่ใช้ความรู้ในการทำงาน (Knowledge worker) ซึ่งมีคุณลักษณะสำคัญคือ เป็นบุคคลที่พร้อมเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นทักษะที่พึงมีเพื่อให้เท่าทันต่อการดำเนินชีวิตการทำงานของคนในศตวรรษที่ 21 จึงควรประกอบไปด้วย ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะการรู้สารสนเทศ เป็นต้น โดย Digital literacy หรือทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นทักษะด้านดิจิทัลพื้นฐานที่จะเป็นตัวช่วยสำคัญสำหรับบุคลากรภาครัฐในการปฏิบัติงาน การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น เพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 ทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) จึงถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งกับการขับเคลื่อนประเทศในปัจจุบัน

จากการขับเคลื่อนประเทศในปัจจุบันเพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในหลากหลายกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้ตอบรับกับนโยบายของรัฐบาล ส่งผลให้บุคลากรภาครัฐทุกรุ่นทุกวัยในองค์กรต้องปรับเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มศักยภาพของตนเองให้เท่าทันกับการใช้งานเทคโนโลยี ซึ่งในองค์กรขนาดใหญ่ย่อมประกอบไปด้วยบุคลากรที่หลากหลาย หลายรุ่น หลายวัย หลาย Generation โดยช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลให้ความคิด ทัศนคติ ทักษะ ค่านิยม รูปแบบการทำงาน และลักษณะความคิด แตกต่างกันออกไปอย่างสิ้นเชิง เมื่อกลุ่มบุคลากรที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงต้องดำเนินงานร่วมกันภายใต้นโยบาย และแนวปฏิบัติเดียวกันอาจทำให้เกิดปัญหาช่องว่างระหว่างวัย หรือ Generation Gap ดังนั้นการบริหารจัดการบุคลากรขององค์กรขนาดใหญ่ที่ประกอบไปด้วยบุคลากรที่หลากหลายควรคำนึงถึงความแตกต่างของบุคลากร เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาบุคลากรที่จะเหมาะสมกับแต่ละช่วงวัยให้มากขึ้น เพื่อให้ได้ประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้น

ซึ่งจากบริบทการพัฒนาของภาครัฐในปัจจุบันทำให้การบริการประชาชนของกรมโรงงานอุตสาหกรรมต้องปรับตัวเพื่อมุ่งสู่การเป็น Thailand 4.0 ตามนโยบายหลักของรัฐบาล ประกอบกับบุคลากรภาครัฐของกรมโรงงานอุตสาหกรรมที่ปฏิบัติงานกันมาอย่างยาวนานหลายรุ่นหลายสมัย มีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต่างยุคสมัยกัน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างการเรียนรู้ส่งผลให้ระดับความรู้ความสามารถในการตอบรับต่อการบริการประชาชนในปัจจุบันของแต่ละคนแตกต่างกันด้วยหลายปัจจัย รวมถึงช่วงวัย หรืออายุด้วย และแม้กรมโรงงานอุตสาหกรรมจะมีนโยบายด้านการบริหารงานด้าน ICT ให้มีความพร้อมก้าวสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาบุคลากรให้รู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล แต่พบว่ามีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนตำแหน่งสำคัญที่คอยกำกับดูแลยุทธศาสตร์ดังกล่าวอย่างผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง (CIO) ซึ่งอาจทำให้การบริหารยังไม่ต่อเนื่องเพียงพอ และอาจส่งผลให้บุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรมไม่สามารถตอบรับกับนโยบายการพัฒนาบุคลากรด้าน ICT ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาในหัวข้อ “ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม” ซึ่งจะสามารถนำผลของระดับทักษะความเข้าใจ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) จำแนกตาม Generation ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม และผลของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม มาวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาทักษะความเข้าใจ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม อันจะนำไปสู่การนำเสนอแนวทางในการพัฒนาทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรมต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะความเข้าใจ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาทักษะความเข้าใจ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรมนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิจัย 2 วิธี คือ วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม จำนวนทั้งหมด 512 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มตามเจนเนอเรชั่น คือ 1. กลุ่ม Baby boomer 2. กลุ่ม Generation X 3. กลุ่ม Generation Y และ 4. กลุ่ม Generation Z ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ 225 คน โดยวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ค่าความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมให้เกิดได้ เท่ากับ 0.05 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามเจนเนอเรชั่น เจนเนอเรชั่นละเท่า ๆ กัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับ ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) และปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1. แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล 2. แบบทดสอบเกี่ยวกับทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ว่าใช่หรือไม่ใช่ โดยมีเกณฑ์การวัดผลคือ ตอบถูก เท่ากับ 1 และตอบผิด เท่ากับ 0 โดยมีการแปลผลดังนี้ คะแนนตั้งแต่ 10 – 6 คะแนน คือ ระดับมาก คะแนนตั้งแต่ 0 – 5 คะแนน คือ ระดับน้อย 3. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) และ 4. แบบสอบถามคำถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแนวทางในการพัฒนาทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกจากผู้บริหารที่กำกับดูแลยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล และมีอำนาจในการดำเนินการอนุมัติสนับสนุนแนวทางในการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในองค์กร (Digital Literacy) ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม

จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลหลักจากการขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในคน จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนของมหาวิทยาลัยมหิดล (MU-IRB) ก่อนเข้าเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาประมวลผลในโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กับการแจกแจงความถี่ (Frequency Distributions) รวมถึงร้อยละ (Percentage) ใช้สถิติ F-Test ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise) ซึ่งมีการทดสอบค่าความสัมพันธ์ (Correlation) ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) (ตัวแปรอิสระ) และทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม (ตัวแปรตาม) ส่วนวิจัยเชิงคุณภาพมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาวิเคราะห์กับผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ จำแนกข้อมูล หาข้อสรุป

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ เจนเนอเรชั่น (จำแนกตามปี พ.ศ.) ระดับการศึกษา และส่วนราชการ โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 225 คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 52.90 เป็นกลุ่ม Generation X (เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2508 – 2523) จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 25.80 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 67.60 อยู่ในส่วนราชการสำนักงานเลขานุการกรม จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 11.60

2. ระดับผลการทดสอบทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์โดยสรุปเป็นค่าการแจงแจงความถี่ (Frequency Distributions) และค่าร้อยละ (Percentage) รวมคำถามทั้ง 20 ข้อ พบว่าคะแนนเฉลี่ยของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรมที่ตอบแบบทดสอบทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) อยู่ที่ 6.59 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยระดับผลการทดสอบทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม จำแนก

ตามเจนเนอเรชั่น (Generation) จำนวน 225 คน ผลการทดสอบพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ กลุ่ม Generation Z (เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา) ได้คะแนนเฉลี่ย 9.00 จากคะแนนเต็ม 10.00 ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ กลุ่ม Generation Y (เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2538) ได้คะแนนเฉลี่ย 8.75 จากคะแนนเต็ม 10.00 ซึ่งอยู่ในระดับมาก กลุ่ม Generation X (เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2508 – 2523) ได้คะแนนเฉลี่ย 5.07 จากคะแนนเต็ม 10.00 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย และกลุ่ม Generation Baby boomer ได้คะแนนเฉลี่ย 3.55 จากคะแนนเต็ม 10.00 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ และจากการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ของตัวแปรอิสระ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) จำแนกตามเจนเนอเรชั่น (Generation) พบว่า เจนเนอเรชั่น (Generation) ที่แตกต่างกันมีระดับทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรมแตกต่างกันในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig = .000)

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านกระบวนการพัฒนาส่งผลต่อทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด และรองลงมา คือ ปัจจัยด้านบริหาร โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มีจำนวน 2 ตัวแปรอิสระ จาก 6 ตัวแปรอิสระ ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม ได้แก่ ปัจจัยด้านกระบวนการพัฒนา (X_6) และปัจจัยด้านบริหาร (X_3) โดยเรียงลำดับตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด ซึ่งตัวแปรตัวแรกมีค่าอำนาจการทำนาย (R^2) เท่ากับ .296 ซึ่งหมายความว่า ปัจจัยด้านกระบวนการพัฒนา (X_6) เป็นตัวพยากรณ์ที่สามารถทำนายตัวแปรตาม หรือทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ได้ร้อยละ 29.6 และตัวแปรอิสระทั้งสองตัวดังกล่าวมีค่าอำนาจการทำนาย (R^2) ตัวแปรตามเท่ากับ .332 ซึ่งหมายความว่าตัวแปรอิสระทั้งสองตัวสามารถทำนายตัวแปรตาม หรือทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ได้ร้อยละ 33.2 (R^2 x 100) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .576 และความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ (S.E.) เท่ากับ 3.00942 ซึ่งจากผลการทดสอบสามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ $\hat{Y} = 11.168 + 2.877X_6 + (-2.420X_3)$ และสามารถเขียนสมการในรูปคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้ $\hat{Z} = .446X_6 + (-.214X_3)$

4. แนวทางในการพัฒนาทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากผู้บริหารที่กำกับดูแลยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล และมีอำนาจในการ

ดำเนินการอนุมัติสนับสนุนแนวทางในการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในองค์กร (Digital Literacy) ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 4 คน ได้แก่ ผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง (CIO) ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้อำนวยการศูนย์บริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล และผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน หรือผู้แทน กรมโรงงานอุตสาหกรรม โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งผลการวิเคราะห์จำแนก เป็น 4 ประเด็นดังนี้ 1. กำหนดนโยบาย และแนวทางปฏิบัติให้ชัดเจน เพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง 2. สนับสนุนหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างจิตสำนึก และทัศนคติเชิงบวก แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันภายในองค์กร 3. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพพร้อมใช้งานอย่างทั่วถึง และ 4. กำหนดตัวชี้วัด และผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำทั้งผลการวิจัยเชิงปริมาณ และผลการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ร่วมกันในการอภิปรายผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) จำแนกตาม Generation ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ผลการวิจัยระดับทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) จำแนกตาม Generation ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ประกอบไปด้วย 4 มิติ ได้แก่ การใช้ (Use) เข้าใจ (Understand) การสร้าง (create) และเข้าถึง (Access) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ กลุ่ม Generation Z (เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา) ได้คะแนนเฉลี่ย 9.00 จากคะแนนเต็ม 10.00 ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ กลุ่ม Generation Y (เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2538) ได้คะแนนเฉลี่ย 8.75 จากคะแนนเต็ม 10.00 ซึ่งอยู่ในระดับมาก กลุ่ม Generation X (เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2508 – 2523) ได้คะแนนเฉลี่ย 5.07 จากคะแนนเต็ม 10.00 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย และกลุ่ม Generation Baby boomer ได้คะแนนเฉลี่ย 3.55 จากคะแนนเต็ม 10.00 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ และจากการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) จำแนกตามเจนเนอเรชั่น (Generation) พบว่า เจนเนอเรชั่น (Generation) ที่แตกต่างกันมีระดับทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยในเชิงปริมาณสอดคล้องกับผลการวิจัยของพีระ จิรโสภณ และคณะ (2559) ที่พบว่าระดับการรู้เท่าทันการสื่อสารแตกต่างกันไปตามลักษณะทางประชากร และพฤติกรรมการเปิดรับและการใช้สื่อ นั่นคือแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเฉพาะในกลุ่มที่อยู่ในวัยหรืออายุแตกต่างกันเท่านั้น สำหรับผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารฯ พบว่า จำนวนบุคลากรที่ค่อนข้างมากแตกต่างกันด้วยอายุ และประสบการณ์ ส่งผลให้อาจมีปัญหาเรื่องช่องว่างระหว่างวัย (Generation Gap) อยู่บ้าง เช่น วัฒนธรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ทัศนคติที่แตกต่างกัน ค่านิยมที่แตกต่างกัน จึงอาจส่งผลให้ทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ในแต่ละกลุ่ม Generation มีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกลุ่มเจนเนอเรชั่น (Generation) ที่เชื่อว่าสาเหตุที่คนแต่ละช่วงวัยมีความคิด และพฤติกรรมต่างกันนั้น เป็นเพราะว่าสภาพสังคมในช่วงนั้น ๆ เป็นปัจจัยที่หล่อหลอมความคิด และทำให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้นขึ้นมา

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

จากผลการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายนอก ปัจจัยด้านนโยบาย ปัจจัยด้านบริหาร ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านกระบวนการพัฒนา พบว่าปัจจัยด้านกระบวนการพัฒนาส่งผลต่อทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด และรองลงมา คือ ปัจจัยด้านบริหาร โดยปัจจัยด้านกระบวนการพัฒนาและปัจจัยด้านบริหารสามารถพยากรณ์ทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ร่วมกันได้ร้อยละ 33.2 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธนาชัย ธีรพัฒนวงศ์ (2561) ที่กล่าวว่ารัฐบาลควรมีการสรรหารัฐมนตรีที่จะมารับผิดชอบกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่มีคุณสมบัติ ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งจะทำให้รัฐมนตรีสามารถปฏิบัติภารกิจที่ต้องรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการองค์การระดับกระทรวง กรม อย่างมีธรรมาภิบาลและมียุทธศาสตร์เพื่ออนาคตในการก้าวไปสู่ไทยแลนด์ดิจิทัล (Digital Thailand)

3. แนวทางในการพัฒนาทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

จากข้อมูลที่เก็บรวมรวมจากบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรมในแบบสอบถามข้อคำถามปลายเปิด และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารฯ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

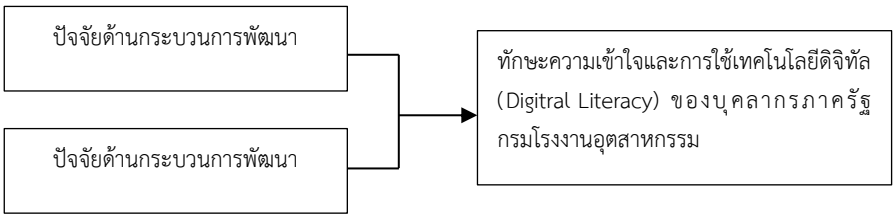
3.1 กำหนดนโยบาย และแนวทางปฏิบัติให้ชัดเจน เพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นลำดับขั้นตอนให้สามารถปฏิบัติตามได้ง่าย เห็นภาพได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะด้านนโยบายจากผลการวิจัยของธนาชัย ธีรพัฒนวงศ์ (2561) ที่กล่าวว่ารัฐบาลควรมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน โดยมีการวางยุทธศาสตร์ออกเป็น 3 ระยะ กล่าวคือระยะต้น ระยะกลาง และระยะปลาย ให้ชัดเจน

3.2 สนับสนุนหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างจิตสำนึก และทัศนคติเชิงบวก แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันภายในองค์กร สนับสนุนให้มีการนำรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือเวิร์กชอป (Workshop) การประชุมร่วมกันเป็นกลุ่ม

3.3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพพร้อมใช้งานอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยของกัมพล เกศสาลี และกันยารัตน์ เควียเซ่น (2561) ที่กล่าวไว้ว่า จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการรู้ดิจิทัล ดังนั้น ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยควรให้ความสำคัญต่อการจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพียงพอ และครอบคลุมการใช้งาน

3.4 กำหนดตัวชี้วัด และผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม ทำให้สามารถวัดผลออกมาได้อย่างชัดเจนเป็นแบบแผน สามารถนำไปดำเนินการต่อเนื่องในการวางแผนขั้นตอนพัฒนาขั้นต่อ ๆ ไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพีระ จิรโสภณและคณะ (2559) ที่กล่าวถึงการพัฒนาตัวชี้วัดและประเมินสมรรถนะการรู้เท่าทันการสื่อสารของประชาชนในยุคปัจจุบัน เพื่อให้สามารถนำมากำหนดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาคนให้รู้เท่าทันการสื่อสารได้อย่างชัดเจนและตรงกับสถานการณ์ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันการสื่อสาร

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ ปัจจัยด้านกระบวนการพัฒนา และปัจจัยด้านบริหาร มีอิทธิพลต่อทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า กระบวนการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การฝึกอบรมสำหรับแนวทางการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์ วิธีการทำงานและข้อมูลให้เป็นระบบดิจิทัลด้วยมาตรฐานและภาษาสากล แนวทางการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะทางด้านดิจิทัล เพื่อก้าวสู่ 4.0 รวมถึงการบริหารที่มีการกำหนดกลยุทธ์ด้านการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ชัดเจน ระบบสนับสนุน

ช่วยเหลือในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล โครงสร้างองค์กร ความเสถียรของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การปลูกฝังค่านิยมร่วม กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร และภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นสิ่งที่องค์กรพึงตระหนักสำหรับแนวทางพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กรมโรงงานอุตสาหกรรมควรกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติในการพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ให้ชัดเจน และทันสมัยอยู่เสมอ

2. กรมโรงงานอุตสาหกรรมควรกำหนดนโยบาย และแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารงาน ICT ให้ต่อเนื่อง มีการบันทึกติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการอยู่เสมอ

3. กรมโรงงานอุตสาหกรรมควรกำหนดนโยบายในการบูรณาการข้อมูลร่วมกัน เพื่อให้การบูรณาการข้อมูลควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

4. กรมโรงงานอุตสาหกรรมควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพพร้อมใช้งานอย่างสม่ำเสมอทั่วถึง และเท่าเทียมในทุกส่วนงาน กำหนดระยะเวลาในการตรวจสอบบำรุงรักษาให้ชัดเจน ทำการสำรวจความต้องการของผู้ใช้งานในรูปแบบต่าง ๆ

5. กรมโรงงานอุตสาหกรรมควรกำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดการประเมินผลที่ชัดเจน ควบคู่ไปกับการกำหนดผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรมในแต่ละระดับที่สามารถพัฒนาเพิ่มขึ้นได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบที่จะสนับสนุนในการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในองค์กร กำหนดบทบาทหน้าที่ เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินกระบวนการพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึงการประเมินผล และติดตามผล

2. กรมโรงงานอุตสาหกรรมควรดำเนินการวัดระดับเพื่อจำแนกระดับทักษะพื้นฐานของบุคลากรแต่ละกลุ่ม เพื่อให้สามารถกำหนดหลักสูตร หรือแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคลได้ดียิ่งขึ้น

3. จัดหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก และทัศนคติเชิงบวก ให้เห็นถึงความสำคัญ และความจำเป็นของการพัฒนาทักษะตนเอง ให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy)

4. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือเวิร์คช็อป (Workshop) เน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแต่ละช่วงวัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมลงลึกไปในแต่ละมิติ และองค์ประกอบอีก 9 ด้าน เพื่อจะได้เล็งเห็นถึงแนวทางในการพัฒนาทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีความละเอียดมากขึ้นสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์กับองค์กรได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ด้วย เช่น เพศ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ สถานภาพ หรือส่วนงาน เป็นต้น เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy)ได้เฉพาะเจาะจง และเหมาะสมกับแต่ละบุคคลมากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการพัฒนาผลการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพัฒนาอยู่เสมอ ดังนั้นทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรภาครัฐ กรมโรงงานอุตสาหกรรมจึงต้องพัฒนาตามให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

เอกสารอ้างอิง

กัมพล เกศสาลี และกันยารัตน์ เควียเซ่น. (2561). การรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 12(2), 503-513.

ธนาชัย ธีรพัฒนวงศ์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อยุทธศาสตร์เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารภาครัฐ. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 18(1), 202-210.

พีระ จิรโสภณ และคณะ. (2559). *ความรู้เท่าทันการสื่อสารยุคดิจิทัลกับบทบาทในการกำหนดแนวทางการปฏิรูปการสื่อสารในสังคมไทย* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis.* New York: New York: Harper & Row.

EFFECTIVENESS OF SUMMER NOVICE ORDINATION PROJECT MANAGEMENT IN KANJANBURI PROVINCE*

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนในจังหวัดกาญจนบุรี

Phrakru Sri Thammawaraporn (Suranath Sangvaro), Sman Ngamsnit, Boonton Dockthaisong
พระครูศรีธรรมาภรณ์ (สุรนารถ สีลสังวโร), สมาน งามสนิท, บุญทัน ดอกไธสง
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Corresponding Author E-mail: 1281sn@gmail.com

Abstract

Objectives of this research were to study the effectiveness of summer novice ordination project management, factors affecting the effectiveness and to propose the appropriate approaches to the effectiveness of summer novice ordination project management in Kanjanburi Province. Methodology was the mixed methods: the quantitative research, data were collected from 400 samples, derived from 16,645 people at 4 districts in Kanjanaburi Province with questionnaires and analyzed data with descriptive and inferential statistics. The qualitative research, data were collected from 20 key informants who involved in summer novice ordination project and from 10 participants in focus group discussion. Data from both steps were analyzed by descriptive interpretation.

Findings were as follows: Effectiveness of summer novice ordination project management in Kanjanaburi Province: Participants' satisfaction; Resource acquisition; Quantity of participants and Quality of participants, by overall: were at high level with the mean score at 3.89. Factors affecting the effectiveness of summer novice ordination project management: Buddhist way of life; Want to train oneself to be good person; Buddhist and state project; Want to repay gratitude to parents and Buddhism; Free charity project and Honor and respect in community, by overall, were at high level with the total mean value at 4.05. The

*Received October 28, 2021; Revised March 28, 2022; Accepted March 28, 2022

appropriate approach to the effectiveness of summer novice ordination project management was the management by the principle of POSDCoRB which was at the high level by the average scores at 4.11 Staffing was the highest level was at 4.24. Reporting, Planning, Directing, Coordinating, Organizing and Budgeting were also at high level with the mean value ranging.
Keywords: Effectiveness; management; Summer Novice Ordination

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการบริหารจัดการโครงการพรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนในจังหวัดกาญจนบุรี ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลและแนวทางที่เหมาะสมสำหรับประสิทธิผลของการบริหารจัดการโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนในจังหวัดกาญจนบุรี ด้วยการวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คนจาก 4 อำเภอใจจังหวัดกาญจนบุรีด้วยแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 รูปหรือคนที่เกี่ยวข้องกับโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและจากผู้มีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่มเฉพาะ 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ

ผลวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของการบริหารจัดการโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนในจังหวัดกาญจนบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ด้านความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ ความพร้อมของทรัพยากร ปริมาณและคุณภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ ทั้งหมด อยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนในจังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่วิถีชีวิตแนวพุทธ ต้องการฝึกอบรมตนเองให้เป็นคนดี โครงการของชาวพุทธและของรัฐ ต้องการที่จะตอบแทนบุญคุณบิดามารดาและพระพุทธศาสนา ได้รับเกียรติและการยกย่องในชุมชนและสังคม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับสูงที่ 4.05 ส่วนแนวทางสำหรับพัฒนาประสิทธิผลของการบริหารจัดการโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนในจังหวัดกาญจนบุรีได้การการบริหารจัดการตามหลัก POSDCoRB มีค่าเฉลี่ยที่ 4.11 ประกอบด้วย การจัดคนเข้าทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.24 ส่วนด้าน การรายงาน การวางแผน การอำนวยการ การประสานงาน การจัดองค์กร การจัดองค์กรและการงบประมาณ อยู่ในระดับมาก
คำสำคัญ: ประสิทธิผล; การบริหารจัดการ; การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

Introduction

Young generation is the asset of Thailand the land of Buddhism that quite often confronts with new challenges in many ways especially new disrupted technology in which the new young generation was born. To make this young generation the real asset of the country, Thailand by many organizations, especially the organization of Sangha, by Supreme Sangha Council, launched many projects to develop young people to make them the real asset of the country. Building this asset means valuing young people's talents, skills, interests, and opinions. It means setting aside the belief that adults know more than the younger generation. When you see children and youth as valuable resources, they feel more empowered to contribute to the community, and at school, and home in meaningful, thoughtful ways.

The young generation or the youth is always accepted as the valued asset, the future of the country. Children today are adults tomorrow. Buddhism also regards that child are the solid foundation of humankinds, as the Buddhist proverb mentioned that Puttavattumanussanag, children or off springs are the underpins of all man kinds that means without children, there will be no humans on earth. To be good and strong underpins, offspring or young people must be good people with good quality. In order young generation to be successful in many ways, the young people must go under training, both body and mind. Only the well-trained people are the excellent human beings as a Buddhist proverb said Tanto Settho Manussesu (Mahachula Tipitaka (Thai) Volume 25, Nagavagga, 23, Item 321, p.131); Among man kinds, only the well trained is the excellent being.

Thailand has applied the Buddhism integration method for youth development promoting youth's desirable characteristics, such as self-disciplines, emotional and mental development, critical thinking Yonisomanasikara way, the way to think critically and analytical reflection.

Countries all over the world, even the big power such as United States of America is concerned with the young generation. It develops its youth in many ways seriously. According to the U.S. Department of Education, Office of Safe and Drug-Free Schools laid down the youth development model with mentoring Fact sheet as. (U.S. Department of Education, Office of Mentoring Resource Center, 2020) What is youth development? Youth development in its broadest sense

refers to the stages that all children go through to acquire the attitudes, competencies, values, and social skills they need to become successful adults. As children move through their developmental stages (see Erikson's Stages of Development on page 2), they acquire a set of personal assets, or supports, that help them face the challenges and opportunities ahead. These assets allow youth to become resilient—able to bounce back from adversity. Their ability to develop successfully depends to a great extent on the support and assistance they receive from the people and institutions around them. The youth development is a discipline in the field of youth work, founded on the belief that young people are best able to move through their developmental stages when they are supported across all sectors of the community by individuals, family, schools, youth agencies, faith organizations, community governance, business, and more. The youth development model focuses on activities that nurture developmental assets rather than on reducing risks or preventing specific problems. Its goal is to help youth become successful adults, not just problem free, but fully prepared to be responsible, contributing, and healthy adults.

Youth development practitioners help youth successfully navigate the developmental stages they must all go through, allowing them to develop a rich set of assets that will help them cope with risk, overcome personal and external challenges, and become well-adjusted adults. This approach can require a significant shift in thinking for youth workers and programs used to dealing with problem solving, risk reduction, delinquency prevention, and other forms of behavior-focused interventions. The basics of the youth development approach: The Five Cs and SOS. A variety of models has been developed to help practitioners implement youth development in their organizations, most of which have similar principles, goals, and strategies. Because youth development has the rather broad goal of helping youth make the transition to healthy adulthood, there is quite a range of what "success" looks like. Most youth workers and educators consider economic independence, intellectual and social competence, personal satisfaction, and physical and psychological well-being to be significant measures. There is widespread agreement on five key outcomes for youth that are vital for their transition to adulthood. These are known as the "Five Cs": (U.S. Department of Education, Office of Mentoring Resource Center, 2020) 1. Competence: Positive

view of one's actions in specific areas, including social, academic, cognitive, and vocational. 2. Confidence: The internal sense of overall positive self-worth and self-efficacy; positive identity; and belief in the future 3. Connection: Positive bonds with people and institutions, peers, family, school, and community—in which both parties contribute to the relationship. 4. Character: Respect for societal and cultural rules, possession of standards for correct behaviors, a sense of right and wrong (morality), spirituality, integrity. 5. Caring or Compassion: A sense of sympathy and empathy for others. These five developmental outcomes can only be achieved with significant support from the entire community, family, friends, schools, and other community institutions. Yet, this support is often missing from the lives of many young people, especially those whose environments are unhealthy, unsafe, or lacking opportunities. Organizations using a youth development approach therefore provide services, opportunities, and supports (SOS) that enhance the young person's environment and increase his or her ability to reach these outcomes. Services are the critical interventions needed to enhance the essential well-being of the young person, the traditional services that are generally provided by public welfare, health, school, and recreational programs. These critical services are a necessary component of a comprehensive youth development approach because they alleviate the immediate needs and barriers that can prevent youth from moving forward. Examples include providing food and shelter for homeless youth, helping a family out of crisis, or meeting mental health needs. Opportunities are the vehicles that offer youth meaningful and real ways to influence the world around them, nurture their interests and talents, practice and enhance their skills and competencies, and increase their connectedness to community. These may stem naturally from the young person's family or community environment or may be formalized as part of a program or service. These opportunities are at the heart of youth development they provide the room for the young person to grow in.

Erikson's Stages of Development Psychologist Eric Erikson (1902–1994) (Child Development Institute) is perhaps the best-known theorist in the field of human development. He proposed a model of eight stages of development that all children go through as they move from infant to adult and built on that theoretical framework to identify critical assets that must be mastered for the

child to reach successful adulthood. The stages are Trust, which he linked to positive emotional relationships with caring adults; A strong sense of self-sufficiency; Ability to exercise initiative; Confidence in one's ability to master skills and navigate one's world; A well-formed sense of personal identity; A desire to be productive and contributing for future generations; The ability to experience true intimacy; A strong sense of personal integrity.

As for Thailand, the land of Buddhism, there are many organizations, government, private and non-profit that are concerned with the youth development. and conducted the youth development activities using Buddhism integration in the development. Department of Religions, one of the organizations has a program that encourage young students and general youths spend a life time in faith organization by practicing meditation, observing basic five precepts or Sila even ordain as novices in the summer time to stay in the embrace of the Buddhism loving-kindness, providing opportunities for young generations to study life, to know themselves, to know goodness and virtuous morality, to have the sense of belonging to the national institution, religious institution and the monarchical institution, and connectedness One of prominent activities for youth development conducted by many organizations is summer novice ordination when young students from the age of 9 to 19 years old are ordained as the novices, Samanera,(male students), Silacarini (female student). It is Buddhist activities to develop younger generation to be well trained both physically, mentally, emotionally, and socially that many institutions, families, communities, schools, monasteries, government sectors including non-profit organizations participate in organizing this Buddhist activities on the belief that young people are best able to move through their developmental stages to be desirable good citizens. Since youngsters have many roles in society, such as to be appropriate sons, daughters, community members, pupils, students, soldiers, polices, employers, employees, administrators, and personnel and finally the appropriate Buddhists. The young people will be well trained and developed when they are supported across all sectors of the community, by individuals, family, schools, youth agencies, faith organizations, community governance, business, authority and more. Ordination in Buddhism is a strong determination process in one individual's life to dedicate a period in life to study Buddhism, both theory and

practice to enhance the life experiences, to utilize the knowledge and experience to train oneself to be good person with virtuous morality. It is the occasion to give the opportunity for parents, cousins, and Buddhists to perform merits, to be close to Buddhism, to create good relationships among members of the families and community and also give the opportunity for Buddhist monks to disseminate Buddha's teachings to Buddhists community. When the young people have moved through the summer novice ordination, it is well prepared for benefits achievement; the present benefits, the future benefits and the highest benefit, the wisdom to enlighten to truth of life (Phra Brohmakunaporn (P.A.Payutto), 2007).

Summer Novice Ordination, In the Vinaya used by many South Asian Buddhist sects, a man under the age of 20 cannot ordain as a monk but can ordain as a Sâmanēra, novices .and keep the Ten Precepts as their code of behavior and devote themselves to the religious life during breaks from secular schooling, or in conjunction with it if devoted to formal ordination. In other cultures, and Buddhist traditions (particularly Northeast Asia, and those in the West that derive from these lineages), monks take different sets of vows, and follow different customary rules. The Ten Precepts that are upheld by Sâmanēra, are:

Refrain from killing living things.

1. Refrain from stealing.
2. Refrain from unchastity (sensuality, sexuality, lust).
3. Refrain from lying.
4. Refrain from taking intoxicants.
5. Refrain from taking food at inappropriate times (after noon).
6. Refrain from singing, dancing, playing music or attending entertainment programs (performances).
7. Refrain from wearing perfume, cosmetics, and decorative accessories.
8. Refrain from sitting on highchairs and sleeping on luxurious, soft beds.
9. Refrain from accepting money.

Kanjanaburi Province is one of the provinces that participated in the

valuable project of summer novice ordination. The researcher, as an administrative monk in Kanjanaburi, has participated in the project from the beginning, must conduct the follow-up the project to find out how effective the operation was. Were there any problems and obstacles of the project. What factors that supported and affected the success of the project so that the researcher can propose the effective approaches to such the national level project.

Objectives of the research

1. to study the effectiveness management of the Summer Novice Ordination Project in Kanjanaburi Province

2. to study the factors affecting the effectiveness of the Summer Novice Ordination Project management in Kanjanaburi Province.

3. to propose the appropriate approach to the effectiveness of the Summer Novice Ordination Project management in Kanjanaburi Province.

Research Methodology

This research was conducted by the mixed methods: the quantitative and qualitative research:

The quantitative research method was conducted by survey method, surveying the opinions from 400 samples, derived from 166,945 people in the selected communities participating in the summer novice ordination project in Kanjanaburi Province with 400 samples, derived from 196,645 people from 4 districts using Taro Yamane's formula with the confident level set at 0.05.

The selected 4 districts were Muang District, Wat Chaimongkol community and Devasangkaram community, Tarmuang District, Wat Wangkanai Community, and Tar Maka District, Wat Don Kamin Community.

The research instruments were questionnaires that had Reliability value at Data were 0.0987. collected from the samples by the researcher by taking questionnaires to the samples to answer and picked-up right away after the answering completion. The data were analyzed by descriptive statistics such as frequency, percentage, mean and standard deviation, S.D., t-test, and F-test.

As for the qualitative research, data were collected from 20 key informants, purposefully selected from the qualified persons who administered and involved in the summer novice ordination project, according to John W. Cresswell's method (Creswell, (2014). with the research instrument that was structured in-depth-interview script by face-to-face in-depth-interviewing. Data were also collected from 10 participants in focus group discussion. The data were analyzed by content descriptive interpretation.

Research findings:

1. The effectiveness of the summer novice ordination project management in Kanjanaburi Province, consisted of 5 indicators: Goal achievement, Participants' satisfaction, Resource acquisition, Quantity of participants and Quality of participants, by overall from both quantitative and qualitative methods were at high levels with the mean score at 3.87. This indicated that people participated in the summer novice ordination project in Kanjanaburi Province at the high level. The highest level of effectiveness of the summer novice ordination project management was the Participants' satisfaction with the mean score at 4.12. Quality of participants had the lowest mean score at 3.71, but still at high level.

2. Factors affecting the effectiveness of the summer novice ordination project management in Kanjanburi Province consisted of Buddhist way of life, wanting to be trained to be good citizen, Buddhist, and state charity project, repaying gratitude to parents and Buddhism and honor and respect in communities, by overall, were at high level with the mean value at 4.05. Buddhist way of life was at the highest level with the mean value at 4.24. Honor and respect in communities was at lowest level with the mean score at 3.85, but still at high level.

3. The approach to the effectiveness of the summer novice ordination project management in Kanjanaburi Province was in line with the principle of management; POSDCoRB, by overall was also at high level with the mean value at 4.11. Each aspect was also at high level. S, Staffing was at the highest level with the mean value at 4.24, indicating that human resource is the most important factor in any project management.

Research Discussion

The findings of the research could be discussed according to the objectives as follows:

1. The effectiveness of the summer novice ordination project management in Kanjanburi Province indicated that the effectiveness of the summer novice ordination project management in Kanjanaburi Province, consisting of goal achievement, resource acquisition, participants' satisfaction, quantity of participants and quality of participants, by overall was effective at the high level with the mean value at 3.87. Among the indicators of effectiveness, participants' satisfaction had the highest level, the 1st level, with the mean score at 4.12. This indicated that people who participated in the summer novice ordination project were satisfied with the project to have the opportunities for their children to be closer to Buddhism and practiced Silas under supervision of their masters. After the project when the children disrobed, they would become good citizens, good children of their parents and good students of their teachers.

The findings were related to the work of Phrakhru watithammawatna (Boonlert Thitawattano) (2015) who conducted the research on the Development of the Management Model of Summer Novice Ordination Project in the Sangha Administration, Region 15 with the objectives to study the condition, model and management model of management of summer novice ordination project in the sangha administration, region 15 conducted by the mixed methods: qualitative and quantitative methods. Findings were that the condition of management of summer novice ordination project in the sangha administration, region 15 was managed by planning, organization, command, coordination, and supervision are processes to set the direction and objectives of sangha and set the plan to be suitable each project and time that was beneficial to public and Sangha.

Findings were also related to the research work of Hansa Dhammahaso, (2018), who conducted the research on Mindfulness for Youth: A Case Study of Peaceful Samanera Project, Thailand. Novices for Peace: What and How the Buddha taught the youth will transform to be a peace novice because of effective training to have cleanliness in body, behavior, spiritual and wisdom.

2. Factors affecting the effectiveness of the summer novice ordination project.

management by overall also were at high level with the mean value at 4.24. The six factors were the Buddhist way of life, Buddhist and state activity and project, want to train oneself to be good person, want to repay the gratitude to parents and Buddhism, honor and respect in society and free charity project the participants do not have to pay. All these factors were also at high level accordingly. The main factors that affected the summer novice ordination project in Kanjanaburi Province were the Buddhist way of life. In any religions, the followers must have way of life. Buddhists' way of life is to make merit, observing precepts and practice meditation. The summer novice ordination project is the Buddhist way of life to let young children to be trained under the Buddhist method since the early childhood. This project was the Buddhist activity and project supported by government run by Sangha Administration in Kanjanaburi Province. Boys who were ordained as novices and parents who allowed their children to be ordained as novices at the summer novice ordination project wanted to be trained under the Buddhist Threefold Trainings from the early parts of their lives.

Findings were related to the work of Arvind Kuma Singh (2018) who studied the Empowering Youths through Buddhist education that Indicated that Buddhist education basically means leading life in a right manner and making right decisions about issues related to every walk of life. Buddhist Conception of empowerment of youth is possible through the adaptation of Buddhist teachings which help in developing a peaceful society.

Findings were also related to the work of Ven. Kuppiyawatte Bodhananda Thero (2018) who studied the Empowering the Youth through Buddhist Education, indicated that Youth is a group of people that will experience many physical and psychological changes that can result in confusion, anger, and rebellion. Buddhism can be a good method to enhance their happiness. Due to the rebellious and independent nature of adolescence, we cannot force them to accept and practice any ideology or philosophy but to convince them to accept only by contemplating the key concept in Buddhist philosophy.

3. The approach to the effectiveness of the summer novice ordination project

management in Kanjanaburi Province in line with the principle of management; POSDCoRB, by overall were also at high level with the mean value at 4.11. S, Staffing was at the highest level with the mean value at 4.24, indicating that human resource in any project management is the most important. POSDCoRB also had significant positive relationship with the effectiveness of the summer novice ordination project management in Kanjanaburi Province. All POSDCoRB had the most significant relationship with the effectiveness of the summer novice ordination project management in Kanjanaburi Province.

The principle of management; POSDCoRB by Luther Gulick, can be applied to many Buddhist activities such as five precepts observing project, alcohol free Buddhist Lent project even the Katina Robe Offering without alcohol project. The noticeable thing is that Luther Gulick started his acronym; POSDCoRB with P, planning. According to him Planning must come first in any kinds of management. This research was found that S, Staffing; Staffing was at the highest level with the mean score at 4.24 indicating that in any management, human resource is the most important, human who can work as a team, who can be trained and developed is the most valuable resource in any organization. We can rearrange the Gulick and Urwick's acronym of POSDCoRB as SRPDCoOB; Staffing, Reporting, Planning, Directing, Coordinating, Organizing and Budgeting accordingly. (Gulick, 1936).

Also, this research was related to the research work of Phramaha Krisda Kittisopano (Saelee) (2016) conducted the research on Building the Reconciliation Driven with Five Precepts Observing Village Project in Ayuthaya Province. The management was in line with the POSDCoRB: Planning, Organizing, Staffing, Directing, Coordinating, Reporting and Budgeting. The reconciliation building consisted of four strategies: to set up the clearing house center for the conveniences of project activities, to train people in schools, government agencies and community to understand the principles of five precepts, to develop the monks' and laypersons' potentials for volunteering to push forward the conciliation activities.

Knowledge from the research

Body of knowledge

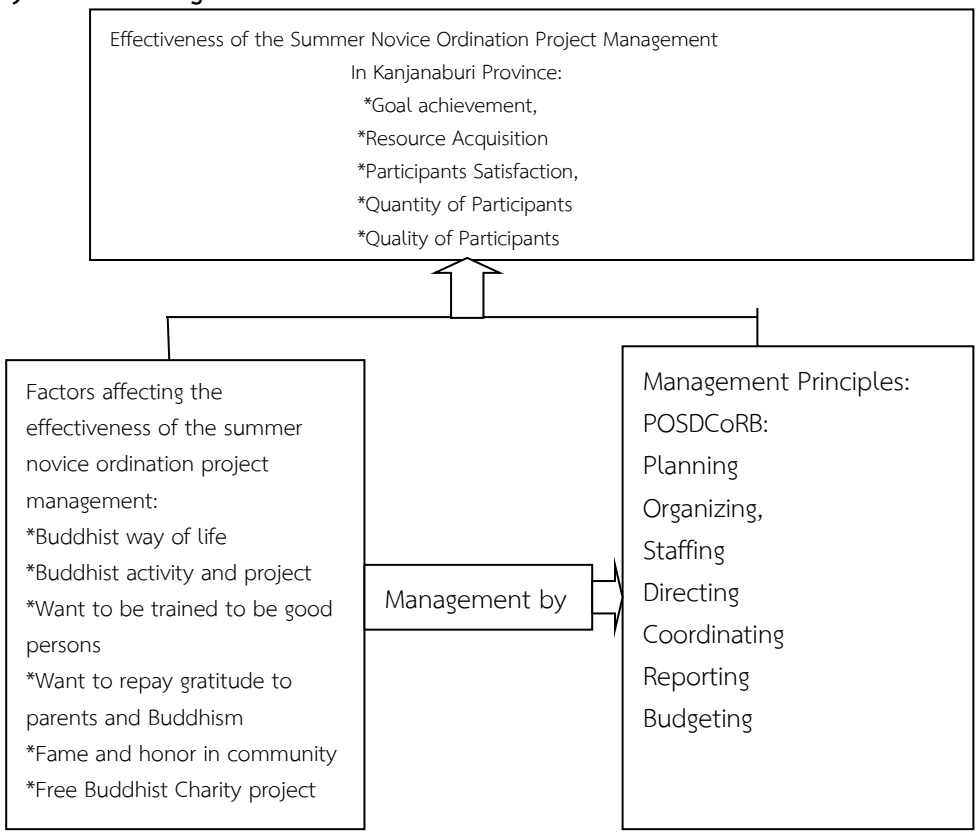

Figure 1

From this model, the effectiveness of the summer novice ordination project management in Kanjanburi Province had the firm foundation on the principle of management; POSDCoRB; Planning, Organizing, Staffing, Directing, Coordinating, Reporting and Budgeting The management was linked to the factors affecting the effectiveness of the summer novice ordination project in Kanjanburi Province that were of six, 1) Buddhist way of life the Buddhists at all ages practice regularly, 2) Buddhist activity and project; pious and charity project Buddhist people would love to participate in, 3) Want to be trained to be good persons; training by Threefold Training is the best Buddhist way of life, 4) Want to repay the gratitude to parents and Buddhism; becoming ordained as a novice or a monk is regarded as expressing the gratefulness to parents and Buddhism by the Buddhist standard, 5) Fame and honor in the community; Thai society admires

those who do good in communities, 6) Free Buddhist charity project; the project is free, participants do not have to pay for unless they want to donate money and necessary materials for the project. The management by the principle of POSDCoRB, linked to the six factors, integrated with Buddha-dhamma had yield the effectiveness of the summer novice ordination project management in Kanjanburi Province.

Recommendations

The results of this research can be recommended for general purposes as follows:

For the policy makers, the findings from this research can be used as the data and information and supporting evidence for the policy formulation for the summer novice ordination project should concentrate on strengthening the Buddhist way of life. If people adhere to the Buddhist way of life, other aspect will follow. As for the project management, it should be carried out with the principles of management, POSDCoRB. This principle of management, especially when integrated with Buddha-dhamma will yield success in every project.

For those who implement the policy, apply the new principle of public administration, or New PA. to POSDCoRB, such as planning stage, use the strategic planning, Organizing, use organization development, Directing, apply the participative management, Coordinating, use networking, Reporting, use two ways communication and Budgeting, the important one, use money for value in the principle of good governance.

For the future research on this or similar topics, the researchers should concentrate on the qualitative methods concentrating on in-depth-interviewing the key role leaders, influent persons, and wise men in the communities. Another approach to this kind of research should use Community Based Research which the researchers guide the community to identify their problems, find solutions to solve the problem with the close guidance from the researcher who acts as teacher, friend, leader, follower, and coworker.

Refrences

Arvind, K.S. (2018). Empowering Youth Through Buddhist Education. *Journal of International Association of Buddhist Universities*, 11(3), 298-310.

Gulick, L. H. (1936). Notes on the Theory of Organization. L. Gulick & L. Urwick (Eds.), Papers on the Science of Administration (pp. 3–35). New York: Institute of Public Administration.

Phra Brohmakunaporn (P.A. Payutto). (2007). *Thai Buddhism in the Buddhist World*. Bangkok: Mahachula Press.

Phrakhru watithammawatna (Boonlert Thitawattano). (2015). *Development of the Management Model of Summer Novice Ordination Project in the Sangha* Administration Region 15 (Ph.D. Dissertation). Phra Nakhon Si Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidhayalaya University.

Dhammahaso, H. (2018). Mindfulness for Youth: A Case Study of Peaceful Samanera Project Thailand. *Journal of International Association of Buddhist Universities*, 11(3), 274-283.

Bodhananda Thero, K. (2018). Empowering the Youth through Buddhist Education. *Journal of International Association of Buddhist Universities*, 11(3), 393-400.

Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมมาภิบาลเพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

GUIDELINES FOR APPLYING GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES FOR THE ADMINISTRATION OF SANGHA AFFAIRS OF ADMINISTRATIVE MONKS IN PHRA NAKHON SRI AYUTTHAYA PROVINCE

สมจิตร บุญปก, พระปลัดระพิน พุทฺธิสาโร, พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ,
พระครูสุทธิวรญาณ (ภักดี สุทฺธิญาโณ), พระครูสมุห์จิรชาติ พุทฺธรกฺขิโต
Somjit Boonpok, Phrapalad Raphin Buddhisaro, Phramaha Krisada Kittisobhano,
Phra Kru Suthiwarayan (Pakdi Suttiyano), Phra Kru Samu Chirachat Phuttharakkhito
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: nokyanava@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการปกครองคณะสงฆ์ 2. เพื่อศึกษากระบวนการในการประยุกต์หลักธรรมาภิบาล 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการประยุกต์หลักธรรมาภิบาล โดยมีระเบียบวิจัยเป็นเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 30 รูปหรือคน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ

ผลการศึกษาพบว่า 1. จากสภาพปัญหาทั่วไปจึงเป็นเหตุให้ภาครัฐและสภาบันทางสังคมต่าง ๆ ออกมาเรียกร้องให้มีการใช้ระบบการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจึงได้ออกระเบียบกำหนดหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นแนวทางหรือขั้นตอนและรูปแบบขององค์ประกอบการบริหารงานของคณะสงฆ์ ทั้งนี้จะเห็นว่าหลักธรรมาภิบาลดังกล่าวได้กลายเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางสังคม เป็นหลักประกันความอุ่นใจว่าปัญหาสภาพเศรษฐกิจจะไม่เกิดขึ้นอีก 2. กระบวนการในการประยุกต์ใช้หลักธรรมมาภิบาลเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ ระบบอุปัชฌาย์อาจารย์ เป็นรูปแบบการบริหารโดยอำนาจของคณะสงฆ์เป็นสำคัญ นั่นคือ ใช้พระธรรมวินัยเป็นระบบกฎเกณฑ์ 3. ในการนำเสนอรูปแบบการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลเพื่อการปกครองคณะสงฆ์นั้น เพื่อการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์ ประชาชน

คำสำคัญ: ธรรมมาภิบาล; กิจการคณะสงฆ์; พระสังฆาธิการ

*Received July 19, 2021; Revised August 3, 2021; Accepted August 6, 2021

Abstract

This research aimed to 1. Study general context of Sangha Administration 2. To study the process of governance application for Sangha Administration and 3. To propose the model for governance application for Sangha Administration in Phranakorn Sri Ayuthaya Province, conducted by the qualitative research, collected dat from 30 key informants by in-depth-interviewing and analalyzed data by content descriptive interpretation.

Findings were as follows: 1. Due to general problems, the government and various social institutes called for the implementation of a governance-based management system. For the reason, the Office of the Civil Service Commission laid down the Good Governance as a guideline or procedure and form of the administrative elements of the Sangha Administration. Such good governance has become a social standard. It is a guarantee of peace of mind that economic problems will not arise again. Or if there is a problem, it can still be solved in a timely manner. not resulting in serious damage. 2. The process of applying the principles of good governance for the Sangha Administration, he superintendent system, the behavior system, and the good friend system. It is a form of administration by the power of the Sangha, that is, using the Dharma and Discipline as a standard system of rules, not a person. 3. In presenting the application form of good governance for the Sangha Administration, the researcher studied from the fundamental paradigm that was the origin of the Western concept of governance. and good governance in Buddhism as well as applying good governance principles for alternative approach to solving organizational management problems in order that agency or society would participate in transparency building and mutual relationships between the Sangha, society, the private sector, and the people.

Keyword: Good Governance; Sangha Affairs; Sangha Administration

บทนำ

ปัจจุบัน คณะสงฆ์ประสบปัญหาโครงสร้างการปกครอง ปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการปกครอง ปัญหาหลักเกณฑ์การแต่งตั้งของพระสงฆ์ที่จะได้รับสมณศักดิ์ สาเหตุปัญหาการปกครองคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันมีสาเหตุมาจากปัญหาโครงสร้างการปกครองเพราะคณะสงฆ์ที่ถูกควบคุมโดยรัฐผ่านพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 (ฉบับที่ 2 พ.ศ.2535) สาเหตุต่อมาคือการขาดประสิทธิภาพในการปกครองมาจากสาเหตุที่รวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจไว้ที่ผู้ปกครองสงฆ์ระดับสูงซึ่งมีอำนาจและอิทธิพลต่อการปกครองสงฆ์จำนวนมากซึ่งด้อยในประสิทธิภาพการทำงานเพราะชราภาพและยังด้อยความรู้ความสามารถในการปกครองสงฆ์สืบเนื่องจากระบบกลไกคณะสงฆ์ไม่มีการพัฒนาประสิทธิภาพผู้ปกครองคณะสงฆ์ ต่อมาสาเหตุของหลักเกณฑ์ของพระสงฆ์ที่จะได้รับสมณศักดิ์นั้นจำเพาะเจาะจงไว้ที่ตำแหน่งทางปกครองคณะสงฆ์ และมีการกำหนดหลักเกณฑ์ผ่านจำนวนเงินเพื่อการสร้างศาสนวัตถุ ในการแก้ไขปัญหาโครงสร้างการปกครอง มีแนวทางการแยกรัฐออกจากศาสนา กับการปรับปรุงโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการปกครอง รวมอยู่ในแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์แล้วและต่อมาคือ การแก้ไขปัญหาหลักเกณฑ์ของพระสงฆ์ที่จะได้รับสมณศักดิ์ โดยแยกสมณศักดิ์ออกจากตำแหน่งการปกครอง การให้พุทธบริษัทมีส่วนร่วมในการวางกฎเกณฑ์ และการกำหนดหลักเกณฑ์ของพระสงฆ์ที่จะได้รับสมณศักดิ์โดยคำนึงถึงการสร้างศาสนวัตถุที่จำเป็นต่อการใช้สอยและตามฐานะของวัดและกำหนดหลักเกณฑ์โดยการเน้นการสร้างศาสนวัตถุที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (กรรมการมูลนิธิมหามงกุฎราชวิทยาลัย, 2521)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้ภาครัฐและสภาบันทางสังคมต่าง ๆ ออกมาเรียกร้องให้มีการใช้ระบบการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล คือ กระบวนความสัมพันธ์ (interaction relation) ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไปในการที่จะทำให้การบริหารราชการและประชาชน ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ เน้นการมีส่วนร่วม (Participation) ในการกำหนดนโยบายบริหาร ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างจริงจังตลอด ทั้งเน้นความโปร่งใส การตรวจสอบได้ และการจัดการตนเอง (Self-management) ของภาคสังคมเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นธรรมมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจึงได้ออกระเบียบกำหนดหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นแนวทางหรือขั้นตอนและรูปแบบขององค์ประกอบการบริหารงานของคณะสงฆ์ ทั้งนี้จะเห็นว่าหลักธรรมาภิบาลดังกล่าวได้กลายเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางสังคม เป็นหลักประกันความอุ่นใจว่าปัญหาสภาพเศรษฐกิจจะไม่เกิดขึ้นอีก หรือถ้ามีปัญหาก็ยังสามารถแก้ไขได้ทันท่วงที ไม่ส่งผลกระทบเสียหายร้ายแรงต่อเศรษฐกิจสังคมและการเมือง

กระบวนการในการประยุกต์ใช้หลักธรรมมาภิบาล เพื่อการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระบบอุปัชฌาย์อาจารย์ ระบบวัตร ระบบกัลยาณมิตร เป็นรูปแบบการบริหารโดยอำนาจของคณะสงฆ์เป็นสำคัญ มากกว่าการใช้อำนาจของปัจเจกบุคคลตัดสินแก้ไขปัญหานั่นคือใช้พระธรรมวินัยเป็นระบบกฎเกณฑ์มาตรฐาน มิใช่ตัวบุคคล แม้จะพบว่ามีพระองค์เป็นพระธรรมราชาในระยะเริ่มต้น แต่เมื่อไม่มีพระพุทธองค์แล้ว พระองค์ก็ทรงมอบหลักพระธรรมวินัยให้เป็นศาสดาแทน จากนั้นก็มีพัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีข้อสังเกตว่า พระพุทธเจ้าเมื่อทรงตรัสสอนผู้ปกครองบ้านเมือง ทรงให้ยึดถือธรรมเป็นใหญ่ กล่าวคือ หลักศีล หลักทศพิธราชธรรม เป็นต้น ให้เป็นหลักยึดเพื่อกำหนดกรอบในการปฏิบัติหรือ บ้านเมือง กล่าวคือ เป็นธรรมสำหรับผู้ปกครองทั่วไปตั้งแต่ประมุขของประเทศชาติจนถึงหัวหน้าครอบครัว ให้เป็นธรรมะที่สามารถช่วยได้จริง เพื่อเป็นหลักคุ้มครองบ้านเมืองป้องกันบ้านเมือง พัฒนา หลักศีลธรรมเหล่านี้เป็นธรรมกติกาพื้นฐานสำหรับคนที่อยู่ด้วยกันเป็นหมู่เหล่าตั้งแต่ครอบครัวหนึ่งจนถึงประเทศชาติหรือทั้งหมดพึงประพฤติต่อกัน เพื่ออยู่ด้วยกันอย่างสุขสงบและมีความเจริญโดยลำดับการสร้างระบบบริหารหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ในแต่ละหน่วยงานเพื่อให้ประชาชนสามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผย เป็นต้น จึงเป็นหลักการหรือแนวทางที่สำคัญในการจัดระเบียบให้สังคม ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งก็สอดคล้องกับองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่นที่กล่าวไว้ว่า ธรรมาภิบาลเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมการ มีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน พึ่งพาตนเองได้ และมีความยุติธรรมทางสังคม อีกทั้งการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ยังเป็นหลักประกันเพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่ได้กำหนดไว้ใช้ได้ผล Zพระครูวิมลสุวรรณกร (สมพงษ์ จนฺทวโร), 2559).

มีความจำเป็นที่คณะสงฆ์ซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการแนะนำสั่งสอนประชาชนให้มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตเพราะฉะนั้น พระสงฆ์จะต้องมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน การบริหารจัดการด้านการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นควรยึดหลักธรรมของสัตบุรุษ ทั้งเจ็ดประการมาประยุกต์ใช้นั้นจะดีมาก หากคณะสงฆ์เน้นหลักการบริหารตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาก็จะเป็นไปด้วยดีลดช่องว่างในสังคมส่วนรวมได้วินิจฉัยลงนิคหกรรม มีการใช้หลักธรรมที่ว่า ควรข่มบุคคลที่ควรข่ม ควรยกย่องบุคคลที่ควรยกย่อง ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ ต้องมีการคัดเลือกบุคคลที่มีใจรักษ์ที่มีความมุ่งมั่น สนใจใส่ใจกับงานและไม่ทอดทิ้งงานจึงสำเร็จได้ การปกครองคณะสงฆ์ต้องยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นหลัก และอาศัยกฎหมายคณะสงฆ์ช่วยส่งเสริมในการปกครอง ก็จะทำให้การปกครองเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการวัด ถ้าปกครองทั้งพระภิกษุสามเณรในวัด พุทธศาสนิกชนในพื้นที่หากดำเนินการได้ในทุก ๆ

กิจกรรม โดยให้ความเคารพในความคิด คำพูด และหลักการที่ดีถูกต้องเพื่อก้าวไปสู่การปฏิบัติที่ดี และจะประสพความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ และยาวนานด้วยยิ่งดีต่อไป (พระครูพิศิษฏ์ประชานาถ (ประยูร นนฺทิโย), 2563)

ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลพบว่า พระพุทธศาสนาได้มีคำสอนที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การบริหารจัดการองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ มากมาย หลักธรรมที่จัดเป็นหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักธรรมที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสให้ผู้ปกครองบ้านเมืองและสังคมในยุคนั้น ๆ เป็นหลักธรรมที่สงเสริมการบริหารจัดการภายใต้กรอบธัมมาธิปไตย ก็คือหลักศีลธรรมนี้เอง ดังจะเห็นได้จากหลักพระธรรมวินัยของพระองค์ที่ทรงใช้กับองค์กรสงฆ์ซึ่งมีลักษณะเป็นไปเพื่อคลายความกำหนัด ปราศจากทุกข์ ไมพอกพูนกองกิเลส มักน้อย สันโดษ สงบ ประกอบความเพียร เป็นผู้เลี้ยงง่าย โดยที่พระองค์ทรงวางระบบการบริหารจัดการองค์กรสงฆ์ด้วยการกำหนดบทบาทหรืออำนาจหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อกันในสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการปกครองคณะสงฆ์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาขบวนการในการประยุกต์หลักธรรมาภิบาล เพื่อการปกครองคณะสงฆ์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการประยุกต์หลักธรรมาภิบาล เพื่อการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักบูรณาการสำหรับผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในจังหวัดพิจิตร” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี และหลักพุทธจริยธรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างเครื่องมือสัมภาษณ์ และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หลังจากนั้นนำผลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพไปทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และนำผลที่ได้ไปทำการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลต่อไป

การวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยประกอบไปด้วย 1. ผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน 15 รูป 2. ฝ่ายปกครอง 15 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 8 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 วิธี คือ 1. การสังเกต 2. ตำราและเอกสาร 3. การสัมภาษณ์

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อการปกครองคณะสงฆ์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยการทบทวนเอกสารวิชาการต่าง ๆ ตำรา สิ่งพิมพ์รวมถึงพระไตรปิฎกและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในด้านการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล 10 ข้อ ได้แก่ 1. หลักประสิทธิผล (Effective ness) 2. หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) 3. หลักการตอบสนอง (Responsiveness) 4. หลักภาระรับผิดชอบ (Accountability) 5. หลักความโปร่งใส (Transparency) 6. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 7. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) 8. หลักนิติธรรม (Rule of Law) 9. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) และ 10. หลักความเสมอภาค (Equality) เพื่อนำมาใช้ในงานคณะสงฆ์ 6 ด้าน ได้แก่ 1. การปกครอง 2. การศาสนศึกษา 3. การศึกษาสงเคราะห์ 4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5. การสาธารณูปการ และ 6. การสาธารณสงเคราะห์ ในสภาพทั่วไป Swot S ย่อมาจาก Strengths คือ ลักษณะเด่นขององค์กรที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จขององค์กร (จุดแข็ง) W ย่อมาจาก Weaknesses คือ ลักษณะขององค์กรที่ไม่ดี เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จขององค์กร (จุดอ่อน) O ย่อมาจาก Opportunities คือ ปัจจัยภายนอกที่เอื้อต่อความสำเร็จขององค์กร (โอกาส) T ย่อมาจาก Threats

ขอบเขตด้านตัวแปร

งานศึกษาในฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อการปกครองคณะสงค์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตัวแปรในการศึกษามีดังนี้

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักธรรมาภิบาล 10 ข้อ ได้แก่ 1) หลักประสิทธิผล (Effective ness) 2) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) 3) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) 4) หลักภาระรับผิดชอบ (Accountability) 5) หลักความโปร่งใส (Transparency) 6) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 7) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) 8) หลักนิติธรรม (Rule of Law) 9) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) และ 10) หลักความเสมอภาค (Equality) สงเคราะห์ ในสภาพทั่วไป Swot S ย่อมาจาก Strengths คือ ลักษณะเด่นขององค์กรที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จขององค์กร (จุดแข็ง) W ย่อมาจาก Weaknesses คือ ลักษณะขององค์กรที่ไม่ดี เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จขององค์กร (จุดอ่อน) O ย่อมาจาก Opportunities คือ ปัจจัยภายนอกที่เอื้อต่อความสำเร็จขององค์กร (โอกาส) T ย่อมาจาก Threats

ตัวแปรตาม การปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การปกครอง 2) การศาสนศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) การสาธารณูปการ และ 6) การสาธารณสงเคราะห์

ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้แก่ พระสงฆ์ระดับเจ้าคณะพระสังฆาธิการ ประกอบด้วยระดับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 รูป

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ กำหนดตามเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคในระดับชั้นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 16 อำเภอ ประกอบด้วย 1) อำเภอพระนครศรีอยุธยา 2) อำเภอนครหลวง 3) อำเภอบางซ้าย 4) อำเภอบางบาล 5) อำเภอบางปะหัน 6) อำเภอบางปะอิน 7) อำเภอบางไทร 8) อำเภอบ้านแพรก 9) อำเภอผักไห่ 10) อำเภอท่าเรือ 11) อำเภอภาชี 12) อำเภอมหาราช 13) อำเภอลาดบัวหลวง 14) อำเภอวังน้อย 15) อำเภออุทัย และ 16) อำเภอเสนา

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยในฉบับนี้เป็นรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้เวลารวบรวมข้อมูลในด้านการดำเนินการวิจัย ตั่งแต่เดือนพฤศจิกายน 2562 จนถึง เดือนตุลาคม 2563 รวมระยะเวลาในการทำวิจัย 11 เดือน

ผลการวิจัย

การอธิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึง การประยุกต์ใช้หลักธรรมมาภิบาลเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยกล่าวถึง สภาพทั่วไป จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ร่วมถึงรูปแบบสุขภาพ ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การประยุกต์ใช้หลักธรรมมาภิบาล เพื่อการบริหารจัดการด้านปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 1) การปกครองคณะสงฆ์ตามพระธรรมวินัยและกฎมหาเถระสมาคม 2) ควบคุมส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม 3) ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยลงนิคหกรรม 4) แก้ไขข้อขัดข้องเป็นไปในทางที่ชอบ 5) ควบคุมบังคับบัญชาพระภิกษุสามเณรเป็นไปโดยความเรียบร้อย 6) ตรวจการประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครอง โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอธิปรายดังนี้

1.ข้อมูลทั่วไปสภาพการประยุกต์ใช้หลักธรรมมาภิบาล เพื่อการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลวิเคราะห์สภาพทั่วไปด้านจุดแข็ง (Strengths)

พระสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะต่าง ๆ รวมถึงเจ้าอาวาสบางวัด โดยเฉพาะวัดใหญ่ ๆ ส่วนใหญ่แล้วจะมีบทบาทสำคัญในการประยุกต์ใช้หลักธรรมมาภิบาลของพระสังฆาธิการหลายวัดมีบทบาทสำคัญในการผลักดันโครงการต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง เช่น โครงการในการพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุ โครงการพิทักษ์เมืองโบราณ ที่เน้นการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานราชการในการป้องกันและปราบปรามปัญหายา

เสพติดในชุมชน เป็นต้น บทบาทสำคัญที่พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและตกลงใจนั้น ทางพระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐ ชุมชน โดยพระสงฆ์จะมีบทบาทในฐานะเป็นที่ปรึกษาของชุมชน ในฐานะเป็นที่พึ่งทางใจของประชาชนและเป็นที่ไว้วางใจของข้าราชการ และประชาชน เมื่อชุมชนมีปัญหาใด ๆ ก็ตาม คนในชุมชนก็มักจะมาปรึกษากับพระสงฆ์ที่ตนเองนับถือ ผู้นำชุมชนจะมาขอความคิดเห็นจากพระสงฆ์ มาขอแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนกับพระสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์ให้คำแนะนำไปก็มักจะนำไปปฏิบัติตามเสมอ

ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปด้านจุดอ่อน (Weaknesses)

พระสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในการปกครองคณะสงฆ์นั้นส่วนใหญ่เป็นพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส บางรูปเป็นเจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับสูง เช่น หลวงพ่อเจ้าคณะจังหวัด หลวงพ่อเจ้าคณะอำเภอ เป็นต้น ส่วนพระภิกษุสามเณรซึ่งพระลูกวัดเป็นพระบวชใหม่ หรือหลวงตาที่มีอายุมาก พระชราภาพ เป็นต้น จะไม่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนสักเท่าไหร่นัก จะมีก็เพียงแค่มีเป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าอาวาสเท่านั้น

ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปด้านโอกาส (Opportunities)

ในส่วนของการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น พระสงฆ์นับว่ามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมในหลายๆกิจกรรม ทั้งนี้หลายๆวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาดำเนินการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของหลายๆฝ่าย การจะตัดสินใจดำเนินการใดๆที่เกี่ยวกับทางวัด อาทิเช่น การเบิกจ่ายงบประมาณของทางวัด เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมในการพัฒนาชุมชน เป็นต้น ทางวัดจะดำเนินการโดยปรึกษาคณะกรรมการวัดก่อน เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว จึงสามารถดำเนินกิจกรรมนั้นได้ จึงกล่าวได้ว่าการตัดสินใจและตกลงใจในการพัฒนาชุมชนนั้นไม่เพียงแต่เจ้าอาวาสเท่านั้นที่ตัดสินใจทำแต่เพียงผู้เดียว แต่เป็นการตัดสินใจร่วมกันกับคณะกรรมการวัดและชาวบ้าน

ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปด้านอุปสรรค (Threats)

ในการทำงานของหน่วยงานสิ่งที่พบเห็นแล้วเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นอยู่เสมอนั่นก็คือปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานร่วมกันของหน่วยงานในการทำกินกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมเป็นการทำงานร่วมกันกับตัวบุคคลจึงเป็นสิ่งต้องพบกับบุคลกรที่ทำงานยังขาดประสบการณ์ในการทำงานสิ่งที่จะเข้ามาทดแทนในสิ่งที่ขาดไปได้นั่นก็คือให้การให้ความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่ของทางหน่วยงานอบรมประชาชนหรือการฝึกอบรมทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองจึงเป็นตัวช่วยให้การพัฒนาประชาชนในท้องถิ่นทำได้ง่ายในการลงพื้นที่ของ การทำงานด้านการพัฒนาชุมชนแต่ถ้าหากเจ้าหน้าที่ยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการรับผิดชองต่อการงานที่ตนเองต้องทำแล้วการลงมือทำงานในด้านต่างก็จะขาดคุณภาพของการทำงานจนเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมไม่ให้ความร่วมมิเท่าที่ควรอีกทั้งในการทำงานของ

เจ้าหน้าที่ต้องไม่ไปทับซ้อนหน้าที่ในการทำงานบุคลากรอื่น ๆ ในหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อการทำงานจะได้เดินหน้าในการพัฒนาชุมชนต่อไป และในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ยังขาดการกำหนดแผนงานที่ชัดเจนขาดการร่วมมือที่เป็นการทำงานอย่างมีระบบการประสานงานร่วมกันจากภาคส่วนอื่น ๆ การขาดงบประมาณทุนทรัพย์ และอุปกรณ์ในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ จึงทำให้ขาดแรงจูงใจในการทำงานด้านการพัฒนาประชาชนและการขาดบุคลากรที่จะมาช่วยผลักดันหรือเข้ามาช่วยในการพัฒนาประชาชนในการฝึกอบรมแก่เยาวชน และประชาชนได้รับการเรียนรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตในความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพทั่วไปและสภาพปัญหาวิธีการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อการบริหารจัดการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สภาพทั่วไปในการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล ด้านการปกครองคณะสงฆ์การเรียนการสอน (Learning) การประยุกต์ความรู้ของผู้เรียนนั้น หมายถึง การนำความรู้ทั้งหลายที่ผู้เรียนได้รับทั้งจากในห้องเรียนนอกห้องเรียน การอ่านหนังสือ ตำรา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาติ โตรักษา (2553) เรื่อง การประยุกต์หลักการบริหาร เพื่อการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง พบว่า สาขาวิชาในด้านการประยุกต์จะหมายถึงแนวทางและวิธีการที่ผู้เรียนจะนำไปใช้หรือนำไปดำเนินการ “ในอนาคต”ในการทำงาน (Working) การประยุกต์ หมายถึง การนำ “บางสิ่ง” ของความรู้ในวิทยาการต่างๆ ทั้งแนวคิดหลัก หลักการ วิธีการ และ เทคนิค ของวิทยาการเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติของการ “ทำ” งานในแต่ละด้าน แต่ละชนิด แต่ละกิจกรรม โดยปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสภาวะที่เฉพาะเจาะจง เข้ากับบริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่ในขณะที่ทำงานนั้นๆ อย่างเหมาะสม กลมกลืน และ มีประสิทธิภาพสูงดังนั้น การประยุกต์หลักการบริหาร จึงหมายถึง การนำ “บางสิ่ง” ขององค์ความรู้ใน Principle of Managing มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาคปฏิบัติ ของการดำเนินงานของ “งาน” หนึ่งงานใดความรับผิดชอบทางการบริหาร (Administrative Responsibility) ประกอบด้วยหลักคุณธรรม/ จริยธรรม (Morality/Ethics) ต่อมาคณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการ เกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในการประชุมครั้งที่ 4/2554 เมื่อ วันที่ 17 พฤศจิกายน 2554 ได้พิจารณาเห็นชอบกับข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาค ราชการเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างยั่งยืนโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ,หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. และเห็นชอบหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี (GG Framework) ซึ่งประกอบด้วย 4 หลักการสำคัญ และ 10 หลักการย่อยดังกล่าวข้างต้นและ โดยที่ในบริบทของประเทศไทยอาจไม่สามารถใช้แนว ทางฉันทามติกับทุกเรื่องได้ จึงเป็นควรรวมหลักนี้ไว้กับ หลักการมีส่วนร่วม และปรับถ้อยคำเป็นหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหา

ฉันทามติ (Participation/ Consensus Oriented) แสดงหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GG Framework)

กระบวนการในการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อการบริหารจัดการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

มีความจำเป็นที่คณะสงฆ์ซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการแนะนำสั่งสอนประชาชนให้มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตเพราะฉะนั้น พระสงฆ์จะต้องมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน การบริหารจัดการด้านการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นควรยึดหลักธรรมของสัตบุรุษ ทั้งเจ็ดประการมาประยุกต์ใช้นั้นจะดีมาก หากคณะสงฆ์เน้นหลักการบริหารตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาก็จะเป็นไปด้วยดีลดช่องว่างในสังคมส่วนรวมได้ วินิจฉัยลงนิคหกรรม มีการใช้หลักธรรมที่ว่า ควรข่มบุคคลที่ควรข่ม ควรยกย่องบุคคลที่ควรยกย่อง ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ ต้องมีการคัดเลือกบุคคลที่มีใจรักษ์ที่มีความมุ่งมั่น สนใจใส่ใจกับงานและไม่ทอดทิ้งงานจึงสำเร็จได้ การปกครองคณะสงฆ์ต้องยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นหลัก และอาศัยกฎหมายคณะสงฆ์ช่วยส่งเสริมในการปกครอง ก็จะทำให้การปกครองเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการวัด ถ้าปกครองทั้งพระภิกษุสามเณรในวัด พุทธศาสนิกชนในพื้นที่หากดำเนินการได้ในทุกๆ กิจกรรม โดยให้ความเคารพในความคิด คำพูด และหลักการที่ดีถูกต้องเพื่อก้าวไปสู่การปฏิบัติที่ดี และจะประสพความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ และยาวนานด้วยยิ่งดีต่อไป ปรับกระบวนทัศน์ในการปกครองให้สอดคล้องกับธรรมาภิบาล คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การกระจายอำนาจของคณะสงฆ์เป็นเรื่องที่ดีมาก และเกิดประโยชน์กับคณะสงฆ์เป็นอย่างมากหากทำได้ ลดการเหลื่อมล้ำของหมู่สงฆ์ได้ เป็นไปโดยความเรียบร้อย การประยุกต์นั้นควรเข้าไปสำรวจจัดทำประชาคมก่อน เพื่อรับทราบปัญหา และอุปสรรค พร้อมหาวิธีดำเนินงาน ส่วนการบริหารงานคณะสงฆ์ต้องอาศัยผู้มีความรู้ความสามารถมาพัฒนาจึงจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิ์ภาพ ควรปฏิบัติตามหลักบริหารเป็นธรรม เป็นหลักในการปกครองคณะสงฆ์ก็จะไม่มีปัญหาอย่างในปัจจุบัน ในสมัยพระพุทธเจ้าการปกครองยึดพ่อปกครองลูก แต่ในปัจจุบันการปกครองคณะสงฆ์อิงบ้านเมืองเกินไปทำให้เกิดปัญหาในการปกรองคณะสงฆ์ ก็จะแก้ปัญหาและลดปัญหาในการปกครองได้อย่างดี การมอบอำนาจการตัดสินใจ นโยบายและภารกิจจากส่วนกลางให้แก่วัด และประชาชนดำเนินการแทน รวมทั้งความรับผิดชอบในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของถนัด ไชยพันธ์ และคณะ (2556) ได้ทำการศึกษาในหัวข้อ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือ ด้านการปฏิบัติราชการ ($\overline{X}$= 3.74) ลำดับที่สอง คือด้านการพัฒนาองค์กร ($\overline{X}$= 3.74)

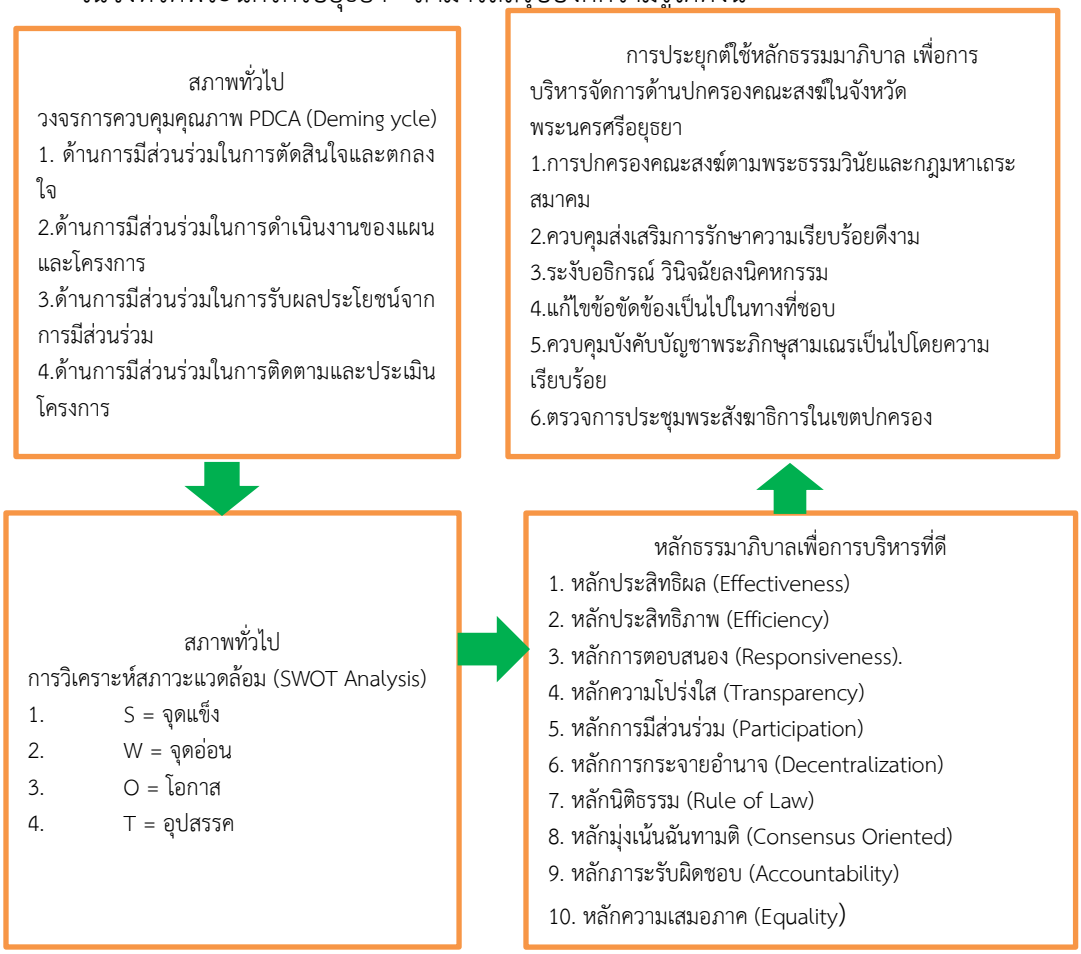
ลำดับที่สาม คือ ด้านคุณภาพการให้บริการ ($\overline{X}$= 3.67) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\overline{X}$= 3.60)

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อการบริหารจัดการด้านการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1) การปกครองคณะสงฆ์ตามพระธรรมวินัยและกฎมหาเถระสมาคม 2) ควบคุมส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม 3) ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยลงนิคหกรรม 4) แก้ไขข้อขัดข้องเป็นไปในทางที่ชอบ 5) ควบคุมบังคับบัญชาพระภิกษุสามเณรเป็นไปโดยความเรียบร้อย 6) ตรวจการประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครอง รูปแบบการปกครองในการติดตามและประเมินผลโครงการ พระสงฆ์แม้จะมีความรู้ด้านการวัดผลประเมินผลน้อย แต่รูปแบบง่ายๆที่พระสงฆ์ทำคือการสังเกตพฤติกรรมของชาวบ้านดูว่าชาวบ้านมีความสุขกับกิจกรรมที่ทำไหม เสียงหัวเราะและรอยยิ้มของชาวบ้าน คือผลจากการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ ต่อมาใช้การสอบถาม สัมภาษณ์ชาวบ้าน เน้นการพูดคุยกับชาวบ้าน สร้างความเข้าใจร่วมกัน และสุดท้ายทุกวัดก็จัดทำรายงานเสนอให้พระผู้ใหญ่ทราบอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูสิทธ์ ภูคำชะโนด (2562) เรื่อง การพัฒนาชุมชนวิถีประชาธิปไตยตามหลักธรรมาภิบาล: หลักความโปร่งใส ของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาเชิงพื้นที่และกิจกรรมส่วนรวมของหน่วยงานรัฐที่จัดให้กับประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางส่วนด้านการวิเคราะห์วางแผนในการพัฒนาพื้นที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ในประเด็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในช่วย 5 ปีที่ผ่านมาประชาชนคิดว่าตนเองมีสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตประจำวันอย่างเต็มเปี่ยม แต่ขาดการมีสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มกันซึ่งมีการจัดกิจกรรมรวมกลุ่มจะมีทหารและเจ้าหน้ารัฐเข้ามาเฝ้าสังเกตการณ์ร่วมด้วยเสมอ ทั้งนี้ประชาชนมีทัศนคติต่อกิจกรรมทางการเมืองและวิถีทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทยอย่างชัดเจนในมิติความจริงที่ว่าประชาชนให้ความสำคัญกับการมีความเชื่อมั่น และชื่นชมในระบอบการปกครองที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดที่จะสามารถแก้ปัญหาของชาติให้มั่นคงยั่งยืน และมีความเหมาะสมต่อการปกครองในประเทศไทย อยู่ในระดับจริงหรือระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมามีความคิดเห็นว่า การช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือระบบอุปถัมภ์นั้นยังเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมไทย อยู่ในระดับจริงเช่นเดียวกัน พร้อมกันนั้นประชาชนเชื่อมั่นในหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสที่สุดในเรื่องที่ว่าเมื่อมีกิจกรรมที่ขอความร่วมมือจากองค์กรภาคเอกชน หรือภาครัฐ วิชาการจากภายนอก ผู้นำและคณะกรรมการชุมชนได้มีการประกาศเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนได้รับรู้และเปิดโอกาสให้เข้าร่วมอย่างทั่วถึงกันในชุมชน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ เพศ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

องค์ความรู้

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักธรรมมาภิบาล เพื่อการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารจัดการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

1. พระสงฆ์ผู้ มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจหรือตกลงใจในการดำเนินการปกครองนั้นส่วนใหญ่คือพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะผู้ปกครอง ระดับพระผู้ใหญ่ของคณะสงฆ์ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อาทิ เช่น 1. ในฐานะเป็นที่ปรึกษาของชุมชน 2. ในฐานะเป็นที่พึ่งทางใจของประชาชนในชุมชน 3. ในฐานะมีความรู้ความสามารถ 4. ในฐานะมีประสบการณ์ในการพัฒนาชุมชนเป็นเวลานาน ในส่วนของการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น พระสงฆ์นับว่ามีบทบาทสำคัญในการ

ขับเคลื่อนกิจกรรมในการพัฒนาชุมชน หลาย ๆ วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาดำเนินการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของหลาย ๆ ฝ่าย การจะตัดสินใจดำเนินการใดๆที่เกี่ยวกับทางวัด อาทิเช่น การเบิกจ่ายงบประมาณของทางวัด เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมในการพัฒนาชุมชน เป็นต้น ทางวัดจะดำเนินการโดยปรึกษาคณะกรรมการวัดก่อน เมื่อได้รับความเห็นชอบ ก็จะดำเนินการพัฒนาได้ทันที ที่ผ่านมานั้นพระสงฆ์บางรูป ไม่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาสาเหตุหลักที่ทำให้พระสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยามักตัดสินใจผิดพลาดเกิดจากอาศัยนิสัยและความเคยชินส่วนตัว ขาดข้อมูลที่น่าเชื่อถือหรือมีข้อมูลที่ไม่ดี มีเวลาจำกัดหรือรีบร้อน ขาดความระมัดระวังในการตัดสินใจ เช่น มีความโลภ ความโกรธ และความหลง เป็นต้น สำหรับแนวทางในเรื่องนี้สามารถแก้ไขปัญหาได้ เพราะในปัจจุบันพระสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น มีโครงการในการอบรมถวายความรู้แก่พระสังฆาธิการระยะสั้น ซึ่งจัดโดยคณะสงฆ์จังหวัดนั้น ๆ ในการประชุมพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส มีการเชิญวิทยากรมาบรรยายถวายความรู้

2. รูปแบบการปกครองในการดำเนินงานของแผนและโครงการ เริ่มจากการวางแผนงานที่รัดกุม พระสงฆ์ต้องร่วมกับชุมชนจัดทำแผนพัฒนาชุมชนร่วมกับชาวบ้าน อาทิเช่น ชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการประชุมชาวบ้านทุกเดือนเพื่อวางแผนกันแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน เน้นความคุ้มค่า โปร่งใส ตรวจสอบได้ เมื่อมีการวางแผนที่รัดกุมแล้วจึงลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ทุกขั้นตอนอย่างรอบคอบ ไม่ลัดขั้นตอน ไม่ทำนอกแผน เคารพการตัดสินใจของคนหมู่มาก พระสงฆ์ต้องลงมือทำให้มาก ลดความขัดแย้งกับชาวบ้าน และเน้นสร้างความเข้าใจกับชาวบ้านและชุมชน “ทำอะไรต้องบอกให้ชาวบ้านรู้และช่วยกัน”

นอกจากนี้ยังพบว่า มีโครงการที่พระสงฆ์เข้าไปดำเนินการเพื่อพัฒนาชุมชน อาทิเช่น การให้การบริการความรู้แก่ประชาชนโดยการแสดงพระธรรมเทศนาทุกวันพระ การแสดงธรรมผ่านเสียงตามสาย การจัดตั้งโรงเรียนหรือสถานศึกษาภายในวัด การจัดตั้งสุขศาลา สถานีอนามัยหรือโรงพยาบาลการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมโดยพัฒนาวัดให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ส่งเสริมการศึกษาโดยพัฒนาวัดให้เป็นสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม แผนกบาลี ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์อบรมประชาชนประจำตำบล ส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์โดยพัฒนาวัดให้เป็นโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ส่งเสริมอาชีพโดยพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนโดยพัฒนาวัดให้สถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา

การสอนธรรมศึกษาให้แก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชนภายในวัด การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา การสงเคราะห์ผู้ยากไร้ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ การระงับข้อพิพาทข้อขัดแย้งของชาวบ้าน การอำนวยความสะดวกในการให้ใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ การจัดตั้งมูลนิธิ กองทุนเพื่อการกุศล การส่งเสริมอาชีพของประชาชน การให้ความร่วมมือกับ

ทางราชการเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ โครงการออมวันละบาท การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรม การเข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การจัดกิจกรรมนำเด็กเข้าวัดอบรมจิต โดยพระสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก

3. รูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ในการรับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วม แบ่งเป็นสามรูปแบบใหญ่ ๆ คือ รูปแบบแรกเป็นการรับผลประโยชน์โดยตรง อาทิเช่น ประชาชนศรัทธาในตัวพระสงฆ์มากขึ้น คนทำบุญมากขึ้น เป็นต้น รูปแบบที่สองเป็นการรับผลประโยชน์โดยอ้อม อาทิเช่น ชุมชนเข้มแข็งมากขึ้น ชาวบ้านอยู่ดีมีสุข สังคมสงบสุข เป็นต้น และรูปแบบสุดท้ายพระสงฆ์หลายรูปมองเป็นหน้าที่ที่ต้องทำ เน้นความสุขทางใจ ไม่หวังผลประโยชน์หรือผลกำไรใด ๆ “รับโดยตรง รับโดยอ้อม เน้นความสุขทางใจมากกว่าวัตถุ”การรับผลประโยชน์จากการปกครองคณะสงฆ์

4. รูปแบบการปกครองในการติดตามและประเมินผลโครงการ พระสงฆ์แม้จะมีความรู้ด้านการวัดผลประเมินผลน้อย แต่รูปแบบง่าย ๆ ที่พระสงฆ์ทำคือ การสังเกตพฤติกรรมของชาวบ้าน ดูว่าชาวบ้านมีความสุขกับกิจกรรมที่ทำไหม เสียงหัวเราะและรอยยิ้มของชาวบ้าน คือผลจากการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ ต่อมาใช้การสอบถาม สัมภาษณ์ชาวบ้าน เน้นการพูดคุยกับชาวบ้าน สร้างความเข้าใจร่วมกัน และสุดท้ายทุกวัดก็จัดทำรายงานเสนอให้พระผู้ใหญ่ทราบอย่างสม่ำเสมอ “เน้นสังเกต พูดคุยสอบถาม จัดทำรายงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ควรส่งเสริมวิธีการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อการบริหารจัดการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้ชัดเจน

2. คณะสงฆ์ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ วิธีการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อการบริหารจัดการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การปกครองคณะสงค์ตามพระธรรมวินัยและกฎหมายมหาเถระสมาคม ควบคุมส่งเสริมรักษาความดีงามตามพระธรรมวินัย พระสงฆ์ควรศึกษาข้อมูลให้รอบด้าน ศึกษาถึงข้อดีและข้อเสีย และผลกระทบที่จะตามมาก่อนการตัดสินใจและตกลงใจทำโครงการใดๆ รวมถึงการขอคำปรึกษาจากเจ้าคณะผู้ปกครองก่อนด้วย ฟังเสียงชาวบ้านให้มาก ถามความต้องการของชาวบ้านทุกครั้ง ทำงานร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง วัดต้องมีความพร้อมทั้ง เงิน คน และวัสดุ มีการบริหารจัดการที่ดี เมื่อมีความพร้อม

2. ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยลงนิคหกรรม แก้ไขข้อขัดข้องไปในทางที่ชอบ พระสงฆ์ควรมีการวางแผนงานที่รัดกุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พระสงฆ์ควรสังเกตพฤติกรรมของชาวบ้าน

ลักษณะอาการ ความรู้สึกของชาวบ้านว่าเป็นอย่างไร แล้วนำมาประมวลผล สอบถามความรู้สึก ความพึงพอใจ สัมภาษณ์ชาวบ้าน เน้นการพูดคุย หรือจัดประชุมกลุ่มย่อย แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข จัดทำรายงานให้พระผู้ใหญ่ทราบอย่างสม่ำเสมอ นำข้อบกพร่องที่ได้รับมาหาแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด และชุมชนและสามารถตรวจสอบได้ ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ไม่ลัดขั้นตอน อันทำให้การดำเนินงานเสียหายได้ หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

3. ควบคุมบังคับบัญชาพระภิกษุสามเณรเป็นไปโดยความเรียบร้อย ตรวจการประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครอง

ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากระบวนการและวิธีการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อการบริหารจัดการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอื่นๆ

2. ควรศึกษาพัฒนาการวิธีการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อการบริหารจัดการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในหลากหลายมิติทางสังคม บูรณาการกับหลักพุทธธรรม

3. ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล แล้วแต่กรณีศึกษา

4. ควรศึกษาวิจัยเชิงลึก เน้นการแก้ไขปัญหาให้แก่คณะสงฆ์อย่างจริงจัง และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้คืนสู่ชุมชนด้วย

เอกสารอ้างอิง

พระครูวิมลสุวรรณกร (สมพงษ์ จนฺทวโร). (2559). *รูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ที่พึงประสงค์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 1* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูพิศิษฏ์ประชานาถ (ประยูร นนฺทิโย). (2563). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์,* 9(1), 23-36.

สมชาติ โตรักษา. (2553). *การประยุกต์หลักการบริหาร เพื่อการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง* (รายงานการวิจัย). กรงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ภูสิทธ์ ภูคำชะโนด. (2562). การพัฒนาชุมชนวิถีประชาธิปไตยตามหลักธรรมาภิบาล: หลักความโปร่งใส ของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์,* 8(4), 278-293.

ถนัด ไชยพันธ์ และคณะ. (2556). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์,* 7(3), 76-89.

กรรมการมูลนิธิมหามงกุฎราชวิทยาลัย. (2521). *ลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ไทยโดยสังเขปในประวัติการปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามงกุฎราชวิทยาลัย.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ*

THE FACTORS AFFECTING JOB PERFORMANCE OF THE OFFICE OF THE NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION PERSONNEL REGARDING THE ELDERLY'S WELL-BEING PROMOTION

กนกวรรณ วิลาวัลย์, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
Kanokwan Vilawan, Kiettisak Suklueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: Semaoh.3@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ศึกษา 1. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร และ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ รูปแบบการวิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่บุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 233 คน จากจำนวนประชากร 558 คน เครื่องมือการวิจัยคือแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติคือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ 1) ปัจจัยเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพบว่า ทัศนคติต่อการทำงาน โอกาสความก้าวหน้าในการทำงาน ลักษณะงานที่รับผิดชอบ และความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานสามารถร่วมกันทำนาย ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 81.50 2) ปัจจัยการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้ร้อยละ 95.10

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ; การปฏิบัติงานของบุคลากร; การส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ

*Received May 5, 2022; Revised May 25, 2022; Accepted May 27, 2022

Abstract

Objectives of this research article were: 1. Study the general conditions of job performance efficiency, 2. To study factors affecting the personnel's job performance efficiency of the Office of Non-formal and Informal Education regarding elderly's well-being promotion. Methodology was the quantitative research collected data from 233 samples, derived from 558 people who were personnel of non-formal and informal education with questionnaires that had reliability value at 0.98 and analyzed data by statistics of frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression.

Findings were as follows: 1. Study the general conditions of job performance, were at high level, 2. Factors affecting the personnel's job performance efficiency of the Office of Non-formal and Informal Education were: 1) the factors that supported the job performance were working attitude, opportunity for advancement, work responsibility and relations with working teams, together could predict the work performance efficiency at 81.50 percent. 2) Factors affecting the work performance according to *Itthipada 4; Chanta, Viriya, Jitta, and Vimamsa,* together could predict the personnel's work performance efficiency at 95.10 percent.

Keywords: Factors affecting Efficiency; Personnel job Performance; Elderly's Health Care Promotion

บทนำ

ระบบสาธารณสุขในประเทศไทยได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลให้จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ภาครัฐตระหนักถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นเรื่องสำคัญ จึงได้กำหนดมาตรการเตรียมการรองรับการดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมสังคมไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ให้เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ.2550 – 2554 และมีแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 – 2564) เตรียมความพร้อมเกี่ยวกับระบบการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ (กองสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563)

หลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) มีหลักการสำคัญ คือ ยึด "คนเป็นจุดศูนย์กลางการพัฒนา" มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ ซึ่งในยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ได้คาดการณ์

ไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยที่สัดส่วนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.80 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในขณะที่จำนวนประชากรวัยแรงงานได้เริ่มลดลงมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2558 เป็นต้นมา ในปี พ.ศ.2559 มีประชากรไทยทั้งหมด 65.3 ล้านคน มีสัดส่วนผู้สูงอายุ ร้อยละ 16.9 ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2564 ประเทศไทยมีประชากรทั้งหมดรวม 66,171,439 คน และมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป 12,241,542 คน คิดเป็นร้อยละ 18.49% (ราชกิจจานุเบกษา, 2565)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) กระทรวงศึกษาธิการ มีพันธกิจ 5 พันธกิจ 1 ใน 5 พันธกิจ นั้นคือ การจัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพ เพื่อยกระดับการศึกษาพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายให้เหมาะสมกับทุกช่วงวัย พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงบริบท ทางสังคมและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต บุคลากรของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ปฏิบัติหน้าที่บูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนครอบคลุมในทุกพื้นที่ของประเทศไทย ให้ความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษา มุ่งเน้นให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุที่ยังช่วยเหลือตนเองได้ สามารถพัฒนาตนเองอย่างมีความสุขด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม สอดคล้อง บริบทสังคม ความเป็นอยู่ มีความรู้ที่จะป้องกันตนเองจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) อันเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตและเกิดภาวะสมองเสื่อม ทั้งนี้ บุคลากรของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้รับการพัฒนาวิชาการกิจกรรมการใช้เทคโนโลยีต่อยอดกับทุนเดิมที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในพื้นที่มีอยู่ทั้งในด้านการเข้าถึงประชาชน ความไว้วางใจ ความชำนาญในการจัดกิจกรรมของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีความหลากหลาย จากคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดีมหาวิทยาลัยมหิดล มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน สมาคมผู้ดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อม โดยนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการในทุกขั้นตอนของการอบรมพัฒนาบุคลากรด้วยรูปแบบออนไลน์ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2564)

กล่าวโดยสรุปโดยรวมว่า การที่ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่เป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในระยะเวลาอันใกล้ มีผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอยู่ต่อเนื่อง รวมทั้งสภาวะวิกฤตจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 จำเป็นอย่างยิ่งยวดที่ประชาชนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเป้าหมายพิเศษจำเป็นเร่งด่วน ที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้คงสมรรถนะทางกาย จิต และสมองของผู้สูงอายุ บุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นบุคคลกรทางการศึกษาที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนและชุมชน จึงสมควรได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุก่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) รายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่รับการอบรมหลักสูตรผู้เข้าอบรมหลักสูตรการจัดกิจกรรม กศน. ป้องกันภาวะซึมเศร้าคงสมรรถนะทางกาย จิต และสมองของผู้สูงอายุ จำนวนทั้งหมด 558 คน กำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) จากสูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 233 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในการเลือกตัวอย่าง

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนประกอบด้วย 1) แบบสอบถามด้านความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ 2) แบบสอบถามด้านหลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ และ 3) แบบสอบถามสภาพทั่วไปเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ มีดัชนีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) เท่ากับ 0.980

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยผ่านระบบ Google Form ผลการตอบกลับและตรวจสอบได้ข้อมูลครบ 100% และใช้เวลาในการดำเนินการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นระยะเวลา 4 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(n=233)

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ประสิทธิภาพด้านความรู้ ความสามารถ	3.92	0.67	มาก
2. ประสิทธิภาพด้านทักษะวิชาชีพ	3.85	0.67	มาก
3. ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการที่ดี	3.87	0.67	มาก
4. ประสิทธิภาพด้านการนำพุทธบูรณาการมาใช้	3.83	0.67	มาก
ภาพรวม	**3.87**	**0.65**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.87, S.D.= 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ประสิทธิภาพด้านความรู้ ความสามารถ ($\bar{X}$ = 3.92, S.D.= 0.67) ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการที่ดี ($\bar{X}$ = 3.87, S.D.= 0.67) ประสิทธิภาพด้านทักษะวิชาชีพ ($\bar{X}$ = 3.85, S.D.= 0.67) และประสิทธิภาพด้านการนำพุทธบูรณาการมาใช้ ($\bar{X}$ = 3.83, S.D.= 0.67) ตามลำดับ

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ โดยจำแนกปัจจัยออกเป็นสองปัจจัยหลักประกอบด้วย 1) ปัจจัยเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร และ 2) ปัจจัยการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ พบว่า

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ อย่างน้อย 1 ปัจจัย

การทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยมีตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย แนวนโยบายผู้บริหารและลักษณะการบริหารจัดการ (X_1) ลักษณะงานที่รับผิดชอบ (X_2) และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (X_3) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (X_4) โอกาสความก้าวหน้าในการทำงาน (X_5) ขวัญกำลังใจในการทำงาน (X_6) ทัศนคติต่อการทำงานส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ (X_7) รายละเอียดการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวแปรปัจจัยเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรปัจจัยเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ทัศนคติต่อการทำงาน (X_7)	.366	.063	.374	5.836**	.000
โอกาสความก้าวหน้าในการทำงาน (X_5)	.226	.061	.225	3.688**	.000
ลักษณะงานที่รับผิดชอบ (X_2)	.211	.069	.204	3.080**	.002
ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (X_4)	.158	.066	.155	2.390*	.018
ค่าคงที่	.163	.118		1.377	.170

Multiple R = .904, R Square = .818, Adjusted R Square = .815, Std. Error = .281

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่าตัวแปรปัจจัยเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการคือ ทัศนคติต่อการทำงานส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ (X_7) โอกาสความก้าวหน้าในการทำงาน (X_5) ลักษณะงานที่รับผิดชอบ (X_2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (X_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในการทำนาย (Multiple R) เท่ากับ .904 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ .818 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .815 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Std. Error) เท่ากับ .281 แสดงว่าปัจจัยเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสามารถร่วมกันทำนาย ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 81.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทัศนคติต่อการทำงานส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ (X_7) สามารถทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยใน

การส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ 37.40 รองลงมาคือ โอกาสความก้าวหน้าในการทำงาน (X_5) สามารถทำนายได้ร้อยละ 22.50 ลักษณะงานที่รับผิดชอบ (X_2) สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.40 และความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (X_4) สามารถทำนายได้ร้อยละ 15.50 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการทำนายได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.163 + 0.366X_7 + 0.226X_5 + 0.211X_2 + 0.158X_4$$

$$Z = 0.374Z_{X7} + 0.225Z_{X5} + 0.204Z_{X2} + 0.155Z_{X4}$$

สมมติฐานที่ 2 หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ อย่างน้อย 1 ปัจจัย

การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยมีตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย ฉันทะ มีใจรัก ($Itti_1$) วิริยะ พากเพียรทำ ($Itti_2$) จิตตะ ติดตาม ตรวจสอบ ($Itti_3$) และวิมังสา รอบคอบ แก้ไข ประยุกต์ใช้ ($Itti_4$) รายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวแปรหลักอิทธิบาท 4 ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรหลักอิทธิบาท 4	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
วิมังสา รอบคอบ แก้ไข ประยุกต์ใช้ ($Itti_4$)	.725	.027	.745	27.245**	.000
ฉันทะ มีใจรัก ($Itti_1$)	.103	.031	.107	3.315**	.001
วิริยะ พากเพียรทำ ($Itti_2$)	.091	.029	.095	3.099**	.002
จิตตะ ติดตาม ตรวจสอบ ($Itti_3$)	.071	.028	.074	2.522*	.012
ค่าคงที่	.052	.060		.876	.382

Multiple R = .975, R Square = .951, Adjusted R Square = .951, Std. Error = .145

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่าตัวแปรหลักอิทธิบาท 4 ที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการคือ วิมังสา ($Itti_4$) ฉันทะ ($Itti_1$) วิริยะ ($Itti_2$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจิตตะ ($Itti_3$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในการทำนาย (Multiple R) เท่ากับ .975 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ .951 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ

ที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .951 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Std. Error) เท่ากับ .145 แสดงว่าหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ 95.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า วิมังสา รอบคอบ แก้ไข ประยุกต์ใช้ ($Itti_4$) สามารถทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ 74.50 รองลงมาคือ ฉันทะ มีใจรัก ($Itti_1$) สามารถทำนายได้ร้อยละ 10.70 วิริยะ พากเพียรทำ ($Itti_2$) สามารถทำนายได้ร้อยละ 9.50 และจิตตะ ติดตาม ตรวจสอบ ($Itti_3$) สามารถทำนายได้ร้อยละ 7.40 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการทำนายได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.052 + 0.725Itti_4 + 0.103Itti_1 + 0.091Itti_2 + 0.071\ Itti_3$$

$$Z = 0.745ZI_{tti4} + 0.107Z_{Itti1} + 0.095ZI_{tti2} + 0.074Z_{Itti3}$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ พบว่าทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ความสามารถ 2) ด้านทักษะ (วิชาชีพ) 3) ด้านการบริหารจัดการที่ดี 4) ด้านการนำพุทธบูรณาการไปใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประสิทธิภาพด้านความรู้ ความสามารถ แสดงให้เห็นว่า การทำงานของบุคลากรมุ่งเน้นประสิทธิภาพด้านความรู้ ความสามารถเป็นหลักโดยบุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจการพัฒนาทักษะชีวิตผู้สูงอายุ 4 มิติ สุขภาพ เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และสังคม มีการวางแผนพัฒนา เสริมสร้างสุขภาวะและคุณภาพชีวิตอย่างเป็นระบบ การพัฒนาเนื้อหาสาระ สื่อ กระบวนการเรียนรู้ การวัดผล การวิจัยและพัฒนา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้าสนับสนุน ทั้งการสืบค้นข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล การบูรณาการความร่วมมือหน่วยงาน ด้านวิชาการ การประสานการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย และการใช้ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) ในการให้คำปรึกษาแนะนำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมี 5 ด้าน มีจุดเด่นดังนี้ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม 3) ความเข้าใจในระบบองค์กรและระบบงาน 4) การบริการเป็นเลิศ 5) การทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนสรณ์ เกียรติฐิคุณ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจกรุงเทพมหานครผลการวิจัย พบว่า มีการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจกรุงเทพมหานคร คือ “Big.CAMP Model”

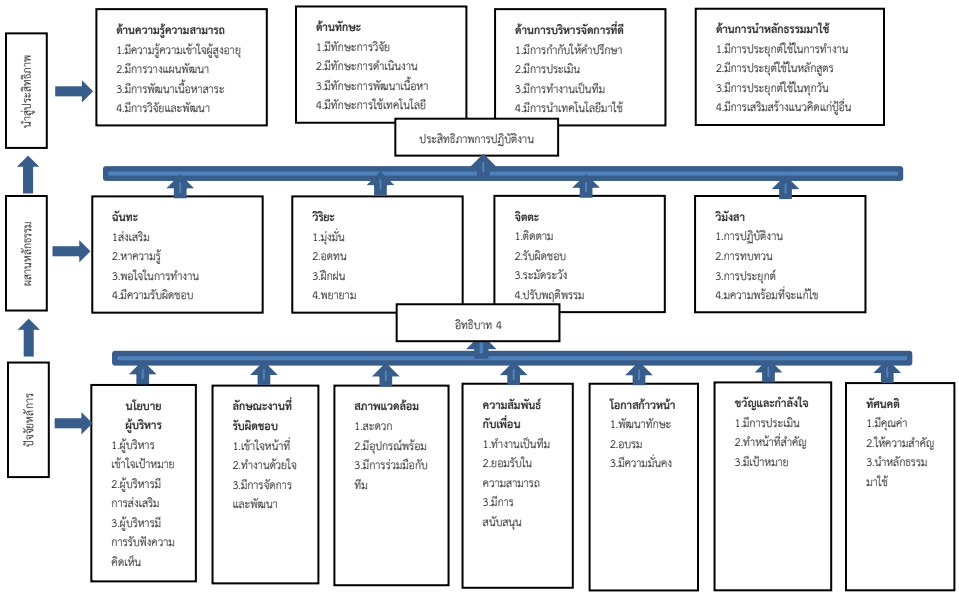
ประกอบด้วย ศีล : B = Behavior ขันติ : C = Control เมตตา : A = Action ปิยวาจา : M = Morality และอัตถจริยา : P = Public Mind

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ พบว่า ทัศนคติต่อการทำงาน โอกาสความก้าวหน้าในการทำงาน ลักษณะงานที่รับผิดชอบ และความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานสามารถร่วมกันทำนาย ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้ร้อยละ 81.50 ปัจจัยการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พบว่า หลักอิทธิบาท 4 วิมังสา ฉันทะ วิริยะ และจิตตะ สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้ร้อยละ 95.10 ทั้งนี้ ทัศนคติต่อการทำงานส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ ซึ่งมีการตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของผู้สูงอายุ การให้ความสำคัญการทำงานสุขภาวะผู้สูงอายุ เชิงป้องกันมากกว่าแก้ไข การนำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของคนทุกช่วงวัย ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีคุณค่า เป็นปราชญ์สังคม และรักษาบทบาททางสังคม การนำหลักพุทธธรรม มาบูรณาการกับงานการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน (2564) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องพุทธธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยการปฏิบัติงานตามหลัก 7S ผ่านหลักพละ 4 ได้แก่ 1) ปัญญาพละ (กำลังความรู้) 2) วิริยพละ (นำสู่การปฏิบัติ) 3) อนวัชชพละ (ซื่อสัตย์สุจริต) และ 4) สังคหพละ (มีจิตอาสา) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร และรูปแบบพุทธธรรมาภิบาล และสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญญา ฉัตรช่อฟ้า (2563) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง โมเดลสมการโครงสร้างประสิทธิผลการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัย พบว่า โมเดลสมการโครงสร้างประสิทธิผล เป็นแผนภาพที่แสดงการเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรเหตุและตัวแปรผลพร้อมทั้งตัวแปรส่งผ่าน คือปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จที่พัฒนามาจาก “หลักอิทธิบาท 4” (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) เพื่อส่งเสริมให้เกิดประสิทธิผลการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง โดยมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำ คือมีความเฉลียวฉลาด สามารถในการจูงใจ ใฝ่คุณธรรมนำพัฒนาและเป็นผู้กล้าตัดสินใจ ที่ใช้การบริหารองค์การอย่างเป็นระบบด้วยการวางแผนดำเนินการ การตรวจสอบและการพัฒนา พร้อมทั้งมีการเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมกับมีบุคลากรที่มีคุณภาพ ที่ทำให้เกิดประสิทธิผลการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุเมฆ สมาหิโต (ทวีกุล) (2562) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลพุทธบูรณาการการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตร ผลการวิจัย พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ซึ่งประกอบด้วย Knowledgeable รอบรู้ Prudent รอบคอบ และ Around รอบข้าง ส่วนที่ 2 3GF = B คือ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลพุทธบูรณาการ การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตรมี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ได้แก่ 3G = 3Good ประกอบด้วย 1.1 Good capital ทุนดี 1.2 Good process กระบวนการดี 1.3 Good support สิ่งสนับสนุนดี

องค์ประกอบที่ 2 F = Factors leading to success ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย รักหน้าที่ มีความเข้าใจ ใส่ใจการงาน ไม่ประมาทขาดสติ ดำริความพยายาม องค์ประกอบที่ 3 B = Buddhism Integrated Effective Management of Local Administrative Organizations in Phichit Province ประสิทธิผลพุทธบูรณาการการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตร มี 6 ด้าน ประกอบด้วย บรรลุข้อบัญญัติ จัดเก็บรายได้ เบิกจ่ายพอเพียง ฟังเสียงเครือข่าย แจกจ่ายประโยชน์แก่ส่วนรวม มีส่วนร่วมตามยุทธศาสตร์

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ” โดยมีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย สามารถเขียนเป็นแผนภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มีปัจจัยพื้นฐานจากปัจจัยเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบูรณาการกับหลักพุทธธรรมอิทธิบาท 4 เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

จากการปฏิบัติงานของบุคลกรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ที่ถูกต้องตามหลักการและหลักธรรมดังนี้

ด้านความรู้ ความสามารถ ประกอบด้วย รู้เข้าใจ ใช้เทคโนโลยี มีระบบพี่เลี้ยงบูรณาการ ผสานความร่วมมือยึดถือทักษะชีวิตผู้สูงอายุ

ด้านทักษะ (วิชาชีพ) ประกอบด้วย วิเคราะห์สถานการณ์ สร้างสรรค์เครื่องมือ ยึดถือความสัมพันธ์ มุ่งมั่นศึกษา พัฒนาความรู้

ด้านการบริหารจัดการที่ดี ประกอบด้วย ใช้ทรัพยากรคุ้มค่า มีธรรมาภิบาล ทำงานเป็นทีม ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี มีการกำกับติดตาม นำสู่เป้าหมาย

ด้านการนำพุทธบูรณาการมาใช้ ประกอบด้วย ขับเคลื่อนการพัฒนา ศึกษากิจกรรมนำมาประยุกต์ใช้ สุขใจในการทำงาน นำพุทธบูรณา มาสร้างสรรค์

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้ง 4 ด้าน เกิดจากปัจจัยพื้นฐานดังนี้

1) ปัจจัยเสริมสร้างประสิทธิภาพ ประกอบด้วยปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ดังนี้

นโยบายและการบริหาร คือ แนวการกำหนดนโยบายของผู้บริหารและลักษณะการบริหารจัดการของผู้บริหารที่ได้กำหนดนโยบายไว้

ลักษณะงานที่รับผิดชอบ คือ ภาระ หน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย

ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน คือ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในสถานที่ทำงาน หรือเพื่อนที่ได้รับมอบหมายภาระงานเหมือนกัน

สภาพแวดล้อมการทำงาน คือ ลักษณะสิ่งแวดล้อมในที่ทำงาน ทั้งที่ส่งผลต่อร่างกาย และส่งผลต่อจิตใจ

โอกาสความก้าวหน้า คือ การได้รับโอกาสในการทำงานเพื่อให้ตนเองได้รับการพัฒนา และมีโอกาสที่จะเติบโตในหน้าที่การงาน

ขวัญและกำลังใจ คือ สิ่งกระตุ้นให้เกิดความรักความชอบ ความพึงพอใจในการทำงาน

ทัศนคติต่อการทำงาน คือ แนวความคิดเห็น ความรู้สึก การแสดงออกถึงความชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคล สถานที่

2) หลักพุทธธรรม อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมะที่ใช้ในการทำงาน ใช้แก้ปัญหาและหาหนทางความเจริญก้าวหน้า เพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย

ฉันทะ มีใจรัก ได้แก่ การปฏิบัติงานด้วยใจรัก มีความสุข จริงจัง พึงพอใจ ใช้ความรู้ความสามารถไปบรูณาการกับงานผู้สูงอายุที่ดำเนินการอยู่แล้ว มีแนวคิดเชิงกลยุทธเน้นรูปแบบที่นำไปปฏิบัติได้จริง ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้งานสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์

วิริยะ พากเพียรทำ ได้แก่ การปฏิบัติงานด้วยความมั่นเพียร ตั้งใจ แน่วแน่ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก พัฒนาทักษะเพื่อให้เกิดความชำนาญ เพิ่มพูนประสบการณ์ เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานอยู่เสมอ เพื่อให้งานสำเร็จตามที่กำหนดไว้

จิตตะ ติดตาม ตรวจสอบ ได้แก่ การปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่ ใฝ่รู้ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ผลการทำงานอย่างจริงจัง คิดค้นแนวทางการปรับปรุงงาน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผล

วิมังสา รอบคอบ แก้ไข ประยุกต์ ได้แก่ การปฏิบัติงานด้วยความรอบครอบ ไตร่ตรอง ตรวจสอบข้อบกพร่อง ปรับปรุงแก้ไข พัฒนาต่อยอดความรู้ ด้วยกระบวนการดำเนินงานอย่างมีระบบ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับครอบครัว สังคม ชุมชน ภาคีเครือข่าย สามารถถ่ายทอดความรู้การตัดกิจกรรมในการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ ตามสถานการณ์ ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยควรมีการกำหนดนโยบายในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยการบูรณาการหลักธรรมร่วมกับการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรจัดโครงการที่ส่งเสริมการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ การพัฒนาทักษะชีวิตผู้สูงอายุ 4 มิติ สุขภาพ เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และสังคม

3. กระทรวงศึกษาธิการควรให้ความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะและศักยภาพบุคลากรโดยการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรมีการพัฒนาเนื้อหาสาระ สื่อ กระบวนการเรียนรู้ การวัดผล การเสริมสร้างสุขภาวะและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ การวิจัยและพัฒนา เสริมสร้างสุขภาวะและคุณภาพชีวิตในผู้สูงอายุ โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ สนับสนุน

2. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรมีการบูรณาการความร่วมมือหน่วยงานด้านวิชาการ การประสานการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายพัฒนาการเสริมสร้างสุขภาวะและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยการใช้ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) ในการให้คำปรึกษา แนะนำ การเสริมสร้างสุขภาวะและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

3. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรมีการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในการทำงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยหลักธรรมในพุทธศาสนาประเด็นด้านอื่น ๆ เช่น พรหมวิหาร 4 เพื่อนำมาบูรณาการในการเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร

2. ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในสังกัดอื่น ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ

3. ควรมีการเชื่อมโยงกับองค์กรหรือหน่วยงานที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะหรือประสบการณ์เกี่ยวข้องทุกกระบวนการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

กองสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). *รายงายสถิติรายปี ประเทศไทย 2563.* กรุงเทพฯ: กองสถิติพยากรณ์.

ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2565. (2565, 31 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 140 ตอนพิเศษ 16 ง. หน้า 21

พระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน (เกษวงศ์รอด). (2564). *พุทธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสุเมฆ สมาหิโต (ทวีกุล). (2562). *โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลพุทธบูรณาการการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตร* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พัฒนสรณ์ เกียรติฐิติคุณ. (2558). *รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจ กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. *วิสัยทัศน์/พันธกิจ.* สืบค้น 25 กรกฎาคม 2564, จาก http://www.nfe.go.th/onie 2019.

อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า. (2563). *โมเดลสมการโครงสร้างประสิทธิผลการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การพัฒนาสมรรถนะเชิงพุทธเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง*

BUDDHIST COMPETENCY DEVELOPMENT FOR DIGITAL TECHNOLOGY LEARNING OF ADMINISTRATIVE COURT STAFF

ปิยะ ปะตังทา, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
Piya Patangta, Kiettisak Suklueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: piya.mcu65@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนาสมรรถนะเชิงพุทธเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณโดยแจกแบบสอบถามกับบุคลากรศาลปกครองซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 คน และ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการพัฒนาสมรรถนะเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ($\overline{X}$=4.02) ด้านมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง ($\overline{X}$= 3.86) ด้านแรงจูงใจ ($\overline{X}$=3.86) ด้านความรู้ ($\overline{X}$=3.64) และด้านทักษะ ($\overline{X}$= 3.59) 2. การพัฒนาสมรรถนะเชิงพุทธเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง สามารถนำหลักปัญญา 3 ได้แก่ สุตมยปัญญา (การเรียนรู้) จินตามยปัญญา (การทบทวน) และ ภาวนามยปัญญา (การปฏิบัติ) มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน โดยเฉพาะหลักปัญญา 3 ด้านภาวนามยปัญญา (การปฏิบัติ) ศาลปกครองจะต้องกำหนดเป็นนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการฝึกอบรมบุคลากรศาลปกครองทุกระดับเพื่อให้มีการปฏิบัติอย่างเข้มข้นในทุกหลักสูตร

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะ; การเรียนรู้เชิงพุทธ; เทคโนโลยีดิจิทัล

*Received February 28, 2022; May 20, 2022; Accepted May 20, 2022

Abstract

This research article aimed to study Buddhist competency development for learning digital technology of administrative court personnel, conducted by the mixed methods. The quantitative research collected data by questionnaires from 338 samples who were the Administrative Court personnel.

The qualitative research collected data from 18 key informants by in-depth-interviewing. The research findings were as follows: 1. The overall of Buddhist competency development for learning digital technology of Administrative Court personnel was at high level ($\overline{X}$= 3.79). When considering each aspect, it was found that the result was in high level according to the mean including personal qualification aspect ($\overline{X}$ =4.02), self-esteem ($\overline{X}$ = 3.86), motivational aspect ($\overline{X}$= 3.86), knowledge ($\overline{X}$= 3.64), and skills ($\overline{X}$= 3.59) 2. The guidelines for Buddhist competency development for learning digital technology of Administrative Court personnel could apply Panna 3, or wisdom 3, namely, Sutamayapanya, wisdom resulting from study), Jintamayapanya, wisdom resulting from reflection, and Pawanamayapanya, wisdom resulting from mental development or practice. These Buddha's instructions could be applied in the administration especially Pawanamayapanya. The Administrative Court must set the Wisdom 3 as policies and guidelines for training Administrative Court personnel at all levels to ensure intensive practice at all courses.

Keywords: Performance Development; Buddhist Learning; Digital Technology

บทนำ

ในโลกปัจจุบัน “เทคโนโลยีดิจิทัล” มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ ที่ก่อให้เกิดผลทั้งทางการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ทำให้สังคมโลกที่เรียบง่ายกลายเป็นสังคมที่มีการดำรงชีวิตที่สลับซับซ้อนมากขึ้น ก่อให้เกิดการสื่อสารไร้พรมแดน สังคมโลกสามารถสื่อสารกันได้ทุกแห่งอย่างรวดเร็ว สามารถรับรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ได้พร้อมกัน

การเข้าถึงข้อมูลที่มีมากมายมหาศาล (Big Data) ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นเสมือนประตูสู่ความเจริญของสังคมในทุกมิติ กลายเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และกลายเป็นปัจจัยหลักที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ช่วยให้คนรู้เท่าทันโลก เป็น แหล่งเรียนรู้วิทยาการสาขาต่าง ๆ และรวมถึงช่วยให้การทำงานรวดเร็วคล่องตัวด้วย

จากกระแสความเจริญของเทคโนโลยีดิจิทัลนี้ ทำให้หน่วยงานภาครัฐได้นำเอาเทคโนโลยีมาปรับใช้กับการบริหารจัดการและการให้บริการประชาชนเพิ่มมากขึ้น เพื่อมุ่งไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล (นโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ (ส่วนนโยบายรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ฝ่ายนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ องค์การมหาชน, 2560) โดยมีการนำมาใช้ในมิติต่าง ๆ เช่น การใช้เทคโนโลยี Virtual Reality (VR) และ Augmented Reality (AR) ในการจำลองภาพหรือสถานการณ์เหมือนจริง เพื่อบริหารจัดการความปลอดภัยสาธารณะ การขยายพื้นที่การรักษาสุขภาพไปยังพื้นที่ห่างไกล (Telemedicine) รวมถึงการเพิ่มรูปแบบใหม่ ๆ ในการเรียน การสอน และการท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยี Advanced Geographic Information System ในการบริหารจัดการข้อมูลในเชิงพื้นที่ โดยสามารถประยุกต์ใช้สำหรับการ จัดสรรทรัพยากรด้านการเกษตร การบริหารจัดการระบบคมนาคมขนส่ง และด้านอื่น ๆ การใช้ข้อมูล Big Data ในการประมวลและใช้เป็นเครื่องมือในการคาดการณ์ประเมินสภาพธุรกิจ การให้บริการ โดยอาศัยเทคโนโลยี IoT และ Smart Machine เพื่อให้การวิเคราะห์และตอบสนองต่อผู้รับบริการเป็นแบบ real-time รวมถึง การเปิดเผยข้อมูล (Open Data) ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการ โดยปรับปรุงเว็บไซต์และฐานข้อมูล เพื่อสร้างการเข้าถึงจากสาธารณะมากขึ้นและผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เปิดเผยเหล่านั้นกับหน่วยงานทุกภาคส่วน

นอกจากนี้ ยังมีการใช้เทคโนโลยี Smart Machine หรือ Artificial Intelligence (AI) เพื่อให้ เกิดการบริหารจัดการและตอบสนองการให้บริการอัตโนมัติ โดยระบบ Smart Machine จะพัฒนาขึ้น และสามารถประเมินปัญหาและจัดการสมดุลตลอดห่วงโซ่การบริการ การใช้เทคโนโลยีด้าน Cloud Computing ในการเก็บข้อมูล เพื่อลดความยุ่งยากในการติดตั้งระบบ ลดต้นทุนในการดูแลระบบ และต้นทุนสำหรับการสร้างเครือข่ายด้วยตนเอง รวมถึง การคำนึงถึงความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Security) โดยจัดทำมาตรฐานความปลอดภัยทางไซเบอร์

ปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ทันต่อเหตุการณ์และมีความยืดหยุ่น อีกทั้งปรับเปลี่ยน Mindset ในการจัดการประเด็นด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ การอาศัยเทคโนโลยี Internet of Things (IoT) สร้างสภาพแวดล้อมให้ภาครัฐ ปรับเปลี่ยนรูปแบบบริการเป็นดิจิทัลมากยิ่งขึ้น รวมถึง เทคโนโลยีดังกล่าวยังสนับสนุนภาครัฐในด้านต่าง ๆ อาทิ การสื่อสาร การใช้โมบายเทคโนโลยี การวิเคราะห์ Big Data รวมไปถึงการประสานงาน กับภาคธุรกิจและเอกชน และท้ายที่สุด การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Block Chain, Distributed Ledger Technology หรือเทคโนโลยีบัญชีแยกประเภทในการ จัดเก็บข้อมูลและ ใช้ประโยชน์จากเครือข่ายเพื่อตรวจสอบความ ถูกต้อง และลดภาระการพึ่งพาคนกลางในการทำธุรกรรมภายใต้ความปลอดภัยที่มีความน่าเชื่อถือเป็นต้น

ในส่วนของศาลปกครองได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรในแผนแม่บทศาลปกครอง ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2580) ไว้ว่า สถานการณ์และแนวโน้มทางด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบและท้าทายต่อการดำเนินงานของศาลปกครองในระยะ 20 ปี คือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านดิจิทัลได้พลิกโฉมรูปแบบ การดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตของประชาชนไปจากในอดีตโดยสิ้นเชิง (ศาลปกครอง, 2560) กับปัจจัยทางด้านสังคม ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ข้างต้น นั่นคือประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด อินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของทุกคน ในขณะที่รูปแบบการติดต่อและขอใช้บริการกับหน่วยงานของ รัฐในรูปแบบเดิม ๆ หลายบริการกำลังจะหายไป ทำให้ภาครัฐไทยต้องยกระดับการพัฒนาประเทศ และการบริหารราชการแผ่นดินไปสู่ความเป็นดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทาง เทคโนโลยีที่สำคัญซึ่งจะเกิดขึ้นภายในปี พ.ศ. 2573 (ค.ศ. 2530) ได้แก่ ข้อมูลมหาศาลในระบบคลาวด์ (Cloud) ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ถูกนำมาใช้งาน ส่งผลให้ความต้องการรับ-ส่งข้อมูลในปริมาณมหาศาลรวมถึงเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถสื่อสารระหว่างกันมากขึ้นเพอให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานอย่างรวดเร็ว ผนวกกับเทคโนโลยี 5G ช่วยให้เกิดเทคโนโลยีการเชื่อมต่อสรรพสิ่ง (Internet of Things: IoT) อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากความเร็วส่งข้อมูลปริมาณมหาศาลได้ใกล้เคียงกับเวลาจริง (Real Time) มากที่สุด ทั้งนี้ เทคโนโลยี IoT และเทคโนโลยี 5G จะช่วย ให้การเชื่อมต่ออุปกรณ์ต่าง ๆ กับ ระบบอินเตอร์เน็ตทำได้สะดวกมากขึ้น ซึ่งอาจจะได้เห็นการย้ายระบบการทำงานอุปกรณ์ต่าง ๆ ไปสู่ เว็บแอปพลิเคชันมากยิ่งขึ้น

ในมติของศาล มีตัวอย่างการนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาสนับสนุนการพิจารณาพิพากษาคดี เช่น ศาลประชาชนสูงสุดแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้เปิดศาลอินเทอร์เน็ต (Internet Court) จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ศาลอินเทอร์เน็ต นครหางโจว (Hangzhou Internet Court) มณฑลเจ้อเจียง เมื่อเดือนสิงหาคม 2560 ศาลอินเทอร์เน็ตกรุงปักกิ่ง (Beijing Internet court) และศาลอินเทอร์เน็ต แห่งนครกวางโจว (Guangzhou Internet Court) มณฑลกวางตุ้ง (ก่วงตง) เมื่อเดือนกันยายน 2561 โดยศาลดังกล่าว พิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตและคดี

ทรัพย์สินทางปัญญา เช่น ข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาอีคอมเมิร์ซ ลิขสิทธิ์ออนไลน์ สินเชื่อออนไลน์ เป็นต้น ซงคุณลักษณะสำคัญของศาลอินเทอร์เน็ต คือ การฟ้องคดีผ่านระบบออนไลน์ กระบวนการพิจารณาคดีผ่านวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ โดยที่ทุกฝ่ายไม่จำเป็นต้องไปศาลด้วยตนเอง ซึ่งเป็นความมุ่งมั่นของศาลสูงสุดแห่งประชาชนจีน ที่จะให้ความเป็นธรรมกับประชาชนทุกฝ่าย ด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ สำหรับปัจจัยร่วมด้านเทคโนโลยี ซึ่งเป็นประเด็นทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านดิจิทัลอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้ ภาครัฐไทยต้องยกระดับการพัฒนาประเทศ และการบริหารราชการแผ่นดินไปสู่ความเป็นดิจิทัล (Digital Thailand) ดังนั้น ศาลปกครองจึงมีความจำเป็นต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสารในด้านดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของศาลปกครองให้สอดรับกับบริบท ของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสารในการบริหารจัดการคดี และการดำเนินกระบวนการพิจารณา การพัฒนาเทคโนโลยีใน กระบวนการยุติธรรมทางปกครองเพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว การ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขั้นสูงเพื่อศึกษาและสกัดรูปแบบและแนวโน้มของเหตุแห่งการฟ้องคดี และเพื่อเผยแพร่ ความรู้เชิงป้องกันเกี่ยวกับเหตุแห่งการฟ้องคดี รวมถึง ปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพของ กระบวนการยุติธรรมและกระบวนวิธีพิจารณาคดีปกครอง เพื่อช่วยสร้างบรรทัดฐานในการตัดสินคดี และมุ่งไปสู่การเป็นศาลปกครองอัจฉริยะต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวมาในข้างต้นทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจการพัฒนาสมรรถนะเชิงพุทธเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่องการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้เชิงพุทธด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการพัฒนาสมรรถนะเชิงพุทธเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่าง การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative methods) โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative methods) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ บุคลากรของศาลปกครองส่วนกลาง จำนวน 2,140 คน โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ได้แก่ ผู้บริหารศาลปกครองสูงสุด จำนวน 2 คน ผู้ศาลปกครองชั้นต้น จำนวน 2 คน ผู้บริหารสำนักงานศาลปกครอง จำนวน 2 คน ที่ปรึกษาสำนักงานศาลปกครอง จำนวน 2 คน บุคลากรสำนักงานศาลปกครองสูงสุด จำนวน 2 คน บุคลากรสำนักงานศาลปกครองกลาง จำนวน 2 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 รูปหรือคน และนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมหรือด้านเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 2 คน รวมเป็นจำนวน 18 รูปหรือคน

เครื่องมือในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (interview) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure in-depth interview) เพื่อศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure in-depth interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์สมรรถนะเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard déviation) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับการพัฒนาสมรรถนะเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง พบว่าการพัฒนาสมรรถนะเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง 5 ด้าน คือ 1. ด้านความรู้ (Knowledge) 2. ด้านทักษะ (Skill) 3. ด้านมโนทัศน์เกี่ยวกับตัวเอง (Self-concept) 4. ด้านคุณสมบัติส่วนตัว (Traits) 5. ด้านแรงจูงใจ (Motivation) พบว่าบุคลากรมีระดับสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน ปรากฏตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติสมรรถนะของบุคลากรศาลปกครอง (n=338)

สมรรถนะของบุคลากรศาลปกครอง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความรู้	3.64	0.77	มาก
2. ด้านทักษะ	3.59	0.74	มาก
3. ด้านมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง	3.86	0.77	มาก
4. ด้านคุณสมบัติส่วนตัว	4.02	0.84	มาก
5. ด้านแรงจูงใจ	3.86	0.84	มาก
รวม	**3.79**	**0.79**	**มาก**

จากตารางที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.79, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยคือ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ($\overline{X}$= 4.02) ด้านมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง ($\overline{X}$= 3.86) ด้านแรงจูงใจ ($\overline{X}$= 3.86) ด้านความรู้ ($\overline{X}$= 3.64) และด้านทักษะ ($\overline{X}$= 3.59)

2. การพัฒนาสมรรถนะเชิงพุทธเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีที่จิทัลของบุคลากรศาลปกครองจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า

2.1 สุตมยปัญญา (การเรียนรู้) บุคลากรศาลปกครองนับเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในการปฏิบัติงานที่มีความสลับซับซ้อนต้องอาศัยทักษะทางด้านการฟังในการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัล กระบวนการฟังให้เกิดปัญญาในทางพระพุทธศาสนา หมายเอาถึงการตั้งใจฟังอย่างตั้งใจ และพิจารณาตามสิ่งที่ได้ฟังก่อนจะสรุป หรือเชื่อในสิ่งที่ได้ยินได้ฟังมา เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรศาลปกครองซึ่งแบ่งแยกออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่งเป็นการฝึกทักษะการฟังของตัวบุคลากรเอง เริ่มจากการเปิดใจรับฟัง (ฉันทะ) การตั้งใจฟังอย่างจริงจัง (วิริยะ) การพิจารณาตามสิ่งที่ฟังอย่างถี่ถ้วน (จิตตะ) และการทบทวนสิ่งที่ได้ฟังมา และสรุปเป็นองค์ความรู้ (วิมังสา) ในส่วนที่สอง หน่วยงาน หรือองค์กรศาลปกครองเป็นผู้พัฒนาสมรรถนะด้านการฟังให้แก่บุคลากร โดยเริ่มจากการสร้างบรรยากาศในองค์กรที่ดี รับฟังความคิดเห็นของบุคลากร เปิดโอกาสให้บุลากรมีส่วนร่วมในการสนทนา (ฉันทะ) การสนับสนุนให้บุคลากรได้ฟังสิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง (วิริยะ) สนับสนุนให้บุคลากรพินิจพิเคราะห์จากสิ่งที่ฟังถอดบทเรียนหรือสรุปจากสิ่งที่ฟังรวมกัน (จิตตะ) และนำข้อสรุปดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตรงกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (วิมังสา) (พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ, 2564) การแสวงหาความรู้อย่างรอบด้าน เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาบุคลากรของศาลปกครอง การอบรม การเรียนในหลักสูตรระยะสั้น การเรียนรู้ในมหาวิทยาลัย เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในองค์รวมทั้งระบบของศาลปกครอง

2.2 จินตามยปัญญา (การทบทวน) ปัญญาในทางพระพุทธศาสนาหมายเอาถึงความรู้รอบในกองสังขาร เป็นปัญญาขั้นโลกุตตระ ในที่นี้คงหมายเอาเฉพาะปัญญาที่เกิดจากการได้พัฒนาสมรรถนะ ซึ่งเป็นโลกิยะ นำมาใช้ในการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง ดังนั้นในการนำหลักธรรมข้อนี้มาประยุกต์ใช้ จึงขอแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่บุคลากรพัฒนาความรู้หรือปัญญาให้กับตนเอง เช่น การอ่านหนังสือ การเสาะแสวงหาความรู้ในโลกออนไลน์ การลองถูกลองผิดด้วยตนเอง เป็นต้น ส่วนที่สององค์กรคือศาลปกครองเป็นผู้พัฒนาบุคลากรให้เกิดปัญญา ด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาทิเช่น การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องดิจิทัล การสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ การแนะนำจากผู้บริหาร หรือผู้ที่มีประสบการณ์ เป็นต้น เมื่อทั้งสองส่วนรวมกันบุคลากรก็จะเกิดปัญญา คือมีความรู้ในการใช้งานระบบดิจัลทัล (พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ, 2564) การแสวงหาความรู้อย่างรอบด้าน เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา แต่ในเวลาเดียว การแสวงหาคำตอบ โดยใช้เกณฑ์วินิจฉัยอย่างเหมาะสมเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาตัวเอง รอบรู้ รอบด้าน และเกณฑ์วินิจฉัยที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาศักยภาพเชิงบุคคลในองค์กร

2.3 ภาวมยปัญญา (การปฏิบัติ) ปัญญาในทางพระพุทธศาสนาหมายเอาถึงปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน หรือปัญญาที่เกิดเพราะได้ลงมือปฏิบัติจริง เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาสมรรถนะเชิงพุทธเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง ก็คือการลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเองของบุคลากร การปฏิบัติงานจนเกิดความเชี่ยวชาญ สิ่งสำคัญคือการควบคุมคุณภาพของงาน โดยองค์กรคือศาลปกครอง นอกจากนี้ยังหมายเอาถึงความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน การนำทักษะด้านการฟัง ทักษะด้านปัญญา ดังกล่าวข้างต้นมาใช้แก้ไขปัญหาดังกล่าว อาจเรียกได้ว่าการประยุกต์ใช้หลักภาวนามยปัญญา (พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ, 2564) การแสวงหาความรู้อย่างรอบด้านเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนา แต่ในเวลาเดียวกัน การลงมือปฏิบัติ หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ จะทำให้เกิดทักษะในการบริหาร และการมีวุฒิภาวะ มีความกล้าหาญทางจริยธรรม และความมั่นคงเสถียรในการตัดสินใจ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง (อรรถพล เสือคำรณ, 2565)

2.4 แนวทางการพัฒนาระดับสมรรถนะการเรียนรู้เชิงพุทธเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง สามารถนำหลักปัญญา 3 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน โดยเฉพาะหลักปัญญา 3 ด้านภาวนามยปัญญา (การปฏิบัติ) ศาลปกครองจะต้องกำหนดเป็นนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการฝึกอบรมบุคลากรศาลปกครองทุกระดับเพื่อให้มีการปฏิบัติอย่างเข้มข้นในทุกหลักสูตร เพราะการทำงานของศาลปกครองส่วนใหญ่เป็นการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งต้องทำสำนวนคดี บุคลากรศาลปกครองทุกระดับจะต้องศึกษาสำนวนคดีก่อนเป็นลำดับแรก (หลักสุตมยปัญญา) ต้องทำการทบทวนคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงว่าข้อเท็จจริงที่แท้จริงในสำนวนคดีเป็นอย่างไร (หลักจินตามยปัญญา) ต่อจากนั้นจึงลงมือปฏิบัติโดยปรับหลักกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริงที่ได้มา และเขียนคำพิพากษาหรือคำสั่ง (หลักภาวนามย

ปัญญา) ต่อไป ซึ่งถ้าหากมีการศึกษาอบรมอย่างเข้มข้นในหลักภาวนามยปัญญา (การปฏิบัติ) จะส่งผลและก่อให้เกิดหลักการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ที่ต้องการพึ่งศาลปกครองอันแหล่งสุดท้ายของประชาชนนอกจากนั้นศาลปกครองควรจะเพิ่มหลักสูตรในด้านการศึกษาอบรม (ชญณา ศิริภิรมย์, 2566) ในด้านพระพุทธศาสนาให้มากยิ่งขึ้นเพื่อประยุกต์หลักพุทธธรรมเข้ากับแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวันและในการทำงานของศาลปกครอง เช่น หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาบุคลากรศาลปกครองให้มีศีล การฝึกฝนในด้านความประพฤติ สมาธิ การฝึกฝนในด้านจิตใจและปัญญา การพัฒนาในด้านการเรียนรู้และการปฏิบัติทั้งนี้ให้ถูกต้องเป็นธรรม โดยใช้หลัก พรหมวิหาร 4 เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ซึ่งถ้าศาลปกครองได้นำหลักการเหล่านี้ไปเป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้เชิงพุทธด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครองตามหลักพุทธธรรมเพิ่มมากขึ้นก็จะทำให้การบริหารงานของศาลปกครองมีประสิทธิภาพ และเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสิ่งต่างๆต่อไป ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะสร้างบุคลากรศาลปกครองให้มีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน มีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะทำงานและพิจารณาพิพากษาคดีเพื่อความเป็นธรรมแก่คู่กรณีและประชาชนด้วย (พระครูวิธานธรรมสุนทร (บังเอิญ พลวโร, 2566)

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลการพัฒนาสมรรถนะเชิงพุทธเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง โดยยกข้อค้นพบจากการวิจัยที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

สุตมยปัญญา (การเรียนรู้) แสดงให้เห็นว่าบุคลากรศาลปกครองต้องเรียนรู้จักหลายด้าน ไม่ว่าเป็นการอ่านหรือการฟัง เช่น การฝึกอบรม การค้นคว้าด้วยตนเอง การสอบถามผู้รู้ นอกจากนั้นยังมีการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก การเรียนรู้จากภายในอย่างเช่น มีชมรมดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น การนั่งสมาธิ เป็นต้น เนื่องจากงานของศาลปกครองคือการพิจารณาพิพากษาคดี เหตุการณ์ต่างๆของบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ความรู้ก็เปลี่ยนแปลงไปตามตลอดเวลา ดังนั้น บุคลากรของศาลปกครองจึงต้องเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้มีความรู้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และสามารถตัดสินคดีข้อพิพาทได้อย่างถูกต้องทันกับเหตุการณ์

จินตามยปัญญา (การทบทวน) แสดงให้เห็นว่า มีการคิดวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีวิธีคิดวิเคราะห์และสามารถคาดคะเนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นกับการปฏิบัติงาน นำกำลังแห่งความรู้ที่มีอยู่มาสร้างสรรค์การบริการที่เกินความคาดหมาย ทำให้การบริการมีคุณค่าสำหรับผู้รับบริการ นอกจากนั้นยังเป็นการใช้ความรู้ที่มีอยู่ผสมกับการสนใจใฝ่รู้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆและก่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ทำให้ตนเองเกิดการพัฒนา และมีความเพียรพยายามใน

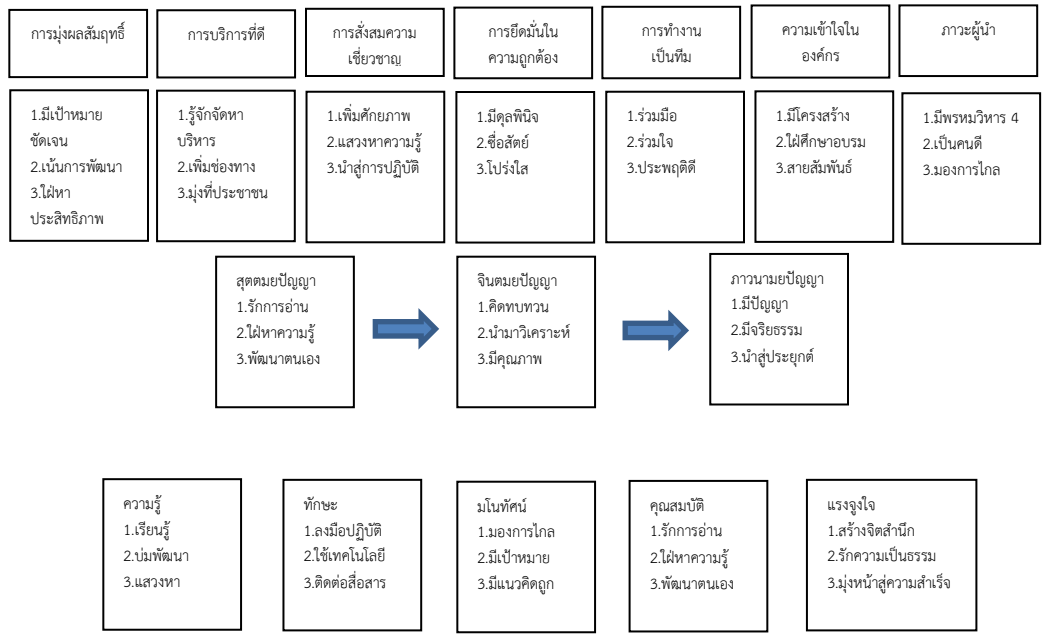
การที่จะพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ และจะสามารถทำให้ตนเองมีความเชี่ยวชาญในอาชีพได้ พร้อมทั้งนำความรู้ความสามารถสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มองการณ์ไกล

ภาวนามยปัญญา (การปฏิบัติ) แสดงให้เห็นว่า มีรูปแบบการทำงานที่เพียรพยายามเข้มแข็งรับผิดชอบ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เป็นประโยชน์ต่อองค์กร นำกำลังแห่งความรู้ที่มีอยู่มาสร้างสรรค์การบริการที่เกินความคาดหมาย ทำให้การบริการมีคุณค่าสำหรับผู้รับบริการ มีความพยายามในการให้บริการอย่างทุ่มเทอย่างเต็มกำลัง ทำให้ผู้รับบริการประทับใจ และดูแลผู้รับบริการให้ผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ พร้อมทั้งนำข้อขัดข้องใดใดในการให้บริการไปพัฒนาให้บริการดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังนำเสนอวิธีการให้บริการที่ผู้รับบริการจะระดับประโยชน์สูงสุด และมีความขยันมีกำลังใจเข้มแข็ง กล้าตัดสินใจ กล้าได้กล้าเสีย ไม่กลัวความยากลำบาก

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้เป็นองค์ความรู้ดังแผนภาพต่อไปนี้

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะเชิงพุทธเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคคลากร

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังกล่าว อธิบายได้ว่า ระดับการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้เชิงพุทธด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของศาลปกครอง มีข้อดี 3 ประการคือ 1) เรียนรู้ดี 2) ทบทวนดี 3) ปฏิบัติดี สอดคล้องกับหลักปัญญา 3 1) การพัฒนาด้านความรู้

(Knowledge) 2) ด้านทักษะ (Skill) 3) ด้านมโนทัศน์เกี่ยวกับตัวเอง (Self-concept) 4) ด้านคุณสมบัติส่วนตัว (Traits) 5) ด้านแรงจูงใจ (Motivation)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะเชิงพุทธเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรศาลปกครอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ศาลปกครองควรปรับปรุงยุทธศาสตร์แผนงานโครงการต่าง ๆ ให้มีความชัดเจนเข้าใจง่ายโดยมุ่งเน้นเพื่อเพิ่มสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อบริการประชาชน

2. ศาลปกครองควรปรับปรุงยุทธศาสตร์และแผนงานโดยการบูรณาการกับหลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น วัด เป็นการนำหลักธรรมมาเป็นหลักประพฤติในการทำงาน

3. ศาลปกครองควรมีนโยบายบูรณาการหลักธรรมเข้ากับการประพฤติปฏิบัติของบุคลากรในศาลให้สอดคล้องกับแนวคิด และการดำรงชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ศาลปกครองทุกระดับและทุกศาลควรจัดให้มีการจัดทำกิจกรรมส่งเสริมและฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอทุกปีงบประมาณ เพื่อให้มีความชำนาญเกี่ยวข้องในการบริการประชาชนและการใช้งานของบุคลากรภายในศาลปกครอง

2. ศาลปกครองควรดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านการคิดริเริ่มนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อบริการประชาชน

3. ศาลปกครองควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมด้านพระพุทธศาสนา เช่น การนั่งสมาธิในหลักสูตรการฝึกอบรมต่าง ๆ หรือ กิจกรรมเข้าวัดฟังธรรมเป็นประจำ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีในศาลต่างประเทศหรือศาลอื่นกับศาลปกครอง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับศาลปกครอง โดยกำหนดนโยบายให้เป็นรูปธรรม

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของบุคลากรศาลปกครอง ทั้งทางบวกหรือทางลบเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

3. ควรมีการศึกษาวิจัยหลักพุทธธรรมอื่น ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของศาลปกครองให้ดียิ่งขึ้น เป็นการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์สมัยใหม่ให้ทันสมัยตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

ชญณา ศิริภิรมย์. (2566). หลักพละ 4 : สำหรับการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรในองค์กร. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 6(2), 1-11.

ส่วนนโยบายรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ฝ่ายนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ องค์การมหาชน. (2560). *แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2560 – 2564.* กรุงเทพฯ: บริษัท โบลลิเกอร์ แอนด์ คอมพานี ประเทศไทย จำกัด.

ศาลปกครอง. (2560). *แผนแม่บทศาลปกครอง ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560 – 2580*. สืบค้น 22 ธันวาคม 2563, จาก http://admincourt.go.th/admincourt.

พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ. (2564, 30 ธันวาคม) อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ [บทสัมภาษณ์].

อรรถพล เสือคำรณ. (2565). การพัฒนาสมรรถนะการบริหารงานที่ดีขององค์กรตามหลักอิทธิบาทธรรม. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 5(2), 199-209.

พระครูวิธานธรรมสุนทร (บังเอิญ พลวโร). (2566). การพัฒนาองค์กรตามแนวพุทธ : กรณีศึกษาแนวคิดการสร้างโซล่าเซลล์ของเจ้าคุณเสียดายแดด (พระปัญญาวชิรโมลี) เจ้าอาวาสวัดป่าศรีแสงธรรม. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ, 6(2), 169-183.*

FACTORS AFFECTING ORGANIZATIONAL COMMITMENT OF PERSONNEL AT LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS OF MAHA SARAKHAM PROVINCE*

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม

Phra Khomkrit Kittipañño
พระคมกริช กิตติปญฺโญ
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Corresponding Author E-mail: kkittipanyo@gmail.com

Abstract

Objectives of this research were 1. To study the organizational commitment of personnel, 2. To study factors affecting the organizational commitment of personnel, and 3. To propose the guideline for development of the organizational commitment of personnel, conducted by the mixed research methods. The quantitative research applying survey research, using questionnaire for data collection from a sample of 348 personnel computed by Taro Yamane's formula from the population of 2,670 personnel. The collected data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, simple linear regression, and stepwise regression analyses. The qualitative research used face-to-face in-depth interviewing 20 key informants, purposefully selected. The data collected from in-depth interviews were analyzed by descriptive interpretation.

The research findings were as follows: 1. The overall of sampled personnel's opinion on average of organizational commitment was at the high level. When considering each component, it was also found that every component was at the high level. 2, From simple linear regression analysis, it was found that every factor; job characteristics, working motivation, Saṅgahavatthu 4 and Iddhipāda 4 had significantly affected organizational commitment. But from

*Received November 2, 2021; Revised December 14, 2021; Accepted December 21, 2021

stepwise regression analysis, it was found that Iddhipāda 4, Saṅgahavatthu 4 and working motivation had significantly common affected organizational commitment, respectively. 3. The proposal guideline for development of organizational commitment where local personnel should apply Iddhipāda 4 and Saṅgaha vatthu 4 in working. Executives should promote working motivation and support job characteristics for local personnel.

Keywords: Job Characteristics; Working Motivation; Saṅgahavatthu 4; Iddhipāda 4; Organizational Commitment

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน 3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน การวิจัยเป็นแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณเป็นการวิจัยแบบสำรวจโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพนักงานจำนวน 348 คน ซึ่งคำนวณโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ จากประชากรพนักงาน จำนวน 2,670 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่ายและการถดถอยแบบขั้นตอน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. พนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณรายด้าน ปรากฏว่า พนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรรายด้านทุกด้าน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน 2. จากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย ปรากฏว่า แต่ละปัจจัย คือ คุณลักษณะงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หลักสังคหวัตถุ 4 และหลักอิทธิบาท 4 ต่างก็มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน และจากการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน ปรากฏว่า หลักอิทธิบาท 4 หลักสังคหวัตถุ 4 และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีอิทธิพลร่วมกันต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน 3. ข้อเสนอสำหรับการพัฒนาความผูกพันต่อองค์การของพนักงานคือ พนักงานควรประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และหลักสังคหวัตถุ 4 ในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารควรส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานและสนับสนุนคุณลักษณะงานของพนักงาน

คำสำคัญ; คุณลักษณะงาน; แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน; หลักสังคหวัตถุ 4; หลักอิทธิบาท 4; ความผูกพันต่อองค์การ

Introduction

The world is facing with many crises. Whether it is a political, economic, or social problem, they all have affected the management of both public and private organizations. These organizations must adapt themselves to survival and success. These organizations are committed to high performance organizations. That is, these organizations must produce high-performance. While the staff must satisfy and focus on the success, too. But to be like that, organizations need qualified human resources. Organizations with high qualified human resources are likely to achieve better and faster results than competitors. (Smithikrai, 2013)

Whether it is a public or private organization, the human resource management would focus on the management of personnel in the organizations to perform the appropriate performance. The resource must be of value although it is rare. The resource must be difficult to imitate but it must be organized. (Wright, 2001)

Organizational commitment may be defined as the relative strength of an individual's identification with an involvement in a particular organization. It can be characterized by at least three factors; a strong belief in and acceptance of the organizational goals and values, willingness to exert considerable effort on behalf of the organization, and definite desire to maintain organizational membership. (Steers & Porter, 1979)

Organizational commitment affects the behavior of a person, such as the absence of a job. Personnel with job satisfaction would be good members of the organization. Public organizations currently focus on engaging personnel in the organization or finding tools to lead to the creation and management of organizational engagement. It is important to find out the answer the question of "How do personnel stay with the organization well and happily, and at least, the personnel must talk about the organization in a good way." (Attanit, 2011)

The local administrative organizations were established to decrease central government’s mission and increase power to the community and local administration. The local administrative organizations were assigned to be the main organizations to provide public services according to the Thai Constitution B.E. 2560 Article 249. The local administrative organizations must process the

visions and strategies to provide public services by creating innovation that serve the need of people with efficiency through the process of public participation.

Local administration is very important as a foundation for the administration of the country. Local administrative organizations are more closely related to the public than the central and regional administrations. It requires an agency. Local administrative organizations have responsibility for operation and provision of public services that meet the needs of the local community and truly solve the problems of the community. (Puangam, 2016)

Maha Sarakham is one province in the northeastern part of Thailand. This province composed of 13 districts, 133 sub-districts and 1,944 villages. The population was 962,665 persons. (Office of Maha Sarakham Province, 2021) There are 143 local administrative organizations in Maha Sarakham Province. There are 2,670 local personnel within these organizations.

Local personnel were important factor for local administrations. Success or failure of the works for public services of the local administrations would be mainly based on local personnel. Local personnel who have high level of organizational commitment would intend and sacrifice using their knowledge and abilities to work with the organizations until their retirement.

As the above mentioned, it was an interesting to study the organizational commitment of personnel and to study also the factors affected the organizational commitment of personnel in local administrative organizations of Maha Sarakham Province. The results from this research would be used as a proposal guideline for development of the organizational commitment of personnel. If the organizational commitment of local personnel improved, the local organizational works for public services and community development would also be improved with effectiveness and efficiency.

Research Objectives

1. To study the organizational commitment of personnel in local administrative organizations of Maha Sarakham Province.

2. To study factors affecting the organizational commitment of personnel in local administrative organizations of Maha Sarakham province.

3. To propose the guideline for development the organizational commitment of personnel in local administrative organizations of Maha Sarakham province.

Methodology

In this study, the research format was mixed methods research among quantitative research and qualitative research. The quantitative research applying survey research, using questionnaire for data collection from a sample of 348 operational personnel computed by Taro Yamane's formula from the population of 2,670 operational personnel in local administrative organizations of Maha Sarakham Province. The collected data were analyzed by statistical methods; frequency, percentage, mean, standard deviation, simple linear regression and stepwise regression analyses. The qualitative research was face-to-face in-depth interviews of 20 key informants by purposive selection. The data collected from in-depth interviews were analyzed by analytical induction.

Research Results

1. From the study of the organizational commitment, it was found that the overall sampled personnel's opinion on average of organizational commitment of local administrative organizations was at the high level. When considering each component, it was also found that every component (a willingness to exert considerable effort on behalf of the organization, a definite desire to remain organizational membership, and a strong belief in and acceptance of organizational goals and values) was at the high level, respectively.

2. From the study of factors affected the organizational commitment, by simple linear regression analysis, it was found that job characteristics (X_1), working motivation (X_2), Saṅgaha vatthu 4 (X_3) and Iddhipāda 4 (X_4) had significantly individual affected the organizational commitment of personnel in local administrative organizations. Among these four variables, Iddhipāda 4 (X_4) had highest individual affected the organizational commitment of personnel (Y). Saṅgaha vatthu 4 (X_3) and working motivation (X_2) had the next high individual affected the organizational commitment of personnel (Y), respectively. While job

characteristics had lowest individual affected the organizational commitment of personnel (Y).

By stepwise regression analysis, it was found that Iddhipāda 4 (X_4), Saṅgaha vatthu 4 (X_3) and working motivation (X_2) had significantly common affected the organizational commitment of personnel in local administrative organizations Among these three variables, Iddhipāda 4 (X_4) had highest affected the organizational commitment of personnel (Y). While Saṅgaha vatthu 4 (X_3), and working motivation (X_2), had the next high affected the organizational commitment of personnel (Y), respectively.

3. The research proposes the guideline for development the organizational commitment in local administrative organizations of Maha Sarakham Province as following details.

3.1 Encouragement the Application of Principle of Iddhipāda 4

3.1.1 Chanda: (satisfaction in work assigned); Local personnel should satisfy and happy with the works under their responsibilities. They should intend to work until arriving the target. They should sacrifice their knowledge and life to do the works for communities.

3.1.2 Viriya: (doing with effort); Local personnel should do their duties with effort, patient and tolerant until arriving the targets. Some kinds of works, personnel should have high effort and patient to do because it would take long time.

3.1.3 Citta: (active thought); Local personnel should have active thought, intend, and try hard to improve the works until finish. They should commit to work, perceive on duty, do not negligent the responsibility.

3.1.4 Vīmaṁsā: (investigation); Local personnel should use intelligence to consider and analyze the appropriate worthiness of works before doing. They should use investigation principle to consider and analyze the steps in operations.

3.2 Encouragement the Application of Principle of Saṅgaha vatthu 4

3.2.1 Dāna: (giving, generosity); Local personnel should be provided welfare and benefit according to organizational rules and regulations. Local personnel should have generosity to each other in which it would be mental binding and make them unity.

3.2.2 Piyavācā: (kindly speech); Local personnel should use kindly, benefit and creative speech with colleagues and people. Local personnel should be sincerely in their speech and should not use naughty speech.

3.2.3 Atthacariyā: (helpful action); Local personnel should behave as good and right examples to others without illusive behave. They should perform useful activities for their colleagues and subordinates.

3.2.4 Samānattatā: (participation); Local personnel should behave appropriately with their positions and responsible works. They should behave according to the organizational rules and regulations.

3.3 Promotion of Working Motivation of Local Personnel

3.3.1 Achievement; Local personnel who were success in work performance would receive promotion in position and salary. Local personnel should be proud to solve community problems and the results were accepted by the people.

3.3.2 Recognition; Executives should accept and command according to knowledge and abilities of local personnel. Local personnel should have confidence and work hard until arrive succession in work performances.

3.3.3 Work Itself; Works of local organizations should agree with knowledges and abilities of local personnel. Works of local organizations should originate from the need of people themselves.

3.3.4 Responsibility; Local personnel should be clearly assigned work responsibilities and authorities. They should work with full capacities to finish the works with efficiency. They should pay higher attention in solving various kinds of important problems occurred.

3.3.5 Advancement; Local personnel should have the chance in position progressing, changing of work line and salary increasing. They should have equal chance to be promoted to higher position and increase the salary.

3.3.6 Growth; Local organizations should have the committee to set the standard of personnel management. Executives should promote local personnel to have higher study and training. Local personnel should be progress in their positions from increasing of education and experience.

3.4 Supporting of Job Characteristics of Local Personnel

3.4.1 Skill variety; The works of local organizations consisted of many activities because they served many public services. The appointment of local personnel should be based on their knowledge and abilities which would be appropriate to the job description.

3.4.2 Task identity; Local personnel should be given the opportunity to participate in decision making. They should have the freedom to perform their duties from beginning until finishing. They should make their own decision in finding the way to solve the problems in working by themselves.

3.4.3 Task significance; The works of local organizations relied on specific needs of the communities. Local personnel should work with public participation and past experiences from communities.

3.4.4 Autonomy; Local personnel should have freedom in working under the organizational rules and regulations. They should have more freedom in working when they were assigned higher responsibilities.

3.4.5 Feedback; There should be performance evaluation two times a year and the evaluation results should be reported to local personnel. There should be continuously evaluated of working performances of local organizations.

Discussion

1. From the study of the organizational commitment, it was found that the overall average of sampled personnel's opinion on organizational commitment of local administrative organizations was at the high level. This finding might be because local personnel intended and tried hard to work in the local organizations. They had dedicated knowledge and capacities for assigned responsibilities. They had spent their physical and mental strength for working until achieving the organizational goals.

This finding correspondents to the research work of Natchawan Kosaiyakanont and Srirath Gohwong which conducted research on "Organizational Commitment of the Employees in the Department of Science Service". The research concluded that the organizational commitment of the employee in the department of science service was at the high level. (Natchawan & Srirath, 22020)

2. From the study of factors affected the organizational commitment, it was founded the following results.

2.1 For individual effect, it was found that.

2.1.1 Job characteristics had statistical significantly affected the organizational commitment of personnel. This finding might be because the works of local organizations consisted of many activities for serving many public services. These works used skill variety to achieve the goals with efficiency and effectiveness. Local personnel had to utilize many kinds of knowledge and abilities. They had been given the opportunity to participate in decision making. They had the freedom to perform their duties from beginning until finishing.

This finding correspondents to the research work of Kritpak Panthanom which conducted research on "Influence of Job Characteristics, Social Support, and Organizational Socialization on Organizational Commitment of Employees in a Private Company, Nonthaburi Province." The research found that organizational socialization and job characteristics could jointly predict the employees' organizational commitment. (Kritpak Panthanom, 2014)

2.1.2 Working motivation had statistically significantly affected the organizational commitment of personnel. This finding might be because local personnel who were success in working performance would receive promotion in position and salary. Local personnel were proud to solve community problems and the results were accepted by the people. Local personnel had satisfied with the promotion to higher position and salary increasing. Thus, local personnel had the feeling of organizational commitment.

This finding correspondents to the research work of Parichat Ritsongmuang which conducted research on "The Relationship between Work Motivation and Organizational Commitment of Government Officials in the Department of Agricultural Extension, Ministry of Agriculture and Cooperatives." The research found that the work motivation had significant positive relationship with organizational commitment of government officials. (Parichat Ritsongmuang, 2015)

2.1.3 Saṅgaha vatthu 4 had statistical significantly affected the organizational commitment of personnel. This finding might be because local personnel were provided welfare and benefit according to organizational rules and regulations. Local personnel used kindly, benefit and creative speech with

colleagues and people. Local personnel behaved appropriately with their positions and responsible works. Thus, local personnel were happy and had commitment to their organizations.

This finding correspondents to the research work of Chananchida Ketkomol et al. (2020) which conducted research on "A study of the Result of the Commitment to the Organization according to Saṅgaha vatthu 4 in the Office of the Welfare Promotion Commission for Teacher and Educational Personnel." The research found that Sangahavatthu 4 should be used as a criterion for enhancing the organizational commitment of personnel in the office.

2.1.4 Iddhipāda 4 had statistical significantly affected the organizational commitment of local administrative organizations. This finding might be because local personnel had satisfied with works assigned. They had done their duties with effort, patient and tolerant until arriving the targets. They had active thought, intend, and try hard to improve the works until finishing. They had used intelligence to consider and analyzed the appropriate worthiness of works and the steps in operations before doing.

This finding correspondents to the research work of Surin Niyamangkoon et al. (2021), which conducted the research on "Effect of Working Motivation, Self Esteem, and Iddhipata Principle on Joy at Work of Supporting Personnel of Mahachulalongkornrajavidyalaya University." The research found that the Iddhipata Principle had statistically affected on joy at work of supporting personnel.

2.2 For common effect, it was found that.

Iddhipāda 4, Saṅgaha vatthu 4 and working motivation had statistical significantly common affected the organizational commitment. This finding might be because local personnel had applied Iddhipata 4 in performing their works. They had satisfied and intended to work. They had done their duties with effort, patient and tolerant. They had active thought, intend, and try hard to improve the works until finishing. They had used intelligence to consider and analyzed the appropriate worthiness of works and the steps in operations before doing.

Local personnel had also applied Saṅgaha vatthu 4 for their works. The executives gave useful things to colleagues and subordinates. Local personnel

used kindly, benefit and creative speech with colleagues and people. Local personnel worked in beneficial activities behaved appropriately with their positions and responsible works.

Similarly, local personnel who were success in working performance had received promotion in position, salary, and benefit. Local personnel were proud to solve community problems and the results were accepted by the people. Local personnel had satisfied with the promotion to higher position and salary increasing. Thus, these three factors, Iddhipāda 4, Saṅgaha vatthu 4 and working motivation had significant common affected on organizational commitment.

This finding correspondents to the research work of Nittaya Jitrumpun (2016) which conducted research on "Iddhipāda Principles for Success and Happyness in Work Performance of Personnel Primary Care Unit of Mueang District, Surat Thani Province." The research found that the application of Iddhipāda principles in working would make personnel satisfy, love, and appreciate their responsibilities, personnel had respected the organization's team, and personnel were also proud and need to work in the organizations.

It also correspondents to the research work of Universe Suksamaitri (2016) which conducted research on "Organizational Culture Based on Saṅgaha vatthu 4." The research found that the Saṅgaha vatthu 4 was recommended to use for solving the problems in the organizations; the problem of (1) scarcity of giving, sharing and forgiveness to each other, (2) speak impolitely, not nicely, not sweetly, not pleasantly to coworkers, (3) lacking public will or service mindedness and doing for the whole, and (4) appropriate behavior and fair shares.

Similarly, it also correspondents to the research work Sunisa Nopparat (2014) which conducted research on "The Relationship between Working Motivation and Organizational Commitment of Polices at Wang Noi Police Station, Pra Nokhon Sri Ayuthya Province." The research found that there was significant relationship between working motivation and organizational commitment of polices at Wang Noi Police Station.

Body of Knoeledge

The research has the following recommendations.

1) Local administrative organizations should have the plan to promote the application of Iddhipāda 4 and Saṅgaha vatthu 4 for local personnel use in working.

2) Local organizational should have a concrete plan for human resource management. The plan should clearly define the recruitment, compensation, and development of local personnel.

3) Executives should give local personnel the chance in making comment and suggestion for the organizational operation.

4) Local administrative organizations should have people participation because the people will know the real situation of the communities. Succession of the organizations will be known by response of people.

5) The promotion of local personnel should be based on their work performances. Evaluation for personnel promotion should clearly and fairly operate.

Reference

Ketkomol, et al. (2020). A Study of the Result of the Commitment to the Organization according to Sangaha vatthu 4 Office of the Welfare Promotion Commission for Teacher and Educational Personnel. *Journal of Graduate Study Review Nakhonsawan Buddhist College*, 8(2), 95-120.

Chuchai Smithikrai. (2013. *Recruitment, Selection and Evaluation Personnel Performance* (4th ed). Bangkok: Chula Press.

Kovit Puangam. (2016). *Thai Local Governance* (9th ed.). Bangkok: Winyuchon Publication House.

Kritpak Panthanom. (2014). Influence of Job Characteristics, Social Support, and Organizational Socialization on Organizational Commitment of Employees in a Private Company, Nonthaburi Province. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 40(1), 194-207.

Natchawan Kosaiyakanont & Srirath Gohwong. (2020). Organizational Commitment of the Employees in the Department of Science Service. *Research and Development Journal Loey Rajabhat University*, 15(53), 32-40.

Nittaya Jitrumpun (2016). Idddhipada Principles for Success and Happiness in Work Performance of Personnel Primary Care Unit of Mueang District, Surat Thani Province. *Region 11 Medical Journal*, 30(3), 169-177.

Office of Maha Sarakham Province. (2021). *The Development Plan of Maha Sarakham Province B.E. 2561-2565*.

Parichat Ritsongmuang, "The Relationship between Work Motivation and Organizational Commitment of Government Officials in the Department of Agricultural Extension, Ministry of Agriculture and Cooperatives," Journal of College of Innovative Management, Valaya Alongkorn Rajabhat University, Vol. 3 No. 1 October 2014 – January 2015, pp. 79-86.

Rungroj Attanit. (2011). *Employee Engagement* Bangkok: Hr. Center Co., Ltd.

Steers & Porter, L. W. (1979). *Motivation and Work Behavior* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.

Sunisa Nopparat. (2015). The Relationship between Work Motivation and Organizational Commitment of Polices at Wang Noi Police Station, Pra Nokhon Sri Ayuthya. *Journal of College of Innovative Management Valaya Alongkorn Rajabhat University*, 3(1), 167-173.

Surin Niyamangkoon et al. (2021). Effect of Working Motivation, Self Esteem, and Iddhipata Principle on Joy at Work of Supporting Personnel of MCU. *Journal of MCU Social Review*, 10(2), 114-125.

Universe Suksamaitri. (2016). Organizational Culture Based on Sangkaha vattu 4. *Journal of MCU Social Sciences Review*, 5(2), 139-152.

Wright, P., et al. Human Resources and the Resource-based View of the Firm. *Journal of Management*, 6(1), 701–721.

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเขียนตามแนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือร่วมกับแนวคิดการสะท้อนคิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย*

DEVELOPMENT OF A WRITING INSTRUCTION PROCESS BASED ON RESPONSETO INTERVENTION AND REFLEXIVE THINKING APPROACH FOR ENHANCING OPINION WRITING ABILITY IN ENGLISH OF UPPER PRIMARY LEVEL PUPILS

ปิยพงษ์ พรมนนท์, ฤดีรัตน์ ชุษณะโชติ, มณีรัตน์ เอกโยคยะ
Piyapong Promnont, Ruedeerath Chusanachoti, Maneerat Ekkayokkaya
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
Corresponding Author E-mail: pongonline65@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนากระบวนการเรียนการสอนเขียนตามแนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือร่วมกับแนวคิดการสะท้อนคิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็น 2. ศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการเรียนการสอนเขียน โดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 30 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง ระยะเวลาในการทดลอง 20 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็นชนิดคู่ขนาน และเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1. กระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือร่วมกับแนวคิดการสะท้อนคิด ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ประเมินตนเอง 2) ชวนคิด พิจารณา ลงมือทำ 3) สร้างสรรค์งานเขียน 4) สะท้อนคิดเพื่อปรับปรุง และ 5) แลกเปลี่ยนความคิด แสดงเหตุผล 2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการเรียนการสอนเขียน พบว่า 1) นักเรียนมีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็นในภาพรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนก

*Received February 18, 2022; Revised March 22, 2022; Accepted March 24, 2022

องค์ประกอบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็น พบว่า ทุกองค์ประกอบหลังสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นองค์ประกอบที่ 1.1

คำสำคัญ: การเขียนแสดงความคิดเห็น; แนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือ; แนวคิดการสะท้อนคิด; การสอนเขียน

Abstract

Objectives of this research were: 1. To develop a writing instructional process based on Response-to-Intervention Approach (RtI) and Reflexive Thinking approach (RT) to enhance the opinion writing ability in English of upper primary school pupils, and 2. To study the effectiveness of the developed writing instructional process. The one-group pretest-posttest design was implemented, and the study used cluster random sampling technique from 30 primary students through 20 weeks' length. The data collection instruments were parallel opinion writing ability test and analytical rubric scoring. The data were analyzed using mean, the standard deviation and t-test.

The findings of this study revealed that. 1. The writing instructional process based on Response-to-Intervention approach and Reflective Thinking approach consisted of 5 steps: 1) self-assessment, 2) thinking, considering, and planning a task, 3) creating writing task, 4) reflection for improvement, and 5) sharing ideas and cause and effects. 2. In term of the effectiveness of the developed writing instructional process, it was found that the average scores of opinion writing was higher than before the experiment at the 0.05 level of statistically significance. Also, it was found that the average scores of opinions writing ability in English, all components were also higher than pre-test at the 0.05 level of statistically significance, except component 1.1.

Keywords: Opinion Writing; Response-to-Intervention Approach; Reflexive Thinking Approach; Teaching English Writing

บทนำ

การเขียนแสดงความคิดเห็น (Opinion Writing) เป็นความสามารถในการใช้ความรู้ทางภาษาของผู้เรียนในถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์ของตนเองที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งในลักษณะทางบวกหรือทางลบที่สามารถเรียบเรียงเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยกลุ่มประโยคตามหลักโครงสร้างภาษา มีการจัดลำดับและเรียบเรียงความคิด สามารถระบุความคิดเห็น ความรู้สึกและให้เหตุผลประกอบสั้นๆ ได้ เป็นงานเขียนในมุมมองและความคิดเห็นเฉพาะบุคคลและมีความแตกต่างจากงานเขียนทั่วไป (Good, 1973; Guralnik, 1976) ซึ่งเป็นประเภทงานเขียนที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่จากการสังเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นในระดับประถมศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีปัญหาในการเขียน ได้แก่ 1. การเรียบเรียงความคิด ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถเรียบเรียงความคิดเห็นออกมาเป็นภาษาเขียนได้เป็นระบบ ส่งผลให้ขาดความเชื่อมโยงความคิดหลักในการเขียน 2. การใช้ภาษา เช่น ไวยากรณ์และการเลือกใช้คำศัพท์ ไม่สามารถนำความรู้เกี่ยวกับไวยากรณ์ไปใช้ในการเขียนได้ เรียบเรียงประโยคผิดโครงสร้าง ทำให้ผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจเรื่องราวที่ต้องการจะสื่อความ และ 3. การระบุความคิดเห็น การให้เหตุผล และยกตัวอย่างประกอบความคิดเห็น กล่าวคือ ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถเขียนใจความหลักได้ตามประเด็น แต่ขาดการให้เหตุผลที่เหมาะสม และไม่มีหลักฐานที่สนับสนุนความคิดเห็น ทำให้งานเขียนไม่มีน้ำหนักและน่าเชื่อถือที่เพียงพอ (Beyreli & Konuk, 2018; Nippold & Fanning, 2005) ดังนั้นบริบทของการวิจัยในครั้งนี้จึงเน้นการพัฒนาความสามารถในการเขียนร่วมกับการแสดงความคิดเห็น เนื่องจากผู้วิจัยได้สังเคราะห์ความสามารถในการเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากการเขียนโดยทั่วไป ผู้เขียนจำเป็นต้องใช้ความสามารถในการเขียนที่มีความแตกต่างจากงานเขียนประเภทอื่น ๆ ซึ่งมีจุดประสงค์ในการเขียนที่แตกต่างกันออกไป ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงให้น้ำหนักปัญหาด้านที่ 3 มากกว่ามากกว่าด้านที่ 1 และ 2 ข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ผู้สอนควรจัดบรรยากาศและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งหลักการเขียนทั้งการใช้ภาษา ฝึกการเขียนอย่างเป็นระบบ และพัฒนากระบวนการคิดโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนคิด วางแผน ทบทวน ตรวจสอบ และเลือกใช้ข้อมูลภายใต้กระบวนการช่วยเหลือที่หลากหลายและมีคุณภาพไปพร้อมกัน ซึ่งแนวคิดที่นำมาพิจารณาในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเขียนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็น คือ แนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือและแนวคิดการสะท้อนคิด

แนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือ (Response to Intervention) เป็นโครงสร้างการป้องกันปัญหาด้านวิชาการและพฤติกรรมและให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ตามระดับการตอบสนองของนักเรียน โดยการผสมผสานการประเมินและการช่วยเหลือในหลายระดับของระบบการป้องกัน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์สูงสุดของผู้เรียนและลดพฤติกรรมที่กำลังเป็น

ปัญหาและป้องกันที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีกระบวนติดตามความก้าวหน้าเพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ (ชนิศา ตันติเฉลิม, 2560; National Center on Response to Intervention, 2010) แนวคิดดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการเขียน ซึ่งปกติการสอนเขียนผู้สอนมีการคัดกรอง เพื่อศึกษาปัญหาการเขียนแล้วจึงพิจารณาใช้วิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนที่มีคุณภาพและเหมาะสมช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มย่อยตามสภาพปัญหา มีการให้ข้อมูลย้อนกลับด้านการเขียน เพื่อให้ผู้เรียนนำข้อมูลไปพัฒนางานเขียนให้ดีขึ้น การช่วยเหลือดังกล่าวนี้จะตรงกับระดับการตอบสนองของผู้เรียนเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้เรียนผ่านพ้นสภาพปัญหานั้น มีกระบวนการติดตามความก้าวหน้าด้านการเขียนเป็นระยะ เพื่อเป็นแนวทางช่วยเหลือให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเขียน ผู้สอนจะเห็นความก้าวหน้าในการเขียนของผู้เรียนได้ชัดเจน ส่งผลให้ผู้สอนตัดสินใจปรับเปลี่ยนกระบวนการช่วยเหลือที่ตอบสนองต่อนักเรียน (Dunn, 2012) นอกจากนี้กระบวนการดังกล่าวส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ระหว่างผลิตงานเขียนตั้งแต่กระบวนแรกจนได้ผลงานเขียนที่สมบูรณ์ ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้หลักการและกระบวนการเขียนไปพร้อมกัน

ในขณะที่การพัฒนาการเขียนจำเป็นต้องอาศัยการตรวจสอบงานเขียน การวางแผนการพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ จนสามารถผลิตงานเขียนที่มีประสิทธิภาพ กิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดเพื่อให้ผู้เรียนพิจารณา ตรวจสอบ ไตร่ตรองข้อมูลของตนเอง ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมตามคือ แนวคิดการสะท้อนคิด (Reflexive Thinking Approach) Mann & Walsh (2013) กล่าวว่า การสะท้อนคิดเป็นแนวคิดการเรียนรู้และการสอนที่เน้นการพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบ ประเมินการกระทำของตนเอง เป็นกระบวนการสร้างความหมายของผู้เรียนผ่านประสบการณ์ของตนเอง แล้วพิจารณาไตร่ตรองจนเกิดความเข้าใจนำไปสู่การปรับปรุงงานเขียนให้มีประสิทธิภาพ สามารถเลือกใช้ข้อมูลที่มีความเหมาะสมกับงานเขียนของตนเอง แนวคิดนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ระหว่างการสะท้อนคิดจนเกิดความเข้าใจในงานเขียนของตนเอง มีโอกาสได้วางแผนการเขียน และเลือกใช้ข้อมูลต่างๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม วิธีการคิด เมื่อพบกับปัญหาและสถานการณ์เดิม ยิ่งผู้เรียนมีโอกาสสะท้อนคิด ยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องการเขียนมากขึ้น (Conway, 1994; Moon, 2013) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเขียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็น โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือและแนวคิดการสะท้อนคิดเป็นฐานรากในการพัฒนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเขียนตามแนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือร่วมกับแนวคิดการสะท้อนคิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการเรียนการสอนเขียนตามแนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือร่วมกับแนวคิดการสะท้อนคิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเขียนตามแนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือร่วมกับแนวคิดการสะท้อนคิด เป็นรูปแบบวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 (R1) การศึกษาปัญหาและข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียนเกี่ยวกับการเขียน สภาพปัญหาการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็นจากเอกสารและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ และศึกษาข้อมูลแนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือร่วมกับแนวคิดการสะท้อนคิด เพื่อนำไปใช้เป็นหลักการในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเขียน

ระยะที่ 2 (D1) การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเขียน เป็นการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเขียนจากแนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือร่วมกับแนวคิดการสะท้อนคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็น หลังจากนั้นตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการเรียนการสอนเขียนและเอกสารประกอบจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอนจำนวน 5 ท่าน ประเมินโดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผลการประเมินพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ากระบวนการเรียนการสอนเขียนนี้มีความสอดคล้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็น หลักการของกระบวนการเรียนการสอนเขียนมีความครอบคลุมทั้ง 2 แนวคิด ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนเขียนมีความสอดคล้องกับหลักการของกระบวนการเรียนการสอนเขียนที่พัฒนาขึ้น และการวัดและประเมินผลตรงตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการเรียนการสอนเขียน ซึ่งผลผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ มีรายละเอียดดังนี้ 1) คะแนนเฉลี่ยของกระบวนการเรียนการสอนเขียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.51 และ S.D. 0.69) เมื่อจำแนกรายองค์ประกอบของการประเมิน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยของความถูกต้องอยู่ระหว่าง 4.00-4.80 โดยองค์ประกอบที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยของน้อยที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนในขั้นตอนที่ 3 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.00) และองค์ประกอบที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยของความถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนในขั้นตอนที่ 5 อยู่ใน

ระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.80) 2) คะแนนเฉลี่ยของคู่มือการใช้กระบวนการเรียนการสอนเขียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.60) หมายถึง 3) คะแนนเฉลี่ยของตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.51)

ระยะที่ 3 (R2) ศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบไปด้วย 1) กำหนดแผนการทดลองแบบศึกษากลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One-group pretest-posttest design) จำนวน 20 สัปดาห์ เก็บข้อมูลจากแบบวัดก่อนและหลังการทดลอง 2) กำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม ใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มจากห้องเรียนจำนวน 8 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 240 คน ได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน 3) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นเป็นแบบคู่ขนาน จำนวน 2 ฉบับ ซึ่งมีลักษณะข้อคำถามใกล้เคียงกันและยากง่ายเท่ากัน แต่ละฉบับมีข้อคำถามปลายเปิด 2 ข้อ โดยให้ผู้เรียนเลือกเขียนตอบเพียง 1 หัวข้ออย่างอิสระ ครอบคลุมองค์ประกอบของความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็นที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ไว้ 2 องค์ประกอบ และประเมินโดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบรูบริกส์แยกตามพฤติกรรมของความสามารถในการเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นมีค่าคะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 3 คะแนน คะแนนเต็ม 15 ทั้งนี้แบบวัดทุกฉบับได้ตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.97 ซึ่งหมายความว่าแบบวัดฯ ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริงกับผู้เรียน อีกทั้งผู้วิจัยนำแบบวัดฯ ไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในการใช้ภาษาและระยะเวลาจำนวน 20 คน หลังจากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเขียนจำนวน 2 ท่าน ใช้เกณฑ์การประเมินตรวจแบบวัดทั้ง 2 ฉบับเพื่อนำมาใช้ในการพิจารณาหาความสอดคล้องของการตรวจการให้คะแนนโดยมีค่าความเชื่อมั่น (Inter-rater Reliability) พบว่า แบบวัดก่อนการทดลองมีค่าความเชื่อมั่นในการตรวจเท่ากับ 0.86 และแบบวัดหลังการทดลองมีค่าความเชื่อมั่นในการตรวจเท่ากับ 0.90 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการให้คะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง 4) กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าที (t-test for Dependent)

ระยะที่ 4 (D2) การนำเสนอการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเขียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอนทั้งข้อมูลการประเมินความสามารถในการเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนทั้งก่อนและหลังการทดลอง ตลอดจนพฤติกรรมของผู้เรียนมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเขียนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเขียน มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการของกระบวนการเรียนการสอนเขียน

1) การเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ผ่านการสะท้อนคิดในสถานการณ์หรือปัญหาต่างๆ ที่คลุมเครือด้วยคำถามหรือกรณีศึกษา แล้วให้นักเรียนลงมือสืบค้นข้อมูลเพื่อหาคำตอบจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ภายใต้กระบวนการช่วยเหลือด้านการเขียนที่หลากหลาย จะช่วยให้นักเรียนสะท้อนคิดเพื่อทบทวน ตัดสินใจในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เพื่อเลือกแนวทางในการเขียนของตนเอง

2) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีหากนักเรียนได้รับการคัดกรองหรือประเมินการเขียนก่อน จะช่วยให้นักเรียนสะท้อนปัญหาหรือสิ่งที่ผู้เรียนติดขัดในการเขียน อันจะนำไปสู่การวางแผนกระบวนการช่วยเหลือด้านการเขียน

3) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีผ่านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ ที่สอดคล้องกับปัญหา ความสนใจหรือความสามารถ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ สะท้อนความคิด หรือประสบการณ์ร่วมกัน จะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้และได้รับมุมมองใหม่ เพื่อใช้ในวางแผนหรือตัดสินใจในการเขียน ภายใต้กระบวนการช่วยเหลือที่หลากหลายและเหมาะสม

4) การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสคิด พิจารณา ไตร่ตรอง และประเมินจุดอ่อนหรือจุดที่ควรปรับปรุง จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนางานเขียนของตนเองได้อย่างเหมาะสม

2. แนวทางการจัดการเรียนการสอนเขียน

1) นักเรียนควรได้รับการคัดกรองหรือประเมินศักยภาพของตนเอง เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสสะท้อนปัญหาหรือสิ่งที่ตนเองติดขัดในการเขียน เพื่อให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของผู้เรียน

2) นักเรียนควรได้รับการกระตุ้นประสบการณ์เดิมของตนเอง เพื่อเตรียมพร้อมการเรียนรู้สิ่งใหม่ โดยจัดสถานการณ์หรือปัญหาการเรียนรู้ต่างๆ ที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสงสัย โดยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้หรือคำตอบในหลายมุมมอง เพื่อทบทวน ตัดสินใจในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เพื่อเลือกแนวทางในการเขียนของตนเอง

3) นักเรียนควรได้เรียนรู้การเขียนผ่านปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ ที่หลากหลายสอดคล้องกับปัญหา ความสนใจหรือความสามารถ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน มีโอกาสเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมและใหม่เกี่ยวกับการใช้ภาษาตามรูปแบบการเขียน

4) นักเรียนควรได้แลกเปลี่ยนความรู้ สะท้อนความคิด หรือประสบการณ์เกี่ยวกับงานเขียนร่วมกับเพื่อนนักเรียนและผู้สอน เพื่อให้นักเรียนทบทวนความเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้และได้รับมุมมองใหม่ เพื่อใช้ในแก้ไขวางแผนหรือตัดสินใจในการเขียนของตนเอง

5) นักเรียนควรมีโอกาสคิด พิจารณา ไตร่ตรอง และประเมินจุดอ่อนหรือจุดที่ควรปรับปรุง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การเขียนอื่น

3. ขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนเขียน

1) ขั้นประเมินตนเอง มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความสามารถของนักเรียน ตลอดจนการสำรวจปัญหาที่นักเรียนกำลังติดขัดอยู่ แล้วจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ตามสภาพปัญหา

2) ขั้นชวนคิด พิจารณา ลงมือทำ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเกิดความสงสัย แสดงความคิดเห็นตามมุมมองของตนเองและแลกเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ที่กำหนดให้ร่วมกัน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาใช้พัฒนาการเขียนของตนเอง

3) ขั้นสร้างสรรค์งานเขียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนนำข้อมูลต่าง ๆ มาสร้างผลงานเขียนตามสถานการณ์หรือประเด็นที่ผู้สอนกำหนด

4) ขั้นสะท้อนคิดเพื่อปรับปรุง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนสะท้อนคิด ตรวจสอบผลงานของตนเองร่วมกับผู้อื่น เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงผลงานเขียนของตนเองให้ดีขึ้น

5) ขั้นแลกเปลี่ยนความคิด แสดงเหตุผล มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสแสดงหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ เพื่อนำข้อความรู้ไปใช้ในการพัฒนา แก้ไขผลงานเขียนของตนเองให้ดีขึ้น

ตอนที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามองค์ประกอบย่อยแต่ละด้าน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์แบบ t-test dependent

การเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็น	คะแนน	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	df	p
		M	S.D.	M	S.D.			
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการใช้ภาษา	**6**	**5.01**	**0.68**	**5.38**	**0.50**	**2.843***	**11**	**0.08**
1.1 เขียนประโยคได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์	3	2.71	0.33	2.78	0.25	0.941	2	0.35
1.2 เลือกใช้คำศัพท์และสะกดคำศัพท์ได้ถูกต้อง	3	2.30	0.51	2.60	0.38	2.902*	9	0.00
องค์ประกอบที่ 2 การเรียบเรียงและการแสดงความคิดเห็น	**9**	**5.98**	**1.24**	**7.73**	**0.98**	**8.443***	**52.5**	**0.00**
2.1 ระบุความคิดเห็นหรือความรู้สึกตามประเด็นการเขียน	3	2.20	0.66	2.75	0.36	5.215*	16.5	0.00
2.2 เรียบเรียงความคิดเห็นและจัดลำดับเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็นได้	3	1.56	0.43	2.51	0.38	11.276*	28.5	0.00
2.3 ให้เหตุผล ข้อมูล หรือยกตัวอย่างในการสนับสนุนการแสดงความคิดเห็น	3	2.21	0.23	2.46	0.20	2.627*	7.5	0.01
คะแนนรวม	**15**	**8.23**	**1.49**	**13.11**	**1.33**	**22.219***	**145**	**0.00**

*p < .05

จากการทดสอบค่าที (t-test dependent) ในตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนการสอนเขียนตามแนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือร่วมกับแนวคิดการสะท้อนคิด มีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษหลังสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกองค์ประกอบ ยกเว้นองค์ประกอบที่ 1.1 ที่ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็นจำแนกองค์ประกอบย่อยจะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\overline{X}$) ขององค์ประกอบที่ 1.1 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองเท่ากับ .07 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\overline{X}$) ขององค์ประกอบที่ 1.2 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองเท่ากับ 3.0 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\overline{X}$) ขององค์ประกอบที่ 2.1 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองเท่ากับ 5.5 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\overline{X}$) ขององค์ประกอบที่ 2.2 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองเท่ากับ 0.95 และค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\overline{X}$) ขององค์ประกอบที่ 2.3 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองเท่ากับ 2.5 ซึ่งหมายความว่ากระบวนการเรียนการสอนเขียนที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถเสริมสร้างความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็นได้

อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 อภิปรายผลการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเขียน

1.1 กระบวนการเรียนการสอนเขียนที่พัฒนาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็น โดยใช้แนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือและแนวคิดการสะท้อนคิด มีขั้นตอนการพัฒนาอย่างเป็นระบบและมีแนวคิดรับรอง มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายหลักสูตรระดับชาติและสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา รวมทั้งมีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการเขียน ตลอดจนการพัฒนาการเขียนในระดับประถมศึกษา เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น จากการศึกษาและวิเคราะห์พบว่า การเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนมีโอกาสแสดงออกทางความรู้ ความคิด ตลอดจนความรู้สึกออกมาเป็นภาษาเขียน ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดผ่านกระบวนการเขียน มีโอกาสฝึกหลักการใช้ภาษาและคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ไปแล้วให้เกิดความเข้าใจและชำนาญมากยิ่งขึ้น เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นแล้วผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็น แล้วจึงศึกษาแนวคิดหรือทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นฐานรากในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเขียนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็น ได้แก่ แนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือและแนวคิดการสะท้อนคิด จากนั้นผู้วิจัยทำการสังเคราะห์สาระสำคัญและหลักการของ 2 แนวคิด แล้วนำหลักการที่ได้มาบูรณาการเป็นหลักการของกระบวนการเรียนการสอนโดยพิจารณาความสอดคล้องและความสัมพันธ์ของหลักการแต่ละข้อเพื่อจัดกลุ่มของหลักการให้เป็นหลักการที่สำคัญของกระบวนการเรียนการสอนเขียน จากนั้นผู้วิจัยได้นำหลักการของกระบวนการเรียนการสอนเขียนมาสร้างแนวทางในการจัดการเรียนการ

สอน และพัฒนาเป็นขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนเขียนตามลำดับ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและตรวจสอบเพื่อพิจารณาความถูกต้อง จากนั้นนำกระบวนการเรียนการสอนเขียนไปทดลองใช้เพื่อนำผลจากการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนการสอนเขียนนี้มีการพัฒนาอย่างมีระบบเป็นขั้นตอน มีหลักการ แนวคิด และทฤษฎีรองรับ ส่งผลให้กระบวนการเรียนการสอนมีคุณภาพ

1.2 จุดเด่นของกระบวนการเรียนการสอนเขียนที่พัฒนาขึ้น มีระบบและขั้นตอนตามกระบวนการวิจัย ได้รับการตรวจสอบและรับรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน จากผลการรับรองกระบวนการเรียนการสอนเขียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดอีกทั้งกระบวนการเรียนการสอนเขียน สามารถตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน เนื่องจากผู้วิจัยได้สำรวจปัญหาด้านการเขียนจากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนการปฏิบัติการสอนจริงในชั้นเรียนระดับประถมศึกษา ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าผู้เรียนมีปัญหาการเขียน ได้แก่ ไวยากรณ์ การใช้คำศัพท์ ตลอดจนการเรียบเรียงความคิด การให้ข้อมูล เหตุผล หลักฐานต่าง ๆ ดังกระบวนการเรียนการสอนเขียนที่พัฒนาขึ้นนี้จึงเน้นหลักการใช้ภาษาควบคู่การพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน

นอกจากนี้กระบวนการเรียนการสอนเขียนที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการช่วยเหลือด้านการเขียนเฉพาะบุคคล ซึ่งแต่ละระยะจะมีกระบวนการช่วยเหลือและจะเพิ่มความเข้มข้นของการช่วยเหลือนั้นขึ้นอยู่การตอบสนองของผู้เรียนเป็นหลัก ผู้เรียนจะได้รับกระบวนการช่วยเหลือด้านการเขียนที่คุณภาพตามสภาพปัญหา เช่น ไวยากรณ์ คำศัพท์ การเรียบเรียงความคิด หรือการให้เหตุผล ร่วมกับการประเมินเพื่อติดตามผลการเขียนเป็นระยะ กระบวนการช่วยเหลือดังกล่าวจะช่วยผู้เรียนได้คลี่คลายปัญหาและได้รับข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงงานเขียน ผู้สอนมีการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นระยะ (Dunn, 2012) อีกประการหนึ่งผู้เรียนได้สะท้อนคิดเพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง และพัฒนาการเขียนให้ดียิ่งขึ้น มีโอกาสพิจารณาเลือกใช้ข้อมูลที่มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ ดังที่ Mann & Walsh (2013) กล่าวว่า การสะท้อนคิดเน้นการพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบ และประเมินข้อมูล เป็นกระบวนการสร้างความหมายของผู้เรียนผ่านประสบการณ์ผ่านกระบวนการตั้งคำถามแล้วพิจารณาไตร่ตรองและเรียนรู้จากสิ่งที่ตนเองมองข้ามไปจนเกิดความเข้าใจนำไปสู่การแก้ไขงานเขียนให้มีประสิทธิภาพ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เมื่อเกิดสถานการณ์หรือปัญหาเดิม การสะท้อนคิดจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลให้สามารถสร้างข้อมูลใหม่และพัฒนาความรู้จากระดับผิวเผินเป็นความรู้ในเชิงลึกผ่านสถานการณ์ที่น่าสงสัยหรือน่าค้นหาคำตอบ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถปรับปรุงงานเขียนให้มีคุณภาพมากขึ้น (Moon, 2013)

ตอนที่ 2 ประสิทธิผลของกระบวนการเรียนการสอนเขียน

กระบวนการเรียนการสอนเขียนตามแนวคิดการตอบสนองต่อความช่วยเหลือร่วมกับแนวคิดการสะท้อนคิดส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความ

คิดเห็นหลังสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและจำแนกตามองค์ประกอบสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากงานวิจัยของ Dunn (2012) ได้ศึกษาความสามารถในการเขียนของผู้เรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือร่วมกับการใช้เทคนิคการช่วยจำและสื่อศิลปะ มีกระบวนการช่วยเหลือผู้เรียนหลายระดับ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการในการเขียนดีขึ้นในด้านของเนื้อหา การเรียบเรียงความคิด การตรวจสอบงานเขียนของตนเอง การเพิ่มรายละเอียด และความยาวของประโยคในการเขียน เมื่อได้รับการช่วยเหลือตามแนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือ นอกจากนี้งานวิจัยของ Dunn (2014) ยังได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการตอบสนองต่อการช่วยเหลือกับการใช้โปรแกรม Ask Reflect Text เพื่อพัฒนาการเขียนในระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาในการเขียนที่ดีขึ้นเช่นกัน ทำนองเดียวกันกับการวิจัยของ Hooper et al., (2013) ที่ได้ศึกษากระบวนการช่วยเหลือในการเขียนระดับประถมศึกษา พบว่า ผู้เรียนเขียนได้ดีขึ้นผ่านกระบวนการช่วยเหลือจากผู้สอน ส่วนแนวคิดการสะท้อนคิดก็มีส่วนเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็นได้ จากงานวิจัยของ Fernández-Diaz et al., (2014) พบว่า ผู้เรียนสะท้อนคิดผ่านการแลกเปลี่ยนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการส่งต่อทางความคิด ขยายความสามารถทางการเรียนรู้ และสามารถที่จะเลือกใช้ข้อมูลที่มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์แก่ตนเอง ในขณะที่การศึกษาของ Herder et. al (2018) ได้ศึกษาการใช้การสะท้อนคิดในกิจกรรมการเขียนภาษาอังกฤษแบบร่วมมือในระดับประถมศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีการสะท้อนคิด พิจารณา ตรวจสอบการทำงานของตนเองดีขึ้นและวางแผนการเขียนของตนเองให้ดีขึ้น มีการแก้ไข และเลือกแนวทางของตนเองอย่างเหมาะสม จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดทั้งสองแนวคิดนี้ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความคิดเห็นได้

แม้ว่านักเรียนจะมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองยกเว้นองค์ประกอบที่ 1.1 ซึ่งเป็นองค์ประกอบด้านไวยากรณ์กลับไม่แตกต่างกัน อาจสืบเนื่องมาจากการสอนเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในการสื่อความหมายในสถานการณ์ที่เป็นจริงที่ผู้เรียนต้องการสื่อความ โดยไม่ได้คำนึงถึงภาษาที่แสดงออกมาว่ามีความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์หรือไม่ จากการวิเคราะห์งานเขียนระหว่างการทดลองพบว่า ข้อความของผู้เรียนสามารถสื่อสารได้เป็นที่เข้าใจแต่อาจจะผิดหลักทางภาษาซึ่ง Chomsky กล่าวว่า ผู้เรียนเรียนรู้กฎเกณฑ์ไปแล้ว การใช้ภาษาอาจจะมีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องทำให้ประโยคที่แสดงออกมาอาจผิดหลักไวยากรณ์ แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนขาดความรู้ด้านไวยากรณ์ (อมรา แสงจันทมณี, 2524) อีกทั้งยังพบว่าผู้เรียนมีประสบการณ์และพื้นฐานการเขียนน้อย ในช่วงแรกขณะปฏิบัติงานเขียนพบว่า ผู้เรียนมีปัญหาด้านไวยากรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับในระยะแรกที่ผู้วิจัยได้ทำการคัดกรองผู้เรียนพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องไวยากรณ์ รองลงมาคือ คำศัพท์และเครื่องหมาย จึงส่งผลให้การใช้ไวยากรณ์ของผู้เรียนไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

กระบวนการเรียนการสอนเขียนตามแนวคิดการตอบสนองต่อความช่วยเหลือร่วมกับแนวคิดการสะท้อนคิดที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถของนักเรียนควบคู่ไปกับการพัฒนาความสามารถทางด้านการเขียน ซึ่งมีหลักการ แนวทางและขั้นตอนอย่างชัดเจน สามารถนำไปใช้ในบริบทที่ต้องการได้ กระบวนการเรียนการสอนนี้ยังส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น สะท้อนคิด ตรวจสอบ ปรับปรุง และเลือกใช้ข้อมูลการเขียนอย่างเหมาะสมผ่านกระบวนการเรียนการสอนเขียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1.แม้ว่าผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถเขียนแสดงความคิดเห็นได้ดีขึ้น แต่พบปัญหาเรื่องไวยากรณ์ ดังนั้นผู้สอนที่จะนำกระบวนการเรียนการสอนนี้ไปใช้ควรปูพื้นด้านโครงสร้างทางภาษา เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนางานเขียนต่อไป

2. กระบวนการคัดกรองนักเรียนเน้นการพัฒนาและส่งเสริมทักษะการเขียนให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นหลักหากผู้สอนจะนำกระบวนการนี้ไปใช้ควรศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองให้สอดคล้องกับช่วงอายุและความเหมาะสม

3. ผู้สอนควรฝึกกระบวนการสะท้อนคิดให้กับผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณา ตรวจสอบงานเขียนของตนเองและเพื่อนร่วมชั้น ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษากระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นกับผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการเขียนโดยเฉพาะ และควรศึกษากับตัวแปรทางด้านทักษะภาษาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

ชนิศา ตันติเฉลิม. (2560). การตอบสนองต่อการช่วยเหลือ : หลักการ องค์ประกอบสำคัญ และข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในประเทศไทย. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย,* 30(2), 187-227.

อมรา แสงจันทมณี. (2524). แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อความหมาย. *วารสารภาษาปริทัศน์*, 1(2), 11-17

Beyreli, L., & Konuk, S. (2018). A Research on The Improvement of Persuasive Writing Skill of Sixth Grade Students in Secondary School. *Education & Science/Egitim ve Bilim*, *42*(193), 181-215.

Conway J. (1994). Reflection, the art and science of Nursing and the theory practice gap. *British Journal of Nursing*, 3(1), 114-118.

Dunn, M. (2012). Response to intervention: Employing a mnemonic-strategy with art media to help struggling writers. *Journal of International Education and Leadership.* 2(3), 368-386.

Fernández-Díaz, Calvo, & Rodríguez-Hoyos. (2014). Towards a collaborative action research in Spain to improve teaching practice. *Educational Action Research,* 22(3), 397-410.

Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book.

Guralnik, D. B. (1976). *Webster's New World Dictionary of American Language* Ohio: Willam Collins and World Publishing Company.

Herder, A. et al., (2018). Reflective practices in collaborative writing of primary school students. *International Journal of Educational Research*, 90, 160-174.

Mann, S., & Walsh, S. (2013). RP or 'RIP': A critical perspective on reflective practice. *Applied Linguistics Review*, 4(2), 291-315.

Moon, J. (2013). *Reflection in learning and professional development: Theory and practice.* Routledge Falmer: New York.

National Center on Response to Intervention. (2010). *Essential Components of RTI- A Closer Look at Response to Intervention*. National Center on Response to Intervention.

Nippold, M., & Fanning, J. (2005). Persuasive writing in children, adolescents, and adults: a study of syntactic, semantic, and pragmatic development. *Language Speech and Hearing Services in Schools,* 36(2), 38-125.

Pollock, P.H. et al., (2011). Learning through discussions: Comparing benefits of small-group and large-class settings. *Journal of Political Science Education*, 7(1), 48-64.

Schamber, J., & Mahoney, S. (2000). Assessing and improving the quality of group critical thinking exhibited in the final projects of collaborative learning groups. *The Journal of General Education*, 55(2), 103-137.

Wilson, G. (2011). Evidencing reflective practice in social work education: Theoretical uncertainties and practical challenges. *British Journal of Social Work*, 43(1), 154-172.

York-Barr et al., (2006). *Reflective practice to improve schools: an action guide for educators*. California, USA: Corwin Press.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง*

BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PEOPLE'S LOCAL POLITICAL PARTICIPATION IN ANG THONG PROVINCE

อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า
Apinyar Chatchorfa
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: apinyarchatcorfa@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น และ 3. นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูปหรือคน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ ด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นลำดับแรก ($\overline{X}$ = 4.49) รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีบทบาทในชุมชน ($\overline{X}$ = 4.30) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการติดต่อกับทางราชการ ($\overline{X}$ = 4.18) และด้านการสื่อสารทางการเมือง ($\overline{X}$ = 3.58) อยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ส่วนหลักอปริหานิยธรรม ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 3. นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง จำแนกเป็นรายด้าน

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; การมีส่วนร่วมทางการเมือง; ประยุกต์; จังหวัดอ่างทอง

*Received November 24, 2022; Revised December 9, 2022; Accepted December 9, 2022

Abstract

This research aimed to study 1. The people's political participation at local level 2. The factors affecting the promotion of local political participation of people, and 3. To propose the application of Buddhist principles to promote the local political participation of people in Ang Thong Province, conducted with the mixed research methods. The qualitative research, Data were collected by in-depth interviewing 20 key informants. The samples included 400 people in Ang Thong Province who were 18 years and older.

The research findings were as follows: 1. The local political participation of the people in Ang Thong Province was at very high level ($\overline{X}$ = 4.12). When considered on a per-side basis, sorted by average, namely, electoral aspects were at the highest level, the first level ($\overline{X}$ = 4.49), followed by community roles ($\overline{X}$ = 4.30) was at the highest level, in terms of government contact ($\overline{X}$ = 4.18) and political communication ($\overline{X}$ = 3.58) were at very high level. 2. Factors supporting political participation did not affect the local political participation of the people in Ang Thong Province. The Apparihāniyadhamma, the principles leading to only development, affected the local political participation of the people in Ang Thong Province at statistically significant level of 0.01. 3. Proposal of Buddhist principles to promote local political participation of the people in Ang Thong Province. Classified by side.

Keywords: Buddhist Principles; Political Participation; Application; Ang Thong Province

บทนำ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) เป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครอง และที่สำคัญเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและควบคุมการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมือง ยังเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย (พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปญฺโญ, 2561) การเมืองในระดับท้องถิ่น จัดเป็นการเมืองที่อยู่ในระดับพื้นที่ มีผู้นำซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนและมีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ ทำหน้าที่ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ในหน่วยงานที่รัฐจัดตั้งขึ้นตามหลักการกระจายอำนาจ โดยรัฐบาลส่วนกลางมอบอำนาจบางส่วนให้บริหารจัดการในท้องถิ่น

ของตนเอง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559) สำหรับการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง มีการกระจุกตัวของอำนาจอยู่ที่กลุ่ม ๆ เดียว เป็นกลุ่มที่มีสมาชิกของกลุ่มชนะการเลือกตั้งในการเมืองในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบอุปถัมภ์จากอดีตนักการเมืองระดับชาติยังคงมีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดอ่างทอง ดังนั้นจึงเป็นสิ่งบ่งชี้ว่ารูปแบบการเมืองในระบบอุปถัมภ์เป็นพื้นฐานของโครงสร้างทางการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง (อิทธิศักดิ์ วรกิจ, 2563) โดยเฉพาะในเขตจังหวัดอ่างทองที่มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์อย่างยาวนานโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำ ซึ่งเป็นเขตชุมชนดั้งเดิมที่ประชากรเคยตั้งรกรากอยู่อาศัยกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ และเป็นพื้นที่ที่ประชาชนให้ความสำคัญต่อพุทธศาสนา ตลอดจนเป็นศูนย์กลางทางการค้าหรือเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญมาตั้งแต่ยุคอดีตส่งผลให้เมืองอ่างทองในยุคปัจจุบันนี้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วทั้งในแง่ของการเมืองการปกครองเศรษฐกิจ ตลอดจนสังคมวัฒนธรรม

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้น เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะในเขตจังหวัดอ่างทองที่ประกอบไปด้วยประชากรที่มีความแตกต่างหลากหลาย ภายใต้วิถีวัฒนธรรมของชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และยังเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่มีมิติทางการเมืองต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน นอกจากนี้ความสัมพันธ์ในลักษณะของชุมชนทางการเกษตรของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ยังทำให้เกิดการเกื้อกูลกันในชุมชนอย่างเข้มแข็ง สิ่งนี้ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดระบบอุปถัมภ์และพัฒนาตนเองจนมีเครือข่ายภาคประชาชนครอบคลุมอย่างกว้างขวาง และประชาชนในจังหวัดอ่างทองที่เป็นพหุสังคม มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างสูง มีการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการจัดระเบียบสังคม ทำให้วิถีชีวิตในชุมชนดำเนินไปด้วยความสงบสุขเรียบร้อย ซึ่งบริบทแวดล้อมทางการเมืองของจังหวัดอ่างทองมีความสอดคล้องกับหลักอปริหานิยธรรม ผู้วิจัยจึงใช้หลักอปริหานิยธรรมเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง

2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง

3 เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ขอบเขตด้านประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 226,403 คน โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูปหรือคน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเมือง 4 คน ผู้เกี่ยวข้องด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง 5 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 5 คน ประชาชน 6 คน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 55.75 มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.25 ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 25,000 บาท จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง วิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1.1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้านการเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้แทนที่เข้าถึงง่าย เป็นคนดีมีจริยธรรม แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ นโยบายมีความเหมาะสมต่อสภาพพื้นที่ สอดคล้องกับจารีตวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของกลุ่มประชากิในชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่าอิทธิพลในการชี้นำทางการเมืองในและการเลือกตั้ง ยังยึดโยงอยู่กับเครือญาติและผู้นำชุมชนที่อยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ ด้านการมีบทบาทในชุมชน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดจากผู้นำหรือนักการเมืองที่เข้ามามีบทบาทผ่านทางกิจกรรมที่เป็นประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนี้การประชุมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนเป็นสิ่งที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาทอยู่แล้ว ดังนั้นหากผู้นำชุมชนหรือนักการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้อย่างชัดเจน จะกระตุ้นให้ประชาชนแสดงบทบาททางการเมืองมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย ด้านการติดต่อกับทางราชการ พบว่า ในอดีตการเมืองใน

จังหวัดอ่างทองมีพื้นฐานมาจากระบบอุปถัมภ์ ในปัจจุบันประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท ก็ยังคงติดต่อกับทางราชการโดยผ่านคนกลางซึ่งอยู่ในเครือข่ายอุปถัมภ์ ส่วนประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนหรือเขตเมือง จะใช้เทคโนโลยีเป็นตัวกลางในการติดต่อกับหน่วยราชการ และจะติดต่อกับทางราชการเมื่อเกิดปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการในพื้นที่ ด้านการสื่อสารทางการเมือง พบว่า ประชาชนสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบอย่างเป็นทางการและอย่างไม่เป็นทางการ มีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบทางเดียวและการสื่อสารสองทาง และมีช่องทางในการสื่อสารผ่านตัวแทนและสื่อสารผ่านเทคโนโลยี

1.2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นลำดับแรก ($\overline{X}$ = 4.49) รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีบทบาทในชุมชน ($\overline{X}$ = 4.30) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการติดต่อกับทางราชการ ($\overline{X}$ = 4.18) และด้านการสื่อสารทางการเมือง ($\overline{X}$ = 3.58) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง

2.1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

2.1.1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้านระบบการเมือง พบว่า เกิดจากความสัมพันธ์จากระบบอุปถัมภ์ที่สอดแทรกมากับกิจกรรมทางจารีตวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากผู้นำชุมชนและนักการเมือง และอีกส่วนเกิดจากปัจจัยภายใน คือ สำนึกความเป็นพลเมือง และปัจจัยภายนอกหรือนโยบายจากรัฐบาล การเติบโตของระบบการเมืองใหญ่ที่ครอบงำการเมืองระดับท้องถิ่น ประชาชนในเขตชนบทจึงเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว แต่ด้วยระบบประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับเสียงส่วนใหญ่ ดังนั้นประชาชนจึงเลือกผู้แทนเข้าไปบริหารงานแทนตน เพื่อดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง พบว่า เกิดจากผู้นำชุมชนและนักการเมือง ตลอดจนสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยในอดีตประชาชนเรียนรู้ประชาธิปไตยจากคนรุ่นเก่าบรรพบุรุษและผู้นำชุมชน คนรุ่นใหม่เรียนรู้ประชาธิปไตยผ่านเทคโนโลยี ปัจจุบันเกิดการผสมผสานวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วม ที่ตั้งอยู่หลักการของเหตุและผล ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง พบว่า อยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ สืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่ค้าขายจนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และด้วยจังหวัดอ่างทองเป็นแหล่งผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของเมืองหลวง จึงได้รับอิทธิพลทางการเมืองมาจากเมืองหลวงด้วย นอกจากนี้หาเสียงเลือกตั้งของนักการเมือง ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง พบว่า ประชาชนมีความรักสงบ รักความยุติธรรม มีความสามัคคี และมีจิตสำนึกประชาธิปไตย และเห็นว่าระบอบ

ประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและเรียกร้องสิทธิอันพึงมีตามรัฐธรรมนูญได้ โดยคนรุ่นเก่ามีอุดมการณ์ทางการเมือง คือ การออกไปเลือกตั้ง ในขณะที่คนรุ่นใหม่มีอุดมการณ์ทางการเมือง คือ การให้ความสำคัญต่อการใช้หลักสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค รู้จักการทวงสิทธิ และเคลื่อนไหวทางการเมือง นอกจากนี้ประชาชนให้ความไว้วางใจนักเมืองจากผลงานที่เคยทำให้กับประชาชนไว้แล้ว

2.1.2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก ($\overline{X}$ = 4.08) รองลงมา ได้แก่ ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.04) ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง ($\overline{X}$ = 4.03) และด้านระบบการเมือง ($\overline{X}$ = 3.96) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2.2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ตามหลักอปริหานิยธรรม

2.2.1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ (ความสามัคคี) พบว่า ผู้นำชุมชนจะประชุมเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร หรือหารือปัญหาของชุมชน โดยการนัดหมายผ่านช่องทางต่าง ๆ และการพูดคุยเรื่องการเมืองกับคนในครอบครัว กลุ่มเพื่อน หรือคนในชุมชน หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอันเป็นพื้นฐานของการเกิดการเมืองภาคประชาชนที่เข้มแข็ง ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม (ความรับผิดชอบ) พบว่า การเข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือ หรือหาข้อยุติปัญหาของชุมชน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน จะทำให้ลดข้อขัดแย้งในชุมชน ประชาชนเกิดความเข้าใจและยอมรับมติหรือผลจากการประชุม ในมิติทางการเมือง การเข้าร่วมประชุมของประชาชนและนักการเมือง จะสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นได้ตรงกับความต้องการของประชาชน และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากยิ่งขึ้น ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ (การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ) พบว่า สิ่งที่ชุมชนได้บัญญัติไว้ในระบบสังคมโดยเฉพาะวิถีชุมชนที่แฝงไว้ด้วยคติทางพุทธศาสนาจะเป็นศูนย์กลางทางจิตวิญญาณของชุมชน และยังสอดคล้องกับบริบทของชุมชนจนกลายเป็นฐานในการสร้างกฎ กติกาและบรรทัดฐานที่จะใช้จัดระเบียบภายในชุมชน ประชาชนก็จะเคารพกฎข้อบังคับตามที่ได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดเพราะสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่ได้รับถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ด้านสักการเคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย (การเคารพผู้อาวุโส) พบว่า ในอดีตชุมชนเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตจากจารีตวัฒนธรรมของบรรพบุรุษและคติชนวิทยา จึงให้ความสำคัญกับผู้อาวุโสที่เปี่ยมไปด้วยประสบการณ์ ปัจจุบันการเมืองยังอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ดังนั้นคนรุ่นหลังยังคงให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส ในมิติทางการเมืองนักการเมืองต้องเข้าหาผู้อาวุโสเพราะเป็นผู้ชี้นำประชาชนในชุมชน ด้านไม่ข่มเหงบังคับปกครองสตรี (สิทธิ เสรีภาพ) พบว่า ในระบอบประชาธิปไตยได้ให้ความสำคัญต่อสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐานของแต่ละบุคคล และส่งเสริมความ

เสมอภาคและความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในสังคม ในทางปฏิบัติสตรีหรือผู้ที่อ่อนแอ ยังคงได้รับการปกป้องจากจารีตวัฒนธรรมที่เอื้อต่อสตรีให้เป็นผู้สนับสนุนและดูแลสมาชิกครอบครัว ผลจากจารีตวัฒนธรรมที่อยู่บนฐานคิดทางพุทธศาสนา ทำให้ครอบครัวสามัคคี ด้านสักการะเคารพนับถือบูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย (องค์กรทางการเมือง) พบว่า การเคารพบูชาต่อศาสนสถานหรือปูชนียสถาน เป็นรูปแบบทางวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงการจัดระเบียบสังคม ความเป็นหนึ่งเดียวและความผูกพัน โดยเฉพาะการสร้างศาสนสถานที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน จะทำให้ประชากรในชุมชนหวงแหนและภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง เป็นการวางรากฐานในการสร้างจิตสำนึกพลเมืองที่ดีให้กับประชากรในชุมชน ด้านการอารักขาคุ้มครองป้องกันธรรมแก่นักบวช (การสนับสนุนคนดี) พบว่า ตามหลักพุทธศาสนา มีแนวคิดว่าธรรมะจะรักษาผู้ประพฤติธรรม โดยเฉพาะนักการเมือง หากเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี มีความเสียสละ และทุ่มเททำงานให้แก่ส่วนรวม ประชาชนย่อมให้ความเคารพ ยกย่อง ให้การยอมรับ

2.2.2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ตามหลักอปริหานิยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านไม่ข่มเหงบังคับปกครองสตรี (สิทธิ เสรีภาพ) อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นลำดับแรก ($\overline{X}$ = 4.27) รองลงมา ได้แก่ ด้านการอารักขาคุ้มครองป้องกันธรรมแก่นักบวช (การสนับสนุนคนดี) ($\overline{x}$ = 4.17) ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ (การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ) ($\overline{X}$ = 4.07) ด้านสักการเคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย (การเคารพผู้อาวุโส) ($\overline{X}$ = 4.07) ด้านสักการเคารพนับถือบูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย (องค์กรทางการเมือง) ($\overline{X}$ = 3.91) ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ (ความสามัคคี) ($\overline{X}$ = 3.58) อยู่ในระดับมาก และด้านพร้อมเพรียงกันประชุม (ความรับผิดชอบ) ($\overline{X}$ = 3.10) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2.3) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง

การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย ของตัวแปรปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง (X1) โดยกำหนดให้ตัวแปรตามเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง (Y) พบว่า Sig. of F = 0.556 มากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ 0.01 แสดงว่าปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง

สมมติฐานที่ 2 หลักอปริหานิยธรรม ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง

การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย ของตัวแปรหลักอปริหานิยธรรม (x2) โดยกำหนดให้ตัวแปรตามเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัด

อ่างทอง (Y) พบว่า หลักอปริหานิยธรรม ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (F = 13.975, p-value = 0.000) โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R-square) เท่ากับ 0.48 และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β_1) เท่ากับ 0.220

แสดงว่า หลักอปริหานิยธรรม (X2) สามารถทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง (Y) ได้ร้อยละ 48.0

3) การนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทองตามหลักอปริหานิยธรรม เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นพลเมืองที่ดี และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม เพื่อขับเคลื่อนการเมืองให้มีความเข้มแข็ง อันจะส่งผลต่อระบอบประชาธิปไตยในภาพรวมให้มีความแข็งแกร่งยิ่งขึ้น ประกอบด้วย “สร้างความสามัคคี มีความรับผิดชอบ ยึดกรอบกติกา ศรัทธาผู้ใหญ่ ใส่ใจสตรี สดุดีองค์กร และแซ่ซ้องคนมีคุณธรรม” มีดังนี้ 1) ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ (ความสามัคคี) หรือ “สร้างความสามัคคี” ได้แก่ กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความสนใจทางการเมือง โดยการเข้าร่วมกิจกรรมทางเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ผลจากการที่ประชาชนเกิดความสนใจทางการเมือง จะทำให้ประชาชนติดตามข่าวสารทางการเมือง และออกไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น 2) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม (ความรับผิดชอบ) หรือ “มีความรับผิดชอบ” ได้แก่ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรู้สึกรักและหวงแหนชุมชนที่ตนอยู่อาศัย ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนมีความรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนต่อไป 3) ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ (การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ) หรือ “ยึดกรอบกติกา” ได้แก่ ฝึกฝนขัดเกลาให้คนในสังคมเป็นคนมีที่วินัย ด้วยการใช้ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และสังคม เป็นกลไกในการหล่อหลอม เพื่อทำให้ประชาชนและนักการเมืองเคารพและปฏิบัติตามกฎข้อบังคับตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ 4) ด้านสักการะเคารพนับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย (การเคารพผู้อาวุโส) หรือ “ศรัทธาผู้ใหญ่” ได้แก่ ส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชน และสังคม ยึดถือแนวทางการให้ความเคารพ ยกย่อง และสนับสนุนนักการเมืองที่ทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชน ในขณะที่นักการเมืองจะต้องปฏิบัติตนตามครรลองและเป็นแบบอย่างที่ดีงาม 5) ด้านไม่ข่มเหงบังคับปกครองสตรี (สิทธิ เสรีภาพ) หรือ “ใส่ใจสตรี” ได้แก่ นักการเมือง ครือข่ายภาคประสังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องทำหน้าที่ในการผลักดันให้มีนโยบายเพื่อช่วยเหลือ เยียวยา ปกป้องสิทธิและเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะเด็ก สตรี และคนชรา อย่างเป็นรูปธรรม 6) ด้านสักการะเคารพนับถือบูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย (องค์กรทางการเมือง) หรือ “สดุดีองค์กร” ได้แก่ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนให้พรรคการเมืองหรือองค์กรทางการเมือง เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการเมืองภาคประชาชนให้มีความเข้มแข็ง ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย 7) ด้านการ

อารักขาคุ้มครองป้องกันธรรมแก่นักบวช (การสนับสนุนคนดี) “แซ่ซ้องคนมีคุณธรรม” ได้แก่ ประชาชนพึงให้ความเคารพ ยกย่อง และสนับสนุนนักการเมืองที่มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี มีความเสียสละ และความมุ่งมั่นทำงานเพื่อประชาชนและประเทศชาติ

อภิปรายผลการวิจัย

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีบทบาทในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการติดต่อกับทางราชการ และด้านการสื่อสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากการเมืองเป็นเรื่องของสิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยในเบื้องต้น คือ การใช้สิทธิ์ในการเลือกผู้แทน ไปทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่แทนตน ดังนั้นประชาชนจึงแสดงออกด้วยการมีส่วนร่วมผ่านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพื่อที่จะไปเลือกคนดี คนมีความสามารถ และมีนโยบายที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนและชุมชน นอกจากนี้ประชาชนยังเข้าไปมีบทบาทในชุมชน เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือหาข้อยุติปัญหาในชุมชน ผ่านการประชุม หรือการประชาคมในชุมชน หรือการติดต่อกับทางราชการ เพื่อขอรับคำแนะนำหรือขอรับความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ตลอดจนการสื่อสารทางการเมือง เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น หรือติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทน ทองเล็ก (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562” ผลการวิจัยพบว่าประชาชนในจังหวัดสระแก้วมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการสื่อสารทางการเมือง และด้านการมีส่วนร่วมในพรรคการเมือง ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญาณัฐ อบสิณ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง การออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกคนดีเข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ และต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวม

นอกจากนี้ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ด้านการสื่อสารทางการเมือง อยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย แสดงให้เห็นว่าที่ผ่านมาการเมืองประชาชน มักให้ความสำคัญการเมืองใหญ่ โดยละเลยการเมืองในระดับท้องถิ่นซึ่งจะมีกระแสโดดเด่นจะช่วงเลือกตั้งเท่านั้น อีกทั้งเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่อง

เฉพาะบุคคล ซึ่งมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งอาจจะมีความแตกต่างกันไป เนื่องจากความรู้ อาชีพ รายได้ หรือประสบการณ์ ดังนั้นจึงไม่กล้าพูดคุยหรือแสดงความคิดในทางการเมืองกับบุคคลอื่น ๆ เพราะอาจมีความคิดเห็นต่างกันและอาจจะไปสู่ความขัดแย้งได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา นนทชิต (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นและการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากการสื่อสารทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น ในด้านของการเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น และการกำกับดูแลการปกครองท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับสูงโดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

2) ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง แสดงให้เห็นว่าที่ผ่านมาประเทศไทยมีการรัฐประหาร ทำให้เว้นว่างจากการเลือกตั้งมาเป็นระยะเวลาพอสมควร ส่งผลทำให้ประชาชนขาดความสนใจการเมือง ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชน ก็เพื่อต้องการเลือกคนเข้าไปแก้ปัญหา โดยกำหนดเป็นนโยบายเพื่อบริหารงานเพื่อให้ชุมชนของตนได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น โดยมิได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทางการเมืองด้านอื่น ๆ อาทิ ระบบการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง สภาพแวดล้อมทางการเมืองและอุดมการณ์ทางการเมือง ไม่สอดคล้องกับ สุทน ทองเล็ก (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้ว ในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน สภาพสังคมเศรษฐกิจ วัฒนธรรมทางการเมือง มีอิทธิพลร่วมกันต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 ในจังหวัดสระแก้ว ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 ซึ่งสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้ร้อยละ 97.0

นอกจากนี้พบว่า ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง และด้านระบบการเมือง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การเมืองในจังหวัดอ่างมอง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากระบบอุปถัมภ์ ผู้นำชุมชนและนักการเมือง จะสามารถกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนได้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่แฝงอยู่ภายใต้องค์ประกอบของระบบการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง สภาพแวดล้อมทางการเมือง และอุดมการณ์ทางการเมือง สอดคล้องกับ พงษ์พัต วัฒนพงศ์ศิริ และสุรีย์พร สลับสี (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนต่อ

การปกครองท้องถิ่นในเทศบาลบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านพัฒนาทางการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง ด้านความสนใจทางการเมือง และด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3) หลักอปริหานิยธรรม ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง แสดงให้เห็นว่า หลักอปริหานิยธรรม จะส่งเสริมให้ประชาชนที่มีพื้นฐานศรัทธาในพุทธศาสนามีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของจังหวัดอ่างทองมากยิ่งขึ้น ด้วยการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทองยึดโยงกับระบบอุปถัมภ์ โดยมีผู้นำชุมชนนักการเมืองเป็นแกนหลัก ดังนั้นจึงสามารถกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ผ่านการประชุม หรือกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนกิจกรรมทางการเมือง บนหลักการ “สร้างความสามัคคี มีความรับผิดชอบ ยึดกรอบกติกา ศรัทธาผู้ใหญ่ ใส่ใจสตรี สดุดีองค์กร และแซ่ซ้องคนมีคุณธรรม” และสอดคล้องกับ เสนอ อัศวมันตา (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี สามารถนำหลักอปริหานิยธรรมไปบูรณาการเข้าไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ความสามัคคีเป็นทีม และสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับการบริหารงานทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคลากร การประสานงาน และการจัดองค์กร

นอกจากนี้พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ตามหลักอปริหานิยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านไม่ข่มเหงบังคับปกครองสตรี (สิทธิ เสรีภาพ) อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านการอารักขาคุ้มครองป้องกันธรรมแก่นักบวช (การสนับสนุนคนดี) ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ (การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ) ด้านสักการะเคารพ นับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย (การเคารพผู้อาวุโส) ด้านสักการะเคารพนับถือบูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย (องค์กรทางการเมือง) ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ (ความสามัคคี) อยู่ในระดับมาก ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม (ความรับผิดชอบ) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ โดยด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ (ความสามัคคี) แสดงให้เห็นว่าประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ที่มีลักษณะของพหุสังคมมีพุทธศาสนาเป็นบรรทัดฐานร่วมกันที่ยึดโยงประชากรที่มีความแตกต่างหลากหลายเข้าไว้ด้วยกัน ส่งผลให้ประชาชนยึดถือปฏิบัติตามวิถีชุมชนดั้งเดิมอันเป็นรูปแบบที่ถ่ายทอดมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ โดยการประพฤติปฏิบัติตามผู้อาวุโสและผู้นำชุมชน ผ่านกิจกรรมตามประเพณีทางศาสนา และส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามหลักอปริหานิยธรรมได้โดยปริยาย สอดคล้องกับ นิติพันธ์ อินทโชติ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทย ในจังหวัดชัยภูมิ" ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทย ในจังหวัดชัยภูมิ โดยบูรณาการประยุกต์ หลักธรรมอปริหานิยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเน้นไปที่การมีส่วนร่วมหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ และการไม่เพิกถอนสิ่งที่บัญญัติ ทำให้ประชาชนมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

นอกจากนี้ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ตามหลักอปริหานิยธรรม ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม (ความรับผิดชอบ) อยู่ในระดับปานกลาง เป็นลำดับสุดท้าย แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในจังหวัดอ่างทอง มีข้อจำกัดในการเข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือ หรือหาข้อยุติในประเด็นที่เป็นปัญหาของชุมชน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คนรุ่นใหม่ต้องเคลื่อนตัวเข้ามาทำงานในเขตชุมชน หรือในโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ จากความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ที่จะต้องหาเลี้ยงปากท้องและครอบครัวก่อนเป็นลำดับแรก ซึ่งระบบการเมืองจะมีความโดดเด่นในช่วงเวลาของการเลือกตั้งเท่านั้น สอดคล้องกับ พระชาญชัย ติสฺสวโส, และคณะ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง" ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคและเสนอแนะ ได้แก่ การเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นเรื่องไกลตัว ขาดความเข้าใจในหลักอปริหานิยธรรม การเข้าร่วมมีบทบาทในชุมชนเป็นไปได้ลำบาก การติดต่อกับราชการมีปัญหาเรื่องความล่าช้า การนำเสนอข่าวไม่มีการประยุกต์หลักธรรมที่เหมาะสม จึงต้องให้ความรู้ถึงความสำคัญของการเลือกตั้งว่าเป็นสิทธิของประชาชนทุกคน ปรับปรุงกลไกการทำงานของระบบราชการ และประยุกต์หลักธรรมที่เหมาะสมมาประกอบเพื่อสร้างสังคมที่คนคุ้นชินกับการวิพากษ์วิจารณ์ความเห็นต่าง

สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทองครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่ามีปัจจัยที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น สามารถนำเสนอผ่านกลุ่มประชากรที่มีการกระจายตัวออกเป็นสองเขตคือ กลุ่มแรกคือประชากรดั้งเดิมที่อาศัยตามเขตลุ่มน้ำ ประชากรกลุ่มนี้จะมีระบบการเมืองแบบจารีตวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและมีการถ่ายทอดวิถีชุมชนที่ผูกพันธ์กับหลักการทางศาสนาเพื่อใช้ในการจัดระเบียบสังคม ในด้านของวัฒนธรรมทางการเมือง จะมีความเข้มแข็งตามแบบอย่างที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ มีสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่เหมาะสมต่อการทำการเกษตร ทำให้ยังคงรักษาจารีตประเพณีดั้งเดิมตามวิถีชุมชนเอาไว้ได้ ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองมีลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองที่ผสมผสานเพราะประกอบไปด้วยประชากรหลายเชื้อชาติแต่หลอมรวมไว้ด้วยหลักคิดทางพุทธศาสนา และประชากรกลุ่มที่สองคือกลุ่มที่เคลื่อนตัวไปอยู่ในเขต

อุตสาหกรรมหรือประชากรที่ขยายตัวออกมาจากเมืองหลวง ประชากรกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่มีความทันสมัยและใช้แนวคิดทางการเมืองตามแบบประชาธิปไตยแนวทางสากล ระบบการเมืองอยู่บนฐานคิดของความเท่าเทียมในสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค มีวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วม มีบริบททางการเมืองตามสังคมที่มีความทันสมัยและใช้อุดมการณ์การเมืองแบบประชาธิปไตย แต่ยังอยู่บนบรรทัดฐานของชุมชนที่อยู่บนหลักการทางพุทธศาสนา

องค์ความรู้จากการวิจัย

ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ด้านระบบด้านระบบการเมือง 1) สืบทอดมาจากระบบอุปถัมภ์ 2) เกิดจากผู้นำและนักการเมือง ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก หรือนโยบายจากรัฐบาล และ 3) ระบอบเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง

ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง 1) ประชาชนศรัทธาและเชื่อมั่นนักการเมืองจากผลงานและการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน 2) เชื่อว่าการเลือกตั้งเป็นการแก้ปัญหาการก่อรัฐประหาร และ 3) ประชาชนเรียนรู้ประชาธิปไตยจากคนรุ่นเก่า ผู้นำชุมชน และเทคโนโลยี

ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง 1) การหาเสียงของพรรคการเมืองกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น 2) เกิดจากความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และ 3) ได้รับอิทธิพลทางการเมืองจากเมืองหลวง

ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง 1) การเลือกตั้งเป็นจุดเริ่มต้นของระบอบประชาธิปไตย 2) เชื่อว่าระบอบประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและเรียกร้องสิทธิอันพึงมีตามรัฐธรรมนูญ และ 3) การออกไปเลือกตั้ง การใช้หลักสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค การทวงสิทธิ และการเคลื่อนไหวทางการเมือง

หลักอปริหานิยธรรม

ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ (ความสามัคคี)
1) ประชุมเพื่อหารือปัญหาของชุมชน 2) พูดคุยเรื่องการเมือง 3) เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และ 4) พบปะพูดคุยกับนักการเมือง

ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม (ความรับผิดชอบ) 1) เข้าร่วมประชุมเพื่อยุติปัญหาของชุมชน 2) เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ (การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ) 1) ใช้เป็นเครื่องมือในการขัดเกลาให้ประชาชน 2) ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง และ 3) เคารพกฎข้อบังคับตามที่กฎหมาย ไม่ทุจริตคอรัปชั่น

ด้านสักการะเคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย (การเคารพผู้อาวุโส) 1) ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโสเคารพผู้ให้การอุปถัมภ์ 2) สนับสนุนนักการเมืองที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และ 3) ยกย่องผู้ทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ

ด้านไม่ข่มเหงบังคับปกครองสตรี (สิทธิ เสรีภาพ) 1) ให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน 2) ส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียม และ 3) ช่วยเหลือ เยียวยา ปกป้องสิทธิ และเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่สตรีหรือผู้ที่อ่อนแอ

ด้านสักการะเคารพนับถือบูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย (องค์กรทางการเมือง) 1) องค์กรการเมืองต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ 2) เคารพสิทธิเสรีภาพ 3) เคารพผลการเลือกตั้ง ยอมรับมติเสียงข้างมาก 4) ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย และ 5) สนับสนุนพรรคการเมืองที่ทำงานเพื่อประชาชน

ด้านการอารักขาคุ้มครองป้องกันธรรมแก่นักบวช (การสนับสนุนคนดี)
1) สนับสนุนผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม 2) สนับสนุนนักการเมืองที่มีความเสียสละและความมุ่งมั่นทำงาน 3) ให้ความรักและเคารพ ยกย่อง และให้ความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมทางการเมืองกับนักการเมืองที่ดี และ 4) ภายใต้ระบบอุปถัมภ์เชื่อว่าผู้นำทางการเมืองที่เป็นคนดี ย่อมจะนำพาสิ่งดี ๆ กลับเข้ามาส่ชมชน

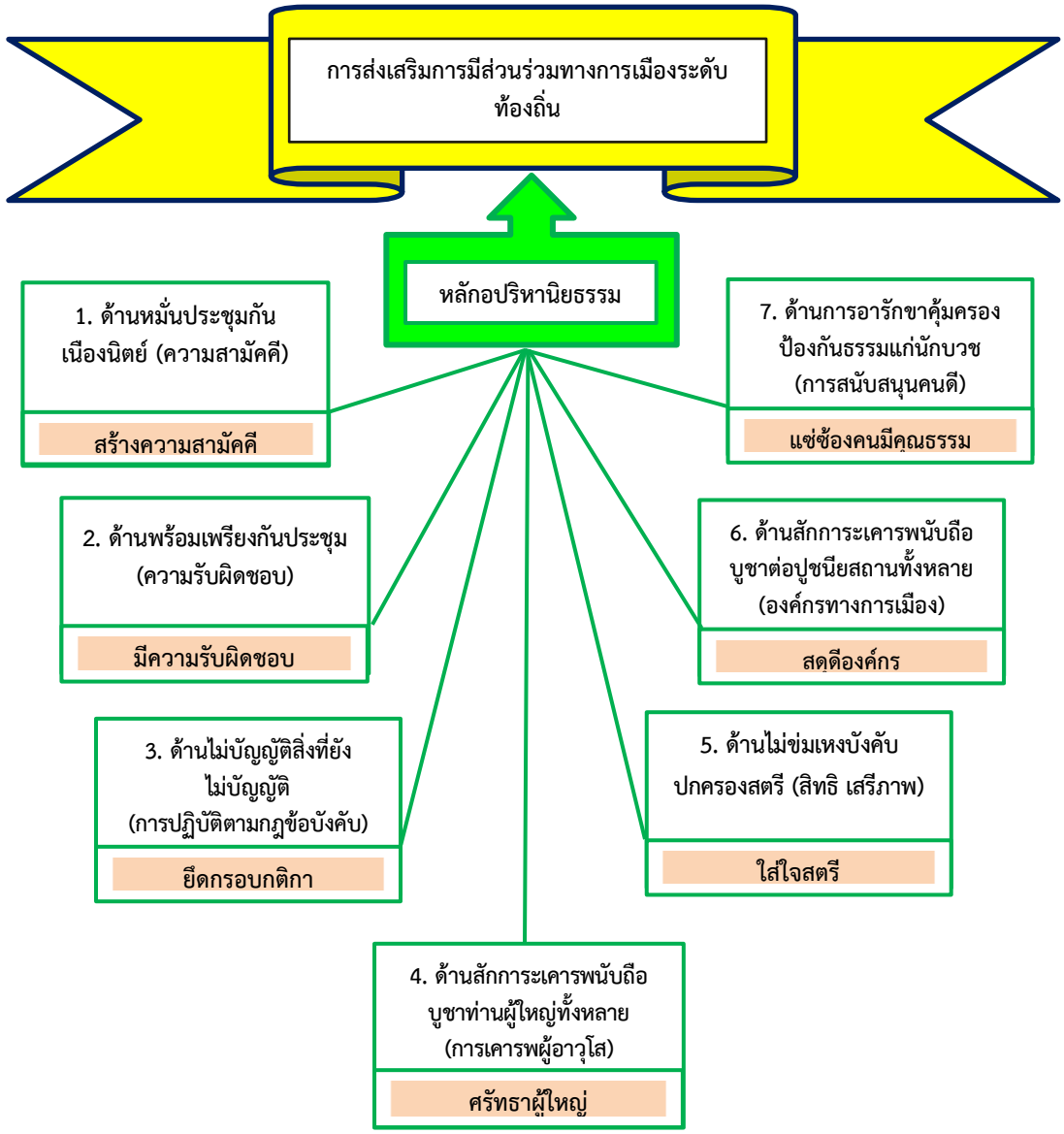
การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง

ด้านการเลือกตั้ง 1) ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งและติดตามข่าวสารการเลือกตั้ง 2) พูดคุยเรื่องการเลือกตั้ง และ 3) เลือกนักการเมืองที่เข้าถึงง่าย มีจริยธรรม นโยบายมีความเหมาะสม

ด้านการมีบทบาทในชุมชน 1) ประชาชนมีส่วนร่วมการเสนอปัญหา วางแผน และดำเนินงาน ผ่านการประชุม 2) ผู้นำหรือนักการเมือง มีบทบาทในกิจกรรมที่เป็นประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน และ 3) ผู้นำหรือนักการเมืองสามารถกระตุ้นให้ประชาชนแสดงบทบาททางการเมืองได้มากขึ้น

ด้านการติดต่อกับทางราชการ 1) เพื่อขอคำปรึกษา คำแนะนำ หรือขอรับความช่วยเหลือ 2) เข้าร่วมการประชาคมหรือการประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 3) ติดต่อราชการผ่านคนกลางหรือใช้เทคโนโลยี

ด้านการสื่อสารทางการเมือง 1) รูปแบบอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แบบทางเดียวและสองทาง และผ่านตัวแทนหรือผ่านเทคโนโลยี 2) ติดตามข่าวการเมืองจากสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และ 3) แสดงความคิดเห็นและพูดคุยปัญหาทางการเมือง

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากงานวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ควรกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านการสื่อสารทางการเมืองให้มากยิ่งขึ้น

2) หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ควรกำหนดรูปแบบ/มาตรการ/วิธีการ และส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง โดยมีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย

3) หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ควรกำหนดนโยบายหรือมาตรการ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม ได้อย่างกว้างขวาง

4) กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดสถานศึกษา จัดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนหัวข้อ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักอปริหานิยธรรม เพื่อปลูกฝังให้คนรุ่นหลังสามารถนำหลักพุทธธรรมาประยุกต์ใช้กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเมืองระดับท้องถิ่น ควรจัดให้มีกิจกรรมหรือโครงการเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้านการสื่อสารทางการเมืองกับประชาชนในพื้นที่

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเมืองระดับท้องถิ่น ควรจัดให้มีเวทีสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นทางการเมือง หรือจัดกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3) หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรเปิดโอกาสให้ประชาชน สามารถเข้าร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสมัยใหม่ หรือแอฟพลิเคชั่นต่าง ๆ

4) สถานศึกษา ควรจัดให้มีการเรียนการสอน เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามหลักอปริหานิยธรรม เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจถึงหลักธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). *รายงานผลการศึกษา เรื่อง การกล่าวหาการชี้มูลความผิดข้อทักท้วงและพฤติกรรมการกระทำความผิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

นิติพันธ์ อินทโชติ. (2564). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทย ในจังหวัดชัยภูมิ* (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พงษ์พัต วัฒนพงศ์ศิริ และสุรีย์พร สลับสี. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นในเทศบาลบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 1(2), 204 – 209.

พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปญโญ. (2561). ประชาธิปไตยกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคม. *วารสาร มจร นครน่านปริทรรศน์,* 2(1), 105-120.

พระชาญชัย ติสฺสวโส และคณะ. (2563). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 244-254.

สุทน ทองเล็ก. (2563). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปีพ.ศ. 2562* (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุกัญญาณัฐ อบสิณ. (2564). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง* (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสนอ อัศวมันตา (2557). *รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี* (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วัฒนา นนทชิต. (2558). การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 3(1), 35–49.

อิทธิศักดิ์ วรกิจ. (2563). ความสัมพันธ์และรูปแบบของระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น : กรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอ่างทอง. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 10(1), 151-157.

พุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด*

BUDDHIST METHODS OF QUALITY ORGANIZATION MANAGEMENT OF PUBLIC COMPANIES

คณิตดา กรรณสูต, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
Kanitda Kannasut, Kiettisak Suklueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: kanitda@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด และเพื่อนำเสนอรูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 390 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1. การปฏิบัติตามหลักพุทธวิธีการบริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้แก่ พุทธวิธีในการวางแผน พุทธวิธีการจัดองค์กร พุทธวิธีในการอำนวยการ พุทธวิธีในการกำกับดูแล และพุทธวิธีในการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด พบว่า พุทธวิธีการบริหาร และการบริหารงานตามหลักพละ 4 มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 .3. รูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด คือ มีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด 3 ด้าน และมีปัจจัยที่ช่วยให้เกิดการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพคือ พุทธวิธีการบริหาร และการบริหารงานตามหลักพละ 4

คำสำคัญ: พุทธวิธีการบริหารจัดการ; องค์กรคุณภาพ; พละ 4

*Received April 28, 2022; Revised July 5, 2022, 2023; Accepted July 5, 2022

Abstract

Objectives of this research article were to study the Buddhist method of quality organization management of a public company limited, to study the factors affecting the quality organization management of a public company limited, and to propose a Buddhist model of organizational quality management of a public company. Co., Ltd. This research was conducted by the mixed methods. The quantitative method collected data from 390 samples using questionnaires as a tool, analyzed data with descriptive and inferential statistics, using statistical analysis package. The qualitative research, data were collected by in-depth interviewing 18 key informants, analyzed data by content descriptive interpretation.

The results of the study were found that 1. The overall adherence to Buddhist principles of management was at a high level. When sorted by average value, they were Buddhist way of planning, Buddhist method of organization, Buddhist method of directing, Buddhist way of supervision and Buddhist methods of personnel management, respectively. 2. Factors affecting the quality organization management of public companies were found that Buddhist methods of management and the management according to the Pala 4 had a statistically significant influence on the management of the quality organization of public companies at the 0.01 level. 3. A model of Buddhist method of quality organization management of public company limited consisted of 3 aspects and there were factors that contributed to quality organization management. They were Buddhist method of administration and management according to Pala 4.

Keywords: Buddhist Methods; Quality Organization Management; Pala 4

บทนำ

สำหรับ บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์ จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทมหาชนได้จดทะเบียนก่อตั้งเป็นบริษัทจำกัดเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2501 ในนามบริษัทอิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด ด้วยทุนจดทะเบียนเริ่มแรก 2 ล้านบาท โดยมีผู้เริ่มก่อตั้งบริษัท 2 ท่านคือนายแพทย์ชัยยุทธ กรรณสูต ชาวไทย และ จีออร์จีโอ แบลิงเจริ (Mr. Giorgio Berlingieri) ชาวอิตาเลียน มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินธุรกิจรับจ้างก่อสร้างทั่วไป ต่อมาเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528 บริษัทฯ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 โปรดเกล้าพระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้เป็นบริษัทภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์

(Royal Patronage by the King) และโปรดเกล้าพระราชทานครุฑพ่าห์ ให้เป็นศักดิ์และศรีจวบจนถึงปัจจุบัน บริษัทฯ ได้จดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2537 และเข้าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2537 บริษัทฯ ให้ความสำคัญกับการบริหารงานโครงการก่อสร้างให้เสร็จทันเวลาและได้คุณภาพสูงจนปรากฏเป็นที่ยอมรับของเจ้าของงานทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาลทั้งในประเทศและต่างประเทศ มากกว่าครึ่งศตวรรษที่บริษัทได้บริหารโครงการก่อสร้างทั้งในและต่างประเทศบริษัทได้ก้าวสู่การเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย ซึ่งได้รับการยอมรับทั้งในเรื่องของขีดความสามารถในการก่อสร้าง การใช้นวัตกรรมในการดำเนินงานและการรับรองมาตรฐานระดับสากล อาทิ ISO 9001 มาตรฐานระบบบริหารงานคุณภาพที่กำกับดูแลทั้งการออกแบบ การพัฒนา การผลิต การติดตั้งและการบริการ ISO 14001 มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและ ISO 45001 มาตรฐานระบบจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีทิศทางการดำเนินงานไปในแนวทางที่จะทำให้ผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้ถือหุ้นของบริษัทฯ ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานของบริษัท

คณะกรรมการบริษัท ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ คติพจน์ และกลยุทธ์ในการดำเนินงานของบริษัทฯ คือ วิสัยทัศน์ : มุ่งสู่การเป็นบริษัทก่อสร้างชั้นนำในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พันธกิจ : เป็นบริษัทรับเหมาก่อสร้างครบวงจรที่มีประสบการณ์และความชำนาญในงานก่อสร้างทุกประเภท มีความพร้อมที่จะสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นโครงการขนาดใหญ่หรือใช้เทคนิคชั้นสูงโดยการประมูลงานในราคาที่สามารถแข่งขันได้ มีความรับผิดชอบในงานก่อสร้างให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานสากลและก่อสร้างเสร็จทันเวลาภายในงบประมาณที่กำหนด รักษาภาพลักษณ์ของความเป็นผู้นำของบริษัทก่อสร้าง สร้างความพึงพอใจในระดับสูงสุดให้แก่ลูกค้า ใช้ศักยภาพของบริษัทในการขยายธุรกิจรับเหมาก่อสร้างไปยังต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในแถบภูมิภาคเอเชีย คติพจน์ : ยึดมั่นในสัญญา สร้างความไว้วางใจใส่ใจคุณภาพ กลยุทธ์ : สร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือของบริษัทด้วยการทำงานให้มีคุณภาพการส่งมอบงานก่อสร้างให้เสร็จทันเวลาที่กำหนดพร้อมคุณภาพงานที่ได้มาตรฐานพัฒนาเทคโนโลยีในการก่อสร้างด้วยเทคนิคชั้นสูงให้ทันสมัยพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพการบริหารจัดการขององค์กร และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ทันสมัยและต่อเนื่อง (บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์, 2562)

นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงหลายอย่างที่อาจเป็นปัญหาให้กับบริษัทได้ทั้งเรื่อง 1) รายได้และโอกาสในการเติบโตของรายได้ของบริษัทฯ ขึ้นอยู่กับสัญญาที่ทำกับภาครัฐซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลและเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลัก 2) งานก่อสร้างโครงการระบบสาธารณูปโภคที่บริษัทรับดำเนินงานมีความเสี่ยง ซึ่งอาจส่งผลกระทบในทางลบต่อธุรกิจสถานะทางการเงิน การดำรงอัตราส่วนทางการเงินผลการดำเนินงานและโอกาสของบริษัท 3) หากบริษัทไม่สามารถประมาณการความเสี่ยงรายได้ หรือต้นทุนของสัญญาโดยรวมได้อย่างถูกต้องหรือไม่สามารถตกลงราคามูลค่าของงานที่ได้ดำเนินการแล้ว เนื่องจากคำสั่งเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้รับการอนุมัติ บริษัทอาจได้รับผลกำไรต่ำกว่าที่คาดไว้ หรืออาจขาดทุนจากสัญญา 4) ธุรกิจของบริษัทขึ้นอยู่กับลูกค้าในจำนวนจำกัด 5) การดำเนินงานเสร็จไม่ทันตามกำหนดในสัญญาอาจทำ

ให้บริษัทต้องชดใช้ค่าเสียหายจากการผิดสัญญา 6) การดำเนินงานในโครงการของบริษัททำให้บริษัทมีความเสี่ยงต่อการเรียกร้องให้รับผิด 7) ผลการดำเนินงานของ บริษัทขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการที่บริษัทได้รับงานสัญญาใหม่ และระยะเวลาการดำเนินงานตามสัญญาดังกล่าว 8) บริษัทอาจไม่สามารถรับรู้มูลค่าตามสัญญาของโครงการหรือมูลค่าของรายได้ตามมูลค่าของงานที่มีอยู่ในมือ 9) หากบริษัทฯ ไม่ได้รับหนังสือค้ำประกัน (Bond) และการสนับสนุนทางการเงินจากสถาบันการเงินอาจจำกัดความสามารถของบริษัทในการได้รับสัญญาใหม่ 10) บริษัทอาจต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรง ซึ่งอาจทำให้บริษัทมีส่วนแบ่งการตลาดและกำไรลดลง เป็นต้น ทั้งหมดที่ยกมาล้วนอาจเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้หากการบริหารจัดการเกิดความผิดพลาดขึ้น ดังนั้น บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์ ซึ่งได้ก่อตั้งมามากกว่าครึ่งศตวรรษเป็นที่ยอมรับและไว้วางใจทั้งจากภาครัฐและเอกชน การบริหารจัดการองค์กรคุณภาพจึงมีความสำคัญมากและโดยเฉพาะพุทธวิธีการบริหารหรือวิธีการในการบริหารของพระพุทธเจ้า ที่พระองค์ทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 2,500 ปีเป็นข้อมูลให้เราได้ศึกษาเรื่องพุทธวิธีบริหาร การศึกษาพุทธวิธีบริหารในครั้งนี้ ของนักบริหารมีอยู่ 5 ประการตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) ประกอบด้วย 1) Planning หมายถึง การวางแผน 2) Organization หมายถึง การจัดองค์กร 3) Staffing หมายถึง งานบุคลากร 4) Directing หมายถึง การอำนวยการ 5) Controlling หมายถึง การกำกับดูแล พระองค์มีแนวทางในการบริหารคณะสงฆ์ที่สามารถประกาศพระพุทธศาสนาและเผยแผ่มาได้จนถึงปัจจุบัน

จากความสำคัญของปัญหาและเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับพุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด โดยการศึกษาครั้งนี้ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการกับศาสตร์ทางตะวันตกเพื่อให้เห็นถึงแนวทางการบริหารงานตามแนวพุทธโดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาด้านการบริหาร โดยศึกษาเกี่ยวกับพุทธวิธีการบริหาร และการบริหารงานตามหลักพละ 4 ประกอบด้วย ปัญญาพละ วิริยะพละ อนวัชชพละ สังคหพละ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด หรือไม่อย่างไร ผลจากการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับพุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพ โดยอาศัยการบูรณาการระหว่างศาสตร์ตะวันตกกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา และช่วยให้นักวิจัย นักวิชาการ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงลึก และการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพองค์กรตามแนวพุทธที่นำเสนอต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว ศึกษาสภาวการณ์โดยไม่มีการทดลอง

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของ บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์ ประกอบด้วย ผู้บริหาร พนักงาน ในเครือ บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์ จำนวน 16,210 คน (บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์ จำกัด (มหาชน), 2564) คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 390 คน

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูง จำนวน 6 คน ผู้บริหารระดับปฏิบัติการ จำนวน 3 คน ตัวแทนพนักงาน ลูกจ้าง จำนวน 4 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาจำนวน 2 รูป รวมทั้งหมด 18 รูปหรือคน

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) พุทธวิธีการบริหาร 3) การบริหารงานตามหลักพละ 4 และ 4) การบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด ในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือตามวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และทำการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของ บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์ ประกอบด้วย ผู้บริหาร พนักงาน ในเครือ บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์ จำนวน 390 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาข้อมูลจากเอกสาร นโยบายที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Stepwise MRA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาพุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัท มหาชน จำกัด ผลการวิจัยพบว่า พุทธวิธีการบริหาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักพุทธวิธีการบริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.77, S.D.=0.576) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่าอยู่ในระดับมาก ทุกด้านได้แก่ พุทธวิธีในการวางแผน ($\overline{X}$ =3.93) รองลงมาคือพุทธวิธีการจัดองค์กร ($\overline{X}$ =3.92) พุทธวิธีในการอำนวยการ ($\overline{X}$ =3.71) พุทธวิธีในการกำกับดูแล ($\overline{X}$ =3.66) และพุทธวิธีในการบริหารงานบุคคล ($\overline{X}$ =3.62) ตามลำดับ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัท มหาชน จำกัด จากการทดสอบสมมติฐานพบผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พุทธวิธีการบริหาร ประกอบด้วย พุทธวิธีในการวางแผน พุทธวิธีการจัดองค์กร พุทธวิธีในการบริหารงานบุคคล พุทธวิธีในการอำนวยการ พุทธวิธีในการกำกับดูแล อย่างน้อย 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงพุทธวิธีการบริหารที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัท มหาชน จำกัด

ตัวแปรพุทธวิธีการบริหาร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
พุทธวิธีในการอำนวยการ (X14)	.266	.053	.283	5.002**	.000
พุทธวิธีการจัดองค์กร (X12)	.201	.061	.205	3.272**	.001
พุทธวิธีในการกำกับดูแล (X15)	.152	.036	.200	4.231**	.000
พุทธวิธีในการวางแผน (X11)	.144	.048	.154	3.006**	.003
พุทธวิธีในการบริหารงานบุคคล (X13)	.013	.021	.025	.615	.539
ค่าคงที่ (Constant)	**1.039**	**.146**		**7.093****	**.000**

Multiple R = .724[d] R Square = .525 Adjusted R Square = .520 Std. Error = .400
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า พุทธวิธีการบริหารสามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด ได้ร้อยละ 52.0 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พุทธวิธีในการอำนวยการ สามารถทำนายการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด ได้ร้อยละ 28.3 รองลงมาคือ พุทธวิธีการจัดองค์กร สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.5 อันดับสามคือพุทธวิธีในการกำกับดูแล สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.0 และพุทธวิธีในการวางแผน สามารถทำนายได้ร้อยละ 15.4 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$\hat{y}$ = 1.039+.266X14+.201X12+.152X15+.144X11

$Z = .283_{X14}+.205_{X12}+.200_{X15}+.154_{X11}$

สมมติฐานที่ 2 การบริหารงานตามหลักพละ 4 ประกอบด้วย ปัญญาพละ วิริยะพละ อนวัชชพละ สังคหพละ อย่างน้อย 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การบริหารงานตามหลักพละ 4 ประกอบด้วย ปัญญาพละ วิริยะพละ อนวัชชพละ สังคหพละ อย่างน้อย 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด

ตัวแปรการบริหารงานตามหลักพละ 4	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ปัญญาพละ (X21)	.381	.041	.416	9.358**	.000
อนวัชชพละ (X23)	.175	.047	.186	3.759**	.000
สังคหพละ (X24)	.165	.038	.200	4.390**	.000
วิริยะพละ (X22)	.058	.028	.090	2.107*	.036
ค่าคงที่ (Constant)	1.007	.140		7.183**	**.000**

Multiple R = .704[d] R Square = .548 Adjusted R Square = .543 Std. Error = .390

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 การบริหารงานตามหลักพละ 4 สามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด ได้ร้อยละ 54.3 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัญญาพละ สามารถทำนายการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด ได้ร้อยละ 41.6 รองลงมาคือ อนวัชชพละ สามารถทำนายได้ร้อยละ 18.6 อันดับสามคือ สังคหพละ สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.0 และวิริยะพละ สามารถทำนายได้ร้อยละ 9.0 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$\hat{y}$ =1.007+.381X21+.175X23+.165X24+.058X22

Z =.416X21+.186X23+.200X24+.090X22

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 รูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด มีดังนี้

การบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด 3 ด้านคือ การพัฒนาระบบบริหารงานคุณภาพตามมาตรฐานสกล การพัฒนาระบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กร และการพัฒนาระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

การบริหารจัดการองค์กรคุณภาพจะเกิดขึ้นได้ด้วยอาศัยหลักพละ 4 มี 1) ปัญญาพละ (กำลังความรู้หรือความฉลาด) 2) วิริยะพละ (กำลังแห่งความเพียร) 3) อนวัชชพละ (กำลังงานที่ไม่มีโทษหรือความสุจริต) 4) สังคหพละ (กำลังสงเคราะห์หรือการช่วยเหลือ)

มีพุทธวิธีการบริหารเป็นส่วนฐานค้ำยันให้องค์กรพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ คือ 1) พุทธวิธีการวางแผน โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมายที่ชัดเจน 2) พุทธวิธีการจัดการองค์กร โดยมีโครงสร้างสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน 3) พุทธวิธีการบริหารงานบุคคล การสรรหา คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ คู่คุณธรรมปฏิบัติตามหลักศีล 5 พัฒนางานเป็นทีม 4) พุทธวิธีการอำนวยการ โดยผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีมนุษย์สัมพันธ์และเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ 5) พุทธวิธีการกำกับดูแล โดยมีกฎ ระเบียบที่ชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ พุทธวิธีการบริหาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักพุทธวิธีการบริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านได้แก่ พุทธวิธีในการวางแผน รองลงมาคือพุทธวิธีการจัดองค์กร อันดับสามคือพุทธวิธีการจัดองค์กร พุทธวิธีในการกำกับดูแล และพุทธวิธีในการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าพุทธวิธีการบริหารนั้นมีความสำคัญและเป็นหัวใจหลักในการบริหารองค์กรให้องค์กรเกิดการพัฒนาและมีคุณภาพได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาศรีอรุณ คำโท (2559) ที่พบว่า พุทธวิธีในการบริหารสำหรับองค์กรภาครัฐสมัยใหม่ โดยทำหน้าที่ของนักบริหารมาวิเคราะห์เชิงพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) พุทธวิธีในการวางแผน 2) พุทธวิธีในการจัดองค์การ 3) พุทธวิธีในการบริหารบุคลากร 4) พุทธวิธีในการอำนวยการ และ 5) พุทธวิธีในการกำกับดูแล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติทัตน์ นิพนธ์พิทยา (2562) ที่พบว่า กระบวนการบริหารประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน การควบคุม ส่งผลต่อทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) พุทธวิธีการบริหารสามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด ได้ร้อยละ 52.0 (Adj. R^2=.520) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พุทธ

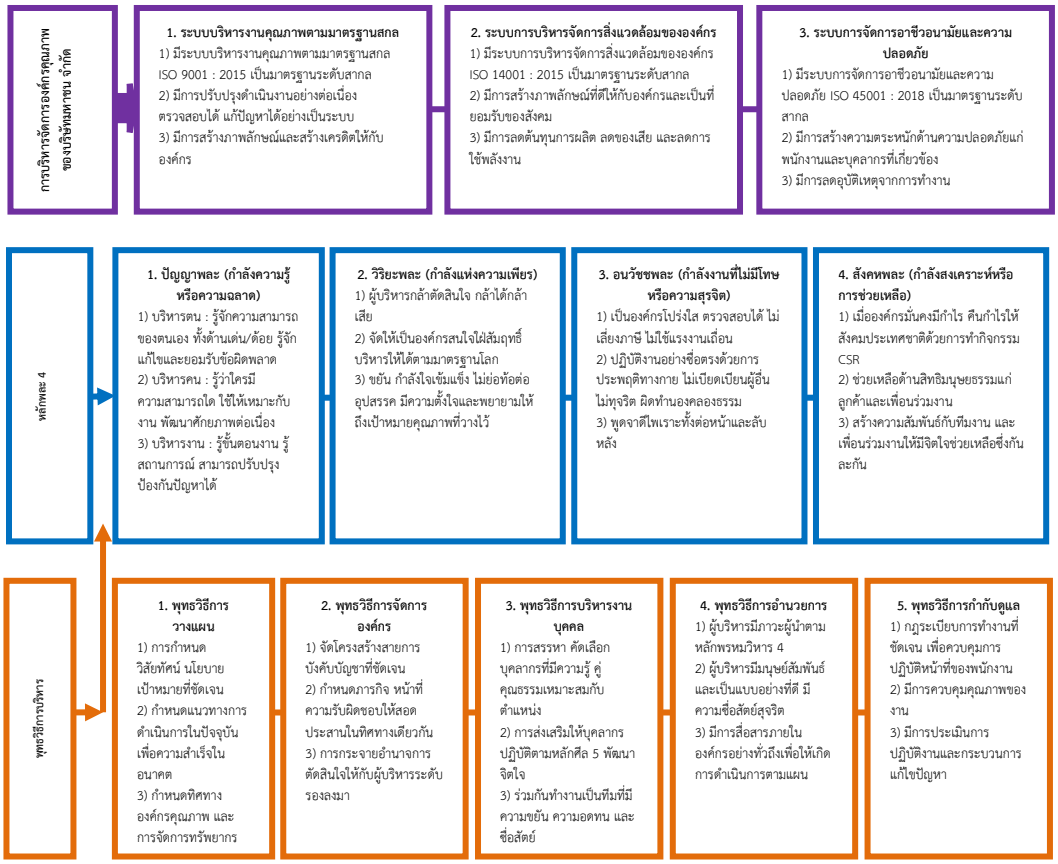
วิธีในการอำนวยการ สามารถทำนายการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด ได้ร้อยละ 28.3 รองลงมาคือ พุทธวิธีการจัดองค์กร สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.5 อันดับสาม คือพุทธวิธีในการกำกับดูแล สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.0 และพุทธวิธีในการวางแผน สามารถทำนายได้ร้อยละ 15.4 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย คล้ายแสง (2562) ที่พบว่า การนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาบูรณาการกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ด้วยเป็นการใช้หลักธรรม นำหลักการพัฒนา ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ร่วมตัดสินใจ ด้วยความรัก คือ การวางแผน (Planning) 2) วิริยะ เพียรพัก ร่วมพัฒนา คือ การลงมือทำ (Doing) 3) วิมังสา พิจารณา ร่วมประเมินผล คือ การปรับปรุง (Acting) 4) จิตตะ ตั้งใจตน รับผลพอประมาณ คือ การติดตามตรวจสอบ (Checking) ซึ่งจะทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูษิต วิเศษคามินทร์ (2563) ที่พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการบริหารมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับความสำคัญดังนี้คือ การวางแผน การควบคุม และการจัดองค์การ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adj. R^2) เท่ากับ .414

2) การบริหารงานตามหลักพละ 4 สามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด ได้ร้อยละ 54.3 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัญญาพละ สามารถทำนายการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด ได้ร้อยละ 41.6 รองลงมาคือ อนวัชชพละ สามารถทำนายได้ร้อยละ 18.6 อันดับสามคือ สังคหพละ สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.0 และ วิริยะพละ สามารถทำนายได้ร้อยละ 9.0 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณภัทร ปิณฑรัตน์ (2555) ที่พบว่า 1) หลักธรรมพละ 4 ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้นำองค์กร มี 4 คุณลักษณะ คือ (1) ปัญญาพละ-คุณลักษณะทางด้านสติปัญญา ความรอบรู้ เฉลียวฉลาดรอบคอบ ในการตัดสินใจและสั่งการ (2) วิริยะพละ-คุณลักษณะทางด้านความขยันอดทน ความอุตสาหะ บากบั่นไม่ย่อท้อ เมื่อพบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานก็สามารถปลุกปลอบใจตนเองได้และมีกำลังใจดี (3) อนวัชชพล-คุณลักษณะทางด้านการงานไม่มีโทษ ความซื่อสัตย์สุจริตยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมในการประกอบกิจการ ไม่เป็นโทษหรือเบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน (4) สังคหพละ-คุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์สร้างหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วยวัตถุ 4 ประการ ได้แก่ การให้ การใช้วาจาเป็นมิตร สุภาพอ่อนหวาน การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม และการวางตน เหมาะสมถูกต้องดีงาม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรณัฐ โรจนประภา (2559) ที่พบว่า ในส่วนการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม คือ หลักพละ 4 ซึ่งสอดคล้องกับโลกยุคข้อมูลข่าวสารที่ต่อมาจากโลกทุนนิยมนี้มาก เพราะเป็นหลักที่มีเป้าหมายปรองดองนำพาไปสู่สันติสุขตามหลักอรรถปริวรรตด้วยการใช้ปัญญาระดับประสบการณ์ตรงที่ถูกต้องไว้ใจได้มากกว่าปัญญาระดับการจำ หรือการคิดคำนวณ ทั้งยังมีหลักยึดด้านความกล้ากระทำสิ่งถูกต้องที่พิจารณาดีแล้ว กับหลักความเพียรไม่ท้อถอยในการไปสู่เป้าหมายทำให้พละ 4 นี้เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการสร้างสังคมแห่งสัมมาปัญญา

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ 1) การบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด 3 ด้านคือ การพัฒนาระบบบริหารงานคุณภาพตามมาตรฐานสกล การพัฒนาระบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กร และการพัฒนาระบบการจัดการอาชีว อนามัยและความปลอดภัย 2) การบริหารจัดการองค์กรคุณภาพจะเกิดขึ้นได้ด้วยอาศัยหลักพละ 4 มี (1) ปัญญาพละ (กำลังความรู้หรือความฉลาด) (2) วิริยะพละ (กำลังแห่งความเพียร) (3) อนวัชชพละ (กำลังงานที่ไม่มีโทษหรือความสุจริต) (4) สังคหพละ (กำลังสงเคราะห์หรือการช่วยเหลือ) 3) มีพุทธวิธีการบริหารเป็นส่วนฐานค้ำยันให้องค์กรพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ คือ (1) พุทธวิธีการวางแผน (2) พุทธวิธีการจัดการองค์กร (3) พุทธวิธีการบริหารงานบุคคล (4) พุทธวิธีการอำนวยการ และ (5) พุทธวิธีการกำกับดูแล สอดคล้องกับงานวิจัยของพัทธนัญพร พิพิธวรโภคิน (2564) ที่พบว่า รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี มีองค์ประกอบของการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ด้านคือ 1) ด้านจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน 2) ด้านการให้ความสำคัญต่อการเพิ่มผลิตภาพ 3) ด้านการนำรูปแบบการใช้บริการร่วมกัน 4) ด้านการสร้างและพัฒนาแนวคิดนวัตกรรม และมีปัจจัยภายนอกที่เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการประกอบด้วย การจัดการภายในองค์กรทั้ง 5 ด้าน (การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ความผูกพันต่อองค์กร บรรยากาศองค์กร พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และวัฒนธรรมองค์กร) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานหลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) และปัจจัยค้ำจุน (เงินเดือนและผลตอบแทนอื่น โอกาสความก้าวหน้าในอนาคต สถานะของอาชีพ สภาพการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน)

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด ได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพองค์ความรู้จากการวิจัย สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังต่อไปนี้การบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด 3 ด้านคือ การพัฒนาระบบบริหารงานคุณภาพตามมาตรฐานสกล ISO 9001: 2015 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กร ISO 14001: 2015 และการพัฒนาระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ISO 45001: 2018

การบริหารจัดการองค์กรคุณภาพจะเกิดขึ้นได้ด้วยอาศัยหลักพละ 4 มี 1) ปัญญาพละ (กำลังความรู้หรือความฉลาด) สามารถบริหารตน บริหารคน บริหารงาน เชี่ยวชาญการเรียนรู้ควบคู่การฝึกอบรม 2) วิริยะพละ (กำลังแห่งความเพียร) ต้องกล้าตัดสินใจ กล้าได้กล้าเสียมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ขยัน กำลังใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรัก และ

สื่อสารอย่างทั่วถึง 3) อนวัชชพละ (กำลังงานที่ไม่มีโทษหรือความสุรจิต) โปร่งใส ตรวจสอบได้ ไม่ใช้แรงงานเถื่อน ไม่ทุจริตผิดทำนองคลองธรรม พูดจาไพเราะทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข รวมทั้งเรียนรู้และแก้ไข 4) สังคหพละ (กำลังสงเคราะห์หรือการช่วยเหลือ) คือ เอื้อเฟื้อให้สังคมและประเทศชาติ ช่วยเหลือลูกค้าและเพื่อนร่วมงาน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงานมีวัฒนธรรมความร่วมมือ ช่วยเหลือพึงพาอาศัยกันเสมือนครอบครัว

มีพุทธวิธีการบริหารเป็นส่วนฐานค้ำยันให้องค์กรพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ คือ 1) พุทธวิธีการวางแผน โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมายที่ชัดเจน ดำเนินการเพื่อความสำเร็จในอนาคต กำหนดทิศทางองค์กรคุณภาพและการจัดการทรัพยากร การจัดการบุคลากรให้เหมาะสม รองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างดี 2) พุทธวิธีการจัดการองค์กร โดยมีโครงสร้างสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน กำหนดภารกิจ หน้าที่ ความรับผิดชอบในทิศทางเดียวกัน กระจายอำนาจการตัดสินใจ มีความยืดหยุ่น และปฏิบัติหน้าที่สอดคล้องกับแนวนโยบายขององค์กร 3) พุทธวิธีการบริหารงานบุคคล การสรรหา คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้คู่คุณธรรมปฏิบัติตามหลักศีล 5 พัฒนางานเป็นทีม มีความขยัน อดทนและซื่อสัตย์ มีสุขภาพกายใจที่ดี และรักษาผู้มีความรู้ ความสามารถ 4) พุทธวิธีการอำนวยการ โดยผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีมนุษย์สัมพันธ์และเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีการสื่อสารอย่างทั่วถึง ส่งเสริมกิจกรรมมนุษยสัมพันธ์ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน 5) พุทธวิธีการกำกับดูแล โดยมีกฎระเบียบที่ชัดเจน มีการควบคุมคุณภาพ มีการประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผล มีกลไกการวัดผลที่โปร่งใส รวมทั้งให้ผลตอบแทนและบทลงโทษ

พุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด จากการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) การปฏิบัติตามหลักพุทธวิธีการบริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้แก่ พุทธวิธีในการวางแผน พุทธวิธีการจัดองค์กร พุทธวิธีการจัดองค์กร พุทธวิธีในการกำกับดูแล และพุทธวิธีในการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด พบว่า พุทธวิธีการบริหาร และการบริหารงานตามหลักพละ 4 มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) รูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด คือ มีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด 3 ด้าน และมีปัจจัยที่ช่วยให้เกิดการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพคือ พุทธวิธีการบริหารและการบริหารงานตามหลักพละ 4

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การบริหารงานบุคคลจากการศึกษาพบว่าไม่ได้ส่งผลต่อการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพดังนั้น บริษัทในเครือ บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์ จำกัด (มหาชน) ควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามหลักศีล 5 พัฒนาจิตใจ และเป็นผู้ให้ทาน

2. บริษัทในเครือ บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์ จำกัด (มหาชน) ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีสุขภาพกาย ใจที่ดีในการทำงาน และการสร้างหลักประกันธำรงรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถ

3. บริษัทในเครือ บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์ จำกัด (มหาชน) ควรมีการกำหนดผลประโยชน์ตอบแทนเพิ่มเติมกรณีผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติได้ดีกว่าข้อตกลงที่กำหนดไว้

ข้ออเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ในระบบบริหารงานคุณภาพตามมาตรฐานสากล ควรมีการจัดการฐานข้อมูลขององค์กรให้มีความรู้ของงานด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานใหม่ได้เรียนรู้และนำไปใช้ได้ และพัฒนาต่อยอดให้เกิดประสิทธิผลเพิ่มขึ้น

2. ควรมีการจัดทดสอบความรู้ ความสามารถให้บุคลากรเป็นระยะเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานให้มีเหมาะสมกับความสามารถของตน

3. ควรส่งเสริมหลักพรหมวิหาร 4 ให้กับผู้บริหารในทุกระดับเพราะการใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหาร จะทำให้เกิดความโปร่งใส มีหลักบรรษัทภิบาล สร้างความเชื่อมั่นต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร นำพาองค์กรไปสู่องค์กรคุณภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทุนมนุษย์ ของภาคเอกชนกับภาครัฐ เพื่อให้เห็นช่องว่างและแนวทางในการพัฒนาของภาคส่วนต่าง ๆ ได้

2. ควรส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นตัวแปรในการวิจัยในองค์กรภาคเอกชนมากขึ้น และนำหลักธรรมมาเป็นเครื่องชี้วัดทางการบริหารและนำไปสู่การวิจัยในระดับสากล

เอกสารอ้างอิง

ฐิติทัตน์ นิพนธ์พิทยา. (2562). *รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ธงชัย คล้ายแสง. (2562). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ณภัทร ปิณฑรัตน์. (2555) *คุณลักษณะของผู้นำองค์กรตามหลักพละ 4 ในธุรกิจประกันภัย* (รายงานวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์. *(2562). ปัจจัยความเสี่ยง*. กรุงเทพฯ: เอกสารเผยแพร่.

_____. (2562). *แบบแสดงรายการประจำปี.* กรุงเทพฯ: เอกสารเผยแพร่.

_____. (2564). *ข้อมูลบริษัท.* สืบค้น 4 มกราคม 2564, จาก www.itd.co.th/th/about-itd.php

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีในการบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาศรีอรุณ คำโท. (2559). พุทธวิธีทางการบริหารสำหรับองค์กรภาครัฐสมัยใหม่. *วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคา,* 3(3), 1-10.

พัทธนัญพร พิพิธวรโภคิน. (2564). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภูษิต วิเศษคามินทร์. (2563). *ประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วีรณัฐ โรจนประภา. (2559). การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสังคมแห่งสัมมาปัญญาใน ประเทศไทย. *วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต,* 12(3), 217-231.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harper & Row.

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอุทยานธรณีโลกสตูล*

CREATIVE TOURISM DEVELOPMENT IN SATUN UNESCO GLOBAL GEOPARK

ยุวรี โชคสวนทรัพย์, ทวีศักดิ์ พุฒสุขขี, สมเกียรติ สายธนู,
ป้องศักดิ์ ทองเนื้อแข็ง, ประมาณ เทพสงเคราะห์
Yuwaree Choksuansap, Thaweesak Putsukee, Somkiat Saithanoo,
Pongsak Thongnueakhaeng, Praman Tepsongkroh
มหาวิทยาลัยทักษิณ
Thaksin University
Corresponding Author E-mail: yuwaree.cho@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถนำมาส่งเสริมศักยภาพเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3. เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 4. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูล ใช้การวิจัยแบบผสมผสานโดยการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก และตรวจสอบผลด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ทรัพยากรที่ผ่านการประเมินและสามารถนำมาส่งเสริมศักยภาพเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอุทยานธรณีโลกสตูล แบ่งได้เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางธรณี และทรัพยากรทางวัฒนธรรม รวมทั้งสิ้น 32 แห่ง 2. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการนำทรัพยากรทางธรรมชาติ ทางธรณี วิถีชีวิต และภูมิปัญญา มาสร้างให้เกิดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวและสอดคล้องกับความเป็นอุทยานธรณีโลกสตูล 3. การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้เส้นทางสำเร็จรูปทั้งสิ้น 4 เส้นทาง ครอบคลุมทุกพื้นที่ของอุทยานธรณีโลกสตูล 4. การเสนอแนวทางด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอุทยานธรณีโลกสตูล ควรมีการบูรณาการจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่เหมาะสม โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น เพื่อเป็นฐานในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนวิถีชีวิต วัฒนธรรม ให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนาการท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์; อุทยานธรณีโลกสตูล

*Received November 17, 2021; Revised December 21, 2021; Accepted December 22, 2021

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To investigate tourism resources that could be utilized for promoting potential to drive creative tourism activities, 2. To develop creative tourism activities, 3. To develop creative tourism routes, and 4. To propose guidelines for management of creative tourism in Satun UNESCO Global Geopark. This study used mixed methods research through qualitative and quantitative research for research result validity.

The major findings indicated that 1. Resources assessed and utilized for promoting potential to drive creative tourism activities in Satun UNESCO Global Geopark could be categorized into natural resources, namely, geological resources and cultural resources, totaling 32 places, 2. The development of creative tourism activities were characterized by the utilization of natural and geological resources, way of life, and local wisdom to create activities for tourists under the consistency with Satun UNESCO Global Geopark, 3. There were four major creative tourism routes that could be developed, covering all areas of Satun UNESCO Global Geopark, 4. The proposed guidelines for creative tourism management in Satun UNESCO Global Geopark included that all parties, both the public and private sectors involved. There should be integration of fundamental amenities and proper utilities should be provided by focusing on community-based participation of local people for preservation of natural resources as well as way of life and culture in a sustainable manner.

Keywords: Creative Tourism Development; Creative Tourism; Satun UNESCO Global Geopark

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism) เป็นแนวคิดหนึ่งที่เน้นให้เกิดการสร้างประสบการณ์ตรงร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน ผ่านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นให้ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่มาสร้างสรรค์คุณค่าในรูปแบบกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์และรายได้แก่คนในชุมชน เป็นการต่อยอดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกเหนือจากการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน ยังมุ่งเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่น (Wurzburger, 2010) ความโดดเด่นของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการรักษาศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม จึงถูก

ระบุไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ข้อ 4.3.1 เพื่อส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม (เลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

จังหวัดสตูล เป็นจังหวัดหนึ่งทางตอนใต้ของประเทศไทย มีพื้นที่บางส่วนติดชายฝั่งทะเลอันดามันยาวประมาณ 144.80 กิโลเมตร และพื้นที่บางส่วนตลอดแนวชายแดนทางบกติดกับรัฐเปอร์ลิสและรัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย ยาวประมาณ 56 กิโลเมตร (สำนักแรงงานจังหวัดสตูล, 2562) เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งทางทะเลและทางบก พื้นที่ทางธรณีวิทยาของจังหวัดสตูลยังมีความโดดเด่น อีกทั้งยังมีเรื่องราวที่เชื่อมโยงระหว่างมรดกทางธรณีให้เข้ากับวัฒนธรรมและวิถีชีวิต จนได้รับการรับรองจากองค์การเพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ยกระดับขึ้นเป็นอุทยานธรณีโลกสตูล (Satun UNESCO Global Geopark) แห่งแรกของประเทศไทย เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2561 ครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอละงู อำเภอทุ่งหว้า อำเภอมะนัง และอำเภอเมือง เฉพาะในเขตอุทยานแห่งชาติตะรุเตา (UNESCO, 2017) การดำรงสถานะอุทยานธรณีโลก จำเป็นต้องรักษามาตรฐานตามหลัก 5 ประการ ของยูเนสโก ได้แก่ 1. ความโดดเด่นทางธรณีวิทยาและภูมิทัศน์ 2. โครงสร้างการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชน 3. การให้การศึกษาและข้อมูลข่าวสาร 4. การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และ 5. เศรษฐกิจภูมิภาคที่ยั่งยืน จากที่กล่าวมานี้ หากนำแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา นอกจากจะสามารถรักษามาตรฐานตามหลักของยูเนสโกได้แล้ว ยังสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวและเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจ ให้กับชุมชนในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มักเป็นการนำเสนอแนวคิด ความหมาย สถานการณ์ กิจกรรม และทิศทางเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเน้นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละพื้นที่ และมีความสอดคล้องกับการท่องเที่ยวยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมีองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้มักจะมีกิจกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์และคณะ, 2556) อธิบายว่า การท่องเที่ยวรูปแบบนี้เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเรื่องราวที่เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญา โดยปรับเปลี่ยนจากการท่องเที่ยวแบบเดิมที่นักท่องเที่ยวเป็นเพียงผู้เข้าไปเยี่ยมชมแต่ไม่มีส่วนร่วมกับผู้คนในท้องถิ่น เป็นการเน้นให้นักท่องเที่ยวสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมที่สร้างขึ้นจากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาร่วมกับคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับความผูกพันของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนกับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเที่ยวในลักษณะนี้ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะรักษาความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ถูกนำมาใช้ในการ

พัฒนากิจกรรมด้านท่องเที่ยวอย่างหลากหลาย (อภิศักดิ์ คู่กระสังข์, 2561) นำแนวคิดมาพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวจากวรรณกรรมพื้นบ้าน โดยให้นักท่องเที่ยวแต่งกายแบบตัวละครในวรรณกรรมหรือการสอนทำอาหารพื้นบ้านตามเนื้อเรื่องในวรรณกรรม ในขณะที่ (จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด, 2561) ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงสเก็ต หรือการให้นักท่องเที่ยวสเก็ตภาพจากเหตุการณ์ที่ได้พบเจอในแหล่งท่องเที่ยว โดยผ่านแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้นักท่องเที่ยวผลิตผลงานศิลปะและสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ผ่านภาพวาด เป็นต้น

แนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีฐานราก แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมถึง แนวคิดเกี่ยวกับอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก และนโยบายด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาทรัพยากรในพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูลที่สามารถนำมาส่งเสริมศักยภาพเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผลที่ได้จะนำสู่การพัฒนาให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการสร้างให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในพื้นที่ รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูลที่สามารถนำมาส่งเสริมศักยภาพเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูล
3. เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูล
4. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการดำเนินการวิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นหลัก และใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เพื่อตรวจสอบยืนยันและเพิ่มความลึกของข้อมูล โดยยึดหลักตามแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสำรวจพื้นที่และประเมินศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยว 2) กลุ่มสมาชิกภาคีด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และ 3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ร่วมกับการเลือกผู้ให้สัมภาษณ์แบบ

ลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยอาศัยการแนะนำจากกลุ่มเจาะจงที่ให้การสัมภาษณ์ไปแล้ว ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติม และปฏิบัติเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งได้คำตอบจากกลุ่มตัวอย่างครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์มีทั้งสิ้น 35 คน ทำการสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน 2 ครั้ง และเชิญผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ร่วมประเมินผล โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive)

ด้านการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งสิ้น 73 คน เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยว และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอุทยานธรณีโลกสตูล เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ว่ามีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา จากโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้คือการแจกแจงความถี่เป็นจำนวนร้อยละ ตลอดจนใช้ข้อมูลดังกล่าวในการตรวจสอบผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

1. **ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูลที่สามารถนำมาส่งเสริมศักยภาพเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์** พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวสำหรับส่งเสริมให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอุทยานธรณีโลกสตูล แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) ประเภททรัพยากรทางธรรมชาติ ประกอบไปด้วย สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่โดดเด่นและมีปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์สวยงาม หายาก สะท้อนให้เห็นพัฒนาการความหลากหลายทางธรรมชาติในพื้นที่ ลักษณะพื้นที่ของอุทยานธรณีโลกสตูลเป็นเทือกเขาหินปูน มีเกาะน้อยใหญ่ และชายหาดที่สวยงาม ทำให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวหลากหลาย เช่น ล่องแก่ง ดำน้ำ เที่ยวถ้ำ ตัวอย่างทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อาทิ ซุ้มหินโค้งชายฝั่งเกาะไข่ หาดกรวดหินงาม เกาะตะรุเตา เกาะหลีเป๊ะ น้ำตกวังสายทอง ถ้ำภูผาเพชรถ้ำเลสเตโกดอน แหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศหอสี่หลัง และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา ซึ่งมีเขตข้ามกาลเวลาเขาโต๊ะหงาย และหาดหินหลากสี เป็นต้น

2) ประเภทมรดกทางธรณี (Geoheritage) เป็นพื้นที่ของวัตถุทางธรณีวิทยาหรือธรณีสัณฐานที่เป็นส่วนที่สำคัญและเกี่ยวกับประวัติการเกิดของโลก มีคุณค่าทางด้านวิชาการ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ความสวยงาม หรือคุณค่าทางเศรษฐศาสตร์ ขึ้นอยู่กับสภาพการรับรู้และการใช้งานของมนุษย์ รวมถึงมีการพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์และการนำไปใช้ประโยชน์ (คณะกรรมการส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งธรณีวิทยาและจัดตั้งอุทยานธรณี, 2021) อุทยานธรณีสตูลประกอบไปด้วยหินตะกอนทะเลมหายุคพาลีโอโซอิก ได้แก่ หินปูน หินทราย หินโคลน หินทราย หินทรายแป้ง หินดินดาน และหิน นอกจากนี้ยังพบซากดึกดำบรรพ์จำนวนมากและ

หลากหลายที่สามารถระบุอายุของชั้นหินได้อย่างต่อเนื่องจากยุคแคมเบรียน (อายุประมาณ 550 ล้านปี) ถึงยุคเพอร์เมียน (อายุประมาณ 450 ล้านปี) มรดกทางธรณีในอุทยานธรณีโลกสตูลมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 72 แหล่ง ประกอบด้วย แหล่งธรณีวิทยา 63 แหล่ง แหล่งนิเวศวิทยา 4 แหล่ง แหล่งโบราณคดี 2 แหล่ง และพิพิธภัณฑ์ 3 แหล่ง (กรมทรัพยากรธรณี, 2558)

3) ประเภทมรดกทางวัฒนธรรม หมายถึง สถานที่ที่มีความสำคัญด้านสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ของท้องถิ่น หรือสิ่งที่เป็นตัวแทนผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากปัญญาของของคนในท้องถิ่น มีอัตลักษณ์โดดเด่น ส่งผลให้เกิดการสืบทอดมายังคนรุ่นหลัง เช่น วัฒนธรรม ประเพณี อาหารพื้นถิ่น ที่มาจากพัฒนาการในการตั้งถิ่นฐานหรือจากการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น นอกจากนี้ อุทยานธรณีโลกสตูล พบความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ มีชนพื้นเมืองชาว “มานิ” หรือ เซมัง ชาวป่าที่ยังอยู่อาศัยในเขตป่าเทือกเขาของจังหวัดสตูล พบชนพื้นเมืองชาวน้ำ หรือชาวเล “อูรักลาโว้ย” ที่อาศัยอยู่บนเกาะหลีเป๊ะ พบชาวไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยเฉพาะบริเวณ อำเภอทุ่งหว้า และมีการสืบทอดประเพณีไหว้ผีโบ่ (ผีหมู่) สะท้อนวัฒนธรรมของชาวจีนในการแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ และพบประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งสืบเชื้อสายมาจากชาวมลายูในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) และยังคงสืบทอดวัฒนธรรมแบบอิสลามมาจนปัจจุบัน เป็นต้น

เมื่อได้รายละเอียดของทรัพยากรทั้ง 3 ประเภท จึงนำข้อมูลทั้งหมดมาใส่ในแบบประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่ปรับปรุงจากแบบประเมินการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) โดยคัดเลือกเฉพาะทรัพยากรที่ผ่านการประเมินใน ระดับดีเยี่ยม และ ระดับดีมาก มาส่งเสริมให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่อไป ทรัพยากรทั้งหมด 112 แห่ง ผ่านการประเมินทั้งสิ้น 32 แห่ง แบ่งออกเป็น อำเภอเมือง (อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะตะรุเตา) 8 แห่ง อำเภอทุ่งหว้า 11 แห่ง อำเภอละงู 10 แห่ง และอำเภอมะนัง 3 แห่ง

2. การพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูล

ผลการศึกษาการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่นำมาส่งเสริมศักยภาพให้เป็นกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นการรวมตัวของกลุ่มชุมชน โดยสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความเป็นอุทยานธรณีและส่งเสริมให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน เริ่มจากการเรียนรู้เรื่องราวของทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นและนำมาก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด จนเกิดเป็นกิจกรรมทางและผลิตภัณฑ์ส่วนหนึ่งในพื้นที่ อาทิ กิจกรรมการทำผ้าบาติกและผ้ามัดย้อมลวดลายฟอสซิล กิจกรรมการทำอาหารคาว-หวาน เมนูดึกดำบรรพ์ การทำกิจกรรมจักสานจากต้นคลุ้ม กิจกรรมการนวดและทำผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากดินดึกดำบรรพ์ การแต่งกายชุดพื้นเมืองเพื่อท่องเที่ยวในพื้นที่ และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เชื่อมโยงกับเรื่องราวทางธรณี เช่น เส้นทางศึกษาธรรมชาติเขตข้ามกาลเวลาเขาโต๊ะหงาย และ เส้นทางศึกษาธรรมชาติและประวัติศาสตร์คุกตะรุเตา เป็นต้น ผลความคิดเห็น

เชิงปริมาณอยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$ = 4.29, S.D. = 0.33) ลักษณะของกิจกรรมในพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิม และมีการพัฒนากิจกรรมใหม่ ๆ ทั้งด้านธรรมชาติและวิถีชีวิต โดยสะท้อนเรื่องราวของอุทยานธรณีโลกสตูล ซึ่งชุมชนเองพยายามรักษาหรือสร้างสรรค์ให้กิจกรรมมีความเป็นเอกลักษณ์ โดดเด่นเฉพาะพื้นที่ ทั้งนี้ผลในเชิงปริมาณมีความสอดคล้องกับผลในเชิงคุณภาพ ข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ควรมีลักษณะ ดังนี้

2.1 ควรเป็นเป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่ หลากหลาย และส่งเสริมให้ทุกชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น รวมถึงควรเป็นกิจกรรมที่สามารถกระจายรายได้สู่ชุมชน

2.2 การสร้างหรือพัฒนากิจกรรมใด ๆ ควรสร้างให้เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ ตัวกิจกรรมและการเข้าถึงพื้นที่ต้องสะดวก ปลอดภัย ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเหมาะสมไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป

2.3 ควรมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือ ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้ให้ความรู้ทางการท่องเที่ยวหรือการทำกิจกรรมในพื้นที่ โดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับชุมชนและให้ได้รับรู้ถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

2.4 ลักษณะของกิจกรรมต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น กิจกรรมต้องส่งผลให้ทั้งนักท่องเที่ยวและเจ้าของชุมชนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรมากขึ้น

2.5 ควรมีการบูรณาการระหว่างภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชุมชน เพื่อต่อยอดด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว หรือการลงทุนด้านสาธารณูปโภคเพื่อช่วยให้ท้องถิ่นพัฒนาต่อยอดการท่องเที่ยว

3. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูล

จากการนำกิจกรรมการท่องเที่ยวมาพัฒนาเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพที่ได้ แบ่งออกเป็น 4 เส้นทาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1 : โปรแกรม “Fantastic Fossil land แดนสตูล” จำนวน 6 วัน 5 คืน ครอบคลุมครบพื้นที่ 4 อำเภอ ดังนี้

อำเภอเมือง (เขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะตะรุเตา) ประกอบไปด้วย กิจกรรมเดินชมและฟังเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับคุกตะรุเตา, ชุ้มหินโค้งเกาะไข่, หาดกรวดหินงาม, เกาะหลีเป๊ะ, กิจกรรมดำน้ำชมปะการัง

อำเภอทุ่งหว้า ประกอบไปด้วย พิพิธภัณฑ์ช้างดึกดำบรรพ์ทุ่งหว้า ท่องเที่ยวถ้ำเลสเตโกดอนโดยเรือคายัค กิจกรรมที่สวนควนข้อง ทำขนมหม้อข้าว หม้อแกงลิง กิจกรรมทำขนมพริกไทยสุไหงอุเป กิจกรรมทำผ้าเช็ดหน้ามัดย้อมสีธรรมชาติที่ชุมชนท่องเที่ยวท่าอ้อย กิจกรรมนั่งเรือหางยาวท้องถิ่นชมระบบนิเวศ ณ หอสี่หลัง กิจกรรมแช่เท้าสมุนไพรและนวดเท้า วัดชมภูนิมิต

อำเภอละงู ประกอบไปด้วย ชมโบราณสถานบ่อเจ็ดลูก ลงเรือหางยาวท้องถิ่นเพื่อท่องเที่ยวทางทะเลเส้นทางปราสาทหินพันยอด ชมฟอสซิลและหัวใจมรกต เขตข้ามกาลเวลา และ หาดหินหลากสี อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา กิจกรรมทำผ้าบาติกลวดลายฟอสซิล กิจกรรมแต่งกายชุดพื้นเมืองเที่ยวชมเมือง กิจกรรมทำอาหารคาว-หวาน เมนูดึกดำบรรพ์ กิจกรรมศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพถ้ำทะลุ, กิจกรรมทำขนมกะหรี่ปั๊บแบรคิโอพอต กิจกรรมทำกาแฟโบราณโกปี๊นาข่า กิจกรรมล่องแก่งวังสายทอง

อำเภอมะนัง ประกอบไปด้วย กิจกรรมเดินชมหุบเขาสาหร่ายทะเลดึกดำบรรพ์ ณ ลานหินป่าพน, กิจกรรมผลิตตุ๊กตาเซมัง (ตุ๊กตามานิ), กิจกรรมเดินชมถ้ำภูผาเพชร

เส้นทางที่ 2 : โปรแกรม “สองใจ ตามหาหัวใจจากปลายอุโมงค์สู่หัวใจมรกต” จำนวน 3 วัน 2 คืน ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอทุ่งหว้า และอำเภอละงู ดังนี้

อำเภอทุ่งหว้า ประกอบไปด้วย พิพิธภัณฑ์ช้างดึกดำบรรพ์ทุ่งหว้า ท่องเที่ยวถ้ำเลสเตโกดอนโดยเรือคายัค กิจกรรมที่สวนควนข้อง ทำขนมหม้อข้าว หม้อแกงลิง กิจกรรมนั่งเรือหางยาวท้องถิ่นชมระบบนิเวศ ณ หอสี่หลัง กิจกรรมทำผ้าเช็ดหน้ามัดย้อมสีธรรมชาติที่ชุมชนท่องเที่ยวท่าอ้อย, กิจกรรมแช่เท้าสมุนไพรและนวดเท้า กิจกรรมทำขนมพริกไทยสุไหงอุเป วัดชมภูนิมิต

อำเภอละงู ประกอบไปด้วย ชมโบราณสถานบ่อเจ็ดลูก ลงเรือหางยาวท้องถิ่นเพื่อท่องเที่ยวทางทะเลเส้นทางปราสาทหินพันยอด ชมฟอสซิลและหัวใจมรกต เขตข้ามกาลเวลา และ หาดหินหลากสี อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา กิจกรรมทำผ้าบาติกลวดลายฟอสซิล กิจกรรมแต่งกายชุดพื้นเมืองเที่ยวชมเมือง กิจกรรมทำอาหารคาว-หวาน เมนูดึกดำบรรพ์ลานปากบาราวิวพอยต์

เส้นทางที่ 3 : โปรแกรม “หลีเป๊ะในฝัน บรรจบกันที่ geopark” จำนวน 3 วัน 2 คืน ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอเมือง (เขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะตะรุเตา) อำเภอทุ่งหว้า และอำเภอละงู ดังนี้

อำเภอเมือง (เขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะตะรุเตา) ประกอบไปด้วย ซุ้มหินโค้งเกาะไข่ หาดกรวดหินงาม เกาะตะรุเตา เกาะหลีเป๊ะ กิจกรรมดำน้ำชมปะการัง

อำเภอทุ่งหว้า ประกอบไปด้วย พิพิธภัณฑ์ช้างดึกดำบรรพ์ทุ่งหว้า กิจกรรมที่สวนควนข้อง ทำขนมหม้อข้าว หม้อแกงลิง

อำเภอละงู : เขตข้ามกาลเวลา และ หาดหินหลากสี อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา กิจกรรมทำผ้าบาติก ลวดลายฟอสซิล กิจกรรมแต่งกายชุดพื้นเมืองเที่ยวชมเมือง กิจกรรมทำอาหารคาว-หวาน เมนูดึกดำบรรพ์, ลานปากบาราวิวพอยต์

เส้นทางที่ 4 : โปรแกรม “จากภูผาสู่หุบเขาทะเลดึกดำบรรพ์” จำนวน 3 วัน 2 คืน ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอทุ่งหว้า อำเภอละงู และอำเภอมะนัง ดังนี้

อำเภอทุ่งหว้า ประกอบไปด้วย พิพิธภัณฑ์ช้างดึกดำบรรพ์ทุ่งหว้า กิจกรรมที่สวนควนข้อง ทำขนมหม้อข้าว หม้อแกงลิง

อำเภอละงู : เขตข้ามกาลเวลา และ หาดหินหลากสี อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา กิจกรรมทำผ้าบาติก ลวดลายฟอสซิล กิจกรรมแต่งกายชุดพื้นเมืองเที่ยวชมเมือง กิจกรรมทำอาหารคาว-หวาน เมนูดึกดำบรรพ์ ลานปากบาราวิวพอยต์ กิจกรรมศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพถ้ำทะลุ กิจกรรมทำขนมกะหรี่ปั๊บแบรคิโอพอต กิจกรรมทำกาแฟโบราณโกปี๊นาข่า กิจกรรมล่องแก่งวังสายทอง

อำเภอมะนัง ประกอบไปด้วย กิจกรรมเดินชมหุบเขาสาหร่ายทะเลดึกดำบรรพ์ ณ ลานหินป่าพน กิจกรรมผลิตตุ๊กตาเซมัง (ตุ๊กตามานิ) กิจกรรมเดินชมถ้ำภูผาเพชร

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ โดยความคิดเห็นเกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$= 3.97, S.D. = 0.42) มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพเพิ่มเติม ดังนี้

3.1 เส้นทางการท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ ครอบคลุมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวิถีชีวิต คุ้มค่ากับระยะเวลาที่ใช้หลายวัน

3.2 เส้นทางมีความเหมาะสม ไม่วกวนย้อนกลับไปกลับมา กิจกรรมในเส้นทางสะท้อนเอกลักษณ์ของพื้นที่ได้ดี

3.3 เส้นทางการท่องเที่ยวทั้ง 4 เส้นทาง หากไปท่องเที่ยวกับบริษัทนำเที่ยวหรือมีผู้นำทาง จะทำให้เกิดความมั่นใจในความปลอดภัยและเข้าถึงการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากกว่าการเดินทางด้วยตัวเอง เนื่องจากระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่ยังไม่ครอบคลุมทุกเส้นทาง และการท่องเที่ยวหรือทำกิจกรรมในบางชุมชน ต้องมีการติดต่อประสานงานล่วงหน้า ทำให้เกิดความลำบากในการท่องเที่ยวด้วยตัวเอง

4. การเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูล

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ เกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$ = 4.06, S.D. = 0.49) สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพ ผลจากการศึกษาในภาพรวม พบว่า ควรเน้นให้มีการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน อาทิ ไฟฟ้า ถนน ห้องสุขา ที่พักแรม และสาธารณูปโภคที่เหมาะสมในพื้นที่ท่องเที่ยว ควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น เพื่อเป็นฐานในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนวิถีชีวิต วัฒนธรรม ให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ควรได้รับการส่งเสริมจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ตลอดจนสร้างมาตรการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างมีมาตรฐาน ข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเรื่องอื่น ๆ ดังนี้

4.1 ควรมีระบบการจัดเก็บข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ อาทิ ทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว เส้นทางการท่องเที่ยว และข้อมูลสำคัญอื่น ๆ ในพื้นที่อย่างเป็นระบบ และสะดวกต่อการนำข้อมูลไปใช้

4.2 ควรมีศูนย์บริการข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยวตามจุดท่องเที่ยวสำคัญ

4.3 ควรมีการจัดเครือข่ายการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม เมื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการที่เป็นระบบ พร้อมทั้งยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

4.4 การจัดการท่องเที่ยวควรเกิดจากชุมชนเป็นฐาน และมีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

4.5 ควรมีการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่สามารถเชื่อมต่อ ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของอุทยานธรณีโลกสตูล โดยเน้นความปลอดภัยและเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก

4.6 ควรมีป้ายบอกทางและป้ายสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภทในอุทยานธรณีที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย

4.7 ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความรับรู้ให้กับคนในท้องถิ่นและคนทั่วไป

อภิปรายผลการวิจัย

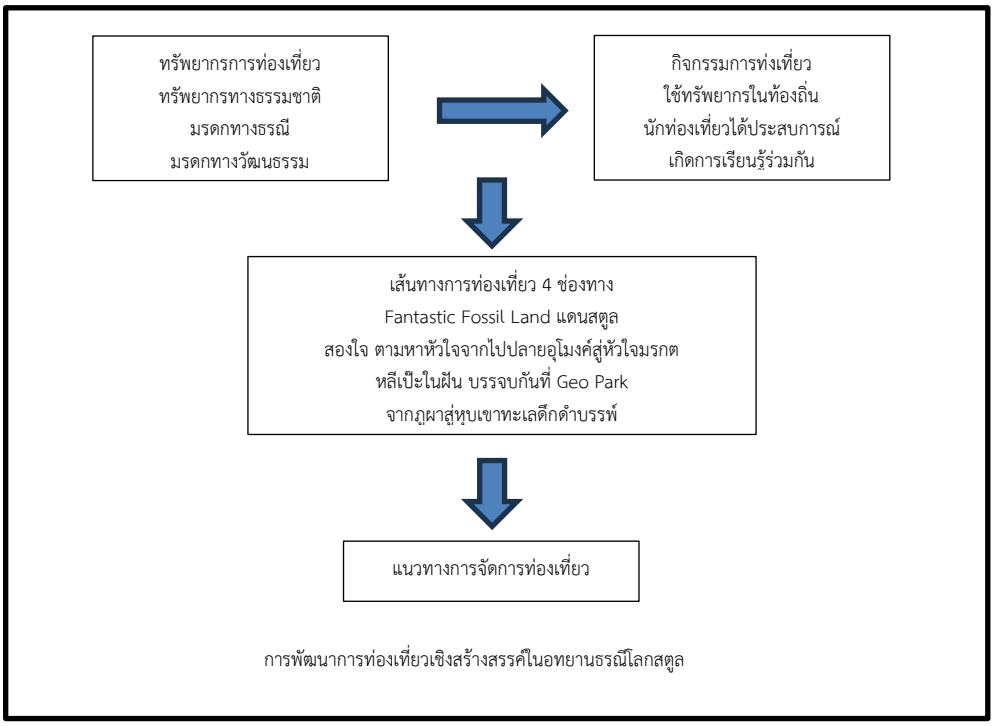
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอุทยานธรณีโลกสตูล เป็นการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถนำมาส่งเสริมศักยภาพให้เป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากนั้นนำกิจกรรมมาจัดเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และนำเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ โดยทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ มีรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อาศัยฐานของทรัพยากร ทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงการให้บริการทางการท่องเที่ยวที่เน้นการสร้างคุณค่าทางการท่องเที่ยวจากประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับกรมการท่องเที่ยว (2560) กำหนดไว้ ได้แก่ การให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการลงมือทำและเปิดโอกาสให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจวิถีชีวิต และได้รับประสบการณ์ที่แท้จริงของท้องถิ่น

ผลการศึกษาทำให้ทราบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานธรณีสตูล เป็นการสร้างสรรค์ขึ้นมาจากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือทรัพยากรทางวัฒนธรรม โดยพยายามให้สอดคล้องกับธรณีวิทยาของพื้นที่ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และลงมือทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับคนในชุมชน จัดเป็นการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในเชิงประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธินิกานต์ สังข์สุวรรณ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เกาะเสม็ด พบว่ารูปแบบของกิจกรรมมีความคล้ายกัน อาทิ การทำอาหารท้องถิ่น หมึกต้มน้ำดำ การเรียนรู้ภูมิปัญญาทำผ้าบาติก และกิจกรรมประมงพื้นบ้านช้อนหมึกกะตอย เป็นต้น สรุปว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องมาจากความคิดสร้างสรรค์เป็นต้นแบบ มีการพัฒนาจากภูมิ

ปัญญาท้องถิ่น และสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตชุมชน ทั้งนี้กิจกรรมจะเป็นส่วนสนับสนุนสำคัญที่จะทำให้เส้นทางท่องเที่ยวมีความสมบูรณ์และน่าสนใจมากขึ้น รวมถึงแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ตรงกับแนวคิดของ Butler (1990) ว่า ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นพื้นฐาน โดยเคารพวิถีชีวิต ประเพณี ศาสนา วัฒนธรรมของท้องถิ่น และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยังสอดคล้องกับงานของ ปิรันธ์ ชิณโชต และ ธีระวัฒน์ จันทึก (2559) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่จะยั่งยืนได้ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการอย่างบูรณาการร่วมกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอุทยานธรณีโลกสตูล” ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ ได้แก่ การจัดหมวดหมู่ทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ มรดกทางธรณี และมรดกทางวัฒนธรรม จากนั้น นำเอาทรัพยากรที่ผ่านการประเมินมาพัฒนาศักยภาพสู่การเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวเชิง

สร้างสรรค์ และร้อยเรียงออกมาเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวได้ทั้งสิ้น 4 เส้นทาง พร้อมกับเสนอแนะแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้ ได้ผลลัพธ์ออกมาเป็น “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอุทยานธรณีโลกสตูล”

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. นำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นส่วนหนึ่งเพื่อรับการประเมินมาตรฐานจากยูเนสโก

2. ควรมีระบบจัดเก็บข้อมูลของทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว เส้นทางการท่องเที่ยว และข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ที่รวมศูนย์ไว้แห่งเดียวและง่ายต่อการค้นหาข้อมูล

3. ควรสร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมและมีกิจกรรมของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

4. ควรมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การทำวิจัยครั้งต่อไปสามารถแยกศึกษาเฉพาะแต่ละวัตถุประสงค์ โดยเน้นชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและเป็นการต่อยอดด้านการพัฒนา

2. ทำการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโลกสตูล เพื่อรับทราบความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม เพื่อทำการพัฒนาพื้นที่ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้ เป็นงานดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้รับทุนสนับสนุนการเรียนและการวิจัยจากโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.รุ่นที่ 20) จาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว) และ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช)

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2560). *คู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.

กรมทรัพยากรธรณี. (2558). *หนังสือภาพแหล่งท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล*. กรุงเทพฯ: ด็อกคิว เมนท์ พลัส.

คณะกรรมการส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งธรณีวิทยาและจัดตั้งอุทยานธรณี. (2021). *อุทยานธรณีประเทศไทย*. สืบค้น 11 พฤจิกายน 2564, จาก https://drive.google.com/file.

จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด. (2561). การท่องเที่ยวเชิงสเก็ต : มิติใหม่ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 20(1), 137-145.

ธินิกานต์ สังข์สุวรรณ. (2561). กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เกาะเสม็ด. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 12(ฉบับพิเศษ), 356-367.

ปิรันธ์ ชิณโชต และ ธีระวัฒน์ จันทึก. (2559). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง. *Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร,* 9(1), 250-268.

เลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักแรงงานจังหวัดสตูล. (2562). *สถานการณ์แรงงานจังหวัดสตูล ไตรมาส 1 (มกราคม – มีนาคม 2562).* สืบค้น 1 พฤจิกายน 2564, จาก https://satun.mol.go.th/wp.

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)*. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).

อภิศักดิ์ คู่กระสังข์. (2561). การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากวรรณกรรมพื้นบ้าน. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 13(2), 309-321.

Butler, R. W. (1990). Alternative tourism: Pious hope or Trojan horse?. *Journal of Travel Research*, 28(3), 40-45.

UNESCO. (2017). *SATUN UNESCO GLOBAL GEOPARK (Thailand)*. Retrieved November 5, 2021, from http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/earth-sciences/unesco-global-geoparks/list-of-unesco-global-geoparks/thailand/satun/.

Wurzburger, R. (2010). *Creative Tourism*: *A Global Conversatio: How to Provide Unique Creative Experiences for Travelers Worldwide*. Santa Fe: Sunstone Press.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัย ร่วมกับเทคนิค STAD สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT AND RETENTION IN MATHEMATICS LEARNING USING DEDUCTIVE TEACHING METHODS TOGETHER WITH STAD TECHNIQUES FOR MATHAYOM SUKSA 1 STUDENTS, JIRASART WITTHAYA SCHOOL

ธนฤทธิ์ ไกรทอง, วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง
Thanarit Kraithong, Wacharapatr Techawattanasiridumrong
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: karilhat612@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. สร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ 2. เปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD กับวิธีสอนปกติ 3. ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากแนวคิดและทฤษฎี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความสอดคล้อง และแบบประเมินความเหมาะสม เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนและกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบทดสอบวัดความคงทน และแบบสอบถามความพึงพอใจ

ผลการวิจัยพบว่า 1. แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่านักเรียนที่เรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความคงทนในการเรียนรู้ สูงกว่านักเรียนที่เรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; ความคงทนในการเรียนรู้; วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD

*Received December 17, 2021; Revised January 3, 2022; Accepted January 3, 2022

Abstract

This research study primarily aimed at: 1. Creating and determining the quality of special lesson plans, 2. Comparing the concrete results of mathematical learning activities by employing the deductive teaching method in combination with the STAD techniques to a normal teaching method and 3. Evaluating the students positive reaction to the teaching-learning activities as well as a step-by-step procedure in creating and determining the quality of the lesson plans by analyzing and synthesizing the existing principles and theories. The sample group consisted of 5 experts in total and the instrument used to evaluate the conformity and appropriateness of the learning activities. The research was conducted in a semi-experimental environment which mainly comprised an experimental group of 30 students and a controlled group of 30 students. The instruments used for the data analysis were achievement test, retentive capability test and satisfaction questionnaires. The collected data were analyzed with statistic means, standard deviation and T-test.

The results showed that; 1. 10 special lesson plans were appropriate at the highest level; 2. The students who learned through the deductive teaching method in combination with the STAD techniques significantly acquired higher achievement outcome than those who learned in a normal setting using a conventional method at statistically significant level of 0.05 and they apparently retained their lessons better than those who learned in a normal classroom at a statistically significant level of 0.05; and 3. The students' satisfaction was at the highest level.

Keywords: Learning achievement; Retention; Deductive teaching methods together with STAD techniques

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียม กับนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) การเรียนการสอนคณิตศาสตร์

จึงควรเน้นไปที่การช่วยให้ผู้เรียนได้รับการฝึกประสบการณ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และยกระดับคุณภาพการศึกษา ให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้มีศักยภาพสูงสู่มาตรฐานสากล และมีความสามารถทัดเทียมกับนานาชาติ โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการวัดผู้เรียนว่า ผลการเรียนของผู้เรียนเป็นไปตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ซึ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนับเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษาที่สามารถบ่งบอกถึงผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง บ่งบอกถึงระดับความมั่นใจและพึงพอใจของสถานศึกษา และชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในชุมชนทั่วไป (จำเริญ จิตรหลัง, 2562) นอกจากนี้ ความคงทนในการเรียนรู้ ก็มีความจำเป็นและสำคัญต่อวิชาคณิตศาสตร์มาก เพราะธรรมชาติของการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ต้องใช้ความรู้เดิมเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เนื้อหาระดับสูงที่มีความต่อเนื่องกัน และการจดจำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้ระบบความจำมาช่วยให้เกิดความคงทนในการเรียนรู้ (ลีนวัฒน์ วรสาร, 2561) ดังนั้นควรเน้นทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน

ถึงแม้ว่าโรงเรียนจะให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงใด แต่ก็ยังพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปี พ.ศ. 2562 ในภาพรวมทั้งประเทศ ทั้ง 4 รายวิชา พบว่า วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ย 55.14 วิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ย 33.25 วิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย 30.07 และวิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย 26.73 ซึ่งวิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด และเมื่อพิจารณาคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา วิชาคณิตศาสตร์ ใน 3 ปีล่าสุด ได้แก่ ปี พ.ศ. 2560 พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 25.92 28.22 และ 25.23 ตามลำดับ (โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา, 2562) ซึ่งคะแนนในแต่ละปีต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทุกปี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการจัดการสอนในวิชาคณิตศาสตร์อย่างชัดเจน นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้วยังพบว่าครูผู้สอนจำนวนมากเน้นการพัฒนานักเรียนทางด้านวิชาการ โดยไม่เน้นการพัฒนาทักษะทางสังคม นอกจากนี้ยัง พบว่า ครูมักจะส่งเสริมให้นักเรียนแข่งขันหรือเรียนตามลำพัง ซึ่งการสอนทั้งสองอย่างไม่ได้คำนึงถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนคนอื่น ๆ ในชั้น สภาพการเรียนการสอนดังกล่าว ก่อให้เกิดความเสียหายหลายประการ เช่น การสอนแบบแข่งขันทำให้เกิด ผู้ชนะและผู้แพ้ มีผลทำให้นักเรียนเกิดความเครียด และไม่มีความสุขในการเรียน ส่วนการเรียนตามลำพังนั้น นักเรียนแต่ละคนจะตั้งหน้าตั้งตาเรียน ไม่สนใจคนรอบข้าง ไม่มีการช่วยเหลือเพื่อน จนทำให้เป็นคนไม่มีน้ำใจ และไม่มีมนุษยสัมพันธ์ (วศิน เกิดดี, 2557) ดังนั้นครูจึงควรนำเทคนิควิธีการสอนที่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าว เข้ามาช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

รูปแบบการสอนที่สามารถส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ได้เป็นอย่างดีอีกวิธีหนึ่งนั่นคือ รูปแบบการสอนแบบนิรนัย (เกษรินทร์ อ่อนนาค, 2557) ซึ่งวิธีการสอนแบบนิรนัย คือ กระบวนการที่ผู้สอนจัดการเรียนรู้จากทฤษฎีหรือกฎ ไปสู่ตัวอย่างที่เป็นรายละเอียด ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทฤษฎี หลักการหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาที่หลากหลายได้ การเรียนรู้ของนักเรียนจะเกิดจากการที่ผู้เรียนนำหลักการไปใช้ (วศิน เกิดดี, 2557) นอกจากนี้วิธีการสอนที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่มที่ดี คือ เทคนิค STAD ซึ่งมีข้อดี คือ ผู้เรียนมีความเอาใจใส่รับผิดชอบตัวเองและกลุ่มร่วมกับสมาชิกอื่นส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกันส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะและเรียนรู้ทักษะทางสังคม โดยตรงผู้เรียนมีความตื่นเต้น สนุกสนานกับการเรียนรู้ (ณัฏฐ์ชญา อินพลูวงษ์, 2560) จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัย ร่วมกับเทคนิค STAD สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD กับวิธีสอนปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD โดยการวิเคราะห์ และสังเคราะห์จากแนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD มีแหล่งข้อมูล คือ เอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้จากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก ด้านการศึกษา เป็นนักวิชาการในระดับอุดมศึกษา ด้านหลักสูตรและการสอน และมีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน และ 2) ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก ด้านการศึกษา เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และมีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความสอดคล้อง และแบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วนำไปตรวจสอบหาคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ใช้ระยะเวลาประมาณ 7 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยหาค่า IOC โดยกำหนดเกณฑ์ สูงกว่า 0.50 จึงสามารถนำไปใช้ได้ (ปราณี หลำเบ็ญ, 2557) และทำการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ความเหมาะสมโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเกณฑ์ความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต้องมีค่าตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป (เยาว์ประภา สิงห์มหาไชย, 2561)

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา จำนวน 2 ห้อง มีนักเรียน จำนวน 64 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียน จำนวน 30 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) และห้องเรียนที่เป็นกลุ่มควบคุมสำหรับจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนปกติ 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีคำตอบที่ถูกเพียงคำตอบเดียว จำนวน 30 ข้อ

2.2 แบบทดสอบวัดความคงทนในการเรียนรู้ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีคำตอบที่ถูกเพียงคำตอบเดียว จำนวน 30 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และแบบทดสอบวัดความคงทนในการเรียนรู้ เป็นการสร้างแบบทดสอบแบบคู่ขนานไปพร้อมกัน โดยผู้วิจัยสร้างเป็นแบบทดสอบ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ จากนั้นนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (Index of Consistency : IOC) พบว่า มีข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์สามารถนำไป ใช้ได้ จำนวน 40 ข้อ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0 แล้วนำแบบทดสอบ 40 ข้อที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เคยเรียนสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวมาแล้วและไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์พบว่า มีข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์สามารถนำไปใช้ได้ จำนวน 30 ข้อ โดยมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.3 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.27 - 0.67 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85

3.2 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ จากนั้นจึงนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหา เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ซึ่งพบว่า ข้อคำถามสามารถนำไปใช้ได้ทั้ง 15 ข้อ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 - 1.0

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง รวมระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้เวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองในห้องเรียนตามสภาพจริง (Intact group) กระบวนการวิจัยที่เหมาะสม คือ การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - experiment design) โดยศึกษากลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความคงทนในการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD กับวิธีการสอนแบบปกติ ด้วยการทดสอบที (t-test Dependent sample)

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัย ร่วมกับเทคนิค STAD โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย

1. การสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD ได้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว จำนวน 10 แผน โดยผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD มีค่า IOC เท่ากับ 1.0 ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 0.5 จึงสามารถนำไปใช้ได้ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ และผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD ในภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ มีค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป จึงสามารถนำไปใช้ได้ทุกแผนการจัดการเรียนรู้

2. ผลการเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD กับวิธีสอนปกติ

2.1 ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD กับวิธีการสอนปกติ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD กับวิธีการสอนปกติ

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig.
วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD	30	30	23.87	2.94	7.51	.00*
วิธีการสอนปกติ	30	30	17.53	3.77		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 23.87 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนปกติ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 17.53 โดยค่า t มีเท่ากับ 7.51 และมีค่า Sig. เท่ากับ .00 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD กับวิธีการสอนปกติ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD กับวิธีการสอนปกติ

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig.
วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD	30	30	23.93	2.68	9.35	.00*
วิธีการสอนปกติ	30	30	16.67	3.69		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบ นิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD ไปแล้ว 2 สัปดาห์ เท่ากับ 23.93 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนปกติ ไปแล้ว 2 สัปดาห์ เท่ากับ 16.67 โดยค่า t มีเท่ากับ 9.35 และมีค่า Sig. เท่ากับ .00 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD มีความคงทนในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาบทเรียนมากขึ้น	4.67	0.55	มากที่สุด
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฝึกให้นักเรียนคิดอย่าง มีเหตุผล มีลำดับขั้นตอน	4.80	0.41	มากที่สุด
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยฝึกทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม	4.67	0.80	มากที่สุด
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนในกลุ่มได้ช่วยเหลือกัน และช่วยอธิบายความรู้ให้กับเพื่อน ที่ไม่เข้าใจได้เข้าใจมากขึ้น	4.80	0.41	มากที่สุด
5. ครูทบทวนความรู้พื้นฐานก่อนเรียน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์สำหรับนักเรียน	4.87	0.57	มากที่สุด
6. ครูเอาใจใส่และให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้	4.90	0.31	มากที่สุด
7. ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษาเมื่อนักเรียนมีปัญหา	4.90	0.31	มากที่สุด
8. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและได้ปฏิบัติด้วยตนเอง	4.93	0.25	มากที่สุด
9. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ เป็นกลุ่ม	4.60	0.89	มากที่สุด
10. ครูให้นักเรียนออกมาแลกเปลี่ยนความรู้หน้าชั้นเรียน	4.60	0.81	มากที่สุด
11. นักเรียนสนุกสนานในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.77	0.50	มากที่สุด
12. นักเรียนมีความเอาใจใส่รับผิดชอบตัวเองและกลุ่มร่วมกับสมาชิกอื่น	4.67	0.84	มากที่สุด
13. นักเรียนได้ฝึกและเรียนรู้ทักษะทางสังคม และการเป็นผู้นำ	4.73	0.52	มากที่สุด
14. นักเรียนทราบผลการประเมินหลังทำกิจกรรมการเรียนรู้ และทราบความก้าวหน้าของการเรียน	4.83	0.38	มากที่สุด
15. นักเรียนมีความมีความภูมิใจในคะแนนที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้	4.80	0.48	มากที่สุด
รวม	**4.77**	**0.34**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและได้ปฏิบัติด้วยตนเอง รองลงมา คือ ครูเอาใจใส่และให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ และครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษา เมื่อนักเรียนมีปัญหา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ เป็นกลุ่ม และครูให้นักเรียนออกมาแลกเปลี่ยนความรู้หน้าชั้นเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD ได้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว จำนวน 10 แผน โดยผลการประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD มีค่า IOC เท่ากับ 1.0 ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD ผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้ประเมินเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการสอนคณิตศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งจะทำให้การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้มีความน่าเชื่อถือ และถูกต้องมาหลักวิชาการ สอดคล้องกับแนวคิดของ เอมิกา สุวรรณหิตาทร (2559) ที่กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพต้องผ่านการประเมินจากแบบตรวจสอบรายการที่มีคุณภาพ ดังนั้นแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้จึงต้องมีความครอบคลุมถึงองค์ประกอบสำคัญของแผน ขั้นตอนการเขียนแผน ข้อรายการประเมินต่าง ๆ ต้องชัดเจนต่อการปฏิบัติ เพื่อครูผู้สอนจะได้นำผล การประเมินที่ได้รับไปปรับปรุง แก้ไข พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ของตนให้มีคุณภาพ เพราะแผนการจัดการเรียนที่ดี มีคุณภาพเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้นำไปสู่การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ในที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD กับวิธีสอนปกติ

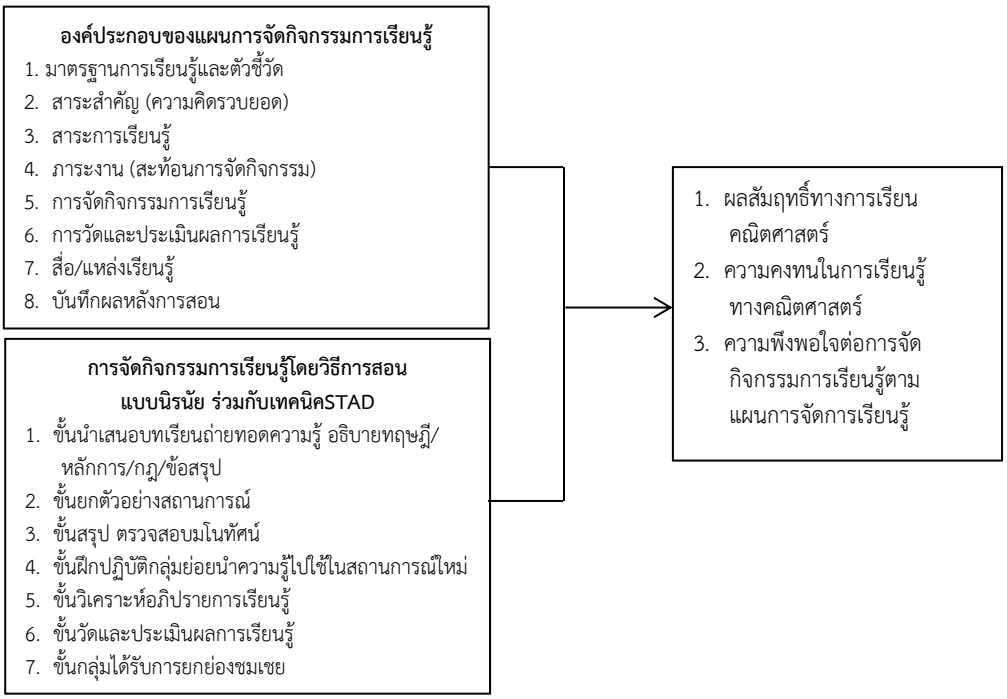
2.1 ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบ นิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD กับวิธีการสอนปกติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการวิธีการสอนแบบนิรนัย ซึ่งสามารถถ่ายทอดเนื้อหาสาระได้อย่างรวดเร็วและไม่ยุ่งยาก ฝึกให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผล มีลำดับขั้นตอน และไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ และเอื้อให้นักเรียนที่มีความสามารถหรือเรียนรู้ได้เร็ว กับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบ มีการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ฝึกความเป็นผู้นำ ฝึกทักษะทางสังคม และสนุกสนาน ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว โดยการช่วยกันระหว่างเพื่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุรักษ์ วภักดิ์เพชร (2558) เรื่อง ผลการใช้ชุดการสอนแบบนิรนัยและอุปนัยร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่ส่งผลต่อการแก้ปัญหา เจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนบะฮีวิทยาคม พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้เรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบนิรนัยและอุปนัยร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD กับวิธีการสอนปกติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD มีความคงทนในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD เป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มที่นักเรียนได้ช่วยกันทำกิจกรรม ทำให้เกิดการเรียนที่มีความสนุกสนานที่สามารถเร้าหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความใส่ใจในบทเรียน ประกอบกับวิธีการสอนแบบนิรนัยเน้นการจดจำอย่างเข้าใจความหมายไม่ใช่การจดจำแบบท่องจำ ซึ่งจะทำให้นักเรียนจดจำได้ในระยะยาว ทำให้นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของลีนวัฒน์ วรสาร (2561) เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค STAD ที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ความคงทนในการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความคงทนในการเรียนรู้ หลังจากเรียนรู้โดยใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD แล้วเว้นระยะห่าง 2 สัปดาห์ คะแนนหลังเรียนครั้งที่ 2 สูงกว่าคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ผู้เรียนมีความคงทนในการเรียนรู้

3. ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD เป็นกิจกรรมที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและได้ปฏิบัติด้วยตนเอง นอกจากนี้ ครูเอาใจใส่และให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ และครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษา เมื่อนักเรียนมีปัญหา ทำให้บรรยากาศในการเรียนสนุกสนาน นักเรียนจึงมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชวนขวัญ สงขุนทด (2559) เรื่อง การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ตามเทคนิค STAD กับการเรียนรู้แบบร่วมมือตามเทคนิค LT พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือตามเทคนิค STAD ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือ การสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความน่าเชื่อถือ และถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยมีการบูรณาการวิธีการสอนแบบนิรนัย และเทคนิค STAD เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งสามารถทำให้นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบนิรนัยร่วมกับเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความคงทนในการเรียนรู้ และมีความพึงพอใจในการเรียน แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัย ร่วมกับเทคนิค STAD ที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความคงทนในการเรียนรู้ และทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นครูที่สอนคณิตศาสตร์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนได้

2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัย ร่วมกับเทคนิค STAD มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ดังนั้นครูที่นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ควรศึกษาขั้นตอนดังกล่าวอย่างละเอียด โดยก่อนการแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำกิจกรรมต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนเก่งช่วยเหลือนักเรียนปานกลางและอ่อน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ

3. ครูผู้สอนควรช่วยเหลือหรือแนะนำนักเรียนถึงวิธีการตรวจให้คะแนนแบบฝึกหัดที่แสดงวิธี หาคำตอบ เพื่อให้นักเรียนสามารถตรวจให้คะแนนได้อย่างถูกต้อง และทันตามเวลาที่กำหนดไว้

4. ครูผู้สอนควรวางแผนและเตรียมตัวให้พร้อมก่อนทำการสอน เช่น การจัดเตรียมกิจกรรม สภาพแวดล้อม วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมเพียงพอกับ การเรียนรู้ของผู้เรียน และอธิบายการใช้สื่อการเรียนให้ชัดเจนเพื่อจะได้ทันเวลาที่กำหนด

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัย ร่วมกับเทคนิค STAD โดยการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ ในเรื่องอื่น ๆ เช่น การวัดและเรขาคณิต สถิติและความน่าจะเป็น

2. ควรมีการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัย ร่วมกับเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

เกษรินทร์ อ่อนนาค. (2556). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องคอมบินาทอริกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ STAD กับการสอนแบบ SSCS และกับการสอนแบบนิรนัย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

จำเริญ จิตรหลัง. (2562). *กลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร.

ชวนขวัญ สงขุนทด. (2559). *การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือตามเทคนิค STAD กับการเรียนรู้แบบร่วมมือตามเทคนิค LT* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ณัฏฐ์ชญา อินพลูวงษ์. (2560). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เจตคติต่อคณิตศาสตร์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 28(3), 126-139.

ปราณี หลำเบ็ญสะ. (2559). *การหาคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผล*. ยะลา: คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

เยาว์ประภา สิงห์มหาไชย. (2561). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยและนิรนัยที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5* (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา. (2562). *ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET)*. พระนครศรีอยุธยา: โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา.

ลีนวัฒน์ วรสาร. (2561). *การพัฒนาชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ความคงทนในการเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วศิน เกิดดี. (2557). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยกับการจัดการเรียนรู้แบบนิรนัย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

อนุรักษ์ วภักดิ์เพชร. (2558, เมษายน - มิถุนายน). ผลการใช้ชุดการสอนแบบนิรนัยและอุปนัยร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่ส่งผลต่อการแก้ปัญหา เจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนบะฮีวิทยาคม. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 12(57), 31-42.

เอมิกา สุวรรณหิตาทร. (2559). การพัฒนาแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 11(4), 574 - 586.

การพัฒนาประสิทธิผลของธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี*

EFFECTIVENESS DEVELOPMENT OF FRUIT PROCESSING BUSINESS IN CHANTHABURI PROVINCE

วารีญา ม่วงเกลี้ยง, จินต์ วิภาตะกลัศ, กฤษณะ ดาราเรือง
Wareeya Muangkliang, Jin Vibhatakalasa, Kritsana Dararuang
มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
Chaopraya University
Corresponding Author E-mail: awareeya@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถทางนวัตกรรม และประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้จันทบุรี 2. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ 3. ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ และ 4. ศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการและบุคลากรของสถานประกอบการแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันบุรี จำนวน 970 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ อยู่ในระดับสูง ส่วนความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถทางนวัตกรรม และประสิทธิผล อยู่ในระดับต่ำ 2. องค์ประกอบเชิงยืนยันตามแบบจำลองสมการโครงสร้าง มีค่า Chi-square = 116.05, df = 115, p-value = 0.4549, RMSEA = 0.009 และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ > 0.50 ทุกตัวแปร และ 3. ประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี ได้รับได้รับอิทธิพลทางตรงมาจาก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ อยู่ในระดับต่ำ (DE = 0.20) ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง (DE = 0.76) และในขณะเดียวกันได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากปัจจัยด้านคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ ในระดับปานกลาง (IE = 0.63) และปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ ในระดับปานกลาง (IE = 0.69) โดยส่งผ่านปัจจัยด้านความสามารถทางนวัตกรรม โดยปัจจัยทั้งหมดดังกล่าว สามารถทำนายตัวแปรตามคือ ประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี ได้ร้อยละ 89 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ 4. นำเสนอแนวทางการเพื่อพัฒนาประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี

คำสำคัญ: การพัฒนา; ประสิทธิผล; ธุรกิจแปรรูปผลไม้

*Received December 24, 2021; Revised February 10, 2022; Accepted February 18, 2022

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study entrepreneurship, creative thinking, innovation abilities and effectiveness of Fruit Processing Businesses in Chanthaburi Province, 2. To analyze the causal confirmatory factors affecting the effectiveness of Fruit Processing Businesses in Chanthaburi Province and 3. To study causal relationship with the Structural Equation Model and 4.To develop and present guidelines for effective development for Fruit Processing Business in Chanthaburi Province. The samples were 970 people of entrepreneurs and employees from Fruit Processing Business in Chanthaburi province.

The research results showed that: 1. By overall, Entrepreneur attribute were at high level, but creative thinking, innovation abilities and effectiveness of fruit processing businesses in Chanthaburi Province were at low level 2. All observational variables used in the study were confirmatory factors of the Structural Equation Model Valuable Chi-square = 116.05, df = 115, P-value = 0.4549, RMSEA = 0.009 and factor loading > 0.50, 3. Effectiveness of Fruit Processing Business in Chanthaburi Province received direct effects from Entrepreneur attributes factor at low level and creative thinking was at moderate level. Also, it was found that it received indirect effects from Entrepreneur attributes factor at moderate level and creative thinking was at moderate level through Innovation attributes. Moreover, all factors could predict dependent variable which was the Effectiveness of Fruit Processing Business at 89 percent with the 0.05 level of statistically significance, and 4. Effectiveness development approach of fruit processing business in Chanthaburi province consisted of 1) competence and business creativity development, 2) risk management development. 3) business strategy development, 4) Learning development, 5) change management and personnel development, 6) seeking business opportunities to create business growth.

Keywords: Development; Effectiveness; Fruit Processing Business

บทนำ

ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564) ได้ให้ความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน เน้นให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและทั่วถึง เพื่อมุ่งสู่การมีรายได้สูงอย่างมีเสถียรภาพ เป็นธรรม และยั่งยืนด้วยนวัตกรรม โดยในยุทธศาสตร์ที่ 3 แนวทางการพัฒนาได้เน้นให้มีการยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเข้าสู่ระบบมาตรฐานเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวทางการพัฒนาภาคกลาง (ภาคกลางและภาคตะวันออก) โดยได้มีการกำหนดให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการผลิตอาหารและสินค้าเกษตรให้ทันสมัยและเป็นสากล นอกจากนี้ยัง กำหนดให้มีการพัฒนาธุรกิจการค้าขายผลไม้ด้านตะวันออก จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ให้เป็นฐานการผลิตและจำหน่ายผลไม้เพื่อการส่งออก โดยให้ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตควบคู่ไปกับการรักษาคุณภาพ สินค้า ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การบรรจุหีบห่อการแปรรูป และการจัดจำหน่าย เพื่อให้ภาคตะวันออกให้เป็นศูนย์ผลไม้เมืองร้อนแห่งเอเชีย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2556)

ภาคตะวันออกโดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดจันทบุรีมีผลผลิตวัตถุดิบทางการเกษตรโดยเฉพาะผลไม้ ได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุด และลองกอง เป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากผลผลิตและราคามีความผันผวน ส่งผลให้ผู้ประกอบการมีการนำวัตถุดิบทางการเกษตรมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อถนอมอาหารโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงาม อีกทั้ง มีช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2559) ธุรกิจการแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรีถึงจะมีการแปรรูปผลไม้มาเป็นเวลานานและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนก็ตาม แต่การดำเนินธุรกิจในด้านนี้ก็ยังถือว่ายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะนอกจากจะต้องเผชิญกับปัญหาผลผลิตผลไม้ผันผวนไปตามฤดูกาลผลิตและสภาพอากาศ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังผลิตแบบครัวเรือน มีกระบวนการแปรรูปขั้นต้นสินค้าที่ยังไม่ตอบโจทย์ผู้บริโภค กอปรกับขาดเงินทุนในการพัฒนา เทคโนโลยีการผลิต รวมทั้งยังต้องเผชิญกับการแข่งขันในกลุ่มผู้ประกอบการแปรรูปผลไม้ในประเภทสินค้า OTOP ภายในประเทศและการแข่งขันกับร้านค้าสมัยใหม่ที่นำเข้าสินค้าสำเร็จรูปที่วางจำหน่ายตามสาขาย่อยเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2556)

การที่จะทำให้ธุรกิจแปรรูปผลไม้ประสบความสำเร็จ ผู้ประกอบการแปรรูปผลไม้มีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการสมัยใหม่ที่สามารถแข่งขันได้อย่างเหมาะสม เพราะผู้ประกอบการถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในโลกธุรกิจสมัยใหม่ เนื่องจากเป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพลังทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างงาน การประดิษฐ์คิดค้น การบุกเบิกตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนเป็นผู้จุดชนวนความเติบโตทางเศรษฐกิจ

ในมิติต่าง ๆ คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องมีปัจจัยหลายประการประกอบกัน ได้แก่ การกล้าเผชิญความเสี่ยง ความต้องการมุ่งความสำเร็จ ความเป็นอิสระในการบริหารงาน การควบคุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องภายใน และความอดทนต่อความไม่ชัดเจน (Allen, 2006) ในศตวรรษที่ 21 ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จนั้น นอกจากคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการแล้ว ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถทางนวัตกรรมก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความอยู่รอดและการเจริญเติบโต (Andriopoulos & Lowe, 2000) ทั้งนี้เพราะความคิดสร้างสรรค์เป็นกุญแจสำคัญที่จะนำมาซึ่งผลสำเร็จและจำเป็นสำหรับความสำเร็จขององค์การในระยะยาว (Hitt et al., 1997) องค์กรที่ประสบความสำเร็จสูงทั้งหลายทั่วโลกต่างให้ความสำคัญในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากรและความคิดสร้างสรรค์เข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมของการทำงาน (McGregor, 2007) ความสามารถทางนวัตกรรมมีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินธุรกิจ เพราะหากองค์กรไม่สามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตัวเองด้วยสิ่งใหม่ ๆ แล้ว ย่อมเป็นการยากที่จะทำให้องค์กรนั้นประสบความสำเร็จในระยะยาว การแข่งขันของธุรกิจเป็นผลมาจากอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศ คุณภาพของสินค้าและบริการ ความสามารถในการผลิต รวมถึงการปรับตัวของธุรกิจเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยความคล่องตัวมากขึ้น (Morris & Kuratko, 2002) ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ จึงพยายามสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมที่ได้คิดค้นและบริการ โดยมุ่งเน้นใช้นวัตกรรมเป็นพื้นฐานการผลิตสินค้าที่เป็นที่ต้องการของตลาด ชี้ให้เห็นว่าการสร้างข้อได้เปรียบของธุรกิจในการแข่งขัน คือการสร้างนวัตกรรมให้แก่องค์การและให้ความสำคัญต่อการนำนวัตกรรมล่าสุดเข้าสู่ตลาดก่อนคู่แข่งขัน นวัตกรรมถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2553) และจากสภาวะการแข่งขันในปัจจุบันผลักดันให้องค์การจำเป็นต้องมีการนำนวัตกรรมเข้ามาเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจ และพยายามกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมภายในองค์การอย่างต่อเนื่อง

การวัดผลสำเร็จของธุรกิจนิยมวัดจากตัวชี้วัดหลายประการ เนื่องจากความสำเร็จของผู้ประกอบธุรกิจ มีหลายระดับ ขึ้นอยู่กับเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจในช่วงนั้น ๆ เทคนิคการวัดผลสำเร็จของธุรกิจที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน คือ การวัดผลแบบดุลยภาพ (Balance Scored Card) เป็นการประเมินผลในสิ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Kaplan and Norton, 1996) เนื่องจากสามารถใช้ในวัดผลการทำงานขององค์การได้ครอบคลุมทุกมุมมองของการบริหารจัดการ และมีความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผล สามารถวัดได้ทั้งผลการปฏิบัติงานและปัจจัยผลักดันการปฏิบัติงาน และเป็นที่ยืนยันได้ว่าการวัดผลการดำเนินงานแบบดุลยภาพเป็นเครื่องมือในการวัดผลสำเร็จของการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ (Chen et al., 2010)

ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการของผู้ประกอบการแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจและมีประสิทธิผลในทุก ๆ ด้านต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะผู้ประกอบการ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถทางนวัตกรรม และประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี
4. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการและบุคลากรของสถานประกอบการแปรรูปผลไม้ใน จังหวัดจันทบุรี จำนวน 970 คน จากประชากรทั้งหมด 3,247 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นโดยผ่านการทดสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือ (Item Objective Congruence: IOC) ผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับสิ่งที่ต้องการศึกษา โดยการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 และการทดสอบความเที่ยง (Reliability) โดยทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบอัลฟ่า (Alpha-reliability Coefficient) ทั้งฉบับเป็น 0.932

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ค่าสถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (One-sample t-test) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตามแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Confirmatory Structural Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรม LISREL Version 8.72 และรายงานผลโดยใช้ค่าน้ำหนักองค์ประกอบแบบ Completely Standard Solution โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานที่มากกว่า 0.50 ขึ้นไปเป็นองค์ประกอบสำคัญ (Crucial Component) และประเมินความสอดคล้องของโมเดล (Evaluating the Data-Model Fit) โดยพิจารณาค่าไคสแควร์ (Chi-square Value) ต้องไม่มี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือ P > .05, ค่าไคสแควร์ (Chi-square Value) หารด้วยระดับชั้นแห่งความอิสระ (Degree of freedom หรือ df) ต้องไม่เกิน 2 หรือ 3, ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation หรือ RMSEA) ควรมีค่าน้อยกว่า 0.05 หรือไม่เกิน 0.09 และการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) (Diamantopoulos and Siguaw, 2000; Hooper et al., 2008)

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 (Test Value = 4.0 ใน 5 หรือ 80 %) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้าน ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถทางนวัตกรรม และประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับต่ำโดย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91, 3.91 และ 3.92 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถทางนวัตกรรม

รายการ		Test Value = 4.0 ใน 5 หรือ 80%				
		$\bar{X}$	S.D.	*t*-value	Sig.	แปลผล
1.	คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ	4.06	.473	3.942**	.000	สูง
2.	ความคิดสร้างสรรค์	3.91	.496	-5.337**	.000	ต่ำ
3.	ความสามารถทางนวัตกรรม	3.91	.491	-5.772**	.000	ต่ำ
4.	ประสิทธิผล	3.92	.535	-4.672**	.000	ต่ำ

*p < .05

2. องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี พบว่า

1. ด้านคุณลักษณะผู้ประกอบการ พบว่า ทั้ง 5 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบสำคัญเชิงยืนยัน ได้แก่ 1) การเผชิญกับความเสี่ยง 2) ความต้องการประสบผลสำเร็จ 3) ความเป็นอิสระในการบริหารงาน 4) การควบคุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องภายใน และ 5) ความอดทนต่อความไม่แน่นอน โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เป็น 0.72, 0.84, 0.84, 0.78 และ 0.80 ตามลำดับ ซึ่งเป็นตามสมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

2. ด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ทั้ง 4 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบสำคัญเชิงยืนยัน ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เป็น 0.74, 0.80, 0.83 และ 0.84 ตามลำดับ ซึ่งเป็นตามสมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

3. ด้านความสามารถทางนวัตกรรม พบว่า ทั้ง 4 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบสำคัญเชิงยืนยัน ได้แก่ 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ 2) นวัตกรรมกระบวนการ 3) นวัตกรรมการจัดการ และ 4) นวัตกรรมการตลาด โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เป็น 0.80, 0.87, 0.85 และ 0.82 ตามลำดับ ซึ่งเป็นตามสมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

4. ด้านประสิทธิผล พบว่า ทั้ง 4 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบสำคัญเชิงยืนยัน ได้แก่ 1) มุมมองด้านการเงิน 2) มุมมองด้านลูกค้า 3) มุมมองด้านกระบวนการภายใน และ 4) มุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เป็น 0.76, 0.82, 0.89 และ 0.82 ตามลำดับ ซึ่งเป็นตามสมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

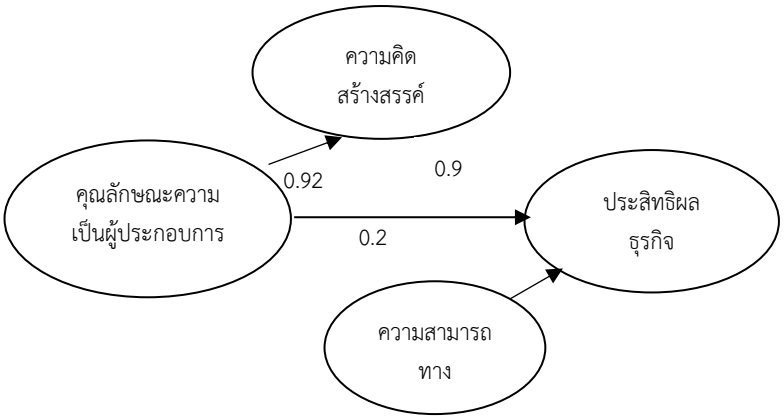
3. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรีตามแบบจำลองสมการโครงสร้าง พบว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติเป็นไปตามข้อตกลงทางสถิติ จึงสามารถสรุปได้ว่า แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมามีความเหมาะสม สามารถที่จะอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 2

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงเหตุผลตามแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) ประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี [หลังการปรับแต่ง (Over identified Model)]

Dep.V.	Indep.V	R-square	F	Path Coefficients		
				DE	IE	TE
ความคิดสร้างสรรค์	คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ	0.85	8.54*	0.92	0.00	0.92
ความสามารถทางนวัตกรรม	คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ ความคิดสร้างสรรค์	0.81	8.61*	0.00 0.90	0.83 0.00	0.83 0.90
ประสิทธิผลการบริหารจัดการ	คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถทางนวัตกรรม	0.86	8.01*	0.20 0.00 0.76	0.63 0.69 0.00	0.83 0.69 0.76

หมายเหตุ: Dep.V. = Dependent Variable, Indep.V. = Independent Variable, DE = Direct Effect,

IE = Indirect Effect, TE = Total Effect

Chi-square = 116.05, df = 115, P-value = 0.4549, RMSEA = 0.009

ภาพที่ 1 Over identified Model ประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ของผู้ประกอบการในจังหวัดจันทบุรี

แบบจำลองที่ 1 : ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกมาจากปัจจัยด้านคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการอยู่ในระดับสูง (DE = 0.92) เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายความแปรปรวนหรือทำนายตัวแปรตาม คือ ความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรีได้ร้อยละ 85 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ ตั้งไว้

แบบจำลองที่ 2: ปัจจัยด้านความสามารถทางนวัตกรรม ได้รับอิทธิพลทางตรงมาจากปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับสูง (DE = 0.90) เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และในขณะเดียวกันยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมมาจากคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ โดยส่งผ่านปัจจัยความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับสูง (IE = 0.83) โดยปัจจัยทั้งสองดังกล่าวสามารถอธิบายความแปรปรวนหรือทำนายตัวแปรตาม คือ ความสามารถทางนวัตกรรม ได้ร้อยละ 81 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

แบบจำลองที่ 3: ปัจจัยด้านประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี ได้รับอิทธิพลทางตรงมาจาก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ อยู่ในระดับต่ำ (DE = 0.20) ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง (DE = 0.76) และในขณะเดียวกันได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากปัจจัยด้านคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ ในระดับปานกลาง (IE = 0.63) และปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ ในระดับปานกลาง (IE = 0.69) โดยส่งผ่านปัจจัยด้านความสามารถทางนวัตกรรม โดยปัจจัยทั้งหมดดังกล่าว สามารทำนายประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี ได้ร้อยละ 89 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

4. แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย

1. พัฒนาขีดความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ทางธุรกิจ โดยการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการสู่การเป็น SMART Entrepreneurs โดยใช้เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมเป็นฐานในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้วยการรวมกลุ่มการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการ โดยสร้างความร่วมมือและดำเนินการร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าสูงและมาตรฐานระดับสากล

2. พัฒนาการบริหารความเสี่ยง โดยการพัฒนาผู้ประกอบการให้มีความรู้ความเข้าใจถึงความ เสี่ยงของการดำเนินธุรกิจ มีการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง แผนการดำเนินงานเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่จะ เกิดขึ้น จัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับความเสี่ยงและแนวทางการป้องกัน ตลอดจนการกำหนด ผู้รับผิดชอบและกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง

3. พัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจ โดยการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการให้สามารถวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมของธุรกิจ วิเคราะห์ศักยภาพในการแข่งขัน เพื่อใช้ในการวางแผนการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้อง กับบริบทและยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศ ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องศึกษาด้วยตนเองและนำไปกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ พร้อมทั้งระบุตัวชี้วัดในการดำเนินงาน นำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. พัฒนาการเรียนรู้ โดยการจัดอบรมเพื่อเสริมทักษะในเรื่องต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการและบุคลากร ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยใช้กระบวนการในการจัดการความรู้ หน่วยงานภาครัฐควรเป็นหน่วยงานจัดการความรู้ของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับผู้ประกอบการ

5. การบริหารการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาบุคลากร โดยการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการและบุคลากรให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งเรื่องของความรุนแรงทางการแข่งขัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แนวโน้มและทิศทางการตลาด พฤติกรรมของผู้บริโภค และทักษะที่จำเป็นในการทำงานยุคใหม่ เพื่อให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ รวมถึงการใช้ปัญญาประดิษฐ์แทนแรงงานมนุษย์

6. การแสวงหาโอกาสในการสร้างความเจริญเติบโตทางธุรกิจ โดยการพัฒนาผู้ประกอบการให้มีความรู้ในเรื่องของการลงทุนและการแสวงหาแหล่งเงินทุน รวมทั้งเทคนิคการสร้างโอกาสในการเติบโตทางธุรกิจ การแสวหาช่องทางการลงทุน การเลือกสถาบันการเงิน รวมทั้งการปิดช่องว่างของการกำหนดมาตรฐาน ที่เพิ่มขึ้นจากเดิม โดยการใส่มาตรฐานตัวอื่นแทน และการพัฒนาการทำตลาดออนไลน์

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการอยู่ในระดับสูง ส่วนความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถทางนวัตกรรม และประสิทธิผลธุรกิจอยู่ในระดับต่ำ โดยความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงความสามารถทางนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เพราะผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก เป็นธุรกิจที่ทำกันภายในครัวเรือนหรือเครือญาติ มีเงินลงทุนไม่มากนัก มีการดำเนินธุรกิจในรูปแบบแบบเดิม ๆ ทำให้ไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์ได้ ถึงแม้รัฐบาลจะมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนก็ตาม ทั้งยังขาดความคิดสร้างสรรค์ทั้งในเรื่องของผลิตภัณฑ์ และกระบวนการผลิต รวมทั้งการตลาด จึงทำให้ขาดความสามารถทางนวัตกรรม ไม่สามารถสร้างความได้เปรียบในการดำเนินธุรกิจเหนือคู่แข่งขันได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของวัชรพงษ์ อินทรวงศ์ และปัททมา สุริยกุล ณ อยุธยา (2561) ที่พบว่า ภาวะผู้ประกอบการของคณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารจังหวัดนครพนม มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง

2. ผลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ ในจังหวัดจันทบุรี พบว่า ตัวแปรเชิงสังเกตทุกตัวที่ใช้ในการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี ทั้งนี้เพราะคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการประกอบด้วย การเผชิญกับความเสี่ยง ความต้องการประสบผลสำเร็จ ความเป็นอิสระในการบริหารงาน การควบคุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องภายใน และความอดทนต่อความไม่แน่นอน เช่นเดียวกับแนวคิดคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการของฝนทิพย์ ฆารไสว (2555) ที่ว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ประกอบด้วย ความกล้าเสี่ยง ความใฝ่ใจในความสำเร็จ ความมุ่งมั่นอดทน และความเป็นตัวของตัวเอง ส่วนความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของ Guilford (1971) และความสามารถทางนวัตกรรม ประกอบด้วย นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมการจัดการ และ นวัตกรรมการตลาด

3. ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกมาจาก คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการและความคิดสร้างสรรค์ ในขณะเดียวกันได้รับได้รับอิทธิพลทางอ้อมจาก คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการและความคิดสร้างสรรค์ โดยส่งผ่านความสามารถทางนวัตกรรม ทั้งนี้เพราะในยุคโลกาภิวัตน์ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Ferreira and Azevedo (2007), Lim (2009) ที่พบว่าคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลทางบวกต่อประสิทธิภาพของธุรกิจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จในการประกอบการ ส่งผลให้ธุรกิจประสบความสำเร็จและส่งผลต่อการเจริญเติบโตของธุรกิจ และงานวิจัยของวันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์ (2558) ที่พบว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีอิทธิพล

ทางบวกต่อความสำเร็จในการประกอบการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Hatten (2006) ที่ว่า ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญคือ ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยให้ผู้ประกอบการมีการคิดค้นพัฒนาทางด้านนวัตกรรม มีการสังเคราะห์หรือผสมผสานบูรณาการข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างวิธีการทำงานใหม่ ๆ มีการนำแนวความคิดที่เป็นประโยชน์มาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินธุรกิจ เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อความสำเร็จขององค์กร

4. แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี มี 6 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การพัฒนาขีดความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ทางธุรกิจ 2) การพัฒนาการบริหารความเสี่ยง 3) การพัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจ 4) การพัฒนาการเรียนรู้ 5) การบริหารการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาบุคลากร และ 6) การแสวงหาโอกาสในการสร้างความเจริญเติบโตทางธุรกิจ เนื่องจากการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ผู้ประกอบการจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถสร้างความได้เปรียบคู่แข่งขัน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงสถานศึกษา ในการจัดฝึกอบรมทักษะต่าง ๆ ให้แก่ผู้ประกอบการและบุคลากร ทั้งในเรื่องของการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ การจัดหาตลาด การจัดหาแหล่งเงินทุน รวมถึงการกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องและเอื้อต่อผู้ประกอบการ เพื่อเป็นการสร้างโอกาสในการเจริญเติบโตทางธุรกิจแก่ผู้ประกอบการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานันท์ ตั้งรุจิกุล และคณิดา ไกรสันติ (2560) ที่ว่า หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมผู้ประกอบการทั้งในเรื่องการส่งเสริมการตลาด สนับสนุนจัดหาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า หาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อการจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องจักรในการผลิตสมัยใหม่ ควรมีการอบรมเพิ่มพูนความรู้ในการผลิตให้แก่ผู้สนใจ มีการศึกษาดูงานการจัดกิจกรรมและสร้างความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันทั่วประเทศให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการศึกษาพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถทางนวัตกรรม และประสิทธิผลธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ ดังนั้น ผู้ประกอบการควรกำหนดแผนและดำเนินงานโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน และควรมีการนำเครื่องจักรและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิต เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้

2. จากข้อเสนอแนะแนวทางของตัวแทนผู้ประกอบการ ตัวแทนองค์กรภาคเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ พบว่า ควรมีการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการและบุคลากรตาม

หลักทฤษฎี 4M โดยให้หน่วยงานภาครัฐเป็นเจ้าภาพ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้ง อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด แรงงานจังหวัด รวมทั้งสถาบันการศึกษาต่างๆ จึงควรนำผลของการศึกษาไปกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรให้มีความรู้และทักษะต่าง ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ตรงความต้องการของลูกค้า โดยการจัดอบรมเพิ่มองค์ความรู้และเทคนิคใหม่ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างศักยภาพการแข่งขันระยะยาว

2. หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมมือกันจัดตั้งสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลไม้ และหลักการดำเนินธุรกิจโดยเน้นการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาบุคลากรด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยมีหลักสูตรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงการพัฒนานวัตกรรมด้านกระบวนการ ซึ่งควรเน้นการผลิตที่ประหยัดต้นทุนและตอบสนองความต้องการของลูกค้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาซ้ำโดยเปลี่ยนสภาพบริบทที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นการเก็บข้อมูลเฉพาะจากผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์อื่นๆ ทั้งประเภทบริษัท วิสาหกิจชุมชน และกิจการเจ้าของคนเดียว ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบและยืนยันผลข้อค้นพบเพื่อร่วมกันค้นหาว่า มีปัจจัยใดอีกหรือไม่ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลธุรกิจแปรรูปผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของผู้ประกอบการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปให้กว้างขวางและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม

2. ผู้วิจัยอื่น ๆ สามารถนำเอาแนวคิด รูปแบบ หรือเทคนิคการวิจัยที่ได้จากวิจัยฉบับนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต่อยอดหรือขยายผลองค์ความรู้ทั้งในวงกว้างและแนวลึกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ฐานันท์ ตั้งรุจิกุล และคณิดา ไกรสันติ. (2560). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านลานไทร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

วันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์. (2559). คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม. *วารสาร*

Veridian E-Journal,Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 9(2), 967-988.

วัชรพงษ์ อินทรวงศ์ และปัททมา สุริยกุล ณ อยุธยา. (2561). การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุด้านภาวะผู้ประกอบการและนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงาน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารจังหวัดนครพนม. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสมา,* 12(2), 101-117.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2559). นวัตกรรมและเทคโนโลยี. สืบค้น 25 มิถุนายน 2562, จาก https://www.kasikornbank.com

ฝนทิพย์ ฆารไสว. (2555). การศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จของธุรกิจโรงแรม ในจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของไทย. *วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 7(1), 39-50.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2553). รูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการความรู้ของผู้ประกอบการที่มีนวัตกรรมในประเทศไทย. สืบค้น 25 มิถุนายน 2562, จาก https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2556). *รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2556 และแนวโน้มปี 2557*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

Allen, K.R. (2006). *Launching New Ventures: An Entrepreneurial Approaching.* (4th ed.). Boston: Houghton Mifflin.

Andriopoulos, C. & Lowe, A. (2000). Enhancing organisational creativity: the process ofperpetual challenging. *Management Decision*, 38(10), 734 – 742.

Chen, X. Y., et al., (2010). *Using the balanced scorecard to measure Chinese and Japanese hospital.* performance at Retrieved June 15, 2021, from www.emeraldinsignt.com.

Diamantopoulos, A. & Siguaw, J. A. (2000). *Introducing LISREL: A guide for the uninitiated*, London: Sage Publications.

Ferreira, J. and Azevedo, S. (2007*). Entrepreneurial Orientation as a main Resource and Capability on Small Firm's Growth*. Retrieved May 2, 2019, from http://mpra.ub.uni-muenchen.de/5682/MPRA.

Guilford, J.P. and Hoepfner, R. (1971). *The analysis of Intelligence*. New York: McGraw-Hill Book Company.

Hatten, T.S. (2006). *Small Business Management: Entrepreneurship and Beyond*. (3rd ed.). Boston, MA: Houghton Mifflin.

Hitt, M.A. et al., (1997). International diversification: Effects on innovation and firm performance in product-diversified firms. *Academy of Management Journal*, 40(4), 767-798.

Hooper, D., et al., (2008). Structural Equation Modeling: Guidelines for Determining Model Fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.

Kaplan, R.S., and Norton, D. P. (1992). "The balanced scorecard-measures that drive performance." *Harvard Business Review*, 83(7-8), 172-180.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Lim Seongbae. (2009). *Entrepreneurial Orientation and The Performance of Service Business.* Retrieved March 7, 2009, from www.decisionsciences.org/ Proceedings/ DSI2008/docs/392-9586.pdf.

McGregor, D. (2007). *Developing Thinking; Developing Learning: A Guide to Thinking Skills in Education.* New York: Open University Press.

Morris, M.H. and Kuratko, D. F. (2002). *Corporate Entrepreneurship*, Mason, OH: South-Western College Publishers.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน ในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร*

FACTORS AFFECTING PEOPLE'S DECISION FOR ELECTING THE MEMBER OF PARLIAMENT AT LERNG NOK THA DISTRICT, YASOTHORN PROVINCE

พระปัญญาฤทธิ์ สิริวฑฺฒโก, อนุภูมิ โชวเกษม, พรรษา พฤฒยางกูร
Phra Panyarit Siriwattago, Anupum Showkasem, Phansa Pruetyangkun
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: apps1991wes@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 3. เพื่อศึกษาการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 55,934 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความเห็นคิดของประชาชนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยรวมอยู่ที่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 2. ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนต้องการ คือ ต้องเป็นบุคคลที่ชาวบ้านพึ่งพาอาศัยได้ มีความรู้ความสามารถ ช่วยเหลือประชาชนในกรณีเกิดอุทกภัย มีมนุษย์สัมพันธ์อันดี มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ และมีนโยบายที่เป็นประโยชน์กับประชาชน

คำสำคัญ: ผู้แทนราษฎร; การเลือกตั้ง; ประชาชน

*Received January 21, 2022; Revised February 18, 2022; Accepted February 18, 2022

Abstract

Objectives of this thesis were: 1. To study the level of people's opinions affecting the decision to elect members of the House of Representatives, 2. To compare the opinions of the people on the decision-making in the election of members of the House of Representatives of the people who have the right to vote 3. To study the decision-making in the election of members of the House of Representatives of the people who have the right to vote in Loeng Nok Tha District, Yasothon Province, conducted by the mixed research methods. Data were collected from a sample of 398 people, which were randomly sampled from a total population of 55,934 people using a questionnaire as a tool. Descriptive and inferential statistics were used to analyze data with statistical package. The qualitative research used in-depth interviews with 9 key informants and analyzed data by content descriptive interpretation.

Findings were as follows: 1. People's opinions, factors affecting the decision to elect members of the House of Representatives; by overall, were at a high level The mean was 3.03, 2. The comparison results showed that educated people and different income had opinions on factors affecting the decision to elect members of the House of Representatives at the statistically significant level at 0.05, 3. Recommendations on factors affecting the decision to choose the members of the House of Representatives the people wanted were people whom villagers could rely on, knowledgeable, helping people in the event of a flood with good human relations, Honesty in duty and have policies that are beneficial to the people.

Keywords: Representative; Election; Population

บทนำ

ระบอบประชาธิปไตย (Democracy) เป็นระบบการปกครองที่ประชาชนเป็นใหญ่ ดังนั้น การปกครองที่เป็นประชาธิปไตยก็คือ การปกครองที่ยึดถืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ลักษณะสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตยสามารถพิจารณาได้จากรัฐบาล การเลือกตั้ง และการปกครองโดยเสียงข้างมาก ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีการเลือกตั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถเสนอตัวเข้ารับใช้ส่วนรวมโดยการรับสมัครเลือกตั้ง และเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้สิทธิในการที่จะเลือกบุคคลที่ตนต้องการให้เป็นผู้ปกครอง หรือเป็นผู้ใช้สิทธิเป็นปากเป็นเสียงแทนตนในสภา ในระบอบประชาธิปไตยนั้นการมีสิทธิเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวยังไม่

เพียงพอ ต้องมีหลักประกันในการใช้สิทธินั้นด้วยว่า สามารถใช้ได้อย่างเสรี เต็มที่ และมีโอกาสเลือกสรรตัวบุคคลที่ต้องการจริง ๆ คือ ต้องเป็นการลงคะแนนลับ (Secret Ballot) การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีลักษณะสำคัญ ดังนี้ 1. ลักษณะทางสังคม คือ ความเสมอภาคในการดำเนินชีวิต ทุกคนมีส่วนเท่าเทียมกัน 2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ คือ ประชาชนมีโอกาสที่จะได้รับประโยชน์สุขทางเศรษฐกิจ 3. ลักษณะทางการเมือง คือ ประชาชนมีสิทธิทางการเมือง เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2554)

ประชาชนจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในสถาบันการศึกษาตั้งแต่เด็กจนโต มีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยทันกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันเพื่อให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากยิ่งขึ้นและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ยังสอดแทรกการอบรมสั่งสอนทางการเมืองการปกครอง ปลูกฝังค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิตในระบอบประชาธิปไตย เช่น การปลูกฝังให้เกิดความรักชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้คิดเป็น ตัดสินปัญหาด้วยเหตุด้วยผล จัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการสภานักเรียนตามแบบการเลือกตั้ง ให้นักเรียนได้แสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ ช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (พระมหาเรวัฒ อคฺคาทโร, 2563)

ปัจจุบันการเลือกตั้งมีการแข่งขันกันในระดับสูง การที่ผู้สมัครรับการเลือกตั้งต้องการที่จะได้รับเลือกตั้ง ต้องทุ่มเทเป็นอย่างมากทั้งกำลังทรัพย์ที่พร้อมสำหรับการหาเสียง และการช่วยเหลือชุมชนเพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และการมีพฤติกรรมทางการเมืองคือ มุ่งมั่นและความตั้งใจทำงานเพื่อประชาชน สร้างความเจริญให้ประชาชน มีนโยบายการบริหารงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และทำงานการบริหารในชุมชนท้องถิ่น โดยแต่ละคนก็มีระดับของพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันไป ซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองเหล่านี้เป็นหนึ่งในตัวแปรสำคัญ ที่ประชาชนจะนำมาใช้พิจารณาเพื่อตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำ (พระใบฎีกาคณิน สุวณฺโณ, 2565)

การเลือกตั้งมีความสำคัญมากในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพื่อให้การเลือกตั้งบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมย์ของระบอบการปกครองจึงต้องมีการปฏิรูประบบการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในปัจจุบัน การซื้อเสียงยังคงเป็น ปัญหาที่สำคัญและเป็นไปไม่ได้ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะจัดการกับปัญหาการซื้อขายเสียงเพียงลำพัง เนื่องจากปัญหาการซื้อเสียงเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมากทั้งนักการเมืองและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2544) โดยในปัจจุบันมีประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 ของประเทศไทย บัญญัติไว้ในหมวด 4 หน้าที่ของ ปวงชนชาวไทย ในมาตรา 50 (7) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึง ประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนห้าร้อยคน เป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวนสาม

ร้อยห้าสิบคนและเป็นสมาชิกซึ่งมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจำนวนหนึ่งร้อยห้าสิบคน (ปิยะรัตน์ สนแจ้ง, 2561)

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะความเป็นตัวแทนของประชาชน ในแต่ละจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนในอำเภอหรือจังหวัดของตนเอง และ 1 ใน 77 จังหวัดคือ จังหวัดยโสธร ผู้ที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปในอำเภอเลิงนกทา จึงมีบทบาทสำคัญ ทั้งการ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนการให้ความช่วยแก่ประชาชนในอำเภอเลิงนกทา ฉะนั้นกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวจึงขึ้นอยู่กับประชาชนที่จะเป็นผู้ตัดสินใจว่า จะให้ใครมาเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งหมดในเขต ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาถึง เหตุปัจจัยต่าง ๆ ตลอดจนภูมิหลังของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอเลิงนกทา ที่มีผลต่อการ ตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป

ดังนั้นจากความเป็นมาและปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธรเป็นอย่างไร เพื่อนำหลักผลการศึกษาไปให้ให้เกิดประโยชน์และเป็นแนวทางในพัฒนาส่งเสริมการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธีมีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร จำนวน 55,934 คน คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน ตัวแทนกรมการปกครอง จำนวน 1 คน ตัวแทนสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดยโสธร จำนวน 1 คน นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 1 คน และนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป รวมทั้งหมด 9 รูปหรือคน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ แบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) ด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง 2) ด้านพรรคการเมือง 3) ด้านอิทธิพลของการสื่อสารมวลชน และ 4) ด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร ส.ส. ในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ โดยการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนในเขตอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร จำนวน 398 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้ง และเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Stepwise MRA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร พบว่า ความเห็นคิดของประชาชนต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ที่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.03 S.D.= 0.38) เมื่อจำแนกเป็นราย พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\overline{X}$=4.24, S.D. 0.40) รองลมา 4.ด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ($\overline{X}$=3.80, S.D. 0.50) ด้านพรรคการเมือง ($\overline{X}$=3.76, S.D.= 0.53) และด้านอิทธิพลของการสื่อสารมวลชน ($\overline{X}$=3.71, S.D.= 0.52) ตามลำดับดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

(n=398)

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร	ระดับความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	4.89	0.46	มาก
๒. ด้านพรรคการเมือง	3.71	0.53	มาก
๓. ด้านอิทธิพลของการสื่อสารมวลชน	3.7	0.52	มาก
๔. ด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)	3.90	0.50	มาก
โดยรวม	3.88	0.29	**มาก**

2. สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร จากการทดสอบสมมติฐานพบผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 2 พบว่า ประชาชนที่อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 3 พบว่า ประชาชนที่การศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 4 พบว่า ประชาชนทีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 5 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ผลการข้อเสนอแนะต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร จำแนกได้ดังนี้

3.1 ด้านคุณสมบัติของผู้รับสมัครเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนใน

อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธรมากที่สุด คือ การตัดสินใจเลือก ส.ส. ที่เป็นบุคคลที่นำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น และเป็นที่พึ่งของประชาชนได้

3.2 ด้านคุณสมบัติของผู้รับสมัครเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร มากที่สุด คือ เคารพกฎกติกาตามระบอบประชาธิปไตย เคารพสิทธิ์เสียงของผู้อื่นด้วย รองลงมา คือ ต้องการผู้ผู้แทนราษฎร ที่มีความสามารถ มีความรู้ ต้องการเก่งด้วย ต้องการคนดีไม่หลอกลวงประชาชน และต้องคนมีไหวพริบ ต้องการผู้แทนราษฎรที่มีความสามารถในการเป็นผู้นำ และน้อยที่สุด คือ ก็ควรคิดให้ดีก่อนที่จะเลือกเข้ามาเป็นผู้แทนของตน

3.3 ด้านพรรคการเมือง พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่มีปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร มากที่สุด คือ การตัดสินใจเลือก ส.ส ที่มีนโยบายชัดเจนและให้ประโยชน์กับ ประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม รองลงมา คือ การตัดสินใจเลือก ส.ส จากพรรครัฐบาลมาก่อนและทำประโยชน์ ให้กับประชาชนได้จริง และน้อยที่สุด การตัดสินใจเลือก ส.ส จากพรรคการเมืองที่มีชื่อเสียง

3.4 ด้านอิทธิพลของการสื่อสารมวลชน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร มากที่สุด คือ การตัดสินใจเลือก ส.ส.ที่มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี เป็นกันเองกับประชาชน รองลงมา คือ การตัดสินใจเลือก ส.ส. ที่มีวิธีการหาเสียงที่แปลกแตกต่างจากผู้สมัครคนอื่น และน้อยที่สุด คือ การตัดสินใจเลือก ส.ส. ตามที่ผู้มีอิทธิพลในพื้นที่บอกมา และตามคำแนะนำของหัวคะแนน

3.5 ด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) พบว่า มากที่สุด คือ การตัดสินใจเลือก ส.ส. จากข้อมูลที่ได้รับจากการหาเสียงแนะนำถึงบ้านด้วยตัวเอง รองลงมา คือ การตัดสินใจเลือก ส.ส. การใช้สื่อใหม่ในการรณรงค์หาเสียง (เฟสบุ๊ก, ไลน์, อินเทอร์เน็ต, โซเชียลมีเดีย ฯลฯ) และน้อยที่สุด คือ การตัดสินใจเลือก ส.ส. ที่เข้ามาพูดคุยทำความสนิทสนมกับทุกคน อย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายผลได้ว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการตัดสินเลือกผู้แทนราษฎรจะต้อง เป็นบุคคลที่นำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น เป็นที่พึ่งของประชาชนได้ เป็นผู้ที่เอาใจใส่ดูแลประชาชนในทุกพื้นที่เป็นอย่างดี และ ออกพบปะประชาชนสม่ำเสมอ และมีมนุษย์สัมพันธ์ดี เป็นกันเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติมา

ศิริเมธาวี (2560) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรี” ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรี ตามความคิดเห็นของประชาชนออกพบปะประชาชนสม่ำเสมอ และมีมนุษย์สัมพันธ์ดี เป็นกันเอง และเป็นบุคคลที่นำความเจริญมาสู่ท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1. ด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชนเป็นบุคคลที่ชาวบ้านพึ่งพาอาศัยได้ มีความรู้ความสามารถ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักช่วยเหลือประชาชนในกรณีเกิดอุทกภัย และ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ที่มีการศึกษาสูง มีมนุษย์สัมพันธ์ดี และ มีความซื่อสัตย์ มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิธิเนศวร์ เนียมมีศรี และคณะ (2556) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้งเขตเลือกตั้งที่ 12 กรุงเทพมหานคร เขตดอนเมือง ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาณัฏฐพจน์ ขนฺติธโร (ร่องน้อย) (2563) ได้วิจัยเรื่อง “ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร” ผลการวิจัยพบว่า ด้านลักษณะของผู้รับสมัคร อยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านพรรคการเมือง พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า เป็นพรรคการเมืองที่มีชื่อเสียง เป็นพรรคนโยบายด้านเศรษฐกิจ และการลงทุนเป็นพรรครัฐบาลมาก่อนและทำประโยชน์ ให้กับประชาชนได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุธยา ไตรวงค์ย้อย (2562) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตดัสินใจเลือกตงั้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร” ผลการวิจัยพบว่า ด้านพรรคการเมือง อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกาญจน์ เข็มนาค ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินการของพรรคการเมือง อยู่ในระดับมาก

3. ด้านอิทธิพลของการสื่อสารมวลชน พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ตามข้อมูลที่ได้รับจาก เพื่อนที่ทำงาน สถานศึกษา ข้อมูลที่ได้รับจากผู้นำ ชุมชนหรือผู้ที่เคารพนับถือบุคคลในครอบครัวพ่อแม่สามีภรรยา เพื่อนที่เรียน เพื่อนที่ทำงานเพื่อนบ้าน ผู้มีบุญคุณ ผู้อุปถัมภ์ค้ำจุน บุคคลที่นับถือ เช่น ครู พระ อสม ผู้นำในท้องถิ่น เช่น กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชา อยู่หลำ (2557) “ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณี ประชาชนจังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาณัฏฐพจน์

ขนฺติธโร (ร่องน้อย) (2563) ได้วิจัยเรื่อง “ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร” ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร ส.ส. พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า จากข้อมูลที่ได้รับจาก การเปิดเวทีปราศรัย จัดทำบัตรย้ำเบอร์แจกอย่างทั่วถึง เคาะประตูบ้าน เข้ามาพูดคุยทำความสนิทสนมกับทุกคน อย่างสม่ำเสมอ และการใช้สื่อใหม่ในการรณรงค์หาเสียง (เฟสบุ๊ก, ไลน์, อินเทอร์เน็ต, โซเชียลมีเดียฯลฯ) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช (2559) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเรวัฒน์ อคฺคาทโร (2563) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง

องค์ความรู้จากการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ค้นพบองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยตามแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากแผนภาพองค์ความรู้จากการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนนั้นต้องประกอบด้วย

1. เป็นผู้นำที่มีสามารถในการวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อรับฟังความเห็นของประชาชน จะได้แก้ไขปัญหาที่ถูกจุดได้ และเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี

2. เป็นผู้ที่คาดการณ์รู้ผลที่จะเกิดขึ้น สามารถประเมินความต้องการและความต้องของประชาชนได้ มีความคิดสร้างสรรค์ มองกาลไกล ทันสถานการณ์ ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและจังหวัด ทำงานอย่างเป็นรูปธรรม

3. เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นมีเป้าหมายมีนโยบายในการทำงาน และยึดมั่นในอุดมการณ์ของตน สนใจความเจริญของท้องถิ่น มีความคิดริเริ่มในการทำงาน มุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อนของประชาชน ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต เที่ยงธรรม และมีความอิสระ เพื่อรักษาประโยชน์ของประเทศชาติ และประชาชนเป็นสำคัญ

4. เป็นผู้ที่รู้จักเวลา มีความคิดริเริ่มในการทำงาน รู้ว่าเมื่อไหร่สถานการณ์เป็นอย่างไร และมุ่งมั่น ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เพื่อรักษาประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสำคัญ แสดงออกโดยสุจริต เที่ยงธรรม

5. เป็นผู้ที่รู้จักกาลเทศะรักษาคำพูดและสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน มีความซื่อสัตย์สุจริต ซื่อถือ รักษาคำพูด สุจริตไม่คดโกง ซื่อสัตย์ ขยันทำงาน น่าเชื่อถือ เคารพสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน มีคุณธรรมและรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ของถิ่นประเทศชาติ ความประพฤติที่ดีงาม เป็นแบบอย่าง และส่งเสริมให้ทำความดี ยึดมั่นในความถูกต้อง

6. เป็นผู้ที่รู้จักพื้นที่ท้องถิ่น ชุมชน สังคม ทำให้การวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย มีลักษณะ ความเป็นสากลพร้อม ๆ กับลักษณะของความเป็นไทย บุคลิกเปิดเผย การมีทัศนคติที่ดีและอบอุ่น มีมนุษย์สัมพันธ์ ไม่มีพฤติกรรมฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้ง ต้องไม่โกรธง่าย รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา อดทน ต่อความคิดเห็นที่แตกต่าง มีจิตสาธารณะ มีมารยาททางการเมือง บุคลิกภาพของนักการเมืองนั้น มักจะต้องมี “รอยยิ้ม”

7. ประสานงาน เป็นนักสื่อสารที่ดี ความสามารถในการสื่อสารด้วยถ้อยคำที่ เหมาะสมกับช่วงเวลา รู้จักการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ มีลูกล่อลูกชนในการสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และเป็นการสื่อสารเพื่อให้ทุกคนมองไปในทิศทางเดียวกัน ลงพื้นที่สม่ำเสมอและเข้าถึง ประชาชน สามารถติดต่อหรือขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดี มีความอ่อนน้อม น่าประทับใจ ไม่ก้าวร้าว เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจเป็นผู้ร่วมใช้อำนาจนี้โดยไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเอง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย จึงมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นบุคคลที่สามารถแสดงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง

ต่อสังคม อีกทั้งดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้เป็นสังคมประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีนโยบายชัดเจนและทำประโยชน์ให้กับประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ควรแก้ไขปัญหาการแก้ปัญหาระบบเครือญาติจนเป็นระบบอุปถัมภ์รวมทั้งการได้ผลประโยชน์จากตำแหน่ง กลายเป็นกลุ่มก้อนใหญ่ที่แน่นหนามั่นคงอาจจะส่งต่อนโยบายภาพของพรรคการเมืองหรือภาพรวมของพื้นที่

3. ควรส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ให้ตระหนักถึงการแสดงออกทางการเมือง ที่มีผลสำคัญต่อการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดให้มีเวทีแสดงความคิดเห็น หรือการแถลงนโยบายในการรณรงค์หาเสียง

2. การใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการหาเสียง และอภิปรายนโยบายต่าง ๆ

3. จัดอบรมปลูกฝังอุดมการณ์ สร้างจิตสำนึกในทางการเมืองให้กับประชาชน

4. ตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการปรับปรุงข้อมูลให้ประชาชนรับรู้ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “พฤติกรรมการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย”

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ทางการเมืองของประชาชน”

3. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง”

เอกสารอ้างอิง

ชุติมา ศิริเมธาวี. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรี* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.

ณัฐกาญจน์ เข็มนาค. (2563). *พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเพชรบุรี: ศึกษาในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2559* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2544). *การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย.* กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ปิยะรัตน์ สนแจ้ง. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562* (การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารทางการเมือง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.

พระใบฎีกาคณิน สุวณฺโณ. (2565). พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี. วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ, 6(3), 13-26.

พระมหาณัฏฐพจน์ ขนฺติธโร (ร่องน้อย). (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาเรวัฒ อคฺคาทโร. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 3(1), 34-43.

พระมหาเรวัฒน์ อคฺคาทโร. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ยุธยา ไตรวงค์ย้อย. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร : ศึกษาในห้วงเวลา พ.ศ. 2562* (การค้นกว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง). กรุงเทพพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.

วิชา อยู่หลำ. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนจังหวัดสระบุรี* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง). กรุงเทพพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.

วิธิเนศวร์ เนียมมีศรี และคณะ. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้งเขตเลือกตั้งที่ 12 กรุงเทพมหานคร เขตดอนเมือง* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง). กรุงเทพพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันไวรัสโคโรน่า 2019 ของประชาชนในชุมชนแออัด เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร*

FACTORS INFLUENCING COVID-19 HEALTH LITERACY OF PEOPLE IN CROWDED COMMUNITY, CHATUCHAK DISTRICT, BANGKOK

ประศักดิ์ สันติภาพ
Prasak Santiparp
มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
Email: zakpeace7052@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ ของประชาชนในชุมชนแออัด เขตจตุจักร กรุงเทพฯ จากประชาชนที่อายุเกิน 20 ปีทั้งหมด 615 คน ประชาชนที่อายุเกิน 20 ปีทั้งหมด 245 คนที่ผ่านการคำนวณขนาดตัวอย่างและสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบเข้าร่วมในการวิจัยนี้ แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจคุณภาพด้วยค่าความตรงเชิงพินิจจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และสอบความเที่ยงโดยประชาชนในชุมชนบางเขน 30 คน ได้ และค่า KR-21 เท่ากับ 0.84 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และเชิงอนุมานโดยการทดสอบค่า t และสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุปัจจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชน ได้แก่ การรับรู้และการสนับสนุนทางสังคม ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ คือ ชุมชน หน่วยบริการสุขภาพควรมีการประชาสัมพันธ์ หรือจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการรับรู้ และครอบครัว ชุมชน หน่วยบริการสุขภาพควรสนับสนุนประชาชนในการเพิ่มความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019

คำสำคัญ: ความรอบรู้ด้านสุขภาพ; ไวรัสโคโรน่า2019; ชุมชนแออัด

*Received November 16, 2021; Revised December 27, 2021; Accepted February 21, 2021

Abstract

Objectives of this cross-sectional survey research wee to examine health literacy for preventive COVID- 19 pandemic and analyze influencing factors of adults' health literacy for preventive COVID- 19 pandemic during COVID- 19 pandemic in crowded community, Chatuchak district, Bangkok. The sample size was calculated, totally 245 adults, who were more than 20 years old, from a total of 615 adults were systematic randomized selected. Cross-sectional survey study was employed for the research. The questionnaire was tested for validity by 3 experts with IOC between 0.67 to 1.00 and reliability by 30 adults in other crowded community with KR-21 of 0.84. Data were analyzed by descriptive statistics, t-test, and multiple linear regression by SPSS.

The findings were the moderate health literacy for preventive COVID- 19 pandemic of adults. The factors influencing health literacy for preventive COVID-19 pandemic were perceptions and social supports of adults. The recommendations where health service units should promote preventive COVID-19 pandemic to make perceptions. The family, community and health service units should support health literacy to prevent COVID-19 pandemic for people.

Keywords: Health literacy; COVID-19; Crowded community

บทนำ

ไวรัสโคโรนาทำให้เกิดโรคกลุ่มอาการทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (Zhu et al., 2020) องค์อนามัยโลกได้กำหนดให้เรียก ไวรัสโคโรน่า 2019 (coronavirus 2019) หรือ ไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ว่าเป็นไวรัสโคโรน่าที่พบการติดเชื้อในคนที่เมืองหวู่ฮั่น ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อปลายปี พ.ศ.2562 (LI et al., 2020) การติดเชื้อไวรัสนี้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสังคมรวมทั้งเศรษฐกิจ จากการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วทำให้เสียหายกับทุกภาคส่วนของโลก (Wang et al., 2020) นับตั้งแต่องค์การอนามัยโลกประกาศให้ COVID-19 เป็นโรคระบาดใหญ่ อัตราการติดเชื้อและเสียชีวิตรายใหม่ได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายประเทศทั่วโลก เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2020 มีรายงานผู้ป่วยยืนยัน COVID-19 อย่างน้อย 21,549,706 ราย รวมถึงผู้เสียชีวิต 767,158 รายใน 216 ประเทศทั่วโลก (WHO, 2020) สำหรับสถานการณ์ในประเทศไทยเมื่อ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2564 มีผู้ป่วยยืนยันสะสม 149,779 ราย เสียชีวิต 988 ราย เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อ 30 สิงหาคม พ.ศ.2564 มีผู้ป่วยยืนยันสะสมสูงถึง 1,161,200 ราย เสียชีวิตสะสมสูงถึง 11,305 ราย นับเป็นสถานการณ์ความรุนแรงที่วิกฤติของทุกประเทศทั่วโลกและของประเทศไทยซึ่งมีแนวโน้มของผู้ป่วยจะแพร่กระจายเพิ่มมากขึ้น

(ศูนย์ปฏิบัติการด้านข่าวโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019, 2564) เชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 สามารถแพร่เชื้อจากคนสู่คนได้โดยติดต่อผ่านทางละอองฝอยซึ่งมีเชื้ออยู่จากการไอ หรือจามรดกันแล้วหายใจ รวมถึงการสัมผัสสารคัดหลั่งของผู้ติดเชื้อโดยที่มือนั้นไปสัมผัสกับน้ำมูก น้ำลาย หรือสัมผัสสิ่งของที่ปนเปื้อนเชื้อเอาเชื้อเข้าสู่ปอด หากประชาชนไม่ตระหนักต่อการป้องกันตนเองและรู้ไม่เท่าทันโรค การแพร่ระบาดจะนำไปสู่การขยายในวงกว้างส่งผลให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงมากขึ้น (Dong & Bouey, 2020; ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค, 2563) การแพร่ระบาดดังกล่าวทำให้คนต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตจากมาตรการ เช่น การปิดเมือง ปิดโรงเรียน ปิดสถานบันเทิง ปิดร้าน การใส่หน้ากากอนามัย การล้างมือ การวัดอุณหภูมิร่างกาย การลงทะเบียนตามพื้นที่ การเว้นระยะห่างทางสังคม และการฉีดวัคซีน เป็นต้นเพื่อลดการแพร่ระบาด (Centers for Disease Control and Prevention, 2020; Chu et al., 2020) มาตรการดังกล่าวสร้างความไม่คุ้นเคยในการดำเนินชีวิตทำให้ประชาชนบางคนละเมิดมาตรการเพราะขาดความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Goh et al., 2020) การมีความรอบรู้ด้านสุขภาพส่งผลให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่ดี

ความรอบรู้ด้านสุขภาพแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 ความรอบรู้ด้านสุขภาพขั้นพื้นฐานหรือหน้าที่เป็นทักษะพื้นฐานด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนที่จำเป็นต่อความเข้าใจและการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ ระดับที่ 2 ความรอบรู้ด้านสุขภาพขั้นปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ ทักษะด้านการมีพุทธิปัญญารวมทั้งทักษะทางสังคมทำให้รู้จักเลือกใช้ข้อมูลข่าวสาร ระดับที่ 3 ความรอบรู้ด้านสุขภาพขั้นวิจารณญาณ ได้แก่ ทักษะทางปัญญาและสังคมเพื่อการตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีต่อผลลัพธ์สุขภาพ (Nutbeam, 2008) การขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพเป็นข้อจำกัดของความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนทำให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ถูกต้องจะทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพทั้งทางตรง และทางอ้อมได้ (Ishikawa et al., 2008) ความรอบรู้ด้านสุขภาพจึงมีส่วนทำให้บุคคลมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีได้และลดความต้องการด้านบริการสุขภาพที่ไม่จำเป็นได้

มีการศึกษาที่พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสำคัญต่อการระบาดใหญ่ของไวรัสโคโรน่า 2019 (Qui et al., 2020) จากการศึกษาของ Walsh et al., (2020) ในประเทศไอร์แลนด์พบว่า การติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 แตกต่างกันในกลุ่มอาชีพโดยผู้ที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำมักมีผลลัพธ์ทางสุขภาพจากการติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ไม่ดีเพราะถูกกีดกันในการเข้าถึงข้อมูลและบริการสาธารณสุข ผู้ที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำมากกว่าร้อยละ 15 มีอาการป่วยเรื้อรังที่เสี่ยงต่อโรคไวรัสโคโรน่า 2019 พื้นที่อาศัยของผู้ที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำมักอยู่ในชุมชนแออัดซึ่งเป็นพื้นที่ถูกกีดกันด้านสุขภาพ นอกจากนี้ผู้ที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำยังจำเป็นต้องทำงานต่อไปตลอดช่วงวิกฤต ทำให้ต้องเผชิญกับการสัมผัสกับเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ที่มากขึ้น วิกฤตการณ์ไวรัสโคโรน่า 2019 ได้แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม

กรุงเทพฯ มีประชากรมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทย ข้อมูลของกรุงเทพฯ พบว่ามีผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 มากที่สุดในประเทศไทย (ศูนย์ปฏิบัติการด้านข่าวโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019, 2564) เขตจตุจักรเป็นเขตในเมืองที่มีพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ เช่น สวนพักผ่อนหย่อนใจ ตลาด ห้างสรรพสินค้า สถานศึกษา ร้านค้า หน่วยบริการสุขภาพ ชุมชนแออัด เป็นต้น จึงมีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า 2019 โดยเฉพาะในชุมชนแออัดที่ประชาชนที่พักอาศัยในชุมชนเป็นผู้ที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ เช่น คนงานรับจ้าง เป็นต้น ชุมชนแออัดในเขตจตุจักรมี 41 ชุมชน ชุมชนเวนิสหลัง วค.จันทรเกษม เป็นสภาพเป็นชุมชนแออัดซึ่งบุกรุกพื้นที่ริมคลองลาดพร้าวมานานกว่า 40 ปี ระบบสาธารณูปโภคไม่ทั่วถึง หลังจากรัฐบาลมีนโยบายและมาตรการจัดระเบียบการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดในชุมชนริมคลองลาดพร้าวจึงสร้างบ้านหลังใหม่ทำให้สภาพชุมชนดีขึ้น ประชาชนในชุมชนเป็นคนงานรับจ้าง หาและซื้อขายของเก่า ประกอบกับประชาชนจำเป็นต้องมีความรอบรู้และมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองรวมทั้งในครอบครัวอย่างเหมาะสม เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 หากประชาชนขาดความรอบรู้ที่ถูกต้องรวมถึงไม่ได้รับการสนับสนุนข้อมูลอย่างทั่วถึงจะส่งผลต่อการดูแลตนเองและครอบครัวเพื่อป้องกันการติดเชื้อ และจะทำให้การแพร่ระบาดขยายตัวเพิ่มมากขึ้นได้ระบบทางเดินหายใจเป็นการติดต่อที่ง่ายหากไม่ป้องกันซึ่งสร้างความวิตกกังวลตระหนก หวาดกลัวต่อประชาชนเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความรอบรู้และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 โดยข้อมูลที่ได้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า 2019 โดยกำหนดรูปแบบการให้ความรู้และแนวทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของประชาชนได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันไวรัสโคโรน่า 2019 ของประชาชนในชุมชนแออัด เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันไวรัสโคโรน่า 2019 ของประชาชนในชุมชนแออัด เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณนี้เป็นการสำรวจแบบภาคตัดขวางของประชาชนในชุมขนริมคลองลาดพร้าวเขตจตุจักร 123 ครัวเรือน ประชากรศึกษาจำนวน 615 คน ขนาดตัวอย่างคำนวณได้ด้วยสูตรข้างล่างนี้:

$N = N / (1 + Ne^2)$

n: ขนาดตัวอย่าง

N: ประชากรศึกษา = 615

e: ความคลาดเคลื่อนในการศึกษานี้ = 0.05

$n = 615 / 1+ 615 (0.05)^2 = 245$

การสุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มแบบมีระบบโดยเดินเข้าบ้านเว้นบ้านเก็บข้อมูลผู้ที่อยู่ในบ้านที่อายุเกิน 20 ปีวนไปจนครบจำนวนขนาดตัวอย่าง

เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ประกอบด้วยความรอบรู้ด้านสุขภาพระดับพื้นฐานหรือหน้าที่ ปฏิสัมพันธ์และวิจารณญาณสู่การปฏิบัติ แบ่งเป็น 3 ระดับได้แก่ ดี ปานกลาง ไม่ดี แบบสอบถามได้ผ่านการทดสอบคุณภาพโดยความตรงเชิงพินิจผ่านการคิดเห็นของผู้เชียวชาญ 3 ท่าน อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ในแต่ละข้อ และความเที่ยงที่ผ่านการทดสอบจากประชาชนในชุมชนเขตบางเขนจำนวน 30 คน ได้ค่า KR-21 คือ 0.84 แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ประกอบด้วยการรับรู้อาการ ความเสี่ยงติดเชื้อ แผนและการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร จิตวิทยา เงินตรา เป็น 5 ระดับในแต่ละข้อแล้วรวมคะแนนเพื่อพิจารณาเป็น 3 ระดับได้แก่ ดี ปานกลาง ไม่ดี ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงพินิจผ่านการคิดเห็นของผู้เชียวชาญ 3 ท่าน อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ในแต่ละข้อ และความเที่ยงได้ค่า Cronbach’s alpha คือ 0.76 และ 0.75 ตามลำดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณณา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การเปรียบเทียบความสัมพันธ์การปฏิบัติการป้องกันไวรัสโคโรน่า 2019 กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องใน 2 กลุ่มด้วย t-test และการมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการป้องกันไวรัสโคโรน่า 2019 ด้วย สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุปัจจัย (multiple linear regression) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS

ผลการวิจัย

คะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันไวรัสโคโรน่า 2019 มีคะแนนเต็ม 30 คะแนนแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ดี (20-30 คะแนน) ปานกลาง (10-19 คะแนน) และไม่ดี (0-9 คะแนน) จากการสำรวจพบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ โดยรวมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง (mean = 10.79, SD. = 2.61) ความรอบรู้ด้านสุขภาพฯแต่ละระดับ ได้แก่ ความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ ระดับพื้นฐาน (คะแนนเต็ม 6 คะแนน) อยู่ในระดับปานกลาง (mean = 2.75, SD. = 1.02) ความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ ระดับปฏิสัมพันธ์(คะแนนเต็ม 12 คะแนน) อยู่ในระดับปานกลาง (mean =4.78, SD. = 1.53) และความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ ระดับวิจารณญาณ (คะแนนเต็ม 12 คะแนน) อยู่ในระดับต่ำ (mean = 3.26, SD. = 0.73) ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิง 130 คน หรือร้อยละ 53.1 ชาย 115 คน ร้อยละ 46.9 ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ประชาชนร้อยละ 8.1 มีอายุ 21 ถึง 30 ปี ร้อยละ 21.6 มีอายุ 31 ถึง 40 ปี ร้อยละ 27.5 มีอายุ 41 ถึง 50 ปี ร้อยละ 15.3 มีอายุ 51 ถึง 60 ปี ร้อยละ 22.5 มีอายุ 61 ถึง 70 ปี ร้อยละ 6.6 มีอายุ 71 ถึง 80 ปีร้อยละ 6.5 และมีอายุเฉลี่ย 48.7 ปี สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่สมรสร้อยละ 71.8 โสดร้อยละ 18.2 หม้ายร้อยละ 10.0 ประชาชนร้อยละ 44.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 34.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 14.9 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. ร้อยละ 6.3 จบการศึกษาระดับ ปวส. หรือปริญญาตรี ประชาชนประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 54.7 อาชีพอิสระ เช่น จักรยานยนต์รับจ้าง หาของเก่า ร้อยละ 25.8 ค้าขาย ร้อยละ 19.5 ประชาชนร้อยละ 80.4 มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนร้อยละ 69.8 การรับรู้เกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง (mean = 75.55, SD. = 16.19) การสนับสนุนของครอบครัว ชุมชนและหน่วยบริการปฐมภูมิ จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง (mean = 19.60, SD. = 0.86) ปัจจัยที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) ได้แก่ การรับรู้ฯ (p-value = <0.001) และการสนับสนุนทางสังคม (p-value = 0.026) แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับไวรัสโคโรน่า 2019 จำแนกตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (n=245)

ปัจจัย	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	T-test P-value
เพศ				
ชาย	115 (46.9)	10.79	3.00	
หญิง	130 (53.1)	10.78	2.38	0.977
อายุ				
21 ถึง 60 ปี	213 (86.9)	10.84	2.65	0.521
61 ถึง 80 ปี	32 (13.1)	10.60	2.46	
การศึกษา				
ประถมศึกษา	109 (44.5)	10.76	2.58	0.855
สูงกว่าประถมศึกษา	136 (55.5)	10.82	2.63	
รายได้				
เพียงพอกับรายจ่าย	48 (19.6)	10.83	2.78	0.615
ไม่เพียงพอกับรายจ่าย	197 (80.4)	10.65	2.43	
การมีส่วนร่วมกับชุมชน				
มี	171 (69.8)	10.78	2.67	0.842
ไม่มี	74 (30.2)	10..85	2..63	
การรับรู้				
ระดับต่ำและปานกลาง	197 (80.4)	9.77	2.22	<0.001
ระดับสูง	48 (19.6)	10.99	2.66	
การสนับสนุนทางสังคม				
ระดับต่ำและปานกลาง	129 (52.7)	10.47	2.70	0.026
ระดับสูง	116 (47.3)	11.14	2.47	

จากความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การรับรู้ และ การสนับสนุนทางสังคม นำมาวิเคราะห์ต่อด้วย สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุปัจจัย (multiple linear regression) ด้วย forward stepwise ได้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การรับรู้ฯ และการสนับสนุนทางสังคม แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุปัจจัยของความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันไวรัสโคโรน่า 2019

Model	Standardized coeff.	T	Sig.
	Beta		
ค่าคงที่		2.747	0.007
การรับรู้	0.692	16.162	<0.001
การสนับสนุนทางสังคม	0.116	5.027	0.031

Remark: Adjust R^2 = 0.492

จากตารางที่ 2 พบว่า สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุปัจจัย แสดงได้ ดังนี้**:**
ความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ = ค่าคงที่ + 0.692 (การรับรู้ฯ) + 0.116 (การสนับสนุนทางสังคม)

ความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ จะเพิ่มขึ้น 0.692 หน่วยถ้าการรับรู้เพิ่มขึ้น 1 หน่วยในขณะที่ปัจจัยอื่นคงที่ เช่นเดียวกับการสนับสนุนทางสังคมที่เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ จะเพิ่มขึ้น 0.116 หน่วย ซึ่งสมการนี้สามารถอธิบายได้ร้อยละ 49.2

อภิปรายผลการวิจัย

ความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ โดยรวมของประชาชนในชุมชนแออัดมีคะแนนเฉลี่ย คือ 10.79 อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความรอบรู้ด้านสุขภาพระดับพื้นฐานหรือหน้าที่มีคะแนนเฉลี่ย คือ 2.75 อยู่ในระดับปานกลาง ความรอบรู้ด้านสุขภาพระดับปฏิสัมพันธ์มีคะแนนเฉลี่ย คือ 4.78 อยู่ในระดับปานกลาง ความรอบรู้ด้านสุขภาพระดับวิจารณญาณสู่การปฏิบัติของประชาชนในชุมชนมีคะแนนเฉลี่ย คือ 3.26 อยู่ในระดับต่ำแสดงว่า ประชาชนในชุมชนแออัดมีความรอบรู้ด้านสุขภาพยังไม่สูงนัก สอดคล้องกับการศึกษาของ ภาวิณี มนตรี และคณะ (2564) ที่พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันโรคที่มียุงลายเป็นพาหะของประชาชนในชุมชนแออัด จังหวัดปทุมธานีอยู่ในระดับปานกลาง และการศึกษาของ เยาวลักษณ์ มีบุญมาก และคณะ (2562) ที่พบว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนกึ่งเมือง จังหวัดราชบุรีอยู่ในระดับปานกลาง ต่างจากการศึกษาของกรกนก ลัธธนันท์ และจันทร์เพ็ญ นิลวัชรมณี (2562) ที่พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพตามหลัก 3 อ. 2 ส. ของนักเรียนพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอยู่ในระดับดี จะเห็นได้ว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา สังคมและเศรษฐานะ ความรอบรู้ด้านสุขภาพจึงสามารถเพิ่มได้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ของประชาชนในชุมชน ได้แก่การรับรู้เกี่ยวกับไวรัสโคโรน่า 2019 และ การสนับสนุนทางสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของกรรณิการ์ การีสรรพ์ และคณะ (2562) ที่พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้เกี่ยวกับการควบคุมโรคความดันโลหิตสูงของผู้สูงอายุ

ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง และสอดคล้องกับการศึกษาของฉันทพิชญา โพธิสาจันทร์ และคณะ (2551) ที่พบว่า เครือข่ายแกนนำสุขภาพมีความรู้เรื่องโรคไข้หวัดนกอยู่ในระดับดี และมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องโรคไข้หวัดนกอยู่ในระดับดี ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ในการศึกษานี้การรับรู้เกี่ยวกับไวรัสโคโรน่า 2019 ที่ประกอบด้วย การรับรู้ของโอกาสการติดเชื้อ การรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินการหรือปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ การรับรู้เกี่ยวกับการวางแผนและนโยบาย การรับรู้รวมดังกล่าวของประชาชนในชุมชนแออัดอยู่ระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของอภิวดี อินทเจริญ และคณะ (2564) ที่พบว่าการรับรู้โดยรวมประกอบด้วย การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรค การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไวรัสโคโรน่า 2019 ของประชาชนในเทศบาลคอหงส์ จังหวัดสงขลาอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพในการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Yang et al., (2019) ที่พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ในการศึกษานี้แรงสนับสนุนทางสังคมของประชาชนในชุมชนแออัดอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของสรวุฒิ เอี่ยมนุ้ย (2564) ที่พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคไวรัสโคโรน่า 2019 อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัยอยู่ในระดับปานกลาง

องค์ความรู้จากการวิจัย

การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า 2019 ทั่วโลกเป็นโรคอุบัติใหม่ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 จึงเป็นความรอบรู้ด้านสุขภาพที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ประกอบด้วยความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ ระดับพื้นฐานหรือหน้าที่ ระดับปฏิสัมพันธ์ ระดับวิจารณญาณสู่การปฏิบัติ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพ ได้แก่ การรับรู้ และการสนับสนุนทางสังคม ดังสมการนี้

ความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ = ค่าคงที่ + 0.692 (การรับรู้ฯ) + 0.116 (การสนับสนุนทางสังคม) แสดงให้เห็นว่าการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ ที่ได้ผลควรสร้างการรับรู้ทั้งการรับรู้อาการของโรค ความเสี่ยงติดเชื้อ แผนและการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ และต้องมีการสนับสนุนของครอบครัวและหน่วยบริการสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและปฏิบัติการ

1.ประชาชนในชุมชนแออัดมีความรอบรู้ด้านสุขภาพและการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการรับรู้มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 จึงควรประชาสัมพันธ์ รณรงค์เพื่อสร้างการรับรู้ และความรอบรู้ด้านสุขภาพทั้งระดับพื้นฐาน ปฏิสัมพันธ์ และวิจารณญาณเพื่อป้องกันการติดเชื้อและการแพร่ระบาดไวรัสโคโรน่า 2019

2. ประชาชนในชุมชนแออัดมีความรอบรู้ด้านสุขภาพและแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งแรงสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ครอบครัว ชุมชน หน่วยบริการสุขภาพจึงควรสนับสนุนข้อมูลข่าวสารและจิตวิทยาเพื่อสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพทั้งระดับพื้นฐาน ปฏิสัมพันธ์ และวิจารณญาณเพื่อป้องกันการติดเชื้อและการแพร่ระบาดไวรัสโคโรน่า 2019

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้สำรวจประชาชนในชุมชนแออัด เขตจตุจักร กรุงเทพฯจึงควรมีการศึกษาในกลุ่มอื่นที่มีความเสี่ยง และในพื้นที่อื่นที่มีบริบทแตกต่างจากชุมชนอัดในเขตจตุจักร กรุงเทพฯ

2. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก หรือ การวิจัยเชิงทดลองเพื่อตรวจสอบโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพเพื่อสร้างเสริมการปฏิบัติการเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ การรับรู้ แรงสนับสนุนทางสังคมว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด

เอกสารอ้างอิง

กรกนก ลัธธนันท์ และจันทร์เพ็ญ นิลวัชรมณี. (2562). ความรอบรู้ด้านสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ,* 35(1), 277-289.

กรรณิการ์ การีสรรพ์ และคณะ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมโรคความดันโลหิตสูง และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง. *รามาธิบดีพยาบาลสาร*, 25(3), 280-295.

ฉันทพิชญา โพธิสาจันทร์ และคณะ. (2551). *พฤติกรรมการป้องกันโรค ไข้หวัดนกของเครือข่ายแกนนำสุขภาพ*. นนทบุรี: กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.

ภาวิณี มนตรี และคณะ. (2564). ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมป้องกันโรคที่มียุงลายเป็นพาหะของประชาชน ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี. *วารสารควบคุมโรค*, 47(2), 343-352.

เยาวลักษณ์ มีบุญมาก และคณะ. (2562). ความรอบรู้ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนกึ่งเมืองแห่งหนึ่งในจังหวัดราชบุรี. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้,* 6 (ฉบับพิเศษ), 129-141.

วรรษมน จันทรเบ็ญจกุล.(2563). *การป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค. (2563). *ข้อมูลสำหรับการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2563, จาก ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/int-pretection 03.pdf

ศูนย์ปฏิบัติการด้านข่าวโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 กรมควบคุมโรค. (2564). *รายงานข่าวกรณีติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 วันที่ 15 มิถุนายน 2564*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2564. จาก https//www.moph.go.th.

สรวุฒิ เอี่ยมนุ้ย. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคไวรัสโคโรน่า 2019 อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย. *วารสารสาธารณสุขและสุขภาพศึกษา*, 1(2), 75-90.

อภิวดี อินทเจริญ และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคอหงส์ จังหวัดสงขลา. *วารสารสภาการสาธารณสุขชุมชน,* 3(2), 19-30.

Centers for Disease Control and Prevention. (2019). *Novel coronavirus, Wuhan, China*. Retrieved August 1, 2020, from www.cdc.gov/ coronavirus/2019-nCoV/summary.html.

Chen, X., et al. 2020. Hand hygiene, mask-wearing behaviors and its associated factors during the COVID-19 epidemic: a cross-sectional study among primary school students in Wuhan, China. *Int. J. Environ. Res. Public Health,* 17(8), 2893-2899.

Chu, D.K., et al. (2020). Physical distancing, face masks, and eye protection to prevent person-to-person transmission of SARS-CoV-2 and COVID-19: a systematic review and meta-analysis. *Lancet,* 395(10242), 1973–1987.

Dong, L. Bouey, J., 2020. Public mental health crisis during COVID-19 pandemic, China. Emrging *Infect. Dis,* 26(7), 1616–1618.

Goh, Y., et al. (2020). The face mask: how a real protection becomes a psychological symbol during Covid-19. *Brain Behav. Immun,* 88(2), 1–5.

Ishikawa, H., et al., (2008). Developing a measure of communicative and critical health literacy: A pilot study of Japanese office workers. *Health Promotion International,* 23(3), 269- 274.

Li, Q., et al. (2020) Early transmission dynamics in Wuhan, China, of novel coronavirus-infected pneumonia. *N Engl J Med,* 20(3), 253-264.

Nutbeam, D. (2008). The evolving concept of health literacy. *Social Science & Medicine,* 67(12), 2072-2078.

Qui, Y., et al. (2020). Impacts of social and economic factors on the transmission of coronavirus disease 2019 (COVID-19) in China. *Journal of Population Economics,* 33, 1127–1172.

Walsh, B., et al. (2020). *Differences in Risk of Severe Outcomes from COVID-19 across Occupations in Ireland.* Dublin: The Economic and Social Research Institute.

Wang, C., et al. (2020). A novel coronavirus outbreak of global health concern. *Lancet,* 395, 470–473.

WHO. (2020). *Novel Coronavirus– China.* Retrieved June 21, 2020, from www.who.int/csr/don/12january2020novelcoronaviruschina/en/.

Yang, Y., et al. (2019). Mediating effect of social support on the associations between health literacy, productive aging, and self-rated health among elderly Chinese adults in a newly urbanized community. *Medicine*, 98(16), 1-8.

Zhu, N., et al. (2020). A novel coronavirus from patients with pneumonia in China, 2019. *N Engl J Med*, 20(1), 54-66.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ ในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง*

POLITICAL PARTICIPATION OF THE ELDERLIES AT MUANG RAYONG DISTRICT, RAYONG PROVINCE

พระมหาธีระยุทธ ฐานรโต, อนุภูมิ โซวเกษม, ธัชชนันท์ อิศรเดช
Phramaha Theerayuth Thanarato, Anuphum Solkasem, Thatchanan Itsaradetch
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: teerayuthtci65@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ การวิจัยเป็นแบบผสานวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

พบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 โดยค่าเฉลี่ยด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลของการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกันโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนอาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกันโดยภาพรวมจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ข้อเสนอแนะ ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ควรให้ความรู้อธิบายด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ครบถ้วน กระชับ ชัดเจน ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเจ้าหน้าที่ต้องหมั่นประชุม ให้ความรู้ความสามารถกับผู้สูงอายุ ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคมมุ่งเน้นให้กิจกรรมในการรวมตัวกันทำยามว่างเพื่อให้เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การเมือง; ผู้สูงอายุ

---

*Received February 11, 2022; Revised February 26, 2022; Accepted February 26, 2022

Abstract

Objectives of this research paper were to study level of elderly persons' political participation, to compare the elderly persons' political participation, classified by personal factors and to study problems, obstacles, and recommendations for the elderly persons' political participation. Methodologies were the mixed methods: The quantitative research, data were collected with questionnaires and the qualitative research, data were collected from 10 key informants by in-depth-interviewing and analyzed by content descriptive interpretation.

Findings were as follows: 1. Level of the elderly persons' political participation by overall, were at middle level average = 3.36, the highest aspects where voting was at the highest level. 2. Results of comparison of the elderly persons political participation were found that people with different genders, education levels and political information exposure did not have different level of political participation, rejecting the set hypothesis. People with different occupations and income per month had different level of political participation, accepted the set hypothesis. 3. Recommendations for voting aspect; the elderly persons should be more informed the explanations must be done with simple, easy to understand language that is complete, clear, and concise. The election campaign activities aspect, Officials must hold the meeting regularly to inform the elderly persons Participation in community or social organizations activities must emphasize free time activities to create social activities leading to political activities.

Keywords: Participation; Political; Elderly persons

บทนำ

ประเทศทั่วโลกที่มีการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์นั้นยอมรับกันทั่วไปว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามคำนิยามของ อับราฮัม ลินคอล์น อดีตประธานาธิบดี คนที่ 16 ของสหรัฐอเมริกานั้น (พระมหาณรงค์ ธมฺมเมธี, 2562) เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน อันเป็นที่ยอมรับว่าเป็นนิยามของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งอำนาจสูงสุด หรืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน โดยประชาชนทำหน้าที่ในการปกครองตัวเองโดยตรง

อนึ่งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่พุทธศักราช 2560 เป็นต้นมานั้น มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการบ้านเมืองโดยตรงมากขึ้น โดยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ระบบราชการต้องยอมรับและปรับให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการเสนอแนะความคิดเห็น และการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ตลอดทั้งปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของประชาชนตามที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สิทธิที่จะเข้าสมาคมหรือตั้งพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ สิทธิเกี่ยวกับการพูด ชุมนุมและการพิมพ์อย่างอิสระ ล้วนเป็นกิจกรรมซึ่งมีอิทธิพลต่อรัฐบาลในการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงการเข้ามีส่วนร่วมต่อการปกครองโดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการปกครอง การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักการสากล ที่อารยประเทศให้ความสำคัญและเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุก ๆ ฝ่ายในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

การให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง สิทธิที่ประชาชนควรรู้ หน้าที่ที่พึงมี ประชาชนก็จะให้ความร่วมมือและเข้ามีส่วนร่วมมากขึ้น ทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมือง การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน เพื่อไปใช้ประโยชน์และเห็นผลได้จริง ทุกคนต้องไปใช้สิทธิ์และร่วมกันตรวจสอบนักการเมือง ก็สามารถแก้ปัญหาการคอรัปชั่นได้ ในทางด้านการเมืองทางการดำเนินการเลือกตั้งอยากให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ คัดค้าน เมื่อพบการทุจริตของการเลือกตั้ง และร่วมกันคัดค้านด้านคุณสมบัติของผู้สมัครในการ ดำเนินการเลือกตั้งท้องถิ่น ยังให้การมีส่วนร่วม การคัดค้านให้มากขึ้นกว่าเดิมมีน้อยมาก การมีส่วนร่วมให้การเมืองท้องถิ่นมากกว่านี้เพื่อช่วยพัฒนาการเมืองท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ด้านการดำเนินเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ทางการเข้ามีส่วนร่วมและด้านการรณรงค์ดำเนินการเมืองท้องถิ่น อยากให้ประชาชนได้ไปช่วยกันทำหน้าที่ของด้านการดำเนินการเลือกตั้ง-การเคารพกฎ กติกา ในการเลือกตั้ง-การไปใช้สิทธิใช้สิทธิเลือกตั้งตาม วัน เวลา และสถานที่-รับฟังข่าวสารการเลือกตั้งที่ถูกวิธีจากทางเทศบาล-ช่วยกันตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ลงสมัครและร่วมคัดค้านหากพบการทุจริตด้านการร่วมรณรงค์การเมืองท้องถิ่น-การบอกต่อให้แก่สมาชิกครอบครัว-เข้าร่วมประชาสัมพันธ์กับรถกระจายเสียงหรือรถประชาสัมพันธ์-ช่วยแจกแผ่นพับของเทศบาลในการเลือกตั้งท้องถิ่น-ร่วมรณรงค์การไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งโดยวิทยุกระจายเสียง ด้านการตัดสินใจทางการเมือง-ประชาชนมีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการเปิดเผยต่อ

สาธารณชน-ผลงานของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชน (เอกชัย พรนิคม, 2564)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทางรัฐบาลต้องตอบสนองความชอบของประชาชน ที่ถือว่าความเท่าเทียมของประชาชนในทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญของประชาธิปไตย ประชาชนต้องมีโอกาสในการกำหนดความพอใจของเขา นั้นคือต้องประกันว่าประชาชนมีเสรีภาพที่จะรวมตัวกัน มีเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งสิทธิในการลงคะแนน มีแหล่งทางเลือกของข้อมูล มีเสรีภาพ มีการเลือกตั้งที่ยุติธรรม ผู้นำทางการเมืองมีสิทธิในการแข่งขันเพื่อการเลือกตั้งและสถาบันในการดำเนินการตามนโยบายที่มาจากการเลือกตั้งและการแสดงอออกของประชาชน มีเสรีภาพของการเมืองเป็นเสรีภาพในการแสดงออกประชา สัมพันธ์ทางสื่อรวมตัวเป็นกลุ่ม เมื่อแน่ใจว่ามีการแข่งขันและมีการมีส่วนร่วมที่ตรงไปตรงมา (พระมหายิ่งยศ มหามงฺคโล, 2564)

ปัจจุบันประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่มีโอกาสเรียนรู้หรือเข้าใจระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงน้อยมาก เพราะเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยเฉพาะโครงสร้างอำนาจทางการเมืองเท่านั้น ประชาชนไม่ได้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงการล้มลุกคลุกคลานของระบอบประชาธิปไตยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ความล้มเหลวในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เกิดแก่ประชาชนส่วนใหญ่ ความล้มเหลวดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีระดับการศึกษาเฉลี่ยเพียงแค่ระดับประถมศึกษาเท่านั้น จึงขาดโอกาสที่จะได้ศึกษาเพื่อหาความรู้ความเข้าใจต่อคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย ประชาชนส่วนใหญ่เหล่านี้อาจมีโอกาสได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมทางอ้อม ด้วยเหตุนี้ประชาชนชาวไทยจึงไม่เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญที่สุด กล่าวคือ ประเทศที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ย่อมแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยที่สูง การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นทั้งเป้าหมาย และกระบวนการทางการเมืองของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุยังมีอยู่ค่อนข้างจำกัดและ ไม่เฉพาะเจาะจง แต่ก็พบว่าผู้สูงอายุมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างต่ำกว่ากลุ่มวัยอื่น ๆ อย่างไรก็ตามการวิจัยที่ผ่านมายังไม่ได้ข้อสรุปที่ชี้ชัดได้ว่า อะไรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ เป็นเพียงการคาดคะเนและวิเคราะห์ โดยใช้หลักเหตุผลมากกว่าการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยข้อจำกัดของการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุที่พบ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่การศึกษาครั้งนี้ถูกพัฒนาขึ้น เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองของผู้สูงอายุ (ภัทรรดา อุ่นกมล, 2558)

สำหรับการเลือกพื้นที่ในการศึกษานี้ ได้พิจารณาข้อมูลรายจังหวัดของประเทศไทย พบว่าจังหวัดระยองเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีแนวโน้มสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นมากตามลำดับ กล่าวคือ จากข้อมูลสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2564 ที่มี

ประชากรรวมในอำเภอเมืองระยอง 243,502 คน เป็นผู้สูงอายุ 32,539 คน แบ่งเป็นชาย 14,035 คน หญิง 18,504 คน พบว่าสัดส่วนประชากรสูงอายุของจังหวัด คือ ร้อยละ 13.4 หรือมีประชากรสูงอายุประมาณ 22,709 คน (สำนักบริหารการทะเบียน, 2564) ทำให้จังหวัดระยองก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย นอกจากนี้หากพิจารณาการดำเนินงานของภาครัฐต่อประชากรสูงอายุของประเทศไทย ที่เริ่มมีการเตรียมนโยบาย เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางประชากรของประเทศ

จากเหตุผลที่กล่าวมาผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยองเป็นอย่างไร และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อหาแนวทางในการกระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยองได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีความแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชาชน ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจังหวัดระยอง ซึ่งมีผู้สูงอายุ 22,709
2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจังหวัดระยอง ที่อยู่ใน 15 ตำบล รวมทั้งสิ้น 22,709 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 393 คน

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 ท่าน ได้แก่ พระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 รูป นักการเมือง จำนวน 5 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน และ นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวัด “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง” มีโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ หรือตรวจสอบรายการ โดยถามเกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง”

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์และเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด (Open ended Question) ที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 อยู่ในระดับปานกลาง และ ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีความแตกต่างกัน

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ในด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง และด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคม แตกต่างกัน ตามสมมติฐานที่ 1–5 ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	t-test/ F-test	ค่า Sig	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ	0.11	0.23	-	√
2	ระดับการศึกษา	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ	1.41	0.23	-	√
3	อาชีพ	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ	2.60	0.05*	√	-
4	รายได้ต่อเดือน	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ	1.97	0.12*	√	-
5	การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ	0.10	0.96	-	√

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

จากผลการศึกษาพบว่า

1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามหลักอปริหานิยธรรมแสดงปัญหา และอุปสรรคเรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้คือ 1) ติดงานไม่ค่อยสะดวกไปเลือกตั้งในวันที่กำหนด จำนวน 21 คน 2) ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจากคนรู้จักในพื้นที่ หรือที่คุ้นเคยมากกว่าผลงานและความสามารถ จำนวน 18 คน 3) ความเข้าใจในการลงคะแนนเสียง ทำให้เกิดบัตรเสียได้ จำนวน 10 คน และ การลงคะแนนด้วยบัตรใบเดียว ทำให้เลือกผู้สมัครผิด จำนวน 4 คน ตามลำดับ โดยมีแนวทางการแก้ปัญหา และอุปสรรคเรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้คือ 1) เสียสละเวลาเพื่อเดินทางไปเลือกตั้งตามหน้าที่ของประชาชนชาวไทย จำนวน 21 คน 2) การประชาสัมพันธ์และการให้ข้อมูลของผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องชัดเจนและเข้าถึงประชาชนมากกว่านี้ จำนวน 18 คน 3) เจ้าหน้าที่ควบคุมจุดเลือกตั้งต้องอธิบายผู้สูงอายุให้ชัดเจนถึงวิธีการลงคะแนนเพื่อป้องกันไม่ให้

เกิดบัตรเสียได้ จำนวน 8 คน และ 4) ต้องทำความเข้าใจถึงวิธีการเลือกตั้งและการเลือกผู้สมัครที่ตนเองต้องการให้ถูกต้อง จำนวน 4 คน ตามลำดับ

2) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงตามหลักอปริหานิยธรรมแสดงปัญหา และอุปสรรคเรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้คือ 1) กิจกรรมส่วนใหญ่จัดเฉพาะกลุ่มผู้ประสานงานกับทางราชการ จำนวน 21 คน 2) ไม่สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเพราะต้องทำงาน จำนวน 18 คน 3) ยังมองไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ จำนวน 10 คน และ 4) ช่วยแชร์ข้อมูลทางโซเชียลมีเดียแต่ที่เป็นทางการไม่เคยเข้าร่วมเพราะขาดการประชาสัมพันธ์ จำนวน 4 คน ตามลำดับ โดยมีแนวทางการแก้ปัญหา และอุปสรรคเรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้คือ 1) การจัดกิจกรรมควรครอบคลุมและเข้าถึงประชาชนได้ทุกกลุ่ม จำนวน 21 คน 2) เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น จำนวน 18 คน 3) ต้องแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น จำนวน 8 คน และ 4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความรู้ความเข้าใจถึงกิจกรรมเหล่านั้น จำนวน 4 คน ตามลำดับ

3) ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคมตามหลักอปริหานิยธรรมแสดงปัญหา และอุปสรรคเรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้คือ 1) ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมของชุมชนเหล่านี้ จำนวน 21 คน 2) ขาดการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น จำนวน 18 คน 3) ไม่สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นเพราะต้องทำงาน จำนวน 10 คน และ 4) ขาดการให้ความร่วมมือของคนในชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 4 คน ตามลำดับ โดยมีแนวทางการแก้ปัญหา และอุปสรรคเรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้คือ 1) การจัดกิจกรรมต้องให้ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มให้มีส่วนร่วมร่วมกัน จำนวน 21 คน 2) หน่วยงานผู้รับผิดชอบต้องประชาสัมพันธ์เพื่อขอความร่วมมือจากคนในชุมชน จำนวน 18 คน 3) เสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น จำนวน 8 คน และ 4) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ว่ามีประโยชน์อย่างไรทั้งต่อตัวบุคคลและชุมชน จำนวน 4 คน ตามลำดับ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน มีดังนี้

1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ควรให้ความรู้ความเข้าใจให้มากกว่าคนรุ่นใหม่ในเรื่องสถานที่เลือกตั้ง วันเวลาที่ต้องไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การตรวจสอบรายชื่อของตนก่อนทำการลงคะแนนเสียง รวมถึงการกาบัตรลงคะแนนเสียง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดบัตรเสีย อีกทั้งต้องอธิบายด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ครบถ้วน กระชับ ชัดเจน แสดงให้เห็นถึงนโยบายของแต่ละพรรค ของแต่ละผู้สมัคร ผลงานที่ผ่านมา โดยไม่เลือกคนที่ให้เงินหรือซื้อเสียง เพื่อให้ได้ผู้แทนที่เป็นคนดีจริง ๆ เข้าไปทำหน้าที่แทน และที่สำคัญเจ้าหน้าที่ต้องกระตือรือร้นที่จะทำงานด้านนี้อย่างจริงจัง

2) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง เน้นที่เจ้าหน้าที่ต้องหมั่นประชุม ให้ความรู้ความสามารถกับผู้สูงอายุ รวมถึงการให้ความเอาใจใส่ให้ความเคารพกับผู้สูงอายุ เพราะถือเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีทัศนคติที่ถูกต้องแล้ว เพราะผู้สูงอายุจะติดตามข่าวในชุมชนแบบปากต่อปาก การจะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นเรื่องของการตัดสินใจส่วนตัว แต่ต้องไม่กระทบกับกฎหมายเลือกตั้ง หรือเป็นส่วนร่วมในการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียง อีกทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมต้องเสียสละเวลาส่วนตัว เพราะผู้สูงอายุ ก็เป็นผู้ที่ยังต้องทำงานทำภารกิจส่วนตัวเช่นกัน

3) ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคม เป็นการมุ่งเน้นให้กิจกรรมในการรวมตัวกันทำยามว่างเพื่อให้เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและพัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้ได้มีการพูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องในชุมชน เช่น นโยบาย การแจ้งปัญหาต่าง ๆ ซึ่งคนที่จะขับเคลื่อนให้กิจกรรมหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้สำเร็จได้คือเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งในชุมชน จนระดับประเทศ ต้องขับเคลื่อนรูปแบบการมีส่วนร่วมให้เป็นรูปธรรม มากกว่าแจ้งนโยบายแล้วให้ตีความเอง หรือให้ทำความเข้าใจเอง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

1.1 ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จากผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุด คือ ท่านจะเลือกลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครที่ไม่กระทำผิดกติกา หรือกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตยชญ์ สมมุ่ง (2563) ได้วิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง วันที่ 24 มีนาคม 2562 กรณีศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช เขตที่ 2 และเขตที่ 5" ผลการวิจัยพบว่าประชาชนเขตที่ 2 และเขตที่ 5 จังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยลงคะแนนเสียงจากปัจจัยด้านพรรคการเมือง มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านตัวบุคคล และด้านปัจจัยการหาเสียง ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้ง

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุด คือ “ท่านมีส่วนร่วมในการชักชวนบุคคลอื่น ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามวันเวลาที่กำหนด” รองลงมา คือ “ท่านได้ร่วมแนะนำให้เพื่อนบ้าน หรือบุคคลอื่นเคารพต่อกฎหมายการเลือกตั้ง” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรรดา อุ่นกมล (2562)ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง

สังคม การรับรู้คุณค่าของตนเองและความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง การรับรู้คุณค่าของตนเองของผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูง และความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูง

1.3 ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคม พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุด คือ “ท่านเคารพ และรับฟังความคิดของคนส่วนใหญ่ในชุมชนที่ท่านอาศัย” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมการรับฟังความเห็นของประชาชน” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยกานดา บุญนิธิ (2552) ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุ จังหวัดปราจีนบุรี" ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย พบว่า จากตัวแปรอิสระทั้งหมด 13 ตัว มีตัวแปรอิสระ 11 ตัว ที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเป็นไปตามสมมุติฐาน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การเป็นหัวหน้าครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัย ความสนใจทางการเมือง ระดับการรับข่าวสารการเมือง ระดับความรู้ทางการเมือง การเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคมและระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ผลการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวด้วยวิธีถดถอยพหุ พบว่า กลุ่มตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรผันของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุได้ประมาณร้อยละ 23.0 และภายหลังจากการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่นๆ แล้ว พบว่า มีตัวแปรอิสระ 6 ตัว ได้แก่ อาชีพ เขตที่อยู่อาศัย ความสนใจทางการเมือง ระดับความรู้ทางการเมือง การเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคมและระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ ส่วนผลการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวด้วยวิธีถดถอยพหุแบบขั้นตอน พบว่า ระดับความรู้ทางการเมืองสามารถอธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุได้ดีที่สุด (ร้อยละ 12.9)

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากสอบถามและจากการสัมภาษณ์ สามารถนำมาสังเคราะห์เพื่อไปใช้ประโยชน์ได้จริง ตามองค์ความรู้ที่ได้รับ สามารถขยายความได้ดังนี้

1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ การมีส่วนร่วมแต่ละด้านคือการจัดกิจกรรม หรือการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งผู้สูงอายุ มักจะถูกละเลยจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะส่วนใหญ่เป็นการมีส่วนร่วมโดยตัวบุคคล หรือกลุ่มเฉพาะเท่านั้น ไม่ได้ครอบคลุมทั้งหมด ยกเว้นด้านการออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ที่มีกฎหมายรองรับอยู่ว่าหากไม่ไปเข้าร่วมจะต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย และส่วนใหญ่ผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง มีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และต่อหน้าที่ในฐานะประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญเดียวกัน แต่การมีส่วนร่วมในด้านอื่น ๆ ก็จำเป็นต้องอาศัยการหมั่นประชุมเช่นกัน เพราะถือเป็นการรับรู้ข่าวสารหาก

ไม่มีการรับรู้ข่าวสารการเข้าร่วมก็ทำได้ลำบากตามไปด้วย ในฐานะเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบก็ปฏิบัติงานได้ยากเช่นเดียวกัน

2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิก พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ และการทำกิจอันสมควรให้พร้อมเพรียง จากคำอธิบายในข้อที่ 1 จะเห็นได้ว่า การหมั่นประชุมกันเป็นนิตย์เป็นความจำเป็นที่สำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้เกิดความสามัคคีกับหมู่เหล่า ซึ่งในข้อที่ 2 นี้ การเข้าร่วมประชุมก็จำเป็นต้องเข้าร่วมประชุมให้พร้อมเพรียงกัน รับฟังข่าวสารที่มีผู้เสนอแนะจนกว่าจะเสร็จสิ้น ทำกิจที่พึงกระทำ และท้ายที่สุด ไม่หนีออกจากการประชุมและอยู่จนการประชุมเสร็จสิ้น ดั่งพุทธสุภาษิตที่ว่า "สุขา สงฺฆสฺส สามคฺคี ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะทำให้เกิดสุข หรือความสามัคคีนำสุขมาให้" ย่อมสนับสนุนแนวคิดในหัวข้อเหล่านี้

3. ไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ อันขัดต่อหลักการเดิม และไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ตามหลักการเดิม ในธรรมะหัวข้อนี้ กล่าวถึงการไม่บัญญัติสิ่งที่ขัดต่อศีลธรรม คุณงามความดี และสิ่งที่บัญญัติมาจากอดีตแล้วสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันซึ่งก่อให้เกิดความผาสุก ความสงบ ความดีงามในชุมชน ในสังคม และประเทศชาติ การบัญญัติใหม่ ต้องมาจากความเห็นชอบของชนหมู่ใหญ่ เป็นการมองเห็นว่าการบัญญัติสิ่งใหม่ที่ไม่ขัดกับหลักการเดิม จะเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติให้เจริญต่อไปได้

4. ให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโส รู้จักกาลเทศะ และรับฟังคำกล่าวของท่านเหล่านั้น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้สูงอายุ มักจะเชื่อมั่นในคนที่ตนสนับสนุน ด้านการรณรงค์หาเสียงก็เช่นกัน เพราะผู้สูงอายุ จะสนับสนุนเฉพาะคนที่ตนสนับสนุน และมักไม่ให้ความสำคัญต่อความคิดอื่นที่เห็นแตกต่าง โดยจะเน้นย้ำที่การเลือกสนับสนุนคนดี คนที่ตนรู้จัก ที่รักประเทศชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยไม่เน้นย้ำไปที่การวางแผนนโยบาย หรือแนวทางการปฏิบัติงาน เพราะเชื่อมั่นว่า หากรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จะเท่ากับเป็นคนดีที่ทำงานได้แล้วนั่นเอง ส่วนด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคมส่วนใหญ่ข้อธรรมสนับสนุนในหัวข้อนี้ มากที่สุด เพราะส่วนใหญ่ในชุมชน มักให้ความเคารพ รู้จักกาลเทศะ ต่อผู้สูงอายุ ผู้อาวุโส และรับฟังคำสั่งสอน การวางแผน การวางนโยบาย เพราะในระดับชุมชนเป็นกลุ่มย่อยที่สุดที่ทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนมากที่สุดเช่นกัน

5. ให้ความอารักขาต่อสตรีเพศ ไม่ข่มเหงทั้งทางใจ และทางกาย สอดคล้องกับปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับคำว่า "มองข้ามเรื่องเพศสภาพ" ให้ความสำคัญกับทุกเพศว่ามีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกัน ไม่จำเป็นว่าผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องเป็นเพศชายเท่านั้น แต่เป็นเพศสภาพอื่น ๆ ก็สามารถเป็นได้ เช่น การที่เคยมีนายกรัฐมนตรีเพศหญิงแล้ว การมีกลุ่ม Feminism การมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นกลุ่ม LGBTQ+ ซึ่งในปัจจุบันมีความหลากหลายมากขึ้นและยอมรับมากขึ้นแล้ว เจ้าหน้าที่ที่ให้ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมต่าง ๆ มีทั้งหญิงและชาย ไม่จำเป็นต้องให้เกียรติเฉพาะเพศชาย เพศหญิง หรือเพศสภาพอื่นๆ ก็ต้องให้เกียรติเช่นกัน

6. ให้ความเคารพต่อสถานที่สำคัญ สาธารณะประโยชน์ รวมถึงสถานที่ปลูกสร้างไว้ทั้งอดีต และปัจจุบัน 1. ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการให้ความเคารพสถานที่เลือกตั้ง ไม่ไปกระทำการผิดกฎหมายการเลือกตั้ง เมื่อลงคะแนนเสร็จก็กลับโดยไม่วุ่นวายในพื้นที่ รวมถึงหากมีการจัดตั้งจุดเลือกตั้งในพื้นที่ที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ยังช่วยเหลือรักษาความสะอาด อีกทั้งจัดเตรียมสถานที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่และ อาสาสมัครในพื้นที่อีกด้วย 2. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ให้ความเคารพไม่นำข้อมูลการเลือกตั้งไปติดตั้งในพื้นที่ ไม่กีดขวางสาธารณะสถาน บดบังทัศนียภาพ ไม่แจกใบปลิว จนทำให้เกิดความสกปรกเลอะเทอะในพื้นที่สำคัญต่าง ๆ และไม่ทิ้งเศษขยะมูลฝอยไว้ในพื้นที่ที่เข้าร่วมรณรงค์หาเสียง และ 3. ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคม

7. จัดให้ความอารักขาคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย รวมถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นที่พึ่งทางใจของประชาชนทั่วไปด้วย และให้การปฏิสันฐานผู้มาสู่สถานที่ของตน ในหลักธรรมข้อนี้ สนับสนุนการให้ความอารักขาป้องกันแก่ผู้มีความรู้ความสามารถ ผู้อยู่ในศีล ดั่งเช่นพระอรหันต์ และบรรพชิต รวมไปถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และรวมไปถึงการให้การต้อนรับปฏิสันฐานแก่บุคคลผู้มาให้ความรู้ความเข้าใจ รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ด้านการเลือกตั้ง การชี้แจงนโยบาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง นำหลักพุทธธรรมวางแผนนโยบาย และโครงการ และให้ความรู้ความเข้าใจด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรม

2. ผู้นำชุมชนในท้องถิ่น วางแผนนโยบาย และโครงการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยนำผลจากข้อมูลการวิจัยประยุกต์ใช้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะกรรมการการเลือกตั้งรับผิดชอบออกปฏิบัติงานให้ความรู้ความเข้าใจถึงเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือวิธีการในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง วิธีการกาบัตรลงคะแนน วิธีการเลือกผู้แทนที่ตนชื่นชอบ ให้แก่ผู้สูงอายุ ได้รับทราบด้วยวิธีการที่ง่าย สะดวก กระชับ และเข้าใจง่าย โดยข้ามขั้นตอนการชี้แจงด้วยตัวอักษร เป็นขั้นตอนที่เสนอด้วยรูปภาพ หรือการแสดงบทบาทสมมติให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

2. ฝ่ายปกครองส่วนท้องถิ่น ออกปฏิบัติหน้าที่เชิงรุกโดยให้ความสำคัญกับการพบปะผู้สูงอายุนอกสถานที่นอกเหนือจากการเรียกประชุมผู้สูงอายุตามวาระ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของผู้สูงอายุ ตามหลักกาลามสูตร ในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง”

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่างช่วงอายุ ในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง”

เอกสารอ้างอิง

กฤตยชญ์ สมมุ่ง. (2563). *พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง วันที่ 24 มีนาคม 2562 กรณีศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช เขตที่ 2 และเขตที่ 5* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.

ปิยกานดา บุญนิธิ. (2552). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุจังหวัดปราจีนบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระมหาณรงค์ ธมฺมเมธี. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการเลือกตั้งทั่วไปของชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหายิ่งยศ มหามงฺคโล. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบธรรมาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินพระ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 4(1), 65-73.

ภัทรรดา อุ่นกมล. (2562). *การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรับรู้คุณค่าของตนเอง และความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2564). *สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร(รายเดือน)*. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://stat.bora. dopa.go.th.

เอกชัย พรนิคม. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลเหมืองแก้วอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 3(2), 1-11.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง*

BUDDHA-DHAMMA INTEGRATION FOR PEOPLE'S POLITICAL PARTICIPATION CONSCIENCE PROMOTION AT MUANG DISTRICT, RAYONG PROVINCE

พระปัญญา สุจิตฺโต, อนุภูมิ โชวเกษม, ธัชชนันท์ อิศรเดช
Phra Panya Sucitto, Anubhumi Sowkasem, Thatchanan Issradet
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: Panya9575@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. ศึกษาระดับการส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล3. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง การวิจัยเป็นแบบผสานวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็นต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่ามากที่สุดคือ ด้านการรู้จักสิทธิเสรีภาพความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ย 3.49 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีค่านัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรม ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ควรควบคุมเฟคนิวส์ ด้านการสนทนาทางการเมือง แก้ปัญหาเรื่องความแตกแยก ด้านการรู้จักสิทธิเสรีภาพ เสริมสร้างความรู้ในการแสดงออกทางการเมือง ด้านความเป็นพลเมือง สร้างความรู้ว่าการเมืองไม่ใช่เรื่องไกลตัว และ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้ความรู้ถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำสำคัญ: การบูรณาการ; พุทธธรรม; การมีส่วนร่วมทางการเมือง

*Received January 21, 2022; Revised March 1, 2022; Accepted March 3, 2022

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the level of awareness of people's political participation. 2. To compare people opinion classified by personal factors. 3. To study recommendations for guidelines. Promotion of people's awareness of political participation, conducted by the mixed research methods. The quantitative research used questionnaires as a tool to collect data, and qualitative research used an in-depth interview to collect data from 10 key informants and the data were alayzed by content descriptive interpretation.

The research results were found that: 1. The opinion level towards the integration of Buddhist principles to promote people's awareness of political participation was at medium level. The highest aspects were as: opinion was the knowledge of rights, liberties, equality, with an average of 3.49. 2. The results of the comparison of people's opinions were people with different gender, age education, occupation and monthly income had different opinions at statistically significant level of 0.05 accepted the set hypothesis, 3. Recommendations for the integration of Buddhist principles were that Political conversation aspect was to solve the problem of partisanship. Knowledge of the rights and liberties aspect were to enhance knowledge of political expression. Citizenship aspect was to create the knowledge that politics is not far away. Political participation aspect was to educate the importance of political participation.

Keywords: Integration; Buddhadhamma; Political Participation

บทนำ

สภาวการณ์ในปัจจุบันสังคมการเมืองของประเทศไทย กำลังประสบปัญหาวิกฤตการณ์ทางด้านความขัดแย้งทางความคิดของประชาชนที่มีความหลากหลาย และข้อคิดเห็นที่ขัดแย้งกันอย่างรุนแรงจนนำไปสู่ความสูญเสียทั้งชีวิต ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ สังคม และความเป็นปึกแผ่นของคนในชาติที่มีแนวโน้มว่าจะทวีความรุนแรงต่อเนื่องขึ้นไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เพราะปรากฏการณ์ทางสังคมการเมืองไทย ขาดคุณธรรม ขาดจริยธรรม ทางความคิด และด้านจิตสำนึก จิตใจของผู้คนในสังคมเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อม ความคิดคนในสังคมมีค่านิยมที่เปลี่ยนไป กล่าวคือ จากเดิมที่เคยยกย่องคนดีมีศีลธรรม แต่ปัจจุบันกลับยกย่องคนที่มีเงิน มีตำแหน่งสูง มีอำนาจ และชื่อเสียง แม้ว่าคนนั้นจะประพฤติผิดศีลธรรม ได้เงินมาโดยทางทุจริตก็ตาม นอกจากนี้ ยังขาดจิตสำนึกอย่างรุนแรงและความยับยั้งชั่งใจ เมื่อมีสิ่งยั่วยุ ปลุกเร้าเข้ามาจึงไม่มีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ นำไปสู่ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน การฉ้อราษฎร์บังหลวง หาก

พิจารณาด้านนโยบายของรัฐในด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านพัฒนาส่งเสริมจิตสำนึก พบว่า นโยบายของรัฐบาลมุ่งเน้นในการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ไม่ได้ให้ความสนใจหรือให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ทางความคิด การพัฒนาส่งเสริมจิตสำนึก ด้านคุณธรรมแก่พลเมือง และคนในสังคมเท่าที่ควร ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือเป็นหลักการที่สำคัญในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (สุนทร ยอมศิริ, 2546) ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองของประเทศ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและควบคุมการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดี และเป็นกลไกในการแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน ซึ่งจะทำให้ผู้นำหรือผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นการป้องกันมิให้เกิดการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสม แต่หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นถือว่า อำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน รูปแบบการปกครองที่ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ ในการปกครอง หรือประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ และนโยบายการปกครองของประเทศในระบอบประชาธิปไตย จึงมุ่งเน้นที่ให้ “ประชาชนเป็นใหญ่” (วิษณุ เครืองาม, 2530) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ มีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในการปกครองประเทศร่วมกัน และอย่างเสมอภาคกัน และประชาชนมีส่วนร่วม มีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายโดยเสมอภาคกัน มีอำนาจในการควบคุมรัฐบาล และมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นต่อรัฐบาล ตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือการลงสมัครรับเลือกตั้งหรือทางใดทางหนึ่งอันเป็นหน้าที่ของตนที่พึงจะกระทำต่อสังคมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และการตื่นตัวที่จะใช้สิทธิของตนให้เป็นไปโดยถูกต้องและสุจริต เพื่อให้ได้ผู้แทนนั้นไปบริหารกิจกรรมต่าง ๆ แทนตนให้เกิดประโยชน์สูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2562)

การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และใช้สิทธินั้น โดยไม่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ที่สำคัญประชาชนต้องมีสำนึกทางการเมืองโดยการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ และประชาชนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งรัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน รวมทั้งการปฏิบัติการติดตามและประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรม (คะนึงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ, 2545) ดังนั้น การสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้นักการเมืองและประชาชนตระหนักถึงบทบาท หน้าที่และสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์และความเป็นพลเมืองของสังคม การสร้างจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมกิจกรรมทางการ

เมือง ตระหนักถึงความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ที่หลากหลาย การทำความเข้าใจต่อสังคมแบบพหุวัฒนธรรมการเมือง ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ ต่อการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางสังคมและการเมืองให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (บวรศักดิ์ อุวรรณโน และคณะ, 2555)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะและดำเนินการพัฒนาชุมชน พร้อมทั้งมีส่วนในการรับผลประโยชน์ ชุมชนที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เป็นการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้มีอาชีพ รายได้ สามารถประกอบอาชีพได้ ส่งเสริมให้ชุมชนได้พัฒนาอาชีพและแรงงาน ความคิดริเริ่มของประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้แสดงออกถึงแนวคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาชุมชน ความต้องการของชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้แสดงถึงความต้องการ ในความจำเป็นพื้นฐานที่ประชาชนจะได้รับจากเทศบาล โดยเทศบาลนำเอาความต้องการของประชาชนมาวิเคราะห์ด้วยหลักเหตุผล และสนองความต้องการของชุมชนให้เหมาะสมและเพียงพอ การศึกษาภาคชีวิต เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้พัฒนาความรู้ความสามารถ และพัฒนาวิชาชีพ และการศึกษาของตนเองในลักษณะการศึกษาตลอดชีวิต (พระมหาเหมชูวงค์ เหมว์โส, 2565)

การบูรณาการหลักพุทธธรรมขคือ เป็นการใช้หลักธรรมที่ใช้ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนในการปฏิบัติงาน ให้คำแนะนำ คำปรึกษา สร้างขวัญและกำลังใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละ และมีความเป็นธรรม ผสานกับหลักการ คือ กระบวนการบริหาร และความรับผิดชอบต่อสังคม มาบูรณาการกันจะช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนมีคุณธรรมประจำใจในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญประกอบกับมีเป้าหมายขององค์กรที่ต้องบรรลุตามที่ได้กำหนดไว้ส่งผลให้การปฏิบัติงานบริหารองค์กรบริษัทมหาชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นั้น โปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสีย การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส และความรับผิดชอบ (เสกสรร มนทิราภา, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษา “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง” จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงจะต้องค้นหาสาเหตุของการส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นจิตสำนึกหรือช่วยให้เกิดความตระหนักทางการเมือง และเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง อันจะส่งผลทำให้เป็นผลดีต่อการศึกษาวิจัย และเพื่อพัฒนาการส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

2. เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วน ร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง” เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)\

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง จำนวน 146,132 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้สิทธิ์เลือกตั้งในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (สุรพล สุยะพรหม และสุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ, 2553) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สำหรับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 คน

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 รูปหรือคน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ หรือตรวจสอบรายการ โดยถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง” โดยเกณฑ์การวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ของบุญชม ศรีสะอาด (2535)

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

1. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2. สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด (Open ended Question) ที่แสดงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

4.2 นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

4.3 วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

4.4 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม และรายด้าน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง 2) ด้านการสนทนาทางการเมือง 3) ด้านการรู้จักสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค 4) ด้านความเป็นพลเมือง และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง **โดยภาพรวม**

(n = 399)

ความคิดเห็นที่มีต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	3.15	0.26	ปานกลาง
2. ด้านการสนทนาทางการเมือง	3.09	0.21	ปานกลาง
3. ด้านการรู้จักสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค	3.49	0.56	ปานกลาง
4. ด้านความเป็นพลเมือง	3.38	0.49	ปานกลาง
5. ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง	2.33	0.28	น้อย
ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน	**3.09**	**0.29**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุดคือด้านการรู้จักสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 รองลงมาคือ ด้านความเป็นพลเมือง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 และที่น้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร โดยแสดงการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) การทดสอบค่าที (t–test) ค่าเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ในด้านการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง, ด้านการสนทนาทางการเมือง, ด้านการรู้จักสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค, ด้านความเป็นพลเมือง และด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง แตกต่างกัน ตามสมมติฐานที่ 1–5 ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง **โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล**

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า F	ค่า t	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
ที่ 1	เพศ	การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง	-	9.79	0.00	√	-
ที่ 2	อายุ	การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง	83.01	-	0.00	√	-
ที่ 3	ระดับการศึกษา	การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง	63.07	-	0.00	√	-

ที่ 4	อาชีพ	การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง	80.43	-	0.00	√	-
ที่ 5	รายได้ต่อเดือน	การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.10	-	0.03	√	-

ตารางที่ 2 สรุปผลทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง **โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล** (ต่อ)

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า F	ค่า t	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
ที่ 3	ระดับการศึกษา	การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง	63.07	-	0.00	√	-
ที่ 4	อาชีพ	การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง	80.43	-	0.00	√	-
ที่ 5	รายได้ต่อเดือน	การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.10	-	0.03	√	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดง ความถี่ มีดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ปัญหาอุปสรรคคือ ยังมีข่าวลวง (Fake news) ที่เกิดจากการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ข้อเสนอแนะ ควรควบคุมข่าวลวง (Fake news) ที่เกิดจากการให้ข้อมูลข่าวสาร

3.2 ด้านการสนทนาทางการเมือง พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ปัญหาอุปสรรคคือ การสนทนาทางการเมืองในปัจจุบันมีการแบ่งฝักฝ่ายอย่างชัดเจน ข้อเสนอแนะ ควรแก้ปัญหาเรื่องความแตกแยกทางการเมืองให้ชัดเจน

3.3 ด้านการรู้จักสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ปัญหาอุปสรรคคือ ประชาชนเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคในการแสดงออกทางการเมืองไม่ถ่องแท้เท่าที่ควร ข้อเสนอแนะ ควรเสริมสร้างองค์ความรู้ในด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคในการแสดงออกทางการเมืองภายใต้กฎหมาย

3.4 ด้านความเป็นพลเมือง พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ปัญหาอุปสรรคคือ ประชาชนมองเรื่องการเมืองเป็นเป็นเรื่องไกลตัวและไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง ข้อเสนอแนะ ควรสร้างความรู้ทางด้านการเมืองว่าไม่ใช่เรื่องไกลตัวและเกี่ยวข้องกับประชาชนทุกคน

3.5 ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ปัญหาอุปสรรคคือ ประชาชนส่วนใหญ่มองการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มีความจำเป็น ข้อเสนอแนะ ควรให้ความรู้ต่อประชาชนถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

1.1 ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง มองเป็นเรื่องไม่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต แต่หากมีการรับข่าวสารมาแล้วมักจะส่งออกทันทีหากเป็นเรื่องที่ตรงกับอุดมการณ์ทางการเมืองของตนเอง มีความต้องการข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง และต้องการอิสระในการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ พระชาญชัย ติสฺสวโส (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือด้านการเลือกตั้ง รองลงมาคือ ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน รองลงมาได้แก่ ด้านการติดต่อกับทางราชการ และด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวทางการเมือง ตามลำดับ

1.2 ด้านการสนทนาทางการเมือง จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นของประชาชนต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ประชาชนยังมีการสนทนาทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง อาจจะเกิดจากการไม่ต้องการสนทนาทางการเมืองเพื่อก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา และคิดว่าการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับทางด้านการเมืองเป็นเรื่องไม่ควรทำ การสนทนาจะเกิดกับกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองตรงกัน หากเป็นจากฝากฝั่งตรงข้ามจะไม่ต้องการสนทนาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูสิทธ์ ขันติกุล (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ส่วนรายด้านพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียง 2 ระดับ เท่านั้นได้แก่ ระดับปานกลาง และต่ำ ซึ่งรายด้านที่อยู่ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองและการสนทนาเรื่องการเมือง ส่วนรายด้านที่อยู่ระดับต่ำ ได้แก่ ด้านการชุมนุมทางการเมือง ด้านการติดต่อกับนักการเมือง และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ

1.3 ด้านการรู้จักสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นของประชาชนต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ประชาชนมีความเข้าใจในด้านการรู้จักสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ในเรื่องการแสดงออกทางการเมือง โดยไม่กระทบต่อผู้อื่นและอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายบ้านเมือง โดยมองว่าหน่วยงานภาครัฐให้อิสระแก่ประชาชนชนในการแสดงออกทางการเมืองอยู่ในระดับที่จำกัด มีความเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นทางการเมือง แต่มีระดับในการแสดงออกทางการเมืองในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอดิศักดิ์ วชิรปญฺโญ (2561) จากการศึกษาพบว่า แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนของนักสันติวิธีตะวันตก มีแนวคิดว่าเป็นกระบวนการบูรณาการการตัดสินใจผ่านกระบวนการสื่อสารแบบสองทาง มีความรู้สึกรับผิดชอบมีการเสียสละแบ่งปันผลประโยชน์และตัดสินใจร่วมกัน ส่วนแนวคิดของนักวิชาการด้านสันติวิธีของไทย มีแนวคิดว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมเริ่มตั้งแต่รับทราบข้อมูล รับฟังความคิดเห็น การตัดสินใจมีเสรีภาพ เสมอภาคในการรับรู้ร่วมกัน ร่วมตรวจสอบ สร้างความสุจริต และเป็นการปฏิบัติการมีส่วนร่วมอย่างสันติ

1.4 ด้านความเป็นพลเมือง จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นของประชาชนต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมืองเพียงแค่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้ง โดยการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่หากเป็นเรื่องที่นอกเหนือจากนั้นเช่นการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง การให้ความช่วยเหลือในพรรคการเมืองต่าง ๆ ในการออกเสียง จะเป็นระดับกลุ่มบุคคลเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับการเมืองเท่าที่มีความรู้ในด้านนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โพธิ์คิน ขวาอุ่นหล้า (2563) ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดบึงกาฬ" ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง และด้านการจัดตั้งและการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นของประชาชนต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย อภิปรายได้ว่า ประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญและความสนใจในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีเพียงการเลือกตั้งเท่านั้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุด นอกจากนั้น หากเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางการเมืองมีการเข้าร่วมน้อยทุกกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุศรา โพธิสุข (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่" ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านหลักอปริหานิยธรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการร่วมรณรงค์การเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการตัดสินใจทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการดำเนินการเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ (Body of knowledge) ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ในลักษณะแผนภาพที่แสดงแนวทางบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตามหลักอปริหานิยธรรม ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง สรุปได้ว่า

1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ การมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องยึดถือความสม่ำเสมอในการเข้ารับการประชุม เพื่อรับทราบข้อมูลและรายละเอียด หรือหากมีปัญหาที่ต้องการแก้ไขจะได้ปรึกษาหารือกันเพื่อร่วมหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้สำเร็จลงได้ และประสบผลสัมฤทธิ์สูงสุด

2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม การเข้าร่วมประชุมหากไม่พร้อมเพรียงกันเข้าประชุม ไม่เลิกประชุมพร้อมกัน อาจจะเกิดปัญหาเรื่องการรับทราบนโยบายรวมถึงแนวทางการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ จึงต้องพร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ซึ่งหมายถึงการออกไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยเช่นเดียวกัน

3. ไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายรวมเอาถึงการอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน ในอนาคตหากกฎหมายรัฐธรรมนูญมีสิ่งที่กำหนดไว้และเป็นส่วนที่ดี

ย่อมไม่ควรเปลี่ยนแปลงส่วนของกฎข้อบังคับเหล่านั้น และไม่หมายรวมถึงการเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นรูปแบบอื่นด้วยเช่นเดียวกัน

4. ให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ ผู้นำในชุมชน ผู้บังคับบัญชา ตามประเพณีและวัฒนธรรมของคนไทย ให้ความสำคัญกับความเคารพผู้อาวุโส หรือผู้มีอายุ เนื่องด้วยเป็นผู้มีประสบการณ์มีความรู้มีความสามารถ ทัศนคติที่ดีงาม ให้ความรู้และข้อมูลที่สำคัญให้แก่คนรุ่นหลังได้เสมอ ถ้าหากเรารับฟังมักจะมีสิ่งที่มีประโยชน์อยู่เสมอ

5. ให้เกียรติต่อกุลสตรี การบูรณาการหลักพุทธธรรมในหัวข้อให้เกียรติต่อกุลสตรี หมายความถึงการมองข้ามซึ่งคำว่าเพศสภาพ ให้ความสำคัญกับความรู้ความสามารถของทุกเพศโดยเท่าเทียมกัน เพราะสามารถนำความรู้ความสามารถเหล่านั้นมาเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เกิดประโยชน์ได้นั่นเอง

6. ให้ความเคารพต่อสถานที่ต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณประโยชน์ ทั้งในชุมชนและในสถานที่ต่าง ๆ การให้ความเคารพหมายรวมถึงการดูแลรักษาให้ชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุดจากสาธารณประโยชน์ รวมถึงปูชนียสถาน ที่เป็นที่เคารพบูชานำพามาซึ่งสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนและสังคม ซึ่งตรงกับหลักพุทธธรรมในหัวข้ออปริหานิยธรรมที่เน้นในเรื่องความสามัคคี ความเข้มแข็งของชุมชน และสังคม

7. จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกัน ให้การปฏิสันฐาน ต่ออาคันตุกะผู้มาเยือนหรือผู้ให้ความรู้แก่บุคคลในชุมชน การให้การปฏิสัณฐาน และหวังว่าให้ผู้มีความรู้ความสามารถที่ยังไม่มาถึงได้มาถึงแก่ชุมชนของตนนั้นหมายความถึงการต้อนรับให้การดูแลผู้ให้ความรู้ หรือเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสาร นโยบาย รวมถึงผู้มาจัดสถานที่และจัดการเลือกตั้งในสถานที่ให้ความดูแลปฏิสัณฐานด้วยความเต็มใจเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง "การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง" ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่างนโยบายการสร้างความเชื่อมั่นในการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันทรงมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข เพื่อแก้ปัญหาความแตกแยกในสังคมโดยยึดหลักอปริหานิยธรรมเพื่อบูรณาการและส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2. หน่วยงานควรปลูกฝังนโยบายที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าเป็นเรื่องของประชาชนทุกคน

ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ

1. พัฒนาศักยภาพคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาเป็นผู้นำทางการเมืองในอนาคต ให้ปรับเปลี่ยนตามเทคโนโลยี เพื่อการบริหารงานที่สะดวกรวดเร็ว และเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนทั่วไป

2. กระจายอำนาจ และมอบหมายหน้าที่ให้ถูกต้องกับบุคลากรต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับงานหน้าที่เหล่านั้นอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปวิจัยครั้งต่อไป

1. คุณลักษณะนักการเมืองที่ประสบความสำเร็จ ในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

2. การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา ของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

เอกสารอ้างอิง

คะนึงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ. (2545). *แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 : ปัญหา อุปสรรคและทางออก.* กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพลส.

บวรศักดิ์ อุวรรณโน และคณะ. (2555). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม.* กรุงเทพฯ: บริษัท พริ้นติ้ง ฮอลล์ จำกัด.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหวิริยาสาสน์.

บุศรา โพธิสุข. (2548). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระชาญชัย ติสฺสวโส. (2563). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอดิศักดิ์ วชิรปญฺโญ. (2561). แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเชิงพุทธบูรณาการ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์,* 6(4), 1810-1821.

โพธิ์คิน ขวาอุ่นหล้า. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดบึงกาฬ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 12(2), 354-367.

ภูสิทธ์ ขันติกุล. (2553). *รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

วิษณุ เครืองาม. (2530). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2562). *หลักสูตรวัยใสใจสะอาด "Youngster with Good Heart" ระดับอุดมศึกษา*. นนทบุรี: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด สาขา 4.

สุนทร ยอมศิริ. (2546). *ความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง : กรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่* (การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุรพล สุยะพรหม และสุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสกสรร มนทิราภา และคณะ. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมาภิบาลเพื่อบริหารองค์กรบริษัทมหาชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 5(2), 36-51.

พระมหาเหมชูวงค์ เหมว์โส และคณะ. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์,* 5(1), 56-67.

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมาภิบาลของแรงงานไทย สภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย*

THAI LABORERS' LIFE QUALITY PROMOTION ACCORDING TO BUDDHADHAMMA GOVERNANCE OF THE EMPLOYER'S CONFEDERATION FOR SME OF THAILAND

รัตนา ตฤษณารังสี, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
Ratana Trissanarungsee, Kiettisak Suklueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: wcs.ratana@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ปัจจัยที่ส่งผล และนำเสนอการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมาภิบาลของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสานวิธี

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ปัจจัยการบริหารจัดการตามกระบวนการ PDCA และปัจจัยการส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานตามหลักภาวนา 4 มีอิทธิพลร่วมกันต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมาภิบาลของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย ที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 83.40 การส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการให้สิ่งตอบแทนเพียงพอและยุติธรรม แรงงานได้รับค่าตอบแทนและประโยชน์เพียงพอ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ สถานประกอบการมีสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยได้ตามมาตรฐาน ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน แรงงานมีความก้าวหน้าทั้งค่าตอบแทนและตำแหน่ง ด้านโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตน แรงงานได้รับโอกาสในการพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือทำงานร่วมกัน มีการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ด้านประชาธิปไตยในองค์กร มีความเสมอภาคและเป็นธรรมในองค์กร ด้านความสมดุลระหว่างหน่วยงานกับชีวิตส่วนตัว แรงงานมีเวลาทำงานและใช้ชีวิตสมดุลกัน และด้านความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีโครงการและกิจกรรมเพื่อสังคม

คำสำคัญ: การส่งเสริมคุณภาพชีวิต; พุทธธรรมาภิบาล; แรงงาน SME ไทย

*Received February 17, 2022; Revised March 1, 2022; Accepted March 12, 2022

Abstract

Objectives of this research were to study life quality promotion; the factors affecting and propose Thai laborers' life quality promotion of Thailand SME employers' confederation. Methodology was the mixed methods.

The findings were as follows: The overall quality of life promotion condition was at a high level, the factors of management according to PDCA and life quality promotion according to Bhavana 4 affected the Thai laborers' life quality promotion of Thailand SME employers' confederation at the statistically significant level of 0.01 and could together explain the variations up to 83.40%, for the life quality promotion in sufficient and fair benefit aspect. The laborers receive adequate compensation and benefits. Safe and healthy environment aspect, the establishment has a safe environment that met the standards. The progress and stability in work aspect, the Labor has progressed in both compensation and position. Opportunities to develop their abilities aspect, the laborers were constantly being given opportunities to improve their competence social integration or collaboration aspect, there was acceptance and respect for each other. Democracy in the organization aspect, there was equality and fairness in the organization. Balance between the agency and personal life aspect, labors have a balanced work time and personal time. Relevance and beneficent to society aspect, the organization has ongoing CSR projects and activities.

Keywords: Life Quality Promoting; Buddhist Good Governance; Thai SEM Labor

บทนำ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นวิสาหกิจที่ผู้ประกอบการจำนวนมากต่างให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก มีการจ้างงานตั้งแต่ 15 – 200 คน และจำนวนทรัพย์สินถาวรตั้งแต่ 30 – 200 ล้านบาท (ราชกิจจานุเบกษา, 2545) ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการธุรกิจได้ด้วยเงินทุนไม่สูงมาก และมีเงินทุนหมุนเวียนในระบบเป็นจำนวนมาก มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ในปี 2563 มีมูลค่าเท่ากับ 15,703,021 ล้านบาท ในขณะที่ GDP ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอยู่ที่ 5,376,066 คิดเป็นร้อยละ 34.2 (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2564) ซึ่งถือว่าสูงมากและส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศเติบโตขึ้นมาโดยลำดับ

เมื่อกล่าวถึงการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและเอกชน ต่างต้องมีหลักในการบริหาร หลักที่ต้องคำนึงถึงเป็นประการแรกคือหลักธรรมาภิบาล ในช่วงปี ค.ศ. 1996 คณะกรรมการกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้นำหลักธรรมาภิบาลเป็นเงื่อนไขที่จะให้เงินกู้แกประเทศที่ต้องการความช่วยเหลือทั้งธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (วิชนี คุปตะวาทิน และ ศุภกานต มังกรสุรกาล, 2561) ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาประเทศไทยก็ได้มีการส่งเสริมธรรมาภิบาลสำหรับการบริหารงานภาครัฐ และหลักธรรมาภิบาลก็ได้ถูกกล่าวถึงเป็นอย่างมากในสาขาวิชารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เพราะเกี่ยวเนื่องด้วยการบริหารเศรษฐกิจและสังคม โดยมักมีปรากฏให้เห็นร่วมกับแนวคิดและศัพท์วิชาการประชาธิปไตย ประชาสังคม การมีส่วนร่วม สิทธิมนุษยชน การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน (อรวรรณ เจริญรัตน์, 2557)

ธุรกิจ SME สามารถสร้างระบบเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศต่อได้ แต่ทว่าปัญหาต่าง ๆ ที่พบเห็นกันบ่อย คือ ปัญหาการบริหารงานบุคคล ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาด้านการตลาด ต้นทุน วัตถุดิบและแรงงานต่างด้าว (สุชน ทิพย์ทิพากร, 2558) ซึ่งต่างเป็นปัญหาที่ยังแก้ไขไม่ตก ซึ่งปัญหาหลัก ๆ คือปัญหาของการบริหารโดยที่ขาดการนำเอาหลักธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการกันอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังพบว่าการไม่เข้าใจกฎหมายการใช้หลักนิติธรรม การทำงานไม่ตรงเวลา การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และการใช้งบประมาณที่ไม่เหมาะสม (รมณีย์ วงษา, 2558) ปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นแบบงูกินหาง วนรอบไปไม่รู้จบสิ้น เมื่อการบริหารงานด้านธุรกิจขาดการนำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้อย่างจริงจัง ผลกระทบที่เกิด คือ การขาดเสถียรภาพการจ้างงาน แรงงานมีรายได้ไม่คงที่ แรงงานไทยมีคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่ามาตรฐาน จนต้องหันเหมาประกอบอาชีพนอกระบบ นอกกฎหมายที่เห็นว่าก่อให้เกิดรายได้และผลตอบแทนมากกว่า ซึ่งได้แก่ การค้าของเถื่อน การค้ายาเสพติด การค้าสัตว์และพืชสงวนพันธุ์ การค้าประเวณี การลักลอบ ตัดไม้ทำลายป่า การพนัน การค้ามนุษย์ (วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ, 2557) ซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจมวลรวมของประเทศ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานไทย

แนวโน้มการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในอนาคต ต้องสนับสนุนให้บริษัทจ้างงานผู้สูงอายุ : ภาครัฐได้เริ่มตั้งศูนย์บริการจัดหางานผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้นเพิ่มทักษะและการจัดหางานให้เหมาะสมกับแรงงาน : จะช่วยเพิ่มความสามารถในการหารายได้ และยกระดับประสิทธิภาพของแรงงานในระยะยาว ซึ่งทำได้ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบตลอดช่วงอายุ โดยมากมักได้รับความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและเอกชน โดยโครงการฝึกอบรมแรงงานสูงอายุเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น และมีการคุ้มครองทางสังคมให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเองได้เช่นกันการยกระดับคุณภาพชีวิต : เราสามารถวางแผนตั้งแต่เนิ่น ๆ โดยภาครัฐก็มีส่วนสำคัญในการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ รวมถึงการจัดสรรรายได้และรายจ่ายอย่างสมดุล โดยเฉพาะรายได้หลังวัยเกษียณ ผ่านการตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (สุมณฑา สุภาวิมล, 2565)

อีกประการหนึ่งความเห็นแก่ตัวและเห็นแก่พวกพ้องผูกขาดสิทธิในการดำเนินธุรกิจโดยหวังผลประโยชน์ถ่ายเดียว ที่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อคุณภาพชีวิตของแรงงาน ล้วนแล้วแต่มีต้นเหตุมาจากการขาดธรรมาภิบาลและขาดคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้นการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดจำเป็นต้องใช้กฎหมายควบคุม (อรวรรณ เจริญรัตน์, 2557) และที่สำคัญจะต้องใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมที่เรียกว่าหลักพุทธธรรมาภิบาลเข้ามาเป็นกรอบในการบริหารด้วย เช่นเดียวกับการบริหารและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานในธุรกิจ SME หากขาดการนำเอาหลักธรรมาภิบาล และหลักพุทธธรรมาภิบาลเข้ามาใช้อย่างจริงจัง จะส่งผลให้เกิดปัญหาตามมามากมายดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ดังนั้นหลักพุทธธรรมาภิบาลกล่าวคือ หลักภาวนา 4 ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระพุทธสาวก ให้มีคุณภาพกายและคุณภาพใจที่ดี ผลลัพธ์ที่ได้คือความสุข ที่นำไปสู่การพัฒนาตนเองให้ดำเนินชีวิตที่มีจุดมุ่งหมายขั้นสูงหรือเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง (สุนทรี สุริยะรังสี, 2559) แต่ในระดับปุถุชนคนธรรมดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานไทย การนำเอาหลักภาวนา 4 มาประยุกต์ใช้โดยการส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จะส่งผลให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีระเบียบวินัย มีจิตใจมั่นคง มีปัญญารู้เท่าทันสภาพความเป็นจริงของสังคมที่จะส่งผลให้มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่แข็งแรง พร้อมที่จะดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานในหน้าที่หรือภารกิจที่ตนเองรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้งานที่ตนเองรับผิดชอบประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ (นัฐพล บุญสอน, 2565) และการที่ผู้ปฏิบัติงานทำให้งานที่ตนเองรับผิดชอบประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ได้นั้น หมายความว่าผู้ปฏิบัติงานนั้น มีศักยภาพและมีความสามารถ ที่จะได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้าให้ได้เลื่อนระดับ เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือนหรือการได้ค่าตอบแทนที่พิเศษมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ทั้งคุณภาพชีวิตและคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานดีขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า หลักภาวนาธรรมนี้ มีส่วนช่วยในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี เป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาก็คือการหาวิธีทำให้ชีวิตมีความสุขซึ่งมีความสำคัญมากโดยทั่ว ๆ ไปการทำความดีหรือกรรมดีพระพุทธศาสนาเรียกว่าบุญ“บุญเป็นชื่อของความสุข”ความสุขก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดสมาธิในการบำเพ็ญเพียรทางจิตหรือเจริญภาวนาดังพุทธพจน์ว่า“ผู้มีสุขจิตย่อมตั้งมั่น(เป็นสมาธิ)” และเมื่อจิตเป็นสมาธิบรรลุฌานแล้วความสุขก็เป็นองค์ประกอบของฌานและนิพพานซึ่งเป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาดังนั้นข้อปฏิบัติที่มีความสุขตามลักษณะทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นเป้าหมายของชีวิต (พระมหาบรรณ์ ปญฺญาธโร, 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมาภิบาลของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย ด้วยว่า การศึกษาและส่งเสริมธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในกระบวนการบริหารจัดการขององค์การสภานายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทยจะสามารถสร้างสมดุลระหว่างการ

จ้างงานแรงงานและผลตอบแทน และนำไปสู่การพัฒนาฝีมือแรงงานที่จะก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย
3. เพื่อนำเสนอการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมาภิบาลของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการโดย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการโดยศึกษาจากแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แรงงาน SME ไทย ในกรุงเทพมหานคร แรงงานในธุรกิจขนาดย่อม (SE) จำนวน 4,997,999 คน แรงงานในธุรกิจขนาดกลาง (ME) จำนวน 2,442,188 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 7,440,187 คน (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2563) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของยามาเน่ (Taro Yamane) (สุวรีย์ สิริโภคาภิรมณ์, 2546) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดและสร้างเครื่องมือ การวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน การวิจัยเชิงปริมาณ แบบแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 6 ตอน 92 ข้อ หาค่าค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้ทรงเชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ทุกข้อมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระหว่าง 0.80-100 ตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ = .953

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล กับ กลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ จำนวน 400 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูล ที่สมบูรณ์ทั้งหมด จำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

2. การวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Multiple regression Stepwise)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็ตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ นั้นเพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย พบว่า กลุ่มแรงงาน SME มีความเห็นต่อระดับสภาพการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.09, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

โดยที่ด้านความต้องการความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.14, S.D. = 0.63) รองลงมา ด้านความต้องการทางสุนทรียะ และด้านความต้องการความเป็นเจ้าของ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.11, S.D. = 0.59 และ 0.64) ตามลำดับ และด้านความต้องการทางสรีระ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.99, S.D. = 0.92)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการตามกระบวนการ PDCA (X1) ประกอบด้วย ด้านการวางแผน (X11) ด้านการปฏิบัติตามแผน (X12) ด้านการตรวจสอบ (X13) ด้านการปรับปรุงแก้ไข (X14) และปัจจัยการส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานตามหลักภาวนา 4 (X2) ประกอบด้วย ด้านกายภาวนา การส่งเสริมด้านกาย (X21) ด้านสีลภาวนา การส่งเสริมด้านศีล (X22) ด้านจิตตภาวนา การส่งเสริมด้านจิตใจ (X23) และด้านปัญญาภาวนา การส่งเสริมด้านปัญญา (X24) ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย (Y) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และร่วมกันอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 83.40 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β1) เท่ากับ 0.304 และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานตามหลักภาวนา 4 (X2) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β2) เท่ากับ 0.0.631

3. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมาภิบาลของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย พบว่า

3.1 ด้านการให้สิ่งตอบแทนเพียงพอและยุติธรรม มีองค์ประกอบดังนี้ คือ การได้รับค่าตอบแทนและประโยชน์เพียงพอ ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมตามความสามารถ มีสวัสดิการตามกฎหมาย ได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ยุติธรรม ได้รับสวัสดิการอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค

3.2 ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ มีองค์ประกอบดังนี้ คือ มีสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยตามมาตรฐานด้านอาชีวอนามัย มีเครื่องจักรที่ใช้งานได้สะดวกและปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมที่สะอาดปราศจากมลภาวะ มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ระบบให้ความช่วยเหลือและป้องกันภัย

3.3 ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ แรงงานมีความก้าวทั้งค่าตอบแทนและตำแหน่ง แรงงานได้รับโอกาสพัฒนาตนให้เติบโตในสายอาชีพ แรงงานได้รับการพัฒนาฝีมืออย่างต่อเนื่อง แรงงานมีความมั่นคงในตำแหน่งและหน้าที่ แรงงานเกิดความรักและผูกพันต่อองค์กร

3.4 ด้านโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตน มีองค์ประกอบดังนี้ คือ ได้รับโอกาสในการพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการศึกษา ได้รับการพัฒนาทักษะตามมาตรฐานวิชาชีพ ได้รับการพัฒนาความรู้และการใช้เทคโนโลยี มีรางวัลเป็นแรงจูงใจให้แรงงานได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

3.5 ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือทำงานร่วมกัน มีองค์ประกอบดังนี้ คือ มีการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน นายจ้างและแรงมีมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกันได้ดี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ต่อกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน

3.6 ด้านประชาธิปไตยในองค์กร มีองค์ประกอบดังนี้ คือ มีความเสมอภาคและเป็นธรรมในองค์กร เคารพในสิทธิและเสรีภาพของเพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติตนภายใต้กฎระเบียบเดียวกัน มีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความเห็น รับฟังข้อคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3.7 ด้านความสมดุลระหว่างหน่วยงานกับชีวิตส่วนตัว มีองค์ประกอบดังนี้ คือ เวลาทำงานและเวลาใช้ชีวิตส่วนตัวมีความสมดุล มีเวลาพักผ่อนที่เหมาะสมมีเวลารักษาสุขภาพ มีระเบียบวินัยแยกแยะเรื่องส่วนตัวและเรื่องงาน มีการกำหนดวันลาและพักร้อนอย่างเหมาะสม และแยกแยะเวลาทำงานไม่รบกวนพนักงานเวลาพัก8) ด้านความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีองค์ประกอบดังนี้ คือ องค์กรมีโครงการและกิจกรรม CSR อย่างต่อเนื่อง มีความรับผิดชอบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม มีจิตอาสาทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีจิตใจเกื้อกูลต่อเพื่อนมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในองค์กรและชุมชนของตน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลของการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า สุขภาพ การทำงาน ค่าตอบแทน เป็นส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ อาจินต์ สงทับ (2560) ที่ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญในอันดับต้นได้แก่ คุณภาพชีวิต สุขภาพ ค่าตอบแทน การทำงาน ชีวิตครอบครัวและสังคม นอกจากนี้ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงาน ได้มีการส่งเสริมให้นายจ้างได้จัดการให้มีสวัสดิการตามกฎหมายและสิทธิประโยชน์ของแรงงาน ส่งเสริมด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของแรงงาน พร้อมกันนั้นก็ส่งเสริมให้นายจ้างและแรงงานมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ จิราพร ทินบุตร และคณะ (2563) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการคุณภาพชีวิตและสวัสดิการแรงงานในสถานประกอบกิจการ บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการดำเนินการสร้างขวัญกำลังใจที่ดีให้แก่ผู้ใช้แรงงานควรกำหนดค่าตอบแทนที่เป็นธรรมมีความเท่าเทียมกัน

ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าสุขภาพร่างกายของแรงงานสำคัญมาก เพราะเมื่อสุขภาพดีแรงงานก็สามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพ และที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ แรงงานกับนายจ้างมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมีความเป็นพี่เป็นน้องเป็นครอบครัวเดียวกัน ใส่ใจซึ่งกันและกัน

ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชสิทธิเวที (วิรัช วิโรจโน) (2562) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์สถานการณ์สุขภาวะตามหลักภาวนา 4 ของพระสงฆ์ในจังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า สุขภาวะของพระสงฆ์ส่วนหนึ่งคือมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้าน ชุมชน ทำให้พระสงฆ์สามารถอยู่ครองเพศสมณะและปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกประการหนึ่งสุขภาพที่ดีจะต้องมาจากความสมบูรณ์ของร่างกายและความสมบูรณ์ของจิตใจด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ วินัย ศรีสะอาด และคณะ (2561) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของแรงงานไทยในประเทศแถบอาเซียน” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของแรงงานไทย ขึ้นอยู่กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย, ด้านจิตใจ และด้านสิ่งแวดล้อม โดยการจัดโปรแกรมการดูแลสุขภาพเน้นการสังเกตอาการผิดปกติสุขภาพด้านต่าง ๆ

ประเด็นหนึ่งที่ทำให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี คือการที่แรงงานได้รับสวัสดิการที่เพียงพอโดยเฉพาะอย่างยิ่งสวัสดิการตามกฎหมายที่พึงจะได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับ วีระ เภียบ (2560) ที่ได้วิจัยเรื่อง “สถานการณ์และความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชา ในเขตจังหวัดสระแก้ว” ผลการวิจัยพบว่า การจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์สำหรับลูกจ้างของสถานประกอบการการจ่ายค่าจ้างอย่างเหมาะสมจะทำให้คุณภาพชีวิตของแรงงานดีขึ้นและส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วย

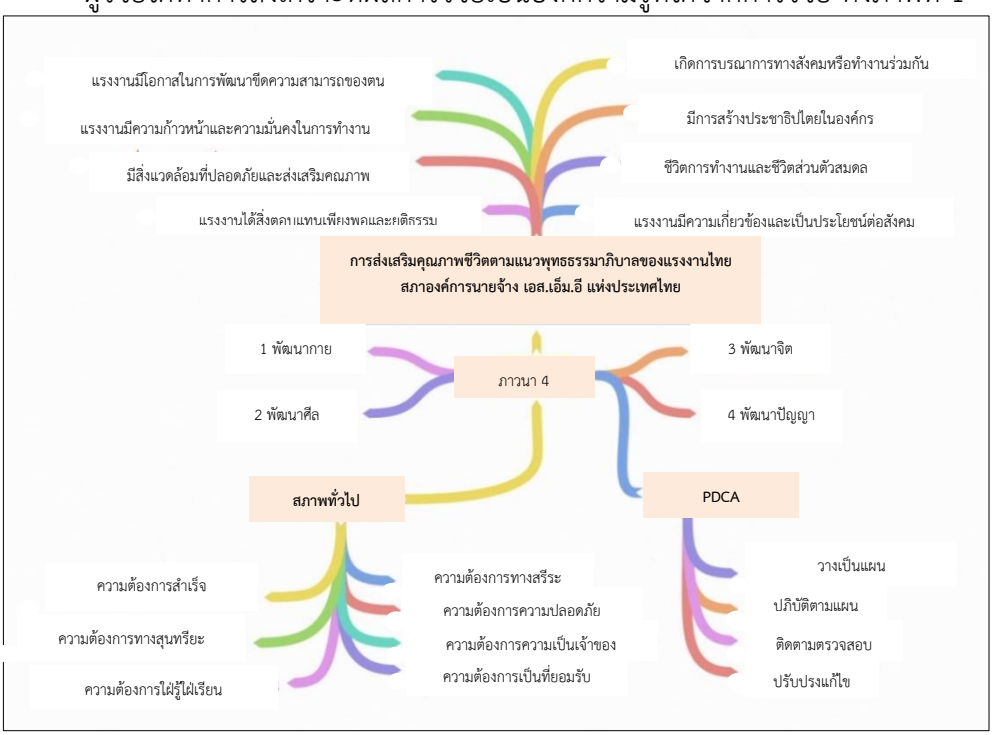
2. ปัจจัยการบริหารจัดการตามกระบวนการ PDCA ซึ่งมีปัจจัยที่สำคัญ คือ ด้านการวางแผน โดยมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรในองค์กรให้เหมาะสม วางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติตามแผน ดำเนินการโดยปฏิบัติตามแผนอย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง ด้านการตรวจสอบ คือ ตรวจสอบกระบวนการทำงานว่ามีจุดบกพร่องอะไรบ้างและรีบดำเนินการแก้ไขและตรวจสอบความโปร่งใส และด้านการปรับปรุงแก้ไข ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการและวิธีการให้ดีขึ้น วิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหาจากสาเหตุ ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาวิศิต ธีรว์โส (2559) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการปกครองของพระสังฆาธิการระดับอำเภอ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 11” การวิจัย พบว่า การปกครองให้มีประสิทธิภาพก็จะต้องดำเนินการตามกระบวนการ PDCA เช่นกัน และยังสอดคล้องกับ ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร (2562) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัด พระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า บริบทการบริหารจัดการของภาครัฐและเอกชนประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การแก้ไขและซึ่งมีผลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน และยังสอดคล้องกับ ธีรพงศ์ ทับอินทร์ (2562) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “การใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42” ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) ในการบริหารงาน มีการวางแผนปฏิบัติตามแผนตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามลำดับ

ปัจจัยการส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานตามหลักภาวนา 4 ประกอบด้วย ด้านกายภาวนา (การส่งเสริมด้านกาย) มีการส่งเสริมสุขภาพกายตามหลักสุขอนามัย ส่งเสริมให้ออกกำลังกายมีวินัยในตนเอง ด้านสีลภาวนา (การส่งเสริมด้านศีล) มีการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมการรักษาให้แรงงานรักษาศีล ด้านจิตตภาวนา (การส่งเสริมด้านจิตใจ) มีการฝึกอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็งอดทน จัดให้มีการฝึกอบรมสมาธิ และด้านปัญญาภาวนา (การส่งเสริมด้านปัญญา) มีการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์พัฒนาปัญญาแก้ไขปัญหา ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถแรงงานอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ สมจิตรา กิตติมานนท์ (2562) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง "การบริโภคอาหารเจเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางไตรสิกขา" ผลการวิจัยพบว่า การบริโภคอาหารเจส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตทำให้ชีวิตมีความเจริญงอกงามในลักษณะของความดีงามมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ชีวิตมีความสงบสันติสุข และยังสอดคล้องกับ พระครูใบฎีกาสอาด ปญฺญาทีโป (2558) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในชุมชน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2” ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีรูปแบบที่สอดคล้องกับหลักภาวนา 4 ข้างต้น

3. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมาภิบาลของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย มีแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมคือ การให้สิ่งตอบแทนเพียงพอและยุติธรรม มีสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ แรงงานมีความก้าวทั้งค่าตอบแทนและตำแหน่ง มีโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตน มีการบูรณาการทางสังคมหรือทำงานร่วมกัน มีประชาธิปไตยในองค์กร มีเวลาพักผ่อนที่เหมาะสมมีเวลารักษาสุขภาพ มีความรับผิดชอบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม มีจิตอาสาทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีจิตใจเกื้อกูลต่อเพื่อนมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในองค์กรและชุมชนของตน ซึ่งผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การให้สิ่งตอบแทนเพียงพอและยุติธรรม สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน โอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตน การบูรณาการทางสังคมหรือทำงานร่วมกัน ประชาธิปไตยในองค์กร ความสมดุลระหว่างหน่วยงานกับชีวิตส่วนตัว และความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นผลมาจากการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามกระบวนการข้างต้นซึ่งสอดคล้องกับ ดวงกมล คนโฑเงิน (2556) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่มาบตาพุดจังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัยส่งผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างเห็นได้ชัด และสอดคล้องกับ เศรษฐศาสตร์ ไชยแสง (2553) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรวิทยาลัยราชพฤกษ์” ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของการทำงานสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต และยังสอดคล้องกับ สนิท สัตโยภาส (2559) ที่ได้วิจัยเรื่อง “แรงงานต่างด้าวกับความมั่นคงทางสังคม” ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่ทำให้แรงงานเกิดความมั่นคงคือ การทำงานและมีรายได้ที่เหมาะสม มีครอบครัวที่อบอุ่นได้รับการสนับสนุนทางสังคมได้รับการส่งเสริมการศึกษาและสุขอนามัย

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ผลการวิจัยเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายรายละเอียดของแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ สภาพทั่วไป กระบวนการ PDCA หลักภาวนา 4 และ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมาภิบาลของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส. เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย

สภาพทั่วไป ซึ่งมีองค์ประกอบคือ ความต้องการทางสรีระ ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการเป็นเจ้าของ ความต้องการเป็นที่ยอมรับ ความต้องการใฝ่เรียน ความต้องการทางสุนทรียะ และความต้องการความสำเร็จ จะต้องมีการวิเคราะห์ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสภาพที่เป็นอยู่แรงงานมีคุณภาพชีวิตในระดับใด ต้องพัฒนาไปสู่ระดับใด โดยนำเอาความต้องการเป็นฐาน และสำรวจว่าแรงงานได้รับความต้องการตามความจำเป็นพื้นฐานครบหรือไม่ขาดในส่วนใดบ้างและ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความจำเป็นพื้นฐานที่นายจ้างต้องจัดให้ตามกฎหมายจะต้องมีการตรวจสอบวิเคราะห์ด้วยว่ามีเพียงพอและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับแรงงานได้หรือไม่

กระบวนการ PDCA เมื่อได้ทำการวิเคราะห์เรียบร้อยแล้วต่อมาต้องมีการวางแผนดำเนินการ กำหนดเป้าหมายและวิธีการ วางแผนงบประมาณ วางแผนกาใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด จากนั้นดำเนินการตามแผนอย่างเป็นขั้นตอน และต้องมีการตรวจสอบในขั้นตอนต่อมา คือตรวจสอบกระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตว่าดำเนินการไปตามแผนหรือไม่ ต้องมีการปรับแผนในส่วนใดบ้างเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามแผน ประการต่อมาต้องมีการตรวจสอบ โดยจะต้องตรวจสอบในส่วนของกระบวนการวิธีการดำเนินการว่ามีจุดบกพร่องส่วนใดบ้าง จากนั้นก็ควรมีการตรวจสอบการใช้งบประมาณว่ามีความโปร่งใสหรือไม่อย่างไร และในขั้นตอนสุดท้ายเมื่อได้ข้อมูลการตรวจสอบแล้วตั้งแต่ต้น หากพบว่าจำเป็นต้องมีการแก้ไขก็รีบดำเนินการแก้ไขโดยด่วน

หลักภาวนา 4 เป็นหลักพุทธธรรมที่เป็นตัวผสานระหว่างการดำเนินการกับผลการส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยที่หลักภาวนา 4 จะเป็นหลักธรรมที่ใช้ในการคัดกรองและจัดว่าเป็นแนวทางที่เปรียบเสมือนทิศทางที่ผู้ประกอบการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยหลักการแล้วจะต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาในด้านกาย คือให้มีร่างกายแข็งแรงควรแก่การงาน ด้านศีล ให้มีระเบียบวินัย ด้านจิตให้มีสมาธิในการทำงาน ด้านปัญญาให้รอบรู้ รอบคอบ รอบด้านในงานที่ทำ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่นั่นเอง

ในส่วนของการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมาภิบาลของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย คือผลทีเกิดจากการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามกระบวนการข้างต้น ซึ่งจะก่อให้เกิด ผลดีต่อแรงงานคือ แรงงานได้รับสิ่งตอบแทนที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมในการทำงานดีขึ้น เกิดความมั่นคงในการทำงาน มีโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตน เกิดการบูรณาการทางสังคมให้สามารถทำงานร่วมกันได้ เกิดประชาธิปไตยในองค์กรที่ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในสิทธิที่จะพึงมีพึงเป็นอย่างชอบธรรม ชีวิตการทำงานและชีวิตครอบครัวหรือเวลาพักผ่อนมีความสมดุลกัน ไม่มากไม่น้อยไปกว่ากันจนเกินไป และเกิดความเกี่ยวข้องและสร้างประโยชน์เพื่อสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานมีประสิทธิภาพคือการใช้หลักการของ PDCA บูรณาการกับหลักภาวนา 4 ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ภาครัฐได้มีการกำหนดแนวทางและวิธีการที่เหมาะตามหลักการนี้

2. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับแรงงานส่งผลให้การปฏิบัติงานบรรลุผลและมีประสิทธิภาพ สถานประกอบการหรือนายจ้างควรมีการกำหนดแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย ควรกำหนดให้นายได้ได้นำเอาหลักหลักการของ PDCA บูรณาการกับหลักภาวนา 4 เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงาน ให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. สภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย ควรกำหนดให้สถานประกอบการหรือนายจ้างได้ดำเนินการส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานอย่างเป็นรูปธรรม และแจ้งทรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แรงงานได้ทราบตั้งแต่ต้น เพื่อประกอบการตัดสินใจเข้าทำงานในสถานประกอบการนั้นๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย เพื่อหาแนวทางและวิธีการในเชิงกลยุทธ์ ที่จะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่สำคัญต่อคุณภาพชีวิต และนำมาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดจำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2545, 25 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 119 ตอนที่ 93 ก. หน้า 17.

จิราพร ทินบุตร และคณะ. (2563). การบริหารจัดการคุณภาพชีวิตและสวัสดิการแรงงานในสถานประกอบกิจการ บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. *วารสารมหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 9(2), 169-180.

ดวงกมล คนโทเงิน. (2556). *ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่มาบตาพุด จังหวัดระยอง* (ดุษฎีนิพนธ์บัณฑิต สาขาประชากรศาสตร์).กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีรพงศ์ ทับอินทร์. (2558). การใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 9(2), 68-78.

นัฐพล บุญสอน. (2565). ภาวนาธรรม: หลักธรรมสำหรับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 5(1), 220-231.

พระครูใบฎีกาสอาด ปญฺญาทีโป (ดิษฐสวรรค์). (2558). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในชุมชน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธ

ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาบรรณ์ ปญฺญาธโร. (2565). การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามลักษณะทางพระพุทธศาสนา. วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ, 5(2), 183-191.

พระมหาวิศิต ธีรว์โส. (2559). *การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการปกครองของพระสังฆาธิการระดับอำเภอ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 11* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชสิทธิเวที (วิรัช วิโรจโน). (2562). การวิเคราะห์สถานการณ์สุขภาวะตามหลักภาวนา 4 ของพระสงฆ์ในจังหวัดพิจิตร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์,* 8(3), 15-27.

รมณีย์ วงษา. (2559). สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า*, 3(1), 288-303.

วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ. (2557). มุมมองเศรษฐกิจไทย : ไม่เป็นทางการ. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 1(1), 17-38.

วิชนี คุปตะวาทิน และ ศุภกานต มังกรสุรกาล. (2561). ธรรมาภิบาลของไทยเป็นจริงได้หรือ. *วารสารวิชาการ สถาบันเทนโคโลยีแห่งสุวรรณภูมิ,* 4(1), 1-7.

วินัย ศรีสะอาด และคณะ. (2561). ภาวะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของแรงงานไทยในประเทศแถบอาเซียน. *วารสารกรมการแพทย์*, 43(1), 145-153.

วีระ เภียบ. (2560). สถานการณ์และความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชา ในเขตจังหวัดสระแก้ว. *วารสาร Veridian E-Journal*, 10(2), 191-192.

ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร. (2562). *รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัด พระนครศรีอยุธยา* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เศรษฐศาสตร์ ไชยแสง. (2553). *คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรวิทยาลัยราชพฤกษ์* (รายงานการวิจัย). นนทบุรี: ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

สนิท สัตโยภาส. (2559). แรงงานต่างด้าวกับความมั่นคงทางสังคม. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 7(1), 193-207.

สมจิตรา กิตติมานนท์. (2553). *การบริโภคอาหารเจเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางไตรสิกขา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2564). *จำนวนและการจ้างงานวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ปี 2563.* กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

สุชน ทิพย์ทิพากร. (2558). แนวทางการปรับตัวของการประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาทต่อวัน : กรณีศึกษา จังหวัดนครปฐม. *Veridian E Journal,* 8(2), 2271-2289

สุนทรี สุริยะรังสี. (2559). หลักสุขบัญญัติไทยสมัยใหม่กับกับหลักการพัฒนาตามแนวคิดไตรสิกขา. *วารสารธรรมทรรศน์,* 16(2), 264-281.

สุมณฑา สุภาวิมล. (2565). การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักไตรสิกขา. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 5(2), 104-112.

สุวรีย์ สิริโภคาภิรมณ์. (2546). *การวิจัยทางการศึกษา*. ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

อรวรรณ เจริญรัตน์. (2557). ความคิดเห็นของนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม. *วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*, 3(1), 83-111.

อาจินต์ สงทับ. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง. *วารสาร EAU HERITAGE*, 11(2), 191-206.

กระบวนการมีส่วนร่วมของ บวร ในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี*

THE PARTICIPATION PROCESS OF CTS IN MAKING A PLAN TO DEVELOP THE BASE NEW NORMAL IN KANCHANABURI PROVINCE

พระครูวิโรจน์กาญจนเขต (นันทกฤต ทีปงฺกโร)
Phrakruwirojkanchanakhet (Nanthakrit Teepangkaro)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: Krisada.sae@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ 2. รูปแบบการมีส่วนร่วม และ 3. วิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วม เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบลงภาคสนาม โดยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก และทำกลุ่มสนทนา แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น 4 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มพระสงฆ์วัดไชยชุมพลชนะสงคราม 2. กลุ่มตัวแทนนิสิต มจร. ห้องเรียนวัดไชยชุมพลชนะสงคราม 3. กลุ่มชาวบ้านผู้ได้รับผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 4. กลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 รูปหรือคน

ผลการศึกษาพบว่า 1. การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ มีสองระดับ ระดับแรกคือ ส่วนตัวพระสงฆ์ ระดับที่สองคือระดับองค์กรหรือวัด 2. หลักพุทธธรรมนำมาประยุกต์ใช้ คือ รู้ทันความกลัวและหยุดด้วยหลักพุทธศาสนา พัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนตามหลักปธาน 4 และพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนตามหลักภาวนา 4 ภายใต้สุขภาวะทางสังคมที่มุ่งไปสู่การพัฒนาด้านกาย จิต ปัญญา และสังคม 3. กระบวนการมีส่วนร่วมด้วย หลัก 5 ผ ได้แก่ 1 แผนดีมีผู้นำ ผู้นำเป็นที่น่าเคารพ เลื่อมใสศรัทธา 2 แผนนั้นบำเพ็ญด้วยจิตอาสา ทุกคนในชุมชน มีความเสียสละ มุ่งมั่น มีจิตอาสาร่วมกันดำเนินโครงการให้ประสบความสำเร็จ 3 แผนชวนสานเสวนาร่วมกันพูดคุยระหว่างตัวแทนจาก บ้าน วัด โรงเรียนหน่วยงานราชการ หาปัญหาและสาเหตุของผู้ได้รับผลกระทบ นำเสนอแนวทางแก้ไข 4 แผนบูรณาการสานสัมพันธ์ ร่วมแรงร่วมใจให้ความสำคัญกับการทำงานสร้างความสัมพันธ์ที่ดี พร้อมให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนประสานงานระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนหรือหน่วยราชการ 5 แผนบริหารสู่ความยั่งยืน ร่วมกันทำตามเป้าหมายแผนงาน ในการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

คำสำคัญ: กระบวนการการมีส่วนร่วม; แผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่; จังหวัดกาญจนบุรี

*Received May 13, 2023; Revised May 27, 2023; Accepted May 29, 2023

Abstract

This research article were three objectives: 1. to study the participation of monks, 2. to study the participation pattern, and 3. to analyze the participation process of monks. It is a qualitative field of research by studying documents and in-depth interviews and conducting group discussions. The key informants were divided into 5 groups: 1. Monks of Chai Chumphon Chanasongkram Temple, Aram Luang, 5 photos 2. Representatives of MCU students, Chai Chumphon Chanasongkram Temple classroom, 15 photos/person 3. A group of villagers affected by the COVID-19 crisis, 5 people; 4. A group of representatives from relevant agencies 5 people, including 30 key informants in this research.

The study results revealed that 1. the participation of monks in dealing with the COVID-19 epidemic crisis, there are two levels. The first level is the personal story of the monks. The second level is the organization or temple level. 2. Buddhist principles that can be applied are: 1. Understanding fear and stopping it with Buddhist principles. 2. Sustainable development of a new way of life according to Principles 4 and 3. According to the 4 Buddhist principles of social well-being, sustainable development of a new way of life leads to physical, mental, intellectual, and social development. To. Leaders must be respected. Faithful, reliable, and Have leadership. The two plans are practiced with a volunteer spirit, meaning everyone in the community, home, temple, school, or government agency. There must be sacrifice, determination, and volunteer spirit to jointly carry out the project successfully. to find out the problems and causes of those affected by the COVID-19 epidemic. Then, together present ways to solve problems. 4. Integrated Relationship Plan means working together to focus on working to create good relationships. Ready to help Coordinate coordination between homes, temples, schools, and government agencies.

Keywords: Process Participation; Development of A New Way of Life**;** Kanchanaburi Province

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 นับเป็นสถานการณ์วิกฤติที่ได้สร้างความโกลาหลวุ่นวายให้กับประชากรในประเทศไทยอย่างหนักหน่วงทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมไปถึงวิถีชีวิตของผู้คน อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ดังกล่าวเราได้เห็นบทบาทของพระสงฆ์ทั่วประเทศได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับมือกับภัยพิบัติ-19 โดยสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงมีพระดำริว่า วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนคู่กับสังคมไทยมานับแต่โบราณ ตราบจนถึงวันนี้ วัดไม่เพียงแต่เป็นที่พำนักของพระภิกษุสามเณร แต่ยังเป็นสถานสาธารณสงเคราะห์ของชุมชนด้วย จึงสมควรที่จะให้วัดที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะอนุเคราะห์ประชาชนผู้ประสบความยากลำบากดำเนินภารกิจตามบทบาทหน้าที่ที่ดำรงอยู่นับแต่อดีตกาล (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2563) โดยคณะสงฆ์ทั่วประเทศได้สนองพระดำริดำเนินการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 โดยการจัดทำโครงการโรงทาน ซึ่งในปัจจุบันมีวัดที่จัดโรงทานอยู่ 600 กว่าแห่งกระจายอยู่เกือบทุกจังหวัด พระสงฆ์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของชุมชนและเป็นที่ยอมรับของชุมชน จึงต้องนำวิกฤตในสถานการณ์นี้มาเป็นโอกาสเพื่อได้ช่วยเหลือสังคมให้เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชนและเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน เช่น ช่วยบริจาคอาหาร น้ำดื่ม หน้ากากอนามัย เป็นต้น เพื่อให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ดังนั้นบทบาทของพระสงฆ์จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้สังคมอยู่เป็นสุขร่มเย็น (พระณัฐวุฒิ พันทะลี, 2563)

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่พระสงฆ์ได้มีบทบาทออกมาขับเคลื่อนการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติโควิด-19 โดยเฉพาะวัดไชยชุมพลชนะสงคราม พระอารามหลวง (วัดใต้) ได้จัดทำโครงการวัดไม่ทิ้งโยม โยมไม่ทิ้งวัดโดยได้จัดทำโรงทานและแจกถุงยังชีพเครื่องอุปโภคบริโภค แก่ตัวแทนจากชุมชนต่างๆในเขตเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จำนวน 27 ชุมชน วันละ 1 ชุมชน ชุมชนละ 20 ครัวเรือน นอกจากนั้นยังมีวัดท่าขนุน อ.ทองผาภูมิ ที่ได้จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด – 19 โดยได้ทำโครงการ “โรงทานปันน้ำใจ ช่วยผู้ประสบภัย COVID-19” (พระเทพปริยัติโสภณ 2563) ขึ้นเช่นกัน จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าพระสงฆ์มีบทบาทในสังคมไทยอย่างมากมาย แม้ในขณะที่บ้านเมืองจะอยู่ในสภาวะของความสงบสุขหรือตกอยู่ในสภาวะของภัยพิบัติโรคระบาดอย่างในปัจจุบันก็ตาม ทั้งนี้สืบเนื่องนับจากอดีตจนถึงปัจจุบันพระสงฆ์ได้มีส่วนสำคัญกับสังคมไทยมาโดยตลอด โดยจัดเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันหนึ่งและได้ทำหน้าที่สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ทุกวันนี้พระสงฆ์มิได้ทำเฉพาะหน้าที่ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังได้ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือสงเคราะห์สังคมในด้านต่างๆหลายด้านด้วยกัน ทั้งนี้เพราะพระสงฆ์เป็นผู้มีความสามารถ และทรงคุณค่าในการพัฒนาชุมชน เป็นที่ไว้วางใจ ในการทำงาน นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ด้านการศึกษา การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน รวมถึงการปลูกฝังความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้แก่เด็ก และเยาวชนในชุมชน กล่าวได้การมีส่วนร่วมเป็นเพียงการแสดงบทบาทที่เล็กน้อย เช่น การพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันทางการเมือง ร่วมฟังการอภิปรายและการหาเสียงทางการเมือง ร่วมการรณรงค์ทางการเมือง ออกมาร่วมกันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พากันมาร่วมสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ให้การสนับสนุนพรรคการเมือง หรือลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร เป็นต้น การเสริมสร้างชุมชนให้ความเข้มแข็งได้นั้น พระสงฆ์มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อน โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นเผยแผ่ปลูกฝังศีลธรรม (พระเมธาวินัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา), 2564)

อย่างไรก็ตาม บทเรียนจากการออกมาขับเคลื่อนการช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติโควิด-19 ของวัดไชยชุมพลชนะสงคราม พระอารามหลวง (วัดใต้) ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ยังพบว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ยังมีปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดหลายประการเช่น การมีส่วนร่วมของชุมชน และโรงเรียนในการวางแผนในการจัดการปัญหาร่วมกันในอนาคต เพราะที่ผ่านมา วัดและพระสงฆ์จะมีบทบาทหลัก และเป็นบทบาทนำในเชิงการการช่วยเหลือสงเคราะห์ ให้อาหาร เช่น ให้ถุงยังชีพกับประชาชนที่เดือดร้อน แต่ยังไม่เคยมีการมาร่วมวงสนทนาเพื่อสรุปบทเรียนในการทำงานที่ผ่านมาร่วมกัน ซึ่งผู้วิจัยมองว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จะยังมีต่อเนื่องไปอีกนานกว่าที่โลกนี้จะค้นพบวัคซีนในการป้องกัน จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้เห็นว่าพระสงฆ์ ยังคงมีหน้าที่ในการทำงานเพื่อสังคมส่วนรวม ทำงานเพื่อประชาชนในการช่วยเหลือสังคมและประชาชน ซึ่งจะเห็นว่าคณะสงฆ์พร้อมเครือข่ายยังคงทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวมโดยใช้เครือข่ายสาธารณะสงเคราะห์ ทำให้เกิดความช่วยเหลือเยี่ยมพบปะให้กำลังใจ แจกเครื่องอุปโภคบริโภค เงินขวัญถุง อาหารปรุงสุกช่วยเหลือประชาชน โดยมีวัดพระสงฆ์ในพื้นที่เป็นผู้ที่ประสานดำเนินการ และให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมเชิงพื้นที่ (พระเอกลักษณ์ อชิตโต และคณะ, 2565)

พระสงฆ์ยังมีบทบาทในด้านการช่วยบรรเทาปัญหา และส่วนช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตใจของประชาชน ในชุมชนท้องถิ่นถือเป็นบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนและการช่วยเหลือเยียวยาชุมชนในภาวะวิกฤติจากภัยพิบัติโควิด-19 โดยใช้หลักธรรม เน้นด้านการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชน พระสงฆ์ต่างมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาส่งเสริม ในการเผยแพร่หลักธรรมทางศาสนาเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นอยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันติ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อหารูปแบบการมีส่วนร่วมของ บวร จะนำไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วมของ บวร ในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤติโรคระบาดโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

2. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนตามหลักพุทธธรรม ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

3. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยชิงคุณภาพแบบภาคสนาม (Qualitative Research) ส่วนของภาคทฤษฎีศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องและเว็ปไซด์และข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ทั้งนี้เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สังเคราะห์ วิธีดำเนินการศึกษาข้อมูล

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในบริบทการทำงานเชิงการสาธารณะสงเคราะห์ในช่วงสถานการณ์วิกฤติของการเกิดโรคระบาด โดยผู้วิจัยได้รวบรวมทั้งข้อมูลจากงานวิจัย เอกสารวิชาการ และบทความที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารต่าง ๆ และเว็บไซด์ และเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ รูปแบบการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนตามหลักพุทธธรรม

ขั้นที่ 2 ศึกษาภาคสนาม

ผู้วิจัยได้เริ่มต้นจากการนำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบคิดสำหรับการออกแบบคำถามที่จะทำการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและความสอดคล้องของเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน เมื่อได้ประเด็นคำถามแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างตามที่ระบุไว้ในขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 กลุ่ม จำนวน 40 รูป/คน โดยใช้การบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างของทั้งในวัดและในชุมชน

ผลการวิจัย

1. ศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤติโรคระบาดโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

จากการศึกษาวิจัยพบว่า สถานการณ์ปัญหาและผลกระทบจากวิกฤติโรคระบาดโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัด กาญจนบุรี ไม่เพียงกระทบต่อภาคเศรษฐกิจของประเทศ แต่ยังส่งผลต่อเนื่อง

มาสู่มิติทางสังคมและผู้คนอย่างกว้างขวาง และนอกจากผลกระทบทางสังคมด้านรายได้หรือวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป สถานการณ์โควิดยังส่งผลกระทบต่อเนื่องกับสุขภาวะทางจิตใจและอารมณ์ (mental and emotional wellbeing) ความกลัว ความเครียด ความวิตกกังวล (anxiety) ความรู้สึกโดดเดี่ยวขาดที่พึ่ง (isolated) ความรู้สึกสิ้นหวัง (desperate) จากการคาดการณ์อนาคตไม่ได้อีกด้วย การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤติโรคระบาดโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี นั้น พบว่า มีสองระดับคือในระดับส่วนตัวคือพระสงฆ์เองต่างก็ปฏิบัติตามมาตรการที่รัฐบาลออกมาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาในช่วงสถานการณ์โควิด อีกทั้งยังให้ความรู้กับญาติโยม เรื่องการปฏิบัติตนในช่วงสถานการณ์โควิด และบริจาคปัจจัยสิ่งของให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบ ส่วนในระดับองค์กรหรือวัดนั้นก็มีส่วนร่วมในระดับนโยบายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยวัดมีส่วนร่วมคือได้เปิดโรงครัวแจกอาหารให้กับประชาชนหรือญาติโยม แจกของใช้ และให้ความร่วมมือกับภาครัฐตามมาตรการของการเว้นระยะห่างทางสังคม โดยการให้ญาติโยมใส่หน้ากากเมื่อเข้ามาในวัด พร้อมส่งน้ำยาล้างมือให้กับญาติโยมที่เข้ามาในวัด และร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพสต.) ให้ความรู้กับชุมชนเรื่องโควิด-19 ตลอดจนการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง ทั้งนี้วัดยังมีการจัดมาตรการคุมเข้มตามที่รัฐกำหนดอย่างเคร่งครัด เช่น การให้เจ้าหน้าที่มาตรวจคัดกรอง การเว้นระยะห่าง 1-2 เมตร, ใช้เจลล้างมือ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมดังกล่าวมีจุดแข็งหรือข้อดี ตรงที่พระสงฆ์เอง มีความเมตตา กรุณาเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว โดยสถานภาพก็เป็นที่ยึดเหนี่ยวศรัทธาของชุมชนและโรงเรียนอยู่ก่อนแล้ว พระสงฆ์จึงมีผลต่อประชาชน โดยเฉพาะการให้ความรู้ที่ถูกต้องกับประชาชน การดูแลเยียวยาจิตใจ กระทั่งมีส่วนร่วมฟื้นฟูคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่วนในแง่ของจุดอ่อนของการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีนั้น พบว่า เป็นเรื่องของการคมนาคม ซึ่งบางวัดอาจอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ในถิ่นทุรกันดาร และยังมีปัญหาในเรื่องรายได้และงบประมาณที่จะเข้าไปช่วยเหลือชุมชนที่เดือดร้อนได้อย่างเต็มที่ สืบเนื่องจากในสถานการณ์ดังกล่าว วัดจำเป็นที่ต้องหยุดกิจการบางอย่าง เช่น ทำวัตร ทำบุญ เนื่องในวัดพระ เป็นต้น กล่าวได้ว่า การแพร่ระบาดของไวรัส โควิด-19 ในครั้งนี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบทางสังคมเป็นอย่างมาก พระสงฆ์และประชาชนตระหนักในเรื่องของสุขภาพมากขึ้น วัดมีการจัดระบบเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ประชาชนห่วงใยใส่ใจสุขภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นความมั่นคงอย่างหนึ่งของชีวิตนอกเหนือจากการประกอบสัมมาชีพ

2. ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนตามหลักพุทธธรรม ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

2.1 รู้ทันความกลัวและหยุดมันได้ ด้วยหลักพุทธศาสนา เพราะก่อนจะก้าวไปสู่ “ฐานวิถีชีวิตใหม่” หรือ “New Normal” สิ่งที่ทุกคนต้องก้าวข้ามไปให้ได้ก่อนนั่นคือ ความกลัว กล่าวได้ว่า คนกาญจนบุรีรวมทั้งคนไทยหลายคน ณ ตอนนี้ไม่ได้ติดเชื้อหรือมีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อโรคโควิด-19 แต่ว่ากลายเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตนี้ไปแล้ว เพราะเกิดความกลัว ความ

กังวล ในจิตใจ ซึ่งบั่นทอนจิตใจของผู้คนในตอนนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นหลักความจริงว่า ถ้าเรายังไม่ดูแลสุขภาพใจ ปรับใจ ของเราให้ดี แม้กายไม่ป่วย จิตใจเราก็จะทุกข์ไม่หยุด พอทุกข์มาก ๆ กายก็จะป่วยได้ในที่สุด ซึ่งวิธีการดูแลใจที่ทำได้ในตอนนี้ คือการยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ให้ได้ก่อน ควรรู้ทันอารมณ์ที่เราอยู่นิ่ง ๆ แล้วอาจจะเกิดความคิดในทางหดหู่ คิดไปในทางลบ ทางร้าย ทำให้เกิดความคับแค้น ห่อเหี่ยว สิ้นเรี่ยวแรงตามมา ทางออกของภาวะนี้ คือ การหาอะไรทำ ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างสรรค์และเห็นผลเป็นรูปธรรม เช่น จัดบ้าน ซ่อมแซมบ้าน ทำงานฝีมือ ปลูกผักสวนครัว วาดรูป การเอาเวลามาทำสิ่งเหล่านี้ เพราะจะทำให้เราหลุดออกจากอารมณ์ความห่อเหี่ยว ทำให้เรามีสมาธิ จดจ่อกับสิ่งที่ทำอยู่ตรงหน้า เมื่อเราได้ทำสิงที่สร้างสรรค์ เห็นผลขึ้นมา ก็ถือเป็นการเติมพลังบวกให้จิตใจ

2.2 การพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนตามหลักปธาน 4 ซึ่งหมายถึง ธรรมะที่เป็นหลักประพฤติปฏิบัติทั่วไป ประกอบด้วย 1.สังวรปธาน คือ เพียรป้องกัน การป้องกันในแบบ New Normal เช่น รัฐบาลออกกฎออกระเบียบ เป็นการป้องทั้งหมด การมีเคอร์ฟิว การมีพระราชกำหนด ให้สวมหน้ากากอนามัย ให้ล้างมือ ให้นั่งเว้นระยะห่างกันไม่คลุกคลี หรือการห้ามไม่ให้เปิดบาร์เปิดคลับ สนามมวย แหล่งมั่วสุม 2.ปหานปธาน คือ เพียรละเลิก ทิ้งอะไรต่าง ๆ ที่ไม่ดี มีกฎกติการะเบียบป้องกันไว้แล้ว แล้วในขณะเดียวกันก็ให้ทิ้งให้เลิก เช่น คนที่ชอบเที่ยวเตร่ก็ต้องละต้องทิ้ง คนที่ชอบชกมวยดูมวย คนที่ชอบไปบาร์ไปคลับ คนที่ชอบกินเหล้าเมายามั่วสุมก็เลิกหมด ละทิ้ง การเลิกการละได้ ก็จะเป็นเหตุให้เราปลอดภัย 3.ภาวนาปธาน คือ เพียรภาวนา คำว่าภาวนาในที่นี้ แปลว่าทำให้มี ทำให้เป็น แล้วเราก็มีวิถีชีวิตแบบใหม่ ไม่เคยทำก็ทำ ทำไม่เป็นก็ทำเป็น อย่างทำกับข้าวไม่เป็นพอเกิดภาวะแบบนี้ก็ฝึกทำกับข้าว ไม่เคยอยู่บ้าน ก็อยู่กับครอบครัว ประหยัดใช้จ่ายไม่ฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย ก็ปรับตัวใหม่ เปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ ที่เรียกว่า New Normal 4.อนุรักขปธาน คือ การเพียรรักษา เคยทำอะไรมาดี ปฏิบัติอะไรอย่างไรดีก็ทำไปปฏิบัติไปอย่างนั้น เคยทำวัดสวดมนต์อ่านหนังสือธรรมะก็อ่าน ฟังธรรมะก็ฟัง รักษาไว้ไม่ทิ้ง เมื่อมีเวลามากขึ้น อ่านหนังสือธรรมะมากขึ้น ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ กล่าวได้ว่า การปฏิบัติตามหลักปธาน ใช้หลักธรรม 4 ข้อ สังวร เพียรป้องกัน ปหาน เพียรละทิ้ง ภาวนา เพียรทำให้มีให้เป็น อนุรักขนา เพียรดูแลรักษาไว้

2.3. การพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนตามหลักภาวนา 4 คือ 1. กายภาวนา มุ่งเน้นการพัฒนากาย การฝึกอบรมกายให้รู้จักเป็นระบบ ระเบียบ สามารถเชื่อมโยงกับสิ่งทั้งหลายภายนอกในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ รวมถึงการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ให้เกิดความยั่งยืน 2. สีลภาวนา มุ่งเน้นการเจริญศีลหรือพัฒนาความประพฤติให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนสร้างเดือดร้อนเสียหายกับตนเองและผู้อื่น ให้มีการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแบ่งปันกันและกัน 3. จิตภาวนา มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจ การฝึกอบรมจิตใจให้มีความเข้มแข็งมั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็น สุขผ่องใส

4. ปัญญาภาวนา มุ่งเน้นการเจริญปัญญาหรือการพัฒนาปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลาย ตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา หลักภาวนา 4 นี้ในทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นคุณของบุคคล ถ้าบุคคลมีการพัฒนาตามหลักดังกล่าว ย่อมมีสุขภาวะหรือบรรลุถึงความสุขในระดับต่างๆ ได้ตั้งแต่ในระดับโลกิยะหรือระดับความสุขทั่วไปในโลกจนถึงโลกุตตระอันเป็นความสุขที่ปลอดจากการปรุงแต่งจากวัตถุธรรมทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนภายใต้สุขภาวะทางสังคมที่มุ่งไปสู่การพัฒนาด้านกาย จิต ปัญญา และสังคม

3. วิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีนั้น ให้ความสำคัญตั้งแต่ในระดับบุคคล คือมาตรการในการดูแลสุขภาวะทางด้านร่างกายและด้านจิตใจ และระดับสังคมคือการดึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการวางแผนเพื่อรับมือกับสถานการณ์หรือภาวะวิกฤติอันอาจจะเกิดขึ้นอีกได้ในอนาคต และในด้านปัญญานั้นก็คือการมองอนาคตร่วมกัน มีภาพฝันของอุดมการณ์ร่วมกันในการ คิดใคร่ครวญ เพื่อการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมีสติ มีความสามัคคีปรองดอง และมีความเมตตากรุณาต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับ 4 องค์ประกอบหลักของการเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธในการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืน คือ

3.1 สุขภาวะทางกาย (Physical Health) อันหมายถึง การจัดระบบจัดวินัยในเรื่องของสุขลักษณะ มีการจัดตรวจสุขภาพทุกปี พักผ่อนให้เพียงพอ การออกกำลังกายให้แข็งแรงและทำตามระเบียบ กฎ กติกา คือ ล้างมือ ใส่หน้ากากอนามัย เว้นระยะห่างทางสังคม และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ญาติโยม

3.2 สุขภาวะทางจิตใจ (Emotional Health) หมายถึง การมีส่วนประกอบทางด้านคุณธรรม ความดีงามภายในจิตใจ เช่น มีความเมตตา กรุณา ให้ความสำคัญในเรื่องการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน พระสงฆ์มีการเทศน์ให้กำลังใจญาติโยมที่ได้รับผลกระทบ และให้แนวทางหรือหลักธรรมแก่ชาวบ้านเพื่อไปใช้แก้ไขปัญหาชีวิต

3.3 สุขภาวะทางสังคม (Moral Health) หมายถึง การดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นความสัมพันธ์ในสังคมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อพัฒนาฐานชีวิตใหม่ โดยเฉพาะ บ้าน วัด โรงเรียนหรือราชการ โดยมีผู้ประสานความร่วมมือทั้งในระดับหมู่บ้าน (บ) คือผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนันและประสานความร่วมมือมาที่วัด (ว) อันเริ่มจากเจ้าอาวาสไปจนถึงเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด ตามลำดับชั้นการปกครองของคณะสงฆ์ และประสานความร่วมมือมาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ร) ซึ่งอาจเริ่มจากหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับ

ชุมชน เช่น โรงเรียน หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น นายก อบต. นายกเทศมนตรีเทศบาล ตำบล เมือง นายอำเภอ จนมาถึงผู้ว่าราชการจังหวัด

3.4 สุขภาวะทางปัญญา (Intellectual Health) หมายถึง การมีสติปัญญา ความเชื่อ ความรู้ ความเห็น ความเข้าใจชีวิต การใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา ให้ความสำคัญในเรื่องความรักความสามัคคีของหมู่คณะ ไม่ว่าจะเป็นคณะสงฆ์ ฝ่ายบ้านเมือง ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้มองเห็นสถานการณ์ตามความเป็นจริง นึกถึงใจเขา ใจเรา มีเมตตาต่อกัน และพร้อมที่จะให้อภัยซึ่งกันและกัน เพื่อความสันติสุขอันสมบูรณ์

ลักษณะที่เฉพาะเหมาะสมของกระบวนการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในกับการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนจังหวัดกาญจนบุรี

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยยึดหลักความอาวุโส ซึ่งเป็นลักษณะของการมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการศึกษาปัญหา การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติโควิด-19 โดยให้เกียรติผู้ที่มีความอาวุโสและมีประสบการณ์เป็นผู้ตัดสินใจ

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานโดยให้เกียรติกับผู้ที่มีบารมี หรือผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่เป็นหลัก ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำโครงการ หรือกิจกรรมโดยรับฟังตัวแทนของคณะกรรมการทุกฝ่ายที่มีบารมี และได้การยอมรับจากสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนด วัตถุประสงค์ วิธีการในการดำเนินงานตามโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ของ บวร. เพื่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเชิงสร้างสรรค์ มีการยอมรับผู้นำร่วมกันตามอำนาจหน้าที่และบารมีของผู้นำ เช่น เจ้าคณะจังหวัดกาญจนบุรีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามหลักความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เป็นลักษณะของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและการดำเนินการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการร่วมนำเสนอปัญหา ร่วมถอดบทเรียน และร่วมในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤติโรคระบาดโควิด-19 ร่วมในการพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนตามหลักพุทธธรรม ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ในฐานะของพุทธศาสนิกชนได้เข้าร่วมกันปฏิบัติและการดำเนินการตามภารกิจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ร่วมกัน เช่น การร่วมสนับสนุนการจัดผ้าป่าเพื่อรับมือกับสถานการณ์วิกฤติโรคระบาดโควิด-19 เป็นอาสาสมัครร่วมกับ อสม. เพื่อให้ความรู้กับชุมชนในการป้องกันตนเองจากโรคเป็นอาสาสมัครประสานงานจัดคอร์สภาวนาเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากโรคระบาดโควิด-19

4. การมีส่วนร่วมในการประสานประโยชน์ร่วมกัน เป็นลักษณะการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย โดยนำเอากิจกรรมหรือผลความสำเร็จของการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนจังหวัดกาญจนบุรี มาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและจิตใจของผู้ที่มีส่วนร่วมใน บวร บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน มีการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนหรือหน่วยงานราชการ มีความร่วมมือทำให้เกิดนวัตกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานและการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างประโยชน์ร่วมกัน จนเกิดการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่มีกระบวนการทำงานร่วมกันที่ชัดเจน ทำให้มีแนวคิดที่คล้ายกัน มีการเกิดการกระตุ้นการปฏิบัติงานร่วมกัน ทำให้ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกันทั้งในทางตรงและทางอ้อม โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความยินดีที่หากการทำโครงการรับมือกับสถานการณ์วิกฤติโรคระบาดโควิด-19 ประสบผลสำเร็จ

5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแบบกัลยาณมิตร คือการติดตามและประเมินผลของการดำเนินงานตามแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนจังหวัดกาญจนบุรีในแบบถ้อยที ถ้อยอาศัย เป็นพี่เป็นน้องกันหรือเป็นพวกเดียวกัน ที่เน้นการให้โอกาสและให้กำลังใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้ประเมินกับผู้ถูกประเมินเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานตามแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนจังหวัดกาญจนบุรี

องค์ความรู้จากการวิจัยในครั้งนี้ คือ เทคนิควิธีการ องค์ประกอบของแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์จากการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบเรียกว่า หลัก 5 ผ ได้แก่

ผ 1 แผนดีมีผู้นำ หมายถึง ผู้นำต้องเป็นที่น่าเคารพ เลื่อมใสศรัทธา มีความน่าเชื่อถือ มีภาวะความเป็นผู้นำ มีศักยภาพในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา และเป็นผู้ที่มีความเข้าใจ เอาใจใส่ต่อบทบาทหน้าที่ของตน และพร้อมจะเป็นผู้นำ ในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี จึงจำเป็นต้องอาศัยพลังของผู้นำ จากบ้าน วัด โรงเรียนหรือหน่วยงานราชการ ตลอดถึงผู้นำจากหน่วยงานทุกภาคส่วนของสังคมเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์

ผ 2 แผนนั้นบำเพ็ญด้วยจิตอาสา หมายถึง ทุกคนในชุมชน บ้าน วัด โรงเรียนหรือหน่วยราชการ จะต้องมีความเสียสละ มุ่งมั่น มีจิตอาสาที่จะร่วมกันดำเนินโครงการให้ประสบความสำเร็จ โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน พร้อมให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ตามบทบาทหน้าที่ และกำลังของตนเอง

ผ 3 แผนชวนสานเสวนา หมายถึง การร่วมกันพูดคุยระหว่างตัวแทนจาก บ้าน วัด โรงเรียนหน่วยงานราชการ เพื่อค้นหาสภาพปัญหาและสาเหตุของผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 แล้วร่วมกันนำเสนอแนวทางในการแก้ไข ร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน ในบรรยากาศที่เป็นกันเองพิจารณาด้วยเหตุและผล ให้ความสำคัญกับการฟังกันและกันอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) จึงเป็นการพูดคุยแบบสานเสวนา

ผ 4 แผนบูรณาการสานสัมพันธ์ หมายถึง การร่วมแรงร่วมใจให้ความสำคัญกับการทำงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี พร้อมให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนประสานงานระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนหรือหน่วยราชการ ตลอดถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และแสดงบทบาทหน้าที่ของ

ตนเองให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทของชุมชน และสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานให้เหมาะกับยุคสมัย

ผ 5 แผนบริหารสู่ความยั่งยืน หมายถึง การร่วมกันทำตามเป้าหมายแผนงานที่มาจากการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานทุกเพศทุกวัย ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติ ตามแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี และสอดแทรกในวิถีชีวิตของคนในชุมชน แม้ว่าจะไม่มีการสนับสนุนนโยบายจากรัฐบาล ชุมชนต้องสามารถดำเนินงานต่อไปได้ อย่างมั่นคง และยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา กระบวนการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีในครั้งนี้ พบว่า การพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนตามหลักภาวนา 4 สามารถนำประยุกต์และขับเคลื่อนแผน ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีได้ ด้วยการพัฒนาเป็นโครงการต่าง ๆ สู่บ้าน วัด โรงเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระสมุห์วิญญู ภูริปญฺโญ และ พระราชปริยัติกวี ที่พบว่าการพัฒนารูปแบบและนำเสนอรูปแบบไปพัฒนา บ้าน วัด โรงเรียน ดำเนินการโดยใช้กิจกรรมสัมพันธ์ ขับเคลื่อนด้วยโครงการต่าง ๆ สู่บ้าน วัด โรงเรียน วางหลักภาวนา 4 เป็นกรอบในการพัฒนาให้ครบทั้งสี่ด้าน เพื่อยกระดับให้เป็นผู้มีจิตอาสา มุ่งสู่เป้าหมายคือ การเสริมสร้างชุมชนสันติสุข โดยอาศัยองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ กันยารัตน์ แย้มศรีแก้ว ที่พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1. หลักการสร้างความร่วมมือ 2. การมีส่วนร่วม 3. การจัดการสัมพันธภาพ 4. การเสริมสร้างประโยชน์ร่วมกัน 5. การเสริมสร้างคุณธรรมในองค์กร และ 6. การสร้างบรรยากาศองค์กร โดยพระสงฆ์จะผู้มีบทบาทที่สำคัญในกลไกการมีส่วนร่วม ซึ่งในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤติโรคระบาดโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี พระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมและเข้ามามีบทบาทสำคัญตั้งแต่การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบการจัดตั้งโรงทานแจกจ่ายอาหารให้ชาวบ้านที่เดือดร้อน รวมถึงการเยียวยาด้านจิตใจผู้ที่กำลังประสพกับความทุกข์ยาก ทำให้เห็นถึงพระสงฆ์กับบทบาทในการพัฒนาสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและเท่าทันกับสถานการณ์ของโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระณัฐวุฒิ พันทะลี ที่พบว่า ในสภาวะปัจจุบันการดำเนินชีวิตของประชาชนได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมากเนื่องจากเกิดปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้การดำรงชีวิตของประชาชนต้องต่อสู้ดิ้นรนมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องมีผู้มีบทบาทรับผิดชอบและหาทางช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือนร้อนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น พระสงฆ์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของชุมชน และเป็นที่ยอมรับของชุมชน จึงต้องนำวิกฤตในสถานการณ์นี้มาเป็นโอกาสเพื่อได้ช่วยเหลือสังคม ให้เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน และเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้ประชาชนที่

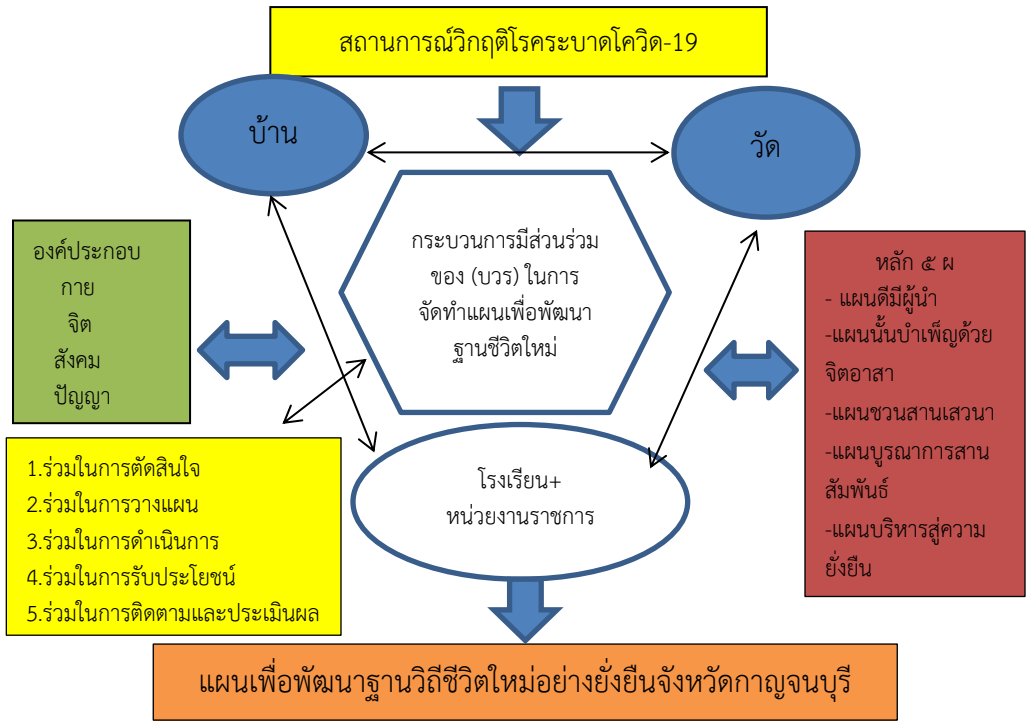
ได้รับความเดือดร้อน เช่น ช่วยบริจาคอาหาร น้ำดื่ม หน้ากากอนามัย เป็นต้น เพื่อให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

ดังนั้น บทบาทของพระสงฆ์จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้สังคมอยู่เป็นสุขร่มเย็น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์ ที่พบว่า ในสภาวะปัจจุบันการดำเนินชีวิตของประชาชนได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอันมากเนื่องจากความซับซ้อนทางเหตุปัจจัยของสังคม ทำให้การดำรงชีวิตต้องต่อสู้ดิ้นรนมากยิ่งขึ้น พระสงฆ์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นที่ยอมรับของชุมชน จึงได้นำวิกฤตนี้มาเป็นโอกาสเพื่อพัฒนาสังคม ให้เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน ช่วยอบรมศีลธรรมให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข มีความสามัคคีเป็นที่ตั้ง ด้วยพระสงฆ์เองก็อยู่ในสถานะของศูนย์รวมศรัทธาของชุมชนอยู่ก่อนแล้วจึงทำให้การขับเคลื่อนงานในเชิงการส่งเสริมพัฒนาจิตใจของคนในชุมชนเป็นไปได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพระครูสมุห์วรวิทย์ ที่พบว่า พระสงฆ์เป็นศูนย์รวมของความศรัทธา ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนกิจการต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้คนในชุมชนเกิดปฏิสัมพันธ์ต่อกัน อีกทั้งยังทำหน้าที่ในการส่งเสริมพัฒนาจิตใจของคนในชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถสืบสานวัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนในชุมชนให้เข้มแข็งสืบต่อไป องค์กรสงฆ์จึงควรปรับรูปแบบวิธีการทำงานของพระสงฆ์ ให้สอดคล้องกับลักษณะทางสังคมใหม่ สอดคล้องกับผลการศึกษา ของพระมหาอนุชา สิริวณฺโณ (พละกุล) ที่พบว่า แนวทางส่งเสริมต้องเริ่มที่องค์กรสงฆ์ควรปรับรูปแบบวิธีการทำงานของพระสงฆ์ ให้สอดคล้องกับลักษณะทางสังคมใหม่ โดยที่เจ้าคณะผู้ปกครองต้องควบคุมและแก้ไขปัญหากระตุ้นให้วัดโดยเจ้าอาวาสต้องจัดกิจกรรมให้เกิดสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนและผู้นำของแต่ละหน่วยงาน พร้อมทั้งโน้มน้าวชี้แจงบทบาทพระสงฆ์ต่อสังคมถึงการอิงอาศัยกันต่อการพัฒนาอย่างจริงใจ ด้วยการเปิดรับวิสัยทัศน์ระดับองค์กร ผู้นำและชุมชน ให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามกระบวนการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีในครั้งนี้ พระสงฆ์เองก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งในกระบวนการ ยังต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนดำเนินการตามความเชื่อและความศรัทธา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของนุชา สระสม ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน ของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานคร มีลักษณะสำคัญของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและดำเนินการนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและขับเคลื่อนผ่านความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของชุมชน โดยมีบ้าน วัด และ โรงเรียน เป็นองค์กรหลักแห่งการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในชุมชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ยุรธร จีนา และรมิตา จีนา ที่พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ในการส่งเสริมคุณธรรมค่านิยม 12 ประการในโครงการบวรสันติสุข มีการบูรณาการในชุมชนทุกหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนตามบทบาทหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบเพื่อให้บ้าน วัด และ โรงเรียน เป็นองค์กรหลักแห่งการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งพระสงฆ์เองอาจเป็นผู้จุดประกายความคิด มีบทบาทนำใน

บางครั้ง โดยเฉพาะเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมมานำปัญญาให้กับสังคม มีอุดมการณ์ทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิตติ์ ขวัญนาค ที่พบว่าเครือข่ายพระสงฆ์ที่มีความเชื่อและอุดมการณ์เดียวกันในการสร้างชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุข โดยอาศัยหลักพุทธธรรมนำปัญญามาใช้บูรณาการดำเนินงานของเครือข่าย ทำให้การดำเนินงานเกิดผลเป็นรูปธรรม เห็นผลเชิงประจักษ์มากขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากที่ผลการวิจัยที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยขอเสนอแผนภูมิที่เกิดจากการวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียนหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ในรูปแบบแผนภูมิ ดังนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปประยุกต์ใช้

1. ชุมชน หน่วยงาน ที่มีความสนใจ สามารถนำผลงานวิจัยนี้ไปต่อยอดเพื่อเป็นแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนา ป้องกันแก้ไขปัญหา หรือส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในด้านอื่น ๆ ในชุมชน

2. กระบวนการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ควรมีความเหมาะสมกับท้องถิ่นหรือชุมชนที่โรงเรียนและหน่วยงานราชการตั้งอยู่ คือเหมาะสมทั้ง สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและการเมือง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะมีการศึกษาเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของ (บวร) ในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่ ในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเช่นนี้โดยกรอบทฤษฎีเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อการเปรียบเทียบหาความสอดคล้องและไม่สอดคล้องของการมีส่วนร่วมในการจัดแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่

2. ควรจะมีการศึกษาเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาฐานวิถีชีวิตใหม่ในบริบทที่มากกว่า บวร ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเช่นนี้โดยกรอบทฤษฎีอื่น ๆ เพื่อให้เห็นถึงความหลากหลายของการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนในสังคมในช่วงสถานกา รณ์วิกฤติต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

พระครูสมุห์วรวิทย์ ผาสุโก. (2559). พระสงฆ์กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนวัดสามชุกฝั่งตะวันตก และฝั่งตะวันออก. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์มจร*, 4(ฉบับพิเศษ), 270-283.

พระณัฐวุฒิ พันทะลี, บทบาทของพระสงฆ์กับการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์โควิด-19, *วารสารวิชาการแสงอิสาน,* 17(1), 66-76.

พระเทพปริยัติโสภณ (ปัญญา วิสุทฺธิปญฺโญ). (2563, 1 มิถุนายน). เจ้าคณะจังหวัดกาญจนบุรีและเจ้าอาวาสวัดไชยชุมพลชนะสงคราม พระอารามหลวง (วัดใต้). [บทสัมภาษณ์].

พระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุธมฺมปญฺโญ). (2563, 1 มิถุนายน). เจ้าอาวาสวัดท่าขนุนอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. [บทสัมภาษณ์].

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, ธรรมนูญสงฆ์ รวมพลังชุมชน พระ วัดทั่วไทย ต้านภัยโควิด 19. สืบค้น 1 มิถุนายน 2563, จาก, www.nationalhealth.or.th/node/3093.

พระเมธาวินัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา). (2564). การเมืองภาคพลเมือง: การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย, *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 3(2), 67-72.

พระเอกลักษณ์ อชิโต และคณะ. (2564). เครือข่ายพระสงฆ์สาธารณะสงเคราะห์ของหลวงพ่อแดง นนฺทิโย: กับการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซ้อน จังหวัดสุโขทัย. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์,* 4(1), 88-101.

RESEARCH ON CHINESE TOURISTS' SATISFACTION IN CHIANG MAI PROVINCE (THAILAND)*

การวิจัยและศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมาเชียงใหม่

Yunzhi Zhang, Napat Ruangnapakul, Winitra Leelapattana, Prayong Kusirisin
หยุนจื้อ จาง, ณภัทร เรืองนภากุล, วินิตรา ลีละพัฒนา, ประยงค์ คูศิริสิน
Maejo University
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
E-mail: krisada.sae@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

This thesis used Chiang Mai, a tourist destination in Thailand as a case study to find out whether Chinese tourists who visited Chiang Mai, Thailand were satisfied with the tourism industry of Chiang Mai, Thailand based on method with fuzzy comprehensive evaluation about the tourism satisfaction of Chinese tourists in Chiang Mai.

The measures to improve Chinese tourists in Chiang Mai were proposed, namely, 1. Design an evaluation system for Chinese tourists in Chiang Mai to find out if they were satisfied by Chiang Mai's tourism standards through a questionnaire. 2. Find out the factors influencing the satisfaction of tourists to Chiang Mai with data collected in the questionnaire, fuzzy comprehensive evaluation method and IPA method. 3. According to the present situation of Chiang Mai tourism industry, put forward measures to promote Chinese tourists' satisfaction about Chiang Mai tourism. This study would gain the empirical analysis method measures for the development of Chiang Mai's tourism, which can promote long-term sustainable growth of the tourism industry in Chiang Mai.

Keywords: Tourist Satisfaction; Tourist Behavior; Tourists to Chiang Mai

*Received December 27, 2021; Revised December 14, 2021; Accepted December 17, 2021

Abstract

วิทยานิพนธ์นี้ได้ทำการสำรวจจังหวัดเชียงใหม่วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มาเยี่ยมเยือนเชียงใหม่ประเทศไทยใช้วิธีการประเมินแบบคลุมเครือ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มาเยือนประเทศไทยและเพื่อเสนอมาตรการปรับปรุงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนจากกว่างซีมายังประเทศไทย

เนื้อหาในการวิจัยประกอบด้วย: (1) ออกแบบระบบประเมินผลดัชนีความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มาเยือนชมจังหวัดเชียงใหม่ และออกแบบแบบสอบถามที่เหมาะสม (2) ใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลและใช้การประเมินที่ครอบคลุมและวิธี IPA เพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ (3) ประกอบกับสถานการณ์ปัจจุบันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ เสนอมาตรการปรับปรุงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยที่สำคัญของบทความนี้คือช่วยให้ตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ เข้าใจความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยวชาวจีนและค้นหาปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับจังหวัดเชียงใหม่ในการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวและยังช่วยส่งเสริมการเติบโตอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่อีกด้วย

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว; พฤติกรรมการท่องเที่ยว; นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือนเชียงใหม่

Introduction

Development of Tourism in Thailand

Thailand is known as a tourist destination, and many people in the world yearn for it. Tourists from all over the world travel to Thailand every year, which has a huge impact on Thailand's economy. Tourists from major markets can earn more than 100 million yuan in foreign exchange for the country every year. In recent years, most of the foreign tourists in Thailand come from China, so tour operators need to study the real needs of Chinese tourists for goods and services, which is very important for future development.

In 2013, Thailand planned a large number of tourism enterprises to come to Yunnan, holding "Magical Thailand Road Show", "China-Lao Thailand, One Bridge Love" and hundreds of car driving activities, and at the same time organized a large-scale team participated in the International Travel Fair in order to achieve the purpose of attracting Chinese tourists, coupled with the influence of the movie

"Lost In Thailand", the number of tourists to Thailand has increased dramatically. According to statistics, in 2013 alone, Thailand attracted more than 26 million foreign tourists to Thailand, an increase of 19.6% compared to the previous year. Among the visitors, the number of tourists from China reached more than 4.7 million, which also refreshed historical record, with a year-on-year increase of 68.83%. The Thai thinks tanks Kaitai Research Center estimated that the number of tourists from China was 4.1 million in 2014, but this number was still 11.6% lower than the same period last year. According to statistics, the number of tourists entering the Thai market in 2014 would continue to decrease, and the tourism market would shrink, especially in the first two quarters of that year, the number of tourists from China dropped by 29.1%; mainly because of the Thai government's martial law on May 20. In addition, a curfew was announced on May 22, which caused the tourism market to shrink in June. On June 13, 2014, the "Peacekeeping Commission" for the entire Thailand curfew was lifted, and the Thai inbound tourism market began to improve in July of the same year. Thailand officially promulgated a bill to exempt Chinese tourists from visa fees on August 8, providing Chinese tourists with three-month free visa service. In 2014, the "Visa on Arrival"for Chinese tourists to Thailand has been officially opened. Tourists can fly directly to Thailand if they prepared the required materials, a photo, cash 1000 baht (about 200 RMB) and passport, which promoted the number of Chinese tourists to Thailand from 2015 to 2017 increasing year by year. In 2018, Thailand attracted more than 38 million foreign tourists to Thailand, an increase of 8.6% compared with the previous year. Among the visitors, the number of Chinese tourists exceeded the 10 million marks for the first time, reaching 10.35 million. It also refreshed the historical record, with a year-on-year increase of 3.5%. In 2019, the number of tourists from China was 10.98 million, a year-on-year increase of 4.2%. According to statistics, the number of foreign tourists in Thailand dropped by 38% from January to March this year due to the impact of the COVID-19. Among them, the number of tourists from China, the largest source country, dropped by 60% to only 1.25 million.

There were several factors that attracting Chinese tourists to Thailand: beautiful scenery, mysterious ladyboys, sacred Buddhism, famous Muay Thai, delicious dishes, (Nield, 2000) low prices and so on. If you choose to travel to

Thailand in a group, you can travel to Thailand's most famous scenic spots for only three to five thousand yuan, and it can even be more affordable than traveling in the country. There are irresistible natural landscapes in Phuket, Bangkok, Chiang Mai, Koh Samui, Pattaya, Hua Hin and other places.

The tourism industry constructed by the landscapes of these places has always supported Thailand's economy. Thai ladyboys can be said to be full of mystery to Chinese people. According to Thai5s 2012 statistics, the number of Thai ladyboys accounted for about 2% of the total number of Thai men, with a few 640000. Every year, there are beauty contests around the Thai ladyboys, which publicizes Thailand at the same time. Chinese tourists are generally curious about ladyboys because they look extremely beautiful, (Akama, 2003) but they are men. This is a major motivation for large numbers of tourists to travel to Thailand. Thailand is a country of Buddhism. More than 90% people in the country believe in Buddhism. Buddhism can be seen everywhere in Thai literature, Thai people's behavior, and Thai art. There are tens of thousands of large and small temples in Thailand. Every year, many Chinese tourists visit Thai temples to pray. Muay Thai has been on the Chinese arena for many times. There are also many martial arts practitioners in China who study Muay Thai. The king of Kung Fu, Bruce Lee, used to fight with the king of Muay Thai. In the recent global top 50 food list, there are four Thai delicacies: Thai Masaman Curry, Thai Tom Yum Goong Soup, Thai Waterfall Pork Tenderloin, Thai Green Papaya Salad. As we all know, Chinese delicacies are all over the world. This can be seen in the Chinese CCTV program "A Bite of China", but on the 50 food ranking, only Beijing roast duck is on the list. Thai Masawan Curry, Thai Tom Yum Goong Soup, and Thai Waterfall Pork Tenderloin are all ranked in the top 20, among which Masawan Curry is ranked first, so it is not exaggerated to say that Thailand is a great food country. Thailand, as one of the Tiger Cub Economies, has a relatively fast development speed and a relatively high degree of commercialization. The quality of some local brands is very good, (Chon, 1991) and the prices of those international brands that are extremely expensive in China are relatively cheap in Thailand. There are many large shopping centers in Bangkok along the two light rails. Tourists can easily find their favorite products in these places, including cosmetics, handicrafts, clothes, bags, Thai silk, etc., and they are excellent value for money.

Development of Tourism in Chiang Mai

Overview of the development of tourism in Chiang Mai

Chiang Mai is famous for its beauty, romance, and simple folk customs, and is known as the rose of northern Thailand. The simplicity of the people and natural charm in Chiang Mai once attracted Teresa Teng. The altitude and latitude of the mountainous areas in northern Thailand are relatively high. The cool climate is suitable to escape the heat. The dense forests make Chiang Mai air fresh and pristine natural features, which can give people a natural affinity. The area of Chiang Mai's ancient city is small. In recent years, Chiang Mai has developed rapidly and gradually developed into Thailand's second largest city. (Hasegawa, 2010) Along with the development of modernization, (Oliver, 1980) the original style of Chiang Mai has not been commercialized and urbanized. The original simple folk customs, natural forests, and alleys of the ancient city in Chiang Mai have not changed but have only become slightly more convenient.

Among all the industries in Chiang Mai, Thailand, the most important is tourism, whose output value has reached one-fifth of the GDP, followed by industries, commerce, and agriculture. It is also the development of tourism in Chiang Mai that makes it one of the most suitable cities for living and traveling in the world, and it ranks among the best in the selection process of the world's best tourist destinations.

As the second largest tourist city in Thailand, Chiang Mai has beautiful scenery and good natural environment. Compared with other cities, Chiang Mai's climate is more comfortable, in contrast to the long-term high temperature weather in other provinces each year. Chiang Mai is not as crowded as Bangkok. There are only 100000 million residents here, but agriculture is very developed. Education is also excellent in Northern Thailand. There are famous Chiang Mai University and Maejo University. Thailand believes in Buddhism. This is also obvious in Chiang Mai. There are more than 100 temples in the city, and these temples are also one of the famous attractions in Chiang Mai.

Chiang Mai has a good reputation as "the hometown of beautiful women". In history, it is famous for its beautiful women. In the annual beauty contest, most of them are from Chiang Mai. According to a survey in Asia, Chiang Mai has become one of the most suitable cities to live in and travel to. The ranking has surpassed

Bangkok, the capital of Thailand. Many tourists from all over the world have plans to live in Chiang Mai for a long time. In their opinion, there are not only scenery beautiful, but also cultural atmosphere. It will be a very wonderful thing to live here.

In addition to the beautiful scenery, Chiang Mai was once the capital of the Lanna Thai. There are many cultural monuments preserved there. In the whole of Thailand, it is a concentration of art and buildings. There are ancient buildings everywhere. Among them, Wat Phra That Doi Suthep and Phu Ping Palace are the closest to the urban area and the most valuable.

The Ping River Basin in Chiang Mai is a plain area, where agriculture is the mainstay. Looking ahead, there are green rice fields, fruit trees, countless small villages, where most of the residents are still traditional farming operations mode.

Chiang Mai's modern cultural facilities are also very rich. The dazzling array of hotels, as well as all kinds of restaurants, will make people linger on, and the authentic Thai delicacy is even more difficult to stop. While eating Thai delicacy, while enjoying ethnic performances and traditional music, the enjoyment is unforgettable.

Nightlife is an indispensable part of a modern city. Although Chiang Mai's nightlife is not as good as Bangkok's, it also has its own strengths, In the night market, there are a variety of goods, the prices are attractive, and quality is good. There are not only fashionable famous products, (Hui, 2007) but also local handicrafts. Here, handicrafts are a culture that has been passed down for thousands of years, and the cultural atmosphere contained in them will make people amazing. There are many kinds of elaborate handicrafts, including silverware, woodcarving, Qing porcelain and silk weaving. There are only unexpected and no unwanted ones.

Chiang Mai is a well-known tourist destination in Thailand, with great potential for tourism. Due to the natural tourism advantages of Chiang Mai, the beautiful mountains and rivers and ancient cities have attracted many visitors. With the improvement of infrastructure, Chiang Mai won the Best Tourism City Cultural Experience Award in 2013. The transportation in northern Thailand can relate to neighboring countries, such as Luang Prabang in Laos and southern China. The distance from Chiang Mai to Xishuangbanna is 854 Kilometers, connected by

highway R3A, as shown in Figure 1.1. The tourism industry in Chiang Mai has played a significant role in promoting the economy of the entire Thailand and Chiang Mai province. According to the Data from the National Bureau of Statistics, more than 33.5% of Chiang Mai's production comes from tourism-related companies. In 2009, Chiang Mai's tourism trend was not good. The political situation and floods caused the cancellation of the Thai tour group's advance booking. However, after the crisis, the Chiang Mai tourism trend gradually improved and returned to the peak of bustling tourism. Taking Chiang Mai as a case study, this (Deng, 2013) paper studies the satisfaction of Chinese tourists traveling to Chiang Mai, and then draws out the influencing factors of tourist satisfaction, and finally puts forward development suggestions for this.

Figure 1.1 R3A rode

As shown in Figure 1.2, before 2013, China's annual number of tourists to Chiang Mai was relatively small, no more than 100000 per year. This is far less than the number of American tourists to Thailand, and basically the same as those from Japan, France, Germany, and other countries with relatively small numbers. This is mainly because Chinese tourists are mostly concentrated in popular tourist areas such as Bangkok and Phuket. However, in 2013, the number of Chinese

tourists traveling to Chiang Mai jumped to nearly 300000, (Cardozo, 1991) making it the country with the largest number of tourists to Chiang Mai. To a certain extent it was brought by the movie "Lost in Thailand". With the increase of Chinese tourists, Chiang Mai's accommodation, catering, tourist facilities, and transportation are also facing greater challenges. As the impact of the film diminishes, this trend may not be able to last for a long time. How can we capture the hearts of tourists, make Chinese tourists remember Chiang Mai, and make Chiang Mai as popular as Bangkok and Phuket? It is a problem that needs serious consideration and is also the reason why this article takes Chiang Mai as an example for research.

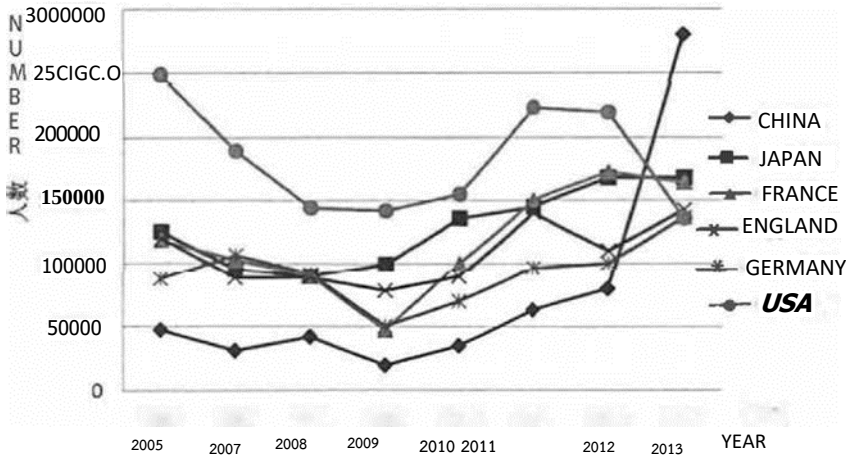

Figure 1.2 analysis chart of tourists to Chiang Mai (Thailand)

(2) Advantages of Chiang Mai Tourism Development

Through the tourism culture of Chiang Mai and the historical heritage passed down for thousands of years, it can be felt that the development of Chiang Mai's tourism industry has inherent advantages.

Chiang Mai is blessed with unique scenery, and the blessing of nature gives Chiang Mai a fresh and beautiful scenery. Coupled with the heritage of history and culture, it has a profound historical and cultural atmosphere.

In the development of Chiang Mai's tourism industry, there are many types, whether the logistics are international brands or hand-made products in Thai, everything is available. The variety of products adds a lot of attractiveness to Chiang Mai's tourism industry.

Chiang Mai's geographical location and city planning provide convenience for the development of its tourism industry, which provides many advantages for the development of transportation.

4. The development of leisure and entertainment facilities in Chiang Mai is also very rapid. There are countless leisure and entertainment clubs, and many medical centers and health centers are also constantly developing, providing a solid backing for the tourism industry.

Chiang Mai's emphasis on education and other related institutions has also led to the rapid development of the city's cultural heritage, and the improvement of humanistic quality has made more tourists come here.

Countless bits and pieces have made the city of Chiang Mai constantly changing and moving towards a better and better direction. Although people from all over the world have gathered here, the integration of multiple cultures makes this the city more open, coupled with its mellow climate and peaceful rhythm, attracting many tourists from all over the world.

Objectives of The Study

The purpose of this paper is to find the weak links of Thailand's tourism industry by analyzing the satisfaction of Chinese tourists to Thailand and provide corresponding solutions to provide references for the development of Thailand's tourism industry. The article first constructs a tourist satisfaction evaluation index system and uses empirical analysismethods to study the expectations and needs of Chinese tourists traveling to Thailand, which provides a certain reference for future research work.

Research Methodology

The specific locations of the questionnaires in this article are as follows:

Chiang Mai International Airport, Chiang Mai Railway Station rest area;

Wat Phra Singh, Wat Phra That Doi Suthep,Chiang Mai University, Elephant Camp" and other major attractions;

Nimmanhaemin Rd, Chiang Mai Gate, Tha Phae Gate and other busy areas; Population and Sampling Procedures

To get closer to Chinese tourists in Chiang Mai and successfully complete the task of the questionnaire survey, questionnaires were randomly distributed to Chinese tourists at airports, stations, scenic spots, and tourist-intensive sections, and they were returned after the tourists completed the questionnaires.

Research Instrument

In the process of studying the satisfaction of Chinese tourists to Thailand, this paper makes a case study based on the current situation of tourism in Chiang Mai. In this paper, data collection is achieved by issuing questionnaires. Next, many data collected will be pre-analyzed, and the authenticity of the questionnaire data will be discussed. This chapter will combine the relevant theoretical knowledge and analyze the collected data through the data analysis software SPSS 18.0.

The data obtained through the questionnaire cannot be directly used for analysis and calculation. First, we need to test the reliability and validity of the data. Only the data that pass the test is objective, otherwise the data may have bias and cannot objectively reflect the real things. Therefore, it is necessary to test the reliability and validity of the questionnaire data.In order to test the validity of the questionnaire, it is necessary to conduct a pre-test before actual use.

Data Gathering

Data collection is a term used to describe the process of preparing and collecting data. For example, as part of a process improvement or similar project, the purpose of data collection is to obtain information, record it, make decisions on important issues, and pass the information to others (Weller & Romney, 1988). First, the data is collected to provide information on specific topics. The data collection plan in this study will include the following activities:

Pre-harvesting activities: Obtain target data for pre-trial use and determine the analysis method.

collection: Collect data according to the sampling method. Now found: Involves some sort of sorting analysis and thesis work. In accordance with the

sampling method and data collection plan, this study will use questionnaire surveys.

Analysis of Data

Frequency Analysis

In order to study the impact of Chinese tourists?travel satisfaction in Chiang Mai, this article chooses to obtain data through questionnaire surveys, and uses frequency analysis to describe how often the options in the questionnaire appear, and analyze the frequency of selection by interviewees in the questionnaire. What are the higher-degree options.

Principal Component Analysis

Principal Component Analysis (PCA) is a statistical method. Transform a group of potentially correlated variables into a group of linearly uncorrelated variables through orthogonal transformation. This group of variables after conversion is called principal component.

In the research topic of this article, in order to comprehensively analyze the impact of all indicators on tourism decision-making behavior, all variables have been data acquired, but not every variable can reflect the main information of the research topic to a good degree. So it is necessary to extract the main components, delete non-main indicators, and simplify the research process.
Principal component analysis was first introduced by Karl Pearson in 1901 for non-random variables, and then H. Hoteling (1903) extended this method to the case of random vectors. The size of the information is usually measured by the sum of squared deviations or variance.

Correlation Analysis

Correlation analysis is a statistical analysis method that studies the correlation between two or more random variables in the same position. It is a process of describing the closeness of the relationship between objective things and using appropriate statistical indicators.

Advice

Explore the cultural connotation of tourism resources.

Strengthen the construction of tourism facilities and create characteristics. Improve the tourism environment.
Improve service quality.

Improve traffic.

Strengthen regional cooperation between China and Thailand and strengthen publicity.

Conclusions

Based on the relevant theories of tourist satisfaction at home and abroad, taking Chiang Mai as an example, combined with the current situation of tourism in Thailand and the current situation of Chinese tourists traveling to Thailand, this paper designs a questionnaire on the satisfaction of Chinese tourists traveling to Thailand, and then investigates, analyzes and studies the satisfaction of Chinese tourists traveling to Thailand mainly through the fuzzy comprehensive evaluation method, The effectiveness of fuzzy comprehensive evaluation method is verified by IPA method and the main problems existing in Thailand's tourism industry are found out, and relevant suggestions are put forward. The main conclusions are as follows:

The overall satisfaction of Chinese tourists to Thailand is relatively high, and a large number of tourists will choose to revisit. Thai tourism has a good reputation in China.

Chinese tourists pay more attention to the humanistic value of Thailand's tourist destination than the tourism project itself. In addition, the rationality of tourism shopping price, the convenience of transportation and the infrastructure of scenic spots also significantly affect the overall satisfaction of Chinese tourists with Thai tourism destinations.

The advantages of tourism development in Chiang Mai, Thailand lie in rich natural resources, beautiful scenic spots, simple folk customs, and delicious Thai food. The disadvantage is that the transportation is not convenient, and the service needs to be improved.

This paper puts forward some suggestions on the strategies to improve the satisfaction of Chinese tourists to Thailand. It includes mainly excavating the cultural connotation of tourism resources, enhancing the richness of tourism projects and tourist participation, standardizing the tourism shopping market, improving the price mechanism, strengthening infrastructure construction,

improving urban transportation, improving service quality and advocating local residents' hospitality and so on.

Research limitations

This paper studies the characteristics of the importance of satisfaction with Chinese tourists for investigating tourists' entry-exit behavior and tourists' motivation conditions. Because the author's theoretical and implementation level are limited, and it is difficult to collect relevant data and research, the research of this paper is not deep enough, and there are many aspects that need further research, which are reflected in the following aspects:

The survey questionnaire is mainly distributed in places with dense personnel exchanges. Due to the influence of time conditions, the time to participate in the survey is short and, in a hurry, which leads to the inaccuracy of the survey questionnaire.

The exploring of influencing factors affecting tourism satisfaction are not enough, and the questionnaire survey and analysis can only summarize some decisive factors affecting tourists' satisfaction. For example, Chinese tourists' perception of climate conditions, weather conditions and other undetected factors may affect tourism satisfaction. We still need to further investigate and study what causes the low satisfaction oftourists.

As I am a Thai student, my Chinese expression ability and written language application ability need to be improved. Therefore, there are some unclear problems in the collection of the survey questionnaire. For example, the oral expression for the questions in the questionnaire is not comprehensive enough, resulting in the incomprehension or even misunderstanding of the investigated objects, which affects the accuracy of the survey and research. In addition, in the data collection of the returned questionnaire, due to the language barrier, the survey data can not be accurately and timely (Parasuraman, 1988)summarized, which has a certain impact on the quality of completing the questionnaire and the effect of the survey and research.

Research prospects

Future research can be considered from the following aspects:

(1) Improve the index system so that the index system can better convey the real satisfaction of tourists. Because there are too many factors affecting

Chinese tourists' tourism satisfaction in Thailand, it is difficult to include them in this paper. Therefore, future research can add more useful indicators on the basis of fully understanding the tourism behavior of Chinese tourists.

Use more scientific and objective methods to determine the authority of indicators. In this paper, the expert scoring method is used to determine the authority. Although the authoritative experts select to score, it is still difficult to ensure objectivity. Future research can use factor analysis, AHP and other methods to determine the authority.

Increase the number of samples to make the samples more representative. Due to the limitation of personal ability, only 300 questionnaires were distributed, and they were distributed in a short time. Future research can increase the number of questionnaires. In the distribution of questionnaires, they should not be distributed in a short time, but in various seasons or even in a variety of ways.

Reference

Akama J, Damiannah M K. (2003). Measuring tourist satisfaction with Kenya5 wild wildlife safari: A case study ofTsavo West National Park [J]. *Tourism Mana gement,* 24(1), 73-81.

Cardozo R. (1 9 9 1). Customer Satisfaction: Laboratory Study and Marketing Action [J]. *Journal of Marketing Research,* 3(11), 244-249.

Chon, K. S. & Olsen M. D. (1 9 9 1). Functional Congruity and Self Congruity Approaches to ConsumerSatisfaction. Dissatisfaction in Tourism [J]. *Journa l of the International Academy of Hospitali-ty Research*, 1(3), 2-22.

Deng, W. J., et al. (2013). A customer satisfaction index model for international tourist hotels: Integrating consumption emotions into the American Custo mer Satisfaction Index [J]. *International Journal of HospitalityManageme,* 3(5), 133-140.

Hasegawa H. (2010). Analyzing tourists' satisfaction: A multivariate ordered probit approach [J]. *Tourism Management,* 2010, 31(1): 86-97.

Hui T K, Wan D, Ho A. (2 0 0 7). Tourists' satisfaction, recommendation and revisitinSingapore [J]. *Tourism management,* 28(4): 965-975.

Nield K, et al., (2000). The role of food service in tourist satisfaction [J]. *International Journal of Hospitality Management,* 19(10), 375-384.

Oliver R LA. (1980). Cognitive Model of the Antecedents and Consequence of Satisfaction Decisi-ons [J]. *Journal of Marketing Research*, 17(6), 460-469.

Parasuraman A, et al. (1988). Servqual: A multipleitem scale for measuring customer perceptions of service quality [J]. *Journal of Retailing,* 64(1), 12-40.

RESEARCH ON THE TOURISM MOTIVATION OF TOURISTS FROM GUANGXI FOR TRAVELLING IN THAILAND*

การศึกษาและวิจัยแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวกวางสีที่เดินทางมาเยี่ยมชมประเทศไทย

Ma Yanping, Napat Ruangnapakul, Winitra Leelapattana, Jirachai Yomkerd
มา เยนปิ้ง, ณภัทร เรืองนภากุล, วินิตรา ลีละพัฒนา, จิระชัย ยมเกิด
Maejo University
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Corresponding Author E-mail: 961954463@qq.com

Abstract

The rapid development of the society and economy of China, the living standard and the environment of people have been improved dramatically, thus their demand for tourism has changed accordingly.

This paper used tourists from Guangxi who travellled in Thailand as the research unit of analysis, carried out a comprehensive analysis of their behavior characteristics. It fulfilled the goal of constructing the factor system with individual behavior as the core, involving demographic, psychological and behavior characteristics. On this basis, the author analyzed the behavior characteristics and behavioral differences of the research objects from three dimensions, namely, psychological factors, characteristics of tourism activities and demography. After mastering the disadvantages and deficiencies of China's current tourism projects to Thailand, the author put forward corresponding improvement strategies concerning the design and development of tourism products, the construction of tourist destinations and the guidance from the government, aiming to improve the tourism performance and ensure the sustainable and stable development of Guangxi's tourism to Thailand.

Keywords: Behavior Motivation; Tourists' Behavior; Tourists from Guangxi to travel in Thailand

*Received October 27, 2021; Revised December 14, 2021; Accepted December 15, 2021

บทคัดย่อ

การพัฒนาอย่างรวดเร็วของสังคมและเศรษฐกิจของจีนมาตรฐานการครองชีพและสภาพแวดล้อมของผู้คนได้รับการปรับปรุงอย่างมากดังนั้นความต้องการการท่องเที่ยวของพวกเขาจึงเปลี่ยนไปตามนั้น

บทความนี้ใช้นักท่องเที่ยวจากกวางสีที่เดินทางในประเทศไทยเป็นหน่วยวิจัยการวิเคราะห์ดำเนินการวิเคราะห์ลักษณะพฤติกรรมของพวกเขาอย่างครอบคลุม มันบรรลุเป้าหมายในการสร้างระบบปัจจัยที่มีพฤติกรรมส่วนบุคคลเป็นแกนหลักซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะทางประชากรจิตวิทยาและพฤติกรรม บนพื้นฐานนี้ผู้เขียนวิเคราะห์ลักษณะพฤติกรรมและความแตกต่างทางพฤติกรรมของวัตถุวิจัยจากสามมิติได้แก่ปัจจัยทางจิตวิทยาลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวและประชากรศาสตร์ หลังจากเข้าใจข้อเสียและข้อบกพร่องของโครงการการท่องเที่ยวในปัจจุบันของจีนในประเทศไทยผู้เขียนได้นำเสนอกลยุทธ์การปรับปรุงที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวการก่อสร้างสถานที่ท่องเที่ยวและคำแนะนำจากรัฐบาลโดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการท่องเที่ยวและสร้างความมั่นใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวของกวางสีอย่างยั่งยืนและมั่นคงในประเทศไทย

คำสำคัญ: พฤติกรรมที่เป็นแรงจูงใจ; พฤติกรรมนักท่องเที่ยว; ท่องเที่ยวไทย

Introduction

In 2013, China and Thailand completed China-Thailand Tourism Visa-free Policy, which greatly enhanced the enthusiasm of Chinese tourists to purchase Thai tourism products and made great contributions to the overall income improvement of Thailand's tourism industry. Since the tourist projects to Thailand were officially launched in the tourism industry of Guangxi in 2013, they have been followed and pursued by tourists in Guangxi. According to the survey of the tour routes to Thailand from the three major travel agencies in Guangxi, we can see that they mainly focus on two types. One is internal tour routes (Bangkok, Chiang Mai, etc.), and the other is island tour routes (Phuket, etc.). Further analysis shows that the layout of tour routes to Thailand completed by travel agencies in Guangxi almost covers and connects all elements of Thai tourism, such as cultural landscape, historical sites, and natural scenery. Many travel agencies in Guangxi have cooperated with Thailand for years, and the number of tourists to travel in Thailand has continued to grow steadily. Therefore, this paper took tourists from Guangxi to travel in Thailand as the research subject, identifying the specific problems and shortcomings and putting forward (Chen, 2019) corresponding

improvement countermeasures based on the actual situation through analyzing the development status and influencing factors of Guangxi's tourism projects to Thailand.

At present, in China's outbound tourism system, China's tourism projects to Thailand are very popular. In this study, Guangxi was selected as the research object because Guangxi and Thailand share similarities in terms of cultural customs, climate, and environment. Through in-depth analysis of the tourism motivation of the tourists in this province, reasonable suggestions would be given to promote the effective cooperation in the tourism industry between the two countries.

Objectives of the Research

The objectives of the research can be summarized in two aspects:

1. tourism motivation is the core driving factor in the process of tourists purchasing tourism products. In other words, there is a great correlation between tourist behavior and tourism motivation. Therefore, because of literature collection and empirical analysis, this author made an in-depth analysis of tourists from Guangxi to travel in Thailand, and identified the tourism motivation, behavior characteristics and the specific relationship between them.

2. based on the empirical research, the author identified the overall development situation and shortcomings of tourist projects from Guangxi to Thailand, and put forward corresponding targeted, scientific, and reasonable suggestions for their development and improvement, so as to further expand the market of outbound self-service tourism and promote the rapid development of outbound self-service tourism industry.

Research Results

1. Validity Analysis of Sample Questionnaire

To judge the consistency of the items involved in the questionnaire, the author used software to analyze the reliability of the questionnaire.

Table 1 Sample Reliability Analysis

Coronbach α coefficient	Standard Coronbach α coefficient	Number of Samples
0.852	0.876	473

Coronbach α coefficient	Standard Coronbach α coefficient	Number of samples
0.903	0.917	95

Through the analysis of the sample reliability of the questionnaire on the behavior of tourists from Guangxi to travel in Thailand, it is found that the Cronbach's α coefficient of the questionnaire before tourists visit Thailand is 0.852, and standard Cronbach's α coefficient is 0.876; Cronbach's α coefficient of the questionnaire after the trip is 0.903, and standard Cronbach's α coefficient is 0.917. Therefore, the internal validity of the questionnaire is ideal.

2. Demographic Characteristics Analysis of Tourists from Guangxi to Travel in Thailand

1) Gender Structure In terms of gender, there are 255 males in 473 valid questionnaires, accounting for 0.54 of the total samples; there were 218 females, accounting for 0.46.

2) Age Structure In this survey, the age of the respondents is divided into four stages. Among the 473 valid questionnaires, 14% are under 25 years old, 42% are 20-40 years old, 30% are 41-60 years old, and 14% are over 61 years old. It shows that the tourists from Guangxi to travel in Thailand are mainly middle-aged.

3) Education Structure Among the questionnaires randomly selected by the author, 23.5% were of junior middle school educational background or below, 58.5% high school or technical secondary school, 3.6% technical college, 4.2% bachelor’s degree, and 0.2% master’s degree and above.

4) Career Structure Among the tourists from Guangxi to travel in Thailand, enterprise staff, the self-employed, government and institution personnel account for the highest proportion, with 34%, 17% and 9% respectively. At the same time, they are followed by students and freelancers.

5) Income Structure As for the average monthly income of tourists from Guangxi to travel in Thailand, among the valid questionnaires, 41.5% are of 0-2000 yuan and 33% 2000-4000 yuan, 15.6% 4000-6000 yuan, 6.5% 6000-10000 yuan and only 3.4% above 10000 yuan.

3. Psychological Influencing Factors Analysis of Tourists from Guangxi to Travel in Thailand

1) Preference in Selection of Tourist Destinations

Table 2 Tourist Destination Selection Preference Analysis of Tourists from Guangxi to Travel in Thailand

Destination Preference	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Natural Landscape	473	1	5	1.28	0.450
Urban Scenery	473	1	5	1.37	0.484
Historical Sites	473	1	5	1.43	0.495
Local Customs	473	1	5	1.29	0.453
Flavor Food	473	1	5	1.89	1.264
Featured Products	473	1	5	3.10	1.113

Note: The 1-5 points scale was adopted.

According to the statistical data, the mean value of “natural landscape” and “local customs” is less than, and the standard deviation is about. The mean value of “urban scenery” and “historical sites” is less than, and the standard deviation is about. The mean value of “flavor food” is close to, but its standard deviation is greater than that of “featured products”, and its standard deviation is greater than. The tourists’ recognition of “natural landscape” and “local customs” is very high, and the recognition degrees are relatively consistent. The tourists’ recognition of “urban scenery” and “historical sites” is second only to the above two items, and the recognition degrees are relatively high and close. Although the recognition degree of “flavor food” is high, there is a big difference in attitude. The recognition degree of “featured products” is relatively low, but the attitude is relatively consistent.

2) Analysis of Tourism Motivation

The author used SPSS to do factor analysis on 20 descriptive items of tourism motivation of tourists from Guangxi to travel in Thailand, and extracted 7 common factors, which explain 71.38%.

The author named the first common factor as “motivation to relax”, in which “free to do what you like to do” and “relaxing body and mind” have greater factor load.

The author named the second common factor as “motivation of escaping from the reality society”, in which “forgetting the trivia of life” and “relieving the pressure of life and work” have larger factor load.

The author named the third common factor as “motivation of seeking novelty”, among which “visiting Thailand’s famous natural landscape”, “visiting Thailand’s historical sites”, “enjoying Thailand’s City Scenery”, “tasting Thailand’s flavor food”, “buying Thailand’s featured products” and “experiencing Thailand’s local customs” have greater factor load.

The author named the fourth common factor “interpersonal motivation”, which has a large factor load in the four items of “spending happy time with relatives or friends”, “getting the promotion of interpersonal status”, “making new friends” and “being a fashion”.

The author named the fifth common factor as the “motivation of seeking development”, which has a greater factor load in “experiencing new life experience” and “broadening horizons and increasing knowledge”.

The author named the sixth common factor as the “motivation of realizing the dream”, which has a larger factor load in “traveling to Thailand is an important wish of life” and “enriching tourism experience”.

The author named the seventh common factor “historical motivation”, which has a greater factor load in “feeling different social systems” and “expressing the memory of history”.

The statistical results show that according to the importance of tourism motivation of tourists, the motivation of seeking novelty is (4.06), the motivation of realizing the dream (3.86), motivation to relax (3.72), interpersonal motivation (3.68), historical motivation (3.61), motivation of seeking development (3.54), the motivation of escaping from reality (3.48.

Table 3 Tourism Motivation Factor Analysis Results of Tourists from Guangxi to Travel in Thailand

Major Common Factors	Larger Factor Load	Factor Load	Characteristic Value	Attention Average	Total Variation
Historical Motivation	Feeling different social systems	0.628	2.385	3.72	6.62
	Express respect for martyrs and great men	0.608			
Motivation of Escaping from the Reality Society	Forget the trivia of life	0.582	1.74	3.48	5.183
	Relieve the pressure of life and work	0.538			
Motivation of Seeking Novelty	Visit Thailand's famous natural landscape	0.593	8.629	4.06	16.736
	Visit historical sites in Thailand	0.617			
	Enjoy the urban scenery of Thailand	0.624			
	Taste Thai food	0.574			
	Buy the featured products of Thailand	0.518			
	Experience the customs of Thailand	0.503			
Interpersonal Motivation	Have fun with your family or friends	0.572	1.843	3.61	4.85
	Get the promotion of interpersonal status	0.587			
	Make new friends	0.515			
	Be a fashion	0.647			
Motivation of Seeking Development	Experience a new life experience	0.591	2.747	3.54	5.28
	Broaden horizons and increase knowledge	0.527			
Motivation of Realizing the Dream	An important wish of life	0.616	1.837	3.86	9.73
	Enrich tourism experience	0.594			
Motivation to Relax	Be free to do what one likes	0.847	2.047	3.68	6.952
	Relax	0.829			

1. Motivation of Seeking Novelty: Tourists from Guangxi to travel in Thailand are still in a typical stage of sightseeing. The main purpose and motivation to visit Thailand is to meet their own needs for novelty. Thailand's famous natural landscape, urban scenery, customs have great attraction to them.

2. Motivation of Realizing the Dream and Historical Motivation: Part of the reason why Thailand tour is attractive to tourists from Guangxi lies in the fact that Thailand's customs and language are closely related to the Zhuang language and ethnic activities of Guangxi. The cultural proximity makes people feel closer,

especially in ancient times. The population migration in Guangxi has an important influence on the development and historical process of Thailand. The realization of the dream is mainly manifested in Guangxi, which is in the western region. Overseas tourism is an entertainment activity that has sprung up in the last 10 years. For most Chinese, especially Guangxi people, overseas tourism is a high-end lifestyle, and overseas tourism itself is a dream.

3. Motivation to Relax: Thailand is subtropical marine climate, with beautiful natural scenery and rich cultural landscape. Most tourists from Guangxi come from cities in Guangxi. Thailand's beautiful natural environment and abundant cultural landscape can provide a good environment for them to relax.

4. Interpersonal motivation: Tourists is proud of travelling to Thailand from the bottom of their heart so travelling to Thailand can make them get a certain promotion of interpersonal status. Motivations of seeking development and escaping from the reality society account for less proportion among tourists.

4. Tourism Activity Characteristics Analysis of Tourists from Guangxi to Travel in Thailand

1. Thailand Visiting Experience

In terms of whether they had been to Thailand before they went to Thailand, among the 473 valid samples, 470 people had not been to Thailand before, while only 3 people had been to Thailand before. Due to the income, transportation and other reasons, few people had ever been to Thailand before. Nowadays, people have a strong desire to visit Thailand. At the same time, there is a huge market for Thailand tour.

2. Best Season to Visit Thailand

After investigation and analysis, as shown in table 4-7, tourists thought that the best season to visit Thailand is autumn and winter. Among them, 55% of them thought it best to travel in autumn, followed by winter, accounting for 33%.13% of tourists thought spring is the best season to visit Thailand, while 10% believed winter is the best season.

Table 4 Frequency Analysis of Best Season to Visit Thailand (Before)

		Frequency Analysis of Questions		
		Number of Samples	Percentage	Sample Percentage
Best Season to Visit Thailand	Spring	62	11.7%	13.1%
	Summer	49	9.2%	10.4%
	Autumn	263	49.4%	55.6%
	Winter	158	29.7%	33.4%
Total		**532**	**100%**	**112.5%**

3. Financial Sources to Visit Thailand

In terms of the financial sources, 86% travelled to Thailand through personal income. And 17% of them were sponsored by relatives and friends. Because most tourists from Guangxi to Thailand are young and middle-aged people. Some young people were sponsored by their parents, middle-aged people had their own savings, and some old people relied on the help of their children. However, only 1% of the total was reimbursed by the company.

Table 5 Frequency Analysis of Financial Sources to Visit Thailand (Before)

		Frequency Analysis of Questions		
		Number of Samples	Percentage	Sample Percentage
Financial Sources to Visit Thailand	Personal Income	407	78.0%	86.0%
	Sponsorship by Friends and Relatives	82	15.7%	17.3%
	Company Reimbursement	6	1.1%	1.3%
	Others	27	5.2%	6.6%
	Total	**522**	**100%**	**111.2%**

4. Service Concern in Visiting Thailand

It can be learned from the questionnaire that before going to Thailand, tourists were more concerned about the arrangement of tourist attractions and the tour guides, accounting for 74% and 68% respectively. Accommodation and catering ranked third and fourth respectively, accounting for 9.4% and 5%, which is quite different from the first and second items in the list. Other requirements accounted for 4.8%, which required the local service industry in Thailand to pay attention to the diversified needs of tourists.

Table 6 Frequency Analysis of Service Concern in Visiting Thailand (Before)

		Frequency Analysis of Questions		
		Number of Samples	Percentage	Sample Percentage
Service Concern in Visiting Thailand	Tourist Attraction Arrangement	351	49.9%	74.2%
	Transportation	19	2.2%	4.0%
	Tour Guide	325	36.9%	68.7%
	Accommodation	83	9.4%	17.5%
	Catering	44	5%	9.3%
	Shopping	16	1.8%	3.4%
	others	42	4.8%	8.9%
	Total	880	100%	186%

Through the questionnaire survey of tourists after Thailand tour, the author found that the services they cared about in Thailand tour are relatively scattered, covering almost all aspects of catering, accommodation, transportation, shopping and entertainment. Among them, 85.3% paid more attention to the arrangement of tourist attractions, 67.4% transportation, 80% tour guides, 62.1% accommodation, 65.3% catering, 60% shopping and 50% on other items. This requires travel agencies to pay attention to every link on the way to Thailand, because every detail will affect tourists' overall evaluation of Thailand tour.

Table 7 Frequency Analysis of Service Concern in Visiting Thailand (After)

		Frequency Analysis of Questions		
		Number of Samples	Percentage	Sample Percentage
Service Concern in Visiting Thailand	Tourist Attraction Arrangement	81	18.1%	85.3%
	Transportation	64	14.3%	67.4%
	Tour Guide	76	17.0%	80.0%
	Accommodation	59	13.2%	62.1%
	Catering	62	13.9%	65.3%
	Shopping	57	12.8%	60.0%
	Others	48	10.7%	50.1%
	Total	447	100%	470.2%

In terms of the travel companions, among the 473 valid questionnaires before departure, 62% were willing to visit Thailand with their families. 43% with friends. 11% with colleagues. And 5% alone.

Table 8 Frequency Analysis of Travel Companions to Visit Thailand (Before)

		Frequency Analysis of Questions		
		Number of Samples	Percentage	Sample Percentage
Who to choose to travel with to visit Thailand	Families	297	49.4%	62.8%
	Friends	204	33.9%	43.1%
	Colleagues	69	11.5%	14.6%
	Alone	31	5.2%	6.6%
	Total	601	100%	127.1%

Table 9 Frequency Analysis of Travel Companions to Visit Thailand (After)

		Frequency Analysis of Questions		
		Number of Samples	Percentage	Sample Percentage
Who to choose to travel with to visit Thailand	Families	69	46.3%	72.6%
	Friends	47	31.5%	49.5%
	Colleagues	19	12.8%	20%
	Alone	14	9.4%	14.7%
	Total	149	100%	156.8%

5. Measurable Behavior Characteristics

1. Tourism Frequency

According to table 4-12 about the tourism frequency in the past year, most of tourists usually travel 2-3 times a year, (Li, 2008) accounting for 69%. 16% had only one travel experience or less. 12% of people had traveled 4-5 times. The proportion of tourists who had travelled for more than (Zhang, 2019) five times was relatively small.

Table 10 Frequency Analysis of Tourism Frequency of Visiting Thailand in the Past Year (Before)

		Frequency Analysis of Questions		
		Number of Samples	Percentage	Sample Percentage
Tourism Frequency	Once or less	76	16.1%	16.1%
	2-3 times	326	68.9%	68.9%
	4-5 times	58	12.3%	12.3%
	5-10 times	9	1.9%	1.9%
	More than 10 times	4	0.8%	0.8%
	Total	473	100%	100%

2. Expenses to Visit Thailand

There are three main tour fee standards for Thailand tour from Guangxi. The first one is the non-holiday plane tour with the cost of 3000 - 6000 yuan. At

present, all Guangxi's ordinary tourists travelling to Thailand chose this standard, accounting for 56%. The second one is the holiday plane tour. At present, the standard for this type is more than 6000-yuan, accounting for 8.4%. However, there were almost no tourists in Guangxi who spent more than 8000 yuan on Thailand tour. Because with the maturity of Thailand tour and the fierce competition, the tour fee is also declining.

Table 11 Frequency Analysis of Tour Fee to Visit Thailand (Before)

		Frequency Analysis of Questions		
		Number of Samples	Percentage	Sample Percentage
Tour Fee to Visit Thailand	Less than 4000 yuan	164	34.7%	34.7%
	4000 to 6000 yuan	269	56.9%	56.9%
	6000 to 8000 yuan	40	8.4%	8.4%
	8000 to 10000 yuan	0	.0%	.0%
	More than 10000 yuan	0	.0%	.0%
	Total	**473**	**100%**	**100%**

Table 12 Frequency Analysis of Daily Expenses to Visit Thailand (Before)

		Frequency Analysis of Questions		
		Number of Samples	Percentage	Sample Percentage
Planned Daily Expenses	Less than 100 yuan	142	30.0%	30.0%
	101 to 200 yuan	289	61.1%	61.1%
	201 to 300 yuan	40	8.5%	8.5%
	301 to 400 yuan	2	0.4%	0.4%
	More than 401 yuan	0	.0%	.0%
	Total	**473**	**100%**	**100%**

According to the questionnaire 12, 61% of the tourists planned to spend 100-200 yuan per day in Thailand. Those who planned to spend less than 100 per day in Thailand account for 30%. Those who planned to spend more than 200 yuan per day in Thailand only account for 9%, while those who planned to spend more than 400 yuan per day in Thailand are zero.

Before departure, most tourists planned to spend less than 200 yuan per day in Thailand, of which planned daily expenses of 100-200 yuan account for more than half. However, most of their daily expenses in Thailand was more than 200 yuan, of which daily expenses of 300-400 yuan account for a larger proportion, with 36.8%, and 29. 5% spent more than 400 yuan per day.

Table 13 Frequency Analysis of Daily Expenses to Visit Thailand (After)

		Frequency Analysis of Questions		
		Number of Samples	Percentage	Sample Percentage
Actual Daily Expenses to Visit Thailand	Less than 100 yuan	0	.0%	.0%
	101 to 200 yuan	13	13.7%	13.7%
	201 to 300 yuan	19	20%	20%
	301 to 400 yuan	35	36.8%	36.8%
	More than 401 yuan	28	29.5	29.5
	Total	95	100%	100%

3. Travel Time Span to Visit Thailand

At present, most of Thailand tour from Guangxi is 8 days, which is consistent with the survey results of best time span to visit Thailand, and 87% of the respondents thought that it is best to visit Thailand for 8-10 days. 10.8% of the tourists thought that it is best to travel in (Kira bashkirtseva, 2016) Thailand for within 7 days. Few people thought that it is best to travel in Thailand for more than 10 days, which only accounts for 1.35%.

Table 14 Frequency Analysis of Travel Time Span to Visit Thailand (Before)

		Frequency Analysis of Questions		
		Number of Samples	Percentage	Sample Percentage
Travel Time Span to Visit Thailand	Within 7 days	51	10.8%	10.8%
	8 to 10 days	416	87.9%	87.9%
	11 to 15 days	5	1.1%	1.1%
	More than 15 days	1	0.2%	0.2%
	Total	473	100%	100%

Based on the analysis of 95 valid questionnaires after Thailand tour, the author found that the tourists generally hoped to travel longer after the end of their tour in Thailand. Among them, more than half thought that the travel in Thailand should last 11-15 days, and only 0.02% for within 7 days. 32. 6% for 8-10 days, and 14.7% for more than 15 days.

Table 15 Frequency Analysis of Travel Time Span to Visit Thailand (After)

		Frequency Analysis of Questions		
		Number of Samples	Percentage	Sample Percentage
Travel Time Span to Visit Thailand	Within 7 days	2	0.02%	0.02%
	8 to 10 days	31	32.6%	32.6%
	11 to 15 days	48	50.5%	50.5%
	More than 15 days	14	14.7%	14.7%
	Total	**95**	**100%**	**100%**

6. Tourism Information Source Analysis of Tourists from Guangxi to Travel in Thailand

Most tourists learned about Guangxi's tourism information through the introduction of relatives and friends, which accounts for 56%, showing the strong word-of-mouth effect of Guangxi's promotion for Thailand tour. Secondly, some tourists learned about the information of Thailand tour through travel brochures and online advertisements, which account for 22% and 20% respectively. Thirdly, some tourists learned about the information of Thailand tour through the recommendation of travel agencies and TV media, which only accounts for 19% and 14% respectively. On the one hand, it also shows that Thailand travel agencies and service industries need to strengthen the promotion and recommendation. 14% and 13% of tourists through other ways or on the Internet.

Table 16 Frequency Analysis of Information Channels of Visiting Thailand (Before)

		Frequency Analysis of Questions		
		Number of Samples	Percentage	Sample Percentage
Information Channels	TV Media	73	9.5%	15.4%
	App Advertising	97	12.6%	20.5%
	Introduction of Relatives and Friends	265	34.6%	56.0%
	Travel Brochure	106	13.8%	22.4%
	Internet	64	8.3%	13.5%
	Travel Agency Recommendation	93	12.1%	19.7%
	Others	69	9.1%	14.6%
	Total	**767**	**100%**	**162.1%**

7. Satisfaction and Revisit Intention Analysis of Tourists from Guangxi to Travel in Thailand

In terms of the satisfaction and revisit intention, among 95 valid questionnaires, 79 people considered the Thailand tour to be very satisfactory, accounting for 83%. In the overall view of the (Chien, 2011) service quality of this Thailand tour, 12 people considered it as medium level of satisfactory, accounting for 12%. 69 people felt satisfied, accounting for 72.6%. 14 people were very satisfied, accounting for 14%.

As for opinions of tourists from Guangxi to travel in Thailand on the quality of tourist attractions in Thailand, 41 people were satisfied, accounting for 43%, and only 6 people were very satisfied, accounting for 0.06%, while 43 people felt

medium satisfied, accounting for 45%, and 7 people were dissatisfied, accounting for 0.07%.

The evaluation of tourists on shopping is based on whether it is value for money. 73 of them were satisfied with shopping, accounting for 76.8%, and 9 people felt medium satisfied, accounting for 0.9%. 13 people were very satisfied, accounting for 13.7%.

In terms of the revisit rate of tourists from Guangxi to travel in Thailand, among the 95 valid questionnaires, 67 people chose to visit Thailand again if given a chance, accounting for 70%, and 4 people felt very likely to do that, accounting for 4.2%. However, 24 people were unclear about this, accounting for 25%.

As to whether those tourists were willing to recommend Thailand to their relatives and friends, among 95 valid questionnaires, most of them thought it possible and very possible to do that. Among them, 41 people possible, accounting for 43%, and 39 people very possible, accounting for 41%. 11 people were unclear, accounting for 11%. 4 people thought it impossible, accounting for 4%.

Implication and Recommendations

1. Tourist destination construction

With the increasing scale of Thailand tour, Chinese people's understanding of Thailand's tourist attractions, culture and other aspects will become more and more prominent, and will not only be limited to Phuket Island, Grand Palace and other scenic areas. In the process of sightseeing, tourists will unconsciously compare similar tourist attractions with those in Thailand, which requires Thai tourism management agencies to pay attention to the resource allocation of tourist attractions, highlight regional characteristics and increase attraction. In recent years, the Thai government has paid more and more attention to the development of tourism, increasing various investments to further improve the quality of tourism, such as the implementation (Kanokporn Uttasing, 2017) of top-notch tourism projects, with a total budget of THB 500 billion, and so on. At present, Thailand has developed various tourist attractions such as beaches, villages, temples, and historical sites, which are highly praised by Chinese tourists.

2. The design and development of Thailand tourism products by travel agencies

To improve the sales volume of Thailand tourism product, travel agencies should plan their product layout to meet the requirements of diversity. In the follow-up development, to improve the quality of Thailand tourism products, Guangxi travel agencies should take customers' demand as the guide, combine with market segmentation, design various kinds of product portfolio, and unswervingly adhere to product innovation, mainly involving travel routes, tourism activities, price combination and others. Attention should be paid to the analysis of customer factors, including age, consumption preference, income, gender, etc., and the development of matching tourism products for different customer groups. Due to the limitation of various factors, the scope of this questionnaire is limited to the tourists to travel in Thailand from Guangxi International Travel Agency, which is still relatively narrow overall. It is necessary to further expand the scope to the other two travel agencies in Guangxi in the follow-up investigation and research, to give greater persuasion for the comparability and unification of the analysis results.

References

Chen S.G. (2019). Research on the Connotative Development of Tourism from the Perspective of Global Tourism. *CO-Operative Economy & Science,* 20(1), 52-54.

Kanokporn Uttasing. (2017). *Research on Perception and Attitude of Tourism Impact of Thai Village Residents.* Minzu University of China.

Chien, et al., (2011). The Destination Competitiveness of Kinmen's Tourism Industry: The Interrelationships Tourist Perceptions, Service Performance, Customer Satisfaction and Sustainable Tourism. *Journal of Sustainable Tourism,* 19(2), 247-264

Li R.X. (2008). Thailand's Tourism Development Experience and Its Reference. *Consume Guide*, 32(2), 340-351.

Kira bashkirtseva. (2016). *Research on the Current Situation and Trend of Tourism Development Between China and Thailand.* Harbin Normal University.

Zhang, et al., (2019). Study on the Measures of Developing Tourism Economy in Thailand. *Human Resource Management*, 13(2): 439-453.

ปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่เป็นตัวถ่วงการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย*

PROBLEMS OF THE PATRONAGE SYSTEM HINDERING DEMOCRACY DEVELOPMENT

พระครูวิมลสุวรรณกร (สมพงษ์ จนฺทวโร)
Phrakhruwimonsuwannakorn (Somphong Chantawaro)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: armo_2006@hotmail.com

บทคัดย่อ

การยอมรับความแตกต่างในเรื่องฐานะของบุคคล เน้นการพึ่งผู้อื่นและการยึดมั่นตัวบุคคลยังคงมีอิทธิพลต่อการปกครองเรื่อยมา เห็นได้ว่าลักษณะเจ้าขุนมูลนายยังคงอยู่ในระบบราชการไทยค่อนข้างมาก ข้าราชการจำนวนไม่น้อยมีความรู้สึกว่าตนเป็นนายของประชาชน เหมือนดังเช่นมูลนายเป็นนายของพวกไพร่ทั้ง ๆ ซึ่งระบบนี้เรียกว่าระบบศักดินาไทย ผู้เขียนใช้วิธีการตีความตามแนววัตถุนิยมประวัติศาสตร์ ของลัทธิมาร์กซิสต์ และเปิดเปลือยถึงประวัติศาสตร์แห่งสังคมศักดินาที่ถูกบิดเบือนอย่างจงใจมานับนาน อธิบายตั้งแต่การกำเนิดของระบบศักดินา และในเชิงความหมาย ไปไกลกว่าการมองแค่เพียงว่า “ศักดินา” คือปัจเจกหรือเป็นการลำดับศักดิ์ของบุคคล ระบบศักดินา เป็นระบอบที่ชนชั้นล่างถูกกดขี่โดยกลุ่มชนที่อยู่บนชั้นสูงสุดในโครงสร้างทางสังคมซึ่งมีอำนาจในการครอบครองที่ดินอันเป็นปัจจัยการผลิตจะได้ประโยชน์จากการขูดรีด ปลูกฝังค่านิยมของระบอบอุปถัมภ์มานาน นับจากอดีต ระบบนี้ยังคงถูกผลิตซ้ำในรูปแบบอื่น ๆ จนกลายเป็นการครอบงำทางวัฒนธรรมการจำยอม ตามแนวความคิดของระบบบริหารราชการสมัยใหม่ ข้าราชการไม่ได้เป็นนายของประชาชนแต่เป็นผู้นำบริการต่าง ๆ ของรัฐสู่ประชาชนภายใต้ขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยข้าราชการจะได้รับเงินเดือนเป็นผลตอบแทนในการปฏิบัติงานเงินเดือนเหล่านี้ได้จากภาษีอากรของประชาชน มีฐานะเป็นผู้รับใช้ประชาชน แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยกลับกลายเป็นว่า ข้าราชการรู้สึกว่าตนเป็นนายของประชาชนและทางฝ่ายประชาชนเองก็ยอมรับว่ามีความรู้สึกเหมือนดังเป็นมูลนายของตนเหมือนในสังคมสมัยเก่า

คำสำคัญ: ระบบอุปถัมภ์; สังคมศักดินา; ระบบประชาธิปไตย

*Received May 12, 2023; Revised May 27, 2023; Accepted May 29, 2023

Abstract

Acceptance of differences in personal status Emphasis on the dependence on others and adherence to the individual continued to influence governance. The aristocratic nature is still in the Thai bureaucracy quite a lot. Many government officials feel that they are the masters of the people, just as the masters are the masters of the commoners, even though this system is called the Thai feudal system. The author uses a method of interpretation based on historical materialism. Marxism reveals the history of feudal society that has been deliberately distorted for a long time. Explained since the birth of the feudal system and in meaning, it goes beyond merely looking at "feudalism" as an individual or a hierarchy of individuals. Feudalism is a system in which the lower classes are oppressed by those at the highest strata of the social structure, which have the power to occupy land as a factor. Producers benefit from exploitation. The values of patronage have long been instilled. In the past, this system continued to be reproduced in other ways, becoming a cultural dominance of submissiveness. According to the concept of modern government administration, Civil servants are not masters of the people but lead the services of the state to the people within the scope of their assigned authority. The civil servants will receive a salary as a reward for their work. These salaries are from the public's taxes. A public servant but what happens in Thai society turns out to, be Civil servants feel that they are the masters of the people, and the people admit that they feel like they are the masters of their own, like in the old society.

Keywords: Patronage system; Feudal Society; Democratic System

บทนำ

ระบบอุปถัมภ์เป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ในระหว่างบุคคลต่อบุคคลอันแสดงให้เห็นนัยยะของการเอื้ออาทรซึ่งกันและกันระหว่างผู้ให้การอุปถัมภ์และผู้รับการอุปถัมภ์ซึ่งมีผลให้เกิดการอำนวยประโยชน์ระหว่างกัน ระบบอุปถัมภ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน 2 สถานภาพ โดยฝ่ายที่มีสถานภาพของเศรษฐกิจ – สังคมสูงกว่า (Patron) ใช้อำนาจและปัจจัยต่าง ๆ ให้ความคุ้มครองต่ออีกฝ่ายหนึ่งที่มีฐานะต่ำกว่า (Client) ซึ่งจะตอบแทนโดยช่วยเหลือในเรื่องทั่ว ๆ ไป และอุทิศตัวรับใช้ผู้อุปถัมภ์ ลีกษณะดังกล่าวจะเห็นว่าเป็นความไม่เสมอภาค (ภารดี เกษโกวิท, 2524) เป็นความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ – ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ จึงเป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมระหว่าง 2 กลุ่ม (fulfillment of mutual obligation by social

unequal exchange) ซึ่งเป็น “การตอบแทนบุญคุณ” โดยผู้ที่อุปถัมภ์เสนอให้มีลักษณะเป็นการตอบแทนบุญคุณ (กาญจนา แก้วเทพ, 2527) เราจึงพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่แตกต่างในฐานะตำแหน่งเป็นแบบที่มีความสำคัญยิ่งในการจัดระเบียบทางสังคมในด้านพฤติกรรมความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่ – ผู้น้อย ความสัมพันธ์แบบลูกพี่ – ลูกน้อง ความสำคัญดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาคในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองก็ตาม ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เองเราเรียกว่าความสัมพันธ์แบบระบบผู้อุปถัมภ์ (Patron) และผู้รับอุปถัมภ์ (Client) (อมรา พงศาพิชญ์และปรีชา คุวินทร์พันธุ์, 2545) เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ทางสังคมประการหนึ่งซึ่งแต่ละฝ่ายบทบาท หน้าที่และความคาดหวังต่อกันบางประการ ซึ่งเป็นที่รับรู้หรือยอมรับกันตามธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรมของสังคม เป็นระบบความสัมพันธ์ของคน 2 ฝ่ายซึ่งไม่เท่าเทียมกันในหลาย ๆ ด้านต่างฝ่ายต่างมาแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการซึ่งกันและกันแต่เป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่เหมือนกัน ผู้ใหญ่อาจให้สินค้าแก่ผู้น้อย ในขณะที่ผู้น้อยให้บริการแก่ผู้ใหญ่หรือกลับกันก็ตามแต่กรณี ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ดารงอยู่ได้ไม่ใช่เพียงพอเพราะต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์เท่านั้นแต่ต้องมีอุดมการณ์ที่ช่วยจรรโลงความสัมพันธ์อย่างนี้เอาไว้ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2539) ระบบอุปถัมภ์คือระบบความสัมพันธ์ในสังคมจารีต ค่านิยม โดยการจัดกลุ่มระหว่างผู้อุปถัมภ์หนึ่งคนและผู้ใต้อุปถัมภ์จานวนหนึ่ง โดยผู้อุปถัมภ์จะเป็นคนซึ่งมีฐานะในสังคม หรืออำนาจทางการบริหาร มีเงินทองและเป็นที่นับหน้าถือตา สามารถให้คุณให้โทษกับผู้ที่อยู่ใต้อุปถัมภ์ในระดับหนึ่ง (ลิขิต ธีรเวคิน, 2542)

กล่าวโดยสรุป ระบบอุปถัมภ์ หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานผลประโยชน์แลกเปลี่ยนกันซึ่งผลประโยชน์นั้นจะไม่เท่าเทียมกันอยู่บนพื้นฐานต่างคนต่างพอใจ ซึ่งระบบอุปถัมภ์ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมไทยมาอย่างช้านาน

อะไรคือระบบอุปภัมภ์ ?

สังคมไทยเป็นสังคมที่เรียกร้องให้สมาชิกมีสมรรถภาพในการทำงานให้เกิดสัมฤทธิ์ผลน้อยกว่าสังคมตะวันตกผู้ใหญ่ไม่คาดหวังว่าผู้น้อยจะมีความสามารถในการทำงานให้เกิดผลสำเร็จสูง ส่วนผู้น้อยเองจะรู้สึกปลอดภัยใต้ความคุ้มครองของผู้ใหญ่การแข่งขันระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อยจึงไม่มี ความสัมพันธ์ทั้ง 2 ฝ่าย จึงเป็นความสัมพันธ์แบบพ่อกับลูกแบบให้ความคุ้มครองหรือ ผู้อุปถัมภ์กับผู้อยู่ใต้ปกครองหรือผู้น้อยในความอุปถัมภ์ การยอมรับความแตกต่างในเรื่องฐานะของบุคคลการเน้นการพึ่งผู้อื่นและการยึดมั่นตัวบุคคลยังคงมีอิทธิพลต่อการปกครองไทยปัจจุบันจะเห็นได้ว่าลักษณะเจ้าขุนมูลนายยังคงอดยู่ในระบบราชการไทยค่อนข้างมาก ข้าราชการจำนวนไม่น้อยมีความรู้สึกว่าตนเป็นนายของประชาชน เหมือนดังเช่น มูลนายเป็นนายของพวกไพร่ ทั้ง ๆ ที่ตามแนวความคิดของระบบบริหารราชการสมัยใหม่ ข้าราชการไม่ได้

เป็นนายของประชาชน หากแต่เป็นผู้นำบริการต่าง ๆ ของรัฐไปสู่ประชาชน ภายใต้ขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐโดยข้าราชการจะได้รับเงินเดือนเป็นผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน เงินเดือน เหล่านี้ได้จากภาษีอากรของประชาชน ข้าราชการจึงมีฐานะเป็นผู้รับใช้ประชาชน แต่เหตุการณ์กลับไม่เป็นข้าราชการกลับรู้สึกว่าตนเป็นนายของประชาชนและทางฝ่ายประชาชนเองก็ยอมรับ มีความรู้สึกต่อข้าราชการเหมือนดังเป็นมูลนายของตนมีความเกรงกลัวนอบน้อม และเคารพเชื่อฟังระบบราชการ จึงมีอิทธิพลในการควบคุมความคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของกระชาชนเหมือนระบบไพร่เคยควบคุมวิถีชีวิตและความคิดอ่านของพวกไพร่ในสังคมสมัยเก่าส่วนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการผู้ใหญ่และข้าราชการผู้น้อยภายในระบบราชการ ก็ได้รับอิทธิพลลักษณะความสัมพันธ์ของระบบไพร่อยู่ไม่น้อย ระบบราชการไทยยังยึดมั่นในความผูกผันกันเป็นเชิงส่วนตัวตามลักษณะความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์มากกว่าจะมีความสัมพันธ์กันนอกจากลักษณะเจ้าขุนมูลนายที่ปรากฏอยู่ในระบบราชการแล้ว การอุปถัมภ์ค้ำชู การเน้นการพึ่งพาผู้อื่น การยึดมั่นในตัวบุคคล ยังคงมีอิทธิพลอยู่มากในสังคมไทย ดังจะเป็นได้ว่า พรรคการเมือง จะเสื่อมหรือจะเจริญรุ่งเรืองก็ขึ้นอยู่กับหัวหน้าพรรคเป็นสำคัญ บุคคลใดแม้จะมีความสามารถมากเพียงไหน หากไม่ได้รับการอุปถัมภ์ค้ำชูจากผู้ใหญ่ที่มีอำนาจแล้วก็มีโอกาสน้อยมากที่จะเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานอย่างเต็มที่ ความสามารถในการฝากตัวกับผู้มีอำนาจจึงเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ระบบอุปถัมภ์ยังอยู่ในโครงสร้างสังคมไทยเรื่อยมาจนเป็นธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมคนคนไทยในการปฏิบัติตน ในขณะเดียวกันกลุ่มความสัมพันธ์ทางเครือญาติก็ไม่ได้เข้มแข็งพอที่จะเป็นหลักในการจัดระบบสังคม ความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์เกิดบางอย่างโดดเด่นความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์เป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ทางสังคม ความสัมพันธ์ในสังคมจะมีลักษณะเป็นสายสัมพันธ์ในรูปแบบที่ว่า ด้านหนึ่งเป็นความสัมพันธ์ลักษณะเครือญาติ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลเป็นเรื่องของภาระหน้าที่ในทางศีลธรรมที่มีสูง เช่น พ่อแม่ต่อลูกหลาน อีกด้านหนึ่งคือความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจที่มักจะไม่ใช่เรื่องทางศีลธรรม และในระหว่าง 2 จุดนี้ จะมีจุดของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ที่เลื่อนไปเลื่อนมาแต่ยากที่จะระบุให้ชัดเจนว่าอยู่ตรงไหนสุดแต่เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ พิจารณาได้ดังรูป

(ศีลธรรม) (ไม่ใช่ศีลธรรม)

เครือญาติ----------ระบบอุปถัมภ์----------อำนาจ

ภาพที่ 1 สายสัมพันธ์ทางสังคม (สมเกียรติ วันทะนะ, 2524)

ระบบอุปถัมภ์เป็นกลไกที่สำคัญในสังคมกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นสิ่งที่กำหนดความสัมพันธ์ของคนสามฝ่ายในสังคมรัฐคือ พระมหากษัตริย์ นายหรือขุนนาง และไพร่ซึ่งรัฐพยายามดึงเอาทรัพยากรมาใช้ให้เห็นเป็นประโยชน์ แต่ว่าเป็นความสัมพันธ์ทางอ้อมคือผ่านขุนนางโดยที่ลักษณะธรรมชาติของระบบอุปถัมภ์คือ กลไกที่คนสามกลุ่มในสังคมรักษาผลประโยชน์ของตน ดังนั้น ความขัดแย้งในเรื่องของผลประโยชน์เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และไพร่เป็นฝ่ายที่เสียเปรียบมากในความสัมพันธ์สามกลุ่ม ปัญหาของนักวิชาการในปัจจุบันคือ เมื่อมองระบบอุปถัมภ์แล้วเราจะนำมาใช้ศึกษาสังคมในปัจจุบันได้อย่างไร มีข้อพิจารณาที่แตกต่างกันไปหลายฝ่ายเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของการนำเอาแนวคิดนี้มาใช้ในการวิเคราะห์สังคมและการเมืองในปัจจุบัน อย่างไรก็ดี มีข้อสรุปร่วมกันที่น่าสนใจอยู่ประเด็นหนึ่งคือ ระบบอุปถัมภ์นั้นเป็นกลไกระดับย่อยและก็ไม่อาจนำไปใช้อธิบายสังคมทั้งระบบได้ ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องอาศัยทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ทฤษฎีอื่นที่จะมาช่วยอธิบายถึงกลไกโครงสร้างสังคมในระดับกว้างแล้วค่อยศึกษาระบบอุปถัมภ์ (อคิน รพีพัฒน์, 2521)

ลักษณะเด่นของระบบอุปถัมภ์ของสังคมในอดีต คือความเชื่อเรื่องของบุคคลและชนชั้นในความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นการแบ่งแยกระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อยเมื่อเปรียบกับเด็ก ผู้ใหญ่หมายถึงคนที่โตแล้ว เมื่อเปรียบกับผู้น้อย ผู้ใหญ่หมายถึงผู้ที่สูงกว่าหรือเหนือกว่าในระดับชาติความสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับศักดินา (อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา ควินทร์พันธุ์, 2545) ซึ่งศักดินาก็หมายถึงยศ แสดงให้เห็นถึงอำนาจและกำลัง วิธีหนึ่งที่จะจัดผู้ใดเป็นชนชั้นสูง เรียกว่าผู้นั้นเป็นคนมีบุญยังหมายถึงสัญลักษณ์ที่ประกอบด้วยศีลธรรมอันแรงกล้า เนื่องจากมีความเชื่อที่กล่าวข้างต้นว่า คนใดเกิดมาในชั้นใดขึ้นอยู่กับบุญที่สร้างสมมาแต่ชาติปางก่อน ตำแหน่งระดับชั้นทางสังคมจึงดูว่าเป็นส่วนหนึ่งของบัญญัติทางธรรมชาติ เมื่อมีการยึดถือความแตกต่างในฐานะเป็นตำแหน่งเป็นแบบที่มีความสำคัญยิ่งในการจัดระเบียบทางสังคม ในด้านพฤติกรรมความสัมพันธ์ที่สำคัญและเห็นได้ง่ายคือ ความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่ – ผู้น้อย ความสัมพันธ์แบบลูกพี่ – ลูกน้อง ความสำคัญดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาคในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองก็ตาม ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เองเราเรียกว่า ความสัมพันธ์แบบระบบผู้อุปถัมภ์ (Patron) และผู้รับอุปถัมภ์ (Client)

ตัวอย่างในสังคมศักดินาที่กำหนดให้ผู้น้อย (inferior) ต้องขึ้นกับผู้ใหญ่ (superior) และต่อมาได้ขยายมาเป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์และเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ reciprocal กล่าวคือสิ่งที่ผู้อุปถัมภ์มอบให้เป็นการคุ้มครองมีลักษณะ “ประทานมาด้วยความกรุณา” แต่สิ่งที่ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์เสนอให้มีลักษณะเป็นการตอบแทนบุญคุณ (กาญจนา แก้วเทพ, 2527) จึงเห็นว่าความสัมพันธ์ทางสังมและการเมืองเป็นความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ – ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ เป็นความสัมพันธ์ที่ปรากฏอยู่ทุกระดับทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น (อโณทัย วัฒนาพร, 2527)

อำนาจกับการอุปภัมภ์

ในยุคโลภิวัตน์เป็นยุคของโลกไร้พรมแดนและเป็นการเชื่อส่วนต่างๆ ของโลกเข้าด้วยกัน เพราะเทคโนโลยีด้านการสื่อสารได้พัฒนาอย่ามาก ทำให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะแนวคิดของตะวันตก ทำให้สังคมไทยได้มีการรับแนวคิดตะวันตกเข้ามาปรับใช้และเกิดการพัฒนา แต่สิ่งสำคัญก็คือยุคโลกาภิวัตน์นั้นไม่ใช่เป็นโลกใหม่ที่ตัดขาดจากอดีต โดยสิ้นเชิงกล่าวคือ แนวคิด เทคโนโลยีและการสื่อสาร ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม การปกครองแบบประชาธิปไตย ที่รับมาจากตะวันตกนั้นไม่รับมาเพียงอย่างเดียวแต่สิ่งเหล่านี้ถูกปรับเปลี่ยนประยุกต์และผสมผสานเข้ากับแนวคิดดั้งเดิมของสังคมด้วย ระบบอุถัมถัมภ์ก็เป็นระบบดั้งเดิมระบบหนึ่งที่ถูกผสมผสานเข้ากับแนวคิดในยุคโลกาภิวัตน์และแทรกซึมอยู่ในทุกสถาบันในสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ซึ่งนอกจากมันจะทำให้สังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น การที่จะศึกษาสังคมไทยโดยมองข้ามในเรื่องของระบบอุปถัมภ์ก็จะไม่เข้าใจลักษณะโครงสร้างสังคมไทย โดยเฉพาะระดับจุลภาคหรือความสัมพันธ์ระดับบุคคล คงจะปฏิเสธได้ยากว่าระบบอุปถัมภ์ยังคงมีอยู่และให้ความสำคัญในแง่ที่เป็นคุณและโทษต่อสังคมไทย (อมรา พงศาพิชญ์และปรีชา ควินทร์พันธุ์, 2545)

ในช่วงเวลาหนึ่งคำว่า “ระบบอุปถัมภ์” มักจะปรากฏตามสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ หรือแม้แต่กระทั่งหนังสือพิมพ์ มักจะหยิบยกคำนี้ขึ้นมาใช้อยู่บ่อยครั้ง เนื่องด้วยปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ระบบอุปถัมภ์นี้ยังคงอยู่กับสังคมไทย แม้ว่าจะเรียกว่าเป็นสังคมที่เป็นระบอบประชาธิปไตยก็ตาม ตราบใดที่ระบบอุปถัมภ์นี้ยังคงแฝงอยู่ การที่ประเทศใดจะเป็นประเทศที่มีระบอบประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์นั้นคงนั้นก็คงเป็นไปได้ยากเช่นกัน ในยุคปัจจุบันพบว่า ระบบอุถัมภ์นั้นทวีความรุนแรงเป็นวงกว้าง ได้สร้างปัญหาให้เกิดกับสังคมส่วนร่วมอย่างมาก เช่น การการทำลายกฎหมายหรือกฎระเบียบทางสังคม ทำลายมนุษยธรรม ทำลายสิทธิเสรีภาพ เสมอภาค และภารดรภาพ สร้างระบบอิทธิพล เกิดปัญหาการทุจริตในรูปแบบต่างๆ ในสังคม ผู้อุปถัมภ์กลายเป็นผู้มีอิทธิพลขึ้นในสังคม ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์เป็นผู้ถูกริดรอนสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐาน ทำลายความรักความสามัคคีของคนในชาติ เนื่องมาจากผลกระทบของระบบอุปถัมภ์จะใช้ผลประโยชน์ที่ตนเอวและพวกพ้องจะได้รับเป็นหลักกำหนดว่าควรหรือไม่ควร ที่มาของระบบอุปถัมภ์จึงก่อให้เกิดความอยุติธรรมในสังคม เพราะความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ – ผู้ใต้อุปถัมภ์ ตั้งอยู่บนรากฐานของความไม่เท่าเทียมกัน และแตกต่างในอำนาจ ปัจจัยสำคัญของความไม่เท่าเทียมนั้น ก็คือกระบวนการของผูกขาด ที่ผู้อุปถัมภ์กระทำต่อผู้ใต้อุปถัมภ์ (S.N. Eisenstadt & Rene Lemarchand, 1981) ในสังคมที่มีความสัมพันธ์ซับซ้อนภาวะความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมจะไม่เป็นระเบียบแบบแผน และแน่นแฟ้นมั่นคงอย่างที่เราคิดกัน ลักษณะเช่นนี้จะเป็นเพราะได้เกิดความสัมพันธ์แบบรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ (Informal group) คู่ขนานไปกับสถาบันหลักทางสังคม เพราะฉะนั้น ในที่นี้ความสัมพันธ์ทางสังคมที่เราควรให้ความสนใจจะมี 3 ประการ ก็คือ ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ (kinship) ความสัมพันธ์ฉันท์

มิตรสหาย (friendship) และความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ – ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ เมื่อมีความสัมพันธ์ฉันท์มิตรสหายธรรมดาก้าวสู่การไร้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันทั้งสองฝ่าย และความไม่เสมอภาคนี้ระดับสูงสุด ฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้เหนือกว่าอย่างเห็นได้ชัดในความสัมพันธ์ทางสังคม ในแง่ของการให้สินค้าและบริการ เมื่อถึงจุดนี้แล้วก็หมายความว่าได้ก้าวมาสู่ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ – ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ หรืออาจจะเรียกอีกอย่างว่าเป็นความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนที่เอียงข้างใดข้างหนึ่ง (lop – sided friendship) (Eric R. Wolf, 1966) บริบทปัจจุบัน คำว่าระบบอุปถัมภ์ มักใช้ในสังคมประเทศโลกที่สามหรือประเทศที่กำลังพัฒนา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์สามารถเชื่อมโยงบุคคลที่มีสถานภาพต่ำไปจนถึงบุคคลระดับชาติโดยไม่จำเป็นต้องผูกติดกับระบบราชการที่เข้มงวด ในทางการเมืองการปกครองผู้อุปถัมภ์อาจจะสามารถช่วยเหลือผู้รับอุปถัมภ์ของตนในการติดต่อกับระบบราชการ เช่น การช่วยประกันตัว การช่วยฝากลูกเข้าโรงเรียนของรัฐ เป็นต้น อีกทั้ง เครือข่ายของระบบอุปถัมภ์ได้กลายมาเป็นวิธีการที่พรรคการเมืองใช้ในการหาคะแนนเสียงในชนบท เช่น การซื้อเสียง การสัญญาว่าจะให้ เป็นต้น หากมองโดยปราศจากอคติ สังคมอุปถัมภ์เป็นสังคมที่มีต้นทุนทางสังคมโดยรวมสูง การใช้ระบบอุปถัมภ์อาจเป็นภาพสะท้อนของการสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดความเสี่ยงในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำสูง ในสังคมไทยมักมองว่าระบบอุปถัมภ์เป็นวิถีของคนในชนบท และเป็นที่มาของการซื้อเสียง แต่แท้จริงแล้ว สังคมเมือง และสังคมคนกรุงเทพก็ตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบบอุปถัมภ์ไม่น้อยไปกว่าสังคมต่างจังหวัด

ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์การยอมรับความแตกต่างในเรื่องฐานะของบุคคลการเน้นการพึ่งผู้อื่นและการยึดมั่นตัวบุคคลยังคงมีอิทธิพลต่อการปกครองเรื่อยมาดังจะเห็นได้ว่าลักษณะเจ้าขุนมูลนายยังคงอยู่ในระบบราชการไทยค่อนข้างมากข้าราชการจำนวนไม่น้อยมีความรู้สึกว่าตนเป็นนายของประชาชน เหมือนดังเช่นมูลนายเป็นนายของพวกไพร่ทั้ง ๆ ที่ตามแนวความคิดของระบบบริหารราชการสมัยใหม่ข้าราชการไม่ได้เป็นนายของประชาชนหากแต่เป็นผู้นำบริการต่าง ๆ ของรัฐไปสู่ประชาชนภายใต้ขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐโดยข้าราชการจะได้รับเงินเดือนเป็นผลตอบแทนในการปฏิบัติงานเงินเดือนเหล่านี้ก็ได้จากภาษีอากรของประชาชนข้าราชการจึงมีฐานะเป็นผู้รับใช้ประชาชนแต่สิ่งที่เกิดขึ้น ในสังคมไทยกลับกลายเป็นว่า ข้าราชการรู้สึกว่าตนเป็นนายของประชาชนและทางฝ่ายประชาชนเองก็ยอมรับว่ามีความรู้สึกต่อข้าราชการเหมือนดังเป็นมูลนายของตนมีความกลัวเกรงนอบน้อม และเคารพเชื่อฟังระบบราชการ ข้าราชการจึงมีอิทธิพลในการควบคุมความคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนเหมือนระบบไพร่เคยควบคุมชีวิตและความคิดอ่านของพวกไพร่ในสังคมสมัยเก่า

ส่วนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการผู้ใหญ่กับข้าราชการผู้น้อยภายในระบบราชการก็ได้รับอิทธิพลลักษณะความสัมพันธ์ของระบบไพร่อยู่ไม่น้อยระบบราชการไทยยังยึดมั่นในความผูกพันกันเป็นเชิงส่วนตัวตามลักษณะความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์มากกว่าจะมีความสัมพันธ์กันเป็นทางการตามกฎระเบียบที่ได้วางไว้และมีแนวโน้มว่าจะปฏิบัติราชการตาม

คำสั่งของหัวหน้าโดยไม่มีการโต้แย้ง และไม่มีความคิดริเริ่มใดๆ เหมือนเช่นมูลนายระดับล่างปฏิบัติต่อมูลนายระดับสูงในสังคมสมัยเก่า (ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล, 2538) นอกจากลักษณะเจ้าขุนมูลนายที่ปรากฏอยู่ในระบบราชการแล้วการอุปถัมภ์ค้ำชูการเน้นการพึ่งผู้อื่นการยึดมั่นในตัวบุคคลยังคงมีอิทธิพลอยู่มากในสังคมไทย ดังจะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองจะเสื่อมหรือจะเจริญรุ่งเรืองก็ขึ้นอยู่กับหัวหน้าพรรคเป็นสำคัญบุคคลใดแม้ว่าจะมีความสามารถมากเพียงใดหากไม่ได้รับการอุปถัมภ์ค้ำชูจากผู้ใหญ่ที่มีอำนาจแล้วก็มีโอกาสน้อยมากที่จะเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานอย่างเต็มที่ความสามารถในการฝากเนื้อฝากตัวกับผู้มีอำนาจจึงเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งนอกเหนือจากปัจจัยเรื่องการศึกษาต่อการเลื่อนตำแหน่งการงานและการเลื่อนฐานะในสังคม

นอกจากนั้นชนชั้นนำทางการเมืองและชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ ก็มีความสัมพันธ์กันในรูปของการแลกเปลี่ยนประสานผลประโยชน์ ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ ชนชั้นนำทางการเมืองจะให้ความคุ้มครองช่วยเหลือแก่กิจการทางด้านธุรกิจของชนชั้นนำทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกันชนชั้นนำทางเศรษฐกิจก็จะให้ผลตอบแทนแก่ชนชั้นนำทางการเมืองในรูปของเงินตรา ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์จึงยังคงมีอยู่ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าของสังคมสมัยใหม่ เพียงแต่รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ที่มีอยู่เหมือนว่าจะเน้นค่านิยมในเรื่องของ “การให้” เพื่อ “แลกเปลี่ยน” เป็นหลัก ส่วนค่านิยมเรื่อง “กตัญญูกตเวที” นั้นดูเหมือนว่าจะลดน้อยลงไปกว่าในสังคมสมัยเก่ามาก

ข้อดีและข้อจำกัด (ด้านลบ) ของระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์เป็นระบบทางการเมือง การบริหาร สังคม รวมแม้กระทั่งองค์กรธุรกิจที่มีอยู่ในหลายประเทศ ที่ยังไม่พัฒนาไปสู่ระบบที่ใช้ความรู้ความสามารถ (the merit system) หรือที่เรียกว่า หลักคุณธรรม ซึ่งไม่เกี่ยวกับธรรมะ แต่หมายถึงการดำรงตำแหน่งใดนั้นจะต้องใช้ความรู้ความสามารถที่จะทำประโยชน์ให้กับองค์กรนั้น ๆ ระบบการปกครองที่ใช้ความรู้ความสามารถเป็นหลัก ภาษาอังกฤษเรียกว่า meritocracy ซึ่งนายลี กวน ยู นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ พูดเสมอว่าสิงคโปร์เจริญได้เพราะใช้ meritocracy ในแง่นี้จะเห็นได้ว่าในบางประเทศใช้ระบบความมีอาวุโส (seniority) และบางครั้งผู้มีอำนาจในการปกครองก็กลายเป็นคนอาวุโสที่อาจจะเกิดสมองล้าความรู้ไม่ทันกับโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง การปกครองโดยผู้สูงอายุอาจจะเรียกได้ว่าเป็นชราภาพนิยม (gerontocracy)

ระบบอุปถัมภ์ (the patron-client system) ก็มีอยู่หลายสังคมโดยประกอบด้วยผู้อุปถัมภ์ (patron) คือผู้ซึ่งมีอำนาจทางการเมือง มีทรัพย์ศฤงคาร มีสถานะทางสังคมเหนือกว่าคนอื่น จึงอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ซึ่งเป็นคนของตัว อาจจะเป็นญาติโกโหติกาหรือคนที่รู้จักกัน หรือคนที่เข้ามาอยู่ในวงใน ที่เรียกว่า ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ (client) จึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ ประโยชน์ที่ได้ก็คือผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์สามารถจะ

ไต่เต้าทางอาชีพ ฐานะทางสังคม มีอำนาจและมีทรัพย์ศฤงคารในระดับหนึ่งโดยขึ้นอยู่กับเจ้านาย หรือนายของตน หรือผู้บังคับบัญชา ขณะเดียวกันผู้อุปถัมภ์ก็ได้คนช่วยสนับสนุนช่วยทำงาน และถ้ามีความจงรักภักดีและความสามารถก็อาจจะขับเคลื่อนกลไกการปกครองบริหารได้ในลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ผู้อุปถัมภ์จึงเป็นผู้ที่สามารถจะนำผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์เป็นพลังขับเคลื่อนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมได้

ในแง่นี้ถือได้ว่าเป็นประโยชน์ระดับหนึ่งในสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ที่สำคัญที่สุด ต่างคนต่างไว้ใจซึ่งกันและกันได้ ที่เรียกว่า มองตาก็รู้ใจ และยังมั่นใจว่าจะอุทิศตนเพื่องานที่ทำและมีความภักดีต่อผู้อุปถัมภ์ ในขณะเดียวกันก็อาจจะมีกลุ่มผู้อุปถัมภ์และผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์กลุ่มอื่นเกิดขึ้น และกลุ่มต่าง ๆ ก็พยายามที่จะขับเคลื่อนไปข้างหน้า อาจจะมีการแข่งขัน มีการปีนเกลียวกัน แต่ก็อาจจะเป็นแรงขับเคลื่อนที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางบวกได้เช่นเดียวกัน ที่สำคัญก็คือ ระบบอุปถัมภ์มีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมทางสังคมและวัฒนธรรมทางการปกครองบริหาร โดยมีความชอบธรรมที่ได้การสนับสนุนโดยความเชื่อทางศาสนาที่มีการตีความว่า บุญกุศลและบุญบารมีของผู้อุปถัมภ์มีมาก คนที่มีฐานะด้อยกว่าจึงต้องอาศัยบุญบารมีของผู้อุปถัมภ์เพื่อจะได้ไต่เต้าบันไดสังคม และเป็นวิถีของการมีความก้าวหน้าในชีวิตสำหรับคนจำนวนไม่น้อย ส่วนบวกของระบบอุปถัมภ์และผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ยังมีอีกมาก แต่เนื่องความจำกัดของเนื้อหาจึงไม่ขอกล่าวอย่างละเอียดในที่นี้

ในส่วนที่เป็นลบนั้น ระบบอุปถัมภ์ (the patron-client system) ขัดกับระบบคุณธรรม (the merit system) เพราะระบบคุณธรรมเป็นระบบที่ใช้ความรู้ความสามารถซึ่งก็สอดคล้องกับความชอบธรรมทางอำนาจของแม็กซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ที่เรียกว่า legal-rational authority ส่วนระบบอุปถัมภ์นั้นอาจจะใกล้เคียงกับ traditional authority ของแม็กซ์ เวเบอร์เช่นเดียวกัน เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ที่พึ่งพาซึ่งกันและกัน แต่ไม่ได้เท่าเทียมกัน แต่ที่สำคัญอยู่ที่ปัจจัยอื่นๆ เป็นส่วนประกอบ และบ่อยครั้งประเด็นเรื่องความรู้ความสามารถก็ถูกตัดออก เพราะมีการเน้นถึงความเป็นพรรคเป็นพวก และความจงรักภักดีมากกว่าความรู้ความสามารถ เช่น เป็นญาติกัน จบมหาวิทยาลัยเดียวกัน หรือมาจากภูมิภาคเดียวกัน เป็นต้น ทั้งหมดนี้นำไปสู่จุดที่เป็นลบ ซึ่งอาจจะขัดขวางการพัฒนาประเทศได้ รวมทั้งองค์การและองค์กรต่าง ๆ ซึ่งขอแยกให้เห็นเป็นข้อดังต่อไปนี้ คือ

1. ระบบอุปถัมภ์เป็นระบบที่มาจากการผูกขาด 3 ตัวแปรหลัก คือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อำนาจและสถานะทางสังคม ของผู้อุปถัมภ์ที่จะให้คุณให้โทษกับผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ การแต่งตั้งตำแหน่งต่างๆ จึงอาจไม่ใช้ความรู้ความสามารถ หากแต่อยู่ที่การวินิจฉัยและการตัดสินและอาจนำไปสู่ความเสียหายได้ ดังเช่นพระราชนิพนธ์ของกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท

กล่าวถึงกรุงแตกว่า ครั้งนี้มีแต่พื้นพสุธา อนิจาสังเวทนาใจ ทั้งนี้เปนต้นด้วยผลเหตุ จะอาเภทกระษัตริย์ผู้เปนใหญ่ มิได้พิจารณาข้าไท เคยใช้ก็เลี้ยงด้วยเมตตา ไม่รู้รอบประกอบในราชกิจ ประพฤติการแต่ที่ผิดด้วยอิจฉา สุภาสิตท่านกล่าวเปนราวมา จะตั้งแต่งเสนาธิบดี ไม่ควรอย่า

ให้อรรคฐาน จะเสียการแผ่นดินกรุงศรี เพราะไม่ฟังตำนานโบราณมี จึงเสียทีเสียวงษ์กระษัตรา เสียยศเสียศักดินัคเรศ เสียทั้งพระนิเวศน์วงษา เสียทั้งตระกูลนานา เสียทั้งไพร่ฟ้าประชากร

2. ในระบบอุปถัมภ์การขยับชั้นได้ตำแหน่งจึงไม่จำเป็นต้องพึ่งความสามารถมากนัก หากแต่ขึ้นอยู่กับความเมตตากรุณาของผู้อุปถัมภ์ จึงต้องมีการเน้นความสัมพันธ์และมีศิลปะแห่งการเข้าเจ้าเข้านาย จึงนำไปสู่วัฒนธรรมที่มีการแสดงออกถึงการประจบสอพลอ (sycophantic) อย่างออกนอกหน้า พูดจาไม่ตรงกับความเป็นจริง แต่ต้องการให้ไพเราะหูด้วยการกล่าวมธุรสวาจา เมื่อเป็นเช่นนี้ความจริงใจจึงไม่เกิดขึ้น ข้อมูลที่ได้จึงอาจเป็นข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เพราะเกรงว่าอาจทำให้เกิดความไม่สบายใจแก่ผู้อุปถัมภ์ และนี่คือผลทางลบที่เห็นชัดที่สุด คือการบิดเบือนข่าวสารข้อมูล ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิด เนื่องจากตรรกถูกบิดเบือนจากข้อมูลที่ไม่เป็นสัจธรรม

3. ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์จะมีลักษณะที่อ่อนน้อมถ่อมตัวจนหมดลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่มีความเชื่อมั่น มีเกียรติและศักดิ์ศรี ภูมิใจต่อเกียรติยศที่เป็นผู้ซึ่งคอยแต่รับใช้โดยดุษณีภาพ (servile honor) และมีสภาพของจิตใจที่พร้อมที่จะเป็นเบี้ยล่างเสมือนหนึ่งเป็นทาสผู้ซื่อสัตย์ (slavish mentality) จนเสียบุคลิกของการมีอาตมันปัจเจกภาพ (selfhood) และบุคลิกภาพที่มีความเป็นตัวของตัวเอง (personhood and individualism) เท่ากับเป็นการทำลายบุคลิกภาพ (personality destruction) ซึ่งมีผลต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างยิ่ง

4. charade และ hypocrisy paradigm จากผลที่กล่าวมาเบื้องต้น นำไปสู่สภาพของสังคมที่มีคนจำนวนไม่น้อยมีการพูดจาต่อเนื่องกันโดยไม่คิดถึงข้อเท็จจริง พูดในสิ่งที่ไม่จริงเสมือนหนึ่งเป็นสิ่งที่จริง หรือภาษาอังกฤษเรียกว่า charade นอกจากการพูดแล้วยังมีการแสดงออกถึงพฤติกรรมซึ่งขัดกับความเป็นจริงแต่ให้สอดคล้องกับ charade จึงมีพฤติกรรมเสแสร้งเพื่อให้บทบาทเข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม (hypocrisy paradigm) ที่มีการจูงจิตกันจนเป็นลักษณะสะกดจิตหมู่ (group hypnotism) ในสภาพดังกล่าวนี้ทำให้ทรัพยากรมนุษย์ถูกจูงเข้าสู่ช่องตามค่านิยมสังคม ซึ่งถ้าเป็นช่องที่ถูกต้องก็อีกประเด็นหนึ่ง เช่น รวมกลุ่มต่อสู้เพื่อป้องกันข้าศึก แต่ถ้ามีการจูงกันในทางที่ผิดอาจจะพากันลงคูคลองทั้งเหล่า อันเป็นสิ่งที่อันตรายอย่างยิ่ง เพราะไม่มีใครกล้าทัดทานสิ่งที่ผิด โดยต่างคนต่างถือว่าไม่คุ้มกับการเสี่ยงภัย หรือไม่หาเรื่องเอามือไปซุกหีบ และธุระไม่ใช่ เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม ทั้ง ๆ ที่เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

5. จากสภาพดังกล่าวมาแล้วนำไปสู่การไม่มีความเชื่อมั่นและศรัธทาในกฎของเหตุและผล เช่น แม้ในคำสอนศาสนาพุทธจะกล่าวว่าเมื่อทำความดีก็จะได้ความดีตอบแทน แต่เนื่องจากสภาวะของสังคมอาจจะมีปรากฏการณ์ไม่เป็นไปตามเหตุตามผลดังกล่าว จึงนำไปสู่ความเชื่อเรื่องชะตากรรม การบนบานศาลกล่าวขออำนาจเหนือธรรมชาติมาช่วยแก้ไขกฎเกณฑ์แห่งเหตุและผลที่ไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ มีการผูกดวงเพื่อให้เกิดความมั่นใจ มีการแขวนพระเช่นนางพญาเพื่อให้เกิดความเมตตาจากผู้ซึ่งมีอำนาจราชศักดิ์เหนือตน มีการให้สินบนบางอย่างเพื่อจะเอาใจผู้มีอำนาจเหนือตัว ซึ่งในอดีตก็คือการยกธิดาให้เป็นภรรยา ขณะเดียวกันก็มีวิธีการที่

พยายามเข้าเป็นดองด้วยการแต่งงานกับญาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกสาวของผู้บังคับบัญชา สภาพเช่นนี้บดบังหลักคุณธรรม แต่มุ่งเน้นเรื่องความสัมพันธ์มนุษย์ และการจับเส้น ผู้มีอำนาจ เพื่อจะได้รับการ ชุบเลี้ยง โดยผู้มีอำนาจเหนือตน จนนำไปสู่การเขียนเป็นคำกลอนสั่งสอนคนที่ทำงานในระบบราชการถึงวิธีการที่จะได้รับการแต่งตั้งได้ดิบได้ดี ดังนี้คือ

ลินเตีย สินมาก ปากสอพลอ ล่อไข่แดง แกร่งวิชา บ้าการเมือง คำว่า ล่อไข่แดง หมายถึงการแต่งงานกับลูกสาวของผู้บังคับบัญชา ส่วนอื่นนั้นคงไม่ต้องอธิบาย แต่ข้อสังเกตคือ บ้าการเมืองกลายเป็นตัวแปรที่สำคัญมาก อาจเป็นอันดับหนึ่งในปัจจุบัน คือ มีเส้นสายโยงใยทางการเมือง นอกเหนือจากนั้นผู้อุปถัมภ์ยังมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการเลื่อนตำแหน่ง ขณะเดียวกันผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ของตนก็มีบทบาทด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ด้วยกันเอง ผู้ใหญ่ดึง ผู้น้อยดัน คนเสมอกันสนับสนุน ผู้ใหญ่คือผู้อุปถัมภ์ ผู้น้อยคือผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ของตน ถ้าตนได้ดีลูกน้องก็ได้ดีด้วย ส่วนคนเสมอกันนั้นในเบื้องต้นอย่างน้อยที่สุดต้องทำให้เป็นกลาง ไม่รู้สึกถูกคุกคาม หรือตกลงว่าจะหลีกทางให้หลังระยะเวลาหนึ่ง แต่จะคาดหวังให้คนเสมอกันสนับสนุนนั้นเป็นได้แต่เพียงกรณียกเว้น เพราะส่วนใหญ่ต่างก็พยายามจะแย่งชิงตำแหน่งที่มีจำกัด

6. ข้อสำคัญอีกข้อหนึ่งที่เป็นลบคือความอิจฉาริษยา ซึ่งเห็นได้จากพระราชนิพนธ์ของกรมพระราชวังบวรฯ และการแข่งขันต่อสู้ด้วยกุศโลบายต่าง ๆ อย่างดุเดือด ระบบการบริหารของไทยไม่ว่าจะเป็นระบบการเมืองหรือข้าราชการประจำ จึงเต็มไปด้วย การเมืองภายใน (corporate politics) ขณะเดียวกันก็ยังมีการเมืองจากฝ่ายตรงกันข้ามจึงเป็นระบบการเมืองที่มีหลายชั้นในองค์กร การเมืองภายในองค์กร ระหว่างองค์กร ในกระทรวง ระหว่างกระทรวง ระหว่างข้าราชการประจำกับข้าราชการการเมือง ระหว่างข้าราชการการเมืองภายในพรรคเดียวกัน และระหว่างพรรค ระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน กลุ่มที่สนับสนุนแต่ละกลุ่ม ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นระบบที่ส่งผลทั้งในทางบวกและในทางลบต่อสังคม อิทธิพลของระบบอุปถัมภ์มีอยู่ทั่วทั้งสังคม และหลายจุดไปสู่ระบบภาคเอกชนคือธุรกิจด้วย แต่ภาคเอกชนอาจจะมีเรื่องการขัดแย้งในหมู่ญาติด้วยกันเองด้วย เนื่องจากมีการทำธุรกิจแบบธุรกิจครอบครัว

ประเด็นก็คือ ระบบอุปถัมภ์ส่งผลต่อองค์กรตั้งแต่ภาครัฐจนถึงภาคเอกชน และระบบนี้คงจะมีอิทธิพลอยู่ในสังคมอีกนาน คำถามคือ จะทำอย่างไรให้ระบบดังกล่าวสามารถดำรงอยู่ได้และสามารถขับเคลื่อนสังคม เพื่อการนำไปสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และการบริหารที่เดินตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อจะสามารถต่อสู้แข่งขันกับโลกภายนอก คำตอบก็คือจะต้องผสมผสานระหว่างอุปถัมภ์และระบบคุณธรรม หลักก็คือ แม้จะมีการใช้ระบบอุปถัมภ์แต่ระบบคุณธรรมคือระบบความรู้ความสามารถจะต้องนำมาเป็นข้อพิจารณาด้วย ถ้าได้คนที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงและอยู่ในระบบอุปถัมภ์ด้วยอาจจะทำให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล และสมรรถนะในการทำงานอย่างดียิ่ง กรณีของญี่ปุ่นเป็นตัวอย่างที่ดี ญี่ปุ่นยอมรับว่าเป็นระบบอุปถัมภ์ คนจบจากมหาวิทยาลัยโตเกียวจะได้เปรียบ แต่คนที่อยู่ใต้อุปถัมภ์จะเป็น

บุคคลที่มีความรู้ความสามารถหรือคุณธรรมสูง จึงไม่ส่งผลเสียต่อการบริหารงาน ตรงกันข้ามกลับกลายเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนและส่งผลในทางบวก กล่าวคือ จบจากมหาวิทยาลัยโตเกียว แต่มีความรู้ความสามารถด้วย

จุดอ่อนที่สุดก็คือ การใช้ระบบอุปถัมภ์โดยมุ่งเน้นเพื่อความภักดี (loyalty) การบังคับบัญชา (command) การเล่นพรรคเล่นพวก (cronyism) ญาติโกโหติกา (nepotism) และความพอใจส่วนตัว (favoritism) โดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถ กีดกันคนที่มีความรู้ความสามารถออกไปจากระบบเพื่อความมั่นคงในตำแหน่งอำนาจและการธำรงไว้ซึ่งความเป็นปึกแผ่นขององค์กรของตน ผลที่ตามมาก็คือ ผลที่เป็นลบในหลายๆ ด้านจนผลสุดท้ายนำไปสู่ความขัดแย้งที่แตกหักจนกลายเป็นการลุกฮือต่อสู้ขับไล่ผู้อยู่ในตำแหน่ง ซึ่งมีปรากฏการณ์เกิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2475 เป็นต้น เกือบ 30 ครั้ง โดยเฉลี่ยทุกๆ สี่ปี ซึ่งเป็นสถิติ ทำนองเดียวกับอยุธยาเป็นราชธานี 417 ปี โดยในสมัยอยุธยาจะมีการใช้กำลังเข้าต่อสู้เนื่องจากความขัดแย้งในเรื่องอำนาจกว่า 100 ครั้ง หรือเฉลี่ยทุกๆ สี่ปี และปลายอยุธยาเฉลี่ยทุกๆ สองปีครึ่ง ทั้งหมดนี้มาจากการ ไม่ลงตัวŽ ของการจัดสรรอำนาจ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และสถานะทางสังคม รวมตลอดทั้งคุณค่าที่เป็นนามธรรม

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2527). *จิตสำนึกของชาวนา : ทฤษฎีและแนวการวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2539). *สองหน้าสังคมไทย : บทวิพากษ์โครงสร้างอารยธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.

ภารดี เกษโกวิท. (2524). *การเสื่อมสลายของความสัมพันธ์แบบระบบอุปถัมภ์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในชนบทของเอเชียอาคเนย์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อคิน รพีพัฒน์. (2521). *สังคมไทยในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ตอนต้น 2325–2416*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

ลิขิต ธีรเวคิน. (2542). *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล. (2538). *ความสัมพันธ์ของคนในสังคม: พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมการเมืองไทย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมเกียรติ วันทะนะ. (2524). *วิเคราะห์ “เสือใบ – เสือดำ” วีรบุรุษคนยากของ ป อินทรปาลิต. สังคมศาสตร์วิภาษวิธี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วลี.

อโณทัย วัฒนาพร. (2527). *การเมืองไทยยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพร่พิทยา.

อมรา พงศาพิชญ์ และ ปรีชา คุวินทร์พันธ์. (2539). *ระบบอุปถัมภ์* (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2545). *ระบบอุปถัมภ์.* (พิมครั้งที่ 32).กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

S. N. Eisenstadt (Author) & Rene Lemarchand. (1981). *Political Clientelism, Patronage and Development.* London: SAGE Publications.

Eric R. Wolf. Peasants. (1966). *Englewood Cliffs.* N.J.: Prentice-Hall, Inc.

บทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มองผ่านกระบวนทัศน์ รัฐประศาสนศาสตร์*

THE ROLES OF THE GOVERNMENT IN MANAGEMENT OF MARINE AND COASTAL RESOURCES FROM THE VIEWPOINT OF PUBLIC ADMINISTRATION PARADIGM

ปุณยวีร์ หนูประกอบ, ภาวิดา รังษี
Punyavee Nooprakob, Pawida Rungsee
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Suratthani Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: punyaveenew@gmail.com

บทคัดย่อ

รัฐมีบทบาทเกี่ยวเนื่องกับการดำรงชีวิตของประชาชนในด้านต่าง ๆ บทความนี้นำกระบวนทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ตามแนวคิดของสเตฟาน พี. ออสบอร์น มาใช้วิเคราะห์บทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยศึกษาแนวทางการดำเนินงานของรัฐจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1-12 ทำให้แบ่งบทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรตามประเภทของกระบวนทัศน์หลักออกเป็น 3 ช่วง คือช่วงที่ 1 ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-5 บทบาทของรัฐมีความสอดคล้องกับกระบวนทัศน์การบริหารสาธารณะแบบดั้งเดิม แต่เนื่องจากปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทำให้ในช่วงที่ 2 ซึ่งตรงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 เป็นรอยต่อความเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นในช่วงที่ 3 ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7-12 จึงมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์หลักในการจัดการทรัพยากร บทบาทของรัฐเป็นไปตามกระบวนทัศน์การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ หนุนเสริมด้วยกระบวนทัศน์การบริหารสาธารณะแบบดั้งเดิมและการจัดการภาครัฐแนวใหม่

คำสำคัญ: บทบาทของรัฐ; ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง; กระบวนทัศน์; รัฐประศาสนศาสตร์

*Received October 24, 2021; Revised November 24, 2021; Accepted December 20, 2021

Abstract

The tasks of a government are involved with various aspects of the daily life of its population. This article aimed to bring the concept of the Public Administration Paradigm of Stephen P. Osborne to analyze the roles of government in the management of marine and coastal resources by studying the government's national socio-economic development plan from the 1st–12th issue of The National Economic and Social Development Plan. The roles of the government in the management of marine and coastal resources are divided into 3 phases of the main paradigm: the first part concerns 1st–5th issue of The National Economic and Social Development Plan which were in accordance with the Public Administration paradigm. However, due to resource degradation, the second phase, which was in line with the 6th National Economic and Social Development Plan, became the connecting point of changes in paradigm of the solving problems. Therefore, in the third phase from the 7th-12th National Economic and Social Development Plan, the main paradigm in resource management of the government shifted to the New Public Governance paradigm, supported by the Public Administration and New Public Management paradigm.

Keyword: Roles of government; Marine and coastal resources; Paradigm; Public Administration

บทนำ

คำว่า "รัฐ" หรือ State ใช้ครั้งแรกเมื่อต้นศตวรรษที่ 13 (เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, 2559) เดิมมองว่ารัฐคือศูนย์กลางอำนาจ กฎหมายหรือนโยบายที่ผลิตขึ้นโดยรัฐจะมีผลบังคับใช้และควบคุมประชาชนตามแนวทางที่รัฐพิจารณาแล้ว แต่แนวคิดนี้ถูกสั่นคลอนด้วยแนวคิดอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน รัฐมิได้มีอิสระในการใช้อำนาจแต่สังคมก็มิอาจปฏิเสธบทบาทของรัฐได้ กล่าวคือรัฐยังคงมีความเป็นอิสระตามอำนาจที่ตนมี เพียงแต่เป็นอิสระภายใต้กรอบที่กำหนดขึ้นตามโครงสร้างแห่งรัฐ และยังมีกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมที่เริ่มมีอำนาจเช่นเดียวกัน (อัญชิรญา จันทรปิฎก, 2563) ดังนั้นบทบาทหรือการดำเนินการของรัฐในด้านต่าง ๆ จึงส่งผลต่อประชาชนและสังคมในวงกว้าง

ชุดความคิดหรือกระบวนทัศน์ที่เกี่ยวกับรัฐในแต่ละช่วงเวลา ทำให้รัฐมีวิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกัน องค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินหรือการทำหน้าที่ของรัฐเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและความผาสุกของประชาชน (จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ, 2561) เกิดขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 1887 เมื่อ Woodrow Wilson

เขียนบทความเรื่อง The Study of Administration (พิทยา บวรวัฒนา, 2546) จนถึงปัจจุบันเป็นเวลาร้อยกว่าปีก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงชุดความคิดหลักในการบริหารงานภาครัฐไปหลายชุด ชุดความคิดเหล่านี้ถูกนำมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐด้านต่าง ๆ รวมถึงการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ประเทศไทย มีความยาวชายฝั่งทั้งฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน รวมถึงช่องแคบมะละกาตอนเหนือ รวมกันประมาณ 2,815 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 23 จังหวัด (กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ, 2548) ทำให้เกิดการนำทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมาใช้ประโยชน์ในหลายรูปแบบ เช่น การประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การทำนาเกลือ การตั้งถิ่นฐานของชุมชน การท่องเที่ยวและนันทนาการ การคมนาคมขนส่ง การอุตสาหกรรม การขุดเจาะปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติ ตลอดจนการทำเหมือง เป็นต้น (เรืองไร โตกฤษณะ, 2558) มีการประเมินว่าผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยมีมูลค่ามากกว่า 24 ล้านล้านบาทต่อปี และในห้วง 10 ปีข้างหน้า ผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยจะมีแนวโน้มมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (คณะอนุกรรมการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล, 2562)

บทบาทของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเกิดขึ้นมานาน ดังที่มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 แต่การใช้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งยังไม่ได้เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายจนกระทั่งมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) และฉบับต่อ ๆ มาเพื่อส่งเสริมการนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ จากจุดเริ่มต้นจนถึงปัจจุบันภาครัฐยังคงมีบทบาทในด้านนี้อย่างต่อเนื่องแต่ปรับเปลี่ยนรูปแบบไป บทความนี้ได้นำกระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ที่จัดแบ่งโดย Osborn (2006) มาใช้วิเคราะห์บทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-12 เพื่อให้สังคมเข้าใจบทบาทของภาครัฐในการจัดการทรัพยากรที่เคยเกิดขึ้น และมองเห็นแนวทางการปรับตัวของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาทรัพยากรที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

กระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์

กระบวนทัศน์ หมายถึง ชุดของแนวคิด การรับรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการปฏิบัติร่วมกันของคนกลุ่มหนึ่ง ชุมชนหนึ่ง จนเกิดเป็นแบบแผนของทัศนะเฉพาะเกี่ยวกับความจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งและชุดแนวคิดนั้นมีฐานเป็นแม่บทความคิดหรือแนวปฏิบัติของกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ กระบวนทัศน์ มีที่มาจากคำว่า พาราไดม์ (Paradigm) นำเสนอโดย Thomas Kuhn ในหนังสือเรื่อง The Structure of Scientific Revolution ใน ค.ศ. 1970 ที่ว่าการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการที่ยิ่งใหญ่ต้องเริ่มจากการปรับพาราไดม์ เมื่อสังคมซับซ้อนขึ้นถึงขั้นวิกฤติ พาราไดม์เดิมที่วงวิชาการใช้อยู่จะไม่มีพลังในการอธิบายได้อีกต่อไป การก้าวข้ามหรือผ่าน

ทางตันจำเป็นจะต้องมีพาราไดม์ใหม่ (อมรา พงศาพิชญ์, 2557) กล่าวคือ กลุ่มทฤษฎีที่มีการพัฒนาในศาสตร์นั้น ๆ จะมีการรวบรวมแนวคิดทฤษฎีของนักทฤษฎีไว้ด้วยกัน และอยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน นักทฤษฎีในกระบวนทัศน์นั้น ๆ จะไม่ขัดแย้งกัน มีเนื้อหาทฤษฎีที่เกื้อหนุนกัน แต่เมื่อมีกลุ่มนักทฤษฎีที่มีข้อเสนอขัดแย้งและมีความหลากหลาย เมื่อนั้นกระบวนทัศน์จะถูกหักล้างและก้าวเข้าสู่กระบวนทัศน์ใหม่ หรือเรียกว่าการเปลี่ยนผ่านกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) (กฤษณ์ รักชาติเจริญ, 2557) อย่างไรก็ตาม การหักล้างไม่ได้หมายความว่ากระบวนทัศน์เดิมหมดไปแล้วเปลี่ยนมาใช้กระบวนทัศน์ใหม่ แต่เป็นการหักล้างแนวคิดทฤษฎีกลุ่มเดิมเพื่อให้เกิดแนวคิดทฤษฎีกลุ่มใหม่เพิ่มขึ้น

ในทางรัฐประศาสนศาสตร์ Osborne (2006) ได้จำแนกกระบวนทัศน์ในการจัดบริการสาธารณะออกเป็น 3 กระบวนทัศน์ ดังนี้

1. การบริหารสาธารณะแบบดั้งเดิม (Public Administration: PA) (พ.ศ. 2430-ปัจจุบัน) บทบาทของรัฐเปรียบเสมือนการพายเรือ ทำทุกธุรกรรมสาธารณะด้วยตนเอง จึงมีการหาวิธีการบริหาร เช่น การแยกการบริหารออกจากการเมือง วิทยาศาสตร์การจัดการ หลัก POSDCoRB รวมถึงทฤษฎีระบบราชการในอุดมคติของ Max Weber ซึ่งเป็นทฤษฎีหลักของการบริหารจัดการภาครัฐในยุคแรก ๆ โดยมองว่าระบบราชการจะมีประสิทธิภาพมากที่สุดต้องใช้กฎระเบียบควบคุมการบริหารในการจัดบริการสาธารณะ และการจะเค้นประสิทธิภาพออกจากเจ้าหน้าที่รัฐให้ได้มากที่สุดก็คือ การให้ความมั่นคงในการทำงานแก่บุคคล และให้สวัสดิการที่ดีในการทำงาน เจ้าหน้าที่รัฐเหล่านั้นจึงไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องทุ่มเทให้กับการทำงานอย่างเต็มที่เพราะทราบดีว่าตนอยู่ในระบบการทำงานที่มีความมั่นคงสูง ส่งผลให้การทำงานเชื่องช้า ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และเกิดความไม่คุ้มค่าในการบริหารจัดการ

2. การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) (พ.ศ. 2535-ปัจจุบัน) รัฐเป็นเพียงผู้ถือหางเสือของเรือ ไม่ได้ทำทุกอย่างเอง แต่เน้นให้ภาคเอกชนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนทั้งทางด้านการบริหารจัดการและการลงทุน เช่น การจัดโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐให้มีขนาดเล็กลง และแยกออกมาเพื่อให้มีความเป็นอิสระในการสร้างสรรค์รูปแบบการบริหารจัดการใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับภารกิจ การปรับเปลี่ยนระบบการจ้างงานเป็นแบบสัญญาจ้าง และต่อสัญญาเมื่อเจ้าหน้าที่สามารถทำตามตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่องค์กรต้องการ เป็นต้น เพื่อลดค่าใช้จ่าย ปรับปรุงการบริหารสาธารณะให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประหยัดมากขึ้น แต่เมื่อนำวิธีการของภาคเอกชนมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐทั้งที่สองภาคส่วนนี้มีเป้าหมายแตกต่างกัน ทำให้ภาครัฐมองประชาชนเป็นลูกค้าที่มาขอรับบริการ ไม่คำนึงความเป็นพลเมืองที่มีสิทธิเสรีภาพในการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐ

3. การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG) มีลักษณะเหมือนกับแนวคิดการบริหารสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) โดย J.V. Denhardt & R.B. Denhardt (ปิยากร หวังมหาพร, 2563) (พ.ศ. 2543-ปัจจุบัน) มีฐานคิดมา

จากค่านิยมประชาธิปไตย ได้แก่ การมีส่วนร่วม ความเท่าเทียมกันในสังคม ความยุติธรรม ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ภาครัฐไม่ควรมองประชาชนเป็นเพียงลูกค้าแต่เป็นพลเมือง กระบวนทัศน์นี้มีการผสมผสานเรื่องลำดับขั้นการบังคับบัญชา การตลาดและเครือข่ายเข้าด้วยกันเพื่อหาทางออกหรือวิธีแก้ปัญหาสาธารณะ การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่มีองค์ประกอบดังนี้

3.1. การทำงานแบบเครือข่าย ตัวแสดงมีอิสระในการทำงาน และไม่ว่าจะเป็นตัวแสดงภาครัฐหรือเอกชนก็จะมีการต่อรองซึ่งกันและกัน

3.2 การพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรในรูปแบบของการใช้ข้อมูล ความรู้ ความคิดร่วมกัน มีการประสานงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน มีการร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงเป็นแนวราบ ไม่มีใครมีอำนาจเหนือกว่าใคร

3.3 การเจรจาต่อรอง เช่น เรื่องผลประโยชน์ หรือการพูดคุยทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาและแก้ไขปัญหาร่วมกัน (Torfing, 2012)

บทบาทของภาครัฐตามกระบวนทัศน์นี้ ได้แก่ การให้บริการพลเมืองและชุมชน ช่วยประสานให้พลเมืองสามารถเจรจาต่อรองกันและทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการร่วมกัน

สรุปได้ว่า Stephen P. Osborne ได้จำแนกกระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ออกเป็น 3 กระบวนทัศน์ที่ส่งผลต่อบทบาทของรัฐในการจัดบริการสาธารณะ ดังนี้ 1. การบริหารสาธารณะแบบดั้งเดิม หรือ PA รัฐทำหน้าที่เปรียบเสมือนการพายเรือ ทำทุกธุรกรรมสาธารณะด้วยตนเอง 2. การจัดการภาครัฐแนวใหม่ หรือ NPM รัฐเปรียบเสมือนผู้ถือหางเสือของเรือ ไม่ได้ทำทุกอย่างเอง แต่เน้นให้ภาคเอกชนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน และ 3. การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ หรือ NPG ภาครัฐทำหน้าที่ในการให้บริการพลเมืองและชุมชนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดบริการสาธารณะร่วมกัน

บทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

จากการวิเคราะห์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1-12 ซึ่งเป็นแผนแม่บทการพัฒนาประเทศพบว่าบทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลาตามการแบ่งประเภทของกระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ โดย Stephen P. Osborne ดังนี้

ช่วงที่ 1 ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-5 บทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นไปตามกระบวนทัศน์ PA ซึ่งในแต่ละแผนภาครัฐมีบทบาท ดังนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) มีเป้าหมายในการนำทรัพยากรของประเทศ รวมถึงทรัพยากรด้านการประมงที่มีความอุดมสมบูรณ์มาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจ ภาครัฐได้เริ่มส่งเสริมการทำประมงทะเลด้วยการดำเนินงานด้านวิชาการ จัดตั้งสถานีทดลองประมงที่จังหวัดสงขลาและภูเก็ต มีความร่วมมือกับประเทศเยอรมันจัดสร้างห้องทดลองชีววิทยาการประมงขึ้นใน พ.ศ. 2508 ในด้านการลงทุนได้มีการสำรวจหาพื้นที่การประมงในอ่าวไทยและมหาสมุทรอินเดีย จัดตั้งรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ องค์การสะพานปลาและองค์การห้องเย็น มีการสร้างท่าเทียบเรือและขุดลอกคลองเพื่อขยายเส้นทางการขนส่งทางทะเล

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) รัฐยังดำเนินการด้านต่าง ๆ ต่อเนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ทั้งงานด้านวิชาการ การสร้างสาธารณูปโภคเพื่อรองรับการทำประมง แต่ที่เพิ่มเติมขึ้นคือการส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพประมงในทะเลมากขึ้น มีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมวิชาการประมงเพื่อสอนการเดินเรือในแหล่งน้ำลึก และการใช้อุปกรณ์การทำประมงที่ทันสมัย รวมไปถึงการจัดหาแหล่งเงินกู้ให้ผู้ประกอบอาชีพประมงกู้ยืม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) การประมงทะเลในประเทศไทยก้าวหน้าไปมาก สัตว์น้ำจำนวนมหาศาลถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพาณิชย์ ส่งผลให้จำนวนสัตว์น้ำลดลง จากการสำรวจใน พ.ศ. 2524 พบว่าปลาหน้าดินในอ่าวไทยมีศักยภาพการผลิตสูงสุดอยู่ที่ 750,000 ตัน/ปี มีการจับขึ้นมาใช้ประโยชน์ 990,000 ตัน มากกว่าศักยภาพการผลิตสูงสุดถึงร้อยละ 31 เป็นต้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525) แต่ภาครัฐกลับส่งเสริมให้ใช้เรือที่มีขนาดใหญ่และออกทำการประมงไกลขึ้นเพื่อให้จับสัตว์น้ำได้เพิ่มขึ้น ต่อมาเมื่อประเทศอื่น ๆ ทยอยประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเล ทำให้พื้นที่การทำประมงของประเทศไทยลดลง ภาครัฐแก้ไขปัญหาด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อเข้าไปทำการประมงในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศอื่น และส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) เมื่อมีการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อให้กองเรือประมงพาณิชย์ของไทยเข้าไปทำการประมงในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศอื่น บทบาทหน้าที่ของรัฐที่ตามมาคือการควบคุมเรือประมงไทยให้ปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศที่เข้าไปทำการประมง ส่วนบทบาทอื่น ๆ ได้แก่ การส่งเสริมการประมงขนาดเล็ก

บทบาทของภาครัฐในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ช่วงที่ 1 มีความสอดคล้องกับกระบวนทัศน์ PA ภาครัฐมีบทบาทหลักในการจัดการทรัพยากรเพราะทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นสมบัติสาธารณะ ภาครัฐในฐานะตัวแทนของประชาชนจึงต้องเข้าไป

บริหารจัดการ มีบทบาทชี้นำและส่งเสริมให้นำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจด้วยการสนับสนุนทางวิชาการ การวิจัย สำรวจเส้นทางการเดินเรือ ฝึกอบรมอาชีพ หาแหล่งเงินกู้ให้กับผู้ประกอบอาชีพประมง สร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ท่าเรือ ขุดลอกขยายคลอง เป็นต้น ทำให้มีผู้ประกอบอาชีพประมงเพิ่มขึ้นอย่างมาก และกลายเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศ อย่างไรก็ตามการนำทรัพยากรสัตว์น้ำขึ้นมาใช้ประโยชน์จำนวนมหาศาลอย่างต่อเนื่องมานาน ก็ทำให้ทรัพยากรในท้องทะเลไทยที่เคยอุดมสมบูรณ์เสื่อมโทรมลง

ช่วงที่ 2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) รอยต่อการเปลี่ยนกระบวนทัศน์หลักและบทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ภาครัฐส่งเสริมการทำประมงควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ มีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการทำประมง การวางแผนการใช้ทรัพยากรประมงอย่างถูกต้อง เพื่อกระจายทรัพยากรอย่างทั่วถึงเป็นธรรม มีการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ รวมถึงบูรณะแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำด้วย บทบาทของภาครัฐที่เคยทำหน้าที่ชี้นำปรับเปลี่ยนมาเป็นการหาแนวทางเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เช่น สนับสนุนให้องค์กรในระดับท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่แนวทางการปฏิบัติยังไม่ชัดเจน

ช่วงที่ 3 ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7-12 บทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งสอดคล้องกับกระบวนทัศน์หลักคือ NPG ผสมผสานกับกระบวนทัศน์ PA และ NPM มีรายละเอียดดังนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) บทบาทของรัฐในช่วงนี้เป็นการผสมผสานระหว่าง 2 กระบวนทัศน์คือ PA ได้แก่ การใช้อำนาจรัฐสั่งการออกกฎข้อบังคับต่าง ๆ เช่น เร่งออกพระราชบัญญัติรองรับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ชายฝั่งทั่วประเทศ และอีกกระบวนทัศน์หนึ่งคือ NPG มีการจัดทำแผนแม่บทการจัดการทรัพยากรประมงในระดับพื้นที่ เร่งรัดวางแผนการจัดการทรัพยากรชายฝั่งในระดับพื้นที่และระดับจังหวัด รวมถึงจัดทำโครงการประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรชายฝั่ง โดยเน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชน และประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากร

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) บทบาทของรัฐในช่วงนี้ยังคงเป็นการผสมผสานระหว่าง 2 กระบวนทัศน์คือ PA ได้แก่ การจัดทำแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ การวางระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยกำหนดมาตรการที่เข้มงวดเพื่อฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวกระบี่ พังงา ภูเก็ต และทะเลรอบเกาะสมุย ส่วนบทบาทที่สอดคล้องกับกระบวนทัศน์ NPG จะมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนมากขึ้น ได้แก่ การมีองค์กรที่มีเอกภาพเพื่อทำหน้าที่พัฒนา บริหารประสานการปฏิบัติตามแผนการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้อย่างเป็นระบบ ให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานพัฒนาของรัฐ และติดตามความก้าวหน้าของโครงการอย่าง

ต่อเนื่อง รวมถึงสนับสนุนให้มีกฎหมายรับรองสิทธิชุมชนท้องถิ่นและชาวประมงพื้นบ้านขนาดเล็กมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมเป็นธรรมในการใช้ทรัพยากร

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ภาครัฐมียุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการเชิงบูรณาการที่เน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เช่น ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนเป็นแกนกลางเพื่อจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณะก่อนดำเนินการลงทุนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม รวมถึงมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 มีการกำหนดเขตและมาตรการคุ้มครองการทำประมงพื้นบ้านให้ชัดเจน ซึ่งการดำเนินการที่เกิดขึ้นเป็นไปตามกระบวนทัศน์ NPG

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) บทบาทของรัฐเป็นไปตามกระบวนทัศน์ NPG มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้นเรื่อย ๆ ประกอบกับการที่ภาครัฐให้การรับรองสิทธิชุมชนจึงมุ่งเน้นการจัดการเชิงพื้นที่ภายใต้การจัดทำข้อตกลงกับชุมชนท้องถิ่นในการดูแลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เช่น การกำหนดเขตพื้นที่ หลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ ข้อตกลงร่วมกันของภาคีการพัฒนาในการจัดการป่าชายเลนของชุมชน การคุ้มครองปะการัง หญ้าทะเล พื้นที่จับสัตว์น้ำ การเพาะเลี้ยงและการทำประมงชายฝั่ง เป็นต้น รวมถึงมีการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อให้ตระหนักต่อคุณค่าของทรัพยากร มีการพัฒนาฐานข้อมูลท้องถิ่น การจัดการความรู้ และการเปิดเวทีของภาคประชาสังคมเพื่อยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรร่วมกับความรู้สมัยใหม่

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) บทบาทของรัฐในช่วงครึ่งแรกเป็นไปตามกระบวนทัศน์ NPG เป็นหลัก และมีความต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ในการดำเนินการด้านการจัดการทรัพยากรร่วมกับชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลด้านทรัพยากรชายฝั่งและป่าชายเลนเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างต่อเนื่องทุกปี อย่างไรก็ตามสิ่งที่เกิดขึ้นนอกแผนคือเมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2558 สหภาพยุโรปได้แจ้งเตือนประเทศไทยว่าอาจถูกระบุให้เป็นประเทศที่ไม่ให้ความร่วมมือในการต่อต้านการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม และกำหนดระยะเวลาให้ประเทศไทยแก้ไขปัญหาภายใน 6 เดือน (พฤษภาคม-ตุลาคม พ.ศ. 2558) หากรัฐบาลไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหา สหภาพยุโรปจะไม่นำเข้าสินค้าประมงจากประเทศไทย ทำให้รัฐบาลไทยต้องเร่งดำเนินการปรับเปลี่ยนระบบการประมงของประเทศครั้งใหญ่ (ภาวิดา รังษี และเศกสรรค์ ยงวณิชย์, 2564) ด้วยการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบด้านการประมง เช่น ยกเลิกพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 และเปลี่ยนมาใช้พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 รวมถึงการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และบังคับใช้อย่างเข้มงวด มีบทลงโทษสูง บทบาทของรัฐในช่วงท้ายของแผนนี้เป็นไปตามกระบวนทัศน์ PA

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยังคงมีการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม อย่างต่อเนื่อง และมีการจัดทำแผนที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล ซึ่งเป็นไปตามกระบวนทัศน์ PA แต่เมื่อรัฐบาลบริหารจัดการให้การทำประมงเป็นไปตามกฎหมายของประเทศและมาตรฐาน ระเบียบของการประมงระหว่างประเทศ ก็เริ่มมีการรับฟังปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติจากผู้ประกอบอาชีพประมงและปรับแก้กฎระเบียบบางประการที่เป็นอุปสรรคต่อการทำประมง ส่วนบทบาทของรัฐที่แตกต่างจากแผนก่อนหน้านี้คือมีการพัฒนาระบบบริหารจัดการและจัดเก็บรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ทางทะเล หมู่เกาะและชายหาด ซึ่งมีความสอดคล้องกับกระบวนทัศน์ NPM

สรุปได้ว่าบทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง แบ่งออกเป็น 3 ช่วงคือ ช่วงที่ 1 ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-5 บทบาทของรัฐเป็นไปตามกระบวนทัศน์ PA เป็นหลัก ช่วงที่ 2 ตรงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 เป็นรอยต่อของการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เนื่องจากปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากร และช่วงที่ 3 ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7-12 บทบาทของรัฐเป็นไปตามกระบวนทัศน์หลักคือ NPG ผสมผสานกับกระบวนทัศน์ PA และ NPM อย่างไรก็ตาม การนำกระบวนทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์มาวิเคราะห์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นเพียงการวิเคราะห์เบื้องต้น การจะเข้าใจถึงบทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในภาพรวมต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูลอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้อง วิธีการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นต้น

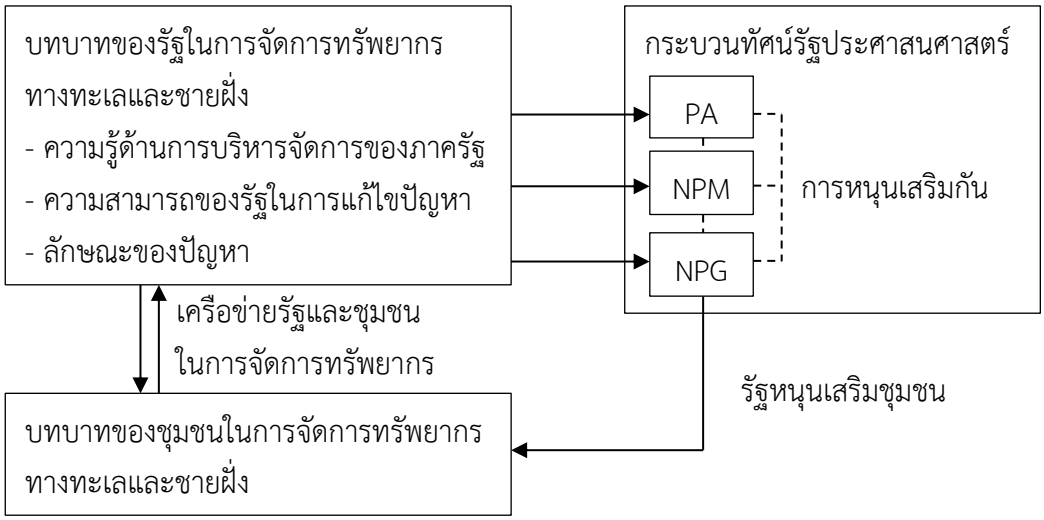
องค์ความรู้ใหม่

การนำกระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์มาใช้วิเคราะห์บทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งพบองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1. รัฐในฐานะตัวแทนของประชาชนยังคงมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาสาธารณะ รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งซึ่งประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของ

2. บทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในแต่ละช่วงมีความสอดคล้องกับกระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการภาครัฐในช่วงเวลานั้น ๆ ความสามารถของรัฐในการแก้ไขปัญหา รวมถึงลักษณะของเรื่องหรือปัญหาที่อาจจะทำให้รัฐมีบทบาทในการจัดการแตกต่างกัน ดังที่ จุลศักดิ์ ชาญณรงค์ (2563) กล่าวว่า องค์การภาครัฐและภาคีสาธารณะจะใช้หลักการบริหารที่เหมาะสมกับการบริหารงานสาธารณะแต่ละงาน

3. ลักษณะของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีความเกี่ยวข้องและกระทบกับประชาชนในหลายภาคส่วน เช่น ภาคการประมง การท่องเที่ยว ชุมชนชายฝั่ง เป็นต้น บทบาทของรัฐตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7-12 ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ส่งผลให้ในอนาคตบทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรมีแนวโน้มที่จะเป็นไปตามกระบวนทัศน์ NPG มากขึ้นเพราะประชาชนเรียนรู้และตระหนักต่อสิทธิในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อพวกเขา อย่างไรก็ตาม ในอนาคตอาจเกิดปัญหาอื่น ๆ และมีองค์ความรู้ใหม่ที่จะนำมาช่วยแก้ไขปัญหาได้ดีกว่าเดิม บทบาทของรัฐตามกระบวนทัศน์ NPG ก็อาจเปลี่ยนไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ โดยมีการดำเนินการของรัฐที่สอดคล้องกับกระบวนทัศน์เดิมช่วยหนุนเสริมในบางด้าน

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ใหม่

สรุป

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นของทุกคน รัฐในฐานะตัวแทนของประชาชนมีบทบาทในการบริหารจัดการ ตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ที่ทรัพยากรยังมีความอุดมสมบูรณ์ ด้วยการส่งเสริมการนำทรัพยากรมาใช้เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจซึ่งสอดคล้องกับกระบวนทัศน์ PA ก่อให้เกิดการนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์จำนวนมหาศาลและต่อมาทรัพยากรเสื่อมโทรมลง ภาครัฐได้เปลี่ยนบทบาทมาเป็นการจัดการทรัพยากรร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะชุมชนชายฝั่งซึ่งเป็นไปตามกระบวนทัศน์ NPG หนุนเสริมด้วยกระบวนทัศน์ PA และ NPM การเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา ทำให้องค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์สามารถนำมาใช้เพื่อจัดการและแก้ไขปัญหาให้กับสาธารณะได้

เอกสารอ้างอิง

กฤษณ์ รักชาติเจริญ. (2557). การจัดการบริการสาธารณะ: จากมุมมองของการพัฒนาการจัดการภาครัฐ. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล*, 1(1), 21-32.

คณะอนุกรรมการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล. (2562). *ทะเลและมหาสมุทรและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. (2561). รัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 7(2), 197-203.

จุลศักดิ์ ชาญณรงค์. (2563). แนวทางการศึกษาพัฒนาการรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 11(1), 115-140.

เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. (2559). *พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย รัฐศาสตร์.* กรุงเทพฯ: โสภณการพิมพ์.

ปิยากร หวังมหาพร. (2563). *การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่: มองผ่านนโยบายประชารัฐ.* กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

พิทยา บวรวัฒนา. (2546). *รัฐประศาสนศาสตร์: ทฤษฎีและแนวการศึกษา (ค.ศ. 1887 – ค.ศ. 1970)* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาวิดา รังษี และ เศกสรรค์ ยงวณิชย์. (2564). บทบาทของสหภาพยุโรปต่อการจัดการประมงพาณิชย์ในประเทศไทย กรณีศึกษา การประกอบอาชีพประมงในจังหวัดระนอง. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 4(2), 1-14.

เรืองไร โตกฤษณะ. (2558). *การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง: ทรัพยากรประมงทะเล.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2525). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)*. สืบค้น 15 กรกฎาคม 2564, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3780

อมรา พงศาพิชญ์. (2557). กระบวนทัศน์ สิทธิมนุษยชน และความยุติธรรมในสังคมเปลี่ยนผ่าน. *วารสารสังคมศาสตร์*, 44(2), 7-20.

อัญชิรญา จันทรปิฎก. (2563). บทวิเคราะห์บทบาทรัฐ-สาธารณะในการจัดบริการสาธารณะตามแนวคิดการร่วมผลิต. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 15(2), 240-247.

Osborne, S. P. (2006). The new public governance?. *Public Management Review*, 8(3), 377-387.

Torfing, J. (2012). *Governance networks. In D. Levi-Faur (Ed.), The Oxford Handbook of Governance.* Oxford: Oxford University Press.

แนวทางการพัฒนาโบราณสถานคอกช้างเผือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก*

GUIDELINES FOR KHOK CHANG PHUAK ARCHAEOLOGICAL SITE, HISTORICAL AND CULTURAL ATTRACTION DEVELOPMENT MAESOT DISTRICT, TAK PROVINCE

ช่อพฤกษ์ ผิวกู่
Chorpruek Phioku
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
Kamphaeng Phet Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: chorpruek_jan@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการโบราณสถานคอกช้างเผือก 2. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาโบราณสถานคอกช้างเผือกให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พบว่า มีการใช้พื้นที่โบราณสถานคอกช้างเผือกผิดวัตถุประสงค์โดยถูกนำไปใช้เป็นสถานที่จอดรถและเป็นเส้นทางผ่านสำหรับบุคคลที่เดินทางไปมายังประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเล่นการพนันหรือซื้อสินค้าปลอดภาษีที่ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำเมยใกล้กับโบราณสถาน ปัญหาความปลอดภัยของโบราณสถานซึ่งเป็นพื้นที่โล่งและเป็นอิฐที่ง่ายต่อการพุพัง อีกทั้งยังขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนในการทำนุบำรุงสถานที่อย่างต่อเนื่อง ขาดการพัฒนาผลักดันสถานที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งโบราณสถานคอกช้างเผือกเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญจึงควรพัฒนาโบราณสถานคอกช้างเผือกให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมโดยการเสนอแนวทางการพัฒนาคือรูปแบบปกปักรักษา แบ่งการพัฒนาออกเป็น 12 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการมีส่วนร่วม 2. ด้านความรับผิดชอบ 3. ด้านความเชี่ยวชาญ 4. ด้านความปลอดภัย 5. ด้านการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ 6. ด้านกฎระเบียบและกฎหมาย 7. ด้านการเรียนรู้เสมือนจริง 8. ด้านการบริหาร 9. ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ 10. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ 11. ด้านความเป็นเจ้าของ 12. ด้านเครือข่าย ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและส่งผลให้โบราณสถานเป็นที่รู้จักของผู้คนทั้งในประเทศและต่างประเทศต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนา; โบราณสถาน; คอกช้างเผือก

*Received July 24, 2021; Revised November 23, 2021; Accepted December 18, 2021

Abstract

This academic article aimed to 1. Study the condition of problems in the management of the Khok Chang Phuak Archaeological site, and 2. Propose a model for the development of the Khok Chang Phuak Archaeological site as a historical and cultural tourist attraction that could be summarized as follows: The archaeological site has been misused for the purpose of being used as a parking place and a trespassing or transit route for people traveling to neighboring countries to gamble or buy duty-free goods located along the Moei River near archaeological site. The security problems of the ancient site which is an open space and bricks those are easy to collapse. Without cooperation from different departments and people, there is not continually maintaining the archaeological site. There is not development enough for tourist attraction which the Khok Chang Phuak Archaeological site is an important place, so the Khok Chang Phuak Archaeological site should be developed as a historical and cultural tourist destination by proposing a development approach which is a form of preservation. The development is divided into 12 areas, namely, 1) participation 2) responsibility 3) expert 4) security 5) electronic commerce 6) rules and law 7) virtual learning 8) administration 9) technology and information 10) international relations 11) ownership 12 network. This is to ensure efficient and effective management and the archaeological site is well known to people both at home and abroad.

Keywords: Development; Archaeological Site; White Elephant Stables

บทนำ

มนุษย์ได้สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์และเพื่อต้องการตอบโต้กับสิ่งแวดล้อมอันเป็นการปกป้องตนเองให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ หรือที่เรียกว่าการสร้างวัฒนธรรม ซึ่งคำว่าวัฒนธรรมเป็นคำที่ได้มาจากการรวมคำ 2 คำ คือ คำว่า “วัฒนะ”หมายถึง ความเจริญงอกงาม รุ่งเรือง และคำว่า“ธรรม”หมายถึง การกระทำหรือข้อปฏิบัติ วัฒนธรรมจึงหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมและยังหมายรวมถึงแบบแผนพฤติกรรมทั้งหมดของสังคมที่สืบทอดมานับตั้งแต่อดีต ผ่านการเรียนรู้ คิดค้น ดัดแปลง เพื่อสนองความต้องการและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่โดยมีวิวัฒนาการสืบทอดต่อกันมาอย่างมีแบบแผนเพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงในสังคม วัฒนธรรมถือเป็นเครื่องหล่อหลอมสมาชิกของสังคมให้เกิดความผูกพันสามัคคีและอบรมขัดเกลาให้มีทัศนคติ ความเชื่อและค่านิยมที่สอดคล้องกันนอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นสิ่งที่มิได้หยุดนิ่งอยู่

กับที่หากแต่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไปตามยุคสมัย (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2559) วัตถุ สิ่งก่อสร้างและสถานที่ต่าง ๆ หลายแห่งจึงได้มีการถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้คน และเมื่อเวลาผ่านพ้นไปเป็นระยะเวลายาวนานหลายปี วัตถุ สิ่งก่อสร้างและสถานที่เหล่านั้นกลับกลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอันแสดงถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความคิด ความเชื่อ อีกทั้งสถานที่บางแห่งยังเป็นอนุสรณ์สัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมา แต่จะมีสถานที่เพียงไม่กี่แห่งเท่านั้นที่ยังคงปรากฏให้พบเห็นได้ในปัจจุบันเนื่องจากสถานที่สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ มักจะเสื่อมสลายพุพังไปตามกาลเวลา สถานที่ที่ยังคงอยู่บางแห่งได้มีการจดทะเบียนขึ้นเป็นโบราณสถาน โบราณสถาน โบราณวัตถุและศิลปวัตถุล้วนเป็นทรัพยากรที่มีบทบาทต่อทางจิตใจของประชาชนแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติ สร้างความภูมิใจและรักในเอกราชอธิปไตยของชาติเป็นศูนย์กลางของวิถีชีวิตร่วมกันของคนในชาติดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญในการอนุรักษ์โดยปกปองคุ้มครองป้องกันมิให้สูญหายหรือเสื่อสภาพไปบุคคลและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในชนิด คุณสมบัติและกระบวนการในการชำรุดเสื่อมสภาพของโบราณวัตถุและศิลปวัตถุเพื่อจะได้สามารถพิจารณาหาทางอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุและศิลปวัตถุต่าง ๆ ให้ยั่งยืนคู่กับชาติสืบไปได้ (พีรวัชร์ ราชิวงศ์, 2561) การที่สถานที่แต่ละแห่งจะถูกกำหนดขึ้นให้เป็นโบราณสถานได้นั้นไม่ใช่เรื่องที่ง่ายหรือใช้เวลาอันรวดเร็วที่จะสามารถจัดตั้งขึ้นได้ การจัดตั้งสถานที่หนึ่งให้เป็นโบราณสถานได้นั้นจำเป็นที่จะต้องดำเนินการขั้นตอนต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ คอกช้างเผือก อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นสถานที่อีกแห่งหนึ่งที่ได้ถูกขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน โดยมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าเรียนรู้และน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งประกอบกับบริเวณที่ตั้งของสถานที่แห่งนี้ตั้งอยู่ในเขตหมู่บ้านท่าอาจเป็นหมู่บ้านชายแดนอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งติดกับประเทศเมียนมาร์ เป็นสถานที่สถานที่ท่องเที่ยวของหมู่บ้านแต่เนื่องด้วยการมีพื้นที่อาณาเขตใกล้เคียงกับริมแม่น้ำเมยที่เป็นช่องทางธรรมชาติสามารถเดินทางไปสู่ประเทศเมียนมาร์ได้ตามวิถีชีวิตของคนในพื้นที่นี้มาแต่ดั้งเดิมแต่ด้วยปัจจุบันประเทศเมียนมาร์ได้มีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นมีสถานที่ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายรวมถึงการสร้างบ่อนคาซิโน ร้านค้า ร้านอาหาร โรงแรม ที่พักอาศัยบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเมย ทำให้มีผู้คนเป็นจำนวนมากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางข้ามแม่น้ำและใช้ช่องทางธรรมชาติบริเวณพื้นที่โบราณสถานแห่งนี้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อโบราณสถานคอกช้างเผือกเป็นอย่างมากอันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้โบราณสถานแห่งนี้ได้ถูกปิดตัวลงชั่วคราว หากมีการฟื้นฟูและร่วมกันผลักดันหาแนวทางการแก้ไขและพัฒนาให้สถานที่แห่งนี้ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของท้องถิ่นก็จะส่งผลต่อวิสัยทัศน์ของชุมชนให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ภาพลักษณ์ที่ดีและส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่ได้ในอนาคตและยังเป็นการสนับสนุนนโยบายของภาครัฐในเรื่องของการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้อีกทางหนึ่งด้วยแต่จากการที่มีผู้คน

จำนวนมากยังไม่ทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับโบราณสถานไม่ทราบว่าโบราณสถานเป็นอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะได้เรียกได้ว่าเป็นโบราณสถานและการดูแลรักษารวมถึงการพัฒนาบริหารจัดการโบราณสถานควรเป็นอย่างไร ดังนั้นในบทความนี้ผู้เขียนจึงมุ่งนำเสนอให้เห็นถึงความสำคัญและตระหนักถึงคุณค่าของโบราณสถาน จึงต้องการให้ทราบถึงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโบราณสถาน ประเภทของโบราณสถาน หลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ประวัติความเป็นมาของโบราณสถานคอกช้างเผือก สภาพปัญหาและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปิดกั้นอาณาเขตโบราณสถานคอกช้างเผือกไว้ชั่วคราวและนำเสนอแนวทางการพัฒนาโบราณสถานคอกช้างเผือกให้สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นแลนด์มาร์คที่สำคัญของพื้นที่ชายแดนในประเทศไทย โดยมุ่งหวังว่าจะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโบราณสถานคอกช้างเผือกและโบราณสถานอื่น ๆ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและด้านอื่น ๆ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโบราณสถาน

โบราณสถานนั้นมีการนิยามความหมายไว้นานแล้วตั้งแต่การจัดทำพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานเล่มแรก พ.ศ.2493 ก็ได้ปรากฏคำว่าโบราณสถานซึ่งให้ความหมายไว้ว่าหมายถึงสถานที่ก่อสร้างซึ่งเป็นของโบราณ ต่อมามีการชำระพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานใหม่ในปี พ.ศ.2525 ได้มีการเปลี่ยนความหมายไปเป็นสิ่งที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น โบสถ์ วิหาร วัง มีอายุเก่ากว่า 100 ปีขึ้นไปและเพิ่มความหมายทางกฎหมายไว้ด้วยว่าหมายถึง อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลป ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี ทั้งนี้ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วยตามที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2564) นอกจากนั้นคำว่าโบราณสถานยังมีคำจำกัดความเฉพาะที่ใช้ในบทบัญญัติของกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุและการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ พ.ศ.2477 ซึ่งได้ให้นิยามความหมายของโบราณสถานไว้ หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือซากปรักหักพังแห่งอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งอายุหรือลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือความจริงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อันมีอยู่ในสิ่งนั้น เป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี หรือศิลปกรรม" แต่ในภายหลังได้มีการตราพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ซึ่งได้มีการแก้ไขนิยามคำว่าโบราณสถานใหม่ โดยให้หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี และเมื่อปี พ.ศ. 2535 มีการแก้ไขนิยามคำว่าโบราณสถานอีกครั้งโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็น

ความหมายที่ใช้มาจนทุกวันนี้ ได้แก่ "โบราณสถาน" หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย (กระทรวงวัฒนธรรม, 2564)

ดังนั้นสรุปได้ว่าโบราณสถานหมายถึงอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีระยะเวลายาวนานมีความเก่าแก่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์หรือเรียกว่าอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่นศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีและเป็นสถานที่ที่มีร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์ที่ปรากฏอยู่

ประเภทของโบราณสถาน

การแบ่งประเภทของโบราณสถานนั้นมีการแบ่งหลายลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามข้อจำกัดของโบราณสถานที่มีความแตกต่างกันเช่น กรมศิลปากร ได้จำแนกประเภทของโบราณสถานตามลักษณะของการก่อสร้าง ไว้ดังนี้ (พีรวัชร์ ราชิวงศ์, 2561)

1. โบราณสถานสัญลักษณ์แห่งชาติ (National Historic Landmarks) หมายถึง โบราณสถานใดก็ตามที่มีความสำคัญสูงสุดหากชาติขาดซึ่งโบราณสถานนั้นจะเป็นการสูญเสียมากเนื่องจากโบราณสถานแห่งนั้นเป็นสัญลักษณ์ของชาติหรือเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

2. อนุสาวรีย์แห่งชาติ (National Historic Statues) หมายถึง อนุสรณ์สถานที่ได้สร้างขึ้นเพื่อบุคคลหรือเรื่องราวที่ประชาชนจะต้องระลึกด้วยกัน อนุสาวรีย์แห่งชาติอาจมิได้มีอายุเก่าแก่เนื่องจากมีการจัดสร้างขึ้นใหม่ในสมัยหลังแต่เป็นตัวแทนของเรื่องราวของบุคคลที่สำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์หรือเป็นที่เคารพอย่างสูงในชาติ

3. อาคารสถาปัตยกรรมแห่งชาติ (National Historic Building) หมายถึง อาคารและสิ่งก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรมอันทรงไว้ซึ่งคุณค่าอย่างสูงในทางศิลปะสถาปัตยกรรม วิศวกรรม แสดงถึงการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ ๆ ในยุคอดีต ซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันหรือเกี่ยวพันธ์กับบุคคลสำคัญหรือเหตุการณ์ที่สำคัญของชาติ

4. ประวัติศาสตร์ (National Historic Districts) หมายถึง พื้นที่ที่กำหนดขอบเขตได้พื้นที่หนึ่งด้วยความหนาแน่นทางสถาปัตยกรรม เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ การวางผังเมืองหรือสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีอาคาร สิ่งก่อสร้างถนนหนทางและองค์ประกอบอื่น ๆ ให้พื้นที่อยู่รวมกันทั้งสิ้น โดยรูปแบบหรือเนื้อหาเรื่องราวความสำคัญของพื้นที่นั้นประวัติศาสตร์นั้น ๆ จะต้องแสดงให้เห็นถึงสาระสำคัญของพื้นที่โดดเด่นยิ่งกว่าประวัติศาสตร์ระดับท้องถิ่นทั่วไป

5. อุทยานประวัติศาสตร์แห่งชาติ (National Historic Parks) หมายถึงพื้นที่กำหนดขอบเขตให้พื้นที่หนึ่งซึ่งมีเนื้อหาประวัติศาสตร์องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมวิศวกรรมรวมไป

ถึงสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและโดยธรรมชาติที่มนุษย์ใช้งาน อันทำให้สาระทางประวัติศาสตร์และการควบคุมพิทักษ์รักษาพื้นที่ประวัติศาสตร์ให้ดำรงไว้ได้

6. นครประวัติศาสตร์แห่งชาติ (National Historic Cities) หมายถึง เมืองและนครซึ่งกำหนด ขอบเขตการตั้งถิ่นฐานได้ อาจด้วยกำแพงเมือง คูน้ำ คันดิน อันแสดงถึงหลักฐานความเป็นเมืองหรือนคร ซึ่งมีแบบอย่างทางวัฒนธรรม อำนาจทางการผังเมือง สาระสำคัญทางประวัติศาสตร์และองค์ประกอบของเมืองสถาปัตยกรรม วิศวกรรม ผังเมือง หรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งยังคงเห็นได้ในปัจจุบันอันโดดเด่นและมีคุณค่ามากกว่าเมืองอื่นใด

7. ซากโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์แห่งชาติ (Trace of National Archaeology or National Historic Sites) หมายถึง แหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์และโบราณสถานซึ่งเป็นหลักฐานแสดงถึงประวัติศาสตร์อันสำคัญยิ่งของชาติในช่วงเวลานั้นในอดีต

นอกจากนั้นกระทรวงวัฒนธรรมได้มีการแบ่งแยกประเภทของโบราณสถานอาจกระทำได้ 2 วิธี โดยแบ่งแยกจากหลักการที่ใช้ในการพิจารณาซึ่งได้แก่ หลักกรรมสิทธิ์และหลักการขึ้นทะเบียน หากใช้หลักกรรมสิทธิ์ในการพิจารณาก็จะแบ่งประเภทของโบราณสถานได้เป็น 1. โบราณสถานที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย 2. โบราณสถานที่ไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ถ้าใช้หลักการขึ้นทะเบียนในการพิจารณาโบราณสถานก็จะถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกัน คือ 1. โบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนและ 2.โบราณสถานที่มิได้ขึ้นทะเบียน (กระทรวงวัฒนธรรม, 2564)

หลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนโบราณสถาน

การขึ้นทะเบียนโบราณสถานเป็นหลักการสำคัญของกฎหมายในเรื่องของการคุ้มครองควบคุมดูแลรักษาโบราณสถานตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้กำหนดเรื่องการขึ้นทะเบียนโบราณสถานไว้ในมาตรา 7 ว่า “เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาและการควบคุมโบราณสถานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติให้อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณสถานใด ๆ ตามที่อธิบดีเห็นสมควรได้และให้มีอำนาจกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของโบราณสถานโดยให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้ ประกาศดังกล่าวนี้อธิบดีจะเพิกถอนหรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ให้กระทำได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา การขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ถ้าโบราณสถานนั้นมีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้อธิบดีแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่พอใจก็ให้มีสิทธิร้องต่อศาลภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่อธิบดีแจ้งให้ทราบ ขอให้ศาลมีคำสั่งให้อธิบดีระงับการขึ้นทะเบียนและหรือการกำหนดเขตที่ดินให้เป็นโบราณสถานแล้วแต่กรณีได้ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอต่อศาลหรือศาลมีคำสั่งคดีถึงที่สุดให้ยกคำร้องขอของ

เจ้าของหรือผู้ครอบครองให้อธิบดีดำเนินการขึ้นทะเบียนได้” (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2564) ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะเป็นโบราณสถานได้นั้น จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้คือ 1. ต้องเป็นอสังหาริมทรัพย์ 2. การพิจารณาถึงหลักการสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสามหลักการในการพิจารณาให้สถานที่ใดเป็นโบราณสถานได้คือ ประการแรกพิจารณาอายุของอสังหาริมทรัพย์ ประการที่สองพิจารณาถึงลักษณะการก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์ ประการที่สามพิจารณาหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งจะต้องเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี ดังนั้นคอกช้างเผือกที่ตั้งอยู่ ณ หมู่บ้านท่าอาจ อำเภอแม่สอด จังหวัดตากก็มีคุณสมบัติเพียงพอตามหลักเกณฑ์ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานคอกช้างเผือกจนถึงปัจจุบัน

ประวัติความเป็นมาของโบราณสถานคอกช้างเผือกเพนียดแห่งประวัติศาสตร์

โดยประวัติความเป็นมาของคอกช้างเผือกแห่งนี้เป็นตำนานเรื่องเล่าสืบทอดต่อกันมาซึ่งก็ยังต้องมีการพิสูจน์ค้นหาความเป็นจริงและค้นหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่อไปโดยเรื่องราวดังกล่าวได้มีการกล่าวถึงบุคคลหนึ่งที่ชื่อมะกะโทเป็นบุตรชาวบ้านธรรมดา อยู่ที่ตำบลตะเกาะวุ่น เมืองเมาะตะมะในรามัญประเทศ สำหรับรามัญประเทศก็คืออาณาจักรมอญนั่นเอง โดยบิดามีเชื้อชาติไทยและมารดามีเชื้อชาติมอญ ซึ่งมะกะโทได้เดินทางมาค้าขายที่เมืองสุโขทัย และได้มีเหตุการณ์เกิดขึ้นระหว่างการเดินทางคือมีฝนตกลงมาและได้เกิดฟ้าผ่าลงมาที่ปลายคานไม้ที่หาบสินค้าของมะกะโมแต่มะกะโทไม่ได้รับบาดเจ็บแต่อย่างใด หลังจากนั้นก็ได้เดินทางมาถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่งได้พบกับนักปราชญ์และได้ทำนายไว้ว่ามะกะโทเป็นผู้มีบุญวาสนาจะได้เป็นใหญ่ในวันหน้าในอนาคตให้หาช่องทางการเข้ารับราชการจะได้เป็นใหญ่มียศศักดิ์รุ่งเรืองจะได้เป็นเจ้าบ้านผ่านเมืองใหญ่โต มีอานุภาพมาก ซึ่งมะกะโทก็ได้มีโอกาสหาช่องทางในการรับราชการครั้งแรกโดยได้ฝากตัวกับนายช้างพระที่นั่งโรงใน โดยมะกะโทมีหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดเก็บกวาดมูลช้าง วันหนึ่งพ่อขุนรามคำแหงเสด็จไปที่โรงช้างทรงแปลกพระทัยที่เห็นโรงช้างสะอาดเรียบร้อยผิดกว่าแต่ก่อน จึงรับสั่งถามนายช้างได้ความว่ามีมอญน้อยคนหนึ่งมีนามว่ามะกะโทมาขออาศัยช่วยปัดกวาดทำความสะอาดโรงช้าง ต่อมาพ่อขุนรามคำแหงทรงเห็นว่ามะกะโทเป็นผู้ที่มีปัญญาเฉียบแหลม จึงขอตัวมะกะโทจากนายช้าง ให้เข้าไปรับราชการเป็นพวกวิเสทเครื่องต้นในพระราชวังกล่าวง่าย ๆ ก็คือพ่อครัวในวังนั้นเอง ต่อมามะกะโททำความดีความชอบมากขึ้นเรื่อย ๆ พ่อขุนรามคำแหงโปรดเกล้าฯ เลื่อนมะกะโทขึ้นเป็นขุนวัง มีตำแหน่งในกรมวัง ต่อมาได้มีกบฏเกิดขึ้นที่บริเวณหัวเมืองชายแดน พ่อขุนรามคำแหงยกทัพออกไปปราบกบฏด้วยพระองค์เองแล้วตรัสสั่งให้มะกะโทอยู่เฝ้าพระนคร ในช่วงเวลานี้ นางสุวรรณเทวี ราชธิดาของพ่อขุนรามคำแหงกับมะกะโทได้ชอบพอกันและมีความรักต่อกัน จึงปรึกษากันที่จะหนีออกจากพระนครก่อนพ่อขุนรามคำแหงจะเสด็จกลับ มะกะโทเกรงจะได้รับพระราชอาญา จึงพาพระราชธิดาข้ามชายแดนไปยังบ้านเกิดของตน มะกะโทได้รวบรวมผู้คนและสร้างอำนาจเมื่อมีอำนาจเพิ่ม

มากขึ้นแล้ว มะกะโทก็ตั้งตัวเป็นกษัตริย์ครองราชย์สมบัติ ณ เมืองเมาะตะมะ ต่อมามะกะโทจึงได้แต่งพระราชสาสน์ลงในสุพรรณบัตรและจัดเครื่องมงคลราชบรรณาการให้ราชทูตไปถวายพ่อขุนรามคำแหง ณ กรุงสุโขทัยเพื่อขอขมาพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งพ่อขุนรามคำแหงก็ได้พระราชทานอภัยโทษและทรงพระราชทานพระนามให้มะกะโทว่า “พระเจ้าวาริหู” หรือ “ฟ้ารั่ว”และพระราชทานเครื่องราชกกุธภัณฑ์สำหรับกษัตริย์ 5 ประการ ในขณะนั้นได้เกิดช้างอาละวาดในบริเวณดังกล่าว พ่อขุนรามคำแหงทรงทราบ พระองค์ทรงประกอบพิธีเสี่ยงทายและทรงเสี่ยงสัตย์อธิษฐานว่า หากช้างเผือกเชือกนี้เป็นช้างคู่บุญบารมีกษัตริย์นครใดก็ขอให้บ่ายหน้าไปทางทิศนั้น สิ้นคำอธิษฐาน ช้างเผือกเปล่งเสียงร้องกึกก้องพร้อมบ่ายหน้าไปทางทิศตะวันตก พ่อขุนรามคำแหงทราบทันทีว่าเป็นช้างเผือกคู่บุญบารมีของพระเจ้าฟ้ารั่ว จึงให้ทหารนำสาส์นไปแจ้งและได้มีการสร้างเพนียดล้อมเอาไว้บริเวณเชิงเขาและทำพิธีมอบช้างให้กับพระเจ้าฟ้ารั่ว ณ ที่แห่งนี้ (สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสายลวด, 2564) ซึ่งได้สอดคล้องกับ ปรียา หิรัญประดิษฐ์ (2564) ได้กล่าวเรื่องเล่าพงศาวดารรามัญที่เล่าไว้ในราชาธิราชแสดงถึงความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างพระเจ้าฟ้ารั่วกับสมเด็จพระร่วงหรือพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เมื่อมะกะโทได้รับสิ่งของพระราชทานแล้วก็จัดพิธีราชาภิเษกรับพระนามว่าพระเจ้าฟ้ารั่ว ขึ้นครองเมืองเป็นกษัตริย์แห่งเมืองเมาะตะมะ หลังจากนั้นสมเด็จพระร่วงได้พระราชทานช้างเผือกชื่อ พระยาเศวตมงคลคชสารศรีเมืองซึ่งเสี่ยงทายแล้วต้องการมาอยู่เมืองเมาะตะมะ ยังความโสมนัสมาสู่พรเจ้าฟ้ารั่วเป็นอย่างยิ่งถึงกับเสด็จไปรับช้างด้วยตนเองที่เมืองแปร

สภาพปัญหาการบริหารจัดการโบราณสถานคอกช้างเผือก

คอกช้างเผือกนั้นคำว่าคอกช้าง หมายถึง สถานที่ที่ทำขึ้นสำหรับจับช้างป่า มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมคล้ายคอก มีซองและมีปีก 2 ข้าง สามารถเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่าเพนียดหมายถึงวงล้อมทำเป็นคอกสำหรับคล้องช้างโบราณสถานคอกช้างเผือกจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่มีความน่าสนใจทางประวัติศาสตร์อยู่ไม่น้อยเลยทีเดียวโบราณสถานคอกช้างตั้งอยู่บริเวณบ้านท่าอาจ หมู่ที่ 3 ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยมีลักษณะเป็นกำแพงก่ออิฐถือปูน มีความกว้างของปากคอกประมาณ 15 เมตร และความยาวประมาณ 50 เมตรอยู่ในความดูแลของกรมศิลปากรแต่ในปัจจุบันได้อยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าสายลวดเป็นโบราณสถานที่สำคัญของอำเภอแม่สอดที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน วันที่ 16 พฤศจิกายน 2531 มีพื้นที่ทั้งหมด 7 ไร่ 87 ตารางวา (กรมศิลปากร, 2564)

ภาพที่ 1 ป้ายโบราณสถานคอกช้างเผือก

ภาพที่ 2 โบราณสถานคอกช้างเผือก

โบราณสถานคอกช้างเผือกได้มีการถ่ายโอนภารกิจการดูแลรักษาจากกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรมมอบอำนาจให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสายลวดเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ โดยโบราณสถานคอกช้างเผือกอยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้านท่าอาจที่มีเขตติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ และหมู่บ้านแห่งนี้มีช่องทางธรรมชาติที่เป็นท่าข้ามไปยังประเทศเมียนมาร์จำนวน 9 แห่งคือท่า 6, ท่า 7, ท่า 8, ท่า 9, ท่า 10, ท่า 11, ท่า 12, ท่า 13, ท่า 14 ปัจจุบันโบราณสถานแห่งนี้ได้มีประกาศจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสายลวดปิดเส้นทางโบราณสถานคอกช้างเผือกเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ.2560 โดยนายองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสายลวดพร้อมด้วยคณะกรรมการโบราณสถานคอกช้างเผือกร่วมกับเจ้าหน้าที่ 4 ฝ่ายซึ่งประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจ ทหารราบที่ 14 เจ้าหน้าที่สมาชิกอาสารักษาดินแดนอำเภอแม่สอด เจ้าหน้าที่ทหารกองร้อยทหารพรานที่ 3505 และเจ้าหน้าที่กองช่างองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสายลวดได้มีการนำแผงเหล็กกั้นและลวดหนามทำรั้วกั้นพื้นที่จอดรถและพื้นที่ท่าข้ามพร้อมทั้งติดป้ายประกาศบริเวณหน้าประตูทางเข้าสถานที่จอดรถของโบราณสถานคอกช้างเผือกและห้ามใช้เส้นทางดังกล่าว (มติชนออนไลน์, 2564) สาเหตุที่ปิดเส้นทางเข้าออกโบราณสถานคอก

ช้างเผือกแห่งนี้เนื่องจากพื้นที่ด้านหลังของโบราณสถานคอกช้างเผือกอยู่ติดกับแม่น้ำเมยและฝั่งตรงข้ามซึ่งเป็นประเทศเมียนมาได้มีการสร้างบ่อนคาสิโน ร้านค้าขายของปลอดภาษี และร้านอาหารซึ่งนักท่องเที่ยวได้มีใช้พื้นที่ของโบราณสถานเป็นพื้นที่ทางผ่านเข้าออก ทำให้บริเวณลานจอดรถของโบราณสถานได้กลายมาเป็นลานจอดรถที่มีไว้เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้ที่เดินทางไปใช้บริการยังบ่อนคาสิโนยังฝั่งประเทศเมียนมาร์และที่ผ่านมาได้มีนักพนันเข้าออกบริเวณดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ทำให้ประชาชนชาวบ้านในพื้นที่เกิดความไม่พอใจและวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องดังกล่าวมานานเนื่องจากว่าโบราณสถานเป็นสถานที่มีคุณค่าและเป็นสถานที่แสดงถึงประวัติศาสตร์อันดีงามจึงไม่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่งในการใช้พื้นที่ของโบราณสถานมาเป็นสถานที่จอดรถให้แก่นักพนันจึงเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งและมีการปิดเส้นทางดังกล่าว

ภาพที่ 3 บริเวณสถานที่ริมฝั่งแม่น้ำเมยประเทศเมียนมาร์ที่อยู่ใกล้เคียงกับคอกช้างเผือก

ภาพที่ 4 เจ้าหน้าที่ทำการปิดกั้นแนวเขตโบราณสถานคอกช้างเผือก
จาก https://mgronline.com/local/detail/9600000110400

แนวทางการพัฒนาโบราณสถานคอกช้างเผือกให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

โบราณสถานคอกช้างเผือกและวงเวียนคชสารเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงได้มีการวิเคราะห์ทำการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาโบราณสถาน โดยมีแนวทางการพัฒนานำเสนอเป็นรูปแบบ ชื่อว่า รูปแบบปกปักรักษา Preservation model แบ่งเป็น 12 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วม (P= Participation) ควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงประชาชนและเชิญผู้ประกอบการบ่อนคาสิโนร้านอาหารและร้านค้าปลอดภาษีในฝั่งประเทศเมียนมาร์ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงโบราณสถานที่คอกช้างเผือกในการร่วมกัน รับฟังปัญหา ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ร่วมกันแก้ไขปัญหา การป้องกันและวางแผนพัฒนาโบราณสถานคอกช้างเผือกเพื่อการพัฒนาให้เป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายและโดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโบราณสถานคอกช้างเผือกซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภสร โศรกศรี (2562) ได้ศึกษาเรื่องอัตลักษณ์แห่งวิถีวัฒนธรรมชุมชนตะปอน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี : การจัดการเพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มุ่งเน้นการกำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้แนวคิดการบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมอย่างมีคุณภาพเพื่อพัฒนาต่อยอดให้เกิดคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัยในการบริหารจัดการแผนงานและชุดโครงการที่มีความหลากหลายและปฏิบัติได้จริง ซึ่งจะส่งผลให้การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนเกิดความยั่งยืน

2. ด้านความรับผิดชอบ (R = Responsibility) จัดตั้งคณะกรรมการในการรับผิดชอบดูแลอาคารสถานที่และให้ประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญของโบราณสถานและการรณรงค์ร่วมกันรับผิดชอบดูแลรักษาโบราณสถานให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีและยังคงอยู่ต่อไป

3. ด้านความเชี่ยวชาญ (E = Expert) จัดให้มีบุคลากรผู้มีความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานคอกช้างเผือกคอยต้อนรับและเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่แก่นักท่องเที่ยวหรือประชาชนที่มาเข้าเยี่ยมชมและควรจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการประชาสัมพันธ์การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆและให้มีการฝึกอบรมจัดทำมัคคุเทศน์ประจำพื้นที่อันเป็นการฝึกทักษะและพัฒนาความเชี่ยวชาญให้กับบุคลากรและประชาชนอันจะส่งผลต่อการพัฒนาโบราณสถานคอกช้างเผือกได้โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไกรราชกช พลรัตน์ (2559) ศึกษาเรื่องรูปแบบการฝึกอบรมยุวมัคคุเทศก์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานปราสาทสต๊อก๊อกธม ด้วยกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการฝึกอบรมยุวมัคคุเทศก์

เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมท่องเที่ยวโบราณสถานสต๊อก๊อกธรม ด้วยกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา สร้างขึ้นจากการสังเคราะห์แนวคิดการอนุรักษ์โบราณสถาน หลักการสิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือมี 6 ขั้นตอน คือ 1. วิเคราะห์ประเด็นปัญหา 2. เลือกปัญหา 3. กำหนดวิธีการปรับปรุงประเด็นปัญหา 4. สร้างรูปแบบการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 5. ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินรูปแบบ 6. รายงานผล

4. ด้านความปลอดภัย (S= security) มีการจัดการดูแลในเรื่องระบบการรักษาความปลอดภัย ความสวยงาม การติดตั้งไฟส่องสว่างและความสะอาดเรียบร้อยของพื้นที่และความปลอดภัยในด้านอื่น ๆ เช่น มีการกำหนดเวลาเข้าออก มีการติดตั้งระบบรักษาความปลอดภัย ติดกล้องวงจรปิดในจุดบริเวณที่สำคัญ ไม่ติดป้ายโฆษณาอื่นใดอันเป็นเชิงธุรกิจ ให้มีการรณรงค์เรื่องการไม่ทิ้งขยะบริเวณโบราณสถานอันทำให้เกิดวิสัยทัศน์ที่ไม่สวยงามกับโบราณสถาน และให้มีเส้นทางเฉพาะสำหรับการเดินเยี่ยมชมโบราณสถานเพื่อหลีกเลี่ยงการเดินเหยียบอิฐหรือส่วนที่สามารถผุพังได้ง่ายของโบราณสถานคอกช้างเผือกทั้งนี้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวและป้องกันความเสียหายของโบราณสถานอีกด้วยและให้มีการศึกษาทำการบูรณะอิฐบางส่วนให้มีความต้านทานการเสื่อมสภาพจากน้ำซึ่งจะทำให้โบราณสถานมีความมั่นคง แข็งแรงและมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้นทั้งนี้เรื่องการบูรณะโบราณสถานต้องมีการพิจารณาร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับกรมศิลปากรในการบูรณะโบราณสถานเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัย ซึ่งได้มีงานที่น่าสนใจที่น่าจะนำมาประยุกต์ในการบูรณะได้

5. ด้านการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E= Electronic commerce) การพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชนโดยการจัดตั้งร้านค้าหรือวิสาหกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนรวมถึงการสร้างร้านค้าออนไลน์บนเว็บไซต์หรือบนสื่อsocialต่าง ๆ เช่น facebook มีการสร้างหรือผลิตสินค้าและจำหน่ายสินค้าที่น่าสนใจที่สามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมโบราณสถานทั้งแบบประสบการณ์จริงหรือแบบออนไลน์ เช่น จำหน่ายของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์ของชุมชน สัญลักษณ์เช่น รูปปั้นช้างเผือกขนาดต่าง ๆ กระเป๋าผ้า พวงกุญแจรูปช้างเผือก ที่เปิดขวดเป็นผนังคอกช้างเผือก เสื้อ หรือหมวก ที่มีอัตลักษณ์บ่งบอกถึงโบราณสถานที่แห่งนี้หรือจะเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือผลิตผลทางการเกษตรของคนในชุมชนในรูปแบบตลาดออนไลน์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพร ต่ายคำและคณะ (2562) มีการศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการสื่อสารการตลาดออนไลน์สินค้าเกษตรอินทรีย์ของชุมชน พบว่า รูปแบบการสื่อสารการตลาดออนไลน์สินค้าเกษตรอินทรีย์ของวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. เกษตร (Farmer) 2.เนื้อหา (Content) 3.ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ (online channel) 4.กระบวนการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) 5. ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Target group) 6.ปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback)

6. ด้านกฎระเบียบและกฎหมาย (R=rules and law) สร้างและทำความเข้าใจแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวให้ทราบถึงการเข้าบริเวณพื้นที่ของโบราณสถาน โดยไม่สามารถใช้เป็นเส้นทางการเดินทางข้ามไปเล่นการพนันหรือไปท่องเที่ยวยังประเทศเมียนมาร์ได้ควรใช้เส้นทางที่มีการดำเนินการของทางบ่อนคาสิโนไม่ควรใช้เส้นทางของโบราณสถานมาเกี่ยวข้องอันจะทำให้เกิดความเสื่อมเสียและความเสียหายแก่ภาพลักษณ์ของโบราณสถานได้และให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ของโบราณสถานอย่างเคร่งครัดรวมถึงการกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรในการปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับในการดูแลโบราณสถานคอกช้างเผือกที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

7. ด้านการเรียนรู้เสมือนจริง (V=virtual learning) ควรมีการจัดการแสดงบทบาทสมมุติสถานการณ์หรือจัดทำสื่อนำเสนอเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาหรือเรื่องราวต่าง ๆ ของโบราณสถานคอกช้างเผือก สอดคล้องกับงานวิจัย ไชยพล กลิ่นจันทร์ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อนำเสนออนิเมชั่นภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังเรื่องทศชาติและพระศรีอารีย์ในโบราณสถานเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อสืบถอดประเพณีวัฒนธรรมพื้นถิ่นในตำบลเข้าสมอคอน อ.ท่าวุ้ง จ.ลพบุรี ผลการวิจัยสรุปได้ว่าระบบสารสนเทศเพื่อนำเสนออนิเมชั่นภาพวาดเสมือนจริงเพื่อสืบถอดประเพณีวัฒนธรรมพื้นถิ่นในตำบลเขาสมอคอน อ.ท่าวุ้ง จ.ลพบุรี เป็นแบบอย่างในการเรียนรู้เพื่อการประยุกต์ใช้ในนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

8. ด้านการบริหาร (A= Administration) ควรมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในด้าน คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการที่ดี และใช้รูปแบบ Preservation model บริหารจัดการพื้นที่โบราณสถานคอกช้างเผือกอย่างเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น

9. ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ (T= technology and information) ควรมีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของโบราณสถานคอกช้างเผือก สร้างข้อมูล สารสนเทศที่มีความน่าสนใจและเกี่ยวข้องกับโบราณสถานคอกช้างเผือก เช่น มีการจัดทำข้อมูล จัดทำแผ่นพับ เอกสารต่างๆ สร้างคลิปวิดีโอนำเสนอโบราณสถาน การจัดทำแผนที่ชุมชน เป็นต้นการสร้างสิ่งใหม่ ๆ งานใหม่ ๆ หรือผลงานสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาโบราณสถานที่มีอัตลักษณ์ของพื้นที่และให้มีการนำผลงานเผยแพร่และมีการนำไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างคุณค่าให้แก่โบราณสถานคอกช้างเผือกเพิ่มมากยิ่งขึ้น

10. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (I=international relations) จากการที่แม่สอดและเมียวดีเป็นเมืองพี่เมืองน้องที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันมายาวนาน การใช้ช่องทางธรรมในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เป็นหนึ่งในสถานที่ One day trip อยู่ในโปรแกรมการท่องเที่ยวของอำเภอแม่สอดหากสถานการณ์ Covid คลี่คลายลงและ ควรจัดให้มีแผนการท่องเที่ยวที่

น่าสนใจทั้งแบบประสบการณ์จริงและแบบออนไลน์โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการด้านการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้โบราณสถานคอกช้างเผือกและวงเวียนคชสารเป็น Land mark อีกจุดหนึ่งของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและต่างประเทศ

11. ด้านความเป็นเจ้าของ (O=Ownership) การสร้างจิตสำนึกให้คนชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของโบราณสถานคอกช้างเผือกในการอนุรักษ์ให้ยั่งคงอยู่ในท้องถิ่นต่อไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชยาภรณ์ สุขประเสริฐและคณะ (2562) ศึกษาเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์ ในประเด็นจิตสำนึกสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานชุมชน ผลการวิจัย พบว่า คนในชุมชนมีการตระหนักรู้ในความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโบราณสถาน เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานชุมชนของตนเองและช่วยกันปลูกต้นไม้เพราะต้นไม้ช่วยให้สภาพอากาศดีขึ้น การทำกิจกรรมพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเพื่อกระตุ้นการสร้างพลังชีวิตและแรงจูงใจเสริมสร้างความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับความสำคัญของโบราณสถานชุมชน และการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ได้สร้างกลุ่มอาสาอนุรักษ์โบราณสถานชุมชนแก้ปัญหาและอนุรักษ์โบราณสถานชุมชนของตนเองให้ยั่งยืนต่อไป

12. ด้านเครือข่าย (N= Network) เน้นการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ ให้มากขึ้น ผลักดันให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดตากให้มีการใช้ประโยชน์จากระบบเครือข่ายและ สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโบราณสถานคอกช้างเผือก เช่น Website Facebook Line วิทยุโทรทัศน์ แอพพลิเคชั่นต่าง ๆ Tiktok instragram youTube เป็นต้น

สรุป

โบราณสถานเป็นอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีระยะเวลายาวนานมีความเก่าแก่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์หรือเป็นสถานที่ที่มีร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์ที่ปรากฏอยู่ โดยหากพิจารณาการแบ่งประเภทของโบราณสถานตามลักษณะการก่อสร้างสามารถแบ่งได้เป็น 6 ประเภท คือ 1.โบราณสถานสัญลักษณ์แห่งชาติ 2. อนุสาวรีย์แห่งชาติ 3. อาคารสถาปัตยกรรมแห่งชาติ 4.ประวัติศาสตร์ 5.อุทยานประวัติศาสตร์แห่งชาติ 6. นครประวัติศาสตร์แห่งชาติ 7.ซากโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์แห่งชาติ แต่หากถ้าใช้หลักการขึ้นทะเบียนในการพิจารณาโบราณสถานก็จะถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. โบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนและ 2. โบราณสถานที่มิได้ขึ้นทะเบียน โบราณสถานคอกช้างเผือกเป็นโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนเมื่อปีพ.ศ.2531และเป็นสถานที่ที่มีเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจและเพื่อให้โบราณสถานคอกช้างเผือกยังคงอยู่ตลอดไปจึงควรให้ความสำคัญในการดูแล บำรุงรักษารวมทั้งพัฒนาให้โบราณสถานเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของชาติสืบไป

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2564). *ความหมายและความสำคัญของโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์และจดหมายเหตุ.* สืบค้น 18 พฤษภาคม 2564, จาก http://www.dla.go.th/work/e_book/eb1/std210550/28/4.pdf

กรมศิลปากร. (2564). *ประกาศกรมศิลปากร เรื่องขึ้นทะเบียนโบราณสถาน (โบราณสถานคอกช้างเผือก กรุงเทพมหานคร).* สืบค้น 18 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.finearts.go.th/main/view/9280.

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2559). *วัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญา.* กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ จำกัด.

ไกรราชกช พลรัตน์. (2559). *รูปแบบการฝึกอบรมยุวมัคคุเทศก์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานสต๊อก๊อกธมด้วยกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา) ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

ชยาภรณ์ สุขประเสริฐ และคณะ. (2562). *การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์* (รายงานการวิจัย). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์.

นภสร โศรกศรี. (2562). *อัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมชุมชนตะปอน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี : การจัดการเพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน* (ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปรียา หิรัญประดิษฐ์. (2564). *ความรู้จากสารานุกรมสุโขทัยศึกษา.* สืบค้น 18 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.stou.ac.th.

พีรวัชร์ ราชิวงศ์.(2561). *แนวทางในการอนุรักษ์โบราณสถานในวัดมณีวนาราม จังหวัดอุบลราชธานี* (วิทยานิพนธ์ ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มติชนออนไลน์. (2564). *ปิดเส้นทางโบราณสถานคอกช้างเผือก.* สืบค้น 18 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_716496.

ศศิพร ต่ายคำ และคณะ. (2562). *การพัฒนารูปแบบการสื่อสารการตลาดออนไลน์สินค้าเกษตรอินทรีย์ของวิสากิจชุมชน* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพ ฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2564). *ความหมายโบราณสถาน.* สืบค้น 25 มีนาคม 2564, จาก https://www.dictionary.orst.go.th

การศึกษานโยบายของพรรคการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้ง พ.ศ.2566 กับนโยบายเชิงพุทธที่ประชาชนไทยคาดหวัง*

STUDY OF POLITICAL PARTY POLICIES IN THE 2023 ELECTION CAMPAIN WITH BUDDHIST POLICIES THAT THAI PEOPLE EXPECT

พระครูสิทธิวชิรโสภิต (ประสิทธิ์ สมฺมาปญฺโญ)
Phrakhrusitthiwachirasophit (Prasit Sammapanyo)
วัดกัลปพฤกษ์ จังหวัดกำแพงเพชร
Kanlapaphruek Temple, Kamphaeng Phet Province
Corresponding Author E-mail: landokmaikpp@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ 1. โครงสร้างของพรรคการเมืองในประเทศไทย 2. นโยบายการหาเสียงเลือกตั้งของพรรคใหญ่ พ.ศ.2566 3)นโยบายเชิงพุทธที่ประชาชนคาดหวัง นำเสนอได้ดังนี้ 1.พรรคการเมืองมี 4 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 คือ พรรคการเมืองแบบชนชั้นนำ รูปแบบที่ 2 คือ พรรคการเมืองแบบมวลชน รูปแบบที่ 3 คือ พรรคการเมืองเน้นการชนะการเลือกตั้งเป็นหลัก รูปแบบที่ 4 คือ พรรคการเมืองแบบตัวแทนรัฐ ทุกรูปแบบมีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยกลยุทธ์ 15 Cs เช่น Strength จุดแข็งของนโยบายพรรคการเมือง หรือผู้สมัครสมาชิกผู้แทนราษฎร เป็นต้น 2. นโยบายการหาเสียงเลือกตั้งของพรรคใหญ่ ในแต่ละพรรคใช้ในการหาเสียงมีความแตกต่างกันออกไป ส่วนใหญ่เป็นนโยบายที่ทุกพรรคให้ความสำคัญ คือ นโยบายการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชั่น การคมนาคม ยาเสพติด เกษตรกร ปัจจัยพื้นฐานของชีวิต การศึกษาที่ดี สาธารณสุข การเป็นประชาคมอาเซียน การรักษาทรัพยากรรากฐาน การบริหารที่เป็นธรรมาภิบาล การปรับปรุงกฎหมายและแก้ไขให้ถูกต้อง รวมถึงสวัสดิการผู้สูงอายุ การลดความเหลื่อมล้ำ การเข้าถึงสาธารณสุข เป็นต้น 3. ความคาดหวังของประชาชน คือ ประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนการบูรณาการหลักธรรม 3 หลักคือ หลักศีลช่วยแก้ปัญหาคอร์รัปชั่น หลักสังคหวัตถุ 4 ช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และหลักไตรสิกขาเป็นคุณธรรมของผู้นำซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย

คำสำคัญ: นโยบายของพรรคการเมือง; การหาเสียงเลือกตั้ง พ.ศ.2566; นโยบายเชิงพุทธ

*Received March 15, 2023; Revised March 17, 2023; Accepted March 17, 2023

Abstract

This academic article aimed to study 1. Structure of political parties in Thailand 2. Election campaign policies of major parties 2023, 3. Buddhist policies that people expect. The study was found that 1. There were 4 types of political parties: 1st type was elite political party, 2nd type was mass political party, 3rd type was political party that focuses on winning elections, and 4th type was state representative political party. Every form had an election campaign based on the 15 C's strategy, such as, Strength, the strength of political party policies. or candidates for members of the House of Representatives, etc. 2. Election campaign policies of major parties in each party used to campaign differently. Most of them were policies that all parties gave importance to, namely policies to solve economic problems. Solving corruption problems, transportation, drugs, farmers, fundamentals of life good education, public health, ASEAN community preserving foundation resources, good governance, Improving the law and correcting it including the welfare of the elderly, reducing inequality access to public health, etc. 3. The expectation of the people is democracy and concrete participation. As for the integration of 3 principles of Dhamma, namely precepts to help solve corruption problems The 4 Sangahavatthu principles to help solve economic problems. And the threefold principle is the virtue of the leader who formulates the policy.

Keywords: Political Party Policy; 2023 Election Campaign; Buddhist policy

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันรัฐบาลไทยเป็นช่วงเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านหรือเป็นเสมือนปลายฝนต้นหนาวของรัฐบาลในยุคของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งได้เป็นรัฐบาลใน 2 วาระ ถ้านับเป็นปีครบ 8 ปีพอดี ซึ่งสถานการณ์ในบ้านเมืองปัจจุบัน เกิดความระส่ำระส่าย เพราะมีความกระทบในด้านลบหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคมหรือ การเงินเฟ้อ ปัญหาปากท้องการคมนาคมต่าง ๆ ยังขาดการแก้ไขที่ตรงจุด และ คลอบคลุมทั่วทั้งประเทศจึงเป็นจุดที่ทำให้รัฐบาลในปัจจุบัน อาจจะขาดในเรื่องของประชาธิปไตย ซึ่งเป็นนโยบายเลือกตั้งของทุก ๆ พรรคที่ประกาศให้ทราบว่าการเป็นประชาธิปไตยต้องมีประชาชนเป็นผู้เลือกและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ รวมถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่กระนั้น การกำหนดนโยบายอยู่ในกลุ่มของรัฐสภาที่จะทำหน้าที่เป็นผู้แทนราษฎรในการที่จะนำนโยบายความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนเข้าไปสู่รัฐสภา เป็นกระบวนการแก้ไขปัญหา เพราะฉะนั้นหลังจากที่มีการครบวาระ

ของรัฐบาล (8ปี) ปัจจุบันการเลือกตั้งจึงจำเป็นต้องเกิดขึ้นและใกล้มีการเลือกตั้ง สิ่งที่สำคัญ คือ การแถลงนโยบาย หรือเรียกว่า การหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งในปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลเริ่มมีการออกหาเสียงหรือมีการโยนหินถามทางในทิศทางที่ในแต่ละพรรคให้ความสำคัญเรื่องใด ซึ่งผู้เขียนจะได้ยกตัวอย่างพรรคใหญ่ ๆ ว่าในเรื่องของการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหาสังคมคอร์รัปชั่น หรือ การแก้ไขปัญหายาเสพติด การแก้ปัญหาเกี่ยวกับสาธารณสุขการ แก้ปัญหาเกี่ยวกับคมนาคม แม้กระทั่งเรื่องของเกษตรกรต่าง ๆ เป็นอย่างไรและในฝ่ายพรรคต่าง ๆ มีนโยบายอะไรบ้าง รวมถึงการนำนโยบายเชิงพุทธมาบูรณาการการแก้ปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริงนำไปสู่การพัฒนาบ้านเมืองที่แก้ไขปัญหาได้ถูกจุด

รัฐบาลไทยมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปีเช่นเดียวกับวาระสภาผู้แทนราษฎรโดยจะครบวาระในวันที่ 23 มีนาคม 2566 โดยรัฐบาลปัจจุบันมี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี โดยการเสนอชื่อของพรรคพลังประชารัฐในการประชุมรัฐสภาเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2562 และได้รับการสนับสนุนจากพรรคร่วมรัฐบาล 19 พรรคและสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด 250 คน เมื่อสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาลอยู่ครบวาระ 4 ปีในวันดังกล่าวคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือ (กกต.) ต้องกำหนดวันเลือกตั้งภายใน 45 วันหลังจากวันที่สมาคมวาระจึงต้องไม่เกินวันที่ 7 พฤษภาคม 2566 และต้องมีวันเลือกตั้งที่กำหนดให้ทราบภายในวันที่ 24-28 มีนาคม 2566 5 วันหลังจากสภาครบวาระต่อไป

โครงสร้างของพรรคการเมืองในประเทศไทย

โครงสร้างองค์กรของพรรคการเมืองมีอิทธิพลต่อระดับการมีอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มกดดันในลักษณะที่พรรคการเมืองเปิดโอกาสให้ตัวแสดงภายนอกเข้ามามีอิทธิพลในการ กำหนดชุดนโยบายสาธารณะของพรรคการเมืองมากน้อยแค่ไหน ทฤษฎีองค์กรของพรรคการเมือง (Party organization) ได้แบ่งพรรคการเมืองออกเป็น 4 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1 คือ พรรคการเมืองแบบชนชั้นนำ (Elite or Cadre Party Model) ซึ่งผู้นำพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของพรรคการเมือง กลุ่มผู้นำแบ่งออกเป็นกลุ่มผู้นำจากสาขาพรรคในพื้นที่ต่าง ๆ กับผู้นำพรรคในส่วนกลาง การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคเน้นการตัดสินใจของกลุ่มผู้นำสองกลุ่มนี้เป็นหลัก ส่วนระดับการมีส่วนร่วมจากสมาชิกพรรควงนอก เช่น สมาชิกพรรคธรรมดา มักเป็นการระดมการสนับสนุนกิจกรรมมากกว่าการให้เข้าร่วมตัดสินใจในทิศทางของพรรคการเมือง

รูปแบบที่ 2 คือ พรรคการเมืองแบบมวลชน (Mass Party) ซึ่งเป็นพรรคที่พยายามระดมความสนับสนุนจากทุกภาคส่วนของสังคม (Social segments) และพยายามให้สมาชิกพรรคผูกพัน(Commitment) กับพรรคให้ได้มากที่สุด ดังนั้นพรรคมวลชนมักจะมีความเป็นอุดมการณ์สูงเพื่อกล่อมเกลาสมาชิกให้ผูกพันกับพรรคให้ได้มากที่สุดและสามารถระดมความสนับสนุนจากสมาชิกพรรคได้ในทุกการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ดังนั้นโครงสร้างของพรรค

จึงมักจะมีลักษณะบนลงล่างและมีความเป็นระบบราชการ (Centralized and bureaucratic structure) ในส่วนกลางโดยให้กลุ่มผู้นำพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกำหนดนโยบายและทิศทางของพรรคการเมือง แต่มีลักษณะการมีส่วนร่วมที่เป็นประชาธิปไตยในการทำกิจกรรมในพื้นที่หรือในระดับสาขาพรรค (Krouwel, 2006) ดังนั้นกระบวนการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองแบบนี้มักจะผสมผสานระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้นำพรรค สมาชิกพรรค และความต้องการของสมาชิกระดับธรรมดา ส่วนกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันมีแนวโน้มที่จะมีบทบาทน้อยในการกำหนดนโยบายของพรรค หากไม่มีแนวทางที่สอดคล้องกับพรรคการเมือง พรคอนาคตใหม่/ก้าวไกลมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะเป็นพรรคการเมืองแบบมวลชนเพราะการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองมาจากแนวคิดและวิสัยทัศน์ของกลุ่มผู้นำพรรค (ทั้งที่ถูกตัดสิทธิทางการเมืองและยังคงดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอยู่) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและความต้องการของสมาชิกระดับรากหญ้า และเห็นความพยายามของพรรคในการจัดตั้งองค์กร พรรคทั้งในระดับส่วนกลางและพื้นที่ พรรคมีอุดมการณ์ที่ชัดเจนในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ยุติการทำรัฐประหาร และส่งเสริมรัฐสวัสดิการอย่างถ้วนหน้า พรรคไทยรักไทย/เพื่อไทยเป็นอีกพรรคการเมืองหนึ่งที่มีแนวโน้มเป็นพรรค Mass Party เพราะมีฐานสนับสนุนทางการเมืองที่กว้างขวางและยึดโยงกับผู้มีสิทธิออกเสียงที่มีรายได้และผู้มีสิทธิออกเสียงรายได้ปานกลาง รวมทั้งกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมด้วย

รูปแบบที่ 3 คือ พรรคการเมืองแบบจับทั้งหมด (Catch All or Electoralist Party) เป็นพรรคการเมืองที่เน้นการชนะการเลือกตั้งเป็นหลัก (Vote-Seeking) และแสวงหาอำนาจทางการเมืองทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและบริหารตลอดเวลา ไม่เน้นการส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองและกิจกรรมของพรรคเพื่อระดมการสนับสนุนจากสมาชิกพรรค พรรคการเมืองแบบจับทั้งหมดเป็นส่วนผสมของพรรคการเมืองแบบชนชั้นนำกับพรรคการเมืองมวลชน ในการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง พรรคการเมืองแบบจับทั้งหมดมีแนวโน้มที่จะถูกครอบงำโดยผู้นำพรรควงในแต่ในการทำกิจกรรมส่งเสริมของพรรค พรรคจะเน้นการทำตัวเป็นผู้สมานฉันท์ในการเลือกตั้ง ดังนั้นพรรคการเมืองแบบจับทั้งหมดมักจะมีจุดยืนนโยบายแบบตรงกลางและมักจะทำตัวเป็น"โซ่ข้อกลาง" ที่เชื่อมโยงผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมโดยมักจะอ้างว่าเป็นการบูรณาการทางสังคม (Social integration) (Krouwel, 2006) และมักจะเน้นการเจรจาต่อรองกับพรรคการเมืองอื่น ๆ เพื่อสร้างโอกาสในการเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจในฝ่ายบริหาร จุดยืนนโยบายสาธารณะของพรรคการเมืองแบบจับทั้งหมดจึงไม่ค่อยชัดเจนเท่าไหร่นักหากมองผ่านมิติของอุดมการณ์ทางการเมือง พรรคภูมิใจไทย พรรคชาติไทยพัฒนา และพรรคพลังชล มีแนวโน้มที่จะมีลักษณะเป็นพรรคการเมืองแบบจับทั้งหมดที่พยายามเสนอภาพความเป็นพรรคการเมือง "ตรงกลาง" สามารถเข้าร่วมกับฝักฝ่ายทางการเมืองไหนก็ได้ที่มีโอกาสทางการเมืองในการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีเพื่อสามารถเพิ่มโอกาสในการเข้าร่วมฝ่ายบริหารได้และสามารถชนะการเลือกตั้งในอนาคต

รูปแบบที่ 4 คือ พรรคการเมืองแบบตัวแทนรัฐ (Cartel Party) เป็นพรรคการเมืองที่มีความสัมพันธ์กับรัฐหรือผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองในขณะนั้น พรรคการเมืองแบบนี้ไม่มีฐานทางสังคมกล่าวคือ ไม่เน้นการสร้างฐานเสียงกับกลุ่มทางสังคมและกลุ่มผู้นำทางการเมืองเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับรัฐ เป็นนักการเมืองอาชีพ (Professional politicians) ทำให้พรรคการเมืองประเภทนี้ได้รับการอุดหนุนจากรัฐทางด้านการเงินและการระดมมวลชนมาสนับสนุน การกำเนิดของพรรคการเมืองแบบตัวแทนรัฐมาจากบริบททางการเมืองที่เกิดความไม่สมดุลทางการแข่งขันในการเลือกตั้ง (Imbalance of electoralcompetition) พรรคการเมืองหนึ่งมีแนวโน้มที่จะชนะการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน ๆจนทำให้พรรคการเมืองนั้นสามารถยึดครองอำนาจรัฐได้อย่างต่อเนื่องและสร้างเครือข่ายกับระบบราชการจนสามารถดึงทรัพยากรจากหน่วยงานภาครัฐมาสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Colonization of state institutions) (Katz, 1996 อ้างใน Krouwel, 2006) ดังนั้นพรรคการเมืองประเภทนี้มักจะดึงข้าราชการระดับสูงมาเป็นผู้นำพรรคการเมืองเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับพรรคการเมือง องค์กรของพรรค เช่น เจ้าหน้าที่พรรคสมาชิกระดับล่าง และสาขาพรรค ล้อไปกับโครงสร้างของรัฐ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่พรรคและสมาชิกพรรคเป็นข้าราชการระดับล่าง ส่วนสาขาพรรคมีแนวโน้มจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นการกำหนดนโยบายของพรรคจึงล้อไปกับนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้น ไม่ได้เน้นอุดมการณ์ทางการเมืองและความต้องการของสมาชิกพรรค พรรคคอมมิวนิสต์จีนและเวียดนามเป็นตัวอย่างของพรรคการเมืองตัวแทนรัฐเพราะพรรคคอมมิวนิสต์มีความสัมพันธ์แนบแน่นไปกับรัฐ หรือในบริบทของการเมืองที่มีการเลือกตั้ง พรรคกิจประชาชน (People's Action Party: PAP) ของสิงคโปร์ มีลักษณะที่เป็นพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนรัฐเนื่องจากพรรคชนะการเลือกตั้งมาเป็นเวลานานและแนบแน่นไปกับโครงสร้างของรัฐสิงคโปร์อย่างต่อเนื่องหลายสิบปี

แนวคิดเรื่องการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยกลยุทธ์ 15 Cs

ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความรวดเร็วฉับไวของผู้สมัครรับเลือกตั้งต่าง ๆ ที่ นำเสนอกลยุทธ์ในการหาเสียงอย่างทันควันต่อสถานการณ์ แต่กลยุทธ์เหล่านี้อาจกล่าวได้ว่าเป็น กลยุทธ์ที่มีความเหมือนที่แตกต่างจากกลยุทธ์ การตลาดขององค์การโดยแยกวิเคราะห์ดังนี้ (ระพีพร ศรีจำปา, 2548)

1. Strength จุดแข็งนี้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง จุดแข็งของนโยบายพรรคการเมือง หรือผู้สมัครสมาชิกผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เช่น เป็นพรรคการเมืองที่มีประสบการณ์ มีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีวิสัยทัศน์ เป็นต้น

2.Star ความเป็นดาราในดวงใจของประชาชนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งกลยุทธ์การเลือกขวัญใจประชาชน

3.Sign กลยุทธ์การหาเสียงด้วยป้ายหาเสียง หรือใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ

4. Slogan กลยุทธ์การสื่อสารด้วยคำขวัญ หรือคำพูดที่คล้องจองกระชับจดจำได้ง่าย

5.Shows กลยุทธ์การเดินหาเสียงแสดงตนให้ประชาชนพบปะตามสถานที่ต่าง ๆ โดยใช้กันเยอะตั้งแต่อดีตจนถึงยุคปัจจุบันนี้

6. Sawasdee กลยุทธ์สวัสดี กลยุทธ์นี้ไม่ค่อยแตกต่างจากกลยุทธ์ Shows เท่าไร แต่ยืนประจำตำแหน่งที่ประชาชนผู้สัญจรไปมาเห็นชัดแล้วก็ยืนแสดงการทักทายผู้คนด้วยการพนมมือแสดงการสวัสดี เรียกได้ว่า “ไหว้ทุกบ้านทุกวัยกันเลยทีเดียว”

7. Speech กลยุทธ์การปราศรัยเป็นกลยุทธ์หาเสียงที่ใช้กันมานาน แต่ปัจจุบันอาจมีอุปสรรคเพราะข้อจำกัดของเวลาและสถานที่ที่จะกล่าวปราศรัย และความสนใจของประชาชนที่จะมาฟังหลังเลิกงานหรือในวันพักผ่อนคงเป็นไปได้น้อย กลยุทธ์นี้อาจมีการพัฒนารูปแบบเพื่อตอบรับกับวิถีชีวิตที่เร่งรีบของประชาชนได้โดยการบันทึกเทปใน VCD หรือเทปบันทึกเสียง แต่ต้องระวังเรื่องการแจกของให้ดี มิฉะนั้นอาจผิดกฎหมายเลือกตั้งได้

8. Seminar กลยุทธ์การสัมมนาของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือการสัมมนาของพรรคการเมือง กลยุทธ์นี้แม้ว่าจะเป็นกลยุทธ์ที่ไม่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเมื่อเปรียบเทียบกับกลยุทธ์อื่น ๆ แต่ก็นับว่าเป็นกลยุทธ์ที่น่าสนใจเพราะเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือได้มากกว่ากลยุทธ์อื่น ๆ หากเปรียบเทียบก็เหมือนกลยุทธ์น้ำซึมบ่อทรายค่อย ๆ ไป แต่หากการสัมมนาที่จัดขึ้นนั้นไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการระดมความคิดเห็นและรับฟังการคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นประโยชน์การสัมมนานี้ก็ดูจะเป็นการจัดเพียงเพื่อการหวังผลประโยชน์ระยะสั้น ในการเสนอแนวคิดของผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น

9. Signature กลยุทธ์การให้ลายเซ็นของผู้สมัครรับเลือกตั้ง กลยุทธ์นี้นับว่าเป็นกลยุทธ์ที่กำลังได้รับความนิยมจากผู้สมัครรับเลือกตั้งและประชาชนทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการใช้กลยุทธ์ Star ในการหาเสียง ทำให้ประชาชนที่ชื่นชมในตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งขอลายเซ็นจากผู้สมัครเพื่อเก็บไปเป็นที่ระลึก แต่ทุกวันนี้อาจจะน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นการแจกแผ่นพับมากกว่า เพื่อแสดงนโยบายที่สำคัญของพรรคนั้น ๆ

10. SMS กลยุทธ์การส่งข้อมูลผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ เริ่มมีการใช้กันมากขึ้นในการหาเสียงได้เข้าถึงพี่น้องประชาชนได้แม้ว่าประชาชนจะไม่สะดวกในการเข้าฟังการปราศรัยตามสถานที่ต่าง ๆ หรือแม้แต่ไม่มีเวลาชมการกล่าวปราศรัยหรือให้สัมภาษณ์ทางสื่อโทรทัศน์หรือวิทยุกลยุทธ์ SMS นี้สามารถส่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือแม้แต่หมายเลขของพรรคหรือผู้สมัครผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่

11. Staffs กลยุทธ์การใช้หัวคะแนนหรือการใช้ทีมงานในการหาเสียง กลยุทธ์นี้นับว่ามีการใช้มาเป็นเวลาข้านานและดูเหมือนว่าจะเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลมากทีเดียว

12. Sympathy กลยุทธ์การขอความเห็นอกเห็นใจ เป็นกลยุทธ์ที่สังเกตได้อย่างชัดเจนในช่วงโค้งสุดท้ายของการเลือกตั้ง บางครั้งหัวหน้าพรรคการเมืองเองก็มากล่าวปราศรัยขอ

ความเห็นใจ ขอให้พี่น้องประชาชนช่วยลงคะแนนให้พรรคเพื่อให้พรรคของตนได้คะแนนไม่น้อยกว่าพรรคการเมืองอื่น ๆ

13. Stays กลยุทธ์การอยู่ร่วมกับประชาชน กลยุทธ์นี้แม้เคยมีการใช้มานานในรูปของการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้ระยะเวลาคลุกคลีกับชาวบ้านในงานแต่งงาน งานศพหรือในงานพิธีการอื่น ๆแต่ในระยะหลังการใช้กลยุทธ์นี้เลิกไปเพราะอาจมีปัญหาได้ ดังนั้นพรรคการเมืองต่าง ๆ จึงได้มีการพัฒนารูปแบบให้ดีขึ้นไม่ขัดต่อกฎหมายเลือกตั้ง อาทิ การเข้าไปเยี่ยมรับฟังแนวคิดหรือปัญหา

14. Stickers กลยุทธ์การใช้สติกเกอร์หาเสียง ก็เป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่มีการใช้มานานแล้วแต่ไม่ค่อยโดดเด่นแพร่หลายเมื่อเปรียบเทียบกลยุทธ์อื่น ๆ

15. Strategy กลยุทธ์การหาเสียงเชิงยุทธ์ เป็นคำพูดใหม่ที่ได้ยินกับอย่างหนาหูในช่วงสองสามอาทิตย์ก่อนการเลือกตั้ง พรรคการเมืองต่าง ๆ มีการขุดคิดค้น สรรหากลยุทธ์ต่างๆมาหาเสียงท่ามกลางการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ของพรรคคู่แข่งขันที่ปรับเปลี่ยนรวดเร็วฉับไวและสอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งเชิงรับและเชิงรุกตลอดเวลา

16. การใช้เครือข่ายออนไลน์ Social Network ได้มีบทบาทในการหาเสียงเลือกตั้ง ส.ส. ผู้สมัครจะได้รายงาน ถึงกิจกรรมระหว่างวันของผู้สมัครผ่าน Facebook เพื่อให้กลุ่มเพื่อน สมาชิก ประชาชนที่นิยม ได้ติดตามความเคลื่อนไหวของผู้สมัคร เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ภายในเครือข่ายและสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สรุปว่า การหาเสียงก่อนเลือกตั้ง เป็นการแถลงการณ์ จากวิสัยทัศน์ของผู้นำ ในแต่ละพรรคให้รู้ถึงว่ามีนโยบายที่จะช่วยเหลือประชาชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศอย่างไร เป็นการใช้เครือข่ายตัวบุคคลในพรรคนำไปสู่การหาเสียงในรูปแบบต่าง ๆ ถึงกระนั้นการหาเสียงเหล่านั้นจะเป็นประโยชน์หรือไม่ก็อยู่ที่ฐานของการเมืองตามที่ได้ยกทฤษฎีทางตะวันตกมาแล้วในแต่ละภาคว่ามีรูปแบบเป็นลักษณะใด บางครั้งพรรคที่ได้จัดตั้งรัฐบาลอาจจะไม่ถูกใจประชาชน แต่ได้ชนะคะแนน จนได้รับเลือกขึ้นมาเป็นฝ่ายรัฐบาล จำเป็นต้องมีฝ่ายตรวจสอบเป็นตุลาการ นิติบัญญัติ รวมถึงฝ่ายค้าน ถึงจะสามารถบริหารประเทศให้มีประสิทธิภาพ ฉะนั้นการจะสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ประชาชนนั้นในแต่ละพื้นที่ก็ต้องมีการทำตามนโยบายเลือกตั้งที่ตนเคยให้คำมั่นสัญญาที่กล่าวไว้อย่างแท้จริงและสามารถแก้ปัญหาประชาชนได้อย่างแท้จริงจึงจะสร้างความเชื่อมั่น เชื่อมือ เชื่อถือ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ และจัดตั้งรัฐบาลอย่างสง่าผ่าเผย

นโยบายการหาเสียงเลือกตั้งของพรรคใหญ่

ในปี 2566 นี้ประเทศไทยจะถึงวาระของการเลือกตั้งใหม่เพราะว่า รัฐบาลในยุค พลเอก ประยุทธ์ จันทรโอชา จะหมดวาระ 2 สมัย (8ปี) ในประมาณปลายเดือนมีนาคม 2566 โดย รัฐบาลไทย มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี เช่นเดียวกับวาระสภาผู้แทนราษฎร ส่วนกรอบอำนาจ หน้าที่ ของรัฐบาลรักษาการ ระหว่างที่ยังไม่มีคณะรัฐมนตรีใหม่เข้าปฏิบัติหน้าที่ รัฐบาล รักษาการจะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ตามเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1. ไม่สามารถอนุมัติงาน หรือโครงการ ที่มีผลเป็นการสร้างความผูกพันต่อคณะรัฐมนตรี ชุดต่อไป เว้นแต่ที่กำหนดไว้แล้วในงบประมาณรายจ่ายประจำปี

2. ไม่สามารถแต่งตั้งโยกย้าย ข้าราชการ หรือพนักงานของหน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือสั่งพักการปฏิบัติหน้าที่ สั่งให้พ้นจากตำแหน่ง หรือให้ผู้อื่นมา ปฏิบัติหน้าที่แทนได้ แทน เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจาก กกต.

3. ไม่สามารถอนุมัติให้ใช้จ่ายงบประมาณสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น เว้นแต่ ได้รับความเห็นชอบจาก กกต.

4. ไม่สามารถใช้ทรัพยากร หรือบุคลากรของรัฐ เพื่อกระทำการใดอันอาจมีผลต่อการ เลือกตั้ง และห้ามฝ่าฝืนข้อห้ามตามระเบียบที่ กกต. กำหนด

และในระหว่างนี้ จากการสังเกตมีการเริ่มที่จะแสดงนโยบาย หรือหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งถือ ว่าเป็นการแสดงวิสัยทัศน์เบื้องต้นในปัญหาที่ควรแก้ไขก่อน/หลัง ไม่ว่าจะเป็นการเดินตามที่ สาธารณะเพื่อแจกนโยบายเป็นแผ่นพับ หรือ การลงหาเสียงตามสื่อออนไลน์และช่องทางต่าง ๆ ที่สามารถทำได้หรือแม้กระทั่งการใช้เสียงในการประกาศตามที่สาธารณะต่าง ๆ เน้นในเรื่องของ นโยบายที่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศซึ่งในพรรคใหญ่ก็จะมีนโยบายที่แตกต่าง กันออกไปดังต่อไปนี้

พรรคใหญ่ ๆ ประกอบด้วย

1.พรรคพลังประชารัฐ ชู! สวัสดิการผู้สูงอายุ และลดราคาน้ำมัน

ถึงแม้พรรคนี้จะดูเหมือนมีสมาชิกย้ายออกย้ายเข้าอยู่ตลอดเวลา แต่ คณะกรรมการนโยบายพลังประชารัฐ เปิดนโยบายผู้สูงอายุ จ่ายเงินขั้นบันไดด้านตามอายุที่ เพิ่มขึ้น ด้าน ‘มิ่งขวัญ’ ชง “น้ำมันประชาชน” ลดราคา แต่ยังไม่ได้ข้อสรุปหวั่นมีความเสี่ยง

จากนั้นเวลา 18.25 น. นายวิรัช รัตนเศรษฐ ส.ส.บัญชีรายชื่อ และรองหัวหน้าพรรค พปชร. แถลงผลการประชุมว่า ในที่ประชุมคณะกรรมการฯ เห็นชอบนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุ 3 4 5 และ 6 7 8 โดยผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปจะได้รับ 3,000 บาท อายุ 70 ปีขึ้นไป จะได้รับ 4,000 บาท และอายุ 80 ปีขึ้นไปจะได้รับ 5,000 บาท โดยทางพรรคเตรียมการที่จะทำแบน เนอร์ต่อไป ขณะที่การประชุมคณะกรรมการฯ ยังได้หารือกันถึงนโยบายด้านพลังงาน เกี่ยวกับ ราคาน้ำมันที่มีแนวคิดจะปรับลดราคาน้ำมัน ปรับโครงสร้างทั้งหมด แต่ยังไม่ได้ข้อสรุป ซึ่งใน วันที่ 22 ก.พ.จะมีการประชุมคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณารายละเอียดในเรื่องนี้ต่อที่จะต้องทำ

ให้เสร็จภายใน 24 หรือ 48 ชั่วโมง หากได้ข้อสรุป พล.อ.ประวิตรและนายมิ่งขวัญจะเป็นผู้แถลงเรื่องนี้เอง (Today, 2566)

2.พรรคเพื่อไทย ชู! 10 นโยบายพรรคเพื่อไทย สู้ศึกเลือกตั้ง 2566 ได้ใจประชาชนแค่ไหน

1. นโยบายเศรษฐกิจ หลักการบริหารประเทศของพรรคเพื่อไทยคือ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และขยายโอกาส ยังคงถูกต้องและยึดเป็นแนวทางเสมอมาและตลอดไป จากปี 2566 จนถึงปี 2570 2. นโยบายด้านการเกษตร 3. นโยบายด้านการท่องเที่ยว 4. นโยบายด้านนวัตกรรม 5. ด้านสาธารณสุขในปี 2570 หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือ 30 บาทรักษาทุกโรคถูกอัพเกรด หรือยกระดับขึ้นและการแก้ปัญหาโรคซึมเศร้า เป็นต้น 6. นโยบายด้านการศึกษา โดยเน้นเรื่องภาษา 7. นโยบายด้านยาเสพติด 8)นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐานแก้ปัญหาภัยแล้ง เป็นต้น 9. นโยบายด้านการคมนาคมและขนส่งมวลชน เช่น ในปี 2570 ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ของภูมิภาค เป็นต้น 10.นโยบายด้านพลังงาน (ไทยเกอร์นิวส์, 2566)

3.พรรครวมไทยสร้างชาติ

พรรคใหม่ในหน้าเก่า (เหล้าเก่าในขวดใหม่) ในที่สุดพรรครวมไทยสร้างชาติก็ได้ฤกษ์เปิดตัวนโยบายชุดแรกในแคมเปญ ทำแล้ว ทำอยู่ ทำต่อ โดย พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในฐานะประธานคณะกรรมการกำหนดแนวทางและยุทธศาสตร์ของพรรค ได้ประกาศบนเวทีปราศรัยของพรรคที่จังหวัดนครราชสีมา (THE STANDARD, 2566) นโยบายสั้น ๆ แต่ดูเหมือนมีความหมาย

ภาพที่ 1 การแถลงนโยบายของนายกคนปัจจุบันของไทย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา พรรครวมไทยสร้างชาติ (THE STANDARD, 2566)

4. พรรคก้าวไกล

“ก้าวไกล” เปิดนโยบาย “การศึกษาไทยก้าวหน้า” ชูเรียนฟรีจริง กำจัดอำนาจนิยม (กรุงเทพธุรกิจ, 2566)

5. พรรคภูมิใจไทย

นโยบาย “พูดแล้วทำ” ของนายอุทิน ชาญวีรกุล เป็นทั้งหัวหน้าพรรค และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เน้นสุขภาพเป็นอันดับแรก เลือกตั้ง 2566 ส่องนโยบายสาธารณสุข “พรรคภูมิใจไทย” เครื่องฉายรังสีรักษามะเร็ง ฟรี ทุกจังหวัด - ศูนย์ฟอกไตฟรีทุกอำเภอ (TNN Online, 2566)

6. พรรคประชาธิปัตย์

'ทำได้ไว ทำได้จริง ไม่ทิ้งภาระให้ปชช.' ซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ ได้ชู 8 นโยบายของ ปชป. ที่เปิดออกมา เกี่ยวข้องกับระดับฐานรากทั้ง เกษตรกร-ชาวนา-ประมง-ชุมชน ถือเป็นนโยบายที่จะใช้ช่วงชิงคะแนนเสียงจากชาวบ้าน “สร้างเงิน สร้างคน สร้างชาติ” เช่น นโยบายแรกคือ การประกันรายได้ เป็น “การประกันรายได้จ่ายเงินส่วนต่าง” ทั้ง ข้าว มัน ยาง ปาล์ม และ ข้าวโพด ซึ่งต่อยอดโครงการประกันรายได้ โดยเน้นในส่วนของเงินส่วนต่างให้กับเกษตรกร และอีก 7 นโยบายที่มีนายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ รองนายกฯและรมว.พาณิชย์ เฉลิมชัย ศรีอ่อน เลขาธิการพรรค และรมว.เกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้ร่วมวางนโยบายหาเสียง

และยังมีอีก 86 พรรคการเลือกตั้งรวมเป็น 88 พรรคที่ลงทะเบียนเลือกตั้ง ข้อมูลอาจจะขยับบ้างขึ้นหรือลงบ้าง

สรุปว่า นโยบายของพรรคใหญ่ในแต่ละพรรคใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งนั้นมีความแตกต่างกันออกไปแต่สิ่งที่มองเห็นแล้วสามารถรวมเป็นนโยบายที่ทุกพรรคให้ความสำคัญก็คือ นโยบายการแก้ไขปัญหาในเรื่องของเศรษฐกิจการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชั่น การคมนาคม ยาเสพติด เกษตรกร ปัจจัยพื้นฐานของชีวิต การศึกษาที่ดี สาธารณสุข การเป็นประชาคมอาเซียน การรักษาทรัพยากรรากฐาน การบริหารที่เป็นธรรมาภิบาล การปรับปรุงกฎหมายและแก้ไขให้ถูกต้อง รวมถึงสวัสดิการผู้สูงอายุ การลดความเหลื่อมล้ำ การเข้าถึงสาธารณสุข เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สามัคคีปรองดอง เหล่านี้เป็นนโยบายที่แต่ละพรรคให้ความสนใจแต่ว่าในการนำเสนอช่วงก่อนเลือกตั้งอาจจะมีประเด็นที่หลายๆอย่าง ที่นำเสนอที่แตกต่างกันอย่าง เช่น ในเรื่องของการปราบทุจริต ในเรื่องของรถไฟฟ้าความเร็วสูง เป็นต้น มีนโยบายที่แตกต่างกันออกไปเป็นช่วงที่ขายนโยบาย แต่จะมีใครซื้อหรือไม่นั้น ต้องรอวันที่ กกต. จัดเลือกตั้ง เพราะฉะนั้น ในหน้าที่ของประชาชนคนไทยก็ต้องวิเคราะห์ให้ออกว่าเราจะเลือกพรรคการเมืองพรรคใดและใครจะเป็นผู้นำ เพราะการจะเป็นผู้นำเป็นได้ไม่ยากแต่การจะเป็นผู้นำที่ดีและสามารถพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่มีการพัฒนาแล้วนั้นเป็นเรื่องที่ยาก ต้องอยู่ที่พี่น้องประชาชนคนไทยที่จะเลือก ส่วนความคาดหวังนั้นก็อย่าง

ที่ผู้เขียนได้กล่าวแล้วว่าต้องการคนดีมาพัฒนาประเทศให้ประเทศเป็นประเทศที่มีคุณธรรม จริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาที่ผู้เขียนเขียนต่อไป

นโยบายเชิงพุทธที่ประชาชนคาดหวัง

นักรัฐศาสตร์จึงคาดหวังวาพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีกระบวนการในการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับเงื่อนไขที่สงเสริมความเป็นประชาธิปไตย ประการที่ 1 นโยบายของพรรคการเมืองควรจะตอบสนองความต้องการของผู้มีสิทธิออกเสียงทุกกลุมในสังคม ประการที่ 2 กระบวนการจัดทำนโยบายของพรรคการเมืองควรจะเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้คนหลายกลุมในสังคมได้เข้ามามีสวนร่วมในการจัดทำชุดนโยบายของพรรคการเมืองตามทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่พรรคการเมืองควรทำหน้าที่ในการรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนและกลุมทางสังคมโดยเฉพาะนโยบายที่บรรเทาความเดือนร้อนของประชาชนที่มีรายได้น้อย เป็นเป้าหมายของนโยบายหรือนโยบายสวัสดิการสังคมที่ต้องการความเห็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ทำให้นโยบายของพรรคการเมืองสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของนโยบายอย่างแท้จริงประการที่ 3 นโยบายของพรรคการเมืองควรให้ความสำคัญกับกลุมทางสังคมอย่างเสมอภาคกันอาจจะไม่ใช่การให้ความสำคัญแบบเทาเทียมกันหมด แต่ระดับความสำคัญไม่ควรจะมีความเหลื่อมล้ำหรือแต่ต่างกันมากตามแนวคิด “การไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง (Inclusiveness)” เชน นโยบายการช่วยเหลือนักเรียนในชวงเวลาการระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 ก็ควรให้ความสำคัญกับนักเรียนทุกระดับและทุกพื้นที่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ปริมาณการช่วยเหลือไม่ควรจะแตกต่างกันมากจนทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงการช่วยเหลือจากภาครัฐ (ธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์, 2564)

การนำหลักพระพุทธศาสนามาบูรณาการในการสร้างนโยบายสาธารณะ

1. ศีล แก้ไขคอรัปชั่น ศีล 5 หรือ เบญจศีล เป็นความประพฤติชอบทางกายและวาจา ประกอบด้วย 1. เว้นจากการฆ่าหรือการประทุษร้าย 2. เว้นจากการถือเอาของที่เขามิได้ให้ 3. เว้นจากการประพฤติผิดในกาม 4. เว้นจากการพูดเท็จโกหก 5 เว้นจากน้ำเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท (ที.ปา., 11/286/247) หลักศีล 5 เป็นหลักเบื้องต้นของการใช้ชีวิตในสังคม หากมีการทุจริตหรือกาคอรัปชั่นเกิดจากการผิดศีล เพราะฉะนั้น การจะบูรณาการหลักศีล 5 เข้ามาใช้ในการสร้างนโยบายสาธารณะจะสามารถช่วยเหลือในเรื่องของการแก้ไขคอร์รัปชั่นหรือแก้ไขการทุจริตที่เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้สังคมและประเทศชาติน่าอยู่ได้ มีความสามัคคี เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้

2. สังคหวัตถุ 4 แก้ไขเศรษฐกิจ หลักสังคหวัตถุธรรม ประกอบด้วย ทาน (การแบ่งปัน) ปิยวาจา (การใช้วาจาสุภาพ) อัตถจริยา (ทำประโยชน์ต่อสังคม) สมานัตตตา (ไม่เป็นภาระสังคม) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2553) หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักที่ช่วยให้ผู้ที่ปกครองประเทศหรือบริหารในจังหวัด ในพื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา จำเป็นจะต้องมี

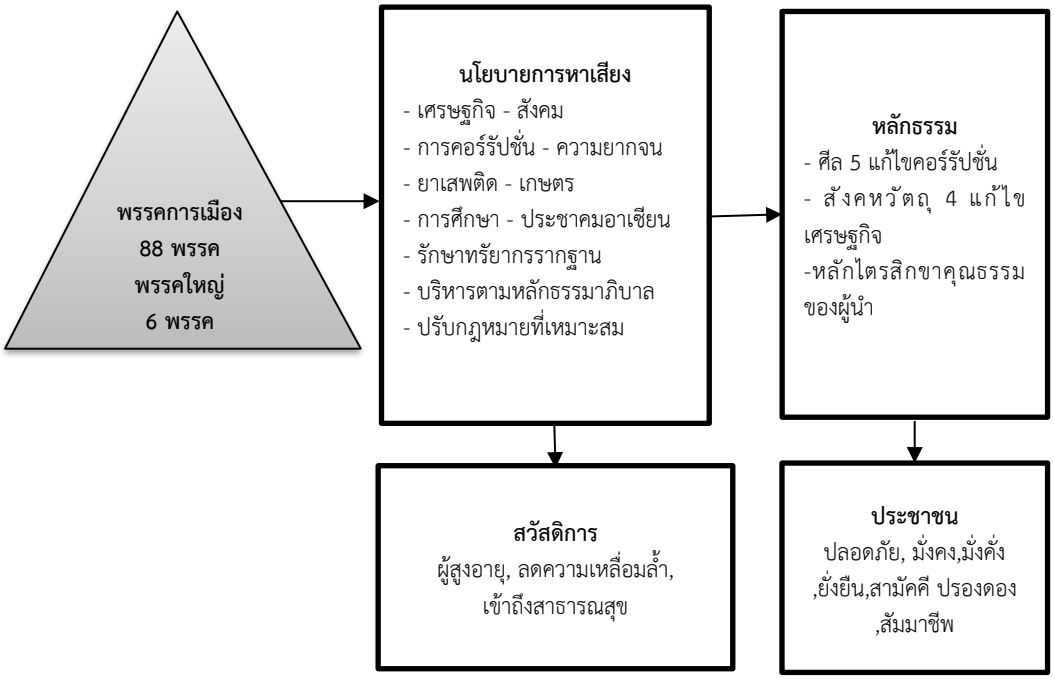
หลักสังคหวัตถุ คือ การแบ่งปัน การใช้วาจาสุภาพ การทำประโยชน์ต่อสังคมและการวางตนที่พอดี ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่เป็นภาระสังคม สามารถพึ่งพาตนเองได้อยู่กับปัจจัยพื้นฐานของการใช้ชีวิตให้ได้ จึงจะสามารถแก้ไขความยากจนหรือปัญหาความฟุ่มเฟือย หากผู้บริหารรู้จักการใช้หลักสังควัตถุ 4 นี้ ก็จะสามารถรู้ทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสังคมไทยโดยอาศัยหลักธรรมทางพุทธศาสนาด้วยและหลักของการบริหารประเทศรวมถึงหลักสากลด้วยก็จะเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

3.ไตรสิกขา (คุณธรรมของของผู้นำ) แก้ไขปัญหาเชิงนโยบาย

กระบวนการการศึกษาทางพระพุทธศาสนาไม่ได้มีความหมายเพียงแค่การเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีทั่วไปเท่านั้น แต่หมายถึงการฝึกอบรมกาย วาจา ใจ เพื่อเข้าถึงปัญญาญาณ อันเป็นที่สุดแห่งทุกข์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การศึกษาตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ “อธิสีลสิกขา การศึกษาในข้อศีลที่ยิ่ง, อธิจิตตสิกขา ศึกษาในจิต และอธิปัญญาสิกขา ศึกษาในปัญญาอันยิ่ง” (ที.ปา. (ไทย), 11/305/196)หลักไตรสิกขา หากผู้นำมีคุณธรรมจะสามารถแก้ไขปัญหาเชิงนโยบายกล่าว คือ การรู้จักศึกษาในเรื่องของศีล ในเรื่องของด้านจิตใจ พัฒนาในเรื่องของปัญญา ไม่ว่าจะเป็นปัญญาในทางโลกหรือปัญญาในทางธรรม ผสมผสานรวมกันเกิดองค์ความรู้ เป็นผู้มีความประพฤติดี ทำเพื่อส่วนรวมจะสามารถสร้างความคิดหรือสร้างองค์ความรู้ที่สามารถบริหารงานแผ่นดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปว่า นโยบายที่ประชาชนมีความคาดหวังที่จะให้เกิดในประเทศไทยของเรา คือ ความเป็นประชาธิปไตยการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ไม่ใช่เป็นแค่ประชาธิปไตย ที่เป็นการโฆษณาชวนเชื่อและความได้ประโยชน์ที่ปัจจัยพื้นฐาน ในการใช้ชีวิตหรือ สิ่งที่จำเป็น ต่อการใช้ชีวิตที่ประชาชนพึงได้จากนโยบาย

ส่วนผู้บริหารประเทศได้มองเห็นและสามารถบริหารประเทศให้ครอบคลุมและกระจายไปยังพื้นที่ต่างๆที่นอกเหนือจากการบริหารที่เป็นหลัก ฉะนั้น การเป็นประชาธิปไตยและการจัดนโยบายเชิงพุทธที่ประชาชนคาดหวังก็เป็นเรื่องที่สำคัญโดยผู้เขียนได้บูรณาการหลักธรรม 3 หลักคือ หลักศีล หลักสังคหวัตถุ 4 และหลักไตรสิกขาซึ่งเป็นหลักของผู้บริหารและเป็นหลักของประชาชนที่อยู่ในประเทศที่ เพราะฉะนั้น เป้าหมายเหล่านี้ จึงอาศัยการมีส่วนร่วมทำให้เกิดการบริหารงานประเทศที่มีประสิทธิภาพ ไม่ใช่การโฆษณาชวนเชื่อ ๆ แล้วเมื่อเข้าไปอยู่ตำแหน่งแล้วลืมในสิ่งที่พูดและไม่สามารถบริหารประเทศอย่างที่ได้หาเสียงไว้

ภาพที่ 2 สรุป การศึกษานโยบายของพรรคการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้ง พ.ศ.2566 กับนโยบายเชิงพุทธที่ประชาชนไทยคาดหวัง

สรุป

การหาเสียงเลือกตั้งเป็นการวางนโยบายเพื่อให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ของผู้นำในแต่ละพรรค ว่า มีความคิด ที่จะช่วยเหลือประชาชนอย่างไร เป็นการวางแผนในการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน ในแต่ละพรรค ไม่ว่าจะเป็นพรรคเดิม พรรคใหม่ หรือ พรรคเก่า ต่างมีนโยบายที่จะพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านสังคม การแก้ไขคอร์รัปชั่น ความแก้ไขปัญหา ความยากจน การป้องกันยาเสพติด การช่วยเหลือเกษตรกร หรือการบริหารปัจจัยพื้นฐานของชีวิต การศึกษาที่ดี การสาธารณสุข การเป็นประชาคมอาเซียน การรักษาทรัพยากรรากฐาน รวมถึงสวัสดิการต่าง ๆ การบริหารงานประเทศ โดยมีธรรมาภิบาลเป็นหลักเหล่านี้ประโยชน์ย่อมเกิดขึ้นแก่ประชาชน

ส่วนการสร้างนโยบายเชิงพุทธ ไม่ว่าจะเป็นหลักของศีลธรรมที่เป็นการแก้ไขคอร์รัปชั่น หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย 1. การแบ่งปัน 2. การใช้วาจาสุขภาพ 3. การทำประโยชน์ต่อสังคมและ4)ไม่เป็นภาระสังคม รวมถึงหลักไตรสิกขาซึ่งเป็นคุณธรรมของผู้นำเป็นการแก้ปัญหาในเชิงนโยบาย จะทำให้เกิดการพัฒนาทั้งคน ทั้งประชาชนในประเทศ รวมถึง การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจหรือเรียกง่าย ๆว่าเป็นการพัฒนาประเทศ โดยการกระจายอำนาจในไปแต่ละจังหวัด มีผู้แทนราษฎร ที่มีคุณธรรมจริยธรรมมาช่วยบริหาร ช่วยวาง

นโยบายและ ช่วยคิดแทนพี่น้องประชาชน นำความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนมาแก้ไขเข้าสู่รัฐสภาสภาและเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเพราะฉะนั้น นโยบายเหล่านี้จะเกิดประโยชน์มากที่สุดเกิดจากผู้แทนราษฎรเคยแถลงนโยบายช่วงหาเสียงไว้อย่างไร เมื่อได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้แทนราษฎรแล้วก็ไม่ลืมนโยบายที่จะทำตามที่ตนเองเคยพูดไว้ จะทำให้เกิดประโยชน์ในระดับจังหวัดรวมถึงประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพธุรกิจ. (2566). *“ก้าวไกล” เปิดนโยบาย “การศึกษาไทยก้าวหน้า” ชูเรียนฟรีจริง กำจัดอำนาจนิยม*. สืบค้น 15 มีนาคม 2566, จาก https://www.bangkokbiznews.com/politics/1047921

ไทยเกอร์นิวส์. (2566*). เปิด 10 นโยบายพรรคเพื่อไทย สู้ศึกเลือกตั้ง 2566 ได้ใจประชาชนแค่ไหน.* สืบค้น วันที่ 14 มีนาคม 2566, จาก thethaiger.com/th/news/786293/

ธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์. (2564). *การพัฒนากระบวนการและเครื่องมือการกำหนดนโยบายสาธารณะของพรรคการเมืองไทย* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 18). นนทบุรี: โรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*

ระพีพร ศรีจำปา. (2548). *ถอดรหัสความเหมือนที่แตกต่าง กลยุทธ์การหาเสียงกับการตลาด.* นนทบุรี: สยามธุรกิจ.

Katz, R. (2006). *Party in democratic theory. In R. S. Katz, & W. Crotty*. Handbook of party politics.

Kirchcheimer, O. (1957). *The political scene in West Germany*. World Politics, 6.

Krouwel, A. (2006). *Party models. In R. S. Katz & W. Crotty (Eds.).* Handbook of party politics.

THE STANDARD. (2566). *ทำแล้ว ทำอยู่ ทำต่อ เปิดนโยบายชุดแรก รวมไทยสร้างชาติ โดย พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา*. สืบค้น วันที่ 14 มีนาคม 2566, จาก https://thestandard.co/united-thai-nation-party-policy/

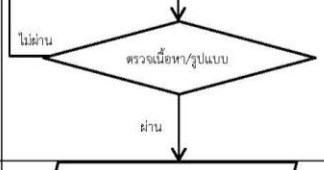
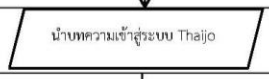
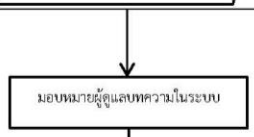
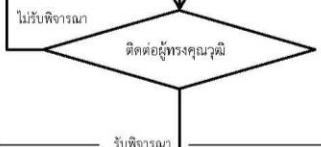
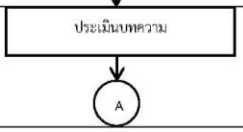
TNN Online. (2566). *เลือกตั้ง 2566 ส่องนโยบายสาธารณสุข “พรรคภูมิใจไทย”*. สืบค้น วันที่ 14 มีนาคม 2566 https://www.tnnthailand.com/news/election/140629/

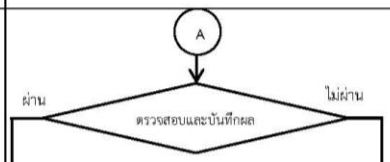
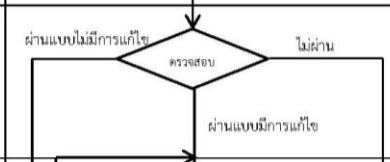
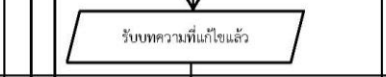
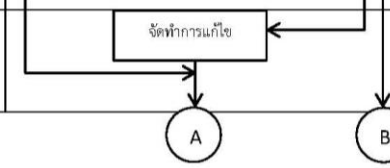
Today. (2566). *พลังประชารัฐ เปิดนโยบายผู้สูงอายุให้เงินสวัสดิการแบบขั้นบันไดเกิน 80 ปีรับ 5,000 บาท.* สืบค้น วันที่ 14 มีนาคม 2566, จาก workpointtoday.com/politics-pom2102/

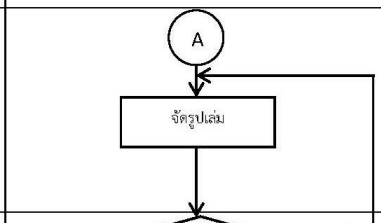
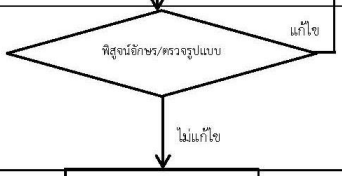
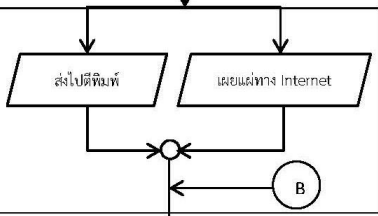
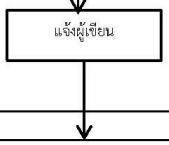
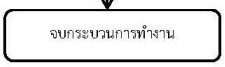
_____. (2566). *ส่องนโยบายพรรคการเมือง แก้ปัญหาฝุ่น PM 2.5 เปิดศึกเลือกตั้ง 2566*. สืบค้นวันที่ 14 มีนาคม 2566, จาก https://workpointtoday.com/vote-pm2-5/

ภาคผนวก

ขั้นตอนการปฏิบัติงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ขั้นตอน	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา	รายละเอียด	ผู้รับผิดชอบ
1				
2		ตลอดปี	บทความเข้าสู่ระบบ Internet (Thaijo)	- หัวหน้ากองบรรณาธิการ
3		3 วัน	- พิจารณาเนื้อหา และรูปแบบของบทความเบื้องต้น - เมื่อมีการแก้ไขเบื้องต้น ได้ส่ง Template ของวารสารไปให้ผู้เขียน - ถ้าผ่าน ไปขั้นตอนที่ 3 - ถ้าไม่ผ่าน กลับไปขั้นตอนที่ 1	- ผู้ดูแลบทความ
4		1-3 วัน	- นำบทความที่สมบูรณ์เข้าสู่ระบบ	- ผู้เขียนบทความ - ผู้ดูแลบทความ
5		1 วัน	- แต่งตั้งผู้ดูแลบทความ เพื่อรับผิดชอบขั้นตอนการทำงานของบทความในระบบ Thaijo	- บรรณาธิการ - หัวหน้ากองบรรณาธิการ
6		1 วัน	- แต่งตั้งผู้ทรงวุฒิพิจารณาบทความ โดยเลือกผู้ทรงที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาของบทความ - บทความภายใน ส่งผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกพิจารณา - บทความภายใน ส่งผู้ทรงคุณวุฒิภายในพิจารณาโดยไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความ	- หัวหน้ากองบรรณาธิการ
7		1-2 วัน	- ติดต่อประสานงานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาบทความ - ถ้าไม่รับพิจารณา กลับไปขั้นตอนที่ 6 - ถ้ารับพิจารณา ไปขั้นตอนที่ 8	- ผู้ดูแลบทความ
8		1 วัน	- จัดเตรียมบทความ ลบชื่อผู้เขียนบทความ - จัดเตรียมแบบประเมินตามประเภทบทความ - ส่งบทความให้กับผู้ทรงคุณวุฒิในระบบ Thaijo หรือตามช่องทางต่างๆ เช่น โทรศัพท์, E-mail,Line,Facefook เป็นต้น	- ผู้ดูแลบทความ
9		15 วัน	ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความตามเงื่อนไขและส่งกลับคืนกองบรรณาธิการตามระยะเวลาที่กำหนด โดยพิจารณาผ่านระบบ หรือพิจารณาผ่าน PDF Print Out หรือไฟล์ Words	- ผู้ดูแลบทความ

ลำดับ	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา	รายละเอียด	ผู้รับผิดชอบ
10		1 วัน	ตรวจสอบความเรียบร้อยและความถูกต้องของการประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ และทำการบันทึกลงในระบบ - ถ้าบทความผ่าน ไปขั้นตอนที่ 11 เพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากผู้ทรงวุฒิ - ถ้าบทความไม่ผ่าน ไปขั้นตอนที่ 11 เพื่อกองบรรณาธิการพิจารณาต่อไป	- ผู้ดูแลบทความ
11		7 วัน	- รวบรวมผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ **กรณีบทความผ่านการประเมิน** - แสกนไฟล์ต้นฉบับผลการพิจารณาจากผู้ทรงวุฒิจัดเก็บในฐานข้อมูล **กรณีบทความไม่ผ่านการประเมิน** - ส่งบทความให้กองบรรณาธิการพิจารณา	- ผู้ดูแลบทความ
12		1 วัน	ตรวจสอบความถูกต้องและเรียบร้อยของบทความ - ถ้าผ่านแบบไม่มีการแก้ไข ไปขั้นตอนที่ 16 - ถ้าผ่านแบบมีการแก้ไข ไปขั้นตอนที่ 13 - ถ้าไม่ผ่าน ไปขั้นตอนที่ 22	- ผู้ดูแลบทความ
13		7 วัน	- ส่งไฟล์ข้อคิดเห็นของผู้ทรงวุฒิให้ผู้เขียนได้ดำเนินการแก้ไขบทความ	- ผู้ดูแลบทความ
14		1-5 วัน	- ผู้เขียนแก้ไขบทความตามผู้ทรงคุณวุฒิ และส่งกลับให้กองบรรณาธิการผ่านระบบ	- ผู้ดูแลบทความ
15		1 วัน	- ตรวจสอบความถูกต้อง - ถ้าแก้ไขไม่ครบตามผู้ทรงคุณวุฒิ ไปขั้นตอนที่ 13 - ถ้าแก้ไขครบตามผู้ทรงคุณวุฒิ ไปขั้นตอนที่ 16	- ผู้ดูแลบทความ
16		1-2 วัน	- ออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ เพื่อยืนยันการรับตีพิมพ์ โดยมีเงื่อนไขการออกหนังสือตอบรับต้องหลังจากชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์แล้วเท่านั้น	- หัวหน้ากองบรรณาธิการ
17		1 วัน	- กองบรรณาธิการตรวจสอบความควบถ้วนของการแก้ไข - ถ้ามีการแก้ไข ไปขั้นตอนที่ 18 - ถ้าไม่มีการแก้ไข ไปขั้นตอนที่ 19	- ผู้ดูแลบทความ
18		1 วัน	กองบรรณาธิการทำการแก้ไขเนื้อหาและรูปแบบของบทความให้ควบถ้วน	- ผู้ดูแลบทความ

ลำดับ	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา	รายละเอียด	ผู้รับผิดชอบ
19		3 วัน	จัดรูปเล่มตามรูปแบบของวารสารกำหนด	- ฝ่ายจัดรูปแบบ
20		2 วัน	ตรวจอ่านบทความ พิสูจน์อักษร ตรวจสอบรูปแบบให้เป็นไปตามวารสาร - ถ้ามีแก้ไข ไปขั้นตอนที่ 19 - ถ้าไม่มีแก้ไข ไปขั้นตอนที่ 21	- ผู้ดูแลบทความ - กองบรรณาธิการ - ฝ่ายพิสูจน์อักษร
21		1 วัน	- ส่งไฟล์รูปเล่มที่สมบูรณ์ให้โรงพิมพ์ - อัพบทความที่สมบูรณ์เข้าสู่ระบบ - จัดรูปหน้าปกของแต่ละฉบับ	- โรงพิมพ์ - ผู้ดูแลบทความ - ฝ่ายจัดรูปเล่ม
22		1 วัน	- แจ้งผู้เขียนกรณียกเลิกการตีพิมพ์บทความ (Reject) - แจ้งผู้เขียนกรณีตีพิมพ์ผ่านระบบ Thaijo และ E-mail.	- หัวหน้ากองบรรณาธิการ - ระบบ Thaijo (Auto)
23				

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่อง**ใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA)** โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ เช่น ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา แซ่หลี (2562) เป็นต้น

2. การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถา พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่างเช่น

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบูลย์ในโภคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (องฺ.จตุกก. 21/31/37) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธิติวุฒิ หมั่นมีและคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//*ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา*.//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//*ชื่อหนังสือ*//(ครั้งที่พิมพ์).//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. (2548). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

James, C. (2013). *Office markets & public policy.* Chichester, West Sussex: Wiley.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ).//ชื่อเรื่อง.//(เลขหน้าที่อ้าง).//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระสุกิจจ์ สุจิณโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวิตร ว่องวีระ, *ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม.* (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความในวารสาร

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//*ชื่อวารสาร,*//ปีที่(ฉบับที่),//เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน/*ชื่อสารานุกรม*//(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์,/วันที่/เดือน).//ชื่อบทความ.//*ชื่อหนังสือพิมพ์*,//เลขหน้า.

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//*ชื่อวิทยานิพนธ์*//(ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา).//สถานที่พิมพ์://สำนักพิมพ์.

พระครูพิศิษฏ์ประชานาถ. (2562). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม* (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//*ชื่อเรื่อง*//(รายงานผลการวิจัย).//สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ. (2562). *รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร* (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(9) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน).//ตำแหน่ง//[บทสัมภาษณ์].

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

(10) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).//*ชื่อเรื่อง*.//สืบค้น วัน เดือน ปี,//จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2563). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทย.* สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?.* Retrieved March 20, 2020, from https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha

(11) ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง.//(พ.ศ.,วันที่ เดือนที่ประกาศ).//*ราชกิจจานุเบกษา.//*เล่ม ตอน.//หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

(12) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง.//(ปีพิมพ์, วัน เดือน).//ชื่อบทความ.//*ชื่อหนังสือพิมพ์.//*น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.

ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เชียร์พระสอนศีลธรรม. *ไทยรัฐ*. น. 3.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt)
Corresponding Author E-mail: E-mail:

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 250 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยพร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย, 2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

องค์ความรู้จากการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดล และโมเดลมีที่มาจากฐานคิดของแนวคิดหรือทฤษฎีใดอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย อาทิเช่น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และหรือข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน

ธรรมะไทย. (2563). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทย.* สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

พระครูพิศิษฏ์ประชานาถ. (2562). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม* (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ. (2562). *รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. (2548). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?.* Retrieved March 20, 2020, from https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha.

James, C. (2013). *Office markets & public policy.* Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Research Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)

Affiliation of the main author (English) (14 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)

Corresponding Author E-mail:

Abstract (18 pt) (Not more than 250 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1. 2. and 3. Populations and sample, research tools, Data collection, Data analysis, Statistics used for data analysis. Findings were as follows: (present only the most interesting research findings)

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 250 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research

Research Objectives (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

Methodology (18 pt)

(16 pt) Write to cover 5 sub-headlines: Research design, Populations and Samples and Key Informants, Research Instrument (quantitative and qualitative), Data Collection, (quantitative and qualitative) Data analysis (quantitative and qualitative), Statistics used to analyzed the data.

Results (18 pt) (Present to cover all set objectives)

(16 pt) results of the research answer all objectives

Figure 1: (Name of the figure, if any))

Source: mention the name of the source

Figure captions .....

.....

.....

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table, if any)

Table explanation .....

.....

.....

.....

.....

Discussion (18 pt)

(16 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources

Body of knowledge (18 pt)

(16 pt) Point out the body of knowledge or achievement from the research work. Synthesize the knowledge in form of a model/ Model structure that is concise and easy to understand

Recommendations (18 pt)

(16 pt) Summarize all research findings in brief, concise and to the point with recommendations derived from the research work as to use the research results and recommendation for further research

References (18 pt)

(16 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt)
Corresponding Author E-mail: E-mail:

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 250 คำ)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords:3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (18 pt)

(16 pt) เขียนทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นฐานคิดในวิพากษ์ประเด็นต่างๆในการเขียนบทความวิชาการ

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

สรุป (18 pt)

(16 pt)

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน

Sample of Original Academic Article Preparation

NAME OF ACADEMIC ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Academic Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)

Affiliation of the main author (English) (14 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)

Corresponding Author E-mail:

Abstract (18 pt) (Not more than 250 words)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 250 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt)

(16 pt)

Content (18 pt)

(16 pt)

Figure 1: (Name of the figure, if any))

Source: mention the name of the source

Figure captions

Table 1 (Name of table, if any)

Table explanation

Conclusion (18 pt)

(16 pt)

References (18 pt)

(16 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent.